

ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANTERVEK 2011.

TARTALOMJEGYZÉK:

Tartalom

Magyar nyelv és irodalom	15
1-4. évfolyam	15
Tartalom	16
Bevezetés.....	17
Célok és feladatok	17
Fejlesztési követelmények.....	17
1. évfolyam.....	19
Fejlesztési követelmények.....	19
A továbbhaladás feltételei	21
2. évfolyam.....	22
Fejlesztési követelmények.....	22
A továbbhaladás feltételei	25
3. évfolyam.....	26
Fejlesztési követelmények.....	26
A továbbhaladás feltételei	30
4. évfolyam.....	31
Fejlesztési követelmények.....	31
A továbbhaladás feltételei	34
Szempontok a tanulói tevékenységek értékeléséhez	35
Matematika	37
1-4. évfoly	37
Bevezetés.....	38
Célok és feladatok	38
Az értékelés elvei és eszközei	38
1. osztály.....	39
I. Gondolkodási módszerek alapozása	39
Célok és feladatok	39
Követelmények.....	39
II. Számтан, algebra.....	40
Célok és feladatok	40
Követelmények.....	40
III. Geometria, mérés.....	41
Célok és feladatok	41
Követelmények.....	41
IV. Valószínűségi játékok, statisztika	42
Célok és feladatok	42
2. osztály.....	43
I. Gondolkodási módszerek alapozása	43
Célok és feladatok	43
Követelmények.....	43
II. Számтан, algebra.....	44
Célok és feladatok	44
Követelmények.....	44
III. Geometria, mérés.....	45
Célok és feladatok	45

Követelmények.....	45
IV. Valószínűségi játékok, statisztika	45
Célok és feladatok	45
3. osztály.....	47
I. Gondolkodási módszerek alapozása	47
Célok és feladatok	47
Követelmény	47
II. Számтан, algebra.....	48
Célok és feladatok	48
Követelmények.....	48
III. Geometria, mérés.....	49
Célok	49
Követelmények.....	50
IV. Valószínűségi játékok, statisztika	50
Célok és feladatok	50
4. osztály.....	51
I. Gondolkodási módszerek alapozása	51
Célok és feladatok	51
Követelmények.....	51
II. Számтан, algebra.....	52
Célok és feladatok	52
Követelmények.....	53
III. Geometria, mérés.....	53
Célok és feladatok	53
Követelmények.....	54
IV. Valószínűségi játékok, statisztika	55
Célok és feladatok	55
Követelmények.....	55
Kimeneti követelmények.....	55
Ének-zene.....	56
1-4. évfolyam	56
Óraterv.....	57
Célok és feladatok	57
1. ÉVFOLYAM.....	58
Fejlesztési követelmények.....	58
2. ÉVFOLYAM.....	60
Fejlesztési követelmények.....	60
A továbbhaladás feltételei	61
3. ÉVFOLYAM.....	62
Fejlesztési követelmények.....	62
A továbbhaladás feltételei	63
4. ÉVFOLYAM.....	64
Fejlesztési követelmények.....	64
A továbbhaladás feltételei	65
Szempontok a tanulói tevékenység értékeléséhez	65
Környezet-ismeret	66
2.-4. évfolyam.....	66
Bevezetés.....	67
2. évfolyam.....	68
Célok és feladatok	68
Az élettelen természet alapismeretei	68

Célok és feladatok	68
Az élő természet alapismeretei	69
Célok és feladatok	69
Testünk és életműködésünk	69
Célok és feladatok	69
Tájékozódási alapismeretek	69
Célok és feladatok	69
A lakóhely ismerete	69
Célok és feladatok	69
A továbbhaladás feltételei	70
3. évfolyam	71
Célok és feladatok	71
Az élettelen természet alapismeretei	71
Célok és feladatok	71
Az élő természet alapismeretei	72
Célok és feladatok	72
Testünk és életműködésünk	72
Célok és feladatok	72
Tájékozódási alapismeretek	72
Célok és feladatok	72
Országismeret	73
Célok és feladatok	73
A továbbhaladás feltételei	73
4. évfolyam	74
Célok és feladatok	74
Az élettelen természet alapismeretei	74
Célok és feladatok	74
Az élő természet alapismeretei	75
Célok és feladatok	75
Testünk és életműködésünk	75
Célok és feladatok	75
Tájékozódási alapismeretek	75
Célok és feladatok	75
Országismeret	76
Célok és feladatok	76
A továbbhaladás feltételei	76
Ajánlás az értékelési eljárásokra	77
Technika	77
1.- 4. évfolyam	77
bevezetés	78
Célok és feladatok	78
Általános fejlesztési feladatok	78
Követelmény	79
Tartalom	79
Értékelés	79
Feltételek	79
1. évfolyam	80
Cél	80
Követelmény	81
2. évfolyam	83
Cél	83
Követelmény	85
3. évfolyam	86

Cél	86
Követelmény	88
4. évfolyam.....	89
Cél	89
Követelmény	91
Rajz és vizuális kultúra	92
1.- 4. évfolyam.....	92
Bevezető	93
Időkeret.....	93
Célok és feladatok	93
Kiemelt közös követelmények	94
Fejlesztési követelmények.....	95
Az értékelés elvei és szempontjai.....	95
Taneszköz lista	96
Rajz és vizuális kultúra 1. évfolyam	97
A továbbhaladás feltételei	97
Cél	97
Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények.....	97
Témakör	97
Vizuális nyelv (1) – Óraszám: 4 óra.....	97
Kifejezés, képzőművészet (1) – Óraszám: 11 óra	98
Vizuális kommunikáció (1) – Óraszám: 13 óra.....	99
Tárgy és környezetkultúra (1) – Óraszám: 5 óra	99
Rajz és vizuális kultúra 2. évfolyam	101
A továbbhaladás feltételei	101
Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények.....	101
Témakör	102
Vizuális nyelv (2) – Óraszám: 3 óra.....	102
Kifejezés, képzőművészet (2) – Óraszám: 15 óra	102
Vizuális kommunikáció (2) – Óraszám: 8 óra.....	103
Tárgy- és környezetkultúra (2) – Óraszám: 8 óra.....	104
Rajz és vizuális kultúra 3. évfolyam	105
A továbbhaladás feltételei	105
Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények.....	105
Témakör	106
Vizuális nyelv (3) – Óraszám: 3 óra.....	106
Kifejezés, képzőművészet (3) – Óraszám: 16 óra	106
Vizuális kommunikáció (3) – Óraszám: 8 óra.....	107
Tárgy- és környezetkultúra (3) – Óraszám: 8 óra.....	108
Rajz és vizuális kultúra 4. évfolyam	110
A továbbhaladás feltételei	110
Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények (m=min. követelmény)	110
Témakör	111
Vizuális nyelv (4) – Óraszám: 3óra.....	111
Kifejezés, képzőművészet (4) – Óraszám: 16 óra	111
Vizuális kommunikáció (4) – Óraszám: 8óra.....	112
Tárgy- és környezetkultúra (4) – Óraszám: 8+2 óra	113
Testnevelés	115
1-4. évfolyam.....	115
Bevezető	116
Cél	116
Követelmény	116

Megjegyzés.....	116
Értékelés	116
1.-.....	2. évfolyam 118
Rendgyakorlatok	118
Gimnasztika.....	118
Járások és futások.....	119
Szökdelések és ugrások.....	119
Dobások.....	119
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok.....	119
Labdás gyakorlatok	120
Küzdő feladatok és játékok	120
Foglalkozások a szabadban	120
3. évfolyam.....	120
Rendgyakorlatok	120
Gimnasztika.....	121
Járások és futások.....	121
Szökdelések és ugrások.....	121
Dobások.....	121
Labdás gyakorlatok	122
4. évfolyam.....	123
Rendgyakorlatok	123
Gimnasztika.....	123
Járások és futások.....	123
Szökdelések és ugrások.....	124
Dobások.....	124
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok.....	124
Labdás gyakorlatok	124
Küzdőfeladatok és játékok	125
Foglalkozások a szabadban	125
Magyar nyelv és irodalom	126
5-8. évfolyam	126
Az egységes alapokra épülő differenciálás kerettantervünkben.....	128
A magyar nyelv és irodalom tanításának alapelvei, céljai, feladatai	129
2. Idegen nyelvi kommunikáció.....	130
3. Digitális kompetencia	130
4. Hatékony, önálló tanulás	130
5. Szociális és állampolgári kompetencia.....	131
A magyartanítás eredményességének feltételei.....	131
Az értékelés elvei és eljárásai.....	132
A magyar nyelv és irodalom tantárgy fejlesztendő részterületei.....	133
FEJLESZTÉSI FELADATOK	133
5. TANÉV	136
Célok és feladatok	136
Követelmények.....	136
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése	136
2. Olvasás, írott szöveg megértése	137
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás.....	139
4. A tanulási képesség fejlesztése.....	140
5. Ismeretek az anyanyelvről.....	140
6. Ismeretek az irodalomról.....	142
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése.....	145

6. TANÉV	147
Célok és feladatok	147
Követelmények.....	147
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése	147
2. Olvasás, írott szöveg megértése	148
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás.....	149
4. A tanulási képesség fejlesztése.....	150
5. Ismeretek az anyanyelvről.....	150
6. Ismeretek az irodalomról.....	153
7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése.....	155
Az 5-6. osztályos fejlesztési szakasz kimeneti követelményei.....	156
7. TANÉV	157
Célok, feladatok	157
Követelmények.....	157
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése	158
2. Olvasás, írott szöveg megértése	159
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás.....	160
4. A tanulási képesség fejlesztése.....	161
5. Ismeretek az anyanyelvről.....	162
6. Ismeretek az irodalomról.....	165
7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése.....	167
8. TANÉV	170
Célok, feladatok	170
Követelmények.....	170
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése	170
2. Olvasás, írott szöveg megértése	172
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás.....	173
4. A tanulási képesség fejlesztése.....	175
5. Ismeretek az anyanyelvről.....	176
6. Ismeretek az irodalomról.....	178
7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése.....	181
A 7-8. osztályos fejlesztési szakasz kimeneti követelményei	183
Matematika	184
5-8. évfolyam.....	184
Tartalom	185
bevezetés	186
Alapelvek, célok.....	186
Fejlesztési követelmények.....	187
Értékelési javaslatok.....	188
5. évfolyam.....	190
Számтан, algebra (68 óra)	190
Összefüggések, függvények, sorozatok (10 óra)	191
Geometria (44 óra).....	191
Valószínűség, statisztika, mérés (8 óra).....	192
Év végi ismételés és rendszerező összefoglalás (8 óra).....	192
Követelmények.....	192
6. évfolyam.....	194
Számтан, algebra (75 óra)	194
Összefüggések, függvények, sorozatok (12 óra)	195
Geometria (33 óra).....	195
Valószínűség, statisztika (10 óra)	196
Év végi ismételés, rendszerező összefoglalás (8 óra).....	196
Követelmények.....	196

7. évfolyam.....	198
Gondolkodási módszerek (6 óra)	198
Számтан, algebra (59 óra)	198
Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)	199
Geometria, mérés (38 óra)	199
Valószínűség, statisztika (10 óra)	200
Év végi ismételés, rendszerező összefoglalás (8 óra)	200
Követelmények.....	200
8. évfolyam.....	202
Gondolkodási módszerek (7 óra)	202
Számтан, algebra (58 óra)	202
Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)	203
Geometria, mérés (36 óra)	203
Valószínűség, statisztika (12 óra)	203
Év végi ismételés, rendszerező összefoglalás (8 óra)	203
Követelmények.....	203
7. ÉS 8. TANÉV.....	205
Bevezetés.....	205
Célok és feladatok	205
7. TANÉV MECHANIKA, HŐTAN	206
I. A testek haladó mozgása.....	206
II. A dinamika alapjai	207
III. A nyomás.....	208
IV. Energia, munka, hő	209
8. TANÉV ELEKTROMOSÁGTAN, FÉNYTAN	211
I. Elektromos alapjelenségek. Áramerősség, feszültség.....	211
II. Az elektromos ellenállás. Az egyenáram hatásai.....	212
III. Az elektromágneses indukció. A váltakozó áram	213
IV. Fénytan.....	214
Kimeneti követelmények a 8. tanév végén.....	215
INFORMATIKA.....	217
5.-8. évfolyam	217
A tanterv alkalmazásának feltételei.....	218
Az Informatika tanterve.....	218
A NAT 2003 alapelvei	218
A fő területek és célok.....	218
Felső tagozat.....	220
5-6. évfolyam	220
Fejlesztési feladatok	220
Javasolt óratervek és témakörök.....	220
Fejlesztési követelmények, új tevékenységek	221
A továbbhaladás feltételei	223
Értékelési javaslatok.....	223
7-8. évfolyam	223
Fejlesztési feladatok	223
7. évfolyam.....	224
Fejlesztési követelmények, új tevékenységek	225
A továbbhaladás feltételei	226
Értékelési javaslatok.....	227
8. évfolyam.....	227
Fejlesztési követelmények, új tevékenységek	228
A továbbhaladás feltételei	228
Értékelési javaslatok.....	229

Biológia ÉS EGÉSZSÉGTAN	230
7-8. évfolyam	230
Alap gondolatok, rendezőelvek	231
ÉRTÉKELÉSI ELVEK A 7–8. ÉVFOLYAMON	232
Az értékelés leggyakoribb formái	232
Értékelési szempontok:	232
Célok és feladatok	232
Fejlesztési követelmények	233
7. évfolyam	235
Éves óraszám: 55 óra	235
1. téma: Emlékeztető: Hazánk természetes élővilága	235
Cél:	235
A hazai életközösségek ismétlő-rendszerező áttekintése, a tanult fogalmak felidézése:	235
2. téma: A távoli tájak életközösségei	235
3. téma: Életközösségek általános jellemzői	235
4. téma: Rendszer az élők világában	235
Év végi követelmények	236
8. évfolyam	237
Évi óraszám: 55 óra	237
1. téma: Az élőlények szerveződése	237
2. téma: Anyagcsere	237
3. téma: Szabályozás	237
4. téma: A szaporodás és egyedfejlődés	238
5. téma: Egészségtan	238
Év végi követelmények	238
Kimeneti követelmények a 8. évfolyam végén	239
Földrajz	240
7-8. évfolyam	240
1. Bevezetés	241
2. A műveltségi terület céljai és feladatai	241
3. A műveltségi terület kapcsolatai a NAT más részeivel	242
3.1. Kapcsolat a többi műveltségi területtel	242
3.2. Kapcsolat az iskolai oktatás kiemelt fejlesztési feladataival	243
5. A földrajz tantárgy tartalmi felosztása a 7–8. évfolyamon	244
5.1. A tartalmi egységek céljai és feladatai	244
7. évfolyam	244
Éves óraszám: 55 óra	244
8. évfolyam	245
Éves óraszám: 55 óra	245
5.2. A tartalmi egységekkel kapcsolatos fejlesztési feladatok az 7–8. évfolyamon	246
7. évfolyam	246
8. évfolyam	248
6. A földrajz tantárgy kimeneti követelményei	251
A 8. évfolyam végére alakuljon ki a tanulóknál:	251
7. A tanulók ellenőrzés-értékelésének elvei, módszerei, szempontjai	251
Az értékelés általános szempontjai	251
Kémia	253
7-8. évfolyam	253
Tartalom	254

A kémia tanításának célja és feladatai.....	255
Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai ...	255
Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól	256
Tájékozottság az anyagról	256
Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek.....	256
A kémia tantárgy óraterve	257
A kémia tantárgy óraterve	257
A tanterv sajátos megközelítése, nézőpontja.....	257
7. évfolyam.....	259
Kémiai alapismeretek	259
A kémiai alapismeretek oktatásának célja.....	259
Célok és feladatok	259
Javasolt óraterv	259
1. Bevezetés (3 óra).....	259
Célok és feladatok	259
2. Az anyagok tulajdonságai és változásai (27 óra)	260
Célok és feladatok	260
3. Anyagszerkezeti alapismeretek (17 óra)	262
Célok és feladatok	262
4. Környezetünk néhány fontos anyaga (6 óra).....	263
Célok és feladatok	263
Év végi ismételés (3 óra).....	264
Követelmények.....	264
Értékelés	265
Előre megadott szempontok szerint.....	265
8. évfolyam.....	266
Szervetlen kémia	266
Célok és feladatok	266
Javasolt óraterv.....	266
1. Év eleji ismételés (4 óra).....	266
2. A nemfémek elemek és vegyületeik (24 óra)	267
Célok és feladatok	267
3. A fémek elemek és vegyületeik (24 óra)	269
Célok és feladatok	269
Év végi ismételés (4 óra).....	271
Követelmények.....	271
Értékelés	272
Előre megadott szempontok szerint.....	272
NÉMET nyelv	273
4. évfolyam	273
Tartalom	274
Célok és feladatok az általános iskolai német nyelvoktatás terén	274
Ellenőrzés, értékelés.....	274
4. évfolyam.....	276
Célok és feladatok	276
Fejlesztési követelmények.....	276
4. évfolyam.....	277
Kommunikációs szándékok.....	277
Információcsere	277
Fogalomkörök	277
Témakörök	278
Követelmények.....	278

Olvasott szöveg értése	279
Technika és Életvitel	280
5-8. évfolyam	280
Célok és feladatok	281
Általános fejlesztési feladatok	281
Követelmény	282
Tartalom	282
Értékelés	282
Feltételek	282
Technika és Életvitel 5. évfolyam	282
Cél	282
Követelmény	285
Technika és Életvitel 6. évfolyam	287
Cél	287
Követelmény	290
Technika és Életvitel	291
7. évfolyam	291
Cél	291
Követelmény	294
Technika és Életvitel 8. évfolyam	296
Cél	296
Követelmény	299
Történelem és társadalomismeret	300
5-8. évfolyamCélok és feladatok	300
Célok és feladatok	301
Fejlesztési követelmények	301
Az értékelés elvei	302
5. évfolyam	303
Belépő tevékenységformák	303
A továbbhaladás feltételei	305
6. évfolyam	306
Belépő tevékenységformák	306
A továbbhaladás feltételei	308
7. évfolyam	309
Belépő tevékenységformák	309
A továbbhaladás feltételei	311
8. évfolyam	312
Belépő tevékenységformák	312
A továbbhaladás feltételei	314
természetismeret-EGÉSZSÉGTAN	315
5-6. évfolyam	315
ALAPGONDOLATOK, RENDEZŐELVEK	316
Értékelési elvek az 5-6. évfolyamon	317
Értékelés leggyakoribb formái	317
Célok, feladatok	317
Fejlesztési feladatok	317
5. évfolyam	319
Környezetünk élővilága	319
I. Téma: Ősz a kertben	319

II. Téma: Tájékozódás a környezetünkben és a térképen	320
III. Téma: Az időjárás, az éghajlat. A talaj	320
IV. Téma: A változó földfelszín	321
V. Téma: Állatok a házban és a ház körül	321
VI. Téma: Tavasz a kertben	322
Követelmények a tanév végén	323
Az 5. évfolyam végén a tanuló:	323
6. évfolyam	325
Hazai tájak életközösségei	325
I. Téma: Élet az erdőben	325
II. Téma: A vizekben és a vizek partján	326
III. Téma: Füves területek élővilága	327
IV. Téma: Tájékozódás a Földön	328
V. Téma: Hazánk: Magyarország	328
Követelmények az évfolyam végén	329
A 6. évfolyam végén a tanuló:	329
Kimeneti követelmények a 6. évfolyam végén	330
A 6. évfolyam végén a tanuló:	330
1. téma: A kiskamasz szervezete és a tennivalók	331
2. téma: A kiskamasz személyisége, kapcsolatai és konfliktusai	331
3. téma: Környezeti hatások, veszélyhelyzetek	332
Követelmények a 6. évfolyamon	333
Vizuális kultúra	334
5-8. évfolyam	334
Tartalom	335
RAJZ TANTÁRGYI TANTERV-javaslat	336
Célok és feladatok	336
Fejlesztési követelmények	336
5. évfolyam	337
Belépő tevékenységformák	337
1. Vizuális problémafelvetés	337
2. Természetszemlélet	338
3. Alkotómunka, kifejezés	338
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	339
Követelmények: (5-8. évfolyamban azonos)	339
Tudásszint az 5. évfolyam végén	339
6. évfolyam	340
Belépő tevékenységformák	340
1. Vizuális problémafelvetés	340
2. Természetszemlélet	340
3. Alkotómunka, kifejezés	341
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	341
Tudásszint a 6. évfolyam végén	342
7. évfolyam	342
Belépő tevékenységformák	343
1. Vizuális problémafelvetés	343
2. Természetszemlélet	343
3. Alkotómunka, kifejezés	344
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	344
Tudásszint a 7. évfolyam végén	345
8. évfolyam	345
Belépő tevékenységformák	345
1. Vizuális problémafelvetés	346
2. Természetszemlélet	346
3. Alkotómunka, kifejezés	346

4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés.....	347
Tudásszint a 8. évfolyam végén	347
Az értékelésről.....	348
Testnevelés 5-8.....	351
Ének-zene.....	473
5-8. évfolyam.....	473
A tantárgy elnevezése.....	474
A művészetek műveltségi területeiből.....	474
Muzsikáló nagy világ	475
Bevezetés.....	475
I. A magyar népzene.....	475
II. Elmúlt századok magyar zenéje.....	475
III. Egyetemes zenetörténet.....	476
IV. Tiszta, kifejező éneklés	476
V. Elméleti ismeretek	476
VI. Zenehallgatás, műismertetés	476
Az értékelés elvei és eszközei	477
Ének-zene/muzsikáló nagy világ 5. osztály.....	478
Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok.....	478
I. A magyar népzene.....	478
II. Elméleti ismeretek	479
III. Zenetörténeti korok, ismeretek.....	480
Ének-zene/muzsikáló nagy világ 6. osztály.....	482
Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok.....	482
I. A magyar népzene.....	482
II. Magyar történeti énekek	483
III. Elméleti ismeretek.....	484
IV. Zenetörténeti ismeretek.....	484
Ének-zene/muzsikáló nagy világ 7. osztály.....	486
Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok.....	486
I. A magyar népzene.....	486
II. Elméleti ismeretek	487
III. A romantika kora.....	487
Ének-zene/muzsikáló nagy világ 8. osztály.....	489
Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok.....	489
I. Magyar és más népek népzeneje	489
II. Elméleti ismeretek	490
III. A XX. század zenéje	491
IV. Év végi összefoglalás	492
A IV. egységet záró és a 8. évfolyamot befejező kimeneti követelmények	492
Angol.....	493
5-8. évfolyam.....	493
New Chatterbox 1.....	503
My World – Me and My school	503
Projektfeladat – ismételés	503
My World – My Birthday.....	504
Projektfeladat – ismételés	504
Happy Christmas (72-73. old).....	504
My World – My Family	505
Projektfeladat – ismételés	505

My World – Our pets.....	506
Projektfeladat – ismétlés	506
Happy Easter (74-75. old)	506
Ismétlés (játékok, dalok, mondókák, a történet).....	507
My World – My city: London	507
Projektfeladat – ismétlés	507

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1-4. évfolyam

TARTALOM

BEVEZETÉS	17
Célok és feladatok	17
Fejlesztési követelmények	17
1. ÉVFOLYAM	19
Fejlesztési követelmények	19
A továbbhaladás feltételei	21
2. ÉVFOLYAM	22
Fejlesztési követelmények	22
A továbbhaladás feltételei	25
3. ÉVFOLYAM	26
Fejlesztési követelmények	26
A továbbhaladás feltételei	30
4. ÉVFOLYAM	31
Fejlesztési követelmények	31
A továbbhaladás feltételei	34
A tantervhez kapcsolódó taneszközök	Hiba! A könyvjelző nem található.
Szempontok a tanulói tevékenységek értékeléséhez	35
Javaslatok az iskolák helyi tantervének elkészítéséhez	36

BEVEZETÉS

Célok és feladatok

Az integrált oktatás alapfeladata az alapkészségek, kompetenciák kiemelt fejlesztése.

Az integrált szemléletű anyanyelvi oktatás célja az anyanyelv tudatos, pontos használata kommunikációs helyzetekben, a gondolatok, érzelmek adekvát kifejezésében. A szóbeli és írásbeli kifejezőmód megalapozása, fejlesztése a társakkal és a felnőttekkel való kommunikációs helyzetekben.

Az ismeretszerezés folyamatában az élményeken alapuló önálló ismeretszerzés képességének kialakítása, az érdeklődés fenntartása, a kritikus szemlélet kialakítása a legfontosabb cél.

A tantárgyak közötti integráció egyaránt biztosítja a tanulók számára a természettudományi tárgyak, a humán tárgyak és a művészetek könnyebb megértését, az összefüggések felismerését. Cél a komplex ismeretszerzés, az önálló gondolkodásmód kialakítása, a rendszerszerű tanulás megalapozása, az alkotási vágy és kreativitás felkeltése és fenntartása önálló feladatvégzések során.

Az ember és a természet összhangjának hangsúlyozásával a természeti környezetet tisztelő, értékeit óvó életszemlélet és gyakorlat kialakítása alapfeladat.

A magyar nyelv és irodalom tanításának célja az olvasás és írás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés műveleteinek elsajátítása, a gondolkodási képességek fejlesztése, a szövegalkotás algoritmusának elsajátítása, gyakorlása. A tudatos szövegbefogadás fejlesztése révén olvasni szerető, önálló olvasásra képes tanulók nevelése.

A hangos és néma olvasás szöveganyagai bemutatják a hazai természeti jelenségeket, növény- és állatvilágot változatos szövegműfajok révén. Mivel mindennapi életünket a természet változása határozza meg, szoros a kohézió a szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek valamint a hagyományokat, ünnepeket és szokásokat bemutató írások között. A személyiségfejlesztést segítik a gyerekek családi, baráti kapcsolatait bemutató szövegek erkölcsi, érzelmi töltése. A műfaji változatosság lehetővé teszi a több szempontú feldolgozást, a rugalmas gondolkodás kialakítását.

A nemzettudat kialakulását, az idő- és térszemlélet erősödését a magyar történelem jelentős eseményeinek és személyeinek bemutatása, az életkori sajátosságoknak megfelelő feldolgozása alapozza meg. Az esztétikai élmények befogadása, feldolgozása magas színvonalú illusztrációk és műalkotások bemutatása révén valósul meg. Az olvasmányokhoz kapcsolódó dramatikus feladatok és manuális tevékenységek a személyiségfejlesztés eszközei is.

A tanítási gyakorlatban az integráció a tantárgyak tantervi követelményeinek összehangolásával realizálódik.

Fejlesztési követelmények

Olvasási és íráskészség

Hangoztató – elemző – összetevő eljárással történő olvasástanulás után a negyedik évfolyam végéig a pontos, a műfaji jellemzőknek megfelelő, kifejező hangos olvasás elsajátítása, gyakorlása.

Az írástanulás a betűelemek vázolásától az írás automatizálódásáig, az írás eszközszintű használatáig vezet. A negyedik évfolyam végén a tanulók legyenek képesek önálló írásmunkák készítésére. Írásukban törekedjenek az írástechnikai és helyesírási hibák elkerülésére. Íráskéjük legyen esztétikus, tükrözze személyiségüket.

Az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása, a szövegértés fejlesztése

Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek olvasása, megkülönböztetése. Az események, a szereplők, a helyszínek megnevezése. Az ismeretterjesztő szövegek adatainak, információinak megjelölése. A szövegértés igazolása önálló feladatvégzéssel.

Népköltészeti és műköltészeti alkotások olvasása klasszikus és kortárs szerzőktől. Az alkotások jellemző jegyeinek felismerése, megnevezése.

A magyar szólások és közmondások jelentéstartalma; kapcsolása a szövegtartalmaknak megfelelően.

Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása

A szóbeli szövegalkotási képesség fejlesztése egyéni és közös élmények, tapasztalatok elmondásával, szövegek reprodukálása, önálló szövegalkotás elsajátítása. Olvasmányok lényegének, tartalmának elmondása. A szóbeli szövegalkotás során az érzelmek, egyéni vélemények kifejezése. A szókincs folyamatos fejlesztése, az aktív szókincs bővítése. A szövegalkotás folyamatában a fantázia és a kreativitás fejlesztése. A negyedik évfolyam végére elbeszélő, leíró fogalmazások önálló írása.

Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása

A magyar nyelv rendszerének alapszintű ismerete. A leíró nyelvtan, hangtan, jelentéstan, szóalaktan, szófajtan, alapismereteinek megtanítása. A nyelvtani tartalmaknak megfelelő helyesírási szabályok ismerete, alkalmazása az önálló munkavégzés során. A negyedik évfolyam végére a tanulók törekedjenek a tanult helyesírási szabályok alkalmazására önálló írásmunkák készítésekor, írásaikat javítsák ellenőrzés után.

A tanulási képességek fejlesztése, ismeretfeldolgozási technikák tanítása

Az önálló ismeretszerzés nyomtatott és elektronikus eszközeinek ismerete. Az ismeretszerzés módjainak elsajátítása. Tájékozódás könyvekben, gyermeklexikonokban, gyermekenciklopédiákban, folyóiratokban, szótárak használata.

Elektronikus információs eszközök (televízió, magnetofon, videomagnó, lemezejátszó, számítógép) használata az olvasmányok tartalmához kapcsolódóan.

A tantárgyi tanulás előkészítése, a tanulási stratégiák megismertetése.

1. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 333

Fejlesztési követelmények

A tanulók beszéd szintjének, adottságainak, képességeinek, ismereteinek felmérése, megismerése után a beszédértés, a beszédtechnika fejlesztése, az esetleges beszédzavarok, beszédhibák korrigálása.

A figyelem, a koncentráció és az emlékezet fejlesztése.

Alak- és formafelismerés, tér- és síkbeli tájékozódás fejlesztése.

A finommotorika fejlesztése.

Szavak hangokra bontása, hangok helyének jelölése, hangok összevonása, tiszta artikuláció.

A spontán beszédre való motiváció.

Hangoztató – elemző – összetevő olvasástanulási eljárás után a magyar ábécé minden betűjének (kis- és nagybetűk) olvasása.

Szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása felkészülés után.

A magyar ábécé kis- és nagybetűinek írása, kapcsolása.

Szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása másolással, tollbamondás után, valamint emlékezetből.

Személynevek, állatnevek, a lakóhely nevének helyes leírása.

Az írástechnika fejlesztése.

Késztetés az önellenőrzésre.

A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás (folyamatos)	
A helyes belégzés. A beszédhangok tiszta artikulációja, helyes ejtés. A hangok időtartama a szavakban. Hangkapcsolatok helyes ejtése.	Légzéstechnikai gyakorlatok némán és hangadással. Hangok tiszta ejtése, artikulációs gyakorlatok. A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Hangösszevonási, hangváltási gyakorlatok segítséggel, majd önállóan.
A szavak ritmusa, hangsúlya. Szókapcsolatok, szó szerkezetek helyes ejtése, a helyes ritmus és hangsúly.	Szavak ritmusának érzékeltetése tapssal, dobogással. Szó sorok hangsúlyos elmondása. Sorolók, kiszámolók, mondókák, versek elmondása a ritmus, a hangsúly érzékeltetésével. Szókapcsolatok, rövid kijelentő és kérdő mondatok hanglejtésének gyakorlása utánmondással.
A szókapcsolatok, rövid mondatok hanglejtése. Szókincsfejlesztés. Szavak, szókapcsolatok értelmezése, a mondat tartalom megértése. Páros kommunikáció. A helyes viselkedésformák, nyelvi fordulatok a felnőttekkel és a társakkal.	A szavak, szókapcsolatok megértésének igazolása önálló mondat szerkesztéssel. Mesék, történetek elmondása. A köszönés, a bemutatkozás, a kérés, a köszöntés megfelelő nyelvi formáinak gyakorlása szituációs játékok keretében. Felelgető mondókák, versek eljátszása. Kérdések és válaszok megfogalmazásának gyakorlása hétköznapi beszédhelyzetekben.
Az olvasás és írás tanulásának előkészítése	
A koncentráció és az emlékezet fejlesztése. A sorrendiség megjegyzése. Írányok felismerése. Térben és síkban való tájékozódás. Az olvasás és az írás megfelelő iránya.	Tárgyak, képek megfigyelése, felidézése kirakással, rajzzal emlékezet alapján. Szó sorok, mondatok, versek visszamondása. Sorolók, mondókák, rövid versek memorizálása. Az irányok megnevezése képeken, szövegeken.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>Az olvasáshoz és az íráshoz szükséges helyes testtartás és kéztartás kialakítása.</p> <p>A szem és a kéz mozgásának összehangolása.</p> <p>Mondatok tagolása szavakra, szavak tagolása szótagokra.</p> <p>A szavak első hangja, a szavak hangokra bontása.</p> <p>Mondatalkotások.</p>	<p>Képek alapján a balról jobbra történő olvasás előkészítése.</p> <p>Kézmozgást és szemmozgást fejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Betűelemek alakítása, kapcsolása.</p> <p>Hangleválasztási gyakorlatok. Hangok számának, helyének jelölése kirakással, rajzzal. A szótagok számának érzékeltetése tapssal, mozgással.</p> <p>Hangösszevonási gyakorlatok.</p> <p>Mondatok alkotása a természeti változásokat, családi szokásokat bemutató eseményképekről.</p>
Az olvasás jelrendszerének megtanítása	
<p>A nyomtatott kis- és nagybetűk együttes tanítása, a hang és betű megfeleltetése.</p> <p>Betűk összeolvasása, betűkapcsolatok, szótagok, szavak, szókapcsolatok, mondatok és szövegek olvasása némán és hangosan. A szövegértő olvasás megalapozása, fejlesztése.</p> <p>Nyelvi fogalmak tapasztalati úton való megismerése, rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betű, az ábécé.</p> <p>A nagybetűk, a mondatzáró írásjelek használatának megfigyelése.</p>	<p>A hangoknak megfelelő betűk biztos felismerése, a betűknek megfelelő hangok helyes ejtése.</p> <p>Fokozatos fejlesztéssel betűk összeolvasása szótagokká, szavakká.</p> <p>Szókapcsolatok, szószervezetek, szövegek szótagoló, majd folyamatos olvasása.</p> <p>Hangos olvasáskor a megfelelő hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.</p> <p>A mondatok, rövid szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával; a szövegnek megfelelő rajzok készítése, szóbeli válaszadás kérdésekre, mondatkeresés adott szempontok alapján.</p>
Az írás jelrendszerének megtanítása	
<p>Kis- és nagybetűk írásának elsajátítása. A szabályos betűalakítás és betűkapcsolás: betűk, szavak, szószervezetek, rövid mondatok írása.</p> <p>Szótagolás, elválasztás.</p> <p>Az írott nagybetűk alakítása, kapcsolása.</p> <p>Egyszerű tulajdonnevek írása.</p> <p>A mondatok helyesírásának megfigyelése; mondatkezdő nagybetű, mondatvégi írásjelek írása.</p> <p>Az önellenőrzés módjának elsajátítása.</p>	<p>A kisbetűk írása az olvasástanulással párhuzamosan, fokozatosan csökkenő betűmérettel, majd a vonalrendszerben; a nagybetűk írása vonalrendszerben.</p> <p>Betűkapcsolás. Szavak, szókapcsolatok, mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról. Szavak, szószervezetek, rövid mondatok írása látó-halló előkészítés után tollbamondással és önálló írással.</p> <p>Szavak írása szótagolással. Az elválasztás eseteinek megfigyeltetése, gyakorlása.</p> <p>Személynevek és állatnevek írása másolással, látó-halló tollbamondás után. A lakóhely nevének, a tanulók lakcímének leírása.</p> <p>A mondatkezdő betű, a tulajdonnevek megkülönböztetése eleinte színes betűvel, majd a nagybetűvel.</p> <p>Rövid mondatok írása másolással, látó-halló tollbamondás után, önállóan.</p> <p>Az írásmunkák ellenőrzése, javítása minta után.</p>
Irodalomolvasás, szövegértés	
<p>Népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, mondókák, sorolók, találós kérdések, versek olvasása.</p> <p>A mindennapi életet, a természeti környezetet, az évszakok változását bemutató mesék, szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek olvasása.</p> <p>A szövegértő olvasás fejlesztése. A szövegek tartalmának és címének összefüggése.</p>	<p>Felkészülés előkészítés után hangos és néma olvasás.</p> <p>Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a saját élmények, tapasztalatok között.</p> <p>A szövegek szerzőinek megnevezése.</p> <p>A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával; szépirodalmi szövegek esetében: válaszadás kérdésekre, a szereplők megnevezése, a szereplők tulajdonságainak felsorolása,</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
A vers és a próza megkülönböztetése. A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.	véleményalkotás a szereplők viselkedéséről; az események helyszíne, időrendje. Ismeretterjesztő szövegek esetében: válaszadás kérdésekre, adatok megkeresése, állítások igazságának eldöntése. A versek ritmusának, rímeinek felismerése.
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat	
Az önálló feladatvégzés lépéseinek alapozása. Könyvtárlátogatás. A könyvtár szolgáltatásai, a könyvtár rendje, a kölcsönzés módja. Az olvasási szokások alakítása. Gyermeklexikon használata.	Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása. Utasítások értelmezése. Látogatás az iskolai könyvtárban, a könyvtárhasználat rendje. Viselkedési szabályok. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből. Szómagyarázatok olvasása a gyermeklexikonból.
Beszélgető körök	
A szűkebb és a tágabb család. A családtagok kapcsolatai. A gyerekek helye a családban. Családi ünnepek, hagyományok. Társadalmi ismeretek, népszokások. Az idő múlása. A napszakok változása. A helyes napirend. Hazánk neve, a főváros neve, a tanulók lakóhelyének neve, településformája, főbb jellemzői. Nemzeti jelképek: zászló, címer; a Himnusz bemutatása.	A gyermek környezetében élők cselekedeteinek megfigyelése. Részvétel a családi közösség tevékenységeiben. Beszámoló ünnepségeken, társadalmi eseményeken való részvételről. Szerepjátékok. A napok nevének, sorrendjének megtanulása. A helyes napirend kialakítása. A zászló, a címer és a Himnusz felismerése.
Drámajátékok	
Érzékelő, utánzó, memóriafejlesztő játékok. Felelgetős versek, mondókák előadása párokból. Mesék, történetek feldolgozása bábozással, dramatizálással. A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetben. Térmeghatározás.	Utánzó játékok. Mozgások gyakorlása. Jelmezkészítés, egyszerű jelmezes játékok előadása. Mozgás a térben, térmeghatározás. Felelgetők előadása. Egyszerű szerepjátékok. Az olvasott mesék, történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal. Részvétel énekes, mozgásos játékokban.

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 333

Fejlesztési követelmények

A beszédtechnika további fejlesztése, a spontán beszédre való készítés.

A betűismeret készségszintű alkalmazása az olvasásban.

Az olvasás fejlesztése.

Az írás technikájának erősítése.

A betű, a hang, a szó a mondat és a szöveg fogalmának kialakítása.

A szóelemzés alapjainak elsajátítása.

Szavak helyesírása a kiejtés szerint és szóelemzéssel.

A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés (folyamatos)	
Helyes beszédlevegzés, légzéstechnika fejlesztése. Magánhangzók és mássalhangzók, hangkapcsolatok tiszta artikulációja, helyes ejtése. A beszédhangok időtartama, az időtartam helyes érzékeltetése. A megfelelő hangerő megtartása. A mondat tartalomnak megfelelő hangsúly, hanglejtés érzékeltetése. Szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlya, ritmusa. Szókincsfejlesztés. Mondatalkotás szavakkal. Kommunikáció a társakkal és a felnőttekkel való viszonyokban. Társak, felnőttek helyes megszólítása. Kommunikáció kezdeményezése hétköznapi élethelyzeteknek megfelelően.	Légzőgyakorlatok némán és hangadással. Szavak, szó szerkezetek, mondatok utánmondása, hangos olvasása. Szavak, szó sorok, mondatok, mondókák, versek elmondása tiszta ejtéssel, a ritmus és a hangsúly helyes érzékeltetésével. Szavak jelentésének megértése, a megértés igazolása szó magyarázattal, szinonima használatával, mondatalkotással. Beszélgetés egyéni és csoportos élményekről, a természeti változásokról, tapasztalatokról. A beszélgetés témájának, a beszélgető társnak megfelelő szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok használata. A beszédet kísérő nonverbális jelek (mimika, gesztusok) alkalmazásának megfigyelése.
Irodalomolvasás, szövegértés	
Népköltészeti és műköltészeti alkotások a klasszikus és a kortárs irodalomból. Népmesék, műmesék, találós kérdések, népi játékok. Ismeretterjesztő szövegek olvasása a hazai természethez, állatvilághoz és növényvilághoz kapcsolódóan, az évszakokra jellemző a természeti változásokhoz kapcsolódóan. Az irodalmi alkotások és az ismeretterjesztő művek összehasonlítása, tartalmának értelmezése. A mese és a valóság közötti különbség. Történetek a gyermekek életéről, társas kapcsolatairól.	Népköltészeti és műköltészeti alkotások olvasása előkészítés, felkészülés után. Történetek olvasása gyermekek életéről, társas kapcsolatairól. Az olvasott művek témájának megállapítása. Szépirodalmi szövegekben az események megfelelő időrendben történő felsorolása, a helyszínek, a történet szereplőinek megnevezése. A szereplők tulajdonságainak, jellemzőinek megnevezése. A szereplők tulajdonságai és cselekedetei közötti összefüggés felismerése. A művek címének vizsgálata, a cím és a tartalom összefüggése. Válaszadás kérdésekre, kérdések megfogalmazása.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>A családi és a társadalmi ünnepek, szokások és hagyományok bemutatása. Összefüggések az irodalmi alkotások címe és tartalma között.</p> <p>Népi játékok; munkafolyamatok.</p> <p>Versek olvasása, a versek nyelvi kifejezőeszközei. A versek hangulatának, ritmusának, ismétlődő sorainak, felismerése. A versek és a prózai művek megkülönböztetése.</p> <p>A szövegek megértésének igazolása feladatok megoldásával.</p> <p>A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.</p>	<p>Az olvasmányokhoz kapcsolható szólások és közmondások értelmezése. Vázlatkiegészítés, vázlatkészítés tanítói segítséggel.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegben a lényeges mondatok megjelölése, adatok kikeresése, információk gyűjtése a szövegből. Válaszadás kérdésekre.</p> <p>A népi játékok eljátszása a leírásnak megfelelően.</p> <p>Manuális tevékenység végzése a leírásoknak megfelelően.</p> <p>A versek ritmusának érzékeltetése mozgással, kopogással, tapssal. A rímek megjelölése.</p>
Olvasási készség	
<p>Az olvasástechnika fejlesztése. A szöveg mondatainak helyes hangsúlya, ritmusa, a mondat tartalmak kifejezése. Önálló hangos és néma olvasás. Pontos, kifejező olvasás.</p>	<p>Szemmozgást fejlesztő gyakorlatok, jelfelismerés, hibakeresés, bővülő szósorok, mondatok olvasása.</p> <p>Szavak, szó szerkezetek, mondatok pontos, hangsúlyos olvasása. A mondatok helyes hanglejtésének érzékeltetése. Az olvasás tempójának fokozása, a sorváltás megszakítás nélküli olvasása.</p> <p>Hangos olvasás közben törekvés a hallgatóval való kapcsolatra.</p>
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás	
<p>Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása, rövid összefüggő mondatok alkotása.</p> <p>Események elmondása a helyes időrend, sorrend megtartásával.</p> <p>Mesék, történetek reprodukálása.</p> <p>Vázlatkészítés tanítói segítséggel.</p>	<p>Képekről eseményképekről szógyűjtési gyakorlatok, mondatalkotás szavakkal, szó szerkezetekkel. Két, három mondat összekapcsolása. Képek alapján rövid összefüggő mondatok alkotása, leírása tollbamondás után, majd önállóan.</p> <p>Mese- és olvasmányrészletek elmondása a tartalomnak megfelelően. Szövegrészek átfogalmazása szereplőváltással, a befejezés módosításával.</p> <p>Vázlatkiegészítés, vázlatkészítés tanítói segítséggel.</p>
Íráskészség	
<p>A nagy- és kisbetűk pontos ismerete, helyes betűalakítások, betűkapcsolások. Az esztétikus íráskép, írásmunkák elrendezése.</p> <p>Az írás eszközszintű használatának megalapozása.</p> <p>A nyelvtani anyagnak megfelelő helyesírás-gyakorlás.</p>	<p>A helyes testtartás és kéztartás, ceruzafogás szokásának megszilárdítása. Betűalakítások, betűkapcsolások gyakorlása mintakövetéssel, másolással. Szavak, szó szerkezetek, mondatok leírása másolással, látó-halló tollbamondással, tollbamondással, emlékezetből. Szógyűjtési gyakorlatok, a nyelvtan tananyaghoz kapcsolódó írásgyakorlatok válogató másolással, tollbamondással, önálló írással. A feladatvégzés során törekvés az írásmunkák áttekinthető, esztétikus megjelenésére.</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
	Folyamatos áttérés a tollal való írásra.
Nyelvtani és helyesírási ismeretek	
<p>A beszéd és az írás egységei: hangok/betűk, szavak, mondatok, szöveg.</p> <p>A magyar ábécé, a betűrend.</p> <p>A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése. Magánhangzók és mássalhangzók időtartamának jelölése.</p> <p>A szavak jelentése.</p> <p>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak.</p> <p>Egyszerű szavak, összetett szavak.</p> <p>Szótagolás, elválasztás.</p> <p>A kiejtésnek megfelelő és a kiejtéstől eltérő helyesírású szavak.</p> <p>A j hang kétféle jelölése.</p> <p>A szavak szerkezete: a szótő és a toldalék.</p> <p>A szavak toldalékolása kérdéseknek megfelelően.</p> <p>Toldalékos szavak helyesírása.</p> <p>Személynevek és állatnevek írása.</p> <p>A mondatartalmak.</p> <p>A kijelentő és a kérdő mondat.</p> <p>A szöveg.</p> <p>Nyelvhelyesség.</p>	<p>A betűrend gyakorlati alkalmazása, társak nevének betűrendben történő leírása, a gyermeklexikon szócikkeinek megkeresése.</p> <p>A magánhangzók és a mássalhangzók időtartamának helyes jelölése.</p> <p>Szóalkotási gyakorlatok.</p> <p>Szavak csoportosítása, szógyűjtési gyakorlatok szójelentés alapján, kérdések segítségével.</p> <p>A rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak felismerése, szópárok gyűjtése.</p> <p>Szavak szótagolása, elválasztása. A szótagolás és az elválasztás közötti különbség megfogalmazása.</p> <p>Szavakban a szótő jelölése. A toldalékok helyes használata és helyes írása. A szótő és a toldalék kapcsolódásának jelölése. Gyakorlatok a toldalékos szavak írására. Mondatalkotási gyakorlatok toldalékos szavakkal.</p> <p>Személynevek és állatnevek helyesírása.</p> <p>Mondatok tartalmának, beszédszándékának felismerése. A kijelentő mondat felismerése, megnevezése, mondatvégi írásjele. Kijelentő mondatok önálló alkotása.</p> <p>A kérdő mondat felismerése, a kérdő mondat fajtáinak helyes használata; az –e szócska helyes használata, helyesírása, a kérdő mondat mondatvégi írásjele. Kérdő mondatok önálló alkotása.</p> <p>Szövegekben a mondatok helyes sorrendjének megállapítása.</p> <p>Szövegek tagolása mondatokra. A mondatkezdés és a mondatvég jelölése.</p> <p>Nyelvhelyességi gyakorlatok.</p>
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat	
<p>A könyvek fontos adatai. (cím, szerző, kiadó)</p> <p>A könyvek illusztrációja.</p> <p>Szócikkek megkeresése a gyermeklexikonban.</p> <p>Gyermekújságok bemutatása.</p>	<p>A könyvek címének, szerzőjének, kiadójának felismerése, megnevezése.</p> <p>A tartalomjegyzék helyes használata.</p> <p>Az illusztráció és a könyvek tartalmának kapcsolata.</p> <p>Önálló feladatvégzés a gyermeklexikon használatával.</p> <p>Kedvenc gyermekújság bemutatása.</p>
Beszélgető körök	
<p>A tágabb családi kapcsolatok ismerete. A családi ünnepek, hagyományok.</p> <p>Gyermekek közösségek, osztálytársak, barátok,</p>	<p>A tágabb családhoz tartozó családtagok nevének, rokoni kapcsolatának bemutatása. Beszámoló a család ünnepeiről, hagyományairól.</p> <p>Kapcsolatok kezdeményezése társakkal, baráti és</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>egyéb csoportokba tartozó társak ismerete. A gyermekközösségek szokásai, hagyományai. Az egymással szembeni tisztelet; a másság elfogadása.</p> <p>A helyes viselkedési normák betartása a társakkal és a felnőttekkel való kapcsolatban.</p> <p>A lakóhely ismerete.</p> <p>A nemzeti jelképek ismeretének bővítése a Szózat bemutatásával.</p>	<p>közösségi kapcsolatok ápolása. Együttműködő, segítőkész magatartás a társakkal. Megértésen, tiszteleten alapuló együttélés a sérült, hátrányos helyzetű társakkal.</p> <p>A lakóhely nevének, településformájának ismerete, a főbb nevezetességek bemutatása.</p> <p>A Szózat első két versszakának megtanulása. Megfelelő viselkedésmód az iskolai rendezvényeken.</p>
Drámajáték	
<p>Érzékelő-, utánzó és memóriafejlesztő játékok.</p> <p>Mondókák, versek előadása, népi játékok eljátszása. Mesék, történetek feldolgozása dramatizálással, bábozással.</p> <p>Térmeghatározás, viszonyítás.</p>	<p>Versek, meserészletek elmondása.</p> <p>Bábkészítés, árnybáb készítése a szereplők jellemző tulajdonságainak megjelenítésével. Mesék, meserészletek dramatizálása, bábozása tanítói segítséggel.</p> <p>Részvétel a közös játékokban, dramatikus előadásokban.</p> <p>Részvétel a mindennapi élethelyzeteknek megfelelő szituációs játékokban.</p> <p>Térkitöltő gyakorlatok, a térben való tájékozódás gyakorlása.</p>

A továbbhaladás feltételei

Szóbeli és írásbeli közlések, utasítások megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszadás. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés a felnőttekkel és a társakkal való kapcsolatokban.

Feldolgozott szövegek megértésének igazolása: válaszadás kérdésekre, tartalom elmondása tanítói segítséggel. Ismert szöveg gyakorlás utáni folyamatos felolvasása. A vers és a próza megkülönböztetése.

A magyar ábécé ismerete, szavak, nevek betűrendnek megfelelő sorba rendezése. A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése; az időtartam helyes jelölése szóban és írásban. Szavak, szószerkezetek, két-három kijelentő és kérdő mondat helyes leírása másolással, tollbamondás után. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. 20 begyakorolt szóban a j/ly helyes jelölése.

Szavak szótagolása, elválasztása.

Szöveg tagolása mondatokra.

A kijelentő és a kérdő mondat felismerése, megnevezése, helyesírása.

A szótó és a toldalék felismerése, jelölése szavakban.

3. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 296

Fejlesztési követelmények

A kulturált, tiszta beszéd továbbfejlesztése, a hibák korrigálása.
Az írás eszközszintű használatának segítése.
A hangos olvasás pontosságának, tempójának fokozása.
A szövegértő olvasás fejlesztése.
Az ige, igeidők, igeragozás fogalmának kialakítása, az ismeretek elmélyítése.
A főnév és a főnév fajtái fogalmának kialakítása, az ismeretek elmélyítése.
A melléknév fogalmának kialakítása, a melléknév fokozásának elsajátítása.
A tanult szófajokhoz kapcsolódó helyesírási ismeretek alkalmazása.
Elbeszélés írása előzetes felkészülés alapján.
A tantárgyak közötti integráció érvényesítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magartartás, beszédművelés (folyamatos)	
Helyes beszédleghzés, helyes ejtés fejlesztése, a hibák korrigálása. A szavak, mondatok hangsúlya, hanglejtése különféle kommunikációs helyzetekben. A szavak jelentésárnyalatbeli különbségei. A mondatartalmaknak megfelelő mimika és gesztusok. Szólások és közmondások értelmezése.	Szöveges léghzőgyakorlatok. Szósorok, mondatok, szövegrészek olvasása különféle tartalomnak megfelelő hangsúlyal, hangerővel, tempóval. Versmondás, mesemondás során kapcsolattartás a hallgatósággal. A szókincs bővítése, a szavak jelentésének helyes értelmezése megfelelő szöveghkörnyezetben való alkalmazással. A szavak stílusértékének megfigyelése. A szólások és közmondások megfelelő alkalmazása. A beszédet kísérő gesztusok és mimika helyes alkalmazása.
Irodalomolvasás, szövegértés	
Prózai művek a magyar és külföldi nép- és műköltészet alkotásaiból. Mesék, mondák, történetek a magyar történelem eseményeihez kapcsolódóan, a honfoglalástól a török időkig. Olvasmányok a gyermekek mindennapi életéhez kapcsolódóan. Ismeretterjesztő szövegek a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti adottságaihoz, növény- és állatvilágához kapcsolódóan. Szólások, közmondások az olvasott szövegek tartalmának megfelelően.	A mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak megfigyelése. Jellemző meseszámok, bevezetések, befejezések felismerése. Az olvasmányok témájának megnevezése. Olvasmányok rendezése témáknak megfelelően. Az olvasmányok szerkezetének vizsgálata, tagolás. Vázlat kiegészítése. Az olvasmányokhoz kapcsolódó előzetes ismeretek elmondása. Szövegtartalom elmondása. Előfeltevések megfogalmazása a szöveg címének megfelelően. A szövegértés igazolása feladatok megoldásával: szépirodalmi szövegek: a szereplék megnevezése, tulajdonságaik felsorolása, véleményalkotás a

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>Versek feldolgozása, a versek szerkezete, a rímek.</p> <p>Kommunikációs szövegek a mindennapi élethelyzeteknek megfelelően (meghívó, ételrecept, reklámszövegek). A reklámszövegek értékelése.</p> <p>Népi játékok, közösségi játékok.</p> <p>Munkafolyamat leírások.</p> <p>A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.</p>	<p>tetteikről, a cselekmények értelmezése, az események időrendjének felsorolása, hiányos eseménysor kiegészítése.</p> <p>Ismeretterjesztő szöveg: kérdések megfogalmazása, lényeg kiemelése.</p> <p>Népi játékok, közösségi játékok eljátszása.</p> <p>Manuális tevékenység végzése leírás alapján.</p>
Olvasási készség	
<p>Olvasástechnikai gyakorlatok.</p> <p>Pontos néma és hangos olvasás.</p> <p>A szöveg helyes tagolása, hangsúlya, tempója, ritmusa.</p> <p>A műfaji sajátosságoknak megfelelő értelmező olvasás.</p> <p>A folyamatos hangos olvasás tempójának közelítése az élőbeszédhez.</p> <p>A szövegértés igazolása.</p>	<p>Szemmozgást segítő gyakorlatok, jelkeresési, hibafelismerési feladatok az olvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztésére.</p> <p>A mondatok, összetett mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása mintakövetéssel.</p> <p>Az értelmező olvasás fejlesztése irányított kérdések alapján.</p> <p>Ifjúsági regények olvasására való felkészítés, a folyamatolvasás erősítése hosszabb szövegek otthoni olvasásával.</p>
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás	
<p>Szóbeli szövegalkotás eseményképekről.</p> <p>A szövegalkotás műveletei, az anyaggyűjtés módjai, a címek, címválasztás, címkötés; események helyes időrendje.</p> <p>Az elbeszélő fogalmazás műfaji sajátosságai. Elbeszélő fogalmazások írásának megtanulása. A fogalmazások tagolása.</p>	<p>Eseményképek helyes sorrendjének megállapítása. Összefüggő mondatok alkotása képekről, szóbeli szövegalkotás.</p> <p>Az anyaggyűjtés módjainak megismertetése: tapasztalat, megfigyelés, elképzelés, olvasmányélmény.</p> <p>Elbeszélésekben az anyaggyűjtési módok felismerése. Az elbeszélés tartalmi és formai jegyeinek megfigyelése. Elbeszélések tagolása: bevezetés (előzmény, színhely, időpont), tárgyalás, befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény).</p> <p>Vázlatkészítés tanítói segítséggel.</p> <p>Elbeszélések írása közös előkészítés után.</p> <p>A fogalmazás mondatainak kapcsolódásával a szövegkoherencia kialakítása. A témának megfelelő szóhasználat, kifejezések helyes használata. A felesleges szóismétlés elkerülése szinonimák használatával.</p>
Íráskészség	
<p>Az írástechnika automatizálása.</p> <p>Egyéni íráskép kialakításának segítése. Az írásmunkák esztétikus megjelenése, gazdaságos, esztétikus elrendezése.</p> <p>A tanult helyesírási ismeretek alkalmazása önálló munkavégzés során.</p> <p>A Helyesírási Tanácsadó Szótár önálló használata.</p>	<p>A betűkapcsolások gyakorlása, a típushibák javítása, kiküszöbölése. Az írás tempójának fokozása az írás eszközszintű használatának erősítése, az automatikus írásmozgás fejlesztése.</p> <p>Szósorok, bővülő szószerkezetek, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és önállóan.</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
	<p>A rendezett, tiszta, esztétikus íráskép megtartása az egyéni írásmód kialakulásával.</p> <p>Az írásmunkák önálló javítása írástechnikai és helyesírási szempontból.</p>
Nyelvtani és helyesírási ismeretek	
<p>A mondatfajták; a felkiáltó, felszólító és az óhajtó mondat.</p> <p>Az ige jelentése (cselekvés, történés, létezés, érzelem, akarat); a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű igék. Az ige személyragjai és a személyes névmások. Az igeidők és jelentésük.</p> <p>Az ige ragozása (alanyos és tárgyas ragozás közötti különbség megfigyelése).</p> <p>Rokon értelmű, ellentétes jelentésű igék.</p> <p>Az igekötő szerepe az ige jelentésében. A leggyakoribb igekötők. Az igekötők és az ige kapcsolatának esetei.</p> <p>Az igék helyesírása szótagolással, szóelemzéssel.</p> <p>Az igekötős igék helyesírásának esetei.</p> <p>J/ly-nal írt igék.</p> <p>A személyes névmások.</p> <p>A főnév jelentése, a főnév fajtái: a köznév és a tulajdonnév. A főnevek toldalékai, a tárgyrag, a többes szám jele, a -ba/-be, -ban/-ben, helyes használata, a -ból/-ből, -tól/-től, -ról/-ről ragozott főnevek helyesírása.</p> <p>Rokon értelmű, ellentétes jelentésű főnevek.</p> <p>Összetett főnevek.</p> <p>A tulajdonnevek helyesírása.</p> <p>J/ly-lyel írt főnevek.</p> <p>A névelők, a névutók használata.</p> <p>A melléknév jelentése, fokozása. A fokozott melléknévek helyesírása.</p> <p>Ragos melléknévek.</p> <p>J/ly-nal írt melléknévek.</p> <p>Nyelvhelyességi feladatok.</p>	<p>Mondatok tartalmának, beszédshándékának felismerése. A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondat felismerése, megnevezése, mondatvégi írásjele. A mondatfajták megfelelő használata szövegalkotás során.</p> <p>Az ige felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben, csoportosítása jelentés szerint. Olvasmányok igéinek megfigyelése.</p> <p>Az ige ragozás személyes névmásokkal.</p> <p>Rokon értelmű, ellentétes jelentésű igepárok gyűjtése.</p> <p>Az igeidők megfigyelése. Gyakorlatok a helyes igeidők használatára. Mondatok alkotása eltérő igeidőkkel. Olvasmányokban az igeidő váltásának megfigyelése, szerepe. Szóbeli szövegalkotás során a témának megfelelő igeidők alkalmazása.</p> <p>Az igekötő jelentésmódosító szerepének megfigyelése. Igekötős igék felismerése, megnevezése szövegekben. Mondatalkotási gyakorlatok igekötős igékkel.</p> <p>Az ige ragozott alakjainak helyesírása, igekötős igék helyesírása.</p> <p>J/ly-nal írt igék írása.</p> <p>A főnév felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben. A tulajdonnév és a köznév megkülönböztetése. Olvasmányok főneveinek vizsgálata.</p> <p>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű főnevek gyűjtése.</p> <p>Összetett főnevek felismerése, megnevezése.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok a főnevekhez kapcsolódóan.</p> <p>J/ly-nal írt főnevek.</p> <p>Főnév + ige szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>A melléknév felismerése, megnevezése szóhalmazban, mondatban, szövegben. A melléknév fokozása. A ragozott melléknévek felismerése.</p> <p>Mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>J/ly-nal írt melléknévek helyesírása.</p> <p>Melléknév + főnév szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>Névelők és névutók használata.</p> <p>Nyelvhelyességi feladatok.</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat	
Adatok, információk gyűjtésének, elrendezésének módjai. A könyvtárak könyvvállományában, olvasói tereiben való tájékozódás. A könyvek könyvtári jelzései. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon, a szótár egyező és eltérő vonásai. A gyermekenciklopédiák használata. Tájékozódás az elektronikus eszközök használatáról.	Tájékozódás a könyvtárban adott témáknak megfelelően. Adott könyvek megkeresése szerző és cím alapján a szabadpolcokon. A könyvtári jelzésrendszer megismertetése, használata a könyvek keresésekor és visszahelyezésekor. Önálló anyaggyűjtés, könyvek megfelelő kiválasztása a témákhoz. Szóbeli beszámoló az anyaggyűjtés módszeréről, eredményeiről Az anyagok feldolgozása tanítói irányítással. Az adott témáknak megfelelő hanganyag, képanyag gyűjtése.
Beszélgető körök	
<p>A családi és a társadalmi ünnepek. Az ünneplési módok.</p> <p>A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: honfoglalás, államalapítás, tatárjárás, Mátyás kora, a török idők.</p> <p>A nemzeti jelképek. Nemzeti emlékhelyeink.</p> <p>Tájékozódás térben és időben.</p> <p>Sérült társakkal együttműködés.</p>	<p>Egyéni beszámoló a család hagyományairól, ünnepeiről, az ünneplése való előkészületekről, az ünnepségek eseményeiről.</p> <p>Az osztálytársak ünnepeiben való részvétel, a helyes magatartásmód kialakítása a családoknál szervezett ünnepeken való részvételkor.</p> <p>Helyes magatartásmódok megtartása az iskolai ünnepségeken.</p> <p>Részvétel az osztályszintű emlékműsorok összeállításában, megjelenítésében.</p> <p>Az olvasmányokhoz kapcsolódó nemzeti emlékhelyek (Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, Mohácsi Történelmi Emlékhely) bemutatása.</p> <p>Tájékozódás a lakóhely történelmi emlékeiről, emlékhelyeiről.</p> <p>Szóbeli beszámolók, beszélgetés társakkal a történelmi eseményekről, személyekről.</p> <p>A Himnusz ismerete.</p> <p>A hátrányos helyzetű vagy sérült társakkal segítőkész, együttműködő magatartás kialakítása.</p>
Dramajáték	
<p>Ritmusgyakorlatokkal, mozgásgyakorlatokkal és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával. Dramatizált elbeszélések, népszokások.</p> <p>Kommunikációs helyzetgyakorlatok.</p>	<p>Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése.</p> <p>Kommunikációs helyzetgyakorlatok valódi helyzetek megfigyelésével, a helyzetek utánzásával (tájékozódás, segítségkérés, segítségnyújtás).</p> <p>Önálló javaslatok szerepjátékokra, rövid dramatikus</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Mozgás a térben.	játékok megjelenítésére. A térbeli elhelyezkedések, mozgások megfelelő alkalmazása.

A továbbhaladás feltételei

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések eseményeinek elmondása néhány összefüggő mondattal. A feldolgozott művek témájával kapcsolatos kérdések, válaszok megfogalmazása. Ismert feladattípusok szóbeli és írásbeli utasításainak megértése. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek felolvasása felkészülés után.

Öt-hat mondatból álló elbeszélő fogalmazás írása felkészülés után, ismert témákban. A fogalmazások tagolása. Egyéni tempójú, rendezett, tiszta íráskép. Az írásbeli munkák javítása tanítói segítséggel.

Az igék, a főnevek és a melléknevek felismerése, megnevezése. A személynevek, állatnevek, a lakóhely nevének helyes leírása.

A begyakorolt szavak helyesírása a kiejtés szerint, a szóelemzés alapján. Egyszerű és összetett szavak elválasztása önállóan.

További 25-30 begyakorolt szóban a j/ly helyes jelölése.

4. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 259

Fejlesztési követelmények

Az alsó tagozaton elsajátított ismeretek rendszerezése, mélyítése.

Az olvasástechnika automatizálása.

Az írástechnika automatizálása.

A jegyzet, vázlat készítése; az önálló tanulási módok elsajátítása.

A tantárgyak közötti integráció erősítése.

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés (folyamatos)	
A helyes beszédlégzés automatizálása. A szövegek helyes tagolása. A szövegjelentés kifejezése mondat-és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő hangsúly, hanglejtés és non-verbális eszközök használata. Szövegtömörítés, szövegbővítés.	A beszéd és a felolvasás tagolása helyes beszédlégzéssel, szünetek tartásával. Párbeszédekben alkalmazkodás a kommunikációs helyzetekhez, a szerepcserékhez. A non-verbális eszközök megfelelő alkalmazása a beszédhelyzetekben. Az aktív és a passzív szókincs bővítése szakkifejezésekkel, ritkábban előforduló szavakkal, kifejezésekkel. A kifejezések alkalmazása egyéni szövegalkotás során. Gyakorlatok szövegek tömörítésére és bővítésére.
Irodalomolvasás, szövegértés	
Népmesék olvasása a magyar és külföldi népek meséiből. A hazai etnikumok népköltészeti alkotásai. Népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. A mesék fajtái: tündérmesék, állatmesék, tréfás mesék és láncmesék. A mesék témái, kifejező eszközei, szerkezeti jellemzői, motívumai. A népdalok jellegzetes témái. Történelmi mondák, mesék a török időktől napjainkig. Ismeretterjesztő szövegek a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti jellemzőihez, növény- és állatvilágához kapcsolódóan. Kommunikációs szövegek a mindennapi élethelyzeteknek megfelelően (értesítés, hirdetés, levél). Elbeszélések, regényrészletek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: alakzat, megszemélyesítés, hasonlat.	Hazai és más népek meséinek olvasása. A tündérmesék, állatmesék, tréfás mesék és láncmesék megkülönböztetése. Mesék besorolása a megfelelő csoportokba. A népmesék hőseire jellemző tulajdonságok felsorolása. A népdalok hangulati, érzelmi megközelítése. Irodalmi szövegek szerkezetének vizsgálata, a tér és idő megjelölése. Összefüggések felismerése. A kulcsszavak, tételmondatok megjelölése. Vázlatkészítés tanítói segítséggel, majd önállóan. Emberi kapcsolatok, érzelmek felismerése, véleményalkotás magatartásokról. A vélemények kialakításakor sokoldalú, több szempontú megközelítés. Olvasmányélményekről beszámoló, az élmények megosztása a társakkal. Az irodalmi szövegek nyelvi kifejezőeszközeinek vizsgálata. A versek rímeinek, költői eszközeinek (megszemélyesítés, hasonlat, rokon értelmű, ellentétes jelentésű

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>Szólások, közmondások az olvasott szövegek tartalmának megfelelően.</p> <p>A versek művészi eszközei: a ritmus, a rím, a refrén.</p> <p>Közösségi játékok leírása.</p> <p>Manuális tevékenységek folyamatleírása.</p> <p>A szövegválasztás alapja az integráció megteremtése a környezetismeret, rajz, technika és életvitel valamint az ének-zene tantárgyak tananyagával.</p>	<p>szavak, szóismétlés, fokozás) megfigyelése.</p> <p>A refrén szerepének megfogalmazása.</p> <p>A népköltészetéről és a műköltészetéről tanult ismeretek rendszerezése.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek olvasása, feldolgozása a történelmi olvasmányokhoz kapcsolódóan, hazánk természeti jellemzőihez kapcsolódva.</p> <p>Az új ismeretek beillesztése a témáknak megfelelő, már meglévő ismeretrendszerbe.</p> <p>Lényegkiemelés, jegyzetelés közösen és önállóan olvasott szövegekhez kapcsolódóan.</p>
Olvasási készség	
<p>Olvasástechnikai gyakorlatok a kifejező olvasás fejlesztésére.</p> <p>Pontos néma és hangos olvasás.</p> <p>A szöveg helyes tagolása, hangsúlya, tempója, ritmusa.</p> <p>A szövegműfaji sajátosságoknak megfelelő kifejező értelmező olvasás.</p> <p>Az újrakezdés elkerülése.</p> <p>A szövegértés igazolása önálló feladatvégzéssel.</p>	<p>Az értelmező olvasás fejlesztése.</p> <p>A szünettartás, a mondatfonetikai eszközök helyes használata.</p> <p>Törekvés a pontos, biztos olvasásra, az újrakezdés elkerülésére.</p> <p>Párbeszédek és közbeékelődések elkülönítése felolvasáskor.</p> <p>A kritikai és a kreatív olvasás megalapozása.</p>
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás	
<p>Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés.</p> <p>A levél és a levelezőlap tartalmi és formai jellemzői (megszólítás, elköszönés, keltezés) Boríték címezése.</p> <p>A leírás műfaji sajátosságai. A leírás fajtái, nyelvi eszközei.</p> <p>Leíró fogalmazások írásának megtanulása.</p>	<p>A hirdetés, értesítés formai és tartalmi jegyeinek megfigyelése, hirdetés, értesítés írása társaknak.</p> <p>A levélírás tartalmi és formai jegyeinek megismertetése. A megszólítás és az elköszönés címzettnek, témának megfelelő megválasztása.</p> <p>Levél önálló írása.</p> <p>A helyes címzés gyakorlása.</p> <p>Olvasmányok leíró részeinek megfigyelése.</p> <p>A leírás és az elbeszélés műfaji összehasonlítása.</p> <p>Leírások olvasása emberről, állatokról, növényekről, tárgyokról. A leírás anyagának elrendezése: az egésztől halad a rész felé. A leírás témájának megfelelő nyelvi eszközök kiválasztása.</p> <p>Leírás készítése önállóan, a fogalmazások javítása.</p> <p>Elbeszélő fogalmazások írása leíró részekkel.</p>
Íráskészség	
<p>Az írás automatizálódása. Eszközszintű egyéni írás.</p> <p>A helyesírási ismeretek megfelelő alkalmazása.</p>	<p>Jól olvasható, rendezett egyéni íráskép megerősítése.</p> <p>Önálló írásmunkák esztétikus, célszerű, gazdaságos elrendezése.</p> <p>Az írásmunkák adott szempont szerinti önálló javítása (eszköz segítségével).</p>
Nyelvtani és helyesírási ismeretek	
<p>A szófajokról tanult ismeretek rendszerezése, bővítése.</p> <p>Az igemódok, kijelentő, felszólító és feltételes</p>	<p>A szófajok felismerése és megnevezése szövegben szóhalmazban, mondatban, szövegben. Szavak csoportosítása, szógyűjtés a szófaji sajátosságoknak</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
<p>mód. Az igemódok jelei. Az ige ragozása az igemódoknak megfelelően. Az igék helyesírása.</p> <p>A tulajdonnév fajtái: személynév, állatnév, földrajzi név, intézménynév, cím, márkanev. A főnevek ragos alakjai a -val/-vel ragos főnevek. A szóalkotás egyszerű módjai. A tulajdonnévből képzett melléknév, helyesírása.</p> <p>A névelő és a névutó.</p> <p>A számnév, a határozott és a határozatlan számnév. A határozatlan számnév fokozása. A keltezés írásmódjai.</p> <p>A tanult ismeretek rendszerezése: hangok, ábécé, betűrend, a szó jelentése, egyszerű és összetett szavak, szótő, toldalékok. A mondatokról, mondatfajtaokról tanultak ismételése, rendszerezése.</p> <p>A helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek összefoglalása.</p>	<p>megfelelően. Szóalkotási gyakorlatok.</p> <p>A kijelentő, a felszólító és a feltételes módú igealakok felismerése, megnevezése olvasmányokban. Az igemódok jelének felismerése. Átalakítási gyakorlatok az igemódok alapján. Igeragozás adott igemódokban. Mondatalkotási gyakorlatok. Az igék helyesírásának gyakorlása.</p> <p>A tulajdonnevek felismerése, megnevezése mondatokban, olvasmányokban. Mondatalkotási gyakorlatok. A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása.</p> <p>A névelő fajtáinak helyes használata.</p> <p>A névutó fogalma, névutós főnevek. A névutók helyesírásának gyakorlása. Főnév + névutó szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>A határozott és a határozatlan számnév felismerése, megnevezése olvasmányokban. A tőszámnév és a sorszámnév megkülönböztetése. Tőszámnévek és sorszámnévek helyesírási számjeggyel és betűvel. Helyesírási gyakorlatok toldalékos számnevek írására. Mondatalkotási gyakorlatok. A határozatlan számnév fokozása.</p> <p>A keltezés írásának módjai. Helyesírási gyakorlatok a számnévhez kapcsolódóan.</p> <p>Számnév+főnév szó szerkezetekkel mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>Nyelvhelyességi feladatok.</p>
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat	
<p>A könyvtári katalógus használata. Elektronikus információhordozók használata.</p>	<p>Információk, adatok gyűjtése gyermekek számára készült ismeretterjesztő alkotásokból. Az ismeretek rendszerezése, a meglévő ismeretekbe való beillesztése. Tájékozódás, tájékozottság a lexikonok, szótárak, enciklopédiák használatában. Az egyéni tanulási módok megismerése, alkalmazása. Elektronikus információs eszközök (televízió, magnetofon, videomagnó, lemezjátszó, számítógép) használata az információk felismerési folyamatában.</p>
Beszélgető körök	
<p>A magyar nemzet nagy történelmi eseményei a török időktől napjainkig. Magyar művészek, felfedezők, feltalálók, utazók munkáinak ismerete.</p> <p>Tájékozódás térben és időben.</p> <p>Egyéni vélemény kialakítása.</p>	<p>Az érdeklődés felkeltése a magyar felfedezések, találmányok, sikerek iránt. Történetek olvasása magyar vonatkozásokról.</p> <p>Tájékozódás a történelmi korokban, a történelmi személyiségek időbeli elhelyezése. Beszélgetés, vita kialakítása történelmi eseményekről, személyekről. Vita során egyszerű</p>

Témakörök, tartalmak	Belépő tevékenységformák
Együttműködés hátrányos helyzetű, sérült emberekkel.	érvek és ellenérvek felsorakoztatása, egyéni vélemény ismertetése. A lakóhely történelmi, művészeti emlékeinek ismerete, beszámolók készítése. A hátrányos helyzetű vagy sérült emberekkel segítőkész, együttműködő magatartás az iskolában és az iskolán kívüli életben.
Drámajáték	
Ritmus-, mozgás és beszédgyakorlatok – kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.	Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék: állóképek. A szerkezet értékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég felismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi és bábszínházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Más tantárgyak adott témáinak feldolgozása a dráma eszközeivel. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemzése.

A továbbhaladás feltételei

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. Az udvarias beszédfordulatok használata a mindennapi beszédhelyzetekben. A mondanivaló értelmes, lényegre törő megfogalmazása szóban. Előzetes felkészülés után ismert tartalmú szöveg pontos, folyamatos, értelmező felolvasása, a szövegfonetikai eszközök használata. 15-20 soros szöveg önálló olvasása, a szövegértés igazolása feladatok önálló megoldásával: válaszadás, lényegkiemelés, jegyzet készítése. Magyar költők és írók nevéhez a megfelelő művek kapcsolása, alkotásaik címének felelevenítése.

Esztétikus, rendezett egyéni írás. Mondatok helyes leírása. A mondatfajták felismerése, megnevezése, helyes leírása.

A szavak szófajának megnevezése a tanult szófajok esetében. Az egyalakú szótövek, a tanult toldalékok felismerése, a szavak toldalékos alakjának helyesírása.

Az igealakok felismerése, az igekötős igék helyesírása ismert szavak esetében.

A tulajdonnevek fajtáinak helyesírása, a földrajzi név, intézménynév, címek, márkanevek, díjak nevének esetében a begyakorolt szavak helyesírása. A főnevek tárgyrágjának, a többes szám jelének felismerése.

A melléknév, a számnév helyes írásmódja. A hibák javítása tanítói segítséggel, önellenőrzéssel.

Adott témáknak megfelelő könyvek megkeresése, használata a könyvtárban.

Szemponatok a tanulói tevékenységek értékeléséhez

Az alapfokú oktatás első szakaszában a folyamatos szóbeli értékelés, visszajelzés a nevelő-oktató munka rendszeres kísérő tevékenysége. A szóbeli értékelés a fejlődést hangsúlyozza, pozitív megerősítést ad az elért teljesítményekben. Az írásbeli értékelés egy-egy tanítási szakasz végén a tanulók feladatvégzéséhez, feladatmegoldáshoz kapcsolódik.

Az értékelés az egyéni teljesítményeket a tanulók egyéni előrehaladásához valamint a követelményekhez viszonyítja.

A 2. és a 4. évfolyam végén javasoljuk diagnosztikus felmérés végzését.

Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés

A tanulók beszédleghzésének, beszédtechnikájának, kifejezésmódjának folyamatos megfigyelése. Szóbeli és írásbeli alakító és összegző értékelés. A tanult memoriterek reprodukálásának szóbeli elemző értékelése.

Irodalomolvasás, szövegértés

Szövegű, a szövegtartalomnak megfelelő értelmező olvasás folyamatos megfigyelése, értékelése. A szövegműfajok ismeretének megfigyelése. A szövegértési képesség vizsgálata szóbeli és írásbeli feladatok megoldásával. A tanév folyamán gyakori szóbeli és írásbeli alakító és összegző értékelés. Írásbeli szintfelmérés évente három alkalommal: tanév elején, félévkor, tanév végén.

Olvasási készség

Az olvasástechnikai feladatok végzésének megfigyelése, az észlelt hibák javítása, javíttatása. A mondat- és szövegolvasás pontosságának, tempójának, hanglejtésének, hangsúlyozásának megfigyelése, a tanulókkal együtt történő elemzése, értékelése. A szövegértési képesség vizsgálata szóbeli és írásbeli feladatok megoldásával.

Szóbeli és írásbeli szövegalkotás

A tanulók beszámolóinak, szóbeli szövegalkotásának folyamatos megfigyelése, értékelése a tanulókkal közösen. Az önálló mondatalkotás, mondatkapcsolás megfigyelése, hibák észlelése esetén javítása, javíttatás. Alkotó értékelés a tanulók szóbeli és írásbeli szövegeihez kapcsolódóan. A hibák folyamatos, következetes javíttatása, a javítások szóbeli értékelése.

Íráskészség

A tanulói munkák megfigyelése, elemzése az alábbi szempontok szerint: betűalakítás, betűkapcsolás, az írásmunka rendezettsége, az írásmunka tisztasága. Az írásmunkák folyamatos szóbeli értékelése.

Nyelvtani és helyesírási ismeretek

A régebben tanult és az aktuális nyelvtani ismeretek, a nyelvtani ismeretekhez kapcsolódó helyesírási ismeretek alkalmazásának megfigyelése, szóbeli értékelése folyamatosan. Ellenőrzés írásbeli feladatsorok megoldásával a nyelvtani témák összefoglalása után. Szintfelmérő feladatsorok összeállítása tanév elején, félévkor és a tanév végén.

Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat

A tanulási képességek értékelése a tanító és a tanulók közös tevékenysége. A tanító a megfigyelései, tapasztalatai alapján tehet javaslatot az egyéni tanulási módok kialakítására.

Drámajáték

Az értékelés a tanulók és a tanítók közös tevékenysége. Folyamatos megfigyelés, közös elemzés a tanítók mozgásáról, bábjátékokban és dramatikus játékokban való részvételéről.

MATEMATIKA

1-4. ÉVFOLY

BEVEZETÉS

A 21. századi matematika tanítás alapvető célja az általános emberi készségek, képességek, személyiségjegyek fejlesztése, a természettudományos gondolkodásmód és a helyes tanulási szokások kialakítása. Ezt tapasztalatokra, megfigyelésekre, tevékenykedtetésre, következtetésekre alapozott tanítással érhetjük el, amely során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra. Tanulóink így válnak kreatív, problémafelismerő és problémamegoldó gondolkodásmódú, környezetük jelenségeire érzékeny felnőttek.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű, a nevelési-oktatási feladatok közül a képességfejlesztésnek, a kreatív és kritikai gondolkodás kialakításának van kiemelt szerepe.

Az alapozó szakasz a tanulói kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és az ezáltal motivált munkával fejleszti a tanulók megismerési és gondolkodási képességét, felelősségtudatát, a kitartását és előmozdítja érzélemviláguk gazdagodását. Mintákat ad az ismeretszerzéshez, a feladat és problémamegoldáshoz, megalapozza a tanulási szokásokat.

Az alsó tagozatos matematikatanítás feladata a tevékenységeken, gyakorlati tapasztalatokon keresztül az alapvető matematikai ismeretek elsajátíttatása, alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése), gondolkodási módszerek alapozása.

Az eredményes tanulás feltétele, hogy felkeltsük az érdeklődést a tantárgy iránt, biztosítsunk lehetőséget az önálló tapasztalatszerzésre.

Kerettantervünkben az alsó tagozatos matematikatanítás egy lehetséges változatát mutatjuk be, mely első második és harmadik osztályban heti 5 és negyedik osztályban pedig heti 4 órára készült.

Célok és feladatok

- Felidézni és rendszerezni az előzetes ismereteket.
- Felkelteni az érdeklődést a matematika tantárgy iránt.
- Fejleszteni a megismerő képességeket: tapasztalatszerzés, képzelet, emlékezet, gondolkodás, rendszerezés, összefüggések felismerése.
- Felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát.
- Kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét.
- Fejleszteni a tanulók beszélt és írott kommunikációs kultúráját.
- Fejleszteni a tanulók önismeretét, önértékelését.
- Fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot.
- Biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani, fejleszteni a számolási készséget.

Az értékelés elvei és eszközei

A tanév során az értékelés alapja a tanulók állandó megfigyelése. **Folyamatos** fejlesztő célzatú **szóbeli értékelés** visszajelzést ad a tanuló számára munkájának eredményességéről, rendszeres tanulásra ösztönöz.

A **tanév eleji felmérés** segíti a tanítót a tanulók előzetes ismereteinek feltérképezésében, útmutatást ad a tanulócsoporthoz szabott tanítási módszerek, eljárások kiválasztásában.

Témákat lezáró írásbeli felmérések tájékoztatják a tanítót, a tanulót és a szülőt a tanuló teljesítményéről a helyi tantervben rögzített követelményekhez viszonyítva.

A **tanév végi felmérés** megmutatja az adott évfolyamon elsajátított ismeretek mennyiségét és minőségét.

Az értékelés kiemelt szempontjai:

- a tanulók önmagukhoz mért fejlődése,
- az alapvető készségek, képességek fejlettségi szintje,
- tárgyi tevékenységben való jártasság,
- tanult műveletek értelmezése,
- a tanult számolási eljárások ismerete és alkalmazása.

1. OSZTÁLY

Időkeret: 185óra

I. Gondolkodási módszerek alapozása

Célok és feladatok

- A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszteni.
- Növelni a figyelem terjedelmét és tartósságát.
- Az érzékelés pontosságát fejleszteni, a tudatosodást segíteni.
- Fejleszteni a megfigyelőképességet.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Tárgyak összehasonlítása, szétválogatása, osztályozása, sorba rendezése megadott vagy választott szempont szerint. Mennyiségek előállítása kirakással, ábrázolással. Mennyiségek összehasonlítása. Kapcsolatok, összefüggések megfigyelése, leolvasása. Igaz-hamis állítások megfogalmazása; egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése. Nytított mondatok igazzá tétele. Szöveges feladatok értelmezése. Tárgyi tevékenységgel egyszerű kombinatorikus lehetőség előállítása. Tárgysorozat képzése, folytatása a megadott, választott, felismert összefüggés szerint. Számsorozat képzése növekvő, csökkenő sorrendben. Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal. Szabályjátékok. Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése.	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége. Finommotoros mozgáskoordinációk: Apró tárgyak használata (pl. pálcika, korong stb.) A mennyiségek közötti kapcsolatok felfedezése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenységgel. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Nytított mondatok lezárása behelyettesítéssel. Gondolatmenet követése, megértése. A változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során. Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon tárgyakat, elemeket sorba rendezni, összehasonlítani, szétválogatni megnevezett vagy választott tulajdonság alapján;
- legyen képes a halmazok számosságának megállapítására;
- használja helyesen a több, kevesebb, ugyanannyi szavakat, jeleket;
- tudjon igaz-hamis állításokat alkotni; állítások helyességét eldönteni;
- legyen képes növekvő és csökkenő számsorozatok felismerni, képezni adott szabály alapján;
- egyszerűbb esetekben tudjon szabályjátékok és sorozatok szabályát szóban megfogalmazni.

II. Számтан, algebra

Célok és feladatok

- Kialakítani a szám-és műveletfogalmat tapasztalati úton a húszas számkörben.
- Megalapozni a számolási készséget (összeadás, kivonás).
- Megfigyeltetni a műveletek közötti összefüggéseket.
- Felismertetni a valóság és matematika elemi kapcsolatát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<i>Számfogalom húszas számkörben</i> Halmazok számosságának megállapításával a természetes szám fogalmának kialakítása, a természetes szám mint mérőszám. Számok írása, olvasása 20-ig. A számegyenes megismerése, használata. A természetes szám mint sorszám. A $<$, $>$, $=$ jelek megismerése, használata. A számok összeg és különbség alakjainak előállítás tevékenységgel. Számok tulajdonságai: a számok jele, összeg- és különbségalakjaik, a számok bontott alakja, számjegyek száma, páros, páratlan számok. <i>Műveletek értelmezése, műveletvégzés</i> Sokféle tevékenységgel és szöveges feladattal az összeadás, kivonás fogalmának megalapozása. Az összeadás, kivonás értelmezései tevékenységekkel a 20-as számkörben. Rajzról, képről, összeadás kivonás írása; művelet megjelenítése képpel, kirakással. Műveleti tulajdonságok, az összeadás és kivonás kapcsolata. Hiányos műveletek hiányzó számának pótlása. A számok bontása két szám összegére. Összefüggések szöveges feladatokban. Egyszerű matematikai szöveg értelmezése eljárással, kirakással, rajzzal, lejegyzés művelettel. Szöveges feladatok alkotása tevékenységről, rajzról, műveletről.	A számok értelmezése a valóság mennyiségével. Pl. mérőszám és darabszám (halmaz számossága) A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal, a számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése számegyenesen. Tényismeret memorizálása, mozgósítása. A tanulás manipulatív eszközeinek célszerű használata. Történetben megfogalmazott probléma megértése; a megértést segítő eszközök alkalmazása (kirakással vagy eljárással). A szóbeli számolási készség fejlesztése. Analógiás gondolkodás fejlesztése Matematikai modellek (pl. műveletek, nyitott mondatok) megértése, alkalmazása. Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges megfogalmazásával. A matematikai tartalmú szövegek megértése, rögzítése, megoldása.

Követelmények

A tanuló:

- tudja a halmazokat összehasonlítani számosságuk szerint;
- biztosan írja, olvassa, rendezze sorba nagyság szerint a számokat húszas számkörben;
- használja, értelmezze pontosan a relációs jeleket;
- képezzen adott szabály alapján növekvő és csökkenő számsorozatokot;
- ismerje a számok kéttagú összeg-és különbségalakjait húszas számkörben;
- ismerje fel a páros és páratlan számokat;
- tudja a számok szomszédait;
- tudjon hozzátevést, elvételt tevékenységgel elvégezni, a műveletet szóban megfogalmazni;

- legyen kellő gyakorlata az összeadás, kivonás, bontás, pótlás alkalmazásában;
- tudjon egyszerű szövegösszefüggést lejegyezni rajzzal, számokkal, művelettel.

III. Geometria, mérés

Célok és feladatok

- Segíteni a tanulók sík- és térgeometriai tapasztalatgyűjtését.
- Ismerkedni a mérőeszközökkel, mértékegységekkel.
- Gyakorlati méréseket végeztetni.
- Mérés előtti becslésre szoktatni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p><i>Testek, síkidomok</i></p> <p>Testek építése szabadon és másolással.</p> <p>Testek, síkidomok szétválogatása, csoportosítása adott szempontok alapján.</p> <p>Síkidomok előállítása tevékenységgel szabadon és feltételek alapján.</p> <p>Vonalak. (nyitott, zárt, görbe, egyenes)</p> <p>Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel.</p> <p>Térbeli irányok pontos megfigyelése, megnevezése.</p> <p>Síkbeli irányok tudatos megfigyelése, ellentétes irányok megkülönböztetése.</p> <p><i>Mérés</i></p> <p>Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, űrtartalmának, jelenségek időtartamának összehasonlítása, összemérése, sorba rendezése.</p> <p>Mérés előtti becslés.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mérőeszközök: alkalmilag választott és szabvány egységek megismerése. – Mértékegységek: méter, kilogramm, liter. – Az idő: hét, nap, óra. – Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. – Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységgel. <p>Az ismeretek alkalmazása szám és szövege feladatokban.</p>	<p>Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságai alapján válogatás, sorbarendezés.</p> <p>Megfigyelőképesség fejlesztése, az észlelés pontosságának fokozása.</p> <p>Tulajdonságok felismerése.</p> <p>Formafelismerés, alkotóképesség fejlesztése.</p> <p>Tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása és képi gondolkodás fejlesztése játékos feladatsorokon.</p> <p>Az összehasonlító, megkülönböztető képesség alakítása a mennyiségek mérésekor.</p> <p>A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása szóban.</p> <p>Kapcsolatok felismertetése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között.</p> <p>Összefüggések felismerésének képessége.</p>

Követelmények

A tanuló:

- legyen képes helymeghatározásra a tanult kifejezések alkalmazásával;
- ismerje fel, tudja kiválasztani az alakzatok közül a háromszöget, négyszöget és a kört;
- tudjon hosszúságot, űrtartalmat, tömeget mérni választott és szabvány egységekkel;
- használja egyszerű szám és szöveges feladatokban a m, kg, l egységeket;
- tudja helyesen alkalmazni a hét, nap, óra időtartamot.

IV. Valószínűségi játékok, statisztika

Célok és feladatok

- Felkelteni a mindennapi életből gyűjtött adatok felhasználásával a matematika tanulása iránti érdeklődést.
- Fejleszteni a változások, összefüggések megfigyelésekor a tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet.
- Felfedeztetni egyszerűbb esetekben az összetartozó adatok közötti kapcsolatokat.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none">– Közös játékok, kísérletek a “biztos”, “lehetséges, de nem biztos”, “lehetetlen” fogalmak megértése érdekében próbálgatással, találgatással.– Adatok gyűjtése, ábrázolása oszlopdiagram építésével (tárgyi tevékenység formájában). <p>A mindennapi élet adataiból grafikonok, táblázatok készítése, értelmezése.</p> <p>Összefüggések keresése, felismerése a táblázatokban.</p> <ul style="list-style-type: none">– A gyermekek életéből gyűjtött adatok felhasználásával függvényre vezető szöveges feladatok.	<p>Logikus gondolkodás, várható események megfogalmazása szóban.</p> <p>A megfigyelő és rendszerező képesség fejlesztése matematikai játékok segítségével. Tapasztalatszerzés, szemléleti alapozás konkrét valószínűségi játékok alapján.</p> <p>Ábrázolási képesség, modellalkotás.</p>

2. OSZTÁLY

Időkeret: 185 óra

I. Gondolkodási módszerek alapozása

Célok és feladatok

- Fejleszteni a tanulók megfigyelőképességét, kreativitását.
- Rendszeres, pontos munkára szoktatni.
- Fejleszteni matematikai szaknyelv használatát.
- Formálni a tanulók alkotóképességét, összefüggésfelismerő- és ítélőképességét.
- Megalapozni a tanulók problémafelismerő, problémamegoldó, logikai, kombinatorikus és analógias gondolkodását.
- Fejleszteni a tanulók értő-, elemző olvasási képességét.
- Felismertetni a valóság és a matematika elemi kapcsolatát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Halmazok képzése, elemek válogatása adott tulajdonság szerint, részhalmaz és kiegészítő halmaz használata. Logikai műveletek konkrét elemekkel, a “nem”, “és”, “vagy” szavak használata állításokban. Válogatás, sorrendezés néhány elem használatával. Nyitott mondatok értelmezése, igazsághalmaz keresése, állítások számokról, mennyiségekről, alakzatokról, döntés az állítások igazságáról. Szöveges feladatok értelmezése, leírása, matematikai modellezése. Nyitott mondatról, műveletről, képről szöveges feladat megfogalmazása. Tárgyak, számok összehasonlítása, sorba rendezése. Szabályszerűségek felismerése, jel- és számsorozatok kiegészítése, folytatása a felismert szabály alapján, sorozatképzés, szabály megfogalmazása szóban. Összefüggések keresése, megfigyelése, lejegyzése matematikai szimbólumokkal.	Megfigyelőképesség, tudatos, célirányos figyelem fejlesztése összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; több lehetőség keresése kombinatorikus feladatokban. Matematikai modell értelmezése, alkotása konkrét probléma megoldásához. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Gondolatmenet kiépítése, követése. A szöveges feladatok megoldási lépéseinek kialakítása és alkalmazása (lejegyzés, műveletek kijelölése, becslés, számolás, ellenőrzés, válasz). Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése, változások, periodikusság, növekedés, csökkenés megfigyelése, szabálykövetés. Sejtések megfogalmazása, kipróbálása. Azonosság, különbözőség megállapítása, jelölése. Szemponttartás, szabályosság felismerésének fejlesztése, szabály tudatosítása.

Követelmények

A tanuló:

- tudja halmazok számosságát megállapítani és összehasonlítani;
- tudjon halmazokat képezni adott tulajdonság alapján;
- nevezze meg kiválogatott elemek közös tulajdonságát;
- legyen képes összefüggések megfigyelésére, leolvasására, megfogalmazására;
- tudja állítások igazságát eldönteni, igaz állításokat fogalmazni;
- legyen képes tárgyakat, számokat sorba rendezni adott szempont szerint;
- készítsen nyitott mondatot ábráról, szövegről, tegye igazzá behelyettesítéssel, próbálgatással;

- ismerje a szöveges feladat megoldásának menetét;
- ismerjen fel és képezzen számsorozatokot adott szabály alapján;
- összetartozó elempárok keresése.

II. Számtan, algebra

Célok és feladatok

- Fejlesztani az emlékezést, korábbi ismereteket mozgósítani.
- Segíteni a megértést, absztrahálás, konkretizálás képességének kialakulását.
- Erősíteni a problémafelismerést, problémaérzékenységet.
- Biztos számfogalmat kialakítani 100-as számkörben.
- Biztos műveletfogalmat kialakítani.
- Megfigyeltetni a műveletek közötti összefüggéseket.
- Fejlesztani matematikai szaknyelv használatát.
- Biztos számolási készséget kialakítani az alpműveletek körében.
- Felismertetni a valóság és a matematika elemi kapcsolatát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p><i>Számfogalom a száz-as számkörben</i> Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Számok tulajdonságai: nagyságrendje, számszomszédok, számok helye a számegyenesen, paritás. Számolás kettesével, hármasával, ötösével, tízesével, stb. Darabszám, mérőszám, sorszám. Római számírás megismerése. Műveletek értelmezése, műveletvégzés. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése 100-as számkörre. Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás értelmezése száz-as számkörben. Maradékos osztás értelmezése, maradék jelölése. Műveleti tulajdonságok megfigyelése. Műveletek sorrendje, zárójel használata.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása, képről, számfeladatról szöveg megfogalmazása.</p>	<p>Analógiás gondolkodás. Megfigyelések kifejezése szóban, rajzban, írásban. Összehasonlítás. Viszonyítási képesség fejlesztése, eligazodás 100-as számkörben. Algoritmusok követése, kreativitás, önállóság fejlesztése.</p> <p>Rajz, kirakás és adatok értelmezése, matematikai jelek értése, használata. Matematikai modell értelmezése, készítése. Összefüggések felismerése, analógiás gondolkodás, emlékezetfejlesztés. Szóbeli számolási készség fejlesztése. Ellenőrzés, indoklás, kételkedés képességének kialakítása. Összeadás és szorzás kapcsolatának megértése. Megfigyelések a szorzások, osztások körében. Algoritmusok segítségével történő számolás. Szövegről matematikai modell készítése, lényegkiemelés, problémamegoldó képesség.</p>

Követelmények

A tanuló:

- tudjon tárgyakat meg- és leszámolni egyesével, kettesével, ötösével, tízesével;
- ismerje a számok nevét és jelét 100-as számkörben;
- tudjon számokat összehasonlítani nagyság szerint, sorba rendezni 100-as számkörben;
- találja meg a számok helyét a számegyenesen;
- ismerje fel a számok összegalakját, különbségalakját, kéttényezős szorzatalakját, és hányadosalakját;
- tudja értelmezni az összeadást, kivonást, szorzást, osztást 100-as számkörben;
- végezze el az összeadást, kivonást, pótlást eszközhasználat nélkül 100-as számkörben;
- ismerje biztonságosan a kisegyszeregyet;
- ismerje a maradékos osztást;
- ismerje fel a műveletek közötti kapcsolatokat;

- tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatokat.

III. Geometria, mérés

Célok és feladatok

- Fejleszteni a tanulók megfigyelőképességét, tájékozódását, kreativitását.
- Segíteni a tanulók tér- és síkgeometriai tapasztalatszerzését.
- Formálni a tanulók alkotó-, formareprodukciós és lényegkiemelő képességét.
- Tapasztalatokat gyűjteni a tengelyesen szimmetrikus alakzatokról.
- Helyes eszközhasználatot kialakítani.
- Kiválasztani a helyes mérőeszközöket, mértékegységeket.
- Mélyíteni a valóság és a matematika kapcsolatát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Síkidomok megfigyelése. Sokszögek tulajdonságainak megfigyelése, területének mérése tevékenységgel. Téglalap, négyzet megkülönböztetése. Testek építése, másolása modelltől. Testek tulajdonságainak megfigyelése. Téglatest, kocka vizsgálata. Síkidomok másolása, előállítás, vonalzó, sablon használata. Tükrös alakzatok készítése. Tükrözés tevékenységgel.	Megfigyelőképesség, tudatos, célirányos figyelem fejlesztése, az észlelés pontosságának fokozása. Tulajdonságok felismerése, tagadása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás. Formafelismerés, alkotóképesség. Képzetben történő mozgatás, más nézőpont elképzelése. Tudatos, pontos és helyes eszközhasználat. Finommotoros mozgáskoordinációk. Sík- és térbeli tájékozódás. Tulajdonságok megnevezése, megfigyelések megfogalmazása, megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom és idő mérése (m, dm, cm, kg, dkg, l, dl, év, hónap, hét, nap, óra, perc). Összemérések, mérések alkalmi és szabványegységek használatával. Egyszerű átváltások a tanult mértékegységekkel. Az ismeretek alkalmazása szám és szöveges feladatokban.	Mennyiségi jellemzők szerinti összehasonlítás, becslés. Mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal, számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Összefüggések felismerésének képessége.

Követelmények

A tanuló:

- ismerje fel a téglalapot, négyzetet;
- tudjon létrehozni testeket, síkidomokat másolással;
- ismerje fel a testek tulajdonságait (élek, lapok, csúcsok);
- tudjon alakzatokat csoportosítani, válogatni megadott szempont szerint;
- ismerje, használja a tanult szabványegységeket;
- végezzen gyakorlati méréseket a tanult szabvány mértékegységekkel;
- ismerje, használja helyesen a mérőeszközöket.

IV. Valószínűségi játékok, statisztika

Célok és feladatok

- Segíteni a tanulók játékos tapasztalatszerzését.
- Megalapozni a valószínűségi szemléletet.
- Fejleszteni a szóbeli kifejezőkészséget.
- Formálni a tanulók összefüggésfelismerő- és ítélőképességét.

- Megalapozni a tanulók problémafelismerő, problémamegoldó, logikai és kombinatorikus gondolkodását.
- Mélyíteni a valóság és a matematika elemi kapcsolatát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Adatok gyűjtése, ábrázolása és leolvasása táblázatból, oszlopdiagramról, grafikonról. Megállapítások leolvasása, értelmezése. A “biztos”, “lehet, de nem biztos”, és a “lehetetlen” fogalmak alapozása játékos formában, tevékenységgel. Valószínűségi kísérletek végzése, megfigyelése.	Tudatos megfigyelés, analízis, szóbeli kifejezőképesség, tapasztalatok megfogalmazása. Ábrázolási képesség, modellalkotás. Oksági kapcsolatok keresése. Események lejátszódásának elképzelése, eljátszása, történés visszaidézése. Adatok lejegyzése, ábrázolása, rendezése, leolvasása.

3. OSZTÁLY

Időkeret: 185 óra

I. Gondolkodási módszerek alapozása

Célok és feladatok

- Továbbépíteni a valóság és a matematika elemi kapcsolatát.
- Kialakítani a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére való igényt.
- Fejleszteni a szóbeli kifejezőkészséget, megfigyelőképességet.
- Növelni a figyelem tartósságát.
- Fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó képességet.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. Tulajdonságok alapján halmazképzés, elemek válogatása megadott tulajdonság alapján. A “mindegyik”, “van olyan”, “egyik sem”, “nem mind” kifejezések használata. Megkezdett sorozatok folytatása, a szabály megállapítása, megfogalmazása. Hozzárendelések, párosítások folytatása. Állítások igazságának eldöntése. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése tervszerű próbálgatással. Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása. Szöveges feladatok értelmezése, megoldása modell segítségével. Szöveges feladatról nyitott mondat készítése, többféle megoldási mód keresése. Matematikai modell – sorozatok, táblázatok, rajzok – használata a szöveges feladatok megoldásához. Adatok táblázatba rendezése.	Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése. Kapcsolatok, szabályok keresése a táblázat elemei között. Logikai gondolkodás fejlesztése. A szabály megfogalmazása, lejegyzése. Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása. Kreativitás fejlesztése többféle megoldási mód keresésével. Szöveg modellezése tevékenységgel, ábrázolással, matematikai művelettel. Becslő, felismerő és alkotóképesség fejlesztése. Döntési képesség formálása. Kapcsolatokat kifejező tevékenységek, ábrák megismerése problémafelvetésekkel.

Követelmény

A tanuló:

- tudjon elhelyezni elemeket adott tulajdonságú halmazokba;
- ismerje az alaphalmaz, részhalmaz fogalmát;
- állapítsa meg egyszerű sorozatok szabályát, tudja folytatni az elkezdett sorozatot;
- tudjon megfogalmazni igaz, hamis állításokat, állítások igazságát eldönteni;
- tudjon egyszerű nyitott mondatokat kiegészíteni igazzá, hamissá, nyitott mondatok igazsághalmazát megkeresni kis véges alaphalmazon;
- értelmezzen egyszerű szöveges feladatokat, tudja az adatokat lejegyezni, megoldási tervet készíteni.

II. Számtan, algebra

Célok és feladatok

- A valóság és a matematika kapcsolatát továbbépíteni.
- A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőkészséget fejleszteni.
- Kiterjeszteni a számolási eljárásokat 1000-es számkörben.
- Ösztönözni a többféle megoldási mód keresésére.
- Az önellenőrzés igényét kialakítani.
- Megoldási algoritmust alkalmaztatni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p><i>Számok 1000-es számkörben.</i> Számok írása, olvasása. A természetes szám mint sorszám, darabszám, mérőszám. Alaki, helyi és valódi érték. Számképzés, számok bontása helyiérték szerint. Számok nagyság szerinti sorba rendezése, helye a számszámszomszédok (egy, tíz, száz), kerekítések (tízesekre, százakra). Számok tulajdonságai, kapcsolatai Római számírás (I, V, X, L, C, D, M). Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányadosalakjai. Műveletek értelmezése, műveletvégzés. <i>Műveletek értelmezése, tevékenységgel, ábrával, szöveggel.</i> Szóbeli számolási eljárások: összeadás, kivonás, szorzás a századok számkör műveleteivel analóg esetekben. Műveleti tulajdonságok, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése, megfogalmazása. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal. Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Írásbeli szorzás egyjegyű szorzóval. A műveletek várható eredményének becslése, ellenőrzés. Műveleti sorrend ismerete, zárójel használata. Hiányos műveletek hiányzó számának pótlása.</p>	<p>Biztos számfogalom kialakítása 1000-es számkörben. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel (mérőszám, darabszám). Új tapasztalatok visszarendezése előfogalmakhoz. Összehasonlítások, rendezések, viszonyítási képesség, relációjelek ($<$, $>$, $=$) biztos használata. Analógiás gondolkodás. Tárgyak tulajdonságainak kiemelése.</p> <p>Átkódolás különböző modellek között.</p> <p>Előzetes ismeretek mozgósítása, továbbépítése. Műveletek tárgyi megjelenítése. Összefüggések felismerése. Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Régebbi ismeretek felhasználása új helyzetekben. Szóbeli számolási készség fejlesztése. Algoritmusok követése, értelmezése, készítése. Műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. Becslés értelmezése, alkalmazása. Írásbeli műveletek alkalmazásszintű használata.</p>
<p>Szöveges feladatok megoldása. Számfeladathoz szöveg alkotása. Többféle megoldás mód keresése, a megoldási módok összevetése. Számfeladatról szöveges feladat alkotása. Fordított szövegezésű és összetett szöveges feladatok megoldása.</p>	<p>A megoldási algoritmus alkalmazása (adatok lejegyzése, megoldási terv készítése, számfeladat megoldása, ellenőrzése, választás). Kreatív gondolkodás fejlesztése. Matematikai tartalmú szövegek megértése, rögzítése, megoldása. Gondolatmenet megértése, követése.</p>

Követelmények

A tanuló:

- Tudjon biztosan tájékozódni a tízes számrendszerben 1000-es számkörön belül.
- Helyesen írja, olvassa a számokat, bontsa azokat helyi érték szerint.

- Tudjon számokat nagyság szerint összehasonlítani, sorba rendezni.
- Ismerje a számok egyes, tízes, százas szomszédait, tízesekre, százasokra kerekített értékét.
- Tudja értelmezni, elvégezni a szóbeli összeadást, kivonást, szorzást és osztást.
- Tudjon szorozni, osztani 10-zel, 100-zal.
- Legyen jártas az írásbeli műveletek végzésében 1000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű szorzóval).
- Becslést, ellenőrzést eszközként használja.
- Ismerje a helyes műveleti sorrendet több művelet esetén.
- Tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatot a megoldási algoritmus alkalmazásával.

III. Geometria, mérés

Célok

- Felidézteni az előzetes ismereteket.
- Sík- és téreometriai tapasztalatokat gyűjteni elsősorban tevékenységgel.
- Szóbeli kifejezőképességet fejleszteni a tapasztalatok megfogalmazásával.
- Konstruktív képességet, térlátást fejleszteni tevékenységgel.
- Fejleszteni a tanulók kreatív gondolkodását, megfigyelőképességét.
- Mérés előtt becsültetni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>Tájékozódás vonalon, síkban, térben. Síkdomok előállítás tevékenységgel, másolással. Kiráskás, papírhajtogatás, nyírás, vonalzó és körző használata. Tulajdonságainak megfigyelése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása. Az egybevágóság és hasonlóság fogalmának előkészítése tapasztalatszerzéssel. Szimmetrikus alakzatok felismerése, előállítás. Szimmetriatengely megkeresése tükör segítségével. Tükörképek előállítása négyzetháló segítségével. Síkdomok nagyítása, kicsinyítése négyzetháló segítségével. Testek építése szabadon és feltételekkel, másolása modellről. Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. Síkdomok kerületének kiszámítása méréssel, összeadással.</p>	<p>Az észlelés pontosságának fokozása. Tér- és síkbeli tájékozódó képesség fejlesztése. Tényismeretek memorizálása. Tulajdonságok kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Formafelismerés, alkotóképesség fejlesztése. A tanulás manipulatív eszközeinek célszerű használata – finommotoros mozgáskoordinációk.</p> <p>Testek tulajdonságainak megfigyelése, számbavétele (lapok, élek, csúcsok száma), tapasztalatok megfogalmazása. Összehasonlítások, válogatások.</p> <p>Kerület, terület fogalmának előkészítése.</p>
<p>A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése alkalmilag választott és szabvány mértékegységekkel (km, m, dm, cm, hl, dl, l, t, kg, dkg, g, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc). Mérőszám, mértékegység és mennyiség kapcsolata. Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Egyszerű átváltások a tanult mértékegységgel.</p>	<p>Tapasztalatgyűjtés. Mérési eljárásokra, módszerekre való emlékezés. Mennyiségi jellemzők szerinti összehasonlítás, becslés. Tudatos, pontos és helyes eszközhasználat. Az egység célszerű megválasztása. Kreatív gondolkodás fejlesztése a sejtések megfogalmazásával. Meglévő ismeretek új helyzetekben való alkalmazása. Összefüggések felismerése.</p>

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Szám- és szöveges feladatok mennyiségekkel.	

Követelmények

A tanuló:

- Ismerjen fel egyszerű geometriai alakzatokat, nevezze meg néhány tulajdonságukat.
- Tudjon előállítani síkidomokat, testeket tevékenységgel.
- Ismerje és használja a mérőeszközöket és mértékegységeket gyakorlati mérések során.
- Tudjon megoldani szám és szöveges feladatokat a tanult mértékegységekkel (km, m, dm, cm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc).

IV. Valószínűségi játékok, statisztika

Célok és feladatok

- Fejlesztzeni a problémamegoldó gondolkodást.
- A valószínűségi szemléletet megalapozni valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel.
- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése.
- Fejlesztzeni a tanulók kifejezőkészségét.
- Logikus gondolkodás fejlesztése.
- Adatgyűjtés módjaival megismertetni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>Kísérletek, játékok alapján a lehetséges esetek keresése.</p> <p>Biztos, lehetetlen, lehet de nem biztos események eldöntése egyszerűbb esetekben.</p> <p>Események bekövetkezésének megfigyelése, lejegyzése. Sejtések, indoklások megfogalmazása.</p> <p>Statisztikai adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése, értelmezése, elemzése.</p> <p>Táblázatok, grafikonok leolvasása, készítése.</p> <p>Igaz, hamis állítások megfogalmazása.</p>	<p>Oksági kapcsolatok keresése.</p> <p>Események lejátszódásának elképzelése, sejtések megfogalmazása.</p> <p>Tapasztalatok, várható események megfogalmazása szóban.</p> <p>Megfigyelő és rendszerező képesség.</p> <p>Modell alkotása probléma megoldásához.</p>

4. OSZTÁLY

Időkeret: 168 óra

I. Gondolkodási módszerek alapozása

Célok és feladatok

- Fejlesztani az érzékelést, megfigyelőképességet, a tartós figyelmet.
- Kialakítani az alapvető matematikai képességeket.
- A gondolkodási műveleteket továbbfejlesztani.
- A szóbeli és írásbeli kifejezőképességet fejleszteni.
- Továbbépíteni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát.
- Továbbfejlesztani a tanulási szokásokat.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Halmazok képzése, elemek válogatása megadott szempontok szerint. Halmazok kapcsolatai. Metszet, részhalmaz, kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Összefüggések keresése egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok képzési szabályának megállapítása, többféle folytatási lehetőség keresése. Adatok sorozatba rendezése, folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Hozzárendelések vizsgálata. Logikai műveletek, a “nem”, “vagy”, “és” szavak használatával állítások és tagadásuk megfogalmazása. Nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése tervszerű próbálgatással. Megkezdett sorozatok folytatása, a szabály megállapítása. Adatok sorbarendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Szöveges feladatok értelmezése, ábrázolása, modell készítése, megoldása, válasz megfogalmazása, összevetése a valósággal. Számfeladatról szöveges feladat alkotása. Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása. Többféle megoldási mód keresése, táblázatba foglalása, az összes lehetőség áttekintése.	Osztályozás egy és több szempont szerint, a dolgokat jellemző tulajdonságok tudatosítása. Választott vagy megadott szempontok szerinti csoportosítás, sorbarendezés. Gondolkodási műveletek bővítése: osztályozás, szabályfelismerés, elemi algoritmus alkalmazása. Lényegkiemelő és általánosító képesség, következmények meglátására való képesség. Összefüggések észrevétele és megfogalmazása. Általánosításra való törekvés, absztrakciós képesség alapozása. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Nyitott mondatok megoldása tervszerű próbálkozással, lezárása behelyettesítéssel. Elmondott gondolatmenet követése. Kapcsolatok, szabályok keresése a sorozat elemei között. Az összefüggések megfogalmazása, lejegyzése. Következmények meglátására való képesség fejlesztése. Önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében. Gondolatmenet kiépítése, az eltervezett megoldás lépéseinek végrehajtása. Matematikai modellalkotás. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Az összes lehetőség keresése, rendszerbe foglalása pl. fa-gráffal, táblázattal.

Követelmények

A tanuló:

- tudja halmazok számosságát megállapítani, összehasonlítani;
- tudjon halmazokat képezni, kiválogatott elemek közös tulajdonságát megnevezni;
- legyen képes összefüggések felismerésére, megfogalmazására;
- tudja eldönteni állítások igazságtartamát, igaz, hamis állításokat fogalmazni;
- tudja megkeresni nyitott mondatok igazsághalmazát;
- ismerje és alkalmazza a szöveges feladatok megoldási algoritmusát;

- tudjon folytatni számsorozatokot a felismert szabály alapján;
- tudja megkeresni az összes lehetőséget egyszerű kombinatorikus feladatokban.

II. Számtan, algebra

Célok és feladatok

- Biztos számfogalmat kialakítani a 10 000-es számkörben.
- Biztos műveletfogalmat és számolási készséget kialakítani 10 000-es számkörben.
- Kiterjeszteni a számolási eljárásokat 10 000-es számkörben.
- Ösztönözni a többféle megoldási mód keresésére.
- Az önellenőrzés igényét kialakítani.
- A matematikai nyelvhasználatot alkalmaztatni.
- Új ismereteket rendeztetni régebbi tapasztalatokhoz.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p><i>Számfogalom 10 000-es számkörben</i> Számok írása, olvasása 10 000-ig Számok valóságtartalma. Alaki, helyi és valódi érték. Számképzés, számok helyi érték szerinti bontása. Számok nagyság szerinti sorba rendezése, helye a számegyenesen, számszomszédok (egyes, tízes, százaz, ezres), kerekítések (tízesekre, százazokra, ezresekre). Számok tulajdonságai, kapcsolatai. Mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal (mérőszám, darabszám). Római számírás (I, V, X, L, C, D, M). Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányadosalakjai. Törtrészek előállítása tevékenységgel (színezés, darabolás, kirakás). Alakzatok törtrészeinek meghatározása rajzolóval, színezéssel. A törtszám jelölése, elnevezések. Törtek kiegészítése egészre tevékenységgel. Több egész törtrészeinek meghatározása. Mértékegységek törtrészeinek meghatározása, összehasonlítása (pl. fél óra, negyed kg). A negatív szám fogalmának előkészítése tapasztalati úton.</p>	<p>Biztos számfogalom kialakítása a 10 000-es számkörben. Analógiás gondolkodás. Meg- és leszámolás tízesével, ötvenesével, százazával. Biztos tájékozódás a tízes számrendszerben és helyiértékrendszerben. Matematikai modell értelmezése, készítése. Megismerési képesség. Összehasonlítás, rendezés, viszonyítási képesség, analógiás gondolkodás.</p> <p>A tanulás manipulatív eszközeinek célszerű használata – finommotoros mozgáskoordinációk. Többféle megoldási mód keresése. Egyedi tapasztalatok értelmezése. Új eljárások kiépítése. Matematikai ismeretek bővítése tapasztalatszerzéssel.</p> <p>Negatív számok megjelenítése eszközök segítségével (pl. hőmérő).</p>

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p><i>Műveletek értelmezése, műveletvégzés</i></p> <p>Műveletek szóban és írásban a 10 000-es számkörben.</p> <p>Műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával, szöveggel.</p> <p>Műveleti tulajdonságok, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Szóbeli számolási eljárások: összeadás, kivonás, szorzás a száz-as számkör műveleteivel analóg esetekben.</p> <p>Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.</p> <p>Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal.</p> <p>Írásbeli szorzás kétjegyű szorzóval, írásbeli osztás egyjegyű osztóval.</p> <p>A műveletek várható eredményének becslése, ellenőrzés.</p> <p>Hiányos műveletek hiányzó számainak pótlása.</p> <p>Műveleti sorrend ismerete, zárójel használata.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása</p> <p>Szöveghez, matematikai problémákhoz műveletek megválasztása</p> <p>Számfeladatról szöveges feladat alkotása.</p> <p>Fordított szövegezésű és összetett szöveges feladatok megoldása.</p> <p>Nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése következtetéssel, tervszerű próbálgatással.</p>	<p>Emlékezetfejlesztés, előzetes ismeretek mozgósítása, továbbépítése.</p> <p>Műveletek tárgyi megjelenítése.</p> <p>Összefüggések felismertetése.</p> <p>Az összeg, különbség, szorzat és hányados változásainak megfigyelése. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőkészséget fejlesztése.</p> <p>Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében.</p> <p>Analógiák alapján való műveletvégzés.</p> <p>Ismeretek tudatos memorizálása.</p> <p>Eljárásokra, módszerekre való emlékezés.</p> <p>Írásbeli műveletek alkalmazás szintű használata.</p> <p>Becslést és ellenőrzést eszközként való használata.</p> <p>Régebbi ismeretek mozgósítása.</p> <p>Megoldási algoritmus alkalmazása (adatok lejegyzése, megoldási terv készítése, számfeladat megoldása, ellenőrzése, válaszadás).</p> <p>Többféle megoldás mód keresése, a megoldási módok összevetése.</p> <p>Matematikai tartalmú szövegek megértése, rögzítése, megoldása.</p>

Követelmények

A tanuló:

- tudjon biztosan tájékozódni a tízes számrendszerben 10 000-es számkörön belül;
- helyesen írja, olvassa a számokat, bontsa azokat helyi érték szerint;
- tudjon számokat nagyság szerint összehasonlítani, sorba rendezni;
- ismerje a számok egyes, tízes, száz-as, ezres szomszédait, tízesekre, száz-asokra, ezresekre kerekített értékét;
- tudja értelmezni, megoldani a szóbeli összeadást, kivonást, szorzást és osztást;
- tudjon szorozni, osztani 10-zel, 100-zal, 1000-rel;
- ismerje a helyes műveleti sorrendet több művelet esetén;
- legyen jártas az írásbeli műveletek végzésében 10 000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás kétjegyű szorzóval, osztás egyjegyű osztóval);
- becslést, ellenőrzést eszközként használja;
- tudjon megoldani egyszerű szöveges feladatot a megoldási algoritmus alkalmazásával.

III. Geometria, mérés

Célok és feladatok

- Felidézteni az előzetes ismereteket.
- Logikus gondolkodást fejleszteni.
- Sík- és téreometriai tapasztalatokat gyűjteni elsősorban tevékenységgel.

- Tapasztalatokat megfogalmaztatni szóban.
- Az egybevágóság és hasonlóság fogalmát előkészíteni tapasztalatszerzéssel.
- Konstruktív képességet fejleszteni tevékenységgel.
- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Mérés előtt becsültetni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>Pontok, vonalak, síkidomok. Párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése, előállítása. Síkidomok előállítása tevékenységgel, másolással, elforgatással, tükrözéssel. Tapasztalatok gyűjtése az egybevágóság és hasonlóság fogalmához. Szimmetrikus alakzatok felismerése, előállítása. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése. Tükröképek előállítása. Síkidomok szögeinek vizsgálata a derékszöghöz viszonyítva. Szögmérés derékszöggel. A téglalap és a négyzet területének kiszámítása összeadással, szorzással. Kerületszámítással kapcsolatos szöveges feladatok. Területmérés lefedéssel. Testek másolása, építése. A téglatest és a kocka tulajdonságai (lapok, élek, csúcsok száma). A téglatest és a kocka hálóját. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése alkalmilag választott és szabvány (km, m, dm, cm, mm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, ml, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc) mértékegységekkel. Egyszerű átváltások a tanult mértékegységgel. Az ismeretek alkalmazása szám és szöveges feladatokban.</p>	<p>Az észlelés pontosságának fokozása. Tulajdonságok kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonságok megnevezése. Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása. Formafelismerés, alkotóképesség. Képzletben történő mozgató, más nézőpont elképzelése Változó helyzetek megfigyelése. Tapasztalatok megfogalmazása szóban. Adatokra és összefüggésekre való együttes emlékezés. Modell alkotása, értelmezése fogalmakhoz.</p> <p>Egyszerű geometriai alakzatokat megfigyelése, szétválogatás tulajdonságok alapján. Tulajdonságok megfigyelése, megnevezése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotás előtt.</p> <p>Mennyiségi jellemzők szerinti összehasonlítás, becslés. Mérési eljárásokra, módszerekre való emlékezés.</p> <p>Ismeretek megtanulásához összefüggések felismerése.</p>

Követelmények

A tanuló:

- ismerjen fel egyszerű geometriai alakzatokat;
- ismerje fel az alakzatok geometriai tulajdonságait, válassza ki a megadott tulajdonságú alakzatokat;
- tudjon síkidomokat, testeket létrehozni adott feltételekkel;
- ismerje a kocka és a téglatest tulajdonságait (lapok, csúcsok, élek száma);
- ismerje és önállóan használja a mérőeszközöket és mértékegységeket gyakorlati mérések során;
- tudjon megoldani a tanult mértékegységekkel (km, m, dm, cm, mm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, ml, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc) szám és szöveges feladatokat;
- tudja kiszámítani a téglalap és a négyzet területét.

IV. Valószínűségi játékok, statisztika

Célok és feladatok

- Tapasztalatokat szereztetni a későbbi fogalomalkotás előkészítésére.
- Fejleszteni a problémamegoldó gondolkodást.
- A valószínűségi szemléletet megalapozni valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel.
- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése.
- Logikus gondolkodás fejlesztése.
- Adatgyűjtés módjaival megismertetni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Valószínűségi kísérletek, játékok, megfigyelése. Véletlen események megfigyelése a mindennapi életben. A “biztos”, “lehetetlen”, “lehet de nem biztos” események eldöntése egyszerűbb esetekben. Események bekövetkezésének megfigyelése, lejegyzése. Sejtések megfogalmazása, összevetése a kísérleti eredményekkel, az esetleges eltérések megfigyelése, magyarázata. Statisztikai adatok gyűjtése, rendezése, értelmezése. Az átlag értelmezése. Táblázatok, grafikonok értelmezése, készítése.	Oksági kapcsolatok keresése. Az események lejátszódásának elképzelése, gyakoriságának megfigyelése, sejtések megfogalmazása. Tapasztalatok, várható események megfogalmazása szóban. Gyakoriság, valószínűség értelmezése. Megfigyelő és rendszerező képesség. Modell alkotása helyzet megértéséhez. Igaz, hamis állítások megfogalmazása.

Követelmények

A tanuló:

- tudja használni a biztos, lehetséges és lehetetlen fogalmakat;
- tudja egyszerű valószínűségi kísérletek lehetséges eseteit megkeresni;
- tudjon grafikonról, táblázatból néhány adatot leolvasni, táblázatot, egyszerű grafikont készíteni.

Kimeneti követelmények

A tanuló:

- legyen képes a halmazok számosságának megállapítására, összehasonlítására;
- tudjon tárgyakat, elemeket sorba rendezni, összehasonlítani, szétválogatni megnevezett vagy választott tulajdonság alapján;
- használja, értelmezze pontosan a relációs jeleket ($<$, $>$, $=$);
- legyen biztos számfogalma a tízes számrendszerben 10 000-es számkörön belül;
- helyesen írja, olvassa a számokat készségszinten;
- tudja értelmezni, elvégezni a szóbeli összeadást, kivonást, szorzást és osztást a 10 000-es számkörben.
- tudjon szorozni, osztani 10-zel, 100-zal szóban;
- legyen jártas az írásbeli műveletek végzésében 10 000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű és kétjegyű szorzóval, osztás egyjegyű osztóval);
- tudja ellenőrizni a számítások helyességét;
- tudjon megoldani egyszerű, legfeljebb két művelettel leírható szöveges feladatot a megoldási algoritmus alkalmazásával;
- ismerje fel, és nevezze meg az egyszerű geometriai alakzatokat: négyszöget, háromszöget, négyzetet, téglalapot és a kört;
- ismerje és használja a szabvány mértékegységeket gyakorlati mérések során, tudja elvégezni az egyszerű átváltásokat (km, m, dm, cm, mm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, ml, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc);
- tudja megmérni, kiszámítani a téglalap és a négyzet területét konkrét esetekben.

ÉNEK-ZENE

1-4. ÉVFOLYAM

Óraterv

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	37	37	37	37

Célok és feladatok

Az ének - zene tantárgy alapvető célja a zene megszerettetése: az éneklés, zenélés, a zene befogadása, a zenei képességek fejlesztése. A zene megszerettetése révén olyan motivációk kialakítása, melyek elősegítik a tanulók aktív részvételét a zenei kommunikációban.

A zenei tevékenységformák- megértés, befogadás, reprodukálás, alkotás – kibontakoztatásával, zenei élményekhez juttatás és a tanulók személyiségének harmonikus, sokoldalú fejlesztése. Belső igény kialakítása az egyetemes emberi értékeket, érzelmeket hordozó és kifejező zene befogadására.

A zenei értékek megismertetésével a zenei ízlésformálás, a zenei ítéelőképesség fejlesztése, mely elősegíti a kritikai képesség kialakulását.

A zenei élmények elsődleges forrása az éneklés. Cél: a tiszta éneklés iránti igény és a helyes éneklési szokások kialakítása, mely során megnyílik a tanulók hallása a zenei anyanyelvünk befogadására. Az éneklési kultúra megalapozásával a tanulók érzelm és gondolatvilágának gazdagítása, előadói készségének fejlesztése valósul meg.

Kiemelt feladat a zenei anyanyelv és a zenei készségek megalapozása, elmélyítése, zenei írás- olvasás alapjainak megteremtése, fejlesztése.

A zene gyökere a ritmus. A ritmuskészség fejlesztése a dalanyaghoz kapcsolódó mozgásos, táncos játékokkal, ritmusgyakorlatokkal az ének-zene órák folyamatos feladata. A koordinációs készségfejlesztés, helyes testtartás, egyszerű mozgáselemek elsajátíttatására, összekapcsolására a népi gyermekjátékok kiváló lehetőségeket nyújtanak.

A tudatosan válogatott zenei anyagok segítségével a tanulók ismerjék meg nemzeti kultúránk zenei értékeit, hagyományait.

A zenehallgatás célja és feladatai: a tanulók, tudatos és spontán zenei élményekhez juttatása. A zenei emlékezet, a gondolkodás, a koncentráció fejlesztése. A zenei hallás intenzív fejlesztése, a hangszínhallás kialakítása.

A dalanyag kiválasztásának szempontjai között szerepel a tantárgyak közötti integráció érvényesítése, megalapozva ezzel a más művészeti ágakkal és műveltségi területekkel való kapcsolat megteremtését.

1. ÉVFOLYAM

Fejlesztési követelmények

Éneklés: Az éneklés örömeinek felkeltése. Az osztály közös éneklése egységes hangszínnel, helyes levegővétellel. A gyermekdalok játékaiknak előadása a dalok ritmusának, hangulatának megfelelően.

Improvizáció: A zenei fantázia fejlesztése a megismert zenei elemek felhasználásával.

Zenehallgatás: Rövid, a tanulók számára befogadható zeneművek megfigyelése adott szempontok alapján. A tanult dallamok felismerése hangszeres feldolgozásban is. Az emberi énekhangok hangszínének megkülönböztetése. A megismert hangszerek hangjának megkülönböztetése, azonosítása.

Zenei ismeretek: A zenei olvasás – írás előkészítése a dallami, ritmikai és metrikai jelrendszer elemein keresztül. *Ritmikai elemek:* A dalok ritmusának érzékeltetése, az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása.

A ritmusérzék fejlesztése a mérőütés és a dalritmus megkülönböztetésével. A rövid és hosszú hang képzetének kialakítása. A hangsúlyos és hangsúlytalan megkülönböztetése. *Dallami elemek:* A magas és mély hangok megkülönböztetése. A hangok relációjának megfigyelése. Dallamfordulatok felismertetése gyakorolt dalokban. Dalolás közben a mérsékelt tempó, a gyorsabb, lassabb, a dinamikai erők: halk, közepes, erős érzékeltetése.

Belépő tevékenység

Éneklés pontos szöveggel, egységes dalindítással, a kezdőhang átvételével, megfelelő ritmusban. A tanult gyermek és játékdalok mozgással kísért előadása, a szövegtartalmat kifejező átélt éneklése. Helyes éneklési szokások: testtartás, levegővétel alkalmazása. A tanult dalok ismert dallamfordulatainak éneklése kézzelről. A zenei írás – olvasás alapjainak megismerése a tanult dalok ritmikai és dallami megfigyelésével.

Tartalom

A tanulók életkorának megfelelő hangterjedelmű népdalok és műdalok, népi mondókák. A társadalmi szokásokhoz és a természet változásaihoz kapcsolódó népi gyermekjátékok, ünnepkörök dalai.

Belépő tevékenység

Szabad rögtönzések tanult dallami és ritmikai elemek felhasználásával. Énekes párbeszéd. Mozdulatos improvizációk a dalok és mondókák szövege szerint.

Tartalom

Ismert ritmusértékek variálása önállóan. Saját név megjelenítése a tanult dallamhangokon. Visszhangjáték. Mozduláselemek egymáshoz rendelése. Ritmusmotívum kiegészítése, ritmuslánc.

Belépő tevékenység

Élő zenei bemutatás, a tanító énekére való figyelés. Rövid műzenei részletek megfigyelése adott szempontok szerint. A dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése, az alapvető tempókülönbségek összehasonlítása. A gyermek, női, férfi hangszínek megismerése. Az órákon használt ritmushangszerek és a metallofon, furulya, zongora, hegedű hangjának felismerése.

Tartalom

Tárgyi, környezeti zajok, zörejek. Az énekléssel elsajátított dallamok hangszeres feldolgozásai. A tanulók számára ismeretlen zenei anyagok a hangszínhallás fejlesztése érdekében. Az ünnepekhez kapcsolódó kórusművek, hangszeres feldolgozások. A Himnusz és a Szózat.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek:

Az egyenletes lüktetés és a dalritmus különbségének megfigyeltetése, tudatosítása. Az egyenletes negyedes mérő ismerete és alkalmazása. Dalok felismerése jellemző ritmusmotívumok alapján. Motívumhangsúly- ütemszúly megéreztetése. A kettes ütem súlyrendje, érzékeltetése kétfázisú mozgással. Az elemi ritmusértékek, a negyed és szünetjele, a páros nyolcad begyakorlása. A megismert ritmikai elemek hangoztatása. Ritmusvisszhang, felelgetős gyakorlatok. Az ütemmutató, ütemvonal, záróvonal jelentése. Az ismétlőjel megfigyelése dalénekléshez kapcsolódóan. Dalritmus reprodukciója a megismert jelekkel, mérő és gyakorlónév. A dalok ritmikai sajátosságainak megjelenítése, a dalritmust kifejező mozgásokkal, tánccal. Kettes ütemek alkotása a begyakorolt dalok ritmusképleteinek, ritmusmotívumainak alkalmazásával.

Dallami elemek:

A magas és mély hangok megkülönböztetése. A hangok relációjának megfigyelése. A magas- mély képzet kialakítása. Hangmagassági viszonyok érzékeltetése nagy testmozgásokkal, majd egyre kisebb dallamrajzokkal. Pentaton dallamelemek éneklése. A szó, mi, lá hangok szolmizációs neve, kézjele, betűjele. A szó-mi-lá dallamfordulatok felismerése dalokban, reprodukciója kézjelről, betűkottáról.

Zenei olvasás-írás:

A vonalrendszer ismerete, a tanult hangok egymáshoz viszonyított helye a vonalrendszeren. Ismert motívumok kirakása többféle dó-hellyel, kézjelről és betűkottáról is. Azonos dallamfordulatok éneklése kézjel, betűjel és kottakép segítségével.

Tonalitás:

Ismert dalokból kiemelt pentaton dallamfordulatok éneklése.

Előadásmód:

A dalok hangulatának megfelelő tempó és dinamikai árnyaltság érzékeltetése. Halk, közép-erős és erős hangerő. Gyors, mérsékelt és lassú tempó.

Hangszín:

Az órákon használt ritmushangszerek és a metallofon, zongora, furulya, hegedű hangszínének felismerése. A gyermek-, a női- és a férfihang felismerése, megkülönböztetése.

A továbbhaladás feltételei

Az első évfolyam végén a tanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlődési szakasznak tekinti.

2. ÉVFOLYAM

Fejlesztési követelmények

Éneklés: Az éneklési készség fejlesztése, a csoportos éneklés szabályainak megtartásával. A dalok hangulatának megfelelő előadásmódra törekvés, pontos tempó és dinamika alkalmazása. Egységes hangzás kialakítása. A gyermekjátékdalok éneklése játékkal szerep szerint.

Improvizáció: Ritmus és dallam improvizáció készségének kialakítása a tanult zenei elemek alkalmazásával.

Zenehallgatás: A zenei élmény szóbeli megfogalmazása. Cselekményes zenék tartalmának szóbeli vagy más eszközökkel történő kifejezése. Újabb hangszerek, zenei együttesek megismerése. A hangzásbeli különbségek érzékelése. A belső hallás és zenei memória folyamatos fejlesztése.

Zenei ismeretek: A zenei írás-olvasás továbbfejlesztése. Dallami ritmikai elemek elsajátítása, a zenei kommunikáció fejlesztése.

Ritmikai elemek: A ritmusérzék továbbfejlesztése új ritmusértékek megismerésével. Tempóérzék fejlesztése: tempótartás, lassítás, gyorsítás. Motorikus képességek fejlesztése játékos mozgással és ütemezéssel.

Dallami elemek: A pentaton dallamhangok ismert dallamfordulatainak közös leolvasása, reprodukálása. A hallás után megismert dalok utószolmizálása kézzelről, betűkottáról. A tanult hangok elhelyezése a vonalrendszeren.

Belépő tevékenység

Népi gyermekjátékok, népszokások előadása az éneklés és a mozgás harmonikus összekapcsolása. A dalok érthető szövegmondása, pontos ritmus és intonációs biztonság. Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban. A dalok hangulatának megfelelő tempó és dinamikai árnyaltság érzékeltetése. Begyakorolt dalok éneklése osztinatóval. Pentaton hangkészletű dalok éneklése kézzelről, betűkottáról. Dallammotívumok felismerése hallás után. Kiscsoportos és egyéni éneklés, megfelelő légzéstechnikára törekvés.

Tartalom

Az életkori sajátosságoknak megfelelő népi gyermekjátékdalok, népszokások dalai. Népi mondókák. Magyar népdalok: jeles napok, ünnepkörök dalai, párosítók, tréfás dalok, életképek, foglalkozások dalai. Más népek népzenei anyagai, nemzeti és etnikai kisebbségek dalai. A korosztály számára befogadható, megtanulható műdalok. Az ünnepekhez kapcsolódó népdalok és műdalok.

Belépő tevékenység

Ritmusosztinató kitalálása, előadása. Ritmusfelelgetős játékok. Önálló ritmusalkotás, ritmuskíséret rögtönzése a megismert ritmikai és metrikai keretben. Kérdés- felelet dallamok kiegészítése. Mozdalgatos improvizáció.

Tartalom

Ritmusvariálás, ritmus-kiegészítés ritmuslánc, ritmustelefon. A dallam ritmusához legjobban illő mozgáselem kiválasztása. Mondókák ritmizálása. Kérdés-felelet dallamokhoz szövegek alkotása. Saját név dallami és ritmikai megjelenítése.

Belépő tevékenység

Kórusművek hangzásbeli különbségének felismerése. A gyermekkar hangszíne. A fuvola, fagott, a vonózenekar és fúvós zenekar hangszíne. Zenei karakterek megfigyelése. A bemutatott dalokban és hangszeres művekben a lassú-gyors tempó, a halk-hangos dinamikai különbségek felismerése. Hangmagasságok hallás utáni megfigyelése. Kérdés-felelet motívumpár felismerése. A szöveges zene hangulatának érzékelése. Cselekményes zenék tartalmának megjelenítése.

Tartalom

Tanult dalok a belépő új hangszerek előadásában. Klasszikus műzenei szemelvények. Gyermekdalok és magyar népzenei feldolgozások. Cselekményes zenék a megismert hangszerek és zenei együttesek előadásában. Az ünnepekhez kapcsolódó kórusművek, hangszeres feldolgozások.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek:

A félértékű hang megfigyelése és tudatosítása, szünetének érzékelése, tudatosítása. Ritmusképletek elhelyezése kettes ütemben a megismert értékek alkalmazásával. A negyed, nyolcad, a fél értékek és szüneteik felismerése, jelének írása. Ritmusmotívumok folyamatos olvasása, hangoztatása kettes ütemben, önálló ritmusalkotás. Az egyenletes mérő érzékeltetése, hozzárendelése énekléshez, szöveghez. Dallaménekítés ritmusnévvel. Dalok felismerése jellemző ritmusmotívumok alapján. Ritmusosztinató, ritmuskánon a tanult elemekkel, ritmushangszerekkel megszólaltatva.

Dallami elemek:

A belépő új elemek, az alsó lá, dó, ré hangok megfigyelése, tudatosítása. A hangok szolmizációs neve, kézjele betűjele. A teljes pentaton hangkészlet kézjele, betűjele, egymáshoz viszonyított helye. Ismert dallamfordulatok közös hangoztatása, leolvasása, reprodukálása. A hallás után tanult dalok utószolmizálása kézjéről, betűkottáról.

Zenei olvasás-írás:

A pentaton dallamhangok felismerése kézjéről, betűkottáról. Elhelyezése a vonalrendszeren többféle dó- helyvel. Az első alsó pótvonal használata. Egyszerű olvasógyakorlatok elemzése, szolmizálása. Hangjegyzírás, betűkottáról a vonalrendszerbe. Szabályos kottakép kialakítása.

Tonalitás:

Pentaton dallamfordulatok éneklése kézjéről, betűkottáról. Lá és dó pentaton, átmenő fá és ti hangkészletű dalok éneklése.

Forma:

Zenei kérdés-felelet, motívumpár. Felismerése, kiegészítése, alkotása segítségével.

Hangszín:

Újabb hangszerek, zenei együttesek megismerése. A gyermekkar hangszínének megkülönböztetése a női kar hangszínétől. A vonószene és a fúvós zenekar. A fuvola és a fagott hangszínének felismerése. A hangszerek felismerése vizuálisan is.

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

20 magyar népi mondóka, népi játék népdal, műdal csoportos éneklése emlékeztetből, egységes hangszínnel, helyes levegővétellel. A gyermekdalokhoz tartozó játékok ismerete, mozgásanyagának megfelelő ritmusú és tempójú előadása. Együttműködés a csoportos éneklésben. A tanult népszokások ismerete. Kifejező szövegű éneklés, a dalok ritmusának, hangulatának megfelelően. Egyenletes löktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás. Dallamotívumok csoportos éneklése kézjéről.

Improvizáció:

Saját név ritmikai és dallami megjelenítése.

Zenehallgatás:

A vonós és fúvós hangszerek hangszínének megkülönböztetése. Vokális és hangszeres hangszínek felismerése.

Zenei ismeretek:

A tanult ritmusértékek felismerése, hangoztatása kottaképről. Tanult pentaton relációk olvasása, írása tanári irányítással. A vonalrendszer ismerete. Ritmusírás.

3. ÉVFOLYAM

Fejlesztési követelmények

Éneklés: A dalkincs bővítése, az éneklési készség fejlesztése. A hangterjedelem növelése. A dalok szöveghű előadása tisztán, helyes légzéssel, jó ritmusban. A légzéstechnika fejlesztése, hangképzés, helyes artikuláció. Egyszerű kánonok csoportos éneklése. Tanult dalok egyéni előadása.

Improvizáció: Ritmus és dallam improvizáció készségének fejlesztése a tanult tempók, dinamikák, egyszerű zenei szerkezetek felhasználásával.

Zenehallgatás: A zenei élmény szóbeli megfogalmazása. Műzenei részletek elemzése szempontok szerint segítséggel. Zenei karakterek különbségének megfigyelése. Újabb hangszerek, zenei együttesek megismerése. A belső hallás és zenei memória folyamatos fejlesztése. Az emocionális érzékenység kifejlesztése.

Zenei olvasás-írás: A tanult dallami és ritmikai elemek felismerése betűkottáról és kottaképről. Ismert dalok szolmizálása és felismerése kottaképről és kézzelről. Dallammotívumok lejegyzése a tanult dó-helyekkel. Hangkészlet megállapítása.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek: A megismert ritmikai elemek bővítése. Új ütemfajta megismertetése. A ritmikai többszólamúság megalapozása. A mozgáskoordináció fejlesztése.

Dallami elemek: Dalrészletek reprodukciója és elemzése. A leggyakoribb pentaton fordulatok felismerése. Egyszerű kétszólamúság. A kánon fogalmának megértése.

Belépő tevékenység

Éneklés

Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes gyermekjátékokkal. (Járás, egy és kétlépéses csárdás, sarokemelés negyedes értékkel.) Népdaléneklés alkalmazkodó ritmusban. A dallamanyaghoz tartozó játékok önálló alkalmazása. A játékszerepeknek megfelelő viselkedés. Több versszakból álló dalok előadása emlékezetből. Egyszerű kánonok csoportos előadása tanári irányítással. Ritmushangszerek használata a dalok kíséretéhez (kisdob, triangulum, cintányér, tikfa, csörgődob). Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása csoportosan és párban. Az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazása a zenei tartalom közvetítésére.

Tartalom

A korosztály értelmi és érzelmi fejlettségének megfelelő dalanyag. Szerepjátszó gyermekjátékok. Magyar népdalok, népszokások dalai (párosítók, tréfás dalok, jeles napok dalai, életképek, szerelmi dalok, foglalkozások dalai, gúnyolódók). A magyar népdalokkal tartalmi rokonságot mutató európai gyermekdalok. Műdalok. Az ünnepekhez kapcsolódó műdalok és népdalok. Könnyű kánonok.

Belépő tevékenység

Improvizáció

Egyszerű variációk szerkesztése. Szaporítás ritkítás. Játékok a dinamikával és a tempóval. Hiányzó ritmusmotívum vagy dallammotívum pótlása. Azonos dallamhoz különböző befejezés rögtönzése.

Tartalom

Dallam és ritmus-kiegészítés. Zenei kérdés felelet pentaton dallamokkal. Szövegre, versre ritmus és dallam rögtönzése adott keretben. Ismert dalok motívumainak átrendezése.

Belépő tevékenység

Zenehallgatás

Kórusművek hangzásbeli különbségének felismerése. A nőikar és a férfikar hallás utáni megnevezése. Műzenei részletek elemzése tanítói segítséggel, megadott szempontok szerint. Hangulatok, előadásmódok, karakterisztikus elemek megállapítása. A tartalom és a zenei kifejező eszközök összefüggéseinek megfigyelése a cselekményes zenében. A kürt és az üstdob hangjának felismerése.

Tartalom

Női kari, férfi kari, vegyes kari művek Az életkornak megfelelő, zenetörténeti korokból válogatott népi és műzenei szemelvények. Cselekményes zenék. Kisebbségi és nemzetiségi népzenei felvételek.

Belépő tevékenység

Zenei olvasás-írás

Az eddig tanult dallamhangok felismerése kézjéről, betűkottáról, hangjegyről. Elhelyezésük a vonalrendszeren. A motívum fogalma. Új ritmusmotívumok és dallammotívumok leírása tanítói irányítással. Hallás után tanult dalok utószolmizálása. A dalok hangkészletének megállapítása. Daltanulás kézjéről és betűkottáról. A megismert ritmuselemek olvasása kottaképről, ritmusírás diktálás után hangszeres hangoztatás alapján.

Tartalom

Magyar népdalok és az életkornak megfelelő műdalok. Olvasógyakorlatok.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek:

Az egész értékű hang megfigyelése, és tudatosítása, szünetének érzékelése, tudatosítása. Az önálló nyolcad és szünetjele megfigyelése, tudatosítása. A szinkópa lüktetésének érzékelése, hangoztatása, írása. Az átkötött hang fogalmának megismerése. A négyes ütem súlyrendje, érzékelése négyfázisú mozgással. A tanult ritmusértékek elhelyezése négyes ütemben. Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása csoportosan és párban is.

Dallami elemek

A belépő új hangok a felső dó, az alsó szó megfigyelése ismert dalokban, tudatosítása. A hangok szolmizációs neve, kézjele, betűjele, viszonyított helye. Dallam felismerése jelrendszerről.

Előadásmód

A dalok hangulatának megfelelő tempó és dinamikai árnyaltság érzékelése. Alkalmazkodó ritmus, tempo giusto, parlando, legato-staccato.

Népzene

A magyar népdalok sorszerkezete.

Hangszín

A női kar, a férfi kar és a vegyes kar hangzásának megkülönböztetése. A kürt és az üstdob hangszínének felismerése.

A továbbhaladás feltételei

Éneklés: A dalanyagból kiválasztott további 10 dal éneklése emlékezetből, a tanult technikai megoldások, tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazásával.

Improvizáció: Azonos dallamhoz befejezés rögtönzése.

Zenehallgatás: A kürt és az üstdob megnevezése hangzás alapján. A megismert kórustípusok hallás utáni megnevezése.

Zenei olvasás-írás, zenei ismeretek: Ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint. Jellemző dallamfordulatok felismerése kottaképről.

4. ÉVFOLYAM

Fejlesztési követelmények

Éneklés: A dalkincs további bővítése, az éneklési kultúra megalapozása. A hangterjedelem növelése. A tanult dalok átélt, hangulatnak megfelelő előadása. Éneklés könnyű osztatós kísérettel emlékeztetőből és kottából. A többszólamú éneklési készség fejlesztése.

Improvizáció: A zenei fantázia fejlesztése. Rögtönzések a megismert dallami és ritmikai elemekkel. Mozgásos improvizáció a fantázia szabadságával.

Zenehallgatás: Önálló véleményalkotás a meghallgatott zeneművekről és előadásukról. Újabb hangszerek megismerése. A koncentrált figyelem időtartamának növelése. Az emocionális érzékenység fejlesztése. A megfigyelőképesség és a zenei formaérzék fejlesztése.

Zenei olvasás-írás: A tanult ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése, olvasása, lejegyzése. Hangnevek meghatározása a vonalrendszerben a relatív szolmizáció alapján.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek: A megismert ritmikai elemek bővítése. A dalok ritmikai sajátosságainak megjelenítése mozgással, tánccal, kreatív játékokkal.

Dallami elemek: Jellemző dallammotívumok reprodukálása. A hangközhallás megalapozása.

Belépő tevékenység

Éneklés

Énekléstechnikai gyakorlatok a hangterjedelem további bővítésére “a-e”-ig. A fokozatos halkítás és erősítés a zenei mondanivaló kifejezésére. Szolmizált éneklés kottaképről. Hétfokú dallam éneklése szolmizálva kézzelről. Biciniumok csoportos előadása.

Tartalom

Magyar népdalok, népi gyermekjátékok (lakodalom leánykérés, kézfogó, jeles napok dalai, életképek). Európai népdalok. Ünnepek dalai. (társadalmi ünnepek, egyházi ünnepek, zenei ünnepek) Nemzeti és etnikai kisebbségek dalai. Könnyű kétszólamú kánonok, biciniumok. Himnusz

Belépő tevékenység

Improvizáció

Variációs készségfejlesztés a megismert ritmikai, dallami elemekkel. Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz az új ritmuselemekkel. Rövid zenei szemelvényekhez mozdulatok rögtönzése.

Tartalom

Dallam és ritmus-kiegészítés “hiánypótlás” az ismert zenei elemekkel. Szövegre ritmus és dallam rögtönzése adott keretben. Dallam- és ritmusvariálás. A zenei élmény befogadását kifejező mozdulatok rögtönzése.

Belépő tevékenység

Zenehallgatás

A vegyes kar szólamainak felismerése és megnevezése. A fokozatos halkítás, erősítés megfigyelése műzenei példákban. A klarinét és cselló hangszínének felismerése. Az alsó tagozaton megismert hangszerek hangjának felismerése zeneművekben. Műzenei részletek elemzése megfigyelési szempontok alapján tanítói segítséggel.

Tartalom

Tanult dalok vegyes kari feldolgozásai. Hangszeres és vokális népdalfeldolgozások. Hangszeres karakterdarabok. Műzenei szemelvények. Az ünnepekhez kapcsolódó zeneművek.

Belépő tevékenység

Zenei olvasás-írás

A tanult ritmusértékek felismerése, olvasása kottaképről. Ritmusírás diktálás után. Daltanulás kézjelről, betűkottából, hangjegyről tanítói segítséggel előkészítés után. Hangkészlet, ütemmutató, sorszerkezet megállapítása. Dallammotívumok írása jelrendszerről jelrendszerre. Dallamolvasás fá és ti hangokkal. Hétfokú dallamfordulatok olvasása, írása.

Tartalom

A tanult dalanyag. Öt- és hétfokú olvasógyakorlatok.

Zenei ismeretek

Ritmikai elemek: A pontozott félkotta megfigyelése, tudatosítása, szünetének érzékelése, tudatosítása jelölése. A nagy éles-nyújtott ritmus lüktetésének érzékeltetése, hangoztatása, írása. A hármas ütem súlyrendje, érzékeltetése háromfázisú mozgással, jelölése. A váltakozó ütem fogalmának megismerése.

Dallami elemek: A belépő új hangok a fá és a ti megfigyelése ismert dalokban, tudatosítása. A hangok szolmizációs neve, kézjele, betűjele, viszonyított helye. Hétfokúság.

Tonalitás: Pentachord, hexachord.

Forma: Népdaformák.

Előadásmód: Crescendo-decrescendo.

Hangszín: A vegyes kar szólamainak felismerése, megnevezése. A klarinét és a cselló hangszínének felismerése.

A továbbhaladás feltételei

Éneklés: A dalanyagból kiválasztott további 10 magyar népdal, műdal közös éneklése emlékezetből. A Himnusz szöveghű éneklése. Az iskolai ünnepekhez kapcsolódó dalok éneklése.

Improvizáció: Ritmussor szabad és kötött szempontok szerinti rögtönzése maximum 8 ütem terjedelemben.

Zenehallgatás: A meghallgatott zenés mesék felidézése. A zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése. A tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban.

Zenei olvasás-írás, zenei ismeretek: Tanult dalok szolmizálása tanítói segítséggel. Dalrészletek olvasása és kottába írása tanítói segítséggel. Az alsó tagozaton tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről, hármas ütemben is.

Szempontok a tanulói tevékenység értékeléséhez

Folyamatos megfigyelés alapján szövegesen, a jó teljesítmény megerősítésével, a tanulók egyéni előrehaladásához viszonyítva.

Éneklés: Részvétel a közös éneklésben és játékban. A tanult dalok ismerete. A közös éneklés szabályainak megtartása, a dalok hangulatának megfelelő előadásmód. Formáló, segítő értékelés a szöveghű és tiszta éneklés elérése érdekében.

Zenei ismeretek: A tanult zenei elemek felismerése, reprodukálása. Az írásbeli munkák önálló megoldása.

Zenehallgatás: Hangszínhallás: az emberi hangok, a tanult hangszerek hangszínének felismerése egyénileg.

KÖRNYEZET- ISMERET

2.-4. évfolyam

BEVEZETÉS

A tanulók az óvodai nevelés során elsajátított elemi ismeretekkel rendelkeznek az élő- és az élettelen környezetükről. Tudják viszonyítani a környezetükben előforduló tárgyak méretét a saját testméreteikhez. Napszakokról, évszakokról és a lakóhelyükről is rendelkeznek egyszerű ismeretekkel.

A 2.-4. évfolyamon ezen ismeretek további bővítése, rendszerezése szükséges. Az élő és élettelen világ iránti érdeklődés felkeltése, fenntartása, a természet szépségének, sokszínűségének megmutatása az életkori sajátosságok figyelembevételével történhet.

A valóság személyes megtapasztaltatása a tanulmányi séták, erdei kirándulások vagy erdei iskolák során lehetséges.

Egyszerű kísérletek a természettudományos vizsgálódást alapozzák meg. A megfigyeléseket, tapasztalatokat saját szavaikkal fogalmazzák meg a tanulók, illetve nevelői segítséggel kezdetben rajzosan, majd írásban rögzítik.

A lakóhely környezetének ismerete mellett annak megóvására is fel kell hívni a tanulók figyelmét. A közvetlen környezet, iskola, település megismertetése után a kört kibővítve hazánk természeti és kulturális értékeinek megszerettetése, megóvása a feladat.

Az egészségmegőrzés alapvető szabályainak elsajátítása az egészséges életmód kialakítása, az ember- és önismeret fejlesztése szempontjából fontos.

Az önálló ismeretszerzésre nevelés megalapozása a gyűjtőmunkák, könyvtári bújáráskor során lehetséges. Saját tapasztalatairól az álló- és mozgóképek (tv, cd, Internet, filmek), leírások, történetek segítségével számolhat be.

Az új ismeretek megszerzése, rendszerezése, rögzítése és a mindennapi életben való alkalmazása a többi tantárggyal (magyar nyelv és irodalom, ének, rajz, technika és életvitel) összhangban történik.

Mindezzel fejlesztjük, illetve megalapozzuk az önálló ismeretszerzési, tanulási, kommunikációs, problémamegoldó, együttműködési, kritikai, komplex információk kezelésével kapcsolatos képességeiket.

2. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

- A tanulók környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása.
- Összehasonlítások, sorba rendezések az érzéklek, mérések alapján.
- Élő és élettelen természet alapismereteinek bővítése.
- Csoportosítás, vizsgálódás, felismerés, különböző gyűjtemények készítése.
- Tapasztalatok rögzítése rajzban, tanítói segédlettel írásban.
- Becslések, alkalmi és szabvány egységekkel mérések.
- Beszélgetés, véleményalkotás, dramatikus gyakorlatok.
- Gondolkodási képesség (okkeresés) fejlesztése.
- Beteg, sérült és fogyatékos társaik iránti elfogadó és segítőkész magatartás.
- Egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezők ismerete, és ezek elkerülésének módjai.
- Természet szeretete, védelme, környezeti károk megelőzésére való törekvés.
- Más tantárgyakkal (magyar nyelv és irodalom, ének, rajz, technika) tartalmi összhang, kapcsolat keresése, élményszerű ismeretsajátítás kialakítása.

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az új anyag feldolgozásának óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
I. Az élettelen természet alapismeretei	5	1
II. Az élő természet alapismeretei	16	1
III. Testünk és életműködésünk	7	1
IV. Tájékozódási alapismeretek	3	–
V. A lakóhely ismerete	2	–
Év végi összefoglalás		1
Az összes óra 37, ebből:	33	4

Az élettelen természet alapismeretei

Célok és feladatok

- A tanulók közvetlen közelében lévő tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása.
- Érzékszervi tapasztalaton alapuló felismerés.
- Összehasonlítások, sorba rendezések érzéklek, mérések alapján.
- Becslések, alkalmi és szabvány egységekkel mérések.
- Kapcsolatkeresés.
- Tapasztalatok lejegyzése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Környezetünkben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságai. Mérhető és nem mérhető tulajdonságok. Anyagok csoportosítása. Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk, alkalmazásuk közötti kapcsolat keresése.	Megfigyelés, érzékelhető tulajdonságok megtapasztalása. Összehasonlítás, sorba rendezés. Becslés, mérés. Kapcsolatkeresés. Érzékszervi tulajdonságokra épülő felismerés. Tapasztalatok írásos lejegyzése tanítói segítséggel.

Az élő természet alapismeretei

Célok és feladatok

- Az élőlények megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, csoportosítása, leírása jellemző jegyek alapján.
- Az élőlények időbeli változásának megfigyelése.
- Gyümölcsök, zöldségfélék szerepe az egészség megőrzésében.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Termesztett növények időbeli változásának megfigyelése. Az idő és az életmód közötti kapcsolat. Növényi táplálékok. Vadon élő, tenyésztett és kedvtelésből tartott állatok élete közötti különbség. Állatok viselkedése.	Tapasztalatszerzés élőlények élőhelyéről. Időbeli változás megfigyelése. Idő és életmód közötti kapcsolat észrevétele. Élőlények csoportosítása jellemző jegyek alapján. Megfigyelt jelenség okainak keresése. Ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.

Testünk és életműködésünk

Célok és feladatok

- Az életkornak megfelelő helyes napirend kialakítása.
- Életműködéseink főbb jellemzőinek ismerete.
- Helyes fog- és testápolási technikák.
- A környezet szervezetünkre gyakorolt ártalmas hatásainak ismerete, és ezek kivédése.
- Beteg, sérült vagy fogyatékos embertársak elfogadása, segítése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Életműködések. Legfontosabb szerveink szerepe. Helyes fog- és testápolás. Környezet káros hatása szervezetünkre. Beteg, sérült, fogyatékos embertársaink.	Mérések végzése saját testen. Fogalomalkotás belső szerveinkről. Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Veszélyeztető tényezők ismerete, ezek elkerülése. Elfogadó, segítőkész magatartás kialakítása.

Tájékozódási alapismeretek

Célok és feladatok

- Tapasztalatgyűjtés az iskola környékének nevezetes helyeiről.
- Természeti formák megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése.
- Képgyűjtemény készítése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Az iskola környéke (közterületek, közlekedési eszközök, nevezetes, érdekes épületek, felszíni formák)	Tapasztalatgyűjtés. Felszíni formák megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése.

A lakóhely ismerete

Célok és feladatok

- A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek gyűjtése, olvasása.
- Település lakóinak mai és régmúlt életéről ismeretszerzés.
- Helyi hagyományok ismerete, ápolása.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
A település természeti formái. A település természeti értékei és védelme.	Természeti formák megfigyelése, elnevezése, felismerése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Településhez kötődő hagyományok, mesék, mondák, történetek.	Gyűjtőmunka: település hagyományairól, életéről.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló:

- Tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján a megfigyeléseiről, tapasztalatairól.
- Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel.
- Ismerje fel a tanult jellegzetességeket rajzról, képről.
- Ismert témakörben csoportosítson megadott szempontok szerint.
- Legyen képes méréseket végezni alkalmilag választott és szabvány egységekkel, használja helyesen a tanult mértékegységeket.
- Használja helyesen a napszakok nevét.
- Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben.
- Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit.
- Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel a jellemző jegyeit.
- Tájékozódjon jól saját testén.
- Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő *(előtte, mögötte, alatta, fölötte, mellette)* kifejezéseket.
- Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit.
- Ismertessen egyet a település hagyományai közül.
- Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

3. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

- Tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel.
- Tapasztalatok megjelenítése rajzosan, egyszerű ábrával.
- Tapasztalatok általánosítása.
- Rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján.
- Oksági összefüggések keresése a kísérletek megfigyelése és egyes hétköznapi jelenségek, mindennapi tapasztalatok között.
- Egyszerű kísérletek végzése.
- Becslések, mérések, mérés-sorozatok végzése.
- Veszélyhelyzetben segítségkérés módja.
- A tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében megfigyelés, csoportosítás, vizsgálódás végzése.
- Önálló ismeretszerzés gyermekenciklopédiák, képes határozók, más könyvek (esetleg Internet) segítségével.
- Más tantárgyakkal (magyar nyelv és irodalom, ének, rajz, technika) tartalmi összhang, kapcsolat keresése, élményszerű ismeretelsajátítás kialakítása.

Időkeret: 37óra/év(1 óra/hét)

Fejezetek	Az új anyag feldolgozásának óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
I. Az élettelen természet alapismeretei	5	1
II. Az élő természet alapismeretei	16	1
III. Testünk és életműködésünk	7	1
IV. Tájékozódási alapismeretek	3	-
V. Országismeret	2	—
Év végi összefoglalás	—	1
Az összes óra 37 ebből:	33	4

Az élettelen természet alapismeretei

Célok és feladatok

- A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságainak megfigyelése, mérési eredmények rögzítése írásban.
- Halmazállapot-változások megfigyelése a mindennapi életben, oksági összefüggés keresése.
- Időjárási jelenségek változásának megfigyelése.
- Fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás megfigyelése.
- Az olvadás és oldódás megkülönböztetése.
- Ismerkedés egyszerű keverékekkel, oldatkészítéssel.
- Az égés feltételei.
- Veszélyhelyzet elhárítása.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Anyagok mérhető tulajdonságai. Hőmérsékletváltozás. Halmazállapot-változás. Időjárási jelenségek. Egyszerű játékos kísérletek a hő terjedésével kapcsolatban.	Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban önállóan, előzetes megbeszélés után. Rövid szóbeli beszámoló a megfigyelésekről, tapasztalatokról. Ismeretszerzés könyvtárban.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Ismerkedés az egyes technikai eszközeink működését biztosító erőművekkel. Fagyás, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás. Olvadás és oldódás megkülönböztetése. Egyszerű keverékek, oldatkészítés. Mágnes. Éghető és éghetetlen anyagok. Teendők tűz esetén.	Egyszerű kísérletek végzése. Helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése. Oksági összefüggések keresése. Tapasztalatszerzés halmazállapot-változásról. Anyagok változása során megfigyelhető tulajdonságok észrevétele.

Az élő természet alapismeretei

Célok és feladatok

- Egyszerű kísérletekkel az életfeltételek bizonyítása.
- Élőlények életének változása az évszakok ritmusa szerint.
- Növények és állatok kapcsolatának, egymásrautaltságának vizsgálata.
- Az ember helyes viselkedése a természetben.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek. A környezet változása a növények életére. A növényi élet évszakok szerinti ritmusa. Állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásának hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése. Növények és állatok kapcsolata. Az ember tetteinek következménye a természetben.	Változások folyamatos megfigyelése, rögzítése rajzban, írásban. Egyszerű kísérletek végzése. Tapasztalatok megbeszélése. Élőlények kapcsolatainak megfigyelése a valóságban, az álló és mozgóképeken. Az ember természetátalakító szerepének vizsgálata, elemzése.

Testünk és életműködésünk

Célok és feladatok

- Életjelenségek változásának megfigyelése.
- Egészséges életmód, helyes napirend kialakítása.
- Leggyakoribb fertőző betegségek megelőzése.
- Beteglátogatás és betegápolás szabályainak ismerete.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Életjelenségek változása. Környezet változásának hatása életünkre. Egészség, betegség, betegápolás. Betegségek, balesetek megelőzése. Egészséges életmód.	Életjelenségek változásának megfigyelése. Tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása. Oksági összefüggések keresése betegség és megelőzése között. Dramatikus játékokkal helyes egészségszokások gyakorlása.

Tájékozódási alapismeretek

Célok és feladatok

- Egyszerű alaprajzok készítése.

- Térképvázlat készítése.
- Térképvázlaton útvonalak bejelölése, szimbolikus jelek alkalmazása.
- Iránytű és a világtájak ismerete.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Kicsinyítés, alaprajz. Térképszerű ábrázolás. A valóság térképi ábrázolása jelekkel. Tájékozódás iránytűvel.	Kicsinyítés, alaprajz fogalma. Térképvázlat készítése szimbolikus jelek alkalmazásával. Iránytű használata.

Országismeret

Célok és feladatok

- Ismerkedés az ország különböző vidékein élők életével.
- Ismerkedés a főváros nevezetes és érdekes épületeivel.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Élet az ország különböző vidékein. Hazánk fővárosa. Budapest nevezetességei.	Közvetlen vagy közvetett tapasztalatszerzés (tv, videó, dia, CD, Internet, könyv felhasználásával). Rövid szóbeli beszámolók. Csoportmunka.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló:

- Rögzítse írásban tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon.
- Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról.
- Olvassa le helyesen a hőmérőt.
- Használja helyesen a tanult mértékegységeket.
- Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét.
- Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat halmazállapot-változásra.
- Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat.
- Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, elérhetőség módját.
- Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb jellemző élőlény fajt.
- Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.
- Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek.
- Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.
- Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton.
- Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat.
- Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit.
- Ismertessen egyet a település hagyományai közül.
- Tudja útba igazítani az idegent a lakóhelyén.

4. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

- A tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságainak folyamatos megfigyelése, vizsgálata.
- Következtetések levonása, egyszerű összefüggések felismerése.
- Egyszerű kísérletek végzése.
- Méréssorok megtervezése, szabvány mértékegységekkel való elvégzése.
- Tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel írásban.
- Önálló ismeretszerzés a könyvtárban.
- Önálló beszámolók készítése a bűvárkodás eredményéről.
- Jelenségek megfigyelésével okok keresése, következtetések levonása.
- Összefüggő feleletek adása tanítói kérdésekre.
- Más tantárgyakkal (magyar nyelv és irodalom, ének, rajz, technika) tartalmi összhang, kapcsolat keresése, élményszerű ismeretsajátítás kialakítása.

Időkeret: 74 óra/év (2 óra/hét)

Fejezetek	Az új anyag feldolgozásának óraszáma	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszáma
I. Az élettelen természet alapismeretei	10	1
II. Az élő természet alapismeretei	17	2
III. Testünk és életműködésünk	10	1
IV. Tájékozódási alapismeretek	20	2
V. Országismeret	8	1
Év végi összefoglalás		2
Az összes óra 74, ebből:	65	9

Az élettelen természet alapismeretei

Célok és feladatok

- Folyamatos megfigyelések, egyszerű vizsgálatok, kísérletek a környezetünk tisztaságáról.
- Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonsága és a környezetszennyezés között.
- Önálló ismeretek szerzése (könyvtár, esetleg Internet), beszámoló készítése.
- Összefüggések felismerése az emberi szokások, viselkedés és a környezetszennyezés között.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Környezetünk tisztasága. Levegő, víz, talaj tisztasága, szennyezettsége. Szennyezés hatása az élőlényekre. Megelőzés, védekezés lehetőségei. Különválogató hulladékgyűjtés.	Folyamatos megfigyelés. Egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz és a talaj tisztaságáról. Különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismertetése. Kapcsolatkeresés az anyagok tulajdonsága és a környezetszennyezés között. Összefüggés felismerése az emberi viselkedés és a környezetszennyezés között. Önálló ismeretszerzés. Csoporthmunka.

Az élő természet alapismeretei

Célok és feladatok

- Élőhelyek jellemzőinek ismerete.
- Az élőhelyek gyakori növény- és állatfaja jellemzőinek ismerete.
- Az ember hatása az élőhelyekre.
- Természetvédelem fontossága.
- Védett természeti értékeink ismerete.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Élőhelyek jellemzői. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek gyakori növény- és állatfajának jellemzői. Tápláléklánc. Az ember hatása a természetre. Természetvédelem. Védett természeti értékek.	Összefüggés keresése az élőlény élőhelye, életmódja és a testfelépítése között. Az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata. Élőlények tulajdonságainak rendszerezett megismerése. Kapcsolatkeresés az emberi cselekedet és a természet veszélyeztetettsége között.

Testünk és életműködésünk

Célok és feladatok

- Az ember életkori szakaszainak ismerete.
- Különböző korú emberek életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása.
- Egyszerű kísérletek végzése a hang és a fény terjedésével kapcsolatosan.
- Helyes és az egészséget károsító szokások.
- Káros szokások veszélye.
- Reklámok elemzése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Életkori szakaszok. Emberi szervezetek életműködése. Egyszerű játékos kísérletek a hang és a fény terjedésével kapcsolatban. Helyes és helytelen szokásaink. Egészséget károsító szokások veszélye és elutasításuk. Reklámok hatása életmódunkra.	Megfigyelés, mérés az emberi testen. Mérések rögzítése. Játékos kísérletek végzése. Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, helyes és helytelen szokásainkról. Reklámok elemzése, összevetése a valósággal.

Tájékozódási alapismeretek

Célok és feladatok

- A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás tanulmányozása.
- Földünk és a Naprendszerbeli égitestek.
- Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati és vízrajzi térképén.
- Lakóhelyünk megkeresése Magyarország térképén.
- Magyarország nagytájainak felismerése.
- Egyszerű utazás megtervezése.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Földünk alakja, mozgásai és annak időtartamai, következményei. Naprendszerbeli égitestek.	Közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés felszíni formákról és felszíni vizekről. Tájékozódási gyakorlat térképpel, iránytűvel.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Magyarország domborzati és vízrajzi térképe. Domborzati tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése. Lakóhelyünk a térképen. Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével. Magyarország nagytájai, természeti értékei. Utazástervezés menetrend segítségével.	Tájékozódás Magyarország domborzati és vízrajzi térképén. Nagytájak, természeti értékek felismerése leírások, jellemző képek alapján. Önálló ismeretszerzés. Csoportmunka.

Országismeret

Célok és feladatok

- Hazánk kulturális emlékeinek, értékeinek felismerése képről.
- Településtípusok jellemzői.
- Népcsoportok, kisebbségek hazánkban. Határon túli magyarok.
- Híres magyarok, lakóhely nevezetes szülöttei.

Tartalom	Belépő tevékenységi formák
Kulturális emlékeink, értékeink. Településtípusok. Népcsoportok, kisebbségek, határon túli magyarok. Híres magyar emberek.	Kulturális értékek felismerése képről, megkeresése térképen. Tájékozódás népcsoportokról, kisebbségekről, határon túli magyarokról. Lakóhely híres embereinek fennmaradt emlékei utáni kutatás.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló:

- Keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat.
- Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon.
- Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.
- Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait.
- Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket.
- Tudja, hogyan őrizheti meg az egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.
- Ismerje a domborzat jelölését a térképen.
- Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén.
- Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit.
- Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét.
- Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között.
- Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket.
- Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

Ajánlás az értékelési eljárásokra

- A tanulók figyelmének, munkavégzésének folyamatos, rendszeres figyelemmel kísérése.
- A tanulók teljesítményében jelentkező fejlődés pozitív visszajelzése, motiváció a további fejlődésre.
- A tanítási folyamat szakaszaiban szóbeli és írásbeli számonkérés.
- Az eredmények értékelése.
- A félévi és tanév végi felmérések.
- A típushibák javítása.
- Tanév eleji diagnosztikus felmérés.
- A 2. és a 4. tanév végén szummatív értékelés.

TECHNIKA

1.- 4. évfolyam

BEVEZETÉS

Célok és feladatok

- A tantárgy tanításának fő célja, hogy olyan ismereteket adjon, mely megalapozza a tanulóknak a technikának és a technológiáknak, mint a modern civilizáció lényeges tényezőinek ismeretét, az azok iránti érdeklődést. Életkori sajátosságukhoz igazodva és azok elemeit felhasználva így sokoldalú kapcsolatba kerülnek a mesterséges környezettel, mind a megfigyelés, mind pedig a gyakorlati tevékenységen keresztül.
- A modellezéssel készítse a tanulókat a problémaközpontúságra, a rugalmas gondolkodásra, a kreativitásra, fejlessze a munkamorált, finomítsa a mozdulataikat.
- A technikai rendszerek segítségével, célirányos megfigyeléseket hajtva végre, folyamatában figyelhetik meg és elemezik a technikai problémákat.
- Mindezekkel együtt lássák be a tanulók a technika fejlődés fontosságát, de annak a lehetséges környezetromboló hatásait, így jussanak el a fenntartható fejlődés alternatívájához.
- A széleskörű ismeret- és tevékenységkínálat segítse hozzá a tanulókat egyéni adottságaik, képességeik, érdeklődésük fejlesztéséhez, reális önismeretük alakulásához.
- A tanulók legyenek képesek életmódjukban megvalósítani a társadalmilag elfogadott együttélési és viselkedési normákat. Életmódjuk egészséges legyen, vállalják önmagukat, igényeljék önmaguk fejlesztését. Érzelmi életük egyensúlyban tartására törekedjenek, egészségesen dolgozzák fel sikereiket, kudarcaikat, képesek legyenek szorongásaikat feloldani.
- Neveljen és képességeiknek megfelelő optimális teljesítményre való törekvésre szoktassa őket.
- A tantárgy lehetőséget ad, a közlekedési morál javítására, a közlekedési eszközök fejlődésének és szerepének megfigyelésére a mindennapi életben.
- A technika történetének tanulmányozásán keresztül ismertessük meg a tanulókat a feltalálók, tudósok és a technikai fejlődést jelentősen befolyásoló találmányaikkal.
- A modellezés, a háztartási ismeretek elsajátítása adjon alkalmat arra is, hogy segítsük pályaválasztásukat, folyamatosan bővítsék ismereteiket a választott szakmáról, ismerjék meg önmagukat, önállóan is fejlesszék képességeiket.
- A természetes anyagok megismerése mellett a népművészet elemeinek felhasználásával fejlesztjük kreativitásukat.
- A tantárgy a következő kiemelt célok elérését teszi lehetővé:
 - az alkalmazkodó képesség fejlesztése, alkalmazkodás a természetes és a mesterséges környezethez;
 - a tanulók sokoldalú harmonikus fejlesztése;
 - elemi szinten a kezesség fejlesztése, a szűkebb élettér (család, lakás, iskola, lakóhely) technikai környezetének vizsgálata, megismerése;
 - gyakorlati tevékenységeken keresztül a technikai műveltség megalapozása;
 - a technikai rendszereket felépítő anyagok főbb tulajdonságainak megismerése, anyagok átalakítása, működési elvek megismerése;
 - önálló problémamegoldásra törekvés, rugalmas gondolkodásra nevelés;
 - a háztartási ismereteken keresztül az önállóságra törekvés, a célszerű, eredményes és takarékos gazdálkodás, a kiegészítő jövedelemszerzés lehetőségeinek megismerése, igényének felébresztése.
- A megismert szakmák tartalmának, követelményeinek tisztázása alapján pályaeorientáció.
- A családi életre való felkészítés és a napi feladatok gyakorlása.
- Segítsen megismerni a Föld globális problémáit és az egészséges életmód technikáját.

Általános fejlesztési feladatok

Készségek:

A tantárgy tanulása során, a tevékenység és munka megtervezésekor, végzése során, annak értékelésekor javul a tanulók *beszéd- és kifejezőképessége*. A rendszerszemléletű gondolkodás kialakításával a *logikai készség* fejlődik. A műszaki ábrázolás és kommunikáció a tanulók, *logikai és rajzoló készségét, képolvasási, a tervek megvalósítása, a munkadarab vagy rendszer elkészítése a manuális készséget* fejleszti.

Képességek:

A szükséglet és lehetőség összevetése, a tervezés és a munka elvégzése a tanuló koncentráló, problémamegoldó, alkotó, becslési, döntési, elemző, szintetizáló, rendszerező és összpontosító képességének fejlesztése mellett növeli a kreativitást, a kezűgyességet és a pontosságra való igényt, továbbá elősegíti a *jó térlátást*, a tájékozódást a térben és a síkon. A tevékenység értékelése pedig a helyes *önértékelés* képességének kialakulását támogatja, kialakítja az önellenőrzés igényét.

Követelmény

Részletes kifejtése az egyes évfolyamok szintjén található.

Tartalom

Részletes kifejtése az egyes évfolyamok szintjén.

Értékelés

1-4. évfolyamon

Az értékelés szempontjai:

- Pontos, tiszta munka.
- Anyagok és munkaeszközök helyes, szakszerű, balesetmentes használata.
- Népművészeti elemek, motívumok alkalmazása.
- Ötletesség, önálló munkavégzés a megadott területen.
- Környezetének rendbetétele, eszközökre való vigyázás.
- Feladatlapok, tesztlapok

Feltételek

1-4. évfolyamon

- Hurkapálcák, lécek, falapok, építőkockák, dobozok, textil anyagok, fonalak, gyurma, agyag, mérőeszközök a tanulók számától függő mennyiségben.
- Kezügyességet fejlesztő szakkönyvek.
- Technikai érdekességeket bemutató szakkönyvek, lexikonok.
- A tanteremben bemutató a gyűjtött természetes anyagokból (gesztenye, makk, dió, falevelek, nád, sás, gyékény, csuhé stb.).

.

.

1. ÉVFOLYAM

Óraszám:

1 óra / 1 hét

Cél

- A technikai műveltség alapozása, a technikai nevelés.
- A mesterséges és természetes környezet megkülönböztetése összehasonlítása, a modell fogalmának, jelentőségének, létrehozási módjának fokozatos megismertetése.
- Segítségnyújtás a technikai környezet megismeréséhez, az abban való tájékozódásban, az anyagok csoportosítása érzékszervi tapasztalatok alapján (fa, papír, fonal, formázható anyagok, fémek műanyagok, természetes anyagok), mely segíti az egyéni ötletek megvalósítását.
- A gyakorlati problémák megoldása során alkalmazott elvek megértetése. A mindennapokban szükséges praktikus elemi ismeretek és helyes szokások elsajátítása, a kezűgyesség fejlesztése.
- A mozgáskoordináció fejlesztése, a műveletek, a munkafogások, a szerszámhasználat gyakoroltatása.
- Egészséges életmódra nevelés, környezeti tényezők megismertetése az egészséges fejlődés szempontjából.
- Az önálló gyalogos közlekedés alapvető szabályainak megismerése és alkalmazása.
- Balesetek megelőzése.
- Az otthoni napirend kialakítása.
- A népi hagyományok elemi szintű megismertetése.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
Az alaprajz, körvonalarajz, látszati rajz. A rész – egész megkülönböztetése. Az azonos és különböző formák. Helyes munkaszokások kialakítása. Nyomatkészítés. Gömb, henger, csigavonal alakítása. Anyaggyűjtés a terv elkészítéséhez. A természetben gyűjtött anyagok megmunkálása. Egyszerű tárgy készítése a gyűjtött anyagokból. Papír hajtogatása, tépése. Képlékeny anyagok: az agyag és a gyurma közötti különbség. Anyagok csoportosítása felismert tulajdonságaik alapján. Tapasztaltgyűjtés érzékszervi tapasztalat útján.	Tudjon nagyságot viszonyítani, összehasonlítani. Ismerje az alaprajz és körvonalarajz közötti különbséget. Ismerje fel a részt, mint az egész alkotóelemét. Kézűgyesség fejlesztése. Összefüggések felismerése a gyűjtött anyag és a terv megvalósításában. A megismert tulajdonságok kihasználása a terv megvalósításához. Nézeti ábrázolás előkészítése. A papír és természetből gyűjtött anyagok. Érzékszervi tulajdonságainak megismerése.
Termelékultúra	
A képlékeny anyag tulajdonságai, a megmunkálás lehetősége. A fa megmunkálása. Törés egyforma nagyságra. Mérés, összehasonlítás becsléssel. Papírmunkák: a papírfajták elemi vizsgálata és felismerése (karton, rajzlap, színes papír, írólap). Famunkák: a fa tulajdonságai, megmunkálhatósága (törés, vágás, csiszolás). Fonalmunka: cérna és fonal felismerése (fonás sodrás csomózás).	Találjon örömet a manipulatív tevékenységben. Törekedjék az esztétikumra. Tudjon képlékeny anyagokból egyszerű formákat létrehozni. Megfigyelőképesség fejlesztése Tudjon papírt alakítani a tanult módokon. Célszerű takarékos anyagfelhasználás. Szerezzen jártasságot a fa alapvető megmunkálásában. A csiszolópapír helyes használata.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Háztartáskultúra	
Munkák a családban. Az ünnepekhez kapcsolódó dekoráció (karácsonyfadísz, ablakdísz, farsangi álarc).	Vegyen részt házimunkában.
Környezetkultúra	
Építés, épület, építmény. Építőelemek és csoportosításuk.	Tudjon síkban és térben minta és egyéni elképzelés alapján építeni. Tudja a modellt és a valóságos tárgyat összehasonlítani.
Közlekedéskultúra	
A gyalogos közlekedés szabályai. (gyalogátkelőhely, járda, járdasziget, úttest, jelzőlámpa).	Legyen képes az úttesten biztonságosan átkelni irányítással és anélkül.
Gazdálkodáskultúra	
Gazdálkodás és takarékoság a zsebpénzzel.	Ismerje meg a zsebpénzzel való ésszerű és helytelen lehetőségeket.
Egészségkultúra	
Táplálkozással, a munkavégzéssel kapcsolatos higiénés szokás. Helyes napirend. A szabad levegőn való tartózkodás hatásai. Alkalmazkodás az évszakokhoz.	Ismerje és alkalmazza a helyes testtartást, annak fontosságát munkavégzés közben. Tartsa tisztán és rendben taneszközeit és munkaterületét. Megfelelő öltözködés kialakítása.
Biztonságkultúra	
Tű, olló balesetmentes használata. A gyalogos közlekedés.	Legyen képes a legegyszerűbb eszközök balesetmentes használatára. Ismerje gyalogátkelőhelyen való átkelés veszélyeit. Ismerje föl azokat.
Fogyasztói kultúra	
A reklámok hatásai.	Ésszerűen bánjon zsebpénzével.
Szabadidő-kultúra	
Helyes napirend, életkornak megfelelő önellátás.	Ismerjen egészséges és helyes szabadidős tevékenységeket.
Információs kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	Fejlődjön verbálisan kifejező-képessége.
Pályaorientáció	
Néhány fontos foglalkozás megismerése (pl. fazekasság, fához kötődő mesterségek, stb.).	Tudja szülei foglalkozását. Ismerje a fazekas mesterséget.

Követelmény

- Tudjon példákat a természetes és a mesterséges környezetből.
- Tudjon hosszúságot, nagyságot viszonyítani, összehasonlítani.
- Lényegkiemelés, becslés elsajátítása.
- Képlékeny anyagból egyszerű formák alakítása.
- Anyagok megfigyelése, külső, belső tulajdonságainak segítségével való alakíthatóságára.
- A célnak megfelelő munkaeszköz használata.
- Nevezzen meg néhány az agyaghoz kapcsolódó foglalkozást.
- Tudjon papírt alakítani az eddig tanult módokon.
- Ismerje fel és nevezze meg a környezetében előforduló anyagfajtákat.
- Legyen képes a legegyszerűbb eszközök és szerszámok helyes és balesetmentes használatára.
- Tudjon alaprajzot készíteni körvonalazással.
- Tudjon síkban minta és egyéni elképzelés alapján építeni.
- Legyen képes az úttesten biztonságosan átkelni irányítással és anélkül.
- Tudja a szülei foglalkozását.
- Vegyen részt házimunkában.

- Ismerje az alapvető egészségügyi követelményeket, és azokat alkalmazza is a mindennapi életben.
- Ismerje a lakás berendezési tárgyait és azok rendeltetésszerű használatát.
- Ismerje a célszerű takarékoság néhány szabályát.

2. ÉVFOLYAM

Óraszám:

1 óra / 1 hét

Cél

- A technikai műveltség továbbfejlesztése.
- A természetes és mesterséges környezet és ezek anyagainak megismertetése, felhasználásnak, felhasználhatóságnak bemutatása.
- Ismerkedés a természetes anyagokkal (agyag, csuhé stb.).
- A fa, papír, fonal megmunkálása.
- A gyalogos közlekedéssel kapcsolatos közlekedési táblák megismerése, alapvető közlekedési illemszabályok alkalmazása.
- Az egészségmegőrzés egyszerű módszereinek, a betegségeknek meg-, felismerése.
- A viselkedés szabályai és alkalmazásuk otthon, vendégségben.
- A népi hagyományok ápolása.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
<p>Az építődobozban található elemcsaládok felismerése és megnevezése.</p> <p>Képlékeny anyagok: az agyag és a gyurma közötti különbség, a képlékeny anyag tulajdonságai, a megmunkálás lehetősége.</p> <p>Képlékeny anyagok lapítása, mélyítése, hengeresítése, kúposítása.</p> <p>Mintázófa használata.</p> <p>Térbeli kompozíció készítése. Anyaggal való takarékoság.</p> <p>Ékszerek készítése gömbölyítéssel, dísz tárgyak készítése.</p> <p>Utánzással játék készítése természetes anyagokból (dió, gesztenye, kukorica, raffia, csuhé stb.).</p> <p>Mérés, méretmegjelölés, előrajzolás, arányok, kicsinyítés, nagyítás, az egész részekre bontása.</p> <p>Papír alakítása (hajtás, sodrás, gömbölyítés, redőzés, darabolás).</p> <p>Hosszúság mérése centiméter pontossággal.</p> <p>Hajtogatással tárgyak készítése.</p> <p>Nyírással tárgyak készítése (terítő).</p> <p>A textíliák tulajdonságainak megismerése, szövés, préselés, nemezelés.</p> <p>Egyszerű öltések alkalmazása.</p> <p>A textília és a fonal tulajdonságainak felhasználásával egyszerű tárgy készítése nyírással, ragasztással, varrással.</p> <p>Látszati rajz alapján térbeli modellezés.</p>	<p>Tudjon képlékeny anyagokat térben eszközök segítségével megmunkálni.</p> <p>Tudjon egyéni elképzelés alapján építményeket konstruálni, kicsinyített rajz alapján térben építeni.</p> <p>Természetes anyagok felhasználásával tudjon játékokat készíteni.</p> <p>Kreativitás fejlesztése.</p> <p>Törekedjék a rajzeszközök rendeltetésszerű használatára.</p> <p>Legyen képes becsléssel méreteket viszonyítani.</p> <p>Ismerje a nagyítás és a kicsinyítés fogalmát.</p> <p>Ismerje a tű és az olló helyes használatát.</p> <p>Szerezzen jártasságot a látszati rajzból térbeli tárgyak készítésében.</p>
Termelés-kultúra	
A fa feldolgozása, megmunkálhatósága és	Találjon örömet a manipulatív tevékenységben.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>felhasználhatósága.</p> <p>A fafeldolgozás eszközei és szerszámai.</p> <p>A fa tulajdonságainak ismertetése: hasítható, faragható.</p> <p>A megmunkálás eszközei.</p> <p>Pontos törés, vágás.</p> <p>A papírgyártás menetének megismerése.</p> <p>Anyagok újrahasznosítása.</p> <p>Fonalmunka: a fonal tulajdonságai, elemei szálak.</p> <p>Tervszerű munkavégzés, célszerűsége törekvés.</p> <p>Csoportmunka, munkamegosztás.</p>	<p>Törekedjék az esztétikumra.</p> <p>Tudjon képlékeny anyagokból egyszerű formákat létrehozni.</p> <p>Tudja a kést használni.</p> <p>Legyen képes az anyagok takarékos felhasználására.</p> <p>Munkái során törekedjék az esztétikus kivitelezésre.</p> <p>Tudja a megismert szerszámokat tudja. megnevezni rendeltetészerűen használni</p> <p>Törekedjék a balesetmentes munkavégzésre.</p>
Háztartáskultúra	
<p>Kereskedelem, a lakosság ellátása.</p> <p>A házimunkában való részvétel.</p> <p>Viselkedési szokások kialakítása vendégségben, étteremben.</p> <p>Ünnepi asztalterítés, vendégvárás, vendéglátás.</p> <p>Ajándék készítése, csomagolása, átadása.</p>	<p>Ismerje meg lakóhely környékének kereskedelmi hálózatát.</p> <p>Ismerje az alapvető viselkedési szabályokat étkezés közben, vendégségben, étteremben.</p>
Környezetkultúra	
<p>Ünnepekhez kapcsolódó dekoráció készítése.</p> <p>Környezetvédelem – a fák óvása.</p>	<p>Ismerje a fák szerepét környezetünkben, életünkben.</p>
Közlekedéskultúra	
<p>Jelzőtáblák célja, alakja, jelentése.</p> <p>A közlekedési jelzőtáblák alakjai és jelentése.</p> <p>A gyalogos közlekedésnél használatos jelzőtáblák ismerete, figyelembevétele.</p> <p>A tömegközlekedési eszközön alkalmazandó illemszabályok.</p> <p>Átkelés az úttesten egyénileg, csoportosan.</p> <p>A járműveken való közlekedés.</p> <p>A jobbkéz-szabály.</p>	<p>Ismerje a lakóhely környékén és egyéb helyeken előforduló közlekedési jelzőtáblák jelentését, a jobbkéz-szabályt, a tömegközlekedési eszközök használatának alapvető szabályait.</p>
Gazdálkodáskultúra	
<p>Ésszerű takarékoság a mindennapi életben.</p> <p>Készülődés a karácsonyi vásárra.</p> <p>Elemi szolgáltatások megismerése (posta, számlák).</p>	<p>Ismerjen költségmentes ajándékozási módokat.</p>
Egészségkultúra	
<p>Testi higiénia.</p> <p>Egészséges táplálkozás.</p> <p>A betegségek felismerése, okozói.</p> <p>A táplálék összeállítása, növényi állati eredetű táplálékok.</p> <p>Gyógynövények.</p> <p>A ruházat tisztán tartása, megóvása.</p> <p>A higiénés szokások kialakítása: fogápolás.</p>	<p>Elemi higiénés szokásokat ismerje és alkalmazza.</p> <p>Tartsa tisztán ruházatát.</p> <p>Tudja a zsebkendő helyes használatát.</p> <p>Az egészséges táplálkozás alapvető elveinek ismerete.</p> <p>Ápolja fogait.</p>
Biztonságkultúra	
<p>A kés balesetmentes használata.</p> <p>Veszélyforrások veszélyhelyzetek a közlekedésben.</p>	<p>Tudja a kést balesetmentesen használni.</p> <p>Ismerje lakóhelyének környékén előforduló, a gyalogos közlekedés szempontjából veszélyes helyeket, ismerje ezek közlekedés szabályait.</p> <p>Ismerje a tömegközlekedés használatának veszélyforrásait.</p>
Fogyasztói kultúra	
<p>Takarékosság a családban.</p>	

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Ajándékozási szokások.	
Szabadidő-kultúra	
A napirendbe épített pihenés szerepe, aktív módjai.	Különböztesse meg a hasznos és kevésbé hasznos időtöltéseket.
Információs kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	Fejlődjön a verbális kifejezőképessége.
Pályaorientáció	
Ősi mesterségek megismerése: szövés, nemezelés.	

Követelmény

- Alkalmazza a megelőző évfolyamon elsajátított eljárásokat, szokásokat a problémamegoldás folyamatában. Igényelje a további, mélyebb megismerést.
- Legyen képes tárgyakat felismerni alaprajzról.
- Legyen képes térben építeni.
- Ismerje a kicsinyítés, nagyítás fogalmát.
- A papír, textil, fa legfontosabb tulajdonságainak ismerete.
- A célnak megfelelő szerszámok kiválasztása, használata.
- A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.
- Udvarias magatartás a közlekedésben.
- Igény a mozgásra, a szabadidő helyes eltöltése.
- Higiénés szokások a táplálkozásban, öltözködésben.
- A családi munkamegosztásban való aktív részvétel, kulturált viselkedés otthon, közterületeken.
- Ismerje a pénz szerepét (a családban).
- A szolgáltatások ismerete, részvétel a szolgáltatásokban.
- Legyen tisztában azzal, hogy mi hol kapható (bélyeg – posta, tej – ABC).
- Ismerjen néhány hulladékhasznosítási módot a gyakorlatban.
- Ismerje és alkalmazza a helyes viselkedési szabályokat munka közben, a gyalogsközlekedésben és a leggyakrabban használt tömegközlekedési eszközökön.
- A környezetben előforduló jelzőtáblák jelentésének ismerete.
- Használja a népi hagyományok nyújtotta tapasztalatokat.
- Tartsa rendben a munkahelyét.
- Takarékos anyagfelhasználás.

3. ÉVFOLYAM

Óraszám:

1 óra / 1 hét

Cél

- A technikai műveltség továbbfejlesztése.
- Tapasztalatok szerzése az anyagok belső szerkezetéről.
- Újabb anyagfajták megismertetése.
- Bevezetés a műszaki információközlésbe.
- A közlekedésben való szabályos részvétel megtanítása.
- Az elemi táplálkozáskritériumok megismertetése.
- A népi hagyományok ápolása.
- Ismerkedés ősi mesterségekkel, anyagaikkal (sás, nád, fűz stb.) egyszerű megmunkálásuk. A fa, papír, fonal további megmunkálása.
- Egyszerű modellek építése.
- A kerékpáros közlekedés szabályainak megismerése, alkalmazása.
- A betegápolás egyszerű módjainak elsajátíttatása.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
<p>Látszati rajz alapján térbeli megépítés (modell). Nézeti ábrázolás előkészítése (építőelemek). Rajzolás, vonalfajták. A méretmegadás elemei: méretvonal, méretegédvonal, méretnyíl, méretszám. Tapasztalatok szerzése a természetes anyagokról. Sás, gyékény, kaka megmunkálása. Népi játékszerek készítése nádból, sásból, kákából, fűzből utánzással. Önálló játékkészítés. Ősi mesterségek, a népművészet megismerése. A faragás hagyományai, a fa tulajdonságainak megismerése alapján felhasználása. A famunkák eszközei. Lécek, pálcák tulajdonságai. Az anyagvizsgálat módszerei. Az eszközök balesetmentes használata. Vékony pálcák, lécek megmunkálása, ezekből egyszerű játékok készítése. Kitalált játékok megtervezése, a terv alapján szükséges eszközök és anyagok kiválasztása, a terv elkészítése. Síkból térbeli forma alakítása: nyírás, karcolás, metszés. Feladathoz megfelelő öltés kiválasztása (előöltés, szegőöltés, huroköltés, száröltés, láncöltés, boszorkányöltés). Az építészet történeti fejlődése. Makett készítése – a lakás belső helyiségei. Alaprajz és oldalrajz készítése. Épületelemek illeszkedése, az áthidalás technikája.</p>	<p>Tudja használni a vonalzót mint mérőeszközt. Tudjon egyszerű műszaki rajzokat olvasni. Ismerje a méretezés fontosságát. Összetett modellek építése térben egyénileg. Önállóan tudjon ajándéktárgyat készíteni. Tudja a szükséges eszközök célszerű használatát. (Tű, olló, kés helyes használata.) Ismerje a fa, mint anyag legfontosabb tulajdonságait, megmunkálásának egyszerű formáit. Legyen képes segítséggel a munkához szükséges eszközöket megválasztani. Ismerje a lakás helyiségeinek, berendezési tárgyainak funkcióit.</p>
Termelés-kultúra	
A feldolgozott anyag:	Ismerje fel az anyagok tulajdonságai és

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
anyagvizsgálat (lágy papírok, kartonok, lemezek). A fa megmunkálása, fafaragás. Népi iparművészet. Fonalmunka, varrás. A papírmásé készítésének menete. Az építés menete, anyagai, technikai gondolkodás és szemlélet megalapozása. Településtípusok, népi építészet.	felhasználhatósága közötti kapcsolatot. Tisztelje és becsülje a saját maga és mások munkáját.
Háztartáskultúra	
Szolgáltatások. A háztartási munkákat könnyítő eszközök ismerete. A családi munkamegosztásban való aktív részvétel. Egyes háztartási tennivalók önálló elvégzése (mosogatás, szellőztetés, bevásárlás). A házimunkák csoportosítása (kertápolás, állattenyésztés, stb.).	Ismerje a háztartásban használatos eszközöket. Életkornak megfelelően szolgálja ki magát. Vegyen részt a házi munkában.
Környezetkultúra	
Anyagok újra felhasználhatóságának megismerése.	Lássa be az újrahasznosítás lehetőségét, szükségességét.
Közlekedéskultúra	
Alul- és felüljárók. Fényjelző készülékek. A kerékpáros közlekedés (a kerék) története.	Alkalmazza biztonságosan a gyalogosközlekedési szabályokat és a tömegközlekedési eszközöket használja helyesen. Ismerje a kerékpárosokra vonatkozó jelzőtáblákat és útburkolati jeleket.
Gazdálkodáskultúra	
Takarékossági formák (idő, energia, fogyasztási cikkek, pénz). Bevétel-kiadás tudatosítása, jövedelemfajták, takarékosság.	Ismerje meg az ésszerű takarékosságot.
Egészségkultúra	
Az egészségmegőrzés. Fertőző betegségek. Alapvető segítségadás balesetnél. Betegápolás. A leggyakoribb fertőző betegségek megelőzésének módját. Betegségek felismerése tünetekről. Láz, lázmérés, lázcsillapítás. Öltözködés, körömápolás. Helyes magatartás az orvosi rendelőben.	Ismerje fel az egészségmegőrzés fontosságát. Tartsa be a higiénés előírásokat Az egészségmegőrzés jelentőségének felismerése, károsító hatások elutasítása. Tudja mi a teendő betegsége esetén ki, mikor hogyan értesítsen erről. Öltözködjön a helynek, időjárásnak megfelelően.
Biztonságkultúra	
Tű, olló, kés balesetmentes használata. A leggyakrabban használt háztartási gépek, eszközök balesetmentes használata. Gyermekbalesetek megelőzése játéknál, szabadidőben.	Legyen képes a legegyszerűbb eszközök balesetmentes használatára. Tudja a legismertebb háztartási gépeket, eszközöket balesetmentesen használni. Ismerje a gyermekbalesetek előfordulásának legfontosabb okait, megelőzésük módjait. Tudja, hogy a munka, játék, pihenés során veszélyforrások vannak, ezeket próbálja elkerülni. Óvja saját és mások testi épségét.
Fogyasztói kultúra	
A reklámok hatásai a vásárlási szokásainkra.	
Szabadidő-kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	
Információs kultúra	

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
A műszaki ábrázolás, mint információközvetítő.	Lássa be hogy, a műszaki ábrázolás információközvetítő lehetőség.
Pályaorientáció	
Építkezéshez kapcsolódó foglalkozások.	

Követelmény

- Tudatosan bővítse ismereteit az anyag tulajdonságainak területén.
- Természetes, mesterséges anyagok tulajdonságainak megkülönböztetése.
- Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk közötti kapcsolat felismerése.
- Fogadja el, lássa be a szimbólumok szükségességét a műszaki információközlésben.
- Tudjon megkülönböztetni a műszaki rajzban használatos vonalfajtákat, legyen képes nézeti rajzok elemzésére.
- Egyszerű makett készítése.
- Összetett modellek építése térben – egyéni elképzelések kivitelezése.
- Ismerje és alkalmazza a gyalogos és a kerékpáros közlekedés szabályait.
- Ismerje néhány élelmiszer élettani hatását.
- Tanúsítson érdeklődést a népi hagyományok iránt.
- Aktív részvétel tárgykészítő tevékenységben.
- Munkaeszközök megfelelő használata, védelme, megbecsülése, gondozása.
- Ismerje a lakás belső tereinek funkcióit.
- Baleset, betegség esetén tudja, mit kell tennie.
- Tudja a leggyakoribb betegségek megelőzésének módjait.
- A tiszta környezet iránti igény mind az iskolában, mind otthon.
- A háztartási munkát megkönnyítő szolgáltatások szerepe.
- Ismerjen fel néhány – a háztartásban nélkülözhetetlen – alapvető szerszámot, eszközt.

4. ÉVFOLYAM

Óraszám:

1 óra / 1 hét

Cél

- A technikai műveltség továbbfejlesztése.
- Fejlesszék elméleti és gyakorlati ismereteiket a fa, papír, fonal magasabb szintű megmunkálása.
- A környezeti kultúra értékeinek megismerése, formálása.
- A közlekedési eszközök modelleken keresztül történő megismerése, használatuk, gyakorlati tudnivalók az utazással kapcsolatban.
- Az emberi test működésének alapvető ismeretei.
- A háztartási eszközök biztonságos használatának megismerése, gyakorlati alkalmazása.
- Az elsajátított ismeretanyag rendszerezése, aktivizálásának biztosítása.
- A műszaki információközlés ismereteinek elmélyítése, bővítése.
- Utazás, az utazáshoz szükséges információk megismerése.
- A hagyományok tisztelete.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
<p>A vázlatrajz, a nézeti ábrázolás, és vetületi ábrázolás különbözősége.</p> <p>Térbeli tárgy nézeti ábrázolása, elkészítése.</p> <p>Fafajták ismerete, szegezés, szeghúzás.</p> <p>Megfelelő szerszámhasználat, balesetvédelem.</p> <p>Kalapács, harapófogó helyes használata.</p> <p>A szabványosított műszaki rajz jelei.</p> <p>Mérési eredmények lejegyzése.</p> <p>Önálló modellek létrehozása.</p> <p>Önálló tervezés, népi hímzések.</p> <p>Logikus terv a tárgykészítésnél.</p> <p>A fonalak vastagítása, vékonyítása.</p> <p>Laptextilek nagyobbítása, kicsinyítése.</p> <p>Dísz tárgyak készítése népművészeti elemek felhasználásával.</p> <p>Szövés, felvetés, szálbehúzások, eldolgozás.</p> <p>Motívumgyűjtés.</p>	<p>Legyen képes alaprajz, nézetrajz és tárgy megfigyeltetésére.</p> <p>Tudjon mérni cm-pontossággal, mérési eredményeket lejegyezni.</p> <p>Szerezzen kellő gyakorlatot a rajzeszközök használatában.</p> <p>Térlátás célirányos fejlesztése.</p> <p>Becslés, pontos rajzolás fejlesztése. Tudjon centiméter pontossággal mérni.</p> <p>Törekedjék anyagtakarékos felhasználásra.</p> <p>Szerezzen jártasságot a fonalmunkákban.</p>
Termelék-kultúra	
<p>Alapanyag, nyersanyag, félkész- és késztermék.</p> <p>Fonal vizsgálata.</p> <p>Népi iparművészet.</p> <p>Népi építészeti.</p> <p>Épített környezet, épített tér.</p> <p>A termelés fontossága, fakitermelés, környezetvédelem.</p> <p>Anyagszükséglet megállapítása.</p> <p>A papír története, szerkezete, szerepe az emberi kultúra kialakulásában.</p> <p>Újrahasznosítható anyagok megismerése.</p> <p>A papírhajtogatás rajzos jelei, algoritmusok alkalmazása.</p> <p>Papírgyártás régen és ma.</p>	<p>Tudja a munkaeszközöket rendeltetésszerűen használni.</p> <p>Vegyen részt tárgykészítő tevékenységben.</p> <p>Ismerje a célszerű és takarékos anyagfelhasználást, a megfelelő anyag és eszköz kiválasztását.</p> <p>Legyen képes a tárgy rendeltetése, funkciója, alakja és nézete közötti kapcsolat felismerésére.</p> <p>Tudja kipróbálni a kész munkadarabot, tartson rendet, tisztaságot munka közben.</p> <p>Tudjon egyszerű építményt készíteni közös előkészítés után.</p> <p>Legyen képes a lakás belső tereinek, funkcióinak megnevezésére.</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Öltésformák alkalmazása haszon- és dísz tárgyon. Szabásminta használata anyagtakarékosság. Egyénileg, vagy csoportosan tudjanak modellt építeni, teret elhatárolni (pásztorkunyhó, vályogkunyhó építése).	
Háztartáskultúra	
Háztartási gépek. Környezetvédelem-takarékosság. Gazdálkodás. Időbeosztás a családban.	Tudja használni a háztartási gépeket. Ismerjen néhány – a lakóhelyen található – szolgáltatást, tudja bemutatni (helye, szerepe, használata). Alakuljon ki feladattudata a rendszeres napi feladatok ellátásában. Legyen képes gazdálkodással kapcsolatos elemi összefüggések felismerésére.
Környezetkultúra	
Környezetvédelem: egyensúly fenntartása az élővilágban. Takarékosság, újrahasznosítás. Ízléses, egyéniséget kifejező családi környezet.	Végezzen szelektív hulladékgyűjtést.
Közlekedéskultúra	
A közlekedési eszközök csoportosítása. Menetrendek vizsgálata. A kerékpározás szabályai. Önállóságra törekvés az utazásnál.	Tudjon tájékozódni a lakóhelyen közlekedő tömegközlekedési eszköz (busz) menetrendjében. Tudjon kerékpározni forgalom elől elzárt területen.
Gazdálkodáskultúra	
A család jövedelme, zsebpénz, takarékoság.	
Egészségkultúra	
Napirend. Egészséges életmód. A környezet és ruházat tisztán tartása. Egészségkárosító szerek (nikotin, drog, alkohol). Az emberi test működésének alapvető ismeretei. Testünk felépítése, tápanyagok, fogak. Felkészülés a külső-belső változásokra. Személyi higiénia iránti igény. Egészséget károsító szerek elutasítása. Egészséges életmód tudatos kialakítása. Egészségügyi ellátás ismerete, segítségnyújtás, hívás. Gyógyszerfogyasztás.	Ismerje az egészséges életmód elemi szabályait, az egészséges tápanyagokat. Tartsa be az elemi higiéniai szabályokat. Utasítsa el a káros élvezeti szereket. Tudja elmondani a teendőket betegség vagy baleset esetén. Tudja, gyógyszert csak felnőtt engedélyével vehet be.
Biztonságkultúra	
Kalapács, harapófogó balesetmentes használata. Hulladékok újrahasznosításának világméretű szükségessége.	Tudja a munkaeszközöket, háztartási eszközöket balesetmentesen használni. Lássa be az újrahasznosítás jelentőségét.
Fogyasztói kultúra	
A rádió és a televízió hatásai a vásárlási szokásainkra.	
Szabadidő-kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	
Információs kultúra	

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
(más pontokkal együtt tárgyalva)	Ismerje a tárgyformáló művészetet. Próbáljon önálló véleményt alkotni a látottakról.
Pályaorientáció	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	

Követelmény

- A műszaki rajz leolvasásának ismerete.
- Alaprajz, nézetrajz készítése önállóan.
- Mérés centiméteres pontossággal.
- Rend, tisztaság megtartása munka közben.
- Munkaeszközök karbantartásának fontossága, gondozása.
- A lakás belső terei, azok funkciói.
- Díszítőelemek használata, a lakás otthonossá tétele.
- Önellátás otthon, iskolában, segítség.
- Ésszerű takarékoság idővel, pénzzel, energiával.
- Szolgáltatások megfelelő igénybevétele.
- Részvétel tárgykészítő tevékenységben – tárgykészítés saját ötlet alapján.
- A célszerű és takarékos anyagfelhasználás.
- Rend, tisztaság munka közben.
- A készítendő tárgy sajátosságaihoz illő anyag és munkaeszköz választása.
- A tárgy rendeltetése, funkciója, anyaga, alakja és mérete közötti kapcsolat felismerése.
- Jártasság a gyalogos és a kerékpáros közlekedés szabályainak alkalmazásában.
- Az egészséges életmód elemi szabályának ismerete.
- A teendők megnevezése egyes betegségeknél – a mentők telefonszáma.
- Ismerje a háztartásban használatos eszközök és gépek rendeltetését és használatát.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

1.- 4. évfolyam

BEVEZETŐ

A tanterv a hétköznapi élet által megkövetelt kommunikáció, ezen belül a vizuális kommunikáció nyelvének megismertetésére és gyakorlati alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Az előkészítő, alapozó szakaszban, amikor a gyerekek még nem tudnak biztonsággal olvasni, ismereteiket a környezetükből látás, hallás, tapintás, azaz komplex megtapasztalás útján szerzik. A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. A hétköznapi élmények mellett előtérbe helyezi a remekművek által keltett élmények fontosságát, melyek a későbbiekben meghatározók lehetnek az esztétikai élményképesség, a kifejező és befogadó képesség, az ízlés fejlesztése terén. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást, személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fontosnak tartja az új médiumok közlésformáinak, sajátos vonásainak megismertetését.

A tantárgy látni, láttatni és alkotni tanít.

Időkeret

Évfolyam	1.		2.		3.		4.		Összesen
	heti	évi	heti	évi	heti	évi	heti	évi	
Rajz és vizuális kultúra	1	37	1	37	1	37	1	37	167

Célok és feladatok

Átfogó szakmai célja a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata vizuális megismerő, befogadó, alkotó képességek fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos-módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. Fejleszti síkbeli, térbeli ábrázoló, kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességeiket. A gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki- tapasztalati birtokbavételére nevel. Feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, színdinamika és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása.

Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékkeremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be. Jelentősen hozzájárul a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálásához.

Az 1-4. osztályban a vizuális nevelés célja, hogy hozzásegítse a gyermekeket élményeik, tapasztalataik, fantáziaviláguk kifejezéséhez, látási információk, esztétikai hatások befogadásához, alkotó tevékenységekhez. Az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése, képi gondolkodásuk fejlesztése, vizuális képzeletkincsük bővítése. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást és személyes alkotói utak bejárására bátorít.

A tantárgy feladata a tanulók ábrázolásbeli formakészletének további gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín- forma-és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással festéssel, mintázással, konstruálással, érdeklődésük folyamatos ébrentartásával. Esztétikai érzékenységük fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek szabálytudatuk, akaratuk, önértékelésük megerősítését célozzák, a csoportmunka lehetősége együttműködési készségeiket fejleszt.

A kerettanterv a Nemzeti alaptanterv Vizuális kultúra műveltségi részterületének megfelelően a tantárgyi tartalmakat négy nagy témakörbe sorolja: vizuális nyelv; kifejezés, képzőművészet; vizuális kommunikáció; tárgy- és környezetkultúra.

A vizuális nyelv a látvány értelmezésének nyelve, a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolja fel; kifejezés, képzőművészet témakör a gyermekek személyes, kifejező- expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. A vizuális

kommunikációhoz a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek, és a köznap- informatív tudományos képi közlésekkel kapcsolatos ismeretanyagok tartoznak. A tárgy- és környezetkultúra témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalgó művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységeket tartalmazza. A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik, a technikák bővülnek, anyagokat, eszközöket, eljárásokat javasol. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati tevékenységközpontú. A tanítás során a kerettantervi követelmények leghatékonyabban a több témakör szempontjait magába foglaló komplex feladatokkal teljesíthetők.

Kiemelt közös követelmények

Hon- és népismeret

- A tanulók ismerjék meg népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait. Sajátítsák el azokat az ismereteket, amelyek az otthon, lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Ismerjék meg környezetük hagyományait és jellegzetességeit. Gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek hazaszeretetük kifejezésére szolgálnak. Ismerjék meg nemzeti kultúránk nagy művészeit és alkotásait. Becsüljék meg népművészetünk és más népek művészetének értékeit.

Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz

- Legyenek érdeklődők és nyitottak az európai kultúra iránt.
- Ismerjék az egyetemes kultúra kiemelkedő egyéniségeit, művészeti alkotásait, a társművészetekkel együtt.
- Legyenek érzékenyek a problémák lényege iránt. Legyenek képesek megoldási lehetőségek keresésére.

Környezeti nevelés

- Ismerjék meg környezetünket.
- Kapcsolódjanak be környezetük értékeinek megőrzésébe.
- Életmódjukban nyilvánuljon meg a természet tisztelete.

Kommunikációs kultúra

- Segítsék elő a jelek útján a képi megfogalmazásokban az üzenetváltást.
- Segítsék az ismeretek megszerzésében és továbbadásában.
- Tudják használni a mesterséges közvetítő rendszereket.

Testi, lelki egészség

- Minden tevékenységében törekedjenek testi, lelki egészségüknek megőrzésére.
- Fordítsanak figyelmet a családi életre.
- Harcoljanak a káros szenvedélyek ellen.
- Legyenek toleránsak és segítőkészek a sérült, beteg társaikkal szemben.

Tanulás

- Törekedjenek ismeretszerzésre.
- Ismereteiket használják fel más területen is.
- Fejlesszék a szemléletes és elvont ábrázolási készségüket.

Pályaorientáció

- Fejlesszék önismeretüket.
- Tudatosan készítsenek fel a pályaválasztásra.
- Nyújtsanak lehetőséget a tehetséggondozásra.
- Adjának átfogó képet a munka világáról.
- Biztosítsanak feltételeket, lehetőségeket a képességek kipróbálásához.

Fejlesztési követelmények

- Legyen képes a gyermek gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel, saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában, a megismert technikák egyre jártasabb használatával megjeleníteni.
- Értse a műalkotások képi közlések, tárgyak életben betöltött szerepét.
- Tudjon a térben tájékozódni, tudja a maga számára értelmezni a tankönyveiben, környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket.
- Ízlésítéletét néhány szempont alapján indokolja.
- Általános nevelési követelmény a saját és mások munkájának megbecsülése, a kultúra és a környezetvédelem fontosságának megértése, az esztétikai élmények iránti nyitottság, törekvés az értékes és az értéktelen megkülönböztetésére.
- A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret- és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélünk meg.

Alkotó képességek

- A kisiskolások érdeklődésére, észlelési érzékenység jellemző: kíváncsi rácsodálkozás a látható világ számukra új, érdekes, szép jelenségeire. Képzelőerejük az eleven, konkrét belső képekben, képzeletben való gondolkodásban, valamint a képzettársításaik könnyedségében, tartalmi gazdagságában és képi- plasztikai, kifejezés, síkbeli és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánul meg. Szívesen alkalmaznak szokatlan, egyéni megoldásokat. Ábrázolási jelrendszerük árnyaltabbá válik, egyéni vonásokat hordoz. Kifejezőképességük, expresszivitásuk szubjektív arány- és színkezelésben, fokozásban, kiemelésben mutatkozik meg. Kreativitásuk az ötletek könnyed áramlásában, egyéni leleményességben nyilvánul meg, amit lelkesedéssel végzett konkrét tevékenység motivál. Elképzeléseiket igyekeznek azonnal meg is valósítani, ennek során addig szerzett készségeiket, ismereteiket mozgósítják, de többségük a tanító segítő közreműködésére is igényt tart. Az alkotás öröme teszi képessé őket munkáik kidolgozására. Képesek alkotásaikat segítségével értékelni, elemezni, társaik élményeit is figyelemmel követik.

Befogadó, megismerő képességek

- Az alsó tagozatos gyermekre jellemző a látható világ jelenségeivel, az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránti észlelési nyitottság; ösztönös és könnyen mozgósítható kíváncsi rácsodálkozás, képesség élőlények, tárgyak, képek, jelenségek tüzetes szemlélésére, megfigyelésre; látványelemek emlékezeti megőrzésére, könnyed felidőzésére. Vizuális emlékeztetük megtartó erejére építve képesek az ábrázolás- alakítás során vizuális esztétikai képzetekkel végzett gondolkodási, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, képzeleti átalakításra). A látványban rejlő jelentést, művészeti kifejezést, a közlések tartalmát adott szempontok alapján olvassák, elemzik. Képesek látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatok megítélésére lényeges összefüggések (külső- és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció) megértésére, ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatára. Mindenre erős szubjektivitás, egyéni felfedező látásmód jellemző. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerint elemzése során mozgósítják formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzeleteiket. Élményeik érzelmeikben átszűrve tükröződnek, törekszenek asszociációkra támaszkodó egyéni ízlésítéletük megfogalmazására.

A tanulást segítő képességek

- A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk nyújt kellő alapot. Általa sajátíthatja el a tanuló a vizuális információk formáit, és ismeri meg lelőhelyeit (könyvekben, kiállításokon és egyéb más forrásokban).

Az értékelés elvei és szempontjai

- Első évfolyamon célszerű diagnosztizáló felmérést végezni. Ezáltal felismerhetők a kiemelt adottságokkal rendelkező tehetségesek, kreatív típusú és a szintévesztő gyerekek. Formatív értékelés rendszerességgel történik. A tanító értékeli az egyes csoportok, tanulók egyéni munkáját szóban, szöveggel írásban. Szummatív értékelés a tanév végén a tantervi minimum figyelembevételével

írásban történik. 2-3. évfolyamon formatív értékelés a befejezett feladat vagy feladatsor után, szóban és szöveggel írásban egyénekenként, csoportmunka esetén szóban. Osztályzat tanév végén a továbbhaladás feltételeinek figyelembevételével. A 4. évfolyamon szummatív értékelés tanév végén osztályzattal. Osztályzattal csak az objektíve mérhető munkákat értékeljük.

- Értékelheti még a nevelő a tanórán kívüli gyűjtőmunkát osztályzattal, valamint a pályázatokon elért eredménynek megfelelően a Pedagógiai Programban megfogalmazottak alapján.

Taneszköz lista

1–4. évfolyam

- a) *tanári:* nagyobb méretű idomdarabok,
kisebb méretű kézi modellek,
legalább három darab tárgyasztal,
drapériák többféle színben,
diavetítő,
filmvetítő vászon,
táblai körző, vonalzó,
tanulói munkák bemutatására alkalmas tárló vagy paraván,
reprodukciók, albumok, demonstrációs táblák,
diapozitívek, diafilmek,
Művészeti lexikon.
- b) *tanulói:* 2B-s ceruza, puha radír,
golyóstoll,
6 színű kréta,
6 színű vízfesték,
6 színű tempera,
kettő darab ecset (vastagabb vékonyabb) ecsettál, törőruha, próbalap,
agyag, színes papír, olló,
ragasztó,
rajzlap A/4-es vagy vázlatfüzet,
rajztábla (csak rajzlap használata esetén) A4-es, illetve A3-as
rosttoll,
egyenés vonalzó.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

1. ÉVFOLYAM

Az éves órakeret felbontása témakörönként:

Témakör	Óra
Vizuális nyelv	4
Kifejezés, képzőművészet	11
Vizuális kommunikáció	13
Tárgy- és környezetkultúra	5
Szabadon felhasználható órakeret tanulmányi sétákra, tárlatlátogatásra, anyaggyűjtésre, filmvetítésre	4
Összesen:	37

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekintik.

Cél

Az érdeklődés felkeltése a tárgyi világ összetettségére és a képzőművészet iránt.

Az első próbálkozások a vizuális nyelv tudatos tanulmányozása terén.

Az önkifejezés folyamatában felhasznált anyagokkal, eszközökkel és technikákkal való találkozás tapasztalati szinten.

Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények

- Ismerje az évfolyam számára előírt eszközöket, és tudja azokat rendeltetésszerűen használni.
- Ismerkedjen meg a természet és az ember alkotta jelekkel.
- Tudjon viszonyítani (kisebb-nagyobb).
- Ismerje fel a főszíneket, a fehéret és a feketét.
- Tudjon vonal, folt és színeképzéssel alkotást létrehozni.
- Legyen képes egyszerű tárgyak létrehozására.
- Fejlődjön esztétikai érzéke.
- Tudjon közös beszélgetésekbe bekapcsolódni, egy-egy látványra rácsodálkozni.
- Tudja mi a sík, tömeg, térforma (tapasztalás, érzékelés).
- Tudja, mi a pont, egyenes, görbe, kör.

Témakör

Vizuális nyelv (1) – Óraszám: 4 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Ismerkedés a formákkal – természetes, mesterséges – eredet szerint, megjelenés szerint – sík-, tér.
- Ismerkedés a színekkel: megnevezésük, tónusuk szerint.

- Ismerkedés a vonalfajtákkal, minőségekkel; felületfajtákkal és minőségekkel.
- Ismerkedés a tárgyak nagyságrelációival – kisebb-nagyobb, hosszabb-rövidebb, alacsonyabb-magasabb, szélesebb-keskenyebb.

Nyelv

- A vizuális nyelv alapelemeinek – pont, vonal, folt, lap, tömeg, szín, – megismerése.

Alkotás

- Az elemek elrendezése képsíkon és térben (egyensúly, egyensúlytalan, ritmus, aritmus),
- A képmező betöltése.

Befogadás

- A vizuális nyelv használata a Kifejezés, képzőművészet, a Vizuális kommunikáció, a Tárgy- és környezetkultúra feladataiban.
- A vizuális kifejezőeszközök használatának megfigyelése különböző ábrázolásokban.

Kifejezés, képzőművészet (1) – Óraszám: 11 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban, térben rajzolással, festéssel, mintázással.
- Műalkotások, illusztrációk szemléltetése, megbeszélése.

Nyelv

- Formák, vonalak és színek használata, megnevezése.
- Kiemelés mérettel, színnel.
- Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.

Alkotás

- Személyes és közös élmények, képzetek megjelenítése rajzokban, festményekben, szobrokban (pl. emberekhez, állatokhoz, növényekhez kötődő vagy családi, iskolai témák.).
- Szépirodalmi téma (pl. meseélmény) megjelenítése síkban, térben. Kitalált történetek, mesék illusztrálása.
- Művészi élmények (bábelőadás, mese, vers, zenemű) feldolgozása, megjelenítése. Síkbábok készítése.
- Kísérletezés a színekkel a festékek keverésével. Az évszakok színei.

Befogadás

- Rácsodálkozás a természet szép látványaira.
- Tanulói munkák és műalkotások szemléltetése.
- Közös beszélgetés a szépeknek ítélt látványról, ábrázolt tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról.
- Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.
- Megfigyelés, beszélgetés (lehetőleg eredeti) szoborról, festményről.
- Fotók gyűjtése, csoportosítása.

Ismeretek

Fogalmak

- rajzeszközök megnevezése,
- pont, egyenes, görbe, kör,
- sík, tömeg, térforma (tapasztalás, énekelés – hangtér – útján),
- színek megnevezése.

Műalkotások

- Steindl Imre: Országház, kispaládi parasztház, Thököly-vár (Késmárk), Medgyessy Ferenc: Anyaság, Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra, Kovács Margit: Szamaras, Sámson dombormű, Szőnyi István: Este, Csontváry Kosztka Tivadar: Mária kútja, Pablo Picasso: Mária arcképe, Ferenczy Noémi: Noé bárkája (gobelin-részlet);
- cifraszűr, bölcső, csengős népi játék.

(A tanár szabad választása alapján elosztva első és második évfolyamra.)

Technikák

- Rajzolás grafittal, festés temperával, ecset használata; gyurma, agyag tapintása, összehasonlítása, formázása.

Vizuális kommunikáció (1) – Óraszám: 13 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Látványok megfigyelése és értelmezése.
- Vizuális jelek felismerése, megértése.

Nyelv

- Vonalak és foltok képeken, ábrákon.
- A fény: világos, sötét. Látványértelmező szerepe.
- A jelek vizuális tulajdonságai.

Alkotás

- Meghatározott célú vizuális közlések értelmezése, létrehozása játékos formában (pl. mesés történetekhez útvesztők tervezése,...). Térben való végigjárás, az útvesztő téri megtapasztalása.
- Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik megragadásával, mozdulatok egyéni módú megjelenítésével síkon és térben.
- Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek).

Befogadás

- Elemi térvizonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul).
- Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása.
- Testek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint (pl. közlekedési, postai információs jelek).

Ismeretek

Fogalmak

- kisebb-nagyobb,
- fent-lent,
- elől-hátul,
- jobbra-balra,
- jelek (természetes, mesterséges),
- vonal, folt.

Technikák

- Rajzolás grafittal, tollal.
- A nyomhagyás módjai (különféle nyomatok).
- Formaalakítás tépéssel, kivágással.
- Modell papírból, gyurmából, gyümölcsök, egyszerű tárgyak készítése.

Tárgy és környezetkultúra (1) – Óraszám: 5 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás, megismerés

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése. Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.

Nyelv

- Forma- és színismétlések, ritmusok.
- Tárgyak térbeli helyének meghatározása.

Alkotás

- Térrendezéssel, játékos feladatokkal.
- Építés szabadban, zárt térben valós és mesészerű témák feldolgozásával.
- Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése elképzelés alapján mintázással.
- Díszítés. A környezet szépítése.

Befogadás, megismerés.

- Tárgyak “ működésének” megfigyelése, megbeszélése.
- Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása.
- Tárgyak csoportosítása, rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.

Ismeretek

Fogalmak

- rendeltetés,
- forma,
- nagyság,
- anyag,
- sík, tér.

Technikák

- Ceruza-, filctoll-, kréta-, ecsetrajz. Vízfestés (ecsettel, ujjal).
- Vegyes technikák (pl. kréta és festék).
- Mintázás agyagból, plasztilinből.
- Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás papírból textiltől.
- Nyomatkészítés (pl. krumplinyomat, frottázs).
- Szabadtéri nagyméretű testekkel, építőelemekkel téralakítás, rendezés.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

2. ÉVFOLYAM

Az éves órakeret felbontása témakörönként:

Témakör	Óra
Vizuális nyelv	3
Kifejezés, képzőművészet	15
Vizuális kommunikáció	8
Tárgy- és környezetkultúra	8
Szabadon felhasználható órakeret tanulmányi sétákra, tárlatlátogatásra, anyaggyűjtésre, filmvetítésre	3
Összesen:	37

A továbbhaladás feltételei

Az első két évfolyam végére a gyermek megérti, hogy a látás és tapintás segíti a dolgok megismerésében. Élményeit szabadon jeleníti meg síkon és térben, bátran használja kedvenc színeit, rajzi formáit. A látványok, műalkotások, iskolai munkák megbeszélésébe bekapcsolódik, tetszésítéletét szóban is meg tudja fogalmazni.

Képes a vizuális jelenségek megfigyelésére és a főbb jellemzők megnevezésére. Rajzaiban képes az alapvető térvizonyok (lent, fent, mellette) jelölésére, próbálkozik a mozdulat felismerhető kifejezésével. Megérti közvetlen környezete információs jeleit és tankönyveinek ábráit. El tud készíteni egyszerű tárgyakat, díszeket saját elképzelése vagy minta követése alapján. Felismeri a tárgyak rendeltetésének és formájának legjellemzőbb összefüggését.

Tud rajzolni, "színezn", festeni, agyagból vagy gyurmából mintázni, a papírt, az ollót és a ragasztót célszerűen használja, finomodik mozgáskoordinációja.

Szívesen elmélyed az alkotómunkában. Képes élményeinek, elképzeléseinek árnyalt vizuális megjelenítésére. Törekszik a képelemek egyensúlyosabb elrendezésére, festményeiben többféle színárnyalatot is használ. Felismeri a vizuális minőségeket (színeket, formákat, vonalakat, foltokat). Műalkotások (festmény, szobor), megismert típusait megnevezi (csendélet, portré, stb.), a megismert művek közül legalább egyet-egyet felismer, tudja az alkotó nevét is. legegyszerűbb jellemzőkkel. Értelmezni tudja környezete emberi gesztusait, felfogja a tájékoztató, felhívó jelek üzenetét.

Képes tárgyakat kitalálni, elkészíteni, és megalkotni minta követésével is, díszítésnél ügyesen alkalmaz sorritmusokat, terülő díszeket. Tud megadott vizuális jellemzők alapján tárgyakat osztályozni, csoportosítani. Ismeri a köznapi, használati és az ünnepi tárgy fogalmát.

Biztonsággal használja a megismert, gyakorolt ábrázolási, konstruálási technikát.

Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények

- Tudja, mi az ismétlés, ritmus.
- Tudja személyes élményeit megjeleníteni képi formában.
- Tudjon mintázni, gyurmával plasztikát létrehozni.
- Legyen képes egyszerű lenyomat készítésére.
- Tudjon szabályos vonal, folt és színritmusra épített sor- és terüldíszet alkotni.
- Ismerje fel a műalkotások témáit.
- Legyen képes egyszerű báb tervezésére.
- Tudjon egyszerűbb tárgyakat rajzolni modellezés után.
- Legyen képes néhány művészeti alkotás és azok alkotóinak megnevezésére.
- Legyen képes egyszerűbb tárgyak ábrázolására közvetlen szemlélet és emlékezet után.

Témakör

Vizuális nyelv (2) – Óraszám: 3 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- A vizuális nyelv alkalmazása a látványértelmező, elemző feladatok megoldásában; a kifejezés és képzőművészet,
- Vizuális kommunikáció és a Tárgy- és környezetkultúra gyakorlati feladatainak megoldása során.
- A vizuális nyelvi eszközök megválasztása az információközlés szándéka szerint.

Nyelv

- Forma (sík): szögletes, íves, szabályos, szabálytalan, szimmetrikus, aszimmetrikus.
- Forma (tér): tömör, üreges, tömörszerű, áttört, gömbölyű, szögletes.
- Szín: vörös, sárga, kék, narancs, ibolya, zöld, zöldessárga, kékeszöld, kékeslila, rózsaszín, szürke.

Alkotás

- A képtér rendezése, helyzetek a síkon (alatta, felette, mellette, mögötte).
- Az elemek egymáshoz való viszonya (kontrasztok, ismétlés, ritmus).
- A 6-os színskála egy-egy világosabb, sötétebb fokozatának felismerése, kikeverése festékkel.
- Rokon- és ellentétes színek.
- Kiemelés elhelyezéssel, mérettel, színnel.

Befogadás

- A vizuális kifejezőeszközök felismerése különböző alkotásokon.
- A vizuális minőségek megnevezése különböző műalkotásokon.

Kifejezés, képzőművészet (2) – Óraszám: 15 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Egyéni élményfeldolgozás.
- A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek; felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása.
- Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése.

Nyelv

- Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma).
- Formák, színek szabályos elrendezése, egyensúly.
- Egyszerű vonal, folt, színritmusok.

Alkotás

- Személyes és közös élmények képi- plasztikai feldolgozása. Elképzelt jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Milyen vagyok? Élményfeldolgozások "saját személyünk" szerepeltetésével.
- Művészeti élmény (pl. bábszínház) megjelenítése síkban, térben.
- Zenéhez, hangokhoz, zörejekhez képsorok készítése.

Befogadás

- Egymás munkáinak és műalkotásainak megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése.
- A legismertebb festészeti műfajtípusok (pl. csendélet, portré) megismerése, felismerése.
- A körplasztika, dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek).
- Néhány festmény, szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.
- A népi bútorok megismerése, skanzen látogatás.

Ismeretek

Fogalmak

- szabályos, szabálytalan forma,
- ritmus,
- szimmetrikus elrendezés,
- csendélet, portré,
- képsor.

Műalkotások

- Steindl Imre: Országház, Kispaládi parasztház, Thököly-vár (Késmárk), Medgyessy Ferenc: Anyaság, Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra, Kovács Margit: Szamaras, Sámson dombormű, Szőnyi István: Este, Csontváry Kosztka Tivadar: Mária kútja, Pablo Picasso: Mária arcképe, Ferenczy Noémi: Noé bárkája (gobelin-részlet),
- cifraszűr, bölcső, csengős népi játék.

Technikák

- Rajzolás, festés a tanult technikákkal.
- Festés vízfestékkel, temperával.

Vizuális kommunikáció (2) – Óraszám: 8 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján.
- Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki- tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványainak, emberi gesztusoknak megfigyelése által.

Nyelv

- A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek).
- A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók, felületkitöltők).

Alkotás

- Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján.
- Képzetbeli városok útvonalrajzának elkészítése, makettek, tárgyak alaprajzának rajzolásával.
- Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása, megjelenítése, felhasználása az élményfeldolgozásban. Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás).
- Saját információközlő jelek létrehozása (pl. tornaszák, az öltözőszekrény megjelölésére).

Befogadás, megismerés

- Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. anyag, jellemző forma és szín, változás). Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. tankönyv ábrái). Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása. Beszélgetés az utcán látható információs jelekről.

Ismeretek

Fogalmak

- Mimika, grimasz.
- Vonalfajták, vonalminőségek. Természetes és mesterséges jelek. Az ábra.

Technikák

- Modellkészítés papírból. Rajzolás tollal.
- Nyomhagyás nyomtatással (tárgyak nyomatat).

Tárgy- és környezetkultúra (2) – Óraszám: 8 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalakotó folyamat, forma és rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése.

Nyelv

- Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.

Alkotás

- Tárgyak készítése, könnyen alakítható anyagokból (játékhoz, ünnephez, meséhez). Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. ajándékhoz). Környezetalkító tevékenység. Utcakép megfigyelése, ábrázolása emlékezeti alapon. Meseszerű témákhoz tartozó tárgyalakotások.

Befogadás

- Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések.
- Használat és jelentés.
- Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata.
- A tárgyak üzenetének megfejtése.

Ismeretek

Fogalmak

- A díszítés mintái, elemei, motívum. Forma és rendeltetés.
- Használat és jelentés.
- Üzenet.

Technikák

- Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz.
- Vízfestés és vegyes technikák.
- Formázás agyagból, plasztilinből (pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsétel).
- Origami jellegű papírhajtogatás.
- Papírvágás, ragasztás.
- Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél).
- Egyszerű bábkészítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb).
- Konstruálás tárgyakból (pl. termékek, dobozok, textil).
- Nemezelés gyapjúból (ahol ez megvalósítható).

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

3. ÉVFOLYAM

Az éves órakeret felbontása témakörönként:

Témakör	Óra
Vizuális nyelv	3
Kifejezés, képzőművészet	16
Vizuális kommunikáció	8
Tárgy- és környezetkultúra	8
Szabadon felhasználható órakeret tanulmányi sétákra, tárlatlátogatásra, anyaggyűjtésre, filmvetítésre	2
Összesen:	37

A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes a vizuális nyelvi- a képi és plasztikai- kifejezőeszközök, elemek, ritmusok, a síkbeli és térbeli kompozíció egyre tudatosabb alkalmazására élményfeldolgozó, alkotó munkájában.

Aktívan részt vesz a műalkotásokkal való foglalkozásban, és műélményét meg tudja fogalmazni. A bemutatott műalkotások közül legalább 3-3 festményt, szobrot felismer, s ezeket szerző és cím szerint meg tudja nevezni. Feladataihoz használja a könyvtár művészeti könyveit.

Képes látvány alapján a jellegzetes formákat, színeket ábrázolásban megragadni, változást, folyamatot értelmesen rögzíteni. Megérti környezetének, tankönyveinek fontos vizuális jeleit, közlő ábráit, maga is tud magyarázó rajzot készíteni.

Elképzel és elkészít adott rendeltetésnek megfelelő tárgyat, betartva a konstruálás lépéseit és legfőbb szabályait. Rendelkezik a forma és a rendeltetés viszonyával kapcsolatos alapvető képzetekkel. Ismeri és megnevezi lakóhelyének és környékének egy-egy nevezetes épületét, köztéri szobrát. Rendelkezik helytörténeti, vagy közgyűjteményben szerzett élményekkel.

Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények

- Tudja, mi az azonosság, hasonlóság.
- Legyen tisztában a beállítás tárgyainak arányával.
- Tudja, mi a kontraszt.
- Ismerje a fő- és mellékszíneket.
- Tudja a tempera és vízfesték jellemző fogásait alkalmazni.
- Tudjon valamely eseményt, élményt megfogalmazni.
- Legyen jártas az eszköz nélküli anyagalakításban.
- Tudjon valamely eseményt, élményt vizuálisan megjeleníteni.
- Legyen képes egyszerű bábokat tervezni, megalkotni.
- Ismerjen néhány népművészeti technikát.
- Legyen képes alkalmazni néhány technikát. (pl. szövés, fonás)
- Gyermekkori sajátosságainak megfelelően tudjon jeleket felismerni, új jeleket alkalmazni a közlekedés vagy tanulmányaihoz kapcsolódóan más területen.
- Legyen képes élmény befogadására saját és társai munkájának elemzése során.
- Ismerjen legalább 3-3 műalkotást és alkotóját, azokról tudjon összefüggően beszélni.
- Ismerje lakóhelyének legalább egy nevezetes műalkotását.
- Tudja, mi a tájkép, csatakép, emlékmű, kisplasztika.
- Legyen képes alkalmazni néhány kézműves-technikát.

Témakör

Vizuális nyelv (3) – Óraszám: 3 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Színellentétek megfigyelése a természetben, a környezetben.
- Játékos színkeverési gyakorlatok, színárnyalatok előállítása.
- Elemek rendezése a képsíkon.

Nyelv

- Új vizuális nyelvi elemek: formára vonatkozó; színre vonatkozó.
- Formára vonatkozó: nyújtott-kövér, egyszerű-tagolt, pozitív-negatív.
- Színre vonatkozó: élénk és tompa szín, ragyogó fény és tompa fény, formaellentét és színellentét, világos és sötét színellentét.
- Vonalellentét, felületellentét.

Alkotás

- A vizuális nyelv elemeinek megfigyelése, elemzése látványokban, tárgyakban, műalkotásokban.
- Színkeverések: kékes-, vöröses-, sárgás-, zöldesszürke; barna kikeverése pirosból zöldből, pirosból feketéből, zöldből sárgából és feketéből.

Ismeretek

- Színárnyalat, színek megnevezése (kevertszínek).

Kifejezés, képzőművészet (3) – Óraszám: 16 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Forma, szín és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban.
- Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint.
- Műfajok (festészet, szobrászat) és műfajtypusok (pl. tájkép, életkép, csatakép) ismerete, műélmény megfogalmazása.

Nyelv

- Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya.
- Vonal-, felt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő téglalapon).
- Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.

Alkotás

- Egyéni és közös élmények feldolgozása, festményben, rajzban, plasztikában.
- Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában.
- Események, történetek illusztratív jellegű elbeszélő ábrázolása egy képben, közös megjelenítése képsorozatokban (pl. rajzos napló egy kirándulásról).
- Átélt művészeti (pl. szépirodalmi, film-) események feldolgozása síkban és térben.

Befogadás

- Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint, a műélmény megfogalmazása.
- Egyes képzőművészeti műfajok (festészet, szobrászat) és műfajtipusok (pl. tájkép, csatakép, emlékmű, kislasztika) jellemzőinek elemzése.
- Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete.
- Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.

Ismeretek

Fogalmak

- folt-, forma-, színritmus,
- komponálás,
- képmező,
- illusztráció, rajzos napló,
- tájkép, csatakép, emlékmű, kislasztika.

Műalkotások

- Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Mai lakóház külső és belső képe, Árva vára, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Schaár Erzsébet: Kirakat, Constantin Meunier: Teherhordó munkás, Ferenczy Béni: Játzó fiúk, Albrecht Dürer: Nyúl, Önarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óraskönyvéből, Eugène Delacroix: Villámtól megriadt ló, Paul Cézanne: Csendélet, Ferenczy Károly: Festőnő, Fényes Adolf: Testvérek, Vaszilij Kandinszkij: Festmény három folttal, Bálint Endre: Vándorlegény útrakél, Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

Technikák

- Modellkészítés papírból.
- Kollázs, textilplasztika.
- Rajzolás tollal, grafit, krétával.
- Festés vízfestékkel, temperával.

Vizuális kommunikáció (3) – Óraszám: 8 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Nézetek alkalmazása a térábrázolásban.
- Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése.

Nyelv

- A jellemző nézet és a formajele.
- A körülhatároló- és jelölő vonal.
- A folt és felület betöltésének eszköze.
- Forma egyszerűsítése foltra.

Alkotás

- Egyszerű természeti (állatok) vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből.
- Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből (pl. várkastély, sáttábor), esetleg makettjének elkészítése.
- Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből.
- Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal.
- Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.
- Meghívó tervezése elképzelt eseményhez.

Befogadás

- A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemléltetése, jellegének leírása.
- Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (síkjellegű, tömörszerű forma).
- Tárgyjellemző nézete, a látvány és ábra megfeleltetése.

- Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel.
- Történés sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (pl. képregény).
- A fázisrajz és a folyamatábra rendeltetése.
- Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jelek és a jelentés viszonya.

Ismeretek

Fogalmak

- elől- és oldalnézet, felülnézet,
- körülhatároló, jelölő vonal,
- jelek, jelzések, jelképek,
- makett,
- magyarázó rajz,
- sík- és tömbforma – a látvány és az ábra,
- fázisrajz, folyamatábra.

Technikák

- Rajzolás grafitval, krétával.
- Montázs, kollázs.
- Papírhajtogatás, papírkivágás.
- Festés temperával.
- Nyomatok (radír, burgonya, levél).

Tárgy- és környezetkultúra (3) – Óraszám: 8 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően.
- Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése.
- A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése.
- Könyvtárhasználat.

Nyelv

- A használati tárgyak külső megjelenésében látható jelentés, ennek kifejező eszközei (alakja, színei, mintái, anyaga).
- A tervezés és eszköze: a vonal.

Alkotás

- Funkciónak megfelelő egyszerű terv készítése (pl. bábok, játékok, edények, taneszközök).
- Csomagolás készítése minta után, és egyéni elképzelés alapján (papírból, textilből).
- Az egyszerű tárgyalakító folyamat végig vitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás.
- Környezetalakító tevékenység (pl. díszletkészítés).

Befogadás

- A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely-jellegzetes építményei kapcsán.
- A tárgyalakítás, konstruálás lépései, folyamata.
- A funkcionális és anyagszerű formaképzés néhány szabálya (pl. használhatóság).
- Építmények összehasonlítása megadott szempontok (pl. rendeltetés) alapján.
- Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése.

Ismeretek

Fogalmak

- tervezés,
- az alkotás folyamata,

- tartalom és forma,
- funkció és használhatóság,
- az alaprajz fogalma.

Technikák

- Rajzolás: rostitollal, krétával és ceruzával.
- Viaszkarc.
- Festés temperával, vízfestéssel, krétával, vegyes technikával.
- A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból, szabásminta alapján, díszítés nyomhagyással.
- Különféle tárgy- és anyagnyomatok, kollázstechnikák.
- Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs).
- Konstruálás különböző modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak, termékek).
- Ismeretek a megismert műalkotás technikákról: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag- bronzszobor.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

4. ÉVFOLYAM

Az éves órakeret felbontása témakörönként:

Témakör	Óra
Vizuális nyelv	3
Kifejezés, képzőművészet	16
Vizuális kommunikáció	8
Tárgy- és környezetkultúra	8
Szabadon felhasználható órakeret tanulmányi sétákra, tárlatlátogatásra, anyaggyűjtésre, filmvetítésre	2
Összesen:	37

A továbbhaladás feltételei

A negyedik osztály befejezéséig megszilárdulnak a gyermek vizuális nyelvi és kompozíciós készségei. Élményeinek kifejezéséhez a megoldást önállóan választja, motívumai egyre változatosabbak; megjelenít jellemző mozdulatokat.

Jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt formál; tetszésítéletét indokolja. Ismeri a képzőművészet több műfajtypusát.

Felismer, megnevez művészeti ág, cím és alkotó szerint az elemzett alkotások közül legalább három-három művet. Ismeri a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. A könyvtár művészeti albumait önállóan használni tudja.

Adott modelleket közvetlen megfigyelés alapján értelmesen ábrázol, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Vázolni tudja, érti a nézetek összefüggését.

Rendelkezik alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal. Érti a vizuális kommunikáció jelentőségét a tanulásban, tájékoztatásban. Megalkot egyszerű képi közléseket.

Ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Érti a tárgyalakító folyamatot a helyzet felismeréstől az ötlet megszületésén át az elkészítésig, az észszerű munkamenet betartásáig. Képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök, formája (anyaga, mérete) és funkciója (jelentése) közötti kapcsolat felismerésére. Rendelkezik ismeretekkel az épület rendeltetéséről, tud konkrét példákat említeni. Életkornak megfelelő jártassággal, készségszinten alkalmazza a tanult technikákat, és ábrázolási módokat. Kialakult ismeretei vannak az egyszerű; eszköz nélküli, a kézi szerszámmal végzett anyagalakításban.

Magasabb évfolyamra lépés feltételei, követelmények (m=min. követelmény)

- Ismerjék a vizuális nyelv alapelemeit, tudják a kifejezési szándéknak megfelelően használni a kompozíciós eljárásokat. **(m)**
- Legyenek képesek személyes élményeik életkoruknak megfelelő szinten történő megjelenítésére képen és plasztikában. **(m)**
- Legyenek képesek a valóság téri viszonyait rajzukban takarással, feljebb-lejjebb helyezéssel, nagyságviszonyuk érzékeltetésével kifejezni.
- Tanári irányítással tudják az összetettebb mesterséges és természetes formák arányait, részarányait megközelítő pontossággal ábrázolni nézőpont figyelembevételével takarásban, rálátásban.
- Legyenek képesek tárgyak folyamatos megfigyelésére, megjelenítésére megfigyelés alapján. **(m)**
- Legyenek képesek tárgyak különböző nézeti rajzának elkészítésére. **(m)**
- Ismerjék a fő- és mellékszíneket, legyenek képesek a színek keverésére, a színárnyalatok megkülönböztetésére.
- Ismerjék a 12 tagú színek színeinek nevét, tudják kikeverni ezeket. **(m)**
- Ismerjék a tanult kompozíciós elemeket, kifejező eszközöket, tudják azokat alkalmazni.
- Tudják a látványnak megfelelően meghatározni a rajzlap helyzetét. **(m)**

- Legyenek képesek értékelő véleményt mondani saját és társaik munkájáról.
- A műalkotások elemzése során ismerjék fel a tartalmi vonatkozásokat.
- Ismerkedjenek meg lakóhelyük, környezetük művészeti emlékeivel, népművészeti hagyományaival.
- Igazodjanak el a számukra fontos jelekben, ábrákban, tudjanak maguk is jól értelmezhető jelet konstruálni.
- Ismerjenek legalább három műalkotást és azok alkotóját. **(m)**
- Tárgyalkotás során ismerjék és alkalmazzák a balesetvédelmi szabályokat

Témakör

Vizuális nyelv (4) – Óraszám: 3óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Vizuális nyelvi ismeretek modellezése tárgyegyüttes, látvány összeállításával.
- Kifejező és ábrázoló típusú feladatok a vizuális nyelvi elemek gyakorlására.

Nyelv

- Vizuális elemek relációja (azonosság, hasonlóság, arányviszonyok, szimmetria).
- Színek tónusai; sötét és világos színértékek.

Alkotás

- Hangulatok, érzelmek kifejezése színekkel
- Formák téri elrendezése, egyes térrendezési konvenció használatával.
- Térábrázolási konvenciók ismeretében síkon téri szerkezet felismerése (fotókon, műalkotásokon)
- A látszat illúziójának keltése a képmezőben történő lejjebb- feljebb helyezéssel és takarással.

Ismeretek

- azonosság, hasonlóság, arány, szimmetria
- 12 tagú színekör, színárnyalatok.

Kifejezés, képzőművészet (4) – Óraszám: 16 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel.
- Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás.
- A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek, elrendezése. Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése. Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése.

Nyelv

- Összetettebb vizuális minőségek szélesebb skálájának ismerete és használata az alkotásban.
- Ellentétek, szíkontraszt, vonalkontraszt.
- A színek hangulati hatása.
- Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal.

- Egyensúly és feszültség, szimmetria, aszimmetria.
- Komponálási, kifejezési eljárások gondolkodási módszerei.

Alkotás

- Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkban, térben.
- Jellegzetes mozgások kifejezése elképzelt vagy megtörtént események ábrázolásával.
- Művészi és köznapi élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban). Ülő alak mintázása egy tömbből, ábrázolása síkon.
- A portré. Milyen vagyok? Milyennek látom magam? Arcképfestés, az arc plasztikai minőségei.
- Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.

Befogadás

- Képzőművészeti alkotások leírása, a legfontosabb vizuális nyelvi, kompozíciós, tematikai és a mű típusából adódó hatás értelmezése.
- Egyes képzőművészeti műfajtípusok jellemzői (pl. vallásos téma; életkép, történelmi kép, illusztráció, lovas szobor, kisplasztika) .
- Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa.
- A múzeumok szerepe. Az elérhető közgyűjtemény, kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése.
- Könyvtári munka.

Ismeretek

Fogalmak

- egyéni stílus,
- ellentét, szíkontraszt, vonalkontraszt,
- egyensúly, feszültség, szimmetria, aszimmetria,
- formaátírás,
- műtípusok közül: vallásos téma, életkép, történelmi kép, illusztráció, lovas szobor , kisplasztika.

Műalkotások

- Kerített ház – Pityerszer, Botpaládi ház, Faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter, Hollókői ház, Füstös konyha, Matyó tisztaszoba, Mai lakóház belső és külső képe, Budapest Hősök tere, Vajdahunyad vára, Makovecz Imre: Sárospataki Művelődési Ház, Ligeti Miklós: Anonymus, Ferenczy Béni: Bem érem, Götz János: Szarvas, Cseh László: Táncolók, Michelangelo: Ádám teremtése, Ferenczy Károly: Október, Fényes Adolf Babfejtők, Koszta József Tányértörölgetők, Wágner Sándor: Dugovics Titusz, Glatz Oszkár: Birkózók, Kapatisztító, Kunsági gyapjúhímzés, Hímes tojás, Mézeskalácsbáb, Aratókorsó, Tálak, Miskakancsó, Magyar koronázási jelvények.
- A műfaj tipikus alkotásait a tanító választja ki. Az 1-4 évfolyamra ajánlott lista csak segítségül szolgál.
- A kiválasztás szempontjai
 - Legyenek az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő alkotásai.
 - Kapcsolódjanak műfajban, műnemben a témához.
 - Szerepeljenek vegyesen történelmi és mai alkotások.
 - Kiemelten mutassák be a regionális és helyi művészeti értékeket.

Technikák

- Rajzolás, festés szabadon választott technikákkal.
- Mintázás agyaggal.

Vizuális kommunikáció (4) – Óraszám: 8óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma- és színtanulmány, a takarás megfigyelése, dinamikus mozgásábrázolás.
- Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése.

Nyelv

- A formák (foltok, tömegek) és színek közlési szándékának megfelelő elrendezési módjai a kiválasztott képmezőformában illetve a térben.
- Foltok, tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei.
- A vonal kiemelő szerepe a “keresgélő”, vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabaddézi vonalak.
- A sötét-világos, hideg-meleg kontrasztok figyelemfelhívó jellege.

Alkotás

- Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés).
- Tapasztalati úton megismert folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (pl. egy növény élete).
- Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése.
- Jelalkotó forma-, vonal-, színredukciók.

Befogadás

- Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejjebb helyezés.
- A felülnézet.
- Magyarázórajzok, folyamatábrák, vizuális közlő jelek funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése.
- Sík- és térformák jellemzői.
- Színismeretek összefoglaló áttekintése.
- Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.

Ismeretek

Fogalmak

- A formák, tömegek és színek elrendezési módja a képmezőben, illetve térben.
- Sötét-világos, hideg-meleg szíkontraszt.
- Folyamat és ábrázolás.
- Alaprajz és térképvázlat.
- Forma-, vonal- és színredukció.

Technikák

- Rajzolás grafittal, rosttollal, diófacáccal.
- Modellkészítés papírból.
- Origami hajtogatás.
- Nyomhagyások nyomással, préseléssel.

Tárgy- és környezetkultúra (4) – Óraszám: 8+2 óra

Tartalom

Témák

Nyelv

Alkotás

Befogadás

Tevékenységek

Belépő tevékenységek

- Tárgykészítés adott igény alapján.
- Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

Nyelv

- A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei.
- A rendeltetés, az anyag, a forma, a díszítés és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása.
- Az épület külső kifejező eszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).

Alkotás

- Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatának megfelelő elkészítése.
- Egyszerű tárgy, épület modellezése, tervezése. Tanszerek tervezése, készítése.
- Agyagedények készítési módjának megismerése, megformálása.

- Zárt és nyitott formák tervezése, elkészítése.
- Környezetalakító tevékenység (pl. kiállítás rendezése, alkalmi teremdíszítés).

Befogadás

- Megfigyelések a külső és belső térben, nyitott és zárt terek, térrészek hatása.
- A közvetlen környezet tárgyaiban a tartalom és forma kapcsolatának megismerése.
- Köznapi és ünnepi tárgy és tárgycsalád elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma legegyszerűbb összefüggésének bemutatásával (magyar és más kultúrákból származó példák).
- Helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése.

Ismeretek

Fogalmak

- egyéni stílus,
- formajegyek,
- méret, tömeg, tagoltság,
- a modell,
- lakóépület, középület, népi építészet.

Technikák

- Az előző évben már tanult technikák újabb technológiai változatai.
- Kollázs és montázs.
- Anyagátalakítások: papírhajtás, agyagmunkák, vágás, madzagszövés.
- Fonás, gyöngyfüzés.
- Textil-, drót- és papírplasztikák, tárgyakonstruációk, modellek.
- Művészeti technikák ismertetése a megismert műtípusok kapcsán (pl. egyedi rajz, sokszorosító grafika, kő- és fafaragás,...)

TESTNEVELÉS

1-4. évfolyam

BEVEZETŐ

Cél

Az iskolai testnevelés és sport az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak. Ennek feltétele, hogy ismerjék motorikus képességeik szintjét, a motorikus képességek fejlesztésének és/vagy fenntartásának módját, legyen személyes és társas élményük a mozgásos játék, a versengés öröme. A testnevelés és a sport hozzájárul ahhoz, hogy a diákok megbecsüljék társaik teljesítményét, motorikusan képzettek, mozgásuk kulturált, felismerik a testnevelés és a sport egészségügyi és prevenciók értékét.

- A képességfejlesztés az egyéni adottságoknak és szenzibilis fázisoknak megfelelő legyen. Alakuljon ki a tanulóknál az igény az iskolán kívüli és az iskola utáni önállóan végzett mozgásos tevékenységre. Ehhez kapjanak megfelelő mennyiségű és minőségű információt.
- A megfelelő mozgásanyag minden tanulóval történő rendszeres végzésével, valamint a gerinc- és ízületvédelmi szempontok alkalmazásával el kell érni, hogy a tanulók biomechanikailag helyes testtartása kialakuljon, automatizálódjon és fennmaradjon.

Követelmény

- El kell érni, hogy igényükké váljon az egészséges életmód, ezért kezeljék kiemelt helyen az egészség megőrzését. Ismerjék saját motorikus képességeiket, azok fejlesztésének, fenntartásának módjait. Ismerjék és igényeljék a mozgásos játékok, a versengés öröme.
- Becsüljék meg társaik teljesítményét. Mozdásuk koordinált, esztétikus és kulturált legyen. Válgék életmódjuk részévé a rendszeres fizikai aktivitás. Legyenek képesek a természetes mozgások tökéletes végrehajtására.
- Fejlődjön akaratauk, kitartásuk és egyéb erkölcsi tulajdonságaik.
- Fizikai képzettségük életkoruknak megfelelő legyen. Ismerjék és alkalmazzák az ismertebb sportágak, sportjátékok alaptechnikáit, szabályait.
- Alakuljon ki megfelelő higiéniai alap az egészséges sportoláshoz, illetve sportolás utáni tisztálkodáshoz.
- Alakuljon ki, automatizálódjon és maradjon fenn a tanulóknál a biomechanikailag helyes testtartás.

Megjegyzés

- A tantervben nincs meghatározva kötelező törzsanyag, előírt sportágak, és az sincs megköthető, hány órát kell fordítani egyes mozgások oktatására. Minden testnevelő a saját iskolai körülményeihez igazíthatja tanmenete elkészítését.
- A tanterv kidolgozása az alsó tagozattól kezdődik. A tanterv egy évfolyamon belül több mozgásanyagra van bontva, melyek a meglevő tudásra épülve évről-évre egyre nehezebb, bonyolultabb mozgásokkal egészülnek ki.
- A tanterv új, nem hagyományos sportágakkal bővíthető az iskola adottságainak megfelelően. A tanítás heti két és fél órában folyik, de a tanterv rugalmassága lehetővé teszi a kisebb, illetve nagyobb óraszámot is.

Értékelés

- A követelményrendszer akkor adhat reális visszajelzést a tantervi cél teljesítéséről, ha értékelési szempontjait a nevelésben, az oktatásban és a képzésben felmutatott értékek.
- A nevelést a tanulók aktivitásának, és a szabály, valamint morális rendszerhez való viszonyulásuk felbecsülésén, az oktatást a sportágban mutatott teljesítmények, a képzést a tanulók teljesítményeinek

önmagukhoz viszonyított fejlődése alapján értékeljük. Ezek szabályozott összevetését kidolgoztuk. A tanulók neveltsége és képzettsége a célrendszerben jelzett követelményeknek megfelelően az érdemjegyben jelenik meg. Az egyszempontú teljesítmény értékelésen alapuló követelmények hibáit ismerjük. A tanulók adottságai - a pedagógiai közhit szerint - erősebben befolyásolják teljesítőképességüket a testnevelésben, mint az elméleti tantárgyakban. Ahhoz tehát, hogy a teljesítmények is értékelési szempontként szerepelhessenek: esélyt kell adni arra, hogy a hátrányos fizikai adottságokkal rendelkezők is jó értékelést szerezhessenek.

- Az esélyjavítás egyik lehetősége a differenciált tananyag kijelöléshez adott módszertani alternatívák alkalmazásával valósítható meg. Az értékelés differenciálásának másik lehetőségét az alkati és az alapvető fizikai adottságok felmérésére készített táblázatok értékelésmódosító szempontkénti felhasználása biztosítja.
- A tanulók neveltsége lényeges tényező egy reális értékelési rendszerben. A tanulók neveltségét (funkcionálisan) tanórai és tanórán kívüli testedzésben felmutatott aktivitásuk és a testedzések szabály, valamint erkölcsi rendjéhez (fair play) viszonyított cselekedeteik alapján lehet jellemezni.
- A tanulói munka értékelésében az "elégletes" szint megállapítása nevelési alapkövetelmény alapján történik, amelyet az oktatásban és képzésben nyújtott gyenge teljesítmény nem ronthat le. Az alapkövetelmény teljesítése a legalább "elégletes" minősítés feltétele. Ez az egyetlen értékelési szint, amely nem tananyagfüggő és nem mérhető teljesítményszinthez kötött. Ennek oka az, hogy a tanulók adottságait ilyen módon lehet/kell figyelembe venni.
- A követelmény és értékelés összefüggése:
 - A követelmény megfogalmazás funkcionális alapon közelít a célhoz. A célra vonatkozó közvetlen követelmény megfogalmazást az értékelés és osztályozás motiváló hatásaival segíti.
- Az értékelés, osztályozás:
 - A neveltség szintjét becsléssel mérjük a munka aktivitásán, a szabályos egészségőrző és erkölcsös cselekvés értékelésén alapul.
 - Az oktatás szintjét a sportteljesítményekhez, az országos standardokhoz vagy az elsajátításra előírt tananyagmennyiséghez és minőséghez viszonyítjuk.
 - A képzés szintjének alapját a tanulók önmagukhoz viszonyított fejlődése adja.
 - A tantervi követelmények működése: A tanuló iskolai munkáját végzi, a tanterv és az iskola, testnevelő tanár által meghatározott és előírt követelmények és értékelés ismeretében. A tanár tehát a három szint alapján minősíti a tanuló munkáját, majd érdemjegyeket, ezek összegzéseként félévi és év végi osztályzatot ad.
- Az értékelő rendszer működésének alapfeltétele az, hogy a testnevelést és gyógytestnevelést tanítók megfeleljenek a következő elvárásnak:
 - A testnevelés egészében érvényesítsék a gerinc- izületvédelem szabályainak alkalmazását, minden tanulóval rendszeresen végezzék a biomechanikailag helyes testtartást kialakító, automatizáló és fenntartó mozgásanyagot. A testnevelés egésze örömet és sikerélményt nyújtson a tanulóknak, még az eltérő testi adottságú tanulóknak is.
 - A tárgyi feltételek arányában igyekezzék sokoldalú, harmonikus nevelési és képzési alapot biztosítani.
 - Igazságosan és következetesen értékelje tanítványait.

1.- 2. ÉVFOLYAM

Óraszám: 4 óra/hét

Részei:

- Rendgyakorlatok
- Gimnasztika
- Járások és futások
- Szökdelések
- Ugrások
- Dobások
- Támasz-, függő- és egyensúlygyakorlatok
- Labdás gyakorlatok
- Küzdő feladatok és játékok
- Foglalkozások a szabadban

Megjegyzés:

A tanterv az első két évet egyetlen egységként kezeli. A gyerekek iskolába lépésük idején igen eltérő képességűek, tudásúak. A tanulók fizikai és szellemi tulajdonságait a második év végére lehet megközelítőleg azonos szintre hozni.

Rendgyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Elemi szervezési feladatok megoldásához szükséges alapvető alaki gyakorlatok és vezényszavak ismerete. (Oszlop-, sorbaállás, Jobbra át, balra át, Lépés indulj, Lépés állj, stb.)	Értsék a vezényszavakat, tudják végrehajtani. Legyenek képesek összerendezett, fegyelmezett mozgásra, viselkedésre.	Hajtsák végre a vezényszónak megfelelő alakzatot.

Gimnasztika

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
A gimnasztika játékos és határozott formájú egyszerűbb, 2-4 ütemű szabad-, társas-, kéziszergyakorlatai. Játékos zenére végzett gyakorlatok. Labda, ugrálókötél gyakorlatok. Pad, bordásfal és társasgyakorlatok. A biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése. A korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez.	Bemutatás után ütemre végezzék az elmondott gyakorlatokat. A gimnasztikai gyakorlatok segítségével a testrészek fokozatos sokoldalú terhelése, erősítése. Állóképesség fejlesztése. Aktív és egyre tudatosabb testmozgással előzzék meg a testtartási rendellenességek kialakulását.	Gimnasztikai gyakorlatok végzése bemutatott v. a pedagógus által elmondott utasítások alapján.

Járások és futások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Járások, futások, utánzó és szerep játékok. A gyakorlását biztosító fogójátékok, egyéni-, sor- és váltóversenyek futásfeladatokkal. Tartós futás, gyorsfutás, futás irányváltoztatással, akadálykerüléssel.	Tudjanak gyorsan, illetve kitartóan futni, iramukat a távhoz és a terephez igazítani, futás közben akadályokat leküzdeni. Utánzó járással segítsék helyes testtartásukat, erősítsék lábboltozataikat.	Változó feltételeknek megfelelően tudja szabályozni járását, futását. Tudjon 6-8 percig futni megállás nélkül. Tudjon futni iram- és irányváltoztatással, tárgykerüléssel stb. Tudjon 30 m-t maximális sebességgel lefutni.

Szökdelések és ugrások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Szökdelések egy, váltott, páros lábon meghatározott távolságig, különböző módon és feltételek között, kéziszer (ugrálókötél) segítségével is. Helyből és nekifutással végzett természetes ugrásfeladatok és kapcsolódó játékok, versenyugrások. Tudjanak tartósabb ideig ugrálókötéllel ugrálni. Tudjanak sorozatugrást, fel- és leugrást, ugrást távolba, átugrást végezni.	Különböző szökdelések, utánzó játékos ugrások koordinált végrehajtása. Eszközök, tárgyakra való le-, fel-, átugrások, szökdelések, ezek összekapcsolása. Sajátítsák el a különböző ugrások, szökdelések végrehajtásának helyes technikáját. Ügyesség fejlesztés.	Helyből és nekifutással történő ugrások összerendezett végrehajtása. Ugrókötél gyakorlatok 30 mp-ig folyamatosan. Helyből távolugrás: fiú: 119 - 128 cm, lány: 114 - 118 cm.

Dobások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Különböző méretű és súlyú labdák távolba és célbejuttatása gurítással, hajítással egy és két kézzel. Dobással kombinált játékok és versengések.	Egymástól eltérő dobásmódok végrehajtása. Dobókészség kialakítása: egykezes felsődobás. Figyelem összpontosítása a célbedobásnál.	A tevékenység céljának megfelelően használja a labdát, próbálja a technikát minél pontosabban gyakorolni. Ismerje a használt szerek nevét. Célbedobás zsámolyra, karikába 6 m-ről. Távolba dobás kislabdával Fiú: 14-20 m. Lány: 13-14 m.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Játékos támasz és függés gyakorlatok talajon, zsámolyon, bordásfalon, mászókan. Egyensúlygyakorlatok, járással vonalon, padon feladatokkal. Játékok, versengések. Gurulóátfordulás előre-hátra, tarkóállás. Bordásfal gyakorlatok. Lebegőállás, mérlegállás kísérletek.	Sajátítsanak el egyszerű tornajellegű támasz és függéshelyzeteket, legyenek képesek hely- és helyzetváltoztatásokra támaszban és függésben Életkoruknak megfelelően fejlett izomzattal legyenek képesek uralni testtömegüket a játékos feladathelyzetekben. Fejlődjön kondicionális és koordinációs képességük, mozgásos cselekvésbiztonságuk.	Legyen képes különböző játékos és egyszerű egyensúlygyakorlatok elvégzésére változó körülményekkel. A testtömeg megtartása függésben és támaszban. Mászókötélen mászókulcsolással mászási kísérletek. Tudja bemutatni az órán tanult támasz és egyensúly gyakorlatokat önállóan.

Labdás gyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
A labdakezelés egyszerű módjai, ezek alkalmazása testnevelési játékokban. Egyszerű labdajátékok. Labdagurítás, elkapás, feldobás, labdapattogatás, dobás távolba, célba, utánzójárásban labda terelgetése.	Ügyesség, elemi szintű játék és együttműködési készség. Szabályok betartása, becsületes játék. Labdaérzék fejlesztése.	Labdajátékok. Tudja a labdát gurítani, vezetni, feldobni, elkapni, a tanult átadási módokkal a társnak átadni. Szalalom labdavezetés 15 m-es pályán. Labdaadogatás párokban 1 perc 3 m-es távolságból 30-40 átadás.

Küzdő feladatok és játékok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Húzások, tolások párokban, csoportokban. Emelések, hordások	Elemi és speciális ügyesség a páros küzdelmekben.	Kultúrált, sportszerű test-test elleni küzdelem elfogadása és végrehajtása.

Foglalkozások a szabadban

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
	Edzettség az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére. Alkalmazkodóképesség kialakítása.	Speciális szabadtéri játékok, sorversenyek, évszaktól függően. (Ugróiskolák, fogócskák, labdázás.) Rendszeres mozgásos tevékenységek a szabadban.

3. ÉVFOLYAM

Óraszám: 46óra/hét

Részei:

- Rendgyakorlatok
- Gimnasztika
- Járások és futások
- Szökdelések
- Ugrások
- Dobások
- Támasz-, függő- és egyensúlygyakorlatok
- Labdás gyakorlatok
- Küzdő feladatok és játékok
- Foglalkozások a szabadban

Rendgyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Sorakozás kétsoros vonalban: igazodás, takarás, jelentésadás. Testfordulatok helyben, két ütemben. Járás ütemtartással. Nyitódások és záródások, fejlődések és szakadozások járás közben.	Legyenek képesek: – a gyakorlatokra vonatkozó szakkifejezéseket megérteni, a gyakorlólhelyek, -szerek és eszközök nevét ismerni, az öltözői rendet, a higiénés szokásokat kialakítani; – az óraszervezés szempontjából szükséges foglalkozási	Alakzatok felvétele és változtatása a reprodukálás szintjén.

	formákat és alakzatokat felismerni, azokat együttesen, gyorsan és célszerűen végrehajtani;	
--	--	--

Gimnasztika

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Határozott formájú szabad-, társas- és kéziszergyakorlatok. Feladatok ritmusra, énekre, zenére. Játékos képességfejlesztés. Testnevelési és egyéb játékok. Húzódkodási kísérletek. A biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése. A korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez.	A tanult gimnasztikai gyakorlatokból összeállított mozgásokat folyamatosan és pontosan a pedagógus utasításainak megfelelően (ütemtartással és zenére is) végrehajtani, a játékos képességfejlesztő gyakorlatokat, testnevelési játékokat és sportszerű test-test elleni küzdelem fogásait elsajátítani.	Gimnasztikai gyakorlatok végzése a pedagógus utasításainak megfelelően.

Járások és futások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Járás, futás zenére, ütemtartással. Futóiskola feladatok, futó- és fogójátékok. Kitartó és gyorsfutások. Gyorsindulások. Térdelő- és állórajt. Állóképességi futások egyenletes tempóban.	Rendelkezzenek a tanulók általános futóképességgel (ami a későbbiekben az atlétikus mozgásokban és a sportjátékokban alapvetően szükségessé válik). Tudjanak 8-9 percig kitartóan futni, vagy futómozgást tartalmazó tevékenységet(játékot) végezni, illetve a változó feltételeknek megfelelően futásukat szabályozni.	A változó feltételeknek megfelelően tudja szabályozni járását, futását. A helyből és nekifutással történő ugrások összerendezett végrehajtása. A tevékenység céljának és a labda sajátosságainak megfelelő dobásmód megválasztása és végrehajtása.

Szökdelések és ugrások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Szökdelő iskola, váltott lábú szökdelés elsajátítása. Akadályversenyek ugró, szökdelő feladatokkal. Kötéláthajtások. Távolugrás néhány lépés nekifutásból, elugrósávból.	Legyenek képesek a helyből és nekifutással történő ugrásokat összerendezetten végrehajtani (hangsúlyozott elrugaszkodás, a kar- és lábmunka összhangjának megteremtése) Ugrókötelezésnél 1 perc alatt meghatározott ugrásszámot teljesíteni.	A helyből és nekifutással történő ugrások összerendezett végrehajtása.

Dobások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Hajítások és dobások egy és két kézzel távolba és célba különböző	A hajító mozdulat helyes végrehajtása.	A tevékenység céljának és a labda sajátosságainak megfelelő

méretű labdával. Kislabdahajtás állóhelyből, kilépéssel harántterpeszbe, lassú sétából távolba.	Egy mástól eltérő dobásmódok végrehajtása.	dobásmód megválasztása és végrehajtása.
--	---	--

Labdás gyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
A labda egyéni elképzelés szerinti mozgása (dobással, rúgással, labdavezetéssel) és birtokbavétele. Célzott dobások mozgó társra. Az elsajátított mozgások versenyhelyzetben való alkalmazása.	Legyen képes a labdát kézzel, illetve lábbal vezetni, továbbítani, birtokba venni (a játékokban sikerélményt biztosító szinten). Alkalmazkodjon a mozgó labdához és a társakhoz, különítse el a támadó- és a védőmozgást, ismerje fel a megoldási lehetőségeket, tartsa be a játék és magatartási szabályokat.	Vegyen részt többféle labdajátékokban.

Értékelés:

Az értékelés gyakorlati bemutatással történik egyénileg, párokban vagy csapat formában.

4. ÉVFOLYAM

Óraszám: 4óra/hét

Részei:

- Rendgyakorlatok
- Gimnasztika
- Járások és futások
- Szökdelések
- Ugrások
- Dobások
- Támasz-, függő- és egyensúlygyakorlatok
- Labdás gyakorlatok
- Küzdő feladatok és játékok
- Foglalkozások a szabadban

Rendgyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
(Az előző évfolyamban tanultak gyakorlása.) A menet megindítása és megállítása ütemtartással. Fejlődések és szakadozások járás és futás közben. Többsoros vonal, oszlop alakítása.	Legyenek képesek: – a gyakorlatokra vonatkozó szakkifejezéseket megérteni, a gyakorlólhelyek, -szerek és eszközök nevét ismerni, az öltözői rendet, a higiénés szokásokat kialakítani; – az óraszervezés szempontjából szükséges foglalkozási formákat és alakzatokat felismerni, azokat együttesen, gyorsan és célszerűen végrehajtani.	Alakzatok felvétele és változtatása a reprodukálás szintjén.

Gimnasztika

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Határozott formájú 4-8 ütemű szabad-, társas-, kézyszer-, pad- és bordásfalgyakorlatok. Feladatok ritmusra, zenére. Tartásjavító gyakorlatok. Játékos képességfejlesztés. Testnevelési és egyéb játékok.	A tanult gimnasztikai gyakorlatokból összeállított mozgások folyamatos és pontos, a pedagógus utasításainak megfelelő (ütemtartással és zenére is) végrehajtása.	Gimnasztikai gyakorlatok végzése a pedagógus utasításainak megfelelően, majd önállóan is.

Járások és futások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Járások, futások feladatokkal. Kitartó futások 10-12 percig. A járássok, futások, gyors indulások gyakorlását biztosító játékok, versengések. Térdelő és állórajtók.	Legyen képes a különböző tempójú járássok és futások végrehajtására. Legyen képes kitartó futásra 10-12 percig saját tempóban.	A változó feltételeknek megfelelően tudja szabályozni járását futását. Hajtsa végre az indítás jeleinek megfelelő mozgáselemeket.

Szökdelések és ugrások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Szökdelő iskolák, sorozatugrások egy- és páros lábon. Ugróláb kiválasztása. Emelkedő szekrény soron való felfutás, majd leugrás. Szökdelések emelkedőre. Távolugrás meghatározott elugró helyről. Távolugró versenyek.	A le, fel, át, sorozat szökdelések, ugrások koordinált végrehajtása helyben, tovahaladással, fordulatokkal. Készüljön fel és viselje el a talajfogás hatásait. Legyen képes elviselni a kisebb ütközéseket, fejlődjön talajfogásának biztonsága.	Közepes lendületű nekifutással végrehajtott ugrások hangsúlyozott elrugaskodással, harmonikusan. Helyből távolugrás fiú: 120 cm, lány: 100 cm.

Dobások

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Hajítási kísérletek kidobó állásból befordulással és nekifutással. Medicinlabda dobás, vetés, lökés helyből és különböző testhelyzetekből. Dobásos testnevelési játékok.	Legyen képes kiválasztani a dobófeladatnak legmegfelelőbb mozgásformát. A hajító és lökő mozdulat kialakítása, fejlesztése.	A megfelelő dobásmód kiválasztása és végrehajtása. Célbadobások.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Eddig tanult elemek magasabb szinten való elsajátítása. Vetődés mellső fekvőtámaszból hátsó fekvőtámaszba. Kézállásba lendülés bordásfalnál társ segítségével. Magas gurulóátfordulások előre. Kézenátfordulások oldalt. Spárgák. Padon, alacsony gerendán járások, szökkenések, fordulatok, lábcserék, leugrások. Felguggolás, függőleges repülés 2-3 részes szekrényen. Leugrások bordásfalról. Kötélmászás fél- vagy teljes magasságig. Játékok, versengések.	Bonyolultabb tornaelemek elsajátítása. Térbeli tájékozódó képesség fejlesztése. Izomérzékelés alakítása és fejlesztése. Tornagyakorlatok koordinált és esztétikus végrehajtása.	Testtömegük megtartása támaszban és függésben, majd mozgás közben.

Labdás gyakorlatok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Labdaátadások és -átvételek (helyben és mozgás közben). Labdavezetések (irányváltoztatással is.) Fejlesztési kísérletek párokban. A labda levegőben tartása kézzel, lábbal és fejjel. Megállások labdavezetésből és társtól kapott labdával. Sportjátékok előkészítése labdás játékokkal, versengésekkel.	A labdát kézzel, illetve lábbal vezetni, továbbítani, birtokba venni (a játékokban sikerélményt biztosító szinten), továbbá a mozgó labdához és a társakhoz alkalmazkodni, a támadó- és a védőmozgást elkülöníteni, a megoldási lehetőségeket felismerni, a játék és magatartási szabályokat betartani.	Vegyen részt többféle labdajátékban.

Küzdőfeladatok és játékok

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Esések, gurulások, tompítások. Szabadulás fogásból. Birkózó jellegű küzdőjátékok.	Speciális ügyesség a páros küzdelmekben. A siker és a kudarc sportszerű elviselése a küzdő feladatokban és a játékokban.	A kultúrált test-test elleni harc elfogadása és betartása.

Foglalkozások a szabadban

Tartalom	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
	Edzettség az időjárás kellemetlen hatásainak legyőzésére. Az alkalmazkodóképesség kialakítása az időjárási viszonyokhoz.	Speciális szabadtéri játékok. Rendszeres mozgásos tevékenységek végzése.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-8. évfolyam

Műveltségterületek tantárgyi bontása nélküli oktatás

Magyar

A TÁMOP 3.1.4 pályázat alapelvei között szerepel egy műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása. A tantervi fejlesztés elsősorban a gyerekek fejlődésének érdekeit szolgálják. Fontos, hogy minél önállóbban és a lehetőségek szerint a valós környezetben szerezzék meg a mindennapi életben szükséges tudáselemeket. ehhez szükséges, hogy a műveltségterületek ismeretanyagát bizonyos szintig tantárgyi bontás nélküli oktatás keretében sajátítsák el a tanulók.

A szövegértés- szövegalkotás kompetencia terület fejlesztését a magyar nyelv és magyar irodalom egy műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatásával segítjük. Ez azt jelenti, hogy az eddig két tantárgyként kezelt magyar nyelv és magyar irodalom a 2009-2010. tanévtől kezdődően egy tanulócsoportban felmenő rendszerben a szakrendszerű oktatásban a teljes lefedettségű szövegértés-szövegalkotás programcsomag bevezetésével 5 éven át egy tantárgyként szerepel.

A tantárgyi bontás nélküli oktatás magával hozza az értékelésbeli változást is. Az eddig két tantárgyként tanított magyar nyelvet és magyar irodalmat két érdemjeggyel értékeltük félévkor és év végén. A tantárgyi bontás nélküli műveltségterület értékelésekor egy érdemjegyet kapnak a tanulók, ami lefedi a szövegértés- szövegalkotás egészét, valamint ezen területek nyelvtani fókuszú részének értékelését is. az érdemjegyet a tanulók magyar tantárgyból kapják. Az érdemjegy kialakításakor figyelembe vesszük a tanulók fejlődését. Ezt a tanév elején elkészült szövegértési méréssel kezdjük, majd folyamatos felmérések során az értékelőlapok segítségével fejlesztjük azokat a területeket, amelyeknél az szükséges. A felmérő- és értékelő lapok a szövegértés- szövegalkotás programcsomag részei.

A teljes tantárgyi lefedettséget biztosító programcsomag segítségével olyan hasznosítható, a folyton változó társadalmi igényeknek megfelelő ismeretek, tudás megszerzését segítjük elő, amely a mindennapi életben fontos. Ezt a tudásanyagot a korosztályi sajátosságokhoz igazítva adjuk át.

Az eredményes ismeret elsajátítás és készségfejlesztés érdekében nagy hangsúlyt kap a gyakorlat, a konzultáció, az önálló tananyag-feldolgozás lehetősége, a feladatmegoldások különböző módszerekkel történő segítése.

Cél, hogy a tanulók tevékenység központú tanítási-tanulási gyakorlatban következtetéseket vonjanak le, korábbi tapasztalataikat, ismereteiket és készségeiket alkalmazzák. Ennek során megfogalmazzák véleményüket, meg tudják vitatni gondolataikat, tudnak érvelni, véleményüket megvédeni. A kooperatív technikák alkalmazásával fejlesztjük az empátiát, az egymásra figyelmet, az együttműködést, a toleranciát, az alkalmazkodó képességet, azaz a szociális kompetenciát valamint a kommunikációs kompetenciát.

Az eddigi módszertani gyakorlatot kiegészítjük a heterogén csoportos differenciálással, a kooperatív tanulással, a prezentációs technikákkal, valamint segítségként használjuk az infokommunikációs technológiát mint eszközt és taneszközt.

Az egységes alapokra épülő differenciálás kerettantervünkben

Kerettantervi szabályozásunk az egységesítés közös alapjául – az optimális terhelhetőség és motiváltság figyelembevételével – évfolyamonként pontosítja a tananyagot, melyre rá kell épülnie az iskolák, a pedagógusok és a tanulók sokféle, differenciált tevékenységének.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságainak megfelelően hangsúlyozza a kommunikációs, a narratív, a döntési, a szabálykövető, a lényegkiemelő, az életvezetési, az együttműködési, a problémamegoldó, a kritikai, valamint a komplex információk kezelésével kapcsolatos képességeket, kulcskompetenciákat. (A kompetencia fogalma a tudásnak arra a formájára utal, amelynek elsajátítása természetes közegben, életszerű tapasztalatok révén történik, és így alkalmazása is természetes, könnyed, hatékony, vagyis a kompetencia az értékes, érvényes, hasznosítható tudás egyik kategóriája. A kulcskompetencia pedig a modern, tudás alapú társadalom számára az iskoláztatás során kialakítandó, megerősítendő és fejlesztendő kompetenciák – tudások, képességek és készségek – rendszerének leglényegesebb elemeit foglalja össze.) A tartalmat jelentő tananyag és a célhoz vezető fejlesztési feladatok együttes kezelése abból a felismerésből indul ki, hogy az ember csak abban lehet kompetens, amiről megfelelő szintű ismeretei is vannak. Akkor pedig elérhető, hogy a tanulók – adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket, mind realisabb legyen az önismeretük, jobb az együttműködési készségük, erősebb az akaratuk.

A magyar nyelv és irodalom tanításának alapelvei, céljai, feladatai

Az anyanyelvi és az irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot. Azért került a műveltségi területek élére, mert az anyanyelvi kompetenciák birtoklásának színvonala befolyásolja valamennyi tantárgy elsajátítását. (Fejlesztése éppen ezért nem lehet csupán a magyartanár dolga, bár a szakmaiság biztosítását nem ruházhatja át másra!)

Alapelvként az a tény határozza meg a magyartanítás egészét, hogy a nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, az ismeretszerzés, így az iskolai és iskolán kívüli tanulás és kapcsolatteremtés legfőbb eszköze. Ez döbbsenti rá az egyént, mit jelent embernek lenni. A nyelv a gondolkodás- és személyiségfejlődés közege, a társadalomba való sikeres beilleszkedés, a kisebb-nagyobb közösségekben élőkkel történő együttműködés elengedhetetlen feltétele. A nyelv az önkifejezésnek, az önálló vélemény megfogalmazásának alapja, kulcsszerepe van a felelősségérzet és -vállalás formálódásában. Az állampolgárok magas szintű anyanyelvi tudása pedig a társadalom belső kohéziójának, a demokrácia érvényesülésének, a kötelességek teljesítésével párhuzamosan a jogok gyakorlásának sarkköve. Az anyanyelvi készségek birtoklásának – az előzőkön kívül – szerepe van a társadalom értékeinek fel- és elismerésében, gyakorlásában, közvetítésében, védelmében.

A magyartanítás **célja** az anyanyelvi kompetencia fejlesztése szintenként eltérő elvárások szerint. A nyelvi kompetencia döntő eleme a kommunikációs és információs kultúra, amely az anyanyelv tudatos és igényes használata, valamint az idegen nyelvű, illetve a különböző kultúrák közötti információcsera mellett tágabb értelmezésben a megismerést, az eligazodást, a tudást, az emberi kapcsolatokat, az együttműködést, a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálását, felfogását, megértését, szelektálását, elemzését, értékelését, felhasználását, közvetítését és alkotását foglalja magába. Mindezek “működtetéséhez” nélkülözhetetlen a megismerési (megfigyelési, kódolási, értelmezési, indoklási, bizonyítási) képességek fejlesztése folyamatosan és módszeresen.

Felső tagozaton a magyartanártól azt várja a társadalom, hogy tanóráin a megérteni, beszélni, írni és gondolkodni tudást fejlessze tovább az 1-4. osztályban megszerzett alapokra építve. Az 5-8. osztály tennivalói azonban sokkal komplexebbek a korábbiaknál. Az írástechnikához helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása társul, a gondolkodni tudás pedig szövegértési és szövegalkotási képességekkel együtt fejleszthető tovább. A szövegekkel való bánni tudás teszi ugyanis lehetővé, hogy az egyén önállóan és másokkal együttműködve *képes legyen* a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására. *Képes legyen* a legkülönbözőbb céllal, helyzetben és módon létrejött szövegek megértésére és elemzésére, kritikai feldolgozására. *Ismerje fel* a nyelvi megalkotottság sajátosságaiból, a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentéseket. *Képes legyen* olyan szövegek önálló alkotására, amelyek figyelembe veszik a beszédhelyzetet, a hallgatóság igényeit, a különféle szövegműfajok normáit, a morális, esztétikai és kulturális elvárásokat jövőbeli tanulmányaihoz szükséges módon. Az előbbieken kívül *ismerje meg* anyanyelvét mint rendszert, történelmi tanulmányaival összefüggésben *legyen* elemi *tájékozottsága* nyelvünk eredetéről, a tanult idegen nyelvvel való összehasonlítás alapján annak az adott életkorban könnyen belátható sajátosságairól.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre kapcsolat múlt, jelen és jövő között, biztosítva a kultúra folytonosságát és megújulását, segíti az egyént kulturális önazonosságának kialakításában, meghatározó szerepe van az érzelmi élet, a kreativitás, az esztétikai és történelmi érzék fejlesztésében, az emberi és társadalmi problémák átélésében, a saját és mások kultúrájának megismerésében, az én és a másik ember közötti különbség megfogalmazásában és a másság erre épülő tisztelésében. Fejleszti az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét. Az irodalom kiemelkedően fontos szerepet játszik a hazai kisebbségek – köztük a romák – kultúrájának megismerésében, és ezáltal az előítéletek visszaszorításában.

Az irodalmi nevelésnek az előzőkön túl **feladata** az olvasási kedv felkeltése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, kifejezési módjainak megismertetése. Az irodalmi művek olvasása, értelmezése képessé teszi a tanulókat az esztétikai, morális és kulturális értékek elsajátítására. Kritikai érzéket fejleszt, nagy szerepe van az érzelmi élet finomodásában, az empátia fejlődésében, segít megérteni az emberi, társadalmi problémákat, tudatosá teszi az egyén önmagához és környezetéhez való viszonyát. Lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás, a kritikai gondolkodás fejlesztésére. Miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és sokjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi, művészi konvenciót, ezzel (is) összefüggésben fejlődik történelmi érzékük. Mindezek következtében nagy lépést tesznek az önmagukra eszmélésben, kortársaik és

a köztük lévő, dinamikusan változó viszonyok feltárásában, szűkebb és tágabb környezetük összefüggéseinek megértésében, azaz sokat fejlődnek mentálisan és szociálisan.

Természetesen a nyelvi és az irodalmi nevelést fontos szálak fűzik a Művészetek, az Ember és társadalom, az Élő idegen nyelv és az Informatika műveltségi területek tartalmához és céljaihoz, ezért a tanítási gyakorlatban szüntelenül keresni kell a koncentráció, az egymásra vonatkoztatás lehetőségét, ezzel tágitva a tanulók látásmódját, szilárdítva és alkalmazhatóvá téve tudását.

KULCSKOMPETENCIÁK:

1. Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely kapcsolódik az egyén megismerő képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, a funkcionális nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók biztos ismerete. A szókincs intenzív fejlesztése minden műveltségi területen cél.

Kerettantervünkben a nyelvtani ismeretek elsajátítását konvencionális alapokra helyeztük, azaz a szemben álló nyelvészeti nézetek közül a konvencionálist helyeztük előtérbe, mivel úgy gondoljuk, az általános iskola alapozó és fejlesztő szakasza nem alkalmas színtér nyelvészeti viták lefolytatására. Ugyanakkor el akartuk kerülni azt, hogy a tanulók nyelvi dogmákban gondolkodjanak. A hipotézisek alkotását segítjük, ha rámutatunk arra, bizonyos kérdésekben a nyelvészek is ütköztetik álláspontjukat. Ezzel rámutatunk a nyelv állandó változására, valamint a nyelvészeti kutatások fontosságára.

A kompetenciák részben fedik egymást, egymásba fonódnak: az egyik területhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Ez fokozottan érvényes az anyanyelvi kommunikációra. A kezdeményezőképeség és vállalkozói, valamint a matematikai kompetencia magában foglalja az anyanyelvi kommunikáció képességét is. Például a tervkészítés feltételezi az információk megértését, az írásbeli szövegalkotást. Ugyanez vonatkozik a matematikai utasítások megértésére, a válaszok megfogalmazására. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség kompetenciája már nevében utal az anyanyelvi kompetenciával való szoros kapcsolatára: az esztétikai minőség tisztelte, mások véleményének elfogadása, az élmények és érzések kreatív kifejezése stb.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető. Feltételezi az adott idegen nyelv szókincsének, funkcionális nyelvtanának, a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak ismeretét. Az anyanyelv szókincsének megfelelő mélységű birtoklása, nyelvtani szerkezetének és rendszerének ismerete nagymértékben megkönnyíti az idegen nyelvi kommunikáció képességének fejlesztését. Sokféle összevetésre is alkalmat ad a két kompetencia egyidejű fejlesztése, pl.: a kulturális sokféleség megismerése és tiszteletben tartása, a másság elfogadása stb.

3. Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát. A főbb számítógépes ismeretek – szövegszerkesztés, információkeresés- és kezelés, az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő kommunikáció (e-mail, hálózati eszközök) – birtoklása elengedhetetlen feltétel a munka világában való eligazodásban, az élethosszig tartó tanulás folyamatában. A digitális kompetencia a tanulás terén is új utakat nyit. A munka, a tanulás folyamatában viszont, mint az már többször hangsúlyoztuk, meghatározó szerepe van az anyanyelvi kommunikációnak.

4. Hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony

gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

A hatékony és önálló tanulás olyan képességek meglétét igényli, mint az írás, az olvasás, a szövegértés, az információs technológiák eszközeinek használata. A csoportos tanulás feltételezi a szóbeli kommunikáció képességét is a csoport tagjai között.

5. Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékközpontú, személyek és kultúrák közötti, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és közösségi beilleszkedés feltételei. A közjó iránti elkötelezettség és tevékenység lefedik a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalomban. E kulcskompetencia alapja a különböző területeken folyó hatékony kommunikáció, a különböző nézőpontok megértésének és figyelembe vételének képessége, az empátia. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy aktívan vegyen részt a közügyekben.

A magyartanítás eredményességének feltételei

Tanóráink akkor felelnek meg a kitűzött céloknak, akkor teljesítik feladataikat, ha hatásukra a gyerekek egyre több ismeretet és élményt mondhatnak magukénak, ha érzelmeik mélyülnek, ha szolidárisak egymással, segítőkészek, együttműködők, ha valós helyzetekben is kipróbálhatják, mennyire bátrak, kezdeményezők, mennyire bíznak önmagukban, erejükben, képességeikben, akaratukban, milyen realisan ismerik és értékelik önmagukat, s a megszerzett kompetenciákkal mennyire képesek érvényesíteni elképzeléseiket, sikerre vinni – mások háttérbe szorítása nélkül – saját érdekeiket. Mindezek teljesüléséhez a gyermekkori aktivitásnak a felső tagozaton fokozatosan át kell alakulnia célra irányuló koncentrált tevékenységgé. A kedvtelésnek is beillő játékosság helyett kitartó, a monotóniát és az átmeneti kudarcokat is elviselő, sokféle szándékos és tervezett, jól körülhatárolt tevékenységre is képessé kell válnia. A kíváncsiságból való próbálkozást a veszítés kockázatával járó versenyzéssel kell helyettesíteni, melyet igazi, noha még sokszor változó célú érdeklődés kísér. Ennek kíváncsian mielőbb a későbbi életút irányába ható szenvedéllyé válnia. Így elérhető, hogy a kezdetben minden tekintélyt, szabályt, hagyományt elutasító dacos kamaszt kritikus és önkritikus, önmagát problémáival együtt elfogadó és megmutatni tudó, minden iránt nyitott gondolkodás és normakövető magatartás jellemezze. Tantárgyunk sajátosságaiból adódóan mindenekelőtt annak kell következnie, hogy a céltalan lődörgésből, a könyvek unott lapozgatásából, az iskolai olvasmányok teljes elutasításából, a válogatás nélküli "tévérágcsálásból", a számítógépes játékokból szerzett kizárólagos információkból, a technozene dübörgtetéséből, a graffitiörületből meg- és elszabadulva eljuttassuk tanulóinkat az értelmező, élményt nyújtó olvasásig, kutatásig, kísérletezésig, problémamegoldó gondolkodásig, időben és térben pontos tájékozódásig, az ellentétek és párhuzamok felismerésig, az ok-okozatok feltárásáig, a világ, a természet, a társadalom és benne önmaga, az ember megismerésig, elfogadásig, a szükséges alkalmazkodásig és kompromisszumkésztségig, kreativitásra törekvésig, pontos munkát végző, értékes emberré, a szűkebb és tágabb környezet megbecsült tagjává válásig.

TANKÖNYV JAVASLAT

A TANKÖNYVEK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk.

A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és fejlesztési követelmények maximális figyelembevétele mellett – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslelektan legújabb eredményeire. Jellemezze a tankönyveket a szakmai, didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; tanulhatók és taníthatók legyenek. A tananyag feldolgozását illetően elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Az olvasmányok témái kapcsolódjanak a gyerekek mindennapi életéhez, ugyanakkor adjanak betekintést – a gyerekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak megfelelően – a természettel, a társadalmi élettel, a művészetekkel kapcsolatos ismeretkörökbe, segítsék a tanulókat eligazodni szűkebb és tágabb környezetükben és saját belső világukban. Tegyék lehetővé a gyerekek kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos nevelő hatások érvényesítését. A szövegek kínáljanak lehetőséget a nemzeti hagyományok közvetítésére és más kultúrák megismerésére is. Az igényes szövegválasztás, szöveggondozás sikerrel járulhat hozzá az olvasás megszerettetéséhez, az olvasóvá neveléshez. Az irodalmi tankönyv legyen tekintettel a befogadási mechanizmus sajátosságaira. Legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket. Vegye figyelembe a fiúklányok egyéni érdeklődését is, és a „fiction” iránt közömbös gyerekek számára kis arányban „nonfiction” szövegeket is adjon. Ez tág teret engedjen a diák egyéni ízlésének, a differenciálásnak, a „kötelezően választható” instrukciónak, és bő műlistáival, könyvajánlásaival olvasmányhalmazok koncentrikusan bővülő körét kínálja fel a tanulóknak.

A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínáljanak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére. A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a gyerekek számára.

A tankönyvek megjelenésükkel is motiválják a gyermekeket olvasásra, az anyanyelvvel való foglalkozásra. Ízléses, a szövegekhez szervesen tartozó illusztrációkat tartalmazzanak. A MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM tankönyvekben és munkafüzetekben levő tananyag, illetve a gyakorlatok jól tagoltak, áttekinthetők legyenek. A taneszközök legyenek alkalmasak a mindennapi munkára. A tankönyveket elfogadható, reális áron kínálják. Legyen a taneszköz modern és újszerű. Vegye figyelembe a könyvkínálat változásait, adjon alkalmat rá, sőt tegye megkerülhetetlenné a kulcskompetenciák és más képességek fejlesztését.

Legyen életszerű, a gyerekekhez közelálló, esztétikailag is megnyerő.

A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is segítsék. A program tanítására, a tankönyvhasználatra – fővárosi és vidéki helyszínnel – tanító-továbbképző tanfolyamok kínáljanak felkészítést a pedagógusoknak.

Az anyanyelvi és irodalmi tankönyv több iskolatípusban is használható legyen, így az általános iskola 5–8. évfolyama mellett a hat- és a nyolcosztályos gimnáziumok azonos évfolyamain is.

Az értékelés elvei és eljárásai

Tanév közben értékelhetők érdemjeggyel vagy az iskolában szokásos egyéb módon az elvégzett feladatok. Időnként indokolt a csoportos, frontális vagy önálló munka osztályzása is. Sokszor azonban ennél célravezetőbb és motiválóbb az indoklással összekapcsolt dicséret, a javítás irányát megmutató elmarasztalás.

Magyar nyelvtanból az értékelés alapja legtöbbször az ismeretek alkalmazásának foka és köre, gyakran a megoldás magyarázatával, a döntés indoklásával együtt. Ritkán van szükség és lehetőség összefüggő szóbeli felelésre. Ha azonban a szaktanár emellett dönt, akkor a megértést mindenkor saját példák felsorolásával kell bizonyítani.

Minden tanév során **anyanyelvből 4 tudásszintmérő dolgozatot kell íratni.**

A szövegalkotás, a részszovegek szerkesztése és valamennyi írásbeli feladat akkor fejlesztő, elvégeztetése akkor célszerű, ha nagyon rövid időn belül a szaktanár megjegyzéseket, tanácsokat is adva kijavítja és kijavíttatja mind fogalmazási, mind nyelvi-helyesírási szempontból. Egy-egy műfaj kellő számú és mélységű gyakorlása után érdemjeggyel célszerű a fogalmazást, a helyesírást és a külalakot külön-külön osztályozni.

Értékelni, de osztályozni csak módjával érdemes a kommunikációs szituációban nyújtott teljesítményt, mert könnyen eltorzíthatja az összesített eredményt.

Magyar irodalomból többet kell összefüggően beszélni, a témának, a beszédcélnak megfelelő szövegművet alkotni. A művek alapos, a memoriterek szöveghű ismeretéről elsősorban szóbeli produkciók útján győződhet meg a pedagógus, noha itt is lehetőség van több csoportos és frontális, ám osztályzattal kevésbé értékelhető tevékenységre. Nyugtázni kell viszont a tanórai aktivitást, (nem a magamutogatást!), a magyarázat követését, a társakkal való együttműködés színvonalát stb.

Minden tanév során **irodalomból 4 tudásszintmérő és 2 irodalmi jellegű dolgozatot kell íratni.**

A magyar nyelv és irodalom tantárgy fejlesztendő részterületei

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás
4. A tanulási képesség fejlesztése
5. Ismeretek az anyanyelvről
6. Ismeretek az irodalomról
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai, történeti érzék fejlesztése

FEJLESZTÉSI FELADATOK

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Az artikulált nyelvi magatartás kialakítása és a társas-társadalmi együttműködéshez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése.

A szóhasználat, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolásának fejlesztése az adott kommunikációs célnak és helyzetnek megfelelően. A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása a szóbeli szövegalkotásban, a szöveg megértésében és elemzésében. A kommunikáció lényegének és tényezőinek megértetése, az író, a mű és az olvasó viszonyának mint sajátos kommunikációnak felfogása.

Gyakorlatok végzése a beszédkultúra fejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban. Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezőmóddal. Önismeretre, önbecsülésre, az ezeken alapuló magabiztos fellépésre és mások személyiségének tiszteletére, véleményének megbecsülésére nevelés.

A memoriterek szöveghű, értő és megértető tolmácsolása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító hangos és néma olvasás fejlesztése mind az alapozó, mind a fejlesztő szakaszban.

A különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló előszóbeli és írott szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek egyre önállóbb értelmezése, a szövegekben megformált értékek felfogása, elfogadása, kritikája. Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére.

Az aktív és passzív szókincs folyamatos gazdagítása.

A szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban.

A művészi szövegek metaforikus jelentéseinek megértése a korosztály szintjének megfelelő szinten.

3. Írás, szövegalkotás

A köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezésmód kialakítása, a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása.

A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása írásbeli szövegalkotásban, a szöveg megértésében, elemzésében. Az anyanyelvű írásbeliség normáinak megismerése, a kreatív írás, az önkifejezés, az egyéni stílus fejlesztése.

Az életkornak megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, rendezett, esztétikus íráskép kialakítása. Az anyanyelvi normákat követő helyesírás.

Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről.

Epikus részletek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.

Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

A különböző információhordozók ismerete, a verbális és vizuális információk felhasználása. A könyvtári munka megismerése. Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, a szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről. Tantárgyi gyűjtőmunka, az adatok elrendezése, a gyűjtött anyag felhasználása pl. szóbeli és írásbeli beszámolóban. Hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával. A források azonosítása. A modern technológián alapuló információhordozók megismerése. Az információk minőségének felismerése, értékelése, kritikája.

Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikáinak (lényegkiemelés, tömörítés, vázlatírás, szövegkiegészítés stb.) megismerése és gyakorlása.

Egy téma önálló vagy csoportos feldolgozása: problémafelvetés, forrásválasztás és feldolgozás segítségével. Beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.

Különböző tanulási stratégiák és módszerek megismerése. Egyéni tanulási stratégiák és technikák megválasztásának szempontjai.

5. Ismeretek az anyanyelvről

Az egyéni nyelvhasználat továbbfejlesztése az irodalmi művek jobb megértése, valamint az idegen nyelvek tanulásának könnyebbé tétele végett. A nyelvi kultúra fejlesztése, amely megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez.

A tudatos nyelvszemlélet fokozatos kialakítása, nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntés és a helyesírási biztonság továbbfejlesztése. Az egyéni nyelvhasználat igényesebbé, változatosabbá és kifejezőbbé tétele.

6. Ismeretek az irodalomról

A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése, megértése, összevetése különféle köznyelvi, nem irodalmi formákkal. Irodalmi művek feldolgozásakor annak átélése, hogy a nyelvi kifejezőmód szoros kapcsolatban áll a mű jelentésével, hatásával, esztétikai karakterével.

Az alsó tagozatban elsajátított ismeretekre építve a műalkotások megértéséhez szükséges elemi ismeretek megszerzése.

A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése, megértésének megalapozása és fejlesztése.

A tanulók életproblémaival, érdeklődésével rokon kérdéseket tárgyaló művek közös értelmezése, megvitatása. Az irodalmi művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, problémák iránti érzékenység.

A magyar és az európai, valamint a világirodalom egy-egy kiemelkedő korszakának, néhány alkotójának és művének befogadása és értelmezése.

A különböző műfajok tartalmi és formai sajátosságainak megismerése.

Azonos témák más-más műfajú megjelenítése. Azonos motívumok megfigyelése és összevetése különböző művészeti ágakban.

Az irodalmi művek jobb megértése és a kommunikációs képességek fejlesztése drámajátékkal, dramatizálással és színdarabok előadásával.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális másság felismerése, megértése, és erre épülő tisztelete.

A műalkotások aktív befogadása, igény és fogékonyság a műélvezetre. A mű fikatív létmódjának megértése, valós és fikatív viszonya.

A tanulók érzelmeinek és élettapasztalatainak gazdagítása, erkölcsi ítéletalkotásra való ösztönzése. A művekkel kapcsolatos érzelmek, gondolatok megfogalmazása, a személyes élmény és a vélemény megjelenítése beszélgetésekben, vitákban. A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság megkülönböztetése. Az erkölcsi választások indoklása, beszélgetés érzelmekről: szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.

A humor kiemelt szerepének érzékelése az irodalomban és a mindennapokban.

5. TANÉV

Célok és feladatok

Az iskolafokozat első szakaszának első évfolyamán meg kell birkózni az átmenet nehézségeivel különösen akkor, ha a korábbi osztálytanító helyett szaktanár veszi át szaktárgyunk gondozását.

Mindenképpen folytatni kell az 1-4. osztályban kialakult szóbeli és írásbeli képességek fejlesztését: a beszédértést, a szóbeli önkifejezést középpontba állító kommunikációt, a szóbeli és írásbeli szövegműfajok megértését, az írástechnika eszközszintű használatát.

Követelmények

- legyen képes a tanuló a nyelv rendszerszerűségének elemi szintű megismerésére, a hangtani, alaktani, jelentéstani ismeretekkel bizonyítani is azt;
- törekedjék a helyesírási, a kifejező- és szövegértő képesség nyelvtani megalapozásának mélyítésére;
- legyen jártas a társas nyelvhasználatban, ismereteinek új helyzetekben való kipróbálásában;
- legyen jártas a magyar és a világirodalom néhány verses és prózai alkotásában megismert jellemek és az ott feltáruló összetettebb emberi kapcsolatok megértésében, értékelésében, magára vonatkoztatásában;
- segítse aktív részvételével a tanórai munkát és a saját fejlődését;
- ismerje a tantárgy tanuláshoz nélkülözhetetlen általános és speciális tanulási eljárásokat.

Az éves órakeret

Magyar nyelv: évi: 92 óra (heti: 2,5óra)

Magyar irodalom: évi: 92 óra (heti: 2,5óra)

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A társas-társadalmi együttműködéshez szükséges nyelvi és nem nyelvi képességek fejlesztése.	Egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben. A kapcsolat felvétele, tartása, megszakítása: a köszönés, megszólítás, elbúcsúzás illedelmes és bizalmas formái (tegezés, magázás, önözés “tetszikelés”), tiszteletadás, humor.	A kommunikációs helyzet; a beszélő és a hallgató viszonya.	Kommunikáció, beszédhelyzet, nyelvi viselkedés.
	Pontosság, érzékletesség, lényeglátás. Különböző mondatfajták változatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Kérdés, kérés, felköszöntés, beszélgetés.	A kommunikáció célja: közlés, kifejezés, befolyásolás.	Közlési cél, beszélő, hallgató.
	Kifejező, mások számára érthető, nyelvtanilag igényes és helyes beszéd (artikuláció, beszédtempó, hangmagasság, -erő, -lejtés) gyakorlása.		Hangzó beszéd, hangsúly, hangerő, dallam, tempó.
	A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus szerepének megfigyelése, alkalmazása.	Az élőbeszéd elemeinek (közlemény, hangerő stb.) együttes felfogása.	Nem nyelvi kifejezőeszközök, arcjáték, gesztus, testhelyzet, távolságtartás, szemkontaktus.
	Az üzenet lényegének, érzelmi tartalmának	Élménybeszámoló.	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	megértése, majd rövid szóbeli összefoglalása.		
	A hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodás, a személyiséghez illő fellépés, az árnyalatok érzékeltetése.	Szereptartó, -adogató párbeszéd.	
	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése a témának és a beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben.	Részvétel beszélgetésben, kisebb vitában.	
	Különböző dramatikus formák kipróbálása (árny-, néma-, bábjáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás stb.).	Olvasott szöveg vagy memoriter "hangosítása". A saját és mások produkciójának értékelése, javítása.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Indokolt életszerű szituációkban folyamatos gyakorlattal fejleszteni a beszédkésztséget, a beszédpartnert (tanár, padtárs, boltos, tévébemondó stb.) beszédének megértését, a helyzethez, a témához alkalmazkodó szóbeli szövegek alkotását, közben alkalmaztatni a beszédtechnikáról tanultakat. Célszerű az önkontrollra, önjavításra szoktatás. Ebben, mint minden másban, a tanár szerepe a mintaadás, a pozitív megerősítés és a tapintatos javítás.

A beszéd, a szóbeli szövegek értésének és alkotásának színvonalát, a tanuló önmagához mért fejlődését szóban értékeljük a pozitív megerősítés vagy a korrigálás szándékával. Indokolt esetben osztályozhatjuk is, ez azonban ne legyen elítélő, hiszen a gátlások így aligha oldhatók.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Értelmező csendes és szöveghű folyamatos hangos olvasás, a szövegekben megformált értékek, érzelmek kifejezése. A szó szerinti és a metaforikus jelentés felfogása tanári segítséggel.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása. Kérdésfeltevés, problémafelvetés után a válasz megadása válogató olvasással egyre önállóbb értelmezéssel. Hibakeresés kritikai olvasással. Szöveg munka tanári irányítással, csoportosan, önállóan.	A téma megjelölése. A téma és a cím összefüggésének meglátása.	Szó szerinti jelentés, metaforikus (átvitt értelmű) jelentés.
	A szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalása, megértésük gyakorlása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése, a ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése. Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival (globális áttekintés, kulcsszó, tételmondat felismerése; adatok, tények kikeresése, nevekhez, helyszínekhez részletek társítása, ok-okozat feltárása stb.).	Próbálkozás többféle jelentés felkutatásával, meglátásuk bizonyítása szövegrészletekkel.	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggésének megtapasztalása szépirodalmi és nem szépirodalmi olvasmányokban.	Az eddig tanult szóképek és alakzatok felismerése.	
	Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása különböző szövegösszefüggésekben.	Szövegértelmezés, -magyarázat önállóan, szövegkörnyezetben. Pontosítás egynyelvű szótárakkal, lexikonokkal.	
Az olvasmányok egy részét a tanár jelöli ki, más részét a kínálatból a tanuló maga választhatja! Elolvasás határidőre, a tartalom felidézése előzetes kérdések, szempontok alapján.	Rövidebb szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása.	Összefoglalás önállóan, tartalmi és szó szerinti idézetekkel.	
	A szövegekben megjelenő egyszerűbb képek (hasonlat, metafora), alakzatok (ismétlés, fokozás, ellentét) felismerése, értelmezésük.	A szöveg és az illusztráció együttes felfogása.	
	Szövegek műfaji különbségeinek érzékelése (mese és dokumentum, lírai vers és elbeszélés).	Köz-, szaknyelvi és szépirodalmi szövegek megkülönböztetése, indoklással.	Mese, dokumentum, lírai mű.
	Rövidebb és hosszabb művek (elbeszélés, ifjúsági regény) önálló olvasása házi olvasmányként, a cselekmény utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése. Az olvasás örömének megtapasztalása, a legjobban tetsző részletek bemutatása.		
	Néhány mondatos vélemény szóban vagy írásban az olvasottakról.	A Kincskereső c. gyermeklap olvasása.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Az olvasás és az írott szöveg megértésének képességét köztes feladatként a magyar nyelv és irodalom valamennyi órájának csaknem minden mozzanatában gondolni kell. Elég arra utalni, mennyire fontos a matematika- és más feladatok szövegének megértése, velük kapcsolatban a Mit ismerünk?, Mit keresünk? stb. kérdésre a probléma végiggondolásával és megoldásával a felelet megadása. Fokozottan igaz ez az összetettebb, áttételesebb szépirodalmi szövegek néma értelmezésére, csoportos feldolgozására alapos szövegmunkával.

Teljes órát nem fordíthatunk olvasásra, de a szöveggel végzett munka az órának csaknem minden mozzanatában jelen van a házi feladat ellenőrzésétől az ismeretek gyakorlati alkalmazásáig. Az értő olvasás, a szövegelemzés, -feldolgozás lépéseinek elsajátíttatása és a szövegértés szintje időnként mérendő, osztályzattal is értékelendő.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Időkeret: 6 óra + folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A magyar kultúrában hagyományos szövegtípusok elsajátítása. Az életkornak megfelelő írástechnika (olvasható betűformák, esztétikus íráskép), a tanult szabályokat, alapelveket követő helyesírás.	Az írástechnika továbbfejlesztése: az elvárásoknak megfelelő rendezett írásmód gyakorlása.	Az írás tempójának fokozása.	
	Szövegek alkotása különböző műfajokban (rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés). Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása a fogalmazásokban önállóan. Saját munkák értékelése, javítása.	Az elbeszélés és a leírás, az elbeszélés és a jellemzés összekapcsolása. A levélforma megismerése.	Szövegtípus, műfaj.
	A tanult nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása saját írásmunkákban.		
	Az önkifejezés, a kreativitás fokozása különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez eltérő befejezés illesztése, a történet folytatása, egy-egy szereplő további sorsának elképzelése, rejtvényt szerkesztés, szöveg szűkítése (sms), bővítése).	Részvétel versenyen, pályázaton. A fogalmazási hibák javítása (a szóismétlés elkerülése rokon értelmű szóval, kihagyással, átszerkesztéssel, névmásozással).	
	Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése. Anyaggyűjtés a gyermekeknek készült lexikonokból, kézikönyvekből tanári irányítással, majd önállóan.		

Módszertani és értékelési javaslatok

A tanév eleji felmérés tanulságait (tudnak-e, szeretnek-e szövegekkel foglalkozni a gyerekek) jól hasznosíthatjuk. Belőlük igazolhatjuk vissza, milyen eljárásokat részesítenek előnyben, vagy csak bejáratott sablonokat követnek ("Hát így ért véget a kirándulás!"). Netán van elegendő mondanivalójuk, élményük, ismeretük a témával kapcsolatban, melynek megfogalmazásában felcsillan tehetségük, sajátos meglátásuk, egyéniséget felmutató stílusuk. Ezt a szintet minden gyerektől persze nem várhatjuk el, de a gyengébbektől is megkövetelhető a tanult és gyakorolt minták követése, az ismert stíluseszközök mértéktartó használata.

Készíttessünk részfeladatokat: bekezdést, másfajta befejezést, folytatást, bővítést, tömörítést, iktassunk a szövegbe párbeszédet stb.! A teljes fogalmazásokat osztályozzuk!

A siker egyik záloga, hogy soha ne maradjon el a tanulók írásbeli munkáinak javítása és megbeszélés utáni javíttatása!

4. A tanulási képesség fejlesztése

Időkeret: 6 óra + folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk, eszközök és technikák megismerése. Különösen fontosak az egyes tantárgyak, köztük a magyar nyelv és irodalom tanulásának speciális módszerei, eljárásai.	A könyvtári kölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjainak ismerete (név- és címkatalógus) gyakorlati hasznosítása.	Meghatározás és szabály szerkesztése a kikeresett adatok felhasználásával.	Név-, címkatalógus.
	Az önálló ismeretszerzés megtapasztalása, gyakorlása (könyvkeresés adott témához csoportosan és önállóan).		
	Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése. Használatuk a különböző tantárgyakból kapott házi feladatok megoldásához.	Felkészülés kiselőadásra, beszámolóra a szakszavak, fogalmak jelentésének tisztázásával.	Lexikon, szótár.
	Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez.	Válasz kérdésekre, a bibliográfia elemi ismerete.	
	Ismerkedés különböző információhordozókkal (vizuális, audiovizuális, elektronikus). Kezelésük szabályainak követése tanári útmutatás után önállóan.		
	Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megtapasztalása, alkalmazása.	Az ismétlés fajtáinak szerepe a bevésésben, emlékezésben.	

Módszertani és értékelési javaslatok

A tanulás nélkülözhetetlen színtere és eszköze az iskolai könyvtár és az informatikai bázis. Minden ötödikes tanuló ismerje meg a könyvtárat, az ottani keresés módját, eszközeit, a főbb kézikönyveket, azoknak a tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. Sajatítsa el az adatgyűjtés, -feldolgozás, a forrásfelhasználás technológiáját tanári, könyvtárosi közreműködéssel. Iktassunk be jól előkészített és megszervezett könyvtári órát lehetőleg már az első félévben!

Tartsunk szükség esetén önálló órákat nyelvtanból és irodalomból a tantárgy speciális tanulási eljárásainak megismertetésére, gyakoroltatására. A továbbiakban e képesség fejlesztése folyamatos feladat, melynek ellenőrzése és értékelése azonban önmagában értelmetlen, tehát kerülendő.

5. Ismeretek az anyanyelvről

Időkeret: 50 óra

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Annak felismerése, hogy az anyanyelv rendszer, melynek	A nyelvi egységek és a jelentések közötti egyszerűbb rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok, a szavakat alkotó	A nyelv mint jelrendszer értelmezése.	Nyelv, nyelvi egység: hang, szó (szóelem).

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
birtoklása lehetővé teszi a társadalomba való beilleszkedést, továbbá megalapozza a normakövető beszédet és helyesírást.	szóelemek között, összefüggés vagy összetartozás a szavak jelentése és hangalakja között.	Elemi ismeretek a nyelv kialakulásáról, nyelvünk eredetéről.	
Jelentéstani ismeretek. A szó alakja és jelentése.	A szavak jelentésviszonyainak feltérképezése.	A nyelvhasználati szabály, a fogalmi jelentés.	Hangalak, jelentés, szóhangulat.
Egy- és többjelentésű szavak, rokon - ellentétes értelmű, hangutánzó, hangulatfestő szavak megkülönböztetése.	Ismerkedés egynyelvű szótárakkal. Szóértelmezés, -magyarázat, jelentéspontosítás szótár, lexikon segítségével. A rokon értelmű szavak szerepe a fölösleges szóismétlés elkerülésében, az egyhangú szövegek kijavításában.	Azonos alakú és ellentétes jelentésű szavak.	Egyjelentésű, többjelentésű, rokon értelmű, hangulatfestő, hangutánzó szó, szójelentés, szóalak, -hangulat.
Állandó kifejezések: szólás, szóláshasonlat, közmondás. Memoriter: 6-8 példa.		Szállóige, találós kérdés.	Szólás, szóláshasonlat.
	A konkrét és az elvont jelentés gyakorlása szavakon és annál nagyobb nyelvi egységeken.		
Hangtani ismeretek. A hangképzés: mgh., msh., zöngésség, zöngétlenség.	A szép magyar beszéd gyakoroltatása. A pontos ejtés és a normakövető helyesírás szerepének megtapasztalása a hallott és írott szöveg értelmezésekor.	A beszédhangosítás szerepe a kommunikációban.	Hangképzés, hangképző szervek.
A hang és a betű.		Régies betűk, betűkapcsolatok írása, hangértéke.	Zöngés, zöngétlen mássalhangzók.
Az ábécé és a betűrend. Szótagolás, elválasztás.	A betűrend felhasználása a mindennapokban.		
Mgh.-törvények: a hangrend és az illeszkedés. Msh.-változások: részleges és teljes hasonulás, összeolvadás, rövidülés.	A hibafelismerés és önjavítás gyakorlása, szokásának kialakítása tanári irányítással és önállóan saját írásművekben.	A -t végű igék helyesírása és nyelvhelyessége.	Mgh.-törvény, hangrend, illeszkedés. Msh.-törv., teljes, részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés.
Helyesírási alapelveink: a kiejtés, szóelemzés, egyszerűsítés, szóelemzés elve.	A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő nyelvhelyességi tudnivalók (suksükölés, -nák, -nék tévesztése stb.) megbeszélése. Néhány alapvető helyesírási szabály megbeszélése, alkalmazásának lehetőségei. Ismerkedés a helyesírási kézikönyvekkel.	A helyesírási kk. használata gyorsan (hi. szótár) és alaposan (tárgymutató, segítségével szabálykeresés).	Helyesírási alapelvek, a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány, az egyszerűsítés elve.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Alaktani ismeretek. A szótő, az egyszerű, az összetett szó. A toldalék fajtái: képző, jel, rag.	Toldalékolási, elválasztási gyakorlatok megoldása, javítása. Alaktani ismeretekkel elkerülhető az ún. betűejtés, javítható a helyesírás.		Szótő, toldalék, képző, jel, rag.
	Annak felismerése, hogy a magyar nyelv tanulmányozása miben könnyíti, miben nehezíti az idegen nyelv elsajátítását.	Elemi ismeretek a nyelvtípusokról. <i>Weöres Sándor: Der Handschuh (A kézcipő) c. versének tanulságai.</i>	

Módszertani és értékelési javaslatok

A felső tagozatba lépő gyerek hamar megtapasztalja, hogy “nincs új anyag nyelvtanból”, mert nem veszi észre az új ismereteknek a meglévőkhöz való kapcsolódását, ahogy esetleg nem érzékeli a kompetenciák megszilárdulásához, működéséhez szükséges ismeretek gyakori előhívását, mozgósítását és a tananyag koncentrikus elrendezésének indokoltságát. A tanárnak viszont tudnia kell, mit és hogyan tegyen a rendszerbe illesztés, a biztos tudás és a képességfejlesztés érdekében.

Végig kell tehát gondolni és hatékonyan felépíteni minden órát az elérendő cél érdekében. Színes, érdekes munkáltatással, az ismeretek otthoni megtanulása helyett tanórai elsődleges bevésésével, kellő számú és fokozatosan nehezedő feladatok elvégzésével el lehet érni, hogy a tanulók szívesen és eredményesen foglalkozzanak nyelvi kérdésekkel. Ha a tanulás, a szövegértés és -alkotás, a hangtan, a helyesírás és a helyesejtés, a jelentés és az alaktan funkcionális egységet alkot, egy irányba hat, akkor nem lehetetlen álmokat kergetünk. Arra azonban figyelni kell, hogy a **helyesírási** alapelvek megértése és megkülönböztetése ebben az életkorban néhány tanuló számára túlságosan bonyolult, elvont. A mássalhangzók törvényszerűségeit azonban velük is meg lehet taníttatni, ahogy nem mondhatunk le a helyesírási szabályzat értő használatáról, a szabályalkotás és -felhasználás szorgalmazásáról sem. Egyébként el kell fogadni a tankönyvi helyett vagy mellett a tanuló által jól megszerkesztett meghatározásokat, szabályokat is!

A tanári megfigyelés mellett kerüljön sor szóbeli számonkérésre egyes órákon. Értékeljük és javítsuk, javíttassuk folyamatosan a tanulók mindenfajta munkáját, konkrét útmutatással pótolassuk a hiányokat, differenciáltan foglalkozzunk a lemaradókkal, adjunk személyre szabott feladatokat a gyorsabban haladóknak. Összefoglalás és gyakorlás után zárjuk a pedagógiai szakaszokat + **tudásszintmérő dolgozatokkal**. A felmérések tapasztalatait hasznosítsuk a további felzárkóztatásban és +4 alkalommal tehetséggondozásban!

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok megoldása:	50 óra
2. Írásbeli szövegek alkotása:	6 óra
3. A tanulási képességek kialakítása:	6 óra
4. Rendszerezés, ismétlés:	20 óra
5. Számonkérés, ellenőrzés:	8 óra
6. Irodalmi dolgozatok javítása:	2 óra
Összesen:	92 óra

6. Ismeretek az irodalomról

Időkeret: 60 óra

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
I. Az olvasás öröme Az irodalom mint művészet befogadásának	Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása a belefeledkezés, a játékosság, a	Résztétel vers- és prózamondó versenyen,	

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
<p>megalapozása. Az olvasási igény felkeltése, az olvasás örömeinek megtapasztalása néhány magyar és idegen nyelvről magyarra fordított lírai és epikai mű segítségével.</p> <p><i>Weöres Sándor: Dal három messzi tájról</i> <i>Bella István: Ani Máni muzsikál</i> <i>Szabó Lőrinc: A szél meg a nap</i> <i>Kassák Lajos: Az ószeres dala</i> <i>Siv Widerberg: Szerelem</i> <i>Birtalan Ferenc: Letépős</i> 1-2 vers az előbbiekből közül</p>	<p>kaland, a képzelet, az ön- és emberismeret iránti igénnyel. A tanult fogalmak felismerése, megnevezése, használata az olvasmányok feldolgozása és a róluk való beszámolás során.</p> <p>Változatos ritmikai, zenei formálású művek közös és önálló olvasása, feldolgozása.</p>	<p>illusztrációkészítésben, műfordítói kísérletezésben, versírásban.</p> <p><i>Hegedűs Géza: Az olvasás gyönyörűsége</i> (részlet)</p> <p>Ritmus a természetben, a zenében és a költészetben.</p>	Ritmus, rím.
<p>II. Képek, hangulatok versekben</p> <p><i>Ej, haj, gyöngyvirág</i> (virágének) <i>Annyi bánat</i> (kesergő) <i>Erdő mellett estvéledtem</i> (bujdosónóta) <i>Falu végén</i> (népi imádság) <i>József Attila: Ringató</i> (dal) <i>Petőfi Sándor: Szülőföldemen</i> (tájéleírás) <i>Petőfi Sándor: Az alföld</i> <i>Arany János: Családi kör</i> 2 vers az előbbiekből közül</p>	<p>Ismerkedés lírai műfajokkal: dal, különböző típusú népdalok, tájleíró vers.</p> <p>Néhány fontosabb költői kép (hasonlat, metafora, megszemélyesítés) és alakzat (ismétlés, fokozás, ellentét, párhuzam) felismerése; szerepük, hangulati hatásuk megtapasztalása.</p> <p>A versszak és a nagyobb szerkezeti egységek megfigyelése.</p>	<p>Népdalmondás, közös éneklés. Bartók, Kodály gyűjtőmunkája. Válaszkeresés a Miért szép? kérdésre.</p> <p>A sorrend és a nézőpont megfigyeltetése.</p>	Líra, dal, népdaltípusok, tájleíró vers. Képiség, alakzatok.
<p>III. Történetek, jelentések</p> <p><i>Tündérszép Ilona és Árgyélus</i> (tündérmese) <i>Az erdő anyja</i> (cigány varázsmese) <i>A kilenc pávalány és az aranyalmafa</i> (szerb bolondos mese) <i>Csalimese</i> (tréfás mese) <i>Lázár Ervin: Virág szemű</i> (műmese) <i>Akhilleusz haragja</i> (mitológiai történet) <i>Ég atya, Föld anya megalakulnak</i> (vogul teremtestörténet) <i>A teremtés</i> (bibliai történet) <i>Mátyás király meg a juhász</i> (történeti monda) <i>Móricz Zsigmond: Fillentő</i> (novella) <i>Mikszáth Kálmán: Szepi bácsi</i> (novella) <i>Örkény István: Nápolyi</i></p>	<p>Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan, egyénileg. A szó szerinti és a metaforikus jelentés kibontása.</p> <p>A megtapasztalt formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív fogalmazásokban. Mesemondás, cselekménymondás az eredeti szöveg hangulatának, stílusának pontos visszaadásával.</p> <p>A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása a tanult művekben. Rövid jellemzés készítése mintakövetéssel.</p> <p>Annak megállapítása, hogy ki beszél el és kinek a szemével látjuk a tanult művek cselekményét.</p> <p>A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése a tanult művekben.</p>	<p><i>Weöres Sándor: Négy változat</i> c. művének bemutatása, összefüggés keresése a költemény és a tananyag között.</p> <p>Az epikai művek szerkezeti ábrájának elkészítése közös munkával.</p>	<p>Epika, mesetípusok, novella, mitológia, Biblia, teremtestörténet, monda.</p> <p>Nézőpont, epikus szerkezet, kiindulási pont, bonyodalom, kitérő, tetőpont, megoldás;</p>

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
(novella)			cselekmény, helyszín.
IV. Petőfi Sándor: János vitéz (elbeszélő költemény) 15-20 sor János vitézből	A mese és a valóság elemeinek elkülönítése.		Ritmus, ütem, ütemhangsúlyos vers, felező tizenkettes, elbeszélő költemény.
V. Házi és választható olvasmányok <i>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk</i> (regény) <i>Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg</i> (regény) <i>J. K. Rowling: Harry Potter és a Bölcsek Köve</i> (meseregény) 5-10 sor prózarészlet	Egyik regény házi olvasmány a tanár kijelölése alapján, egy másik választható a tanuló döntése szerint! Közös feldolgozás a tanult elméleti ismeretek alkalmazásával. Önálló beszámoló, illusztrálás.	Film feldolgozás közös megtekintése.	regény, meseregény
	Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és a dramatikus műrészek közötti különbségekről. Ha van rá mód, közös színházlátogatás szervezése. Novella, elbeszélő költemény, regény részleteinek, illetve köznap helyzeteknek dramatizált megjelenítése, szerepcsere.		
VI. További témák <i>Kosztolányi Dezső: Már néha gondolok a szerelemre</i> <i>Petőfi Sándor: Füstbe ment terv</i> <i>József Attila: Mama</i> <i>Fekete István: Bogáncs</i> (részlet) <i>Móra Ferenc: Rab ember fia</i> (részlet)	További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a korábbi témakörökből. Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására személyes tapasztalatok alapján, más irodalmi és nem irodalmi, verbális hangzó és képi szövegek bevonása a tanár ötletei, a tévé kínálata és a tanulók érdeklődése szerint.	Könyvtári bűvárkodás újabb érdekesség után vagy olyan művek kikölcsönzése, amelyek felkeltették az érdeklődést.	
VII. Kitekintés a kommunikáció egyéb formáira	Az új szóbeliség (sztorizás, viccmesélés, reklámozás), az elektronikus kommunikáció (számítógép) és a tömegkommunikáció (rádió, televízió, hangosfilm stb.) néhány új formájának megfigyelése. Előnyök, hátrányok számbavétele, megbeszélése.	Hogyan kell élni (nem visszaélni) a mobiltelefonnal? Vita.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Egész évben végzendő az értő, reprodukáló olvasás fejlesztése, a szövegeket értelmező, a szerzett ismereteket önállóan megfogalmazó és a kreativitást igénylő feladatok megoldása (dramatizálás, szövegvariálás stb.).

A felsorolt szerzők néhány adatát kikerestethetjük a tankönyvből, irodalmi lexikonból a jobb tájékozódás (és nem az életrajz megtanulása) céljából. Legfontosabb feladatunkhoz, az olvasás megszerettetéséhez csak jó és a tanulók által elfogadott, érdeklődésükre számot tartó, fantáziájukat megmozgató alkotások vezetnek el, ezért található több cím az ajánlólistán. Végző kijelölésükkor több más szempont mellett a tanulók nemére is érdemes tekintettel lenni. Az olvasmányok megbeszélésére és értékelésére mindenképpen alkalmat kell találni a nem mindenki által ismertek esetében is.

Rendszeresen értékelni kell szóban, ritkábban érdemjeggyel a tanulók mindenféle megnyilvánulását, részvételét a közös munkában, aktivitásukat csoportos vagy frontális tevékenységben, szereplésen, versenyen. Egy-egy témakör lezárásakor fontos a memoriterek, tudnivalók szóbeli számonkérése, osztályzása és átfogó tudásszintmérő dolgozat íratása, a tapasztalatok pedagógiai célú hasznosítása.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok:	60 óra
2. Rendszerezés, ismételtes:	26 óra
3. Számonkérés, ellenőrzés:	6 óra
Összesen:	92 óra

7. Az ítézőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	Rövid, néhány mondatos vélemény élmények és olvasmányok hatásáról.	Tárgyilagos vélemény, ellenvélemény közlése.	
Vámos Miklós: Zengazének Metta V. Victor: Egy komisz költő naplója (részlet)	A humor érzékelése a mindennapokban (vicc) és a korosztály érdeklődése alapján kiválasztott műalkotásokban. A humoros részletek felfedezése, bemutatása.	Paródia, karikatúra - sértés és sértődés nélkül.	Humor, vicc.
	Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben a mindennapok és az olvasmányok kiváltotta élményekről. Saját álláspont kialakítása. Empátia, türelem, egymás véleményének meghallgatása, az igazság együttes keresése.		
	A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság: az ítékezés mint cselekedet felismerése mindennapi szövegekben és a tanult műalkotásokban.	Rövid üzenetek, levélké, ellenőrzők beírásai; véleményezésük.	
	A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége, az empátia gyakorlása a közösség életében.	Mit tettél volna ... helyében?	
	Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak, műalkotások idegenségének megtapasztalása.	Képeslapok, táviratszövegek, meghívók, táncrendek, emlék- és ajándéktárgyak, szalvéta- és egyéb gyűjtemények régen és ma.	
Szavak, jelek,	A különböző kultúrák eltérő életmódjának,	Családi, baráti,	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
<i>szokások (Szerk.: Hidasi Judit)</i>	szemléletének megtapasztalása néhány példa alapján.	esetleges külföldi “szomszédolások” tapasztalatai.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Az ítélőképesség fejlesztése a szövegmunkák, a művészi élmények, a szabad idő eltöltésének módjai (tévézés, számítógépes játékok, természetjárás stb.) és a mindennapi tapasztalatok felidézése, saját fogalmazások elemzése, emberi magatartásmódok megfigyelése, értékelése során történik. Sor kerülhet rá tervezetten tanórákon és kisközösségi kommunikációban. A tanárnak azonban figyelemmel kell kísérnie, kik a hangadók, a közvélemény-formálók, hogy szükség esetén beavatkozhassek.

A véleményt általában nem, annak kifejezési módját, a közös munkában tanúsított aktivitást időnként értékelni, kellő alappal osztályozni is lehet.

6. TANÉV

Célok és feladatok

Ebben az osztályban továbbra is építünk a korábban tanultakra az érdeklődés, a tudás (nem csak a tanulás) iránti vágy felkeltésével. A képességfejlesztés középpontjában álló írás, beszédértés, szóbeli és írásbeli kifejezés mellett egyre erőteljesebb hangsúlyt kap egy-egy nyelvi, helyesírási, szövegértési, -szerkesztési, -javítási probléma mind önállóbb felismerése és megoldása vagy legalább törekvés erre.

A fokozatosan mélyülő és gyorsabban előhívható ismereteknek köszönhetően ebben az életkorban a nyelvhasználat tudatosabbá, a helyzethez, témához és a kommunikáció egyéb tényezőihez mindinkább alkalmazkodóvá válik, ezzel erősíti az önbizalmat.

A saját és mások megnyilatkozásainak, illetve a művészi kifejezőmód titkainak csoportos vagy önálló munkaformában való elemzése sok lehetőséget nyújt a személyiségformálásra, a figyelem összpontosítására, tartósságának javítására, nem utolsósorban (a többször előforduló rivalizálás mellett) együttműködésre a társakkal. Ugyanitt a tanárnak nagy figyelmet kell fordítania a bővülő szaknyelv használatának megkövetelésére, hiszen épp az előadásmód határozottsága és a pontos megfogalmazás igazolhatja a megértést, az összefüggések felismerését, a következtetések megbízhatóságát.

Magyar irodalomból nem lépjük át az irodalomolvasás szintjét, nem tanítunk és nem is reprodukáltatunk részletes írói életrajzokat, viszont mind fontosabbá válik – a történelemtanulással párhuzamosan – egy-egy alkotónak és művének elhelyezése az adott korban, megkülönböztetve a megírás idejét a cselekmény (nem feltétlenül megegyező) idejétől. Ezzel a történeti szemléletet és az időben való tájékozódás képességét alakítjuk.

Tekintve, hogy az 5-6. osztály egy képzési szakasz, fejlesztési feladatai közel azonosak. Az utóbbi évfolyamon az újakon kívül folyamatosan gondolni, mélyíteni kell a korábbi ismereteket, egyre inkább kompetenciává, azaz értékes, érvényes, hasznosítható tudássá érlelni a tanultakat, hiszen az anyanyelvi és az irodalmi nevelés eredménye csak sokoldalú és sokcélú alkalmazáskor érvényesül. Ilyen megfontolásból a 6. osztály kerettantervében nem ismételjük meg a ciklus első évfolyamára előírtakat, csupán az új tartalmakat és feladatokat jelöljük meg.

Követelmények

- legyen képes a tanuló a nyelv rendszerszerűségének elemi szintű belátására a szófajoknak az újabb szakirodalom szerinti csoportosítása kapcsán;
- legyen jártas a helyesírási, a kifejező- és szövegértő-képesség javítására a szófajtani ismeretek mélyítésével és alkalmazásával;
- legyen képes aktív társas nyelvhasználatra újabb beszédműfajokban;
- próbálkozzék néhány új téma és motívum felismerésével az olvasott, ajánlott vagy az azokhoz illeszthető alternatív lehetőségek kínálta művekben;
- legyen jártas azonos témák más-más megjelenítési formában való felismerésében, irodalmi művek filmes, tévés feldolgozások összevetésében, az eltérő csatornákból szerzett élmények különbségeinek megfogalmazásában;
- tudja megnevezni a cselekmény kiemelkedő szálait, a szereplőket és helyszíneket, a konfliktusok okait és megoldásuk módjait, a szöveges és dramatizált formák különbségeit;
- törekedjék a mű szövegére és hatására figyelve szövegelemzésre, átalakításra, képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívására, azok mozgósítására, dramatizálásban, improvizációban való részvételre.

Az éves órakeret

Magyar nyelv: évi: 74 óra (heti: 2 óra)

Magyar irodalom: évi: 92 óra (heti: 2,5 óra)

(Az osztály felkészültsége, érdeklődése stb. alapján a tanár dönthet az irodalomórák javára is.)

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi és nem nyelvi magatartás kialakítása. A másik ember megértését és az önkifejezést elősegítő kommunikáció formálása.	Törekvés a kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre. A családból hozott tájnyelvi ejtésmód, szókincsbeli és alaktani sajátosságainak vállalása a köznyelvi norma ismerete mellett. Önismereten és önbizalmon alapuló aktív kommunikáció gyakorlása.	A közhelyek, töltelékszók, terpeszkedő kifejezések, gügyögő rövidítések, a nyelvi durvaság, pallérozatlanság kerülése. A tanult szófajok kommunikációs szerepének kipróbálása a helyzetnek, a témának és a beszédműfajnak megfelelően.	Köznyelvi ejtésnorma, tájnyelv.
	A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben. A testbeszéd a közlés kísérője, nyomatékot ad neki vagy ellentétes jelentést hordoz. A testbeszéd helyettesítheti is a nyelvit (pl.: összehúzott szemöldök = haragszom rád). Együttműködés, beleélés, tolerancia, a partner segítése.	Részvétel beszélgetésben, annak kezdeményezésében, új téma felvetésében, kisebb vitában.	
	A szövegértés elsajátítása érdekében meg kell figyelni és gyakorolni a már ismert és az adott helyzetben újak számító információt. A mindenkori új felismerése vezet el a szöveg pontos felfogásához.	Saját álláspont kifejtése, kérdések, válaszok megfogalmazása különböző helyzetben.	Információ, információhordozó.

Módszertani és értékelési javaslatok

A kommunikációs ismeretek állandóan bővülnek, de mindig mindent kell tudni alkalmazni a siker érdekében. Az önálló órát nem kívánó változatos gyakorlatok aktivizálják a gyerekeket, arra azonban ügyelni kell, hogy a játékosság, az oldottság ne jelentse "az addig legalább nem kell tanulni" hamis látszatát! A reális szóbeli értékelés, a tanulók nemcsak jelentkezés, hanem a tanár tudatos választása, megbízása alapján való mozgása a helyére teszi a dolgokat.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Értő csendes és hangos olvasás. A hallott vagy olvasott szöveg megértése, a beléjük kódolt tartalmak és értékek felfogása.	A szövegben kifejtett információk visszakeresése, beszédben rákérdezés, bővebb kifejtés kérése. Műveletek az olvasott szövegekkel: szűkítés, bővítés, részletezés, átalakítás, lehetséges előzmény, következmény szerkesztése tanári segítséggel, majd önállóan.	A szövegértés kontrolálása kérdésekre adott válaszokkal, a téma rövid összefoglalásával.	
	Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival: téma-, adatkeresés, időbeli, okozati összefüggések feltárása, részletek kiemelése adott szempontra adandó	A lényegkiemelés gyakorlása: aláhúzás, sorszámozás,	

	válaszul.	kulcsszavak megtalálása, vázlatírás, jegyzetelés.	
--	-----------	---	--

Módszertani és értékelési javaslatok

A szövegértéssel kapcsolatos tevékenységformák nagyobb részére szinte valamennyi órán sor kerül. Ez biztosítja a tanulásban betöltött, mással fel nem cserélhető szerepét mindenkor, ha lényegyet kell kiemelni, adatot keresni, azzal bizonyítani vagy cáfolni valamit, a végén pedig összefüggően, logikusan beszélni. A szövegértés az előzők mellett magyarórákon az irodalomolvasás élvezetéhez, a szövegben lévő kifejezőeszközök feltárása révén a mű esztétikai birtokbavételéhez is elvezet, ezért mint didaktikai feladat, kiemelten kezelendő, s elsősorban az irodalmi követelményekkel együtt osztályozandó.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Időkeret: 4 óra + folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Az írásbeli önkifejezés tartalmi és formai követelményeinek megismerése és gyakorlati alkalmazása.	Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása a témának megfelelő rövidebb műfajban és stílusban, a helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásával. Esztétikus külalak, minta- és szabálykövető helyesírás, jó fogalmazás, a megfontolás tempójának rövidítése, önellenőrzés.	Az anyaggyűjtés egyéb módjainak megismerése: tapasztalat, kísérlet, emlékezés, képzelet. A gyűjtött anyag elrendezése, a sorrend megállapítása; címadás.	Anyaggyűjtés és módjai.
	A szövegösszetartó nyelvi eszközök megfigyelése: kötőszók, névmások, határozószók, birtokos személyjel, személyrag és használatuk.		Szövegösszetartás.
		A szöveghibák felismerése és javítása névmásozással, névelőváltással, kihagyással, átszerkesztéssel, rokon értelmű szavakkal.	
	A szövegalkotáshoz szókincsfejlesztő gyakorlatok végeztetése: gyűjtés, értelmezés, rokon- vagy ellentétes jelentés hozzárendelése, meghatározás. A rövid, tárgyyszerű fogalmazások mellett helyet kell kapniuk az egyéniséget jobban kifejező, nyelvvileg igényesebb szövegeknek a tanult műfajokon belül.	Próbálkozás kreatív szövegalkotással: Mi lenne, ha...? Vagy: <i>Örkény István Leltár</i> , <i>Weöres Sándor Egérrágt a mese</i> c. műve alapján.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Tovább kell fokozni az írás tempóját, rendezettségét, a helyesírás biztonságát. Törekedni kell minden lehetséges alkalommal az idő- és logikai rend megtartásával a nézőpont és a hangnem változtatására. Az olvasmányok és saját élmény, megfigyelés alapján készüljenek elbeszélések, leírások, jellemzések tanári

útmutatással és anélkül, kerüljön sor kreatív fogalmazásra (Mi lenne, ha...? Mit tennél ... helyében? stb.). Az eredményes írásbeli kifejezés fejlődése nem nélkülözheti a szókincs bővítését, a nyelvtani ismeretek mélyítését, szükség esetén a szakmai szókincs és a diáknyelv ízléses fordulatainak felhasználását.

Az otthoni vagy iskolai részfogalmazásokat a teljes szövegekhez hasonlóan mindig javítani, javíttatni és szövegesen is értékelni kell. Az ellenőrzésre szánt évi 2 irodalmi jellegű dolgozatot az előbbieken kívül mindig osztályozzuk is.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A könyvtári gyűjtőmunka és a tantárgyi vizsgáldás technikáinak megismerése, alkotó felhasználása.	Tapasztalatszerzés különböző információhordozók (írásos, vizuális, audiovizuális, elektronikus, internet, CD-ROM) működéséről, alkalmazásáról tanári bemutatás, gyakorlás után önállóan.	A beszéd értése, a tanári magyarázat követése, tanulás könyvből, más információhordozóból. Felkészülés az ismeretek reprodukálására vázlattal, felelettervvel.	Írásos, vizuális, audiovizuális, elektronikus információhordozó, internet, CD-ROM.
	Kérdés megfogalmazása, problémafelvetés, válaszkérés.		
	A gyűjtött könyvtári és egyéb információk elrendezése, feljegyzése, bevésése.	Önálló beszámoló.	
	Ismerkedés egy nyelvű szótárakkal, diákoknak szánt kézikönyvekkel.	Pontos szójelentés, megfelelő fogalomhasználat bizonyítja a téma ismeretét.	

Módszertani és értékelési javaslatok

A szövegértési eljárásokat célszerű kiterjeszteni a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésükre, szerepük megvilágítására a szöveg jelentésének gazdagításában. Próbálkozni lehet ezek együttes felhasználásával saját írásművekben is (kiemelés, betűtípusok stb.).

Nem nehéz elfogadtatni a ma diákjával, hogy az ismeretszerzésnek ugyan kitüntetett terepe az iskola, a tanóra, de közel sem egyetlen. A könyvtári tájékozódás, a tantárgyi vagy egyéb gyűjtőmunka, a tanultak kiegészítése több csatornán történhet. Ezek értő, üzembiztos és gazdaságos használatát azonban tanítani, gyakoroltatni kell. Házi feladat is adható internet- vagy sajtófigyeléssel (beszámoló, olvasmánynapló stb. elkészítése). Élünk bátran ezekkel a tanulók által kedvelt eszközökkel!

5. Ismeretek az anyanyelvről

Időkeret: 42 óra

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához, -értéséhez szükséges szótani, szófajtnai ismeretek elsajátítása, az egyes	A korábbi fejlesztési szakaszban megszerzett ismeretek és kompetenciák továbbépítése. A helyesírási szabályzat tudatos használata.	A tárgymutató használata, szabálykeresés íráshoz, önjavításhoz.	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
szófajokkal kapcsolatos helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalókkal együtt.			
A nyelv mint jelrendszer; összefüggés a szavak jelentése, alakja és a szófajba sorolás között.	A fogalmi, az alkalmi, a köznyelvitől eltérő jelentés és a metaforizáció megfigyeltetése. A szavaknak mint egyezményes jeleknek a használata.	A szójelentés és a nyelvhasználati szabály. A jelek fajtái: természetes és mesterséges (közmegegyezésen alapuló) jelek. A jel, a jelentés és a jelölt dolog megfigyeltetése.	Köznyelvi és alkalmi jelentés.
A szókincs rétegezettsége. Átjárhatóság az egyes nyelvi rétegek között.			Szókincs, egyéni, nemzeti; aktív, passzív szókincs.
A magyar szófajok rendszere. A besorolás szempontjai szófajba, szófajcsoportba.	A szó jelentésének és nyelvtani tulajdonságainak megfigyeltetése. A tanult szófajok felismerése, megnevezése, jellemzőinek felsorolása példákkal együtt; a hozzájuk tartozó helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók ismerete, alkalmazása.		Nyelvtani tulajdonság, toldalékolhatóság; szófaj, szófajcsoport.
Önálló alapszófajok: főnév, melléknév, számnév, ige, határozószó. Fogalmuk, fajtáik.	A főnév (köznév : egyedi, elvont, anyag-, gyűjtőnév, tulajdonnév: személy-, állat-, földrajzi, intézmény-, cím, márka-, cégnév. A kezdőbetű, az egybe-, külön- és kötőjeles írás. A melléknév (külső, belső tulajdonságok, valahová tartozás kifejezése). A melléknév fokozása. A személy-, intézmény- és földrajzi nevekből képzett mn. helyesírási kérdései. Szógyűjtés és -alkotás. A számnév (határozott: tő-, sor-, törtszámnév és a határozatlan szn.) Helyesírás számmal és betűvel. A keltezés írása. Az egy szó szófajisága, a két és kettő alak használata. Az ige, az igealak, a magyar igeragozás rendszere. Nyelvhelyességi kérdések: suksükölés, -nák, -nék felcserélése. A határozószó és jelentései. A határozószó hely-, idő- stb. jelölő szerepe a szövegben.	A névszó fogalma: a névszós stílus megfigyeltetése. A magyar személynevek kialakulása; az asszonynév és a becenév fajtái. Igemódok és beszédszándékok. Az irányhármasság mint finnugor sajátosság.	Önálló alapszófaj, főnév, melléknév, számnév; névszó; ige, igefajták, igeragozás; határozószó és fajtái.
Helyettesítő alapszófajok: névmások. <i>Arany János: Grammatika versben</i>	A névmás (főnévi: személyes, birtokos, kölcsönös, visszaható névmás). Főnévi, melléknévi, számnévi névm.: mutató, kérdő, vonatkozó, általános, határozatlan nm. A hangrend szerepe a közelre és távolra mutatóban; a kétféle kérdő mondat eltérő intonációja; vessző a vonatkozó névmás előtt; a hagyományos írásmódú névmások;	Névmásozás a szövegalkotásban és -javításban.	Helyettesítő alapszófaj, névmás és fajtái.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
(részlet)	az aki, ami, amely nyelvhelyességi tudnivalói.		
Az igenévi alapszófajok: főnévi, melléknévi, határozói igenév.	Szóképzéssel keletkezett szófajok és helyesírásuk.		Igenévi alapszófaj, főnévi, melléknévi (folyamatos, befejezett, beálló), határozói igenév.
Viszonyyszók: névelő, névutó, segédige, igekötő, kötőszó.	Az igekötő jelentései, helyesírása. A kötőszó és a vessző használata szókapcsolatban, mondatban.	A névutó irányhármassága. A kötőszó szerepe a szövegösszefüggés megteremtésében.	Viszonyyszó, névelő, névutó, segédige, igekötő, kötőszó.
A mondatszók: módosítószó, kapcsolatteremtő mondatzó, indulatszó.	A módosítószó jelentésváltozásai. Az -e kérdőszó szórendi helye, helyesírása. Vesszőhasználat és indulatszó.	A módosító- és indulatszó szerepe a mondatok modalitásában.	Mondatszó, módosítószó, kapcsolatteremtő mondatzó, indulatszó.
Arany János: Toldi, népdalok, népmondák alapján	A régebbi és a mai nyelvállapot különbségeinek megfigyeltetése és felismertetése a korosztálynak megfelelő szinten.		
	Annak megfigyeltetése, hogy a magyar nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti a tanult idegen nyelv elsajátítását (előljárószó, vonzat, nyelvtani nem stb.).	Kányádi Sándor: Bogotai bagatellek c. versének bemutatása.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Érdemes a tanulmányoknak ezen a pontján tisztázni a nyelvi jel fogalmát, a szó és a toldalék jelszerűségét.

A tanév legnagyobb részét kitevő szófajtan részben új ismeret. Vannak ugyan előzményei, azonban a 4. osztályból törölt mondatban hiányában mondatrészi szerepre nem hivatkozhatunk. Mégis lehetséges a szójelentés és a nyelvtani tulajdonság alapján a fogalmak biztonságos kialakítása, követelményként azok felismerése, a jellemző jegyek alapján meghatározása és besorolása. El nem hanyagolhatók a helyesírási, nyelvhelyességi tudnivalók, a szavak jelentésének és hangalakjának összefüggéséről tanultak, a szólások, közmondások, ill. az irodalmi olvasmányokban oly sokszor előforduló, az alapjelentésen túlmutató ismeretek, ezek gyakorlása.

Fontos a szabálykövetés és az önkontroll, a javítás tudatos alkalmaz(tat)ása fokozatos önállósággal beszédben és írásmunkákban egyaránt.

A tanév során **4 tudásszintmérő dolgozatot** kell íratni.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok:	42 óra
2. Írásbeli szövegek alkotása:	4 óra
3. Rendszerezés, ismételtes:	18 óra
4. Számonkérés, ellenőrzés:	8 óra
5. Irodalmi dolgozatok javítása:	2 óra
Összesen:	74 óra

6. Ismeretek az irodalomról

Időkeret: 55 óra

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
I. Bevezetés az irodalomolvasásba <i>Karinthy Frigyes: Tanítom a kisfiamat</i> vagy <i>Gyurkovics Tibor: A tanár úr notesza</i>	Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása a belefeledkezés, a játékosság, a kaland, a képzelet, az ön- és emberismeret igényével. Az olvasás örömeinek átélése.	Az olvasás, a könyvbe való belefeledkezés adta élmények megfogalmazása.	
II. Versek a mából, a népköltészetből és a reneszánsz irodalmából <i>Kányádi Sándor: Románc</i> <i>József Attila: Születésnapomra</i>	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs magyar és a világirodalom köréből.		
<i>Weöres Sándor: Haragosi Orbán Ottó: A holló</i> <i>Bari Károly: Azt hiszitek</i> <i>Garcia Lorca: Balkon, Táj</i> <i>Megrakják a tüzet</i> (népdal) <i>Nem szoktam, nem szoktam</i> (virágének) <i>Székelty táncszó</i> (táncszó) <i>Kőműves Kelemen, Júlia szép lány</i> (népballada) <i>Arany János: Mátyás anyja</i> (műballada) <i>Janus Pannonius: Pannonia dicsérete</i> (epigramma) <i>Heinrich Heine: Memento</i> (dal) <i>F. Petrarca: LXIV.</i> (szonett) <i>Balassi Bálint: Egy katonaéneke</i> <i>Hogy Júliára találja ...</i> <i>Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm</i> (elégia) A tanév során 6-8 vers.	<p>Néhány fontosabb költői kép (hasonlat, megszemélyesítés, metafora) és alakzat (ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét) felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megtapasztalása a verses formájú lírai és epikai művekben.</p> <p>Ismerkedés további lírai műfajokkal. A művek témájának, hangulatának, hangnemének felismerése.</p>	<p>Népköltészet, műköltészet. Gyűjtés, feldolgozás, eredeti művek létrehozása.</p> <p>Könyvtári munka: <i>Csanádi Imre: Bornemissza Péter</i> Kortárs festők, szobrászok, építészek, zenészek alkotásai (Csoportos felkészülés rövid beszámolóra.)</p>	<p>Műnem, líra, epika, dráma. Népballada, műballada.</p> <p>Epigramma, szonett, elégia; időmértékes verselés.; a rímek fajtái.</p>
III. Elbeszélő művek versben és prózában <i>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi</i> <i>Arany János: Rege a csodaszarvasról, Toldi</i> 10-15 vsz. a Toldiból Történelmi monda: <i>A fehér ló mondája</i> <i>Amikor az ördög Harsányban járt</i>	<p>Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg. A meg tapasztalt formák alkalmazása a mindennapi szövegmondásban és a kreatív fogalmazásban.</p> <p>A szereplők külső és belső tulajdonságainak azonosítása, a felismert tulajdonságok igazolása a művek részleteivel. A jellemzés módjainak számbavétele.</p>	<p><i>A ludas ember</i> (román népmese) A téma hasonlóságának megfigyeltetése a két műben. <i>Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz</i> <i>Arany János: Válasz Petőfinek</i></p>	<p>Történelmi monda, rege elbeszélő költemény, ének.</p> <p>Költői levél.</p>
IV. Házi és választható	Az idő és a tér egyértelműen	A nézőpont	Konfliktus,

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
olvasmányok <i>Gárdonyi Géza:</i> <i>Egri csillagok</i> 15 soros prózarészlet <i>E. Kästner:</i> <i>lányoknak: A két Lotti</i> <i>fiúknak: Május 35.</i> <i>Szabó Magda: Abigél</i> <i>Mándy Iván: Saki</i>	megjelölt mozzanatainak azonosítása. A megjelölés és az utalás nyelvi eszközeinek feltárása. Annak megállapítása, hogy ki beszél el és kinek a szemével látjuk a történetet. A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése. Az epikai mű szerkezetének feltárása. Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és dramatikus műrészek közötti különbségekről. Elbeszélések és elbeszélő költemények, balladák részleteinek dramatizált megjelenítése.	kijelölése és változtatása a reprodukálásban és egyéni fogalmazásban. Filmfeldolgozások közös megtekintése.	epizód, motívum, cselekmény, cselekményszál, nézőpont, tető-, fordulópont, kitérő. .
V. További olvasmányok a magyar irodalomból <i>Pákolitz István: Rózsa</i> (a FÉLHOLD c. ciklusból) <i>Tinódi Sebestyén:</i> <i>Egy históriának summája</i> <i>Illyés Gyula:</i> <i>Egy kisdedre</i> <i>Zrínyi Miklós:</i> <i>Szigeti veszedelem (részlet)</i> <i>Vörösmarty Mihály:</i> <i>A bűvár Kund</i> <i>Megjártam a hadak útját</i>	Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok, közösen és egyénileg olvasott irodalmi és nem irodalmi, verbális, hangzó és képi szövegek bevonásával. További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a korábbi témakörökből.	Sajtófigyelés, válogatás.	Históriás ének. Eposz.
VI. Kitekintés a kommunikáció egyéb formáira	Az új szóbeliség, az elektronikus kommunikáció és tömegkommunikáció néhány formájának megfigyelése.	Műsorfigyelő, ajánlás, az egyénileg vagy közösen látott-hallott művek megbeszélése. A műismertetés megtapasztalása.	Tömegkommunikációs eszközök.

Módszertani és értékelési javaslatok

Legfontosabb az olvasás megszerettetése az elmélyedő csendes szövegmunka és a csoportos feldolgozás hatékonysága mellett. A memoriterek szöveghű tudását, a régiek és az újak emlékezetben tartását szintén nem hanyagolhatjuk el. Emellett a hatodikosok már alkalmat találhatnak műsorszerkesztésre, kisebb közönség előtti nyilvános szereplésre is. Mindez szintén az olvasóvá válás, a válogatni tudás jegyében! (Ugyanez a cél akkor is, ha televíziós, film- vagy egyéb feldolgozásokat ajánl a szaktanár. Ekkor rá kell döbbernien a modern eszközök sokszor sematikus, túlságosan leegyszerűsített ember- és világképen szocializálódott tanulónak arra a nagyságrendnyi különbségre, ami a tágabb horizontokat mutató, éppen ezért fantáziát mozgató, kreativitást előhívó, problémáira választ adó értékes olvasmányok és pl. a szappanoperák között van. Alapos megbeszélést igényel a köztes megoldás: klasszikusok a képernyőn.

A felsorolt olvasmányok mindegyike nem dolgozható föl azonos szinten. A tanár által kijelöltekre viszont megfelelő időt kell fordítani (a többit a választékbővítést, a hasonló témájú, műfajú, hangulatú művek egyszempontú összevetésére, a stíuselemek és a verstani, szerkesztési vagy egyéb ismeretek gyakorlására lehet felhasználni). Célszerű a tanulók magánolvasmányairól szóló élménybeszámolókat meghallgat(tat)ni, értékelni.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztő feladatok:	55 óra
2. Írásbeli szövegek alkotása:	6 óra
3. Rendszerezés, ismételtes:	23 óra
4. Számonkérés, ellenőrzés:	6 óra
5. Irodalmi dolgozatok írása:	2 óra
Összesen:	92 óra

A tanév során **4 tudásszintmérő és 2 irodalmi** jellegű dolgozatot kell íratni.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Önálló ítéletalkotás olvasási és más élmény, tapasztalat alapján egyéni, társadalmi, történeti, morális és egyéb kérdésekről. A tanuló ehhez ismerjen meg a hagyományosan értékközpontúnak tartott művek mellett (olykor helyett) olyanokat is, melyek a bennük feldolgozott lét- helyzetek és problémák révén képesek megszólítani és rá- döbbsenteni, hogy róla (is) szól a mese. Az olvasás fő motivációja legyen az önmegismerés vágya, az ítéletalkotás jelentsen mindenekelőtt önreflexiókat.	Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról. Résztétel a társakkal való vitában, beszélgetésben a mindennapok eseményeivel vagy az olvasottakkal kapcsolatban. Mások véleményének meghallgatása, megértése, kulturáltan megfogalmazott ellenvélemény kifejtése. A jó és a rossz, az igazság és az igazságtosság: az ítékezés mint cselekedet felismerése és gyakorlása a mindennapi helyzetekben, felismerése és értékelése a tanult műalkotásokban.	Tématartás, témaváltás a beszélgetésekben. Szerep- és szimulációs játékok, szerepcsere.	Motiváltság a vélemény- mondáshoz, annak indoklásához.
<i>Petőfi Sándor: A tintásüveg</i> <i>Heltai Jenő: Az esernyő</i> <i>Nátha-dal</i>	A humor kiemelt szerepének érzékelése a mindennapokban (vicceselés, sztorizás, mérsékelt cikizés) és a megjelölt szövegek alapján.		
	A nem saját álláspont kifejtése, az empátia gyakorlása.	Valódi és fiktív élethelyzetek bemutatása.	
	Más korokban keletkezett szövegek, tárgyak, műalkotások másságának megtapasztalása.	Koncentráció énekekkel, rajzzal stb.	
	A különböző kultúrák eltérő életmódjának, szemléletének megtapasztalása néhány olvasott, látott példa alapján.		

Módszertani és értékelési javaslatok

Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése kiemelten, de nem kizárólag az irodalomórák feladata az olvasmányokhoz kapcsolódóan. Az itt felsorolt feladatok nagy része tehát nem

igényel külön időkeretet. Ideálisnak számít az az eset, ha a magyartanár egyben osztályfőnök is, hiszen akkor több lehetősége van a témák megbeszélésére, problémák szimulálására az egyén és a közösség egyidejű nevelésének érdekében.

A humorhoz és társaihoz, mint minden dolog értékeléséhez, mindig hozzá kell kapcsolni az empátia, az együttérzés vagy éppen a segítőkészség fogalmát, ahogy az udvarias, tapintatos megfogalmazás is jogos elvárás!

Az 5-6. osztályos fejlesztési szakasz kimeneti követelményei

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása, megértése

A kapcsolatfelvétel és - megszakítás illemszabályainak ismerete. A testbeszéd és a hangosítás eszközeinek alkalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően. Egyszerű szövegek alkotása olvasmányok és egyéni élmények alapján, a hallott szöveg megértése. A visszakérdezés és az elhangzottakra való reagálás lehetőségeinek ismerete.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Az élőbeszéd tempójával egyező folyamatos hangos és a szöveget értelmező csendes olvasás. Az olvasmányok témájának, szereplőinek, helyszíneinek, a szövegben kibontott cselekmény szálainak azonosítása; az elsődleges, szó szerinti és az elvontabb, metaforikus jelentés felfogása. A lírai művek képiségének, zeneiségének élményszerű átélése, kifejezőeszközeinek megnevezése.

3. Írásbeli szöveg alkotása, íráskép, helyesírás

Jól olvasható, rendezett külsejű, lendületes írás. A tanult helyesírási alapelvek, szabályok alkalmazása másolás, tollbamondás és emlékezetből való íráskor és önálló szövegek alkotásakor. A helyesírási szabályzat használata. Rövid elbeszélés, leírás tárgyról, tájról, emberről (jellemzés) készítése olvasmány vagy egyéni élmény alapján.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Motiváltság az ismeretszerzésre. A tanulás általános és az egyes tantárgyak befogadásához nélkülözhetetlen speciális technikáinak alkalmazása. Tájékozottság a könyvtári eligazodásban: információgyűjtés és -elrendezés. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok, kézikönyvek használatában. Szabály és meghatározás szerkesztése. Keresés nem csak írásos információhordozóból.

5. Ismeretek az anyanyelvről

A nyelv rendszerszerűségének ismerete. A hangképzés, a hang és a betű, a hangtörvények, a szó jelentése és hanglakja összefüggéseinek a felismerése és megnevezése. A szavak, szóelemek, a szófajok és fajtáik jellemzőinek, helyesírási, nyelvhelyességi tudnivalóinak alkalmazása.

6. Ismeretek az irodalomról

A tanult irodalmi művek néhány adatának (téma, szereplők, cselekmény, szerkezet, nyelvi megformáltság (képiség, zeneiség) bemutatása. Képesség a műnemek és a tanult műfajok, a népköltészet és műköltészet közötti különbségek és hasonlóságok feltárására. Az időrend, az egyszerű ok-okozati viszonyok felismerése. A szerző és a cím azonosítása, a memoriterek biztos emlékezetbe vésése és hatásos felidézése.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása olvasmány- és egyéb élmények hatásáról, a jó és a rossz, az igazság, az igazságtalanság, a humor tekintetében. Beszámoló az átélés élményéről.

7. TANÉV

Célok, feladatok

Az általános iskola utolsó szakasza már a középfokú oktatásra készít elő. Éppen ezért támogatni kell a diákok érzelmi, szociális és intellektuális érését annak ellenére, hogy tizenéveseink a pubertásnak talán a legnehezebb szakaszát élik át. Fejlesztésük érdekében személyiségük legjobb tulajdonságaira kell és lehet alapoznunk.

A kommunikációs kihívások és elvárások egyaránt felébreszthetnek bennük megfelelni akarást és tudást, és ezek ellenkezőjeként passzivitást vagy éppen dacot. Ha azonban érzik, tapasztalják tanáruk bizalmát és megértését, akkor csodára, önmaguk legyőzésére is hajlandók. Erre a pozitív vonásra kell a tanórák során építeni!

Magyar nyelvtanból új ismeret a mondat, bár annak tartalmi és szerkezeti szempontú felosztását és a mondatzáró írásjelhasználatot tanulták már. A nyelv rendszerének továbbépítése, gyakorlati alkalmazása több más mellett gondolkodási képességeik fejlődésére hat jótékonyan (rendszerlátás, kombináció, következtetés, problémamegoldás analízis, szintetizáló, összehasonlító, általánosító és konkretizáló lépések után). A mondatrészek és kifejezőeszközök felismeréséhez, a mondat szerkezetét megjelenítő mondatábrázoláshoz és a szóalkotáshoz pedig az alternatívák végiggondolása, a variációk kipróbálása, a helyes döntés meghozatala szükséges.

A mondat szó szerinti és a szövegkörnyezettől függő jelentésének feltárása s az összes mondattani ismeret szerepet játszik a szövegértés és -feldolgozás és természetesen a szövegalkotás színvonalának emelkedésében. A tanuláshoz ezen a fokon a korábbinál nagyobb erőfeszítés és szorgalom, előrelátás szükséges, hiszen hamarosan itt az iskolaválasztás.

Magyar irodalomból egyre közelebb kerülnek a tanulók a mindennapi tapasztalatuktól eltérő, tartalmi, nyelvi, esztétikai szempontból igényesebb klasszikus és mai szövegekhez, párhuzamosan a sok idejüket lefoglaló másféle kínálattal. Tanárnak és diáknak egyaránt meg kell küzdenie az igazi értékek győzelméért, de legalább elfogadásáért. Ehhez azonban nem elég a verbális ráhatás, mindenekelőtt élmény kell, élmény a javából!

Követelmények

- legyen képes a tanuló a nyelv rendszerszerűségének elfogadására a mondattani és a szóalkotás módjaival kapcsolatos ismeretek alapján;
- legyen jártas a tanultak értő használatában helyesírási, kifejező- és szövegértő képessége javítása érdekében;
- legyen jártas mind aktívabb társas nyelvhasználatban, kisebb vitában;
- tudjon tanulni, különböző információhordókat kezelni, belőlük adatokat keresni, azokat új helyzetben és céllal felhasználni;
- legyen képes az irodalmi alkotásokban és a mindennapokban megismert helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek felismerésére, bemutatására, véleményezésére;
- fogadja el a műalkotásokból eléje táruló világ fikatív voltát;
- legyen jártas a zeneiség elemeinek és hatásának felismerésében, a formanyelv eszközeinek azonosításában;
- legyen jártas az olvasott és feldolgozott lírai, epikai és a látott drámai művek olvasott részleteiről való beszámolásban (író, cím, a kor és a mű kapcsolata, szerkezet, cselekmény, jelentős, esetleg váratlan fordulatok, fő- és mellékszereplők);
- ismerje a jellemzés módjait, tudjon készíteni egyszerűbb jellemzéseket;
- tudja megkülönböztetni a műnemeket és műfajokat, mindkettőbe besorolni a tanult műveket;
- legyen nyitott a játékos és humoros megoldásokra, különböztesse meg a humort az ironiától;
- legyen kitekintése egy-egy korszak legfontosabb társadalom- és művelődéstörténeti törekvéseinek összefüggéseire.

Az éves órakeret

Magyar nyelv: évi: 74 óra (heti: 2 óra)

Magyar irodalom: évi: 74 óra (heti: 2 óra).

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A társas-társadalmi együttéléshez szükséges nyelvi és nem nyelvi képességek fejlesztése magánjellegű és kisközösségi helyzetekben. Az öntudat, a fellépés biztonsága, a saját mondanivaló kifejezésének igénye, mások személyének és véleményének megértése, tiszteletben tartása.	Alkalmazkodás a kommunikáció tényezőihez : cél, alkalom, partnerek, a köztük lévő viszony stb. előre tervezett és spontán helyzetekben. A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök használata, értelmezése (dekódolása) a beszédtárs megnyilatkozásaiban. Bemutatás, bemutatkozás élőszóban, telefonon.	Alkalmazkodás az ismert (amit már a partner tud) és az újszerű (hírértékű, korábban nem tapasztalt) közleményelemhez hangszállal, szó- és mondatrenddel.	Kommunikációs cél, helyzet, alkalom, beszélő, hallgató, beszédpartner) a köztük lévő (hivatalos, baráti stb.) viszony, a komm. kódja, csatornája.
	A különféle mondatok változatos és tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Az intonáció gyakorlása.	Kezdeményezés, aktivitás a komm.-ban; igazságkeresés, konfliktustűrés, igazságra, a megoldás együttes keresésére törekvés.	Közlési szándék, tájékoztatás, kifejezés, vélemény-mondás, befolyásolás.
	A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés mód, helyes hangképzés, mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazására törekvés.		
	A testbeszéd, az arcjáték néhány jelének ismerete, törekvés ezek célszerű alkalmazására. A szemkontaktus jelentőségének megtapasztalása.	A távolságtartás differenciált megválasztása “nálunk és más nemzeteknél”, az ún. intim szféra tisztelete.	
	A beszédpartnerrel való együttműködés (megértő-segítő, együttműködést mutató, de passzív, elutasító, hárító-kibújó stb.) változatainak megismerése, megfelelő stratégia választása.		
	A látottak (átéltek) és a feltételezések (következtetések, hipotézisek stb.) megkülönböztetése nyelvi és metakomm. eszközökkel.		
	Mások véleményének meghallgatása, tömör összefoglalása többszereplős helyzetekben. Csatlakozás valamelyik véleményhez; ellenvélemény kifejtése		

	érveléssel, cáfolással.		
	Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással.		

Módszertani és értékelési javaslatok

A beszédkésztséget és a szóbeli szövegek megértésének, alkotásának lehetőségeit valamennyi magyarórán preferáljuk. (A felelet is beszédmű!) Következésképpen, mégis tapintatosan kell eljárunk, mert a tanulók nagyon különbözőek.

A nyelvi eszközök megtanulása nyelvtanórán történik, ám az olvasmányok (és a tömegkommunikáció) is bőven kínál megfigyelésre és értékelésre, elemzésre érdemes, érzelmeket, értelmet egyaránt kifejező mintákat. Találhatunk bennük követendő vagy elítélendő mintákat, csak nyitott szemmel-füllel kell vizsgálódnunk.

A tanulók szóbeli megnyilvánulásait többnyire verbálisan értékeljük, de időnként sor kerülhet osztályzásukra is.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Csendes olvasás különböző tartalmú, rendeltetésű (magán-célú, hivatalos, publicisztikai, irodalmi, ismeretterjesztő stb.) szövegek megértéséhez, szerkezetének feltárásához.	A csendes értelmező olvasás pontosságának fokozása. Kifejező hangos olvasás a szöveg előzetes tanulmányozása után.		
	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek lehetséges jelentés(ei)nek csoportos, egyéni, irányított és önálló megértése. A szövegértési technikák gyakorlása: következtetés az olvasottak alapján a szerzőre, a korra, a műfajra, a stílusra.	Személyes vélemény, álláspont nyilvánítása, indoklása, megvédése az esetleges ellenvéleménnyel szemben.	
	A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggéseinek felismerése szépirodalmi és másféle művekben tanári irányítással és önállóan. Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezésük gyakorlása.	Az íráskép az elrendezés, az írásjelek és egyéb vizuális jelek (illusztráció, ábra, grafikon) jelentéshordozó szerepe.	Köznyelvi szókép (kockaház), irodalmi szókép, megszemélyesítés, hasonlat, metafora.
	Az olvasott művekből merített vagy a megértésükhöz szükséges aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.		
	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek olvasása és megértése, a szövegelemző eljárások önálló alkalmazása. A téma, a résztema, a mondanivaló, a tartalmi párhuzamok, ellentétek felismerése, megfogalmazása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, feltárása, válasz kérdésekre, adott szempontokra, vázlatkészítés,	A szövegértelmezés és az eredményes tanulás összefüggése. (Akarj és tudj tanulni!)	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	összefoglalás.		
	Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyeltetése a képszerűség és a tárgyszerűség összevetésével. A tájékoztató (hír) és a véleményközlő műfajok (kommentár) közötti különbség megfigyeltetése.	Kitekintés az írott és az elektronikus média műfajaira.	Tájékoztató sajtóműfaj: hír, tudósítás, interjú, riport; véleményközlő: kommentár, kritika; befolyásoló: hirdetés, reklám.
	Rövidebb és hosszabb irodalmi szövegek önálló olvasása házi vagy ajánlott olvasmányként, a szöveg feldolgozása előre megadott szempontok szerint. A tanulók bevonása az olvasmányok egy részének kiválasztásába. Vélemények hasonlóságainak, különbségeinek értékelése; a vélemények megfogalmazása.	Annak belátása, hogy eredeti szöveg nem helyettesíthető tartalmi kivonattal, rövidítéssel. Ilyen- kor éppen az olvasmányélmény, az átélés, a beleképzelés, a gyönyörködés mozzanata marad el.	
	Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő (régies), archaizáló szövegek megértése egynyelvű szótárak, lábjegyzetek, kislexikonok stb. segítségével.	Annak megtapasztalása, hogy az idők folyamán a szókinész változik a leggyorsabban és a legszembetűnőbben.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Az értő csendes olvasás a különböző szövegek elsajátításához ad segítséget. Ennek elsősorban itt van jelentősége, a kritikai olvasásnak a hibák, ellentmondások feltárásában, míg a kreatív olvasás közel jár az alkotás folyamatához. A megértett szöveg nyomán belsővé vált tudás, az olvasás közben átélt érzelmek, indulatok bemutatására pedig a hangos kifejező olvasás a megfelelő módszer. Az utóbbihoz és a saját szövegek elmondásához a beszédtechnikai eszközök további fejlesztése szükséges, azok szerepét a tartalmak, érzelmek közvetítésében nem lehet 7. osztályban sem mellőzni. Itt az ideje a sajtóban való rendszeres tallózásnak is!

A hangos olvasás időhiány miatt sajnos egyre inkább háttérbe szorul. Irodalomórákon mégis adjunk alkalmat a kifejező felolvasásra, a beszédtechnikai ismeretek tudatos felhasználására, a hallgató számára élményt nyújtó, a művészt megközelítő tolmácsolásra (a szöveg előzetes tanulmányozása után). A művésztől eltérő előismereteket és interpretációt igényelnek az ismeretterjesztő szövegek. Más a módszere esetükben a megértés és elsajátítás ellenőrzésének (kérdésre felelés, feladatmegoldás, teszt stb.) és olykor érdemjeggyel való értékelésének is.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Olvasható, rendezett írás, a nyelvi normákat követő	Esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően a tempó fokozásával. Az egyéniséget felmutató írásjegyek mellett	Részvétel pályázatokon, versenyeken, a	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
helyesírás, önkifejezés egyéni sajátosságokat mutató stílusban az alapvető szövegtípusokban.	törekedni kell az olvashatóságra is.	korosztály számára hirdetett nyelvi mozgalmakban.	
	Szövegalkotás gyakorlása ismert szövegtípusokban és műfajokban (leírás, különböző nézőpontú elbeszélés, jellemzés, ismertetés, vélemény). Megadott vázlat felhasználásával vagy önálló vázlatlaltal lehet irányítani a figyelmet. Próbálkozás egy témának különböző szövegtípusban, műfajban való megfogalmazására.	A bekezdés megszerkesztése a tételmondatra, a bekezdések kezdő, befejező fordulataira, kapcsolóelemeire figyelve.	Bekezdés, tételmondat.
	A nyelvtani, nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek és nyelvi elemek stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása az iskolai fogalmazásokban, kreatív szövegekben.		Kreatív szöveg.
	Az önkifejezés képessége és a kreativitás megjelenése különböző műfajokban (párbeszéd írása és beszerkesztése elbeszélő fogalmazásba, dramatizálás, párbeszéd átírása elbeszéléssé).		
	Rövidebb beszámoló anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan.		

Módszertani és értékelési javaslatok

Az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése köztes feladata a két részstúdiumnak, a helyesírás szintjének emelése viszont elsősorban a nyelvtanórákon történik a grammatikai alapok biztosításával. A fogalmazásnak sokszor nem a tanítása, hanem értékelése jelent nehézséget. Óvakodni kell a szubjektív megítéléstől, hiszen jól nyomon követhető a történet kitalálása, megszerkesztése, a témához illő stílusban való kidolgozása. Ebben a korban már kérhetjük a párbeszéd beillesztését, a fordulatosságot, a jellemzések megalapozottságát, a képzavarok és stílustalanságok kerülését és persze a jó helyesírás mellett az esztétikus külalakot.

A dinamikus sztereotípiaként működő, jó tempójú íráskészség csupán technikai feltétele az egyre bonyolultabb gondolatok lejegyzésének. A helyesírás ugyan soha nem nélkülözi a megfontolás mozzanatát, de ebben az életkorban (és a továbbiakban) a döntés gyorsítandó. Munka előtt és közben a tartalom, a közlendő végiggondolása szintén odafigyelést, gondos tervezést igényel akkor is, ha a vázlatot nem íratjuk le. A szövegalkotás, fogalmazás mindig megköveteli, hogy a tanuló formába öntés közben, szinte automatikusan döntéseket hozzon az anyag összegyűjtése és elrendezése, a nézőpontnak és más szabályoknak megfelelő megszerkesztése, a nyelvi eszközök kiválasztása, a teljes szövegmű megalkotása tekintetében. Az ilyen komplex tevékenység igazán megérdemli az adekvát értékelést, osztályozást!

4. A tanulási képesség fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A tanuló emlékezeti típusának és gondolkodási képességének ismeretében lehet	Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen szavak, kifejezések	A lényeg kiemelése, a probléma újszerű vagy sokoldalú megközelítése,	Forrásjegyzék, hivatkozás.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
továbbfejleszteni az elsajátítás legtartósabb és leggazdaságosabb módját, a szöveges és vizuális információk (ábra, kép stb.) egyidejű felfogása mellett. A szöveg memorizálása, az ismétlés szerepének felfedezése.	jelentésének megkeresése önállóan egynyelvű szótárakban, a tanult anyag (bármely tantárgyból!) bővítése különböző információhordozókból.	korrekt forráshivatkozás, a vázlatba beletekintő szabad előadás. Tantárgyi kislexikon használata, készítése csoportmunkával.	
	Az egyénileg vagy csoportosan gyűjtött információk elrendezése, felhasználása a kitűzött célnak megfelelően.	Feleletterv készítése, jegyzetelés.	
	Elemi gyakorlottság az információk felhasználásában, a források megjelölésében.		Könyvészeti adatok.
	Önálló vázlatkészítés rövidebb szövegek alapján szavak, problémák megjelölésével, kérdések vagy kijelentések formájában.		
	Egyszerűbb szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése a szöveggel összefüggésben. A tömegkommunikációból szerzett ismeretek adaptálása.		
	Az összefoglalás sajátosságainak ismerete, összefoglalás készítése megadott szempontok alapján tanári irányítással, csoportosan és önállóan. Összefoglalás mintájául érdemes tanulmányozni a különböző tankönyveket!		
	Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása. A jegyzet alkotó felhasználása tanuláskor, reprodukáláskor.	A lámpaláz leküzdésének módszerei.	
	Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásokból származó információk összevetése tanári irányítással, csoportosan. A legjobb változat kiválasztása a döntésképeség és felelősségérzet fokozásával.		

Módszertani és értékelési javaslatok

Szoktassuk a tanulókat egyre alaposabb, körültekintőbb tanulásra, szüntelen visszacsatolásra, önellenőrzésre. Adjunk alkalmat az önálló vagy csoportos könyvtári kutatás, felkészülés eredményének bemutatására, újabb problémák tisztázására, vitára, lényeglátásra, összefüggések megtalálására a különböző információhordozókból.

5. Ismeretek az anyanyelvről

Időkeret: 45 óra

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A mai magyar nyelv	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani	A nyelv és a	Mondat,

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
árnyalt és igényes használatához szükséges ismeretek az egyszerű mondat és a szóalkotás köréből.	összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével), azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése, szerkezeti átalakítása.	beszéd. A mondatfajták, a mondatvégi írásjelek, az intonálás és a jelentés összefüggései.	mondatfajták, szófaj, mondatrész.
A szóalkotás módjai: szóösszetétel, szóképzés; jelentésváltozás, szófajváltás; helyesírási kérdések.	A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok; a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentést befolyásoló szerepének megtapasztalása.		Szóösszetétel, előtag, utótag, szóképzés, szófajváltás.
A mondat fogalma. Jelentés, funkció, megszerkesztettség (szövegbe való beszerkesztettség), hangzás.	Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhez való alkalmazkodásban, kitüntetetten a más-más jelentésű és funkciójú mondatok használatában.	A mondatjelentés változása a kommunikációs helyzetnek megfelelően.	
A mondatok osztályozása tartalom, szerkezet, minőség szerint.	A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése és gyakorlása az egyszerű mondat körében. A tulajdonnevek helyesírási szabályainak felelevenítése és alkalmazása.	A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentése.	Mondategység, mondategész, egyszerű, összetett mondat, tagmondat, állító, tagadó mondat.
Az egyszerű mondat fogalma; tagolt és tagolatlan m., tő- és bővített mondat.	Mondatelemzési gyakorlatok; a mondategész felismerése.	A tagolatlan mondat fajtái: szerkesztett és szerkesztetlen mondat.	Tagolt és tagolatlan mondat. Tőmondat, bővített mondat, fő rész, bővítmény.
Az alany és az állítmány fogalma, fajtái, nyelvi kifejezőeszközei; az A-Á-i és a mellérendelő szószerkezet.	Logikai és nyelvtani egyeztetés. Központozás. Mondatelemzés aláhúzással, mondatábrával, a kifejezőeszközök feltüntetésével. Az igekötős igék helyesírásának, a -t végű igékkel kapcsolatos nyelvhelyességi tudnivalóknak és az igék teljes hasonulásának, toldalékolásának gyakorlása a mondaton belül.	A kell, lehet, szabad... stb. állítmány melletti alany. A szórend szerepe.	Igei, névszói, névszói- igei állítmány; határozott, határozatlan, általános alany. Szószerkezet, szintagma, alany-állítmányi és mellér. szószerk.
A tárgy fogalma és fajtái, kifejezőeszközei; a tárgyas szószerkezet.	Felismerési, helyesírási és mondatelemzési gyakorlatok. Alany- és tárgyváltás-, kihagyás a szövegben.	Az igenévvél kifejezett alany és tárgy tárgya. A határozó értékű tárgy.	Tárgy, határozott, határozatlan tárgy; eredmény-, iránytárgy, alárendelő szószerkezet, tárgyas szintagma.
A határozó fogalma, fajtái, kifejezőeszközei. A határozós szószerkezet. Helyesírási és	A határozói irányhármasság megfigyeltetése, nyelvhasználati tudnivalói. A tanult helyesírási szabályok tudatos alkalmazása az eszköz- és társhatározó, az eredet- és eredményh. stb. körében.	Határozócsoportok: helyféle, időféle, módféle, állapotféle és állandó határozók.	Határozó, körülmény, helyhatározó, képes hh., időhatározó, módh., állapoth.,

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
nyelvhelyességi kérdések: -ba, -be, -ban, -ben stb.	Az alá- és mellérendelő szószerkezetek felismerése, helyesírása, mondatelemzési és mondatalkotási gyakorlatok.	Számhatározó, tekinteth., számállapoth., a fok- és mértékh. Összekapcsolt és kettős határozók.	eszközh., okh., célh., eredeth., erdményh., részeshatározó, hasonló h.; vonzat, állandó határozó.
A jelző fogalma, fajtái, nyelvi kifejezőeszközei; a jelzős szószerkezet.	Mondatelemzési és szóválasztási feladatok. A névszói állítmány és a minőségjelző megkülönböztetése szórenddel és hangsúllyal. A birtoklás kifejezésének változatai nyelvünkben. A többbelemű földrajzi nevekből, intézmény- és személynevekből képzett jelzők és a sorszámmal kifejezett jelzők helyesírása. Értelmező és vesszőhasználat.	A kijelölő jelző.	Jelző, minőség-, mennyiség-, birtokos, értelmező jelző. Jelzős szószerkezet.
Az egyszerű mondat központosítása: vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző.	Mondatalkotási, -elemzési, helyesírasi, nyelvhelyességi gyakorlatok.		
	Példák régebbi korok szövegei, szövegrészletei alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelésére.		
	Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetésének képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	A határozók kifejezőeszközei a tanult idegen nyelven (előljáró-szó, vonzat stb.).	
	Az egész év során gyakorolni kell a helyesírasi szabályzat, a szótárak, kézikönyvek használatát, az önjavítást.		

Módszertani és értékelési javaslatok

A két igen terjedelmes anyagrész (szóalkotás, mondattan) eredményes átadása megköveteli, hogy racionálisan bánjunk a korábbi ismeretekkel, kerüljük tehát – ahol lehet –, a fölösleges újratanítást. Indokolt a folyamatos ismétlés és a belső nyelvi koncentráció a hangtan, a szófajtan, az alaktan, a jelentés- és a helyesírás és nyelvhelyesség tekintetében.

A mondatrészek, szintagmák nem önmagukban töltik be szerepüket, hanem a mondategészben és a szövegben. Ezért az indukciós anyagok vizsgálatán kívül célszerű újabb, különböző témájú szövegekből választott mondatok gyűjtése, vizsgálata közösen és önállóan. Érdemes figyelmet fordítani a szövegbe beépített mondatokra, a bőbeszédűség és a fölösleges ismétlés elkerülése érdekében.

A mondatok aláhúzásos és ágrajzos elemzése szintén nem öncélú. Egyrészt összefüggéseket láttat, gondolkodtat, másrészt jól előkészíti a 8. osztály anyagát, az alárendelt összetett mondattan témáját.

A szóalkotást mint a szókincs bővítésének nélkülözhetetlen módszerét tanítjuk, figyelemmel a helyesírásra, a jelentés- és/vagy szófajváltásra.

A folyamatos értékelés mellett szükség van az évi 4 tudásszintmérő dolgozat megírására. Egyre fontosabbá válik ebben a magát kereső, vetélkedésre kész kamaszokban a helyi, megyei, esetleg országos versenyeken való megmérettetés, a nyelvművelő mozgalmakba való bekapcsolódás. Ösztönözzük és segítsük hát tanulóinkat ebben is!

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok: 45 óra
2. Rendszerezés, ismétlés: 19 óra

3. Számonkérés, ellenőrzés:	8 óra
4. Irodalmi dolgozatok javítása:	2 óra
Összesen:	74 óra

6. Ismeretek az irodalomról

Időkeret: 50 óra

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
I. Az irodalom mint művészet Az irodalom mint művészet legyen befogadható a kifejezési formák és a költői nyelv sajátosságainak felismerésével, megértésével! A művek kiválasztása és feldolgozása szolgálja az olvasóvá válást a szövegekből és a művön kívüli tapasztalatokból származó élményekkel, alapozza meg az újabb alkotások iránti érdeklődést, a képzelet mozgósítását, az érzelmekeltést, a személyes megszólítottság folytán pedig a mű alapkérdése váljék saját problémává, értékrendje interiorizálódjék! <i>Nádas Péter: Hazug, csalo</i> <i>Örkény István: Gondolatok a pincében</i>	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	Beszámoló a magánolvasmányok közül a legmélyebb nyomot hagyóról, részletek felolvasásával.	Novella, egyperces.
II. A lírai formanyelv A lírai formanyelv vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, képiség). <i>Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez</i> <i>Szegény Zsuzsi, a táborozáskor</i> <i>Robert Burns: Falusi kislány</i> <i>Wolfgang Goethe: Vadrózsa</i> <i>Szabó Lőrinc: A légy</i> 6-8 teljes vers tanév folyamán.	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek olvasása és feldolgozása a klasszikus és a kortárs magyar és világirodalom köréből. Hangulati hatásuk felismerése a tanult művekben. A főbb költői képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai szövegben. Az előbbieik	Művelődéstörténeti kitekintés. Témaazonosság: <i>Kölcsey Ferenc: A Reményhez</i>	Ritmus, rím, ütemhangsúlyos és időmértékes verselés. Átképzeléses előadásmód. Felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus. Epigramma, dal, helyzetdal.

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	jelentésteremtő szerepének megértése.		
III. Ismerkedés a romantika irodalmával <i>Kölcsey Ferenc: Himnusz, Huszt</i> <i>Parainesis (részlet)</i> 5-10 mondat próza <i>Vörösmarty Mihály: Szózat</i> <i>Petőfi Sándor: Nemzeti dal</i> <i>Egy gondolat bánt engemet</i> <i>Szeptember végén</i> <i>Föltámadott a tenger</i> <i>A helység kalapácsa (részl.)</i> <i>Arany János: Szülőhelyem</i> <i>Szondi két apródja</i> <i>Csalfa sugár</i> <i>A fülemile</i>	<p>Lírai és nem lírai verses és prózai műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságai megértése.</p> <p>A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése és azonosítása. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.</p>	<p>A kor és a mű összefüggései. A romantika mint korstílus. <i>Arany J.: Rendületlenül</i> Művelődéstörténeti kitekintés. Néhány élet- és pályarajzra vonatkozó adat kikeresése.</p> <p><i>Heinrich Heine: 1849 októberében (részlet)</i> <i>Victor Hugo: Amit a költő 1848-ban gondolt</i></p>	<p>Romantika, a romantikus kép, himnusz, óda, rapszódia, vígposz, elégia, parainésis (= intelem).</p>
IV. Házi és választható olvasmányok Beszámoló epikus művekről (szerkezet, cselekmény, fordulatok, fő- és mellékszál, fő- és mellékszereplők, jellemzésük). <i>Jókai Mór: A kőszívű ember fiai</i> vagy <i>Az arany ember</i> vagy <i>A löcsei fehér asszony</i> <i>A nagyenyedi két fűzfa</i> V. A romantika és a realizmus határán <i>Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője</i> <i>A néhai bárány</i> <i>A ló, a báránka és a nyúl</i> <i>A számár sine curában</i> vagy <i>A kis szeplős</i> <i>A pénzügyminiszter reggelije</i> vagy <i>A korlátfa</i> vagy <i>A. Dumas: Monte Cristo grófja</i> vagy <i>Jean Austin: Emma</i> Kb. 10 sornyi prózarészlet.	<p>Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása, a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. A szerkezet elemeinek felismerése, elkülönítése. A hétköznapi és a művészi kommunikáció sajátosságainak és különbözőségeinek felismerése. A szó szerinti és az átvitt jelentés felfogása. Kreatív történet-elbeszélési és történet-átírási gyakorlatok. A külső és belső jellemzés eszközei (környezet, ruházat, beszédmód, mások véleménye, kedvenc tevékenység stb.) a tanult művekben és saját fogalmazásokban. A közvetett idő- és térmegjelölések azonosítása, kikövetkeztetése a szövegösszefüggésből. Törekvés az idő- és térmegjelölések értelmezésére, az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés és a különböző idősíkok érzékelésére, a művészi fikció valószerűsítésére.</p> <p>Az elbeszélői nézőpont és beszédhelyzet érzékelése a tanult</p>	<p>További olvasmányok: <i>Petőfi Sándor: Okatootáia</i> <i>Mikszáth Kálmán: A jelek mesterei</i> <i>Az elfelejtett rab</i> <i>Anton Pavlovics Csehov: A tokba bújó ember</i> <i>Krúdy Gyula: Az ősök</i> <i>Charles Dickens: Karácsonyi ének</i> <i>Ray Bradbury: Fahrenheit 451</i> <i>Mándy Iván: Tizenhat éven alul</i> <i>Jules Verne: Két évi vakáció</i></p> <p>Dramatizálás, más megoldások</p>	<p>Karcolat, tudományos-fantasztikus mű (sci-fi).</p> <p>A jellemzés eszközei.</p> <p>Műbeli idő és tér, fikció.</p> <p>Nézőpont, beszédhelyzet.</p>

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	művekben. Előreutalások és késleltetések megkülönböztetése.	keresése.	
VI. Ismerkedés a drámai műnemmél <i>W. Shakespeare: Romeo és Júlia</i> vagy: <i>Szigligeti Ede: Liliomfi</i>	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Szituációk, instrukciók értelmezése és megjelenítése. Az írói közlés, utasítás és a szereplők beszéde (replikái) közötti nyelvi különbségek megfigyeltetése. Közös színházlátogatás.		
VII. Kitekintés a kommunikáció egyéb formáira	A vicc, a pletyka és hatása. Gyűjtőmunka, tematikai osztályozás. A műfaj időhöz, eseményhez, személyhez kötöttsége. Szellemesség, egyéni hang, máskor nyelvi igénytelenség.	A reklám mint befolyásoló szöveg. A popzene mint tömegszórakoztató műfaj.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Meg kell találni a kellő arányt az irodalomolvasás, a művek középpontba állítása, az összefüggések, értékek keresése és a tételes tudást követelő, (jobbára bebiflázott anyagból) házi vizsgára való felkészítés terjedése között. Ez utóbbit általánosan nem javasoljuk, kötelezővé tételét ebben az életkorban kerülendőnek tartjuk! Időnként persze szükséges a tanultakról való igényes beszámoló egyéni vélemény kifejtésével kiselőadás formájában, de csak differenciáltan. A vizsgánál fontosabb és célravezetőbb a csoportos és önálló, egyre elmélyedőbb, az olvasott-látott művek hatására is rákérdező tanári-tanulói tevékenység, az elméleti ismeretek felhasználása önálló "műelemzési ujjgyakorlatok" közben és élményszerű fogalmazások írásakor.

Ismét felhívjuk a figyelmet a felsorolt művek közötti válogatás lehetőségére és felelősségére, mert a megismerés mélysége fontosabb, mint a mennyiségelvű felületesség, a dilettantizmus. Sokat segíthetnek a feldolgozást megindító, időnként továbblendítő jó tanári instrukciók, megjegyzések, ötletek és a tankönyvi magyarázó szövegek

Azt mindenképpen el kellene tudni érni, hogy a művekkel való foglalkozás eredményeként ne csak az egyén és a mű között jöjjön létre (én-ő / = a mű szereplői, eseményei stb.), hanem a diákokban meginduljon a kíváncsi önmagára ismerés, a szereplőkkel való azonosulni tudás, a folytatás előtértelezése stb. (én-én kommunikáció) legalább elemi fokon.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok:	50 óra
2. Rendszerezés, ismétlés:	18 óra
3. Számonkérés, ellenőrzés:	6 óra
Összesen:	74 óra

7. Az ítéldőképeség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Önálló gondolkodás, az önkifejezés kulturáltsága, a kulturális és történelmi másság felismerése, megértése, elfogadása és	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbségének megértése és elfogadása.	Testbeszéd: taps, kézfogás, elismerő tekintet, (kevésbé ajánlott: fütty, dobogás stb.). Verbális:	Tetszésnyilvánítás.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
tisztelete. A műalkotások aktív befogadása, igény és fogékonyság a műélvezetre, a műalkotás fikatív létmódjának megértésére.		gratuláció, néhány elismerő szó, kifejtett vélemény érvekkel stb.	
	A helyzet-, a jellemkomikum a művészetben, a szerzői modalitás különféle formáinak azonosítása, jelentésteremtő szerepük felismerése (pl. irónia, gúny, paródia).	<i>Petőfi Sándor: Levél Arany Jánoshoz (Meghaltál-e...?)</i> <i>Jonathan Swift: Gulliver Liliputban</i> <i>Rejtő Jenő: Szőke ciklon</i> <i>Karinthy Frigyes: Így írtok ti (részlet)</i>	Irónia, gúny, paródia.
	Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb megtapasztalása, a hatásra reflektálás csoportos beszélgetésben és önállóan. A beszélgetés stílusa alkalmazkodjék a tárgyalt műalkotás stílusához.	Az alternatív művek véleményezése, illusztrálása, egyes részeinek dramatizálása.	
	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle helyzetekben és szövegekben. A konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és reflexiója különböző műalkotások, mindennapi szövegműfajok és helyzetek kapcsán. Aktív részvétel megbeszélésben, vitában.	Konfliktuskezelési technikák: egymás nézeteinek tisztázása, közelítése, a nyílt összecsapás, a személyeskedés elkerülése, közös döntés kölcsönös engedményekkel, az engedékeny fél kompenzálása, kilépés a helyzetből, együttműködés vélemény- és érdekegyeztetéssel, tárgyalás, alternatívák keresése.	Konfliktuskerülés, kompromisszum.
	Az életkortól függő szemlélet megfigyelése irodalmi és mindennapi szövegműfajokban.	Szimulációs gyakorlatok olvasmányok, tapasztalatok alapján.	

Módszertani és értékelési javaslatok

A szélsőségesen kritikus hajlamot megfelelő keretek között célszerű érvényesíttetni. Az ítéletek, vélemények kimondásához és elfogadásához egyaránt kell erő. Ez utóbbit is gyakoroltassuk olvasmányokhoz és egyéni tapasztalatokhoz kötötten.

Törekedni kell az egysíkú, sommás vélemények helyett érvekkel megtámogatott nézetek konfliktuskerülő kifejtésére.

A véleményformálás értékelése leginkább az irodalmi anyaghoz kapcsoltn célszerű.

8. TANÉV

Célok, feladatok

Az utolsó évfolyamra a tanulók valamelyest megnyugszanak, s a dédelgető általános iskolához való ragaszkodás és az elvágyódás kettősségét élik át. Ha olvasmányaik egy része párhuzamot, magyarázatot kínál belső vívódásaikra, akkor könnyebben választanak – nem pusztán időöltésből – értékes irodalmat, klasszikust és mait, magyart és külföldit. És akkor az irodalomtanár fellélegezhet: sokat tett a rájuk bízottak szocializálásáért, a pozitív értékek és minták értő befogadásáért. És még ebben az évben is tesz a 20. századi irodalom megismertetésével, a gyerekek számára is többrétegű üzenetet küldő művek boncolgatásával.

A magyar nyelvtan tanulmányozása az összetett mondat megismertetésével és az eddig tanultak végső összegzésével ér véget. Mivel az általános iskola nem befejezett képzést nyújt, ezért nem tanulunk még alapfokú nyelvtörténetet és szövegtant sem, csupán tapasztalati alapon utalunk egyes jelenségekre. Nem érdemes megemészthetetlen ismeretek újabb halmazával megterhelni a nyolcadikosokat. Bőven jut idejük középfokon az itt nem tárgyalt anyagrészekre. Fontos viszont a grammatikai alapozású helyesírási, szövegértési és -alkotási területek állandó továbbfejlesztése a későbbi iskola- és pályaválasztás igényeire is gondolva.

Követelmények

- legyen képes a tanuló a nyelv rendszerszerűségének belátására az összetett mondat és az eddigi leíró nyelvtani ismeretek birtokában;
- legyen jártas mondatelemzésben, a tagmondatok sorrendjének, az összetett mondat fajtáinak, a tagmondatok egymáshoz való viszonyának feltárásában;
- legyen jártas a tanultak tudatos használatában helyesírási, kifejező- és szövegértő feladatainak elvégzésében, az idézés és párbeszéd jelölésében;
- legyen igényes minden munkában, javítsa önállóan saját szövegeit a szabályok felidézésével;
- tudja a különböző helyzetekben adekvátan használni anyanyelvét, beszéljen érthetően;
- tudjon különböző technikai berendezésekből nyert információkból, mindenekelőtt szövegekből merítve értelmesen tanulni, új ismereteit a korábbiakhoz kapcsolva könnyedén felidézni és használni;
- legyen reális énképe, tisztelje a máságot szűkebb és tágabb környezetében;
- legyen képes az értő és kifejező olvasás mellett kritikai és kreatív olvasásra, valós és virtuális csatornákon felfogott jelek értelmezésére, megválaszolására;
- legyen képes az irodalomolvasásnak arra a fokára, amely a szöveget és írott képét szerves egységként fogja föl (képvers, szövegközi illusztrációk stb.);
- legyen jártas a megismert műfajok, műnemek stílusalakzatok, szóképek felismerésében, megnevezésében, a mű idejében és terében való tájékozódásban;
- legyen elemi ismerete a magyar irodalom nagyobb korszakairól, tudjon néhány életrajzi adatot felidézni, memoritert élményszerűen előadni;
- legyen kitékintése a társzművészetekre, tegyen különbséget az értékes irodalom, a lektűr, a teleregény, a szappanopera stb. között.

Az éves órakeret

Magyar nyelv: évi: 74 óra (heti: 2 óra)

Magyar irodalom: évi: 92 óra (heti: 2,5 óra)

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
<p>A beszédképességek és a szóbeli szövegek megértésének fejlesztésével önismeretre, önbecsülésre, az ezeken alapuló magabiztos fellépésre és mások személyiségének tiszteltére, véleményének megbecsülésére nevelés.</p> <p>A verbális és nonverbális kommunikáció összhangja (hitelesség) és ennek hiánya. Az ellentét feloldására törekvés. Részvétel változatos helyzetekben: pénzváltás, váratlan találkozás, segítségkérés, hiba beismerése, bocsánatkérés, társalgás, előadás, felszólalás, magyarázat stb. A kulturált nyelvi magatartás szabályainak ismerete és betartása a beszédpartner szempontjainak figyelembevétele. A tanult nyelvi rétegek szókészletének felismerése és adekvát használata a különböző beszédműfajokban.</p>	<p>Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.</p> <p>A tartalom, szerkezet és minőség szerint eltérő mondatok tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően.</p> <p>A szövegfonetikai eszközök tudatos és hatásos használata. Az egyéni beszéd sajátosságok megfigyelése, azok pozitívumainak hangsúlyozásával önismeretre, az önkifejezés és önérvényesítés lehetőségeinek fokozására törekvés.</p> <p>A testbeszéd ismert és gyakorolt jeleinek további alkalmazása, a szemkontaktus és a távolságtartás jelentőségének megtapasztalása.</p>	<p>A tömegkommunikációs eszközök ismerete és felhasználása az egyes kommunikációs helyzetekben.</p> <p>A szövegtípusok ismerete.</p> <p>Közlő szövegek: elbeszélés, vélemény, kritika, ígélet, magyarázat, hír, tudósítás, jegyzőkönyv, használati utasítás, recept, leírás, jellemzés, meghatározás.</p> <p>Befolyásoló szövegek: érvelés, vita, következtetés, tanács, reklám.</p> <p>Kapcsolatot ápoló szövegek: köszönés, megszólítás, beszélgetés kezdeményezése, társalgás, felköszöntés, vicc.</p>	<p>Tájékoztató, véleményközlő és befolyásoló műfajok (műsorok) és közlemények.</p> <p>Szemkontaktus, távolságtartás, a távolság változtatása; az intim térföld.</p>
	Törekvés a beszédpartnerrel való empatikus viszony kialakítására.		Empátia, együttműködés, elutasítás.
	Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése a szándék, a hatáskeltés eszközei és a kommunikáció eredményessége szempontjából.		
	Mások véleményének megértésen alapuló		

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	tömör reprodukálása pl. vitában.		
	Különféle dramatikus formák kipróbálása (helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínjátás stb.)		

Módszertani és értékelési javaslatok

A nyolcadik osztály összegzi a kommunikációs képességeket mind a közlő, mind a befogadó (hallgató) szempontjából. Ezért fontos, hogy legyen a tanulóknak alkalmuk magukat kipróbálni különböző helyzetekben. Az így elért siker ösztönzi és megkönnyíti a szövegekben talált hasonló vagy az átélttől különböző szituációk, sorsok, ellentmondások és szépségek feltárását, megértését.

Mind a művészi szövegek tanulmányozása, mind az írott sajtó, a szövegértés szempontjából is kitüntetett helyzetben lévő rádió, televízió ajánlatai között válogatni kell tudni, értékorientált fogyasztói szokások kialakítására, megszilárdítására törekedni, elérve az alacsony kultúra nem szerencsés hatásainak és a manipulációs szándék felismerésének, elhárításának formálódását.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Különböző témájú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, hivatalos, köznap stb.) szövegek csendes és hangos olvasása, felfogása, szó szerinti és átvitt jelentésének feltárása a tanult szövegelemző eljárások alkalmazásával.	Értelmező csendes olvasás, előzetes tartalmi áttekintés után biztonságos, kifejező felolvasás.	Olvasónapló vezetése, könyvismertetés, -ajánlás; sajtófigyelő.	
	A szépirodalmi és más szövegekben pontosan ki nem fejezett gondolatok, jelentések, összefüggések kikövetkeztetésének és megértésének gyakorlása. Ismerkedés a szövegértési technikákkal : cím, téma, tér- és időszerkezet, szereplők, ismétlődő motívumok, kulcsszavak, globális jelentés, előrehaladás, a szöveg elejének, végének kijelölése, esetleges jegyzetek, bibliográfia, tartalomjegyzék áttekintése, a tartalmi előzmények felidézése, a lehetséges következmények előrevetítése, szerkezeti tagolás, valóságtartalom, arra való utalások, jelentéshálózat felderítése, vázlat-, jegyzetírás, összefoglalás, adatkeresés, ok-okozati összefüggések feltárása, válasz kérdésekre, a nyelvi eszközök és funkciójuk felismerése.		
	Az aktív és passzív szókincs továbbfejlesztése. Különbségtétel a különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok (tájékoztató,		

	véleményközlő stb.) között. Hosszabb-rövidebb kijelölt és választott olvasmányok feldolgozása megadott szempontok alapján.		
	Az olvasmányokban található régies és népies szóalakok felismerése, megértése segédeszközökkel (egynyelvű szótárak, jegyzetek, lexikonok stb.).		
	Különböző vélemények összevetése, különbségük, hasonlóságuk megfigyelése, saját és közös vélemény kialakítása szóban és írásban.		

Módszertani és értékelési javaslatok

Lehetetlen bármely tantárgy időben körülhatárolt feldolgozása az olvasási és a szövegértő képesség állandó fejlesztése nélkül. Az elmélyülő-elemző néma olvasás, a megértést és mások gyönyörködtetését is szolgáló kifejező felolvasás tehát továbbra is gondozandó terület. Az előbb felsorolt eljárások közül a célnak megfelelően kell válogatni, új szövegtudatosító eljárásokat kipróbálni a siker érdekében. Ha a tanuló például azért nem fogja föl az olvasottakat, mert nem tiszták a szakmai fogalmai, vagy nem ismeri a művelődéstörténethez, nemzeti hagyományainkhoz köthető szavakat, akkor bizony nem nélkülözhető a szótározás a “képernyő-nemzedék” számára!

A fejlődést verbálisan nyugtázni, a továbbhaladást ösztönözni, a teljesítményt időnként osztályozni kell.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Kreativitás az írásbeli munkákban a nyelvtani kapcsoló eszközök értő alkalmazásával (költőszó, utalás névmással, határozószóval, az igeidők változtatásával, egyeztetéssel, szó- és mondatrenddel stb.). A mondanivaló térbeli, időbeli, logikai elrendezése, kísérlet a szabályoktól való elszakadásra (felbontott időrend, in medias res kezdés, visszapillantó előadásmód stb.). Ügyelni kell a stílus eszközök mértéktartó használatára, főleg halmazuk kerülésére, a szöveg kifejezőerejének, az idézetek szerves	Olvasható, rendezett írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi, szóválasztási ismeretek és a stílusértékkel kapcsolatos megfigyelések tudatos alkalmazása a szokásos és kreatív fogalmazásokban. Szövegalkotási képesség többféle szövegtípusban és műfajban (különböző leírás, elbeszélés változatos sorrenddel, más-más nézőpontból, jellemzés különböző eszközökkel önállóan vagy elbeszélés részeként, párbeszéd és idézet beépítése, ismertetés, vélemény készítése).	Részvétel iskolai és azon kívüli pályázatokon, versenyeken, az önbizalom és az egészséges önértékelés erősítésével.	Az irodalmi és mindennapi műfajok.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
beépítésének, az árnyalt kifejezésmódnak az írásképzés esztétikumának fokozására. Tapasztalatszerzés a mindennapi élet néhány hivatalos iratának helyes kitöltésében vagy megszerkesztésében (kérdőív, nyugta, elismervény, feladóvevény, kérvény, pályázat, önéletrajz).			
	Az önkifejezés képessége és a kreativitás különböző műfajokban (párbeszéd szerkesztése, dramatizálás, párbeszéd átírása epikus formába, érvelés). Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontból.	Az érvelés és cáfolás gyakorlása. Az érvelés szempontjai: igazságkeresés, a saját álláspont igazolása tényekkel, adatokkal, autentikus forrásokra hivatkozással; hajlandóság a másik fél érveinek elfogadására, kölcsönösen jó álláspont kialakítása. Tilos a partner személyének sértegetése, gúnyolása, tények helyett tekintélyre, saját hatalmunkra, előnyös helyzetünkre utalni meggyőzés, beláttatás helyett.	
	Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése, írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan. Feleletterv alapján tétel kidolgozása.		

Módszertani és értékelési javaslatok

Bármilyen témáról, műfajról van szó, nyolc év eredményeként jól formált szöveget kell tudni alkotni a tartalmi összefüggések megteremtésével, a nyelvtani utaló- és kapcsolóelemek felhasználásával, a tanult

és gyakorolt szövegépítő és -javító eljárásokkal. Az árnyalt fogalmazás, az idézetek szerves beillesztése, az egyéni vélemény kifejtése és indoklása, a látásmód izgalmassága, saját stílusvonások megjelenése, a szerkesztési eljárások biztonságos kezelése mind-mind a formálódó személyiség egyszerűségét hivatott bizonyítani. A kevésbé tehetségesektől is meg lehet követelni az értelmes, mintakövető szövegalkotást!

A kötött formájú írásművek (önéletrajz, kérvény stb.) készítésekor követelmény a kötöttségek megtartása és az udvarias, nyelvtanilag korrekt munka.

Ne maradjon el a rész- és teljes szövegek tanári javítása, értékelése, szükség esetén a javítás módjainak megjelölése, illetve a jól előkészített fogalmazások osztályozása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Ki kell terjeszteni a tanulás forrásait és lehetőségeit. Válgják a tanulók természetes szokásává a könyvtár és az egyéb információhordozók használata, a belőlük nyert adatokra való korrekt hivatkozás. Legyenek képesek saját problémáikra és a kapott feladatok elvégzésére anyagot, tényt, példát gyűjteni, azokat rendezni, felhasználni szóban vagy írásban.	Önállóan gyakorolni kell az információgyűjtést és a különböző információhordozókból való ismeretszerzést (lexikonok, egynyelvű szótárak, kézikönyvek, internet stb.). Ismeretlen szavak, kifejezések jelentéseinek pontosítása, a tananyag adott szempontú kiegészítése.	Sajtófigyelő megszervezése, tudatos műsorválasztás.	
	A gyűjtött ismeretek újszerű elrendezése és a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.		
	Elemi gyakorlottság a források megjelölésében.		
	Vázlatkészítés rövidebb szöveg alapján vagy szövegalkotáshoz.		Elővázlat, utóvázlat.
	A szövegek vizuális környezetének átlátása, ábrák, illusztrációk értelmezése a szöveggel összefüggésben.		
	Összefoglalás készítése megadott szempontok alapján tanári irányítással, csoportosan és önállóan.		
	Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása.	Vázlatolás és jegyzetelés a tanórán. A leírtak alkotó felhasználása.	Jegyzet.
	Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).		

Módszertani és értékelési javaslatok

A tanulás, ismeretszerzés forrásait és módszereit mindig bővíteni kell az egyéni érdeklődésnek és a sajátos emlékezetbe vésési módszerek (látási, hallási, motorikus típus) eredményességének megfelelően a későbbi iskola, majd munkahely igényeire is gondolva. Nem hanyagolható el az élethosszig tartó tanulás szükségességének elfogadtatása sem. Nem elég tehát az egykönnyűség, még a “könyvűség” sem, amikor számos más forrásból is lehet és kell tanulni. Amire azonban újra és újra figyelmeztetni kell a tanulókat: az a korrekt hivatkozás, a források és idézetek, számítógépes programok stb.) jogtisztta felhasználása.

5. Ismeretek az anyanyelvről

Időkeret: 45 óra

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
A nyelvi egységek.	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentésviszonyokat kifejtő, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; szerkezetük átalakítása. A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének megfigyelése. A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentések megismerése.	A kulcsszó és a tételmondat szerepe a szövegben. A szavak szótári és kontextuális jelentése. A mondatjelentés és a szituáció összefüggése.	Nyelvi egységek.
Az összetett mondat szerkezete, fajtái, a tagmondatok sorrendje. A szórend kérdései az egyszerű és az összetett mondatban. A mondatrend tudnivalói (felcserélhető és fel nem cserélhető sorrendű összetett mondatok.). A többszörösen összetett mondat. A szöveg és a mondat viszonya.	Az összetett mondat felismerése, központosítása. A tagmondatok közti tartalmi-logikai és nyelvtani viszony felismerése, megkülönböztetése.	Az összetett mondat stílusértéke, hatása a szövegben.	Összetett mondat, mondategész, tagmondat, mondategység, főmondat, mellékmondat, utalószó, köztárszó.
Az alárendelő összetett mondat; utaló- és köztárszó. A mondatrészi szerep érvényesülése a tagmondatokban. Az alárendelő összetett mondat központosítása. Az alárendelő összetett mondat fajtái: alanyi,	Az alárendelő összetett mondat fajtáinak elemzése, jelölése. A mellékmondatokkal kifejtett mondatrész felismerése mondatzsugorítással, a hiányzó utalószó pótlásával. A vonatkozó névmás nyelvhelyességi kérdései, különös tekintettel az “aki” nemkívánatos terjedésére. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében, különös	Egyidejűség, elő- és utóidejűség. Az utalások	Alárendelő összetett mondat, alanyi, állítmányi, tárgyi, határozói és jelzői mellékmondat.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
állítmányi, tárgyi, határozói, jelzői mellékmondat; utaló- és kötőszók.	tekintettel az összetett mondatok használatára.	sokszínűség.	
A többszörösen összetett mondat. Sajátos jelentéstartalmú mondatok: feltételes és hasonlító összetett mondat. Az idézés esetei, sorrendje, helyesírása.	Mondatelemzési és -ábrázolási gyakorlatok. Nyelvhelyességi kérdés: amennyiben kötőszó ha helyett! A mint kötőszó előtti vessző szükségessége hasonlításakor, elmaradása állapot kifejezésekor. A helyesírási szabályok önálló alkalmazása, a helyesírási kézikönyv használata. Az idézetfajta és a párbeszéd jelölése. Javítás tanári irányítással és önállóan.	Szó szerinti (egyes) és tartalmi (függő) idézet.	Többszörösen összetett mondat. Sajátos jelentéstartalmú m., feltételes jelentéstartalmú, hasonlító mondat. Idéző mondat, idézés.
A mellérendelő összetett mondat fajtái, kötőszavai, jelölésük. A kapcsolatos, az ellentétes, a választó, a következtető, a magyarázó mondat. Felcserélhető és fel nem cserélhető mondatrend.	Az anyanyelv és a tanult idegen nyelv összevetésének a képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	Az okok és következmények kifejezése alárendelő és mellérendelő összetett mondatokkal.	Kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó összetett m.
	Az összetett mondatok stílusértékének megismerése, alkalmazása.	A nyelvi szintek áttekintése.	
A mai magyar nyelv jellemző tulajdonságai.		Nyelvünk élete.	
		Nyelvünk eredete. A nyelvrokonság fogalma, ismérvei. Nyelvünk a finnugor nyelvcsalád tagja. A magyar nyelv rokonságával kapcsolatos babonák cáfolata.	Nyelvtípus, nyelvrokonság.

Módszertani javaslatok

A leíró nyelvtani és a kapcsolódó ismeretek csak a tanár és a tanulók együttes, szervezett munkájával dolgozhatók föl az előírt szinten. A frontális osztálymunka és az egyéni feladatvégzés mellett helyet kell kapnia a csoportos foglalkozásnak, a kiselőadásnak és a vitának többek között. Érdemes a munkafüzet feladatait kiegészíteni a feladatgyűjtemény beiktatásával a tanórán és otthon, továbbá felhasználni a tanulók ötleteit, a nyelvi kérdések iránt megnyilvánuló affinitásukat is.

A választhatóan feldolgozható és a szétszórt információkból kialakuló, de még közel sem koherens képet nyelvünk eredetéről, és rokonságára vonatkozóan ki kell egészíteni a tanult idegen nyelvvel (nyelvtípussal) való összevetéssel, illetve a tanulócsoporthoz lévő nemzetiségi vagy idegen ajkúak anyanyelvével való összehasonlítással. Egyébként meg nem kerülhető elvi kérdés, hogy nincs jó és rossz,

szép és kevésbé szép nyelv, hiszen a kommunikációban betöltött szerepük és a hozzájuk fűződő érzelmi viszony alapján a nyelvek egyenlőek!

A tanév során 4 tudásszintmérő dolgozatot kell íratni.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok:	45 óra
2. Rendszerezés, ismétlés:	19 óra
3. Számonkérés, ellenőrzés:	8 óra
4. Irodalmi dolgozatok javítása:	2 óra
Összesen:	74 óra

6. Ismeretek az irodalomról

Időkeret: 61 óra

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
I. Lírai művek a XX. századból A tanult alkotók és művek időbeli és térbeli elhelyezése, néhány élet- és korrajzi adatuk ismerete, a kortársi és társzművészeti kapcsolatok feltárása. Változatos témájú művek olvasása és feldolgozása a magyar és világirodalomból. <i>Karinthy Frigyes: Előszó</i>	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	Karinthy Frigyes tanult műveinek felidézése. Kitekintés a századforduló és a XX. sz. első felének művészettörténetére.	
<i>Ady Endre: Szeretném, ha szeretnének A föl-földobott kő Őrizem a szemed Üzenet egykori iskolámba Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai c. ciklusból A doktor bácsi Mostan színes tintákról álmodom Babits Mihály: Messze... messze... Bólyai Balázsolás Tóth Árpád: Április Juhász Gyula: Milyen volt ...</i>	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek olvasása és feldolgozása a Nyugat köréből és a kortárs világirodalomból. A zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása, megnevezése, funkciójuk, hangulati hatásuk felismerése. Ismerkedés egy-két korstílussal (szimbolizmus, impresszionizmus), a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel. A főbb költői képek és alakzatok szókincsbeli és mondattani jellegzetességeinek azonosítása a lírai szövegben. Az előbbieket jelentésteremtő szerepének megértése a tanult versekben. A cím, a motívum és a hangulat hasonlóságának felismerése.	Téma- és motívumgyűjtés könyvtári búvárkodással. <i>Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz! Kosztolányi Dezső: Egy és más az írásról (részlet) Kovács András Ferenc: Babitsolás</i>	Szimbólum, szimbolizmus, allegória, versciklus. Esszé.
<i>József Attila: Ringató Sok gondom közt Levegőt! A Dunánál Hazám (utolsó szonett)</i>	A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése. A kompozíció meghatározó elemeinek (pl. tematikus szerkezet, tér- és idő- szerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása) megismerése és	<i>József Attila: Curriculum vitae Déry Tibor: A Dunánál (részlet)</i>	

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
<i>Radnóti Miklós:</i> <i>Két karodban</i> <i>Nem tudhatom</i> <i>Napló (részlet)</i> 6-8 teljes vers	<p>azonosítása.</p> <p>Lírai és nem lírai műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságai megértése.</p> <p>A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése és azonosítása.</p> <p>Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.</p>	<i>Anna Frank naplója</i> A kor és a mű.	
II. Házi és választható olvasmányok <i>Móricz Zsigmond:</i> <i>Légy jó mindhalálig</i> <i>Hét krajcár</i> <i>A kondás legszennyesebb inge</i> <i>Tömörkény István:</i> <i>Mihály szóbelizik</i> <i>Nagy Lajos:</i> <i>Farkas és bárány</i> <i>A majom</i>	<p>XX. századi elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a felnőtt és ifjúsági magyar és világirodalom köréből.</p> <p>A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása, gyakorlati alkalmazása saját szövegekben.</p> <p>A közvetett idő- és térmegjelölések azonosítása, belőlük következtetések levonása, értelmezésük. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése.</p> <p>Az elbeszélői nézőpont és beszédhelyzet érzékelése.</p> <p>Kreatív történetmondási és átalakítási gyakorlatok.</p>	<p>Az 1-4. osztályban tanult Móra Ferenc-művek átismétlése, beillesztése a kor irodalmába.</p> <p>Móricz-művek filmfeldolgozásának megtekintése.</p> <p>A film nyelvének alapismeretei.</p>	A mű mint példázat. Idill, tragédia.
<i>William Golding:</i> <i>A legyek ura</i> <i>Bohumil Hrabal:</i> <i>Csillagszemű</i>	<p>Ismerkedés a műfordítás sajátosságaival (tartalmi, ritmikai, műfajbeli, formai megfelelés, nyelvi eltérés stb.)</p>	<i>Karinthy Frigyes:</i> <i>Műfordítás</i>	Irodalmi Nobel-díj.
15-20 soros prózarészlet	<p>Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására, általánosítására, személyes tapasztalatok és más tanult művek bevonásával.</p>		
III. A dráma (és /vagy a film) formavilága A 7. osztályban választhatóan megjelölt, de akkor nem tárgyalt dráma feldolgozása.	<p>Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és különbségek azonosítása.</p> <p>Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása.</p> <p>Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése. Az írói közlés és a szereplők beszédének nyelvi-stílusbeli különbségei.</p>	<p>Közös színházlátogatás és filmre vitt irodalmi olvasmány megtekintése.</p>	Drámai szerkezet, monológ, dialóg, tragédia.
IV. Ismerkedés a népszerűbb irodalom néhány alkotásával	<p>Az alternatív (vagy hasonló típusú) művek elolvasása után törekvés a különbségtételre, annak</p>		

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
<i>Erich Segal:</i> <i>Szerelmi történet</i> <i>Agatha Christie:</i> <i>Tíz kicsi néger</i> <i>Nemere István:</i> <i>Klausztropolisz</i>	megfogalmazására, hogy érdekességük, fordulatoságuk, ellenére miért nem képviselik az ún. magas művészetet (kimódoltság, "törvényszerű" fordulatok, egysíkúan jellemzett szereplők, az izgalom mesterséges fenntartása, fokozása, olykor érzelmesség, a viszonylag könnyen kiszámítható befejezés stb. miatt az író mesterségbeli tudása ellenére elmarad az ember önmagára ismerése, nem talál saját léthelyzetére alkalmazható megoldási lehetőséget, nem él át katartikus élményt).		Lektűr, krimi, sci-fi.
V. Jelentős témák, formai hagyományok <i>Áprily Lajos: Március</i> <i>Illyés Gyula:</i> <i>Egy mondat a zsarnokságról (részlet)</i> <i>Konok kikelet</i> <i>Nemes Nagy Ágnes:</i> <i>A szabadsághoz</i> <i>Nagy László:</i> <i>Ki viszi át a szerelmet</i> <i>Déry Tibor:</i> <i>Képzelt riport egy amerikai pop-fesztiválról</i> <i>Örkény István:</i> <i>Az otthon</i> <i>Az élet értelme</i>	A magyar irodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya.	<i>Heltai Jenő:</i> <i>Szabadság</i>	Egyperces novella, groteszk.
<i>Juhász Ferenc:</i> <i>Kati-vers lányomnak,</i> <i>Katinak</i> <i>Weöres Sándor:</i> <i>Majomország</i> <i>Faludy György:</i> <i>Debrecenből útban</i> <i>Miskolc felé</i>	Irodalmi "elszámolás" valamikori illúziókkal.	Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel.	Képvers, szatíra, önvallomás.
VI. A határainkon túl is magyarul <i>Tamási Áron:</i> <i>Ábel Amerikában</i> <i>Sütő András:</i> <i>Gyermekkorom tükröcserepei</i> <i>A lőtt lábú madár (részletek)</i>	Híradás a határon túli magyar irodalom néhány alkotójáról és alkotásáról.		
VII. Irodalmi barangolások Helyi "irodalmi barangolások".	Néhány irodalmi folyóirat megismerése (Magyar Napló, Hírel stb.). Az országos jelentőségűeken kívül olyat is érdemes lapozgatni,	Önálló olvasmányok, sajtófigyelő.	Folyóirat.

Tananyag (Alkotók, művek, memoriter)	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
	amely az adott térségben jelenik meg (Jelenkor, Bárka stb.).		
		<i>Karinthy Frigyés: Találkozás egy fiatalemberrel vagy Cirkusz</i>	
VIII. Kitekintés az új szóbeliségre	A popzenei szövegek új szóbeli költészetként való értékelése. Annak érzékelése, hogy az irodalom szóbelisége nem pusztán a régi idők sajátja. Az értékes és az értéktelen megkülönböztetésére törekvés.		
	Klasszikus versek megzenésítése, népdalfeldolgozások (Koncz Zsuzsa, Zorán, Muzsikás Együttes, Székiáltó stb.) Értékes teljesítmények (Szenes Iván, Adamis Anna, Sztevanovity Dusan stb.) Ízléstelen, kerülendő vadhajtások a popdivatban.	Zenei feldolgozások meghallgatása. Részvétel kisebb ízlésvitában.	

Módszertani és értékelési javaslatok

Tegyünk rendet! – így lehetne megfogalmazni a 7-8. osztály irodalomtanításának egyik központi feladatát. Anélkül mégis, hogy tételes és rendszeres irodalomtörténetet tanítanánk. Fontos azonban az eligazodás, a történeti szemlélet az élményt nyújtó olvasás mellett mindenekelőtt művelődéstörténeti kitekintéssel, a kortársak felkutatásával, a legfontosabb stíluskorszakok megkülönböztetésével, sok tankönyvi és azon kívüli munkával.

Emellett nem mondhatunk le a kreativitás erősítéséről, amely az önálló, a hangulatot is visszaadó összefüggő felelet, kiselőadás vagy egy-egy jó szöveg megalkotása formájában, lényegre törő, de alapos műelemzés elkészítésében nyilvánul meg. Az ízlés, a válogatni, értelmezni és értékelni tudás eredménye ekkor érik be, sikerélményt adva tanárnak, diáknak egyaránt.

A tanév során 4 tudásszintmérő és 2 irodalmi dolgozatot kell íratni.

Az éves időkeret felosztása

1. Ismeretszerzés, fejlesztési feladatok:	61 óra
2. Rendszerezés, ismétlés:	25 óra
3. Számonkérés, ellenőrzés:	6 óra
Összesen:	92 óra

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Időkeret: folyamatos

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
Véleményformálás az olvasott szövegekben feltáruló és a valóságos világban megtapasztalt problémákról,	A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbségének elfogadása és megértése.	A vélemény kíméletes, tapintatos és sértő megfogalmazása és a velük elért hatás közti különbségek	Igazmondás, tapintat.

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Alternatív lehetőségek	Fogalmak
élethelyzetekről és megoldásukról, követendő és elítélendő emberi cselekvésekről, viszonyulásokról. A vélemény rövid megfogalmazása szóban és írásban.		megtapasztalása.	
	A helyzet- és jellemkomikum a művészetben, a szerzői modalitás különféle formáinak azonosítása, jelentésteremtő szerepük felismerése a tanult művekben és a látott darabokban (pl. irónia, gúny).	A gúny és az irónia szerepe az emberi kapcsolatokban, Mások megalázásának kerülése.	
	Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek (klasszikus irodalom, lektűr) összehasonlítása, a művészi és nem művészi szépség változékonyságának megtapasztalása.	Divatjelenségek a művészetben, a lakáskultúrában, az öltözködésben stb. A divatörület vadhajtásai a személyiség ellenében hatnak!	
	Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb megtapasztalása, a hatásra reflektálás csoportos tanórai és azon kívüli beszélgetésben és önállóan, figyelembe véve az előbbi fejlesztési feladatot.		
	Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben.	Helytállás és megfutamodás; bűn, bűnhődés, megbocsátás és más konfliktusok.	
	Különféle konfliktuskezelési eljárások megfigyelése, reflexiója műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.	Szimulációs játékok a konfliktusok kezeléséhez.	
	Az életkorfüggő szemlélet megfigyelése irodalmi és mindennapi szövegműfajokban.	Megbeszélés, vita az olvasottakról és a tennivalókról.	
	A kulturális különbség mint világlátás és mint életforma, a kulturális identitás mint az egyéniség feltétele és mint konfliktusforrás megfigyelése különféle szövegekben.	A felismert feszültségforrások kezelése, a gyűlölet- és kirekesztésmentes, a másik jogát tiszteletben tartó attitűd kialakítása.	

Módszertani és értékelési javaslatok

A szövegértéshez, az irodalmi művek, televíziónézés stb. megbeszéléséhez kapcsolatosan alakul az emberek ítélőképessége. Nem csupán megbeszélés lehet célravezető módszer, hanem valós és szimulált

helyzetek, konfliktusok feloldása játékos formában, néha pedig “vére menő” komolysággal. Azt azonban mindenkor figyelembe kell venni, hogy az ízlés a személyiség rá jellemző jegye, nem változtatható tetszés szerint. Kimunkálása éppen ezért nem kis pedagógiai kihívás!

A 7-8. osztályos fejlesztési szakasz kimeneti követelményei

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása, megértése

A hallott szöveg megértésének bizonyítása a megfelelő reflektálással. Részvétel beszélgetésben, kisebb vitában, az önálló vélemény szabatos, rövid megfogalmazása, a nem nyelvi jelek tudatos alkalmazása a mondanivaló erősítése, a hitelesség megteremtése érdekében.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Különféle tartalmú szövegek előzetes csendes áttekintése után hibátlan felolvasása. Az olvasottak értelmezése a tanult szövegelemzési technikák és elméleti ismeretek alkalmazásával. A szó szerinti és a metaforikus jelentés megkülönböztetése.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Rövidebb elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, önéletrajz készítése írásban a tanult szövegépítő eljárások ismeretében, tetszetős formában, a tanult helyesírási alapelvek, szabályok, nyelvhelyességi tudnivalók önálló alkalmazásával. Jártasság az egybe-, külön- és kötőjeles írásban, a központosításban, a kezdőbetűk használatában, az önellenőrzés és -javítás szokásának gyakorlásával.

Jártasság különféle nyomtatványok kitöltésében.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Jártasság az információgyűjtésben, a könyvtári tájékozódás lehetőségeinek használatában, adatok, tények gyűjtésében, elrendezésében, felhasználásában, a vázlatírás és a jegyzetelés technikájának alkalmazásában, az értő és válogató médiahasználatban.

5. Ismeretek az anyanyelvről

Ismeretek a nyelvi egységek közötti különbségekről. Jártasság az egyszerű mondat fajtáinak, szerkezetének, mondatrészeinek, a mondatrészek kifejezőeszközeinek, szintagmáinak felismerésében, tájékozottság a mondatelemzésben. Az összetett mondat fajtáinak, központosítási tudnivalóinak ismerete. A szóalkotás legfontosabb módjainak alkalmazása. A helyesírási szabályzat ismerete és használata a helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának belátásával. Elemi jártasság a régi és mai nyelvállapot, illetve az anyanyelv és a tanult idegen nyelv különbségeinek felfedezése között.

6. Ismeretek az irodalomról

Az élmény- és tapasztalatszerző olvasás révén meg kell ismerni a magyar és világirodalom jeles alkotásait, az ajánlottak közül a tanuló választása szerintieket. Elemzéskor fel kell tudni használni a legfontosabb szóképekről és alakzatokról, a mű szerkezeti tagoltságáról, a szó szerinti és átvitt jelentésről tanultakat, besorolni a műveket műnem, műfaj, szerző, téma szerinti csoportokba. A tanulónak képesnek kell lennie a fentiek önálló, összefüggő összefoglalására, a memoriterek szövegű tolmácsolására.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

A véleménynyilvánítás kulturált és megalapozott módja megköveteli, hogy a tanuló árnyaltan fejezze ki ítéleteit, tapasztalatait, használja a kommunikáció és az irodalom tanult fogalmait. Legyen affinitása a humor, a gúny, az ironia kifejezőmódjaira, kreatív szövegeiben mértéktartással maga is alkalmazza őket. Ismerje föl és gyakorolja a konfliktuskerülő magatartást, keresse az igazságot, tartsa tiszteltben mások kulturális vagy egyéb különbségéből adódó, az övétől eltérő világlátását, értékrendjét.

MATEMATIKA

5-8. évfolyam

TARTALOM

BEVEZETÉS	186
Alapelvek, célok	186
Fejlesztési követelmények	187
Értékelési javaslatok	188
5. ÉVFOLYAM	190
Számтан, algebra (68 óra)	190
Összefüggések, függvények, sorozatok (10 óra)	191
Geometria (44 óra)	191
Valószínűség, statisztika, mérés (8 óra)	192
Év végi ismétlés és rendszerező összefoglalás (8 óra)	192
Követelmények	192
6. ÉVFOLYAM	194
Számтан, algebra (75 óra)	194
Összefüggések, függvények, sorozatok (12 óra)	195
Geometria (33 óra)	195
Valószínűség, statisztika (10 óra)	196
Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)	196
Követelmények	196
7. ÉVFOLYAM	198
Gondolkodási módszerek (6 óra)	198
Számтан, algebra (59 óra)	198
Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)	199
Geometria, mérés (38 óra)	199
Valószínűség, statisztika (10 óra)	200
Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)	200
Követelmények	200
8. ÉVFOLYAM	202
Gondolkodási módszerek (7 óra)	202
Számтан, algebra (58 óra)	202
Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)	203
Geometria, mérés (36 óra)	203
Valószínűség, statisztika (12 óra)	203
Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)	203
Követelmények	203

BEVEZETÉS

Jelen tanterv a NAT-ban leírt célok és fejlesztési követelmények alapján készült. A tananyag témakörökre történő felosztásánál a korábbi csoportosítást követtük, amely egyezik az érettségi követelmények felosztásával, így az öt témakör: **Gondolkodási módszerek; Számтан, algebra; Függvények, sorozatok; Geometria; Valószínűség, statisztika.**

Törekedtünk arra, hogy fokozottan érvényesüljön a tananyag spirális felépítése figyelembe véve a fogalmak épülésének hosszú távú folyamatát. Felső tagozat kezdetén erősen építünk az alsó tagozaton is alkalmazott manipulatív tevékenységekre, induktív módszerekre, melyekre építjük a képi szemléltetéseket előkészítve a szimbolikus szinten végzendő tevékenységeket, amivel a középiskolára való felkészítést segítjük.

Az egyes témakörök tanítási sorrendjét, anyagrészekre bontását a tantervnek nem feladata meghatározni, ezt a tanterv alapján készülő tanmenet rögzíti.

Az alábbi táblázat az egyes témakörökre felhasználható óraszámokat tartalmazza. Ezek a tanmenet elkészítése során, ahol szakmailag indokolt, átcsoportosíthatók a hozzá tartozó anyagrészekkel együtt.

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Gondolkodási módszerek	folyamatos	folyamatos	6	7
Számтан, algebra	68	75	59	58
Függvények, sorozatok	10	12	17	17
Geometria	44	33	38	36
Valószínűség, statisztika	8	10	10	12
Témazáró dolgozatok írása, javítása	10	10	10	10
Év végi ismétlés	8	8	8	8
Összesen	148	148	148	148

Alapelvek, célok

Az első négy osztályban a korábbi évekhez képest csökkent a kötelezően biztosított matematika órák száma, ezért az 5. osztályba lépéskor nagyobb szerepet kap az ismétlésre épülő rendszerezés biztosítva ezzel a folyamatosságot, hogy felső tagozatba lépés ne jelentsen törés, hirtelen változást az alkalmazott módszerek tekintetében. Különös figyelmet kell fordítani a fogalmak kialakítására, elmélyítésére, s ez nem nélkülözheti a színes tevékenységeket, változatos cselekvéseket. A kísérletezés, a játék szerepe nem szűnhet meg a felsős évfolyamokon sem. A fentiek és az életkori sajátosságok figyelembevétele indokolja, hogy a felső tagozat első két évfolyamán tananyagban és időráfordításban is lényegesen nagyobb szerepet kap a Számтан-algebra témakör, mint a további két évfolyamon. A megfelelően kialakított számfogalom, a bővülő számkörben végzett műveletek értéke és begyakorlottsága alapfeltétele a további eredményes munkának.

Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása.

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlathoz szükséges matematikai ismereteket és eszközöket. A tanulók találkozzanak biológiához, kémiához, fizikához, földrajzhoz, környezetvédelemhez, egészséges életmódra neveléshez kapcsolódó feladatokkal.

A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását.

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, kíváncsiságának felkeltésére, fenntartására, önállóságának fejlesztésére, a pontos, tervszerű és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, önértékelés, az akaraterő fejlesztésére. Célunk az igényes kommunikáció kialakítása, a

vitakészség a gondolatok érvekkel való alátámasztásának, egymás gondolatainak elfogadásának fejlesztése. Ehhez hozzátartozik a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség, a megnyilatkozni tudás, a reflektálás képességének fejlesztése.

Az általános iskola felső tagozatán egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.

Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani – és alkalmazni is tudni kell – a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem a felső tagozaton.

Ebben a szakaszban míg a matematikai ismeretek egy része absztraktabbá válik, addig jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Éppen ezért hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére, a matematikai modellek tudatosítására. A matematika tanításának-tanulásának a felső tagozaton is jellemzője a felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve – az életkori sajátosságok figyelembevételével – általánosítunk.

A tanulási folyamatnak legyen jellemzője a fokozatos absztrahálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.

A matematika – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, internet stb.) információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

Az általános iskolai matematikai nevelés adjon biztos alapot a reális középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények

A tanulók jelentős hányada ezen négyéves időszak során jut el a konkrétól az elvontabb gondolkodáshoz. Ez a fejlődési folyamat alapvetően befolyásolja a fejlesztéshez kapcsolódó követelmények meghatározását.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása.

A matematikai szemlélet fejlesztése.

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel alakítjuk a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben dolgozunk.

Az alpműveletek körében törekedjünk az egyre biztosabb műveletfogalom kialakítására, a számolási készség továbbfejlesztésére. Az újonnan bevezetett műveletek megértéséhez, elvégzéséhez, gyakorlásához különböző zsebszámológépet is használhatunk.

A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejlesztjük a függvény-szemléletet, megismerkedünk a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejlesszük a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.

Tevékenységgel juttatjuk el a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit (“és”, “vagy”, “nem”, “minden”, “van olyan”) tudatosan használjuk. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor ill. cáfolásakor a “ha ... akkor” típusú következtetések is belépnek tanításunkba.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt fektetünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítjük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését.

A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához.

Kellő figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így érzük el, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével érttetjük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, ill. olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan kialakítjuk a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatunk már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ily módon juttatjuk el őket sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorbarendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmazszemléletet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megértetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérjük, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzászoktatjuk, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érünk, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzászoktatjuk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érünk, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatosságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a tanulókat az általános iskola utolsó éveiben.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használtatjuk az anyanyelvet ill. a szaknyelvet, s fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Az általános iskola felsőbb évfolyamain a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek tekintjük.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladatunk.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai-zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítanunk diákjainkat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulásukat, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar ill. más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

Értékelési javaslatok

A korszerű fejlesztési célokat követelményeket követő értékelési rendszer szükségessé teszi a hagyományos, ismereteket számonkérő dolgozatok és szóbeli feleletek modernebb felfogását, továbbá más típusú tevékenységek értékelését.

- A hagyományos dolgozatok adjanak lehetőséget differenciálásra, tudatosan törekedjenek az indoklások szöveges megfogalmazására, a problémamegoldás egyes lépéseinek esetleges szétválasztására (pl. egy feladat csak arról szól, hogy melyek a szövegből a kérdésre vonatkozó adatok).
- A szóbeli feleletekben fontos cél a vitakészség, szóbeli érvelés értékelése.
- Csoportmunka értékelése történhet elkészült projekt alapján vagy egy, a csoportból választott tanuló szóbeli felelete alapján. ekkor a csoport minden tagja érdekelt abban, hogy mindenki egyformán tájékozott legyen a közös munkáról, így működik a csoportban a kooperáció, az egymás tanítása.

- Fontosnak tartjuk a tanulók manipulatív tevékenységeinek értékelését, ami különböző modellek elkészítésében, gyakorlati mérésekben, kísérletek elvégzésében nyilvánul meg.
- Értékeléssel ösztönözzük a tanulókat arra, hogy foglalkozzanak a környezetükben előforduló matematikai problémákkal, végezzenek önálló kutatást, adatgyűjtést ilyen témákról.
- A tanulók olvassanak életkoruknak megfelelő matematikai, matematika történeti érdekességekről, ezekről számoljanak be szóban vagy írásban.
- Jutalmazással ösztönözzük a gyengébb képességű tanulókat a felzárkózásra, többlet feladatok elvégzésére, a matematikában tehetségeseket pedig a tananyagon túli problémák megoldására.

Ezek alapján az egyes osztályokra vonatkozó speciális értékelési lehetőségeket osztályonként külön felsoroljuk.

5. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 148

Gondolkodási módszerek *folyamatosan*

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A matematika tanulási módszereinek megismerése.	Az elsajátítás képességének fejlesztése.
Matematikatörténeti érdekességek. Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele.	Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készség fejlesztése.
Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata.	A nyelv logikai elemeinek helyes használata nem csak matematikai tartalmú állításokban.
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalma.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése, a szaknyelv fokozatos elsajátítása.	Értő-elemző olvasás fejlesztése, kapcsolatok felismerése, lejegyzése egyszerű szimbólumokkal.
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés igényének megalapozása.
Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése, két vagy több szempont egyidejű követése.	Halmazszemlélet fejlesztése.
Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése.	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Számтан, algebra (68 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<i>Természetes szám fogalma, ábrázolásuk számegyenesen, összehasonlításuk.</i> Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. <i>Kitekintés nagyobb számokra helyi érték táblázattal.</i> Negatív szám értelmezése. Törtek kétféle értelmezése. Ellentett, abszolútérték. Alaki érték, helyi érték.	Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése.
Tízes alapú számrendszer. Kettes alapú számrendszer. Átírás tízes számrendszerből kettes számrendszerbe és kettes számrendszerből tízes számrendszerbe.	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése számok kirakásával.
Műveletek szóban (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen: – természetes számok körében: osztók, többszörösök.	Műveletfogalom kiterjesztése, mélyítése. Számolási készség fejlesztése a kibővített számkörben.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<ul style="list-style-type: none"> – összeadás, kivonás az egészek és a pozitív törtek körében; – összeg és különbség változásai; – szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel; – szorzat és hányados változásai; – pozitív törtek szorzása, osztása természetes számmal; – tizedes törtek szorzása, osztása természetes számmal; – 0 szerepe a szorzásban, osztásban; – műveletek ellenőrzése; – műveletek tulajdonságai (felcserélhetőség, csoportosíthatóság). 	Önellenőrzés igényének és képességének a fejlesztése.
Műveleti sorrend. A zárójel szerepe.	Fegyelmezettség, következetesség fejlesztése.
Kerekítés, becslés, ellenőrzés.	Becslési készség fejlesztése.
<p><i>Egyszerű szöveges feladatok megoldása konkrét feladatokon keresztül rajzzal, visszafele gondolkodással, az időrendiség követése, megfordítása. Ellenőrzés szövegbe való behelyettesítéssel.</i></p> <p>Arányos következtetések (szabványmértékek és átváltásukkal kapcsolatos feladatok is).</p>	<p>Következtetési képesség fejlesztése.</p> <p>Értő-elemző olvasás, önálló problémamegoldó képesség fejlesztése.</p>

Összefüggések, függvények, sorozatok (10 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Számegyenes, szám-intervallumok ábrázolása <i>kisebb, nagyobb, legalább, legfeljebb;</i> ábráról való leolvasása.	Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése.
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.
<p>Változó mennyiségek közötti kapcsolatok.</p> <p>Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata – abban hiányzó elemek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján –, grafikonja.</p> <p>Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.</p> <p>Sorozat megadása a képzés szabályával és néhány elemével <i>konkrét példákon keresztül</i>.</p>	<p>Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése.</p> <p>Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése, lejegyzése. Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése.</p> <p>A függvényszemlélet előkészítése.</p> <p>Ismert szabály alapján elemek meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása.</p> <p>Több megoldás keresése.</p>

Geometria (44 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Testek építése, tulajdonságaik. <i>Lapok, élek, csúcsok.</i>	Térszemlélet fejlesztése, testek készítése.
<p>Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján.</p> <p>Kocka, téglatest tulajdonságai, hálóját, nézetei.</p> <p>Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás.</p>	<p>Halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>Tulajdonságok (pl. szimmetria) megfigyelése.</p>

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Tételek kölcsönös helyzete. Síkidomok, sokszögek szemléletes fogalma, tulajdonságok vizsgálata.	
Négyszögek, háromszögek és tulajdonságaik. Távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Kör, gömb szemléletes fogalma, előfordulásuk a gyakorlati életben.	Körző, vonalzők helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Problémamegoldó képesség fejlesztése szerkesztésekkel.
Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok keresése. Szakaszfelező merőleges rajzolása. Egyenes adott pontján áthaladó merőleges rajzolása. Háromszög szerkesztése három oldalból (két adott ponttól adott távolságra levő pontok keresése).	
A szög fogalma, mérése, szögfajták. Tájékozódás irányok szerint, iránytű használata.	A szögmérő helyes használata.
Téglalap (négyzet) kerülete, területe; téglatest (kocka) felszíne és térfogata választott egységekkel, szabványmértékegységekkel. Számítási feladatok. Szabványmértékegységek és átváltásuk (hosszúság, terület, térfogat).	Tapasztalatgyűjtés kerület, terület, felszín és térfogat számításában. Számolási készség fejlesztése. Mérések a gyakorlatban. Mérőeszközök használata. A becslés képességének fejlesztése.

Valószínűség, statisztika, mérés (8 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Valószínűségi játékok és kísérletek. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Mérés, hosszúság, úrtartalom, idő, hőmérséklet. Mérési adatok rendszerezése táblázatban, ábrázolása grafikonon. Általános előtagok használata. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése. A mérések, statisztikák tartalma kapcsolódjon a tanulók környezetéhez, más tantárgyak tananyagához, pl. sportolás, táplálkozási szokások, kirándulások, állatok, növények.	A valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. A megfigyelőképesség, elemző képesség fejlesztése. Kapcsolat a mindennapi élettel. A becslési készség fejlesztése.
Átlagszámítás néhány adat esetén.	A számolási készség fejlesztése.

Év végi ismételtes és rendszerező összefoglalás (8 óra)

Követelmények

Gondolkodási módszerek

- Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban.
- Egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább; legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan helyes használata.

Számтан, algebra

- Természetes számok írása, olvasása, számegyenesen ábrázolása, összehasonlítása.
- A tízes számrendszer biztos ismerete.
- Összeadás, kivonás, szorzás, kétjegyűvel való osztás a természetes számok körében.
- Törtek, tizedes törtek fogalma, ábrázolása, összehasonlítása.
- Legfeljebb egyjegyű nevezőjű törtek, legfeljebb ezredek tartalmazó tizedes törtek összeadása, kivonása, természetes számmal szorzása.
- Negatív számok értelmezése.
- Összeadás, kivonás a negatív számok körében.
- Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alpművelet esetén.
- Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Tájékozódás síkban, térben.
- Helymeghatározás gyakorlati helyzetekben.
- Konkrét pontok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.
- Pontok koordinátáinak leolvasása.
- Grafikonok értelmezése, összetartozó adatok ábrázolása.
- Sorozatok képzési szabályának követése, felismerése.

Geometria, mérés

- Geometriai alapfogalmak szemléletes ismerete (párhuzamosság, merőlegesség, távolság).
- Adott tulajdonságú pontthalmazok rajzolása.
- Szögek fajtáinak felismerése, szög mérése.
- Négyzet, téglalap tulajdonságainak ismerete, kerület, terület számítása.
- Testek tulajdonságainak megfigyelése (lapok, élek, csúcsok, hálók).
- Kocka, téglatest hálójának felismerése, térfogata.
- Mérés különböző egységekkel.
- Hosszúság, terület, térfogat, idő, tömeg mértékegységeinek ismerete, átváltásuk.

Valószínűség, statisztika, mérés

- Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen esemény felismerése.
- Mérési adatok lejegyzése, becslése, ábrázolása.
- Két szám számtani közepének meghatározása.

Értékelési javaslatok

- Differenciált feladatmegoldás szóban, írásban.
- Fejszámolás.
- Mérés tapasztalati egységekkel, adatok lejegyzése, ábrázolása.
- Testek építése, modellek készítése, testek ábrázolása.

6. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 148

Gondolkodási módszerek *olyamatos*

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Matematikatörténeti érdekességek, híres magyar matematikusok (<i>Bolyai Farkas, Bolyai János, Neumann János</i>). Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele.	Az elsajátítás képességének fejlesztése. Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készség fejlesztése.
Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább; legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan). Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása.	A nyelv logikai elemeinek helyes használata.
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalma.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése, a szaknyelv fokozatos elsajátítása.	Szövegértelmező és szövegalkotó képesség fejlesztése. Mindennapi tapasztalatok alapján matematikai modell alkotása.
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel.	Tervezés, ellenőrzés igényének kialakítása. Halmazszemlélet fejlesztése. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Lehetőségek rendszerezett felsorolása.

Számтан, algebra (75 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A racionális számok. Ábrázolásuk számegegyenesen. A számok reciprokanak fogalma. Műveletek racionális számkörben: – szorzás, osztás törttel, tizedes törttel; – alpműveletek negatív számokkal. Műveletek rendszerezése a racionális számkörben. Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend.	A műveletfogalom mélyítése, kiterjesztése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül is.
Becsles a törtek körében is.	A becslési készség fejlesztése.
<i>Egyszerű oszthatósági szabályok utolsó jegyből, utolsó két jegyből, számjegyek összegéből.</i>	A bizonyítási igény felkeltése.
Törtek tizedes tört alakja. Tizedes törtek tört alakja egyszerűbb esetekben. Két szám közös osztói – <i>közülük a legnagyobb</i> –, közös többszöröseik – <i>közülük a legkisebb</i> . <i>Pozitív egész kitevős hatvány fogalma konkrét példákön keresztül.</i> <i>Prímtényező felbontás.</i> <i>Osztók száma konkrét példákön keresztül.</i> Törtek egyszerűsítése, bővítése.	Racionális számok többféle megjelenítése, többféle leírása. <i>Számolási készség fejlesztése.</i> <i>A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.</i>

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>Arányossági következtetések.</p> <p>Valóságos viszonyok becslése térkép alapján, térkép olvasása, készítési elvének megértése.</p> <p>Egyenes arányosság, fordított arányosság.</p> <p><i>Egyenes-, fordított arányosság grafikonjának ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.</i></p> <p>A százalék fogalma, alap, százalékláb, százaléktér.</p> <p>Százalékszámítás arányos következtetéssel pl. levegő, víz összetétele, autók légszennyezése).</p>	<p>Egyenes és fordított arányosság felismerése gyakorlati jellegű feladatokban és a természet-tudományos tárgyakban.</p> <p>Arányérzék fejlesztése.</p> <p>A következtetési képesség fejlesztése.</p>
<p><i>Elsőfokú egyismeretlenes egyenletekre, egyenlőtlenségekre visszavezethető szöveges feladatok megoldása.</i> Fordított irányú okoskodás, rajzos modellek készítése</p> <p><i>A megoldások ábrázolása számegyenesen. A mérlegelv előkészítése szöveges feladatok megoldásán keresztül.</i></p>	<p>Problémamegoldási képesség fejlesztése, terv elmondása, gondolatmenet követése.</p> <p>Problémák értelmezése, adatok felfogása, feleslegesek elhagyása, lényegesek kiemelése.</p> <p>Jelölések használata.</p> <p>Ellenőrzési igény kialakítása.</p>

Összefüggések, függvények, sorozatok (12 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.</p> <p>Példák elsőfokú függvényekre.</p> <p>Példák konkrét sorozatokra, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.</p>	<p>A gyakorlati életből vett egyszerű példákban a kapcsolatok felismerése, lejegyzése, ábrázolása.</p> <p>A függvényszemlélet fejlesztése.</p>

Geometria (33 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Alakzatok síkban, térben.	Sík és térszemlélet fejlesztése.
<p>Példák egyszerű transzformációkra:</p> <p><i>tapasztalatszerzés képek, rajzok felhasználásával, hajtogatással.</i></p>	Szimmetriák felismerése a természetben, művészetben.
<p>A tengelyes tükrözés.</p> <p>Tengelyesen szimmetrikus alakzatok.</p>	<p>Ismert alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése.</p> <p>A pont-pont hozzárendelés fogalmának előkészítése.</p>
<p><i>Háromszögek csoportosítása oldalak, szögek szerint.</i></p> <p><i>Négyszögek tulajdonságai és fajtái.</i></p> <p>A kör, körrel kapcsolatos fogalmak (<i>sugar, átmérő, húr, szelő, érintő, körcikk, körszelet</i>).</p> <p>Szögmérés, szögfelezés; háromszögek, téglalapok szerkesztése.</p> <p>Külső pontból adott egyenesre merőleges szerkesztése.</p>	<p>Körző, vonalzó és a szögmérő használata.</p> <p>Megoldási terv készítése.</p>
Sokszögek kerülete.	Mérések, számítások a bővült számkörben.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Testek építése, testek hálóját. <i>Téglatestek felszíne, térfogata feladatokon keresztül.</i>	A térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.

Valószínűség, statisztika (10 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Valószínűségi játékok és kísérletek.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Kördiagram. (Pl. tápanyagok, vitaminok előfordulása különböző élelmiszerekben, napi időbeosztás, testedzésre fordított idő, szelektív hulladékgyűjtés, közlekedési szokások stb.) Lehetséges események gyakorisága. Adatok értelmezése, jellemzése, ábrázolása (például a leggyakoribb adat, szélső adatok).	Rendszerszemlélet fejlesztése. Megfigyelőképesség, elemző képesség fejlesztése. Adatok gyűjtése környezetünkben.
<i>Átlagszámítás háromnál több adat esetén.</i>	Számolási készség fejlesztése.

Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)

Követelmények

Gondolkodási módszerek

- Matematikai modellek felismerése.
- Gondolatmenet megtervezése, a terv követése.
- Fordított irányú okoskodás.
- Ellenőrzés.

Számтан, algebra

- Racionális számok halmaza.
- Racionális számok abszolút értéke.
- Szorzás, osztás törttekkel, tizedes törttekkel.
- Műveletek negatív számokkal.
- Becslések racionális számok körében.
- Osztó, többszörös fogalma.
- Osztathósági szabályok (2, 5, 10, 4, 3, 9).
- Legkisebb közös többszörös, legnagyobb közös osztó számolása definíció alapján.
- Számok felbontása prímtényezőkre.
- Egyenes és fordított arányosság felismerése, ábrázolása, számolási feladatok.
- Százalék fogalma.
- Százalékszámítás arányos következtetéssel.
- Egyszerű, elsőfokú egyenletre vezető szóveges feladatok megoldása következtetéssel (fordított irányú okoskodással, ábra rajzolással, mérleg-elvvel).

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, szavakban való megismétlése.
- A változás kiemelésének tudása.
- Együttváltozó adatok lejegyzése, ábrázolása derékszögű koordinátarendszerben.

Geometria, mérés

- Tengelyes szimmetria tulajdonságainak ismerete.
- Alapszerkesztések (másolás, merőleges, párhuzamos, szakaszfelező merőleges).
- Vázlatkészítés.

- Szerkesztés lépéseinek lejegyzése.
- Tengelyes tükrözés.
- Sokszögek kerülete.
- Téglatestek felszínének, térfogatának számítása.

Valószínűség, statisztika

- Biztos, lehetetlen esemény felismerése.
- Adatok lejegyzése, ábrázolása oszlopdiagramon, kördiagramon.
- Néhány szám számtani közepének (átlagának) kiszámítása.

Értékelési javaslatok

- Differenciált feladatmegoldás szóban, írásban.
- Probléma megoldásának lépéseinek lejegyzése, tudatosítása, indoklása.
- Szerkesztési feladatok tervezése, lejegyzése, végrehajtása.
- Pozitív eredmény értékelése becslési, valószínűségi esélyekkel kapcsolatos feladatoknál.
- Mindennapi életből vett jelenségeknél együttváltozó mennyiségek felismerése, lejegyzése, ábrázolása csoportmunkában projektek készítése.
- Szimmetriák felismerése a természetben, művészetekben – projektek készítése.

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 148

Gondolkodási módszerek (6 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva. Könyvtár és elektronikus eszközök felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására.	Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készségek fejlesztése.
Az "és", "vagy", "ha", ...akkor", "nem", "van olyan", "minden" kifejezések jelentése.	A nyelv logikai elemeinek helyes használata.
Egyszerű ("minden", "van olyan" típusú) állítások átfogalmazása, igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán. Fogalmak, állítások logikai kapcsolata.	
Példák konkrét halmazokra: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.	A halmazszemlélet fejlesztése.
Szöveges feladatok megoldása.	Probléma megoldására való készség, a probléma vállalása. Sikertelen kísérlet után újjal való próbálkozás. Szövegelemzés, lefordítás a matematika nyelvére, tervekészítés, tervkövetés, ellenőrzés.
Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorbarendezés, kiválasztás néhány elem esetén. Esetek felsorolása, fadiagram, modellek alkalmazása.	A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.

Számтан, algebra (59 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Műveletek a racionális számok körében.	Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Zsebszámológépek használata.
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai konkrét példákön. Normálalak.	
Arány, aránypár, arányos osztás, arányossági összefüggések gyakorlati esetekben, természettudományos feladatokban. Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok.	Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Prímtényező felbontás. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. Egyszerű oszthatósági szabályok (3-mal, 9-cel, 8-cal, 125-tel, 6-tal).	Matematikatörténeti érdekességek megismerése.
<i>Betűk használata</i> Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egynemű kifejezések. Egyszerű algebrai egész kifejezések átalakítása, helyettesítési értékeinek kiszámítása. <i>Egytagú algebrai egész kifejezések összevonása, szorzása, osztása.</i> <i>Kéttagú algebrai egész kifejezések szorzása egytagú algebrai egész kifejezéssel.</i> <i>Kéttagú algebrai egész kifejezések szorzása kéttagú algebrai egész kifejezéssel.</i>	Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése.
<i>Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, mérlegelvvel az alaphalmaz vizsgálatával</i>	A mérlegelv alkalmazása. <i>Ellenőrzési készség fejlesztése.</i>
Szöveges feladatok megoldása.	Szövegértelmezés.

Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása a derékszögű koordináta-rendszerben.	Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén. Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszer segítségével.
<i>Lineáris függvények és speciális esetei ábrázolása táblázattal, táblázat nélkül.</i> <i>Egyszerű tulajdonságai a szemlélet alapján. (ten-gelymetszet, meredekség, növekedés, csökkenés).</i> Példák nem lineáris függvényekre (pl.: $1/x$ függvény).	
Elsőfokú egyismeretlenes egyenlet grafikus megoldása. Sorozatok vizsgálata (szám-tani sorozat).	Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.

Geometria, mérés (38 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Mértékegységek átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben.	Fejlesztés a gyakorlati mérések, és a mértékegységváltások helyes elvégzésében.
Háromszögek nevezetes vonalai (oldalfelező, szög-felező, magasságvonal, középvonal, súlyvonal). Háromszögek területe. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Kör kerülete, területe.	Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámítási feladatoknál.
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	Transzformációs szemlélet fejlesztése.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. <i>Szabályos sokszögek, átlók száma.</i>	<i>A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.</i>
Nevezetes szögek szerkesztése. Háromszög szerkesztése alapesetekben. A háromszög egybevágósági esetei.	Szerkesztési eljárások gyakorlása.
A háromszög belső és külső szögeinek összege. <i>A négyszögek belső és külső szögeinek összege.</i> <i>A sokszögek belső és külső szögeinek összege.</i>	A bizonyítási igény felkeltése.
Egyenes hasábok (henger) hálójá, tulajdonságai.	Térszemlélet fejlesztése.

Valószínűség, statisztika (10 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében a teljes eseményrendszeren.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai.	
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése. A grafikonok kapcsolódnak a mindennapi élet változó jelenségeihez, pl. gyerekek növekedése, energiatakarékos háztartási gépek fogyasztása, termosztát működése.	Statisztikai adatok elemzése, értelmezése.

Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)

Követelmények

Gondolkodási módszerek

- Állítások megítélése aszerint, hogy jelentésük milyen viszonyban van egymással, ugyanazt jelentik, kizárják egymást, egymás tagadásai.
- Egyszerű állítások igazságának eldöntése.
- Manuális tevékenység gondolati lépésként való értelmezése, tudatosítása.
- Esetek felsorolása.

Számтан, algebra

- Hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre.
- Hatványozás azonosságai konkrét példákön.
- Számok normálalakja.
- Betűk használata.
- Algebrai kifejezések.
- Egytagú algebrai kifejezések összeadása, kivonása, szorzása.
- Kéttagú algebrai kifejezések szorzása egytagú és kéttagú algebrai kifejezéssel.
- Szöveges feladatok algebrai modelljének felismerése, meghatározása.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása.
- Elsőfokú egyenletekre vezető szöveges feladatok megoldása.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Lineáris függvények ábrázolása táblázattal.
- A lineáris függvény egyszerű tulajdonságai, tengelymetszet, meredekség, növekedés, csökkenés.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenlet grafikus megoldása

- Sorozatok folytatása, szabály felismerése.

Geometria

- Háromszögek nevezetes vonalainak ismerete.
- Háromszögek területének kiszámítása.
- Négyszögek osztályozása, paralelogramma, trapéz, rombusz tulajdonságai.
- Speciális négyszögek területének kiszámítása.
- Kör kerületének, területének kiszámítása.
- Középpontos tükrözés fogalma, tulajdonságai, szerkesztése.
- Szögfelező szerkesztése.
- Középpontosan szimmetrikus alakzatok.
- Szabályos sokszögek ismerete.
- Háromszögek szerkesztésének alapesetei.
- Szerkesztés lépéseinek lejegyzése.
- Háromszögek egybevágóságának alapesetei.
- Sokszögek átlóinak száma, belső, külső szögeinek összege.
- Egyenes hasábok, henger jellemzése, hálójá.

Valószínűség, statisztika

- Valószínűségi kísérlet kimeneteleinek felsorolása.
- Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.
- Adatok gyűjtése, rendszerezése, ábrázolása.
- Adatsokaság jellemzése.

Értékelési javaslatok

- Differenciált feladatmegoldás szóban, írásban.
- Probléma megoldásának lépéseinek lejegyzése, tudatosítása, indoklása. Szükséges adatok gyűjtése mindennapi életből vett problémák megoldásához.
- Ellenőrzési stratégiák - hibakeresés, vitakészség, érvelés.
- Szerkesztési feladatok tervezése, lejegyzése, végrehajtása, diszkutálása.
- Pozitív eredmény értékelése becslési, valószínűségi esélyekkel kapcsolatos feladatoknál.
- Mindennapi életből vett jelenségeknél együttváltozó mennyiségek felismerése, lejegyzése, ábrázolása
 - csoportmunkában projektek készítése.
- Projektek készítése matematika történeti érdekességekről.
- Projektek készítése matematikával kapcsolatos érdekességekről, pl. fraktálok, bűvészmutatványok, stb.
- Matematikai modellek megjelenítése számítógépen.

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 148

Gondolkodási módszerek (7 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Gondolatok (problémák, feltételezések, összefüggések, stb.) szóbeli és írásbeli kifejezése.	Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény fejlesztése. Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.
Nevezetes megoldatlan problémák. Matematikatörténeti érdekességek.	Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.
Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.
Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban, összefoglaló rendszerezésben.	Rendszerszemlélet fejlesztése. A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). <i>Kombinatorikai módszerek rendszerezése konkrét példákon keresztül.</i>	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.

Számтан, algebra (58 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek). A négyzetgyök fogalma.	Zsebszámológép használata.
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. <i>Valós számok.</i>	A rendszerező képesség fejlesztése.
Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése.	Számítások egyszerűsítése például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása.
Műveleti azonosságok rendszerező áttekintése. <i>Algebrai egész kifejezések, képletek, fizikai összefüggések átalakításai.</i> Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Algebrai egész kifejezések szorzása, osztása egyszerű esetekben. <i>Értelmezési tartomány vizsgálata</i>	A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.
Elsőfokú vagy elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	Ellenőrzés igényének fejlesztése.
Szöveges feladatok megoldása. <i>Problémamegoldási módszerek rendszerezése.</i>	Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.

Összefüggések, függvények, sorozatok (17 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x \in \mathbb{R}^2$; $x \in \mathbb{R}^n$ <i>Függvények egyszerű tulajdonságai (tengelymetszetek, növekedés, csökkenés, szimmetriák, függvényérték vizsgálata).</i> <i>Egyszerű transzformációk konkrét esetekben.</i> Adott feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.	A függvény-szemlélet fejlesztése. Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.
Egyismeretlenes egyenletek, <i>egyenlőtlenségek</i> grafikus megoldása. Sorozatok és vizsgálatuk (mértani sorozat).	Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint számítógépen is).

Geometria, mérés (36 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Háromszögek, négyszögek, szabályos sokszögek összefoglaló áttekintése.	A halmazszemlélet fejlesztése.
A tanult testek áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.	A térszemlélet fejlesztése. Zsebszámológép használata.
Eltolás a síkban. Vektor, mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége.	A tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.
Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal. A tanult transzformációk áttekintése. Szerkesztési feladatok.	A transzformációs szemlélet fejlesztése.
Pitagorasz tétele. <i>Síkbeli és térbeli alkalmazásai.</i> <i>Kerület, terület, felszín és térfogatszámítások.</i>	A bizonyítási igény fejlesztése.
Számítási feladatok a geometria különböző területeiről.	Számolási készség fejlesztése.

Valószínűség, statisztika (12 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Valószínűségi kísérletek a teljes eseményrendszeren. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.
Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Példák arra, amikor az átlag nem jellemzi megfelelően az adatokat (pl. folyóvíz ciántartalma). Grafikonok készítése, elemzése.	Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.

Év végi ismétlés, rendszerező összefoglalás (8 óra)

Követelmények

Gondolkodási módszerek

- Szabatos, pontos szóbeli és írásbeli fogalmazás.
- Elemek halmazokba rendezése.

- Halmazműveletek konkrét halmazokkal.
- Sorbarendezés, kiválasztás 4-5 elem esetén.
- Esetek felsorolása, modellek, fadiagram.
- Matematikai modellek keresése, érvényességének vizsgálata szöveges feladatokhoz.

Számтан, algebra

- Alapműveletek a racionális számok körében.
- Konkrét számok négyzetgyöke.
- Egyszerű algebrai egész kifejezések átalakítása, helyettesítési értékének kiszámítása.
- Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása.
- Szöveges feladatok megoldása.
- A problémamegoldás lépéseinek tudatos követése.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Egyszerű másodfokú függvények.
- Az abszolútérték függvény.
- Hozzárendelési szabállyal adott függvények ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.
- Egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása.
- Sorozatok és vizsgálatuk, számtani, mértani sorozat.

Geometria

- Sokszögek csoportosítása különböző szempontok szerint.
- Háromszög, négyszög alapú hasábok, felszínük, térfogatuk.
- Térbeliség ábrázolása két dimenzióban, síkmetszetek, nézetek, vetületek.
- Eltolás a síkban – szerkesztések.
- Konkrét vektorok.
- Nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.
- Pitagorasz tétel ismerete.
- Pitagorasz tétel alkalmazása síkbeli és térbeli számításoknál.

Valószínűség, statisztika

- Teljes eseményrendszer, és részhalmazai.
- Valószínűség becslése.
- Relatív gyakoriság.
- Adatsokaság jellemzése közepekkel (módusz, medián, átlag).
- Grafikonok olvasása, készítése.

Értékelési javaslatok

- Differenciált feladatmegoldás szóban, írásban.
- Probléma megoldásának lépéseinek megtervezése, lejegyzése, tudatosítása, indoklása. Szükséges adatok gyűjtése mindennapi életből vett problémák megoldásához.
- Ellenőrzési stratégiák – hibakeresés, vitakészség, érvelés.
- Szerkesztési feladatok tervezése, lejegyzése, végrehajtása, diszkutálása.
- Térbeliség ábrázolása, modellek, metszetek készítése.
- Pozitív eredmény értékelése becslési, valószínűségi esélyekkel kapcsolatos feladatoknál.
- Mindennapi életből vett jelenségeknél együttváltozó mennyiségek felismerése, lejegyzése, ábrázolása – csoportmunkában projektek készítése.
- Projektek készítése matematika történeti érdekességekről.
- Projektek készítése matematikával kapcsolatos érdekességekről, pl. fraktálok, bűvészmutatványok, stb.
- Matematikai modellek megjelenítése számítógépen.
- Geometriai szerkesztőprogramok használata.

7. ÉS 8. TANÉV

Bevezetés

Az alapfokú nevelés-oktatás negyedik, úgynevezett fejlesztő szakaszában, egyrészt a tanulói tapasztalatok és az előző hat tanévben tanultak fizikai szempontok szerinti rendszerezése, az életkornak megfelelő mértékű elmélyítése, kibővítése, illetve a készségek, képességek személyiség jegyek egyéneknek megfelelő szintre hozása az egyik legfontosabb feladatkör. Az általános műveltség megalapozásának és a mindenki számára kötelező továbbtanulásnak az **előkészítése** a másik megvalósítandó terület. Ez azt jelenti, hogy az általános műveltség megalapozásának teljessé tétele ma már nem az általános iskola, hanem a középiskolák és szakiskolák feladata.

Az általános iskolában feldolgozandó tartalom meghatározásánál tehát nem kell szaktárgyi szempontból teljességre törekedni, hiszen erre 18 éves korig van lehetőség. Így mód van a célok és feladatok meghatározásánál elsősorban a teljesíthetőségre, a nevelési szempontok érvényesítésére, a szemlélet- és gondolkodásmód formálására, a tanulási technikák elsajátítására stb., tehát valóban a “fejlesztésre” fordítani a főhangsúlyt. A tartalomnak (a teljesíthető követelmények kialakítása érdekében elkerülhetetlen) mennyiségi vissza fogásánál azonban vigyázni kell a felépítés logikai rendjére, a többi tantárgy számára is nélkülözhetetlen fizikai alapismeretek kiválasztására, a személyiség fejlesztéséhez szükséges “terep” biztosítására.

Célok és feladatok

- Felkelteni a tanulók érdeklődését a természeti, ezen belül a fizikai jelenségek iránt. A megfigyelő képesség erősítése.
- Bevezetni a tanulókat a természetes és mesterséges környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak, jellemzőinek alapszintű ismeretébe, a természeti környezet változásainak, kölcsönhatásainak, ezek törvényszerűségeinek ismeretkörébe. Előkészíteni és megalapozni a többi természettudományi tantárgy tanítását. Összehasonlító, rendszerező, általánosító képesség fejlesztése.
- A mechanikai, hő-, elektromosság- és fénytani ismeretekkel megalapozni egy korszerű fizikai szemlélet- és gondolkodásmódot, ami hozzásegíti a tanulókat a környezetükben található technikai eszközök gazdaságos és biztonságos működtetéséhez. Az absztrakciós és dedukciós képesség alapozása.
- Elősegíteni a tanulókat arra, hogy legyenek képesek a fizikai jelenségeket, folyamatokat megadott szempontok szerint tudatosan megfigyelni, a látottakat értelmezni. Tudjanak különbséget tenni a lényeges és lényegtelen (elhanyagolható) tényezők között. Lényeglátás, rendszerezés erősítése.
- A tanulók tudjanak irányítással, majd önállóan is egyszerű kísérleteket, méréseket elvégezni, ezek eredményeit különböző formában (táblázat, grafikon, sematikus rajz, szöveg) rögzíteni, közölni. Tudják a kész grafikonok, táblázatok, sematikus rajzok adatait leolvasni, értelmezni, ezekből egyszerű következtetéseket levonni. A szaknyelv használatának tudatosítása.
- Szerezzenek jártasságot a tananyagban előforduló SI és a gyakorlatban használt SI-n kívüli mértékegységek használatában, a fontosabbak átváltásában.
- Legyenek képesek megadott szempontok szerint használni a fejlettségüknek megfelelő szintű szakkönyveket, példatárakat, lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket és multimédiás oktatási anyagokat. Tudják, hogy az Interneten a fizika tanulását segítő adatok, információk is megtalálhatók. Tájékozódás az információk között.
- Elősegíteni, hogy a tanulók ismerjék a tananyag természet- és környezetvédelmi vonatkozásait, és törekedjenek ezek alkalmazására. Értékeljék a természet szépségét és a természet megismerésének örömeit.

7. TANÉV MECHANIKA, HŐTAN

Időkeret: 55 tanóra/év (1,5 tanóra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás, kísérletezés, feladatmegoldás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
I. A testek haladó mozgása	5	3	3
II. A dinamika alapjai	8	3	3
III. A nyomás	6	2	3
IV. Energia, munka, hő	9	3	3
Év végi összefoglalás, tartalék óra			4
Az összes óra 55, ebből:	28 (51%)	11 (20%)	16 (29%)

I. A testek haladó mozgása

Célok és feladatok

- Tudatosítani, bővíteni, pontosabbá tenni a haladó mozgás köznapis ismereteit, és kialakítani a sebesség mennyiségi fogalmát. Megerősíteni a kapcsolatot és különbséget a jelenség tulajdonsága és annak mennyiségi jellemzője között. Gyakoroltatni a grafikonok elkészítését, alkalmazását az ismeretek közlésében és elemzésében.
- Megalapozni és alkalmazni a “viszonylagosság” fogalmát, ezzel is fejleszteni az ítéletalkotás képességét, a döntés tudatosságát, a gondolkodás tervszerűségét.
- Bemutató kísérletekkel vizsgálni, és közösen elemezni a haladó mozgásokat. Fejleszteni a kapcsolatok felismerésének képességét (pl. $s(t)$, a következtetések önállóságát, az absztrakciós képességet).
- Felhívni a figyelmet megállapításaink érvényességi hatáira (pl. az egyenletes mozgás sebességének kiszámításánál, a szabadesésnél).
- Gyakoroltatni a “gondolkodtató kérdések” és mennyiségi feladatok megoldását, ezek fizikai szemléletű megközelítését. Egyszerű feladatok megoldásánál megmutatni a tervszerűség előnyeit.
- Erősíteni a megismerés iránti tudatos igényt, az érdeklődést, az akaratot és a fegyelmezettséget.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – A mozgás viszonylagossága. Anyagi pont fogalma. Pálya, út, elmozdulás. – Az egyenes vonalú egyenletes mozgás kísérleti vizsgálata. A sebesség fogalma. – A sebesség, az út és az idő kiszámítása. Az egyenletes mozgás grafikonjai. – Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata. Az átlag- és pillanatnyi sebesség fogalma. A gyorsulás. – A szabadon eső test mozgásának kísérleti vizsgálata és jellemzése. 	<p>Az ítéletalkotás és az absztrakciós képesség fejlesztése. A nem köznapis fogalmak használata. A megfigyelő, elemző, a kapcsolatfelismerő, az összehasonlító képesség erősítése.</p> <p>A logikus gondolkodás, a feladatmegoldás gyakoroltatása.</p> <p>A lényegfelismerés, összehasonlítás erősítése.</p> <p>A meglevő ismeretek alkalmazása új feltételekre.</p> <p>A fogalomalkotás gondolatmenetének tudatosítása.</p> <p>Feladatmegoldások.</p> <p>Megállapítások érvényességi határának tudatosítása. Ismeretek alkalmazása új területen.</p>

Követelmények

A tanulók:

- értsék és tudják alkalmazni a hely és mozgások vizsgálatánál a “viszonylagosság” fogalmát;

- megfigyelésre és kísérletre alapozva ismerjék fel a változásokat, tudják jellemezni az egyenletes és a változó (haladó) mozgásokat kvalitatív módon, legegyszerűbb esetekben mennyiségekkel is.
- ismerjék és tudják alkalmazni az egyenletes mozgás sebességének, valamint az átlag-, a pillanatnyi sebességnek és a gyorsulásnak a fogalmát.
- tudjanak felismeréseik, méréseik alapján grafikonokat készíteni és elemezni, tudásukról szóban, írásban beszámolni, tény- és gondolkodtató kérdésekre felelni, egyszerű feladatokat megoldani.
- ismerjék fel a jelenségek szempontjából meghatározó, illetve elhanyagolható hatásokat, értsék az elhanyagolt hatások és a megállapítások érvényességi határa közötti kapcsolatot.

II. A dinamika alapjai

Célok és feladatok

- A mozgásállapot-változással járó kölcsönhatások kísérleti vizsgálata. A megfigyelés, a megállapítások megfogalmazásának biztosabbá tétele.
- A mechanikai kölcsönhatások ismeretének mélyítése és mennyiségi jellemzése; az ok-okozati kapcsolatok felismertetése, és viszonylagosságuk tudatosítása (pl. hatás-ellenhatás elnevezésénél); az összehasonlító, megkülönböztető, felismerő, lényegkiemelő és ítéletalkotó képesség erősítése.
- A mozgás és mozgásállapot különbözőségének tudatosítása.
- Lehetőséget biztosítani az egyszerű köznapi fogalmak (pl. tehetetlenség, tömeg, erő, gyorsulás, lassulás, sűrűlódás, közegellenállás, egyensúly) dinamikai értelmezésére.
- Megmutatni a kapcsolatot és a különbözőséget a test, tulajdonság és mennyiség, pl. a rugó, az erőhatás és az erő között.
- Az erőhatás mozgás- és forgásállapot-változtató képességének felismertetése és mennyiségi jellemzése. Az egyensúly fogalmának erősítése az emelőknél.
- Megmutatni, hogy a nyugalom és az egyensúly nem szinonim fogalmak, szemléltetni a közöttük levő különbséget (a nyugalom a mozgás, inerciarendszer megválasztásától függő, sajátos esete, az egyensúly pedig olyan dinamikai állapot, ami akár nyugalomban akár egyenletes mozgás közben megvalósulhat).
- Fejleszteni a tanulók jártasságát a mérőkísérletek elvégzésében, az önállóságát a következtetésben, valamint az absztrakciós képességét.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – A tehetetlenség törvénye és az inerciarendszer. A tömeg fogalma és mérése. – A sűrűség mennyiségi fogalma. – Az erő fogalma. – A legismertebb erőfajták felismerése és megnevezése. A súly fogalma. – Az erőmérés. – Erő-ellenerő. A két egymást kiegyenlítő erőhatás. Az egyensúly. – A sűrűlódási és a közegellenállási erő. – A forgatónyomaték. A forgási egyensúly fogalma. 	<p>A sokféle tapasztalat közös lényegének kiemelt megfogalmazása. A már ismert fogalom továbbmélyítésének tudatosítása. Absztrakció. A fogalomalkotás ismert gondolatsorának folytatása, mennyiségi fogalomra fejlesztése. Tanulói mérések (m és V) és feladatmegoldások. Gyakorlás.</p> <p>A fogalom egyszerűsített bevezetése. Logikus gondolkodás gyakoroltatása, erősítése. Megkülönböztetés, rendszerezés, elnevezés. A meglevő ismeretek alkalmazása. A mérés gyakoroltatása. A kölcsönhatás felismerése és abból következtetés a két jellemző erőre. Rendszerben gondolkodás. A képzelőerő (fantázia) és a logikus gondolkodás erősítése. Kísérletek elemzése, logikus gondolkodás. A köznapi tapasztalatok és a tanulói kísérletek közös elemzése. A fogalmak egyszerűsített bevezetése.</p>

Követelmények

A tanulók:

- ismerjék fel a mozgásállapot-változással járó kölcsönhatásokat, azokban az ok-okozati kapcsolatokat.
- értsék a tehetetlenség fogalmát, kapcsolatát a tömeggel és a sűrűséggel.
- tudjanak különbséget tenni a mozgás és a mozgásállapot között.
- értsék az erőhatás és az azt jellemző erő fogalmát, ismerjék fel a kapcsolatot a köznapi események és az erőhatások között.
- egyszerű esetekben ismerjék fel az erőhatás mozgás- és forgásállapot-változtató képességét, tudják azt mennyiségileg jellemezni.
- tudjanak különbséget tenni a nyugalom és az egyensúly között.

III. A nyomás

Célok és feladatok

- Az eddig megismert erőfogalom sajátos szempont szerinti bővítése, kiegészítő fogalmak és elnevezések bevezetése, használata (nyomóerő, nyomott felület, felhajtóerő).
- A kölcsönhatások, az ok és okozati kapcsolatok vizsgálata a nyomás fogalmának megalkotásában. Tapasztalatok és kísérletek elemzése. A megfigyelő és elemző képesség fejlesztése.
- A folyadékok és gázok nyomásával kapcsolatos jelenségek vizsgálata és azok értelmezése, magyarázata golyómodellel. Modellmódszer alkalmazása.
- Arkhimédész törvényének kísérletekkel történő megalapozása és logikai úton történő felismertetése, megfogalmazása. A felhajtó erő nagyságának különféle módon történő kiszámítása. Annak tudatosítása, hogy ugyanazzal a jelenséggel kapcsolatos felismerést különféle úton is elérhetjük.
- A kölcsönhatás felismerése, a rendszerben történő gondolkodás erősítése.
- A testet érő erőhatások együttes következményéről tanultak alkalmazása. Annak felismertetése, hogy a testek úszása, lebegése, elmerülése a folyadékokban és gázokban miért van kapcsolatban a sűrűségekkel.
- A megállapítások, törvények érvényességi határának felismertetése a közlekedőedények és hajszálcsövek vizsgálata alapján.
- Kapcsolatteremtés a biológiában és földrajzban tanultakkal, illetve a környezetvédelemmel.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – A nyomás fogalma és kiszámítása. – A folyadékok nyomásának kísérleti vizsgálata. A hidrosztatikai nyomást meghatározó paraméterek. Pascal törvénye. – A gázok nyomása: a légnyomás és a gáznyomás zárt térben. A nyomáskülönbségen alapuló eszközök. – Közlekedőedények és hajszálcsövek. – A felhajtóerő kísérleti vizsgálata. Arkhimédész törvény kvalitatív megfogalmazása – Az úszás, lebegés, elmerülés feltételei. 	<p>Fogalomalkotás tudatos megvalósítása, a feladatmegoldás gyakorlása,</p> <p>Kísérletelemzés, lényegfelismerés és megfogalmazás, általánosítás. Az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásának bemutatása.</p> <p>A kétféle nyomás okának megkülönböztetése és az egy rendszeren belüli hatásuk gyakorlati alkalmazásának vizsgálata. Logikus gondolkodás, rendszerben gondolkodás fejlesztése.</p> <p>A jelenség meglevő ismeretre alapozott magyarázata. Környezetvédelem.</p> <p>Kísérletelemzés, lényegfelismerés és megfogalmazás. Logikus és rendszerben gondolkodás erősítése. Feladatok megoldása.</p> <p>A jelenség felismerésszintű tudásának továbbvitele, magyarázata több erőhatás együttes következménye alapján. Gyakorlati alkalmazás.</p>

Követelmények

A tanulók:

- ismerjék a nyomás fogalmát, függését a nyomóerőtől és a nyomott felülettől, kiszámításának módját, mértékegységét, és tudják egyszerű esetekre alkalmazni, vele kapcsolatos feladatokat megoldani.
- tudják Pascal törvényét, és értsék annak gyakorlati vonatkozásait.
- értsék a felhajtóerő létrejöttének okait és a nagyságát befolyásoló tényezők szerepét.
- kísérletek alapján ismerjék fel és fogalmazzák meg Arkhimédész törvényét; az úszás, lebegés, elmerülés feltételeit, és legyenek képesek mindezeket egyszerű feladatok megoldásánál alkalmazni.

- tudják, hogy a levegő is anyag, van tömege és van súlya, ami oka a légnyomásnak.
- legyenek képesek értelmezni a gázok nyomását zárt térben a gázrészecskék mozgása, ütközése alapján.
- ismerjék fel a legfontosabb nyomáskülönbségen alapuló eszközök működési elvét, mechanizmusát és gyakorlati alkalmazását.
- lássák be a különbséget a közlekedőedények szokásos és a hajszálcsoves változata között, ismerjék ezek környezetvédelmi vonatkozásait.

IV. Energia, munka, hő

Célok és feladatok

- Megmutatni, hogy szükség van egy a változtató képességet jellemző mennyiségre is. Alkalmazni képes tudássá formálni az energia és az energiaváltozás egyszerűsített fogalmát, megmutatni szerepét az állapot és állapotváltozások mennyiségi jellemzésében.
- Az energiaváltozással járó folyamatok kísérleti vizsgálata és közös elemzése. Tudatosítani, hogy az energiaváltozásnak két alapvető formája van: a munka és a hő.
- A munka mint energiaváltozás értelmezése és kiszámítása a legegyszerűbb esetben.
- Az energia és az energiaváltozás fogalmának kiterjesztése a hőjelenségekre is, a belső energia fogalmának bevezetése.
- Egyszerű példákon megmutatni, felismertetni az energia megmaradását, kiemelni a “megmaradó” mennyiségek jelentőségét és kapcsolatát a zárt rendszerrel, valamint az azokban létrejött kölcsönhatásokkal (pl. az egyszerű gépeknél).
- Felhívni a figyelmet az energiatakarékosság környezetvédelmi szerepére, ezen keresztül kiemelni a környezetvédelem fontosságát és lehetőségeit.
- Bevezetni a teljesítmény és a hatásfok fogalmát, megmutatni kiszámítási módját egyszerű feladatokban. Tudatosítani szerepüket az energiatakarékosságban.
- Megvizsgálni a hőjelenségeket és szerepüket a természetben, a technikában. Felhívni a figyelmet néhány hőtani folyamat környezetkárosító hatására (pl. égéstermék, savas eső). A tudatos és cselekvő környezetvédelem iránti igény, az egyéni, valamint a közös felelősség erősítése.
- Az egyes természeti jelenségeknél lejátszódó hőtani folyamatok elemzése (pl. a szél keletkezése, hőtágulás szerepe a talaj kialakulásában, a víz rendellenes viselkedése, halmazállapot-változások). Kapcsolat a biológiában, a földrajzban és a kémiában tanultakkal.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
– Az energia fogalma.	Tapasztalat közös lényegének felismerése.
– A munka és kiszámítása.	A mennyiségek iránt kialakított igényre építve az energia fogalom bevezetése. Absztrakció.
– Az egyszerű gépek és az energia-megmaradás.	Az ismert fogalomalkotási gondolatmenet alkalmazása. Deduktív gondolattal az energia és az energiaváltozások mértékegységének megállapítása. Feladatok megoldása.
– A testek belső energiája. A hő és a fajhő fogalma.	Meglevő ismeret alkalmazása új jelenségekre, és ezekből következtetés. Az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának bemutatása, tudatosítása
– Az égés.	Részecskeszemlélet alkalmazása, a fantázia erősítése. A fogalmak kvalitatív megfogalmazása és alkalmazása.
– A hőterjedés.	Közismert jelenség értelmezése. Kapcsolódás a kémiában tanultakhoz. Környezetvédelem.
– A hőtágulás.	Kísérleti tapasztalatok elemzése és értelmezése.
– Halmazállapot-változások.	A jelenségek felismerése a természetben és a gyakorlatban. Logikus gondolkodás.
	Kísérletek közös elemzése. Az alkotó képzelőerő fejlesztése. A víz rendellenességének és következményeinek felismerése a természetben.
	Ismert jelenségek energetikai vizsgálata. A jelenségek és fogalmak rendszerbe foglalása.
	Összehasonlításuk más, már ismert hőjelen-

Tartalom	Fejlesztési feladatok
– Teljesítmény, hatásfok és kiszámításuk.	ségekkel. Megmutatni, hogy a folyamatoknak is vannak tulajdonságai, amelyeket mennyiségekkel lehet jellemezni. Feladatmegoldás.

Követelmények

A tanulók:

- tudják a testek állapotát és állapotváltozását energiával, illetve energiaváltozással, tehát ez utóbbit munkával és hővel jellemezni.
- ismerjék az energia, munka, hő, teljesítmény és hatásfok fogalmát, jelét, kiszámítási módját és mértékegységét.
- értsék az energia-megmaradás törvényének alkalmazását az egyszerű gépek egyensúlyának meghatározása esetében.
- tudják értelmezni és alkalmazni a belső energia fogalmát, emlékezzenek arra, hogy az energiaváltozásnak két alapvető módja van: a munkavégzés és a termikus kölcsönhatás.
- Legyen gyakorlatuk az energia-megmaradás törvényének alkalmazásában mind az egyszerű mechanikai és hőtani jelenségek vizsgálatánál, mind az ilyen témájú feladatok megoldásánál.
- Ismerjék a természetben lejátszódó fontosabb hőtani folyamatokat, és tudatosan alkalmazzák az ezekkel kapcsolatban megvalósítható környezetvédelmi lehetőségeket.
- emlékezzenek Joule és Watt munkásságára.

A tanév végi követelmények: megegyeznek az egyes fejezetekhez tartozó követelményekkel.

8. TANÉV

ELEKTROMOSÁGTAN, FÉNYTAN

Célok és feladatok

- Az absztrakciós képesség fejlesztése azáltal, hogy megmutatjuk, hogyan lehet érzékszerveinkkel közvetlenül nem érzékelhető jelenségekre – a látható, tapasztalható körülmények alapján – magyarázatot adni, és szabályszerűséget megállapítani.
- Annak tudatosítása, hogy az elektromos mező anyag, hiszen kölcsönhatásra képes. A fantázia, az absztrakciós képesség és a helyes fizikai szemléletmód erősítése.
- Tanulói jártasság kialakítása egyszerű és nem veszélyes elektromos kísérletek, mérések elvégzésében, a mérőműszerek használatában. A tudáson alapuló biztonság és veszélyérzet kialakítása.
- Erősíteni a mennyiségi fogalmak szükségességét azáltal, hogy megmutatjuk használhatóságukat fontos jelenségek jellemzésénél. Egyszerű feladatok megoldása.
- Az elektromos és fénytani ismeretek gyakorlati jelentőségének és felhasználhatóságának bemutatása. A közismert elektromos berendezések működési elvének megértése.
- A balesetvédelmi szabályok megismertetése, fontosságuk elfogadtatása. Annak felismertetése, hogy a jó következménnyel járó jelenségek tudatlan, felelőtlen, figyelmetlen alkalmazása veszélyekkel is járhat.
- Tudatosítása annak, hogy az elektromos berendezések általában nem szennyeznek ugyan a környezetet, de az elektromos áram előállítása legtöbbször káros hatásokkal jár. Ezért az elektromos árammal is takarékoskodni kell.

Időkeret: 55,5 tanóra/év (1,5 tanóra/hét)

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszám	A gyakorlás, kísérletezés, feladatmegoldás óraszám	Az összefoglalás, ellenőrzés óraszám
I. Elektromos alapjelenségek. Áramerősség, feszültség	7	3	3
II. Az elektromos ellenállás. Az egyenáram hatásai	5	4	3
III. Az elektromágneses indukció. A váltakozó áram	7	3	3
IV. Fénytan	7	3	3
Év végi összefoglalás, tartalék óra			4
Az összes óra 55,5 ebből:	26 (47,3%)	13 (23,6%)	16 (29,1%)

I. Elektromos alapjelenségek. Áramerősség, feszültség

Célok és feladatok

- Szemléletes kép kialakítása a tanulóknak az atomok szerkezetéről, az elektromos tulajdonságú részecskék létezéséről, az elektromos vonzás és taszítás igazi okáról, az elektromos mező létezéséről. Kapcsolatteremtés a kémiában tanultakkal.
- Értelmezni a testek elektromos állapotát, létrehozásának lehetőségeit.
- Megkülönböztetni az elektromos tulajdonságú részecskék rendezetlen ("hőmozgását") és az elektromos mező által létrehozott rendezett mozgását. Erősíteni ezzel a kölcsönhatás fogalmát, a logikus gondolkodást, fejleszteni az összehasonlító és ítéletalkotó képességet.
- Az anyagok tulajdonságainak és a folyamatok jellemzőinek mennyiségi meghatározásával (pl. az elektromos állapot és elektromos töltés, az elektromos áram, a feszültség) egyszerűbbé, pontosabbá és használhatóbbá tenni gondolataink közlését.

- Jártasság kialakítása: elektromos kapcsolások megvalósításában, kísérletek mérések elvégzésében, egyszerű feladatok megoldásában, grafikonok elkészítésében és elemzésében, a függő és független változók, okok és okozatok, kölcsönható partnerek felismerésében.
- A fizikatörténeti vonatkozások megismertetésével (Galvani, Volta, Ampère munkássága) a kísérletezés, a kutatás fontosságának hangsúlyozása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – Az anyag részecskéinek szerkezete. – A testek elektromos állapota. Az elektromos töltés. – Az elektromos áram. – Az elektromos áramkörök. Az áramerősség mérése. – Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása. – Az elektromos feszültség. – Az elektromos munka és teljesítmény kiszámítása. 	<ul style="list-style-type: none"> Logikus gondolkodás, absztrakció. Kísérletek elemzése, a részecskeszemlélet erősítése. Fogalomalkotás. Egyszerű feladatok. Áramkörök kapcsolása, mérőműszerek használata. Gyakorlat és elmélet kapcsolatának bemutatása. Logikus gondolkodás erősítése. Az elektromos mező jellemzése. Absztrakció. Deduktív módszer alkalmazása annak megnevezése nélkül. Feladatok megoldása.

Követelmények

A tanulók:

- ismerjék az atomok szerkezetét, teremtsenek kapcsolatot a kémiában tanultakkal, tudják értelmezni a testek elektromos állapotát elektrontöbbséggel vagy elektronhiánnyal.
- tudják, hogy az elektromos állapotú testek körül – hatásai alapján felismerhető – elektromos mező van.
- értsék és tudják értelmezni, elmondani az egyszerű elektrosztatikai kísérleteket.
- emlékezzenek arra, hogy az elektromos töltés a testek elektromos állapotának mennyiségi jellemzője.
- tudják, hogy az elektromos áram az elektromos tulajdonságú részecskék áramlása, amit az elektromos mező hoz létre, és emlékezzenek jelére, mértékegységére. Értsék az áramerősség fogalmát, kiszámítási módját.
- tudjanak különbséget tenni az elektromos vezető és szigetelő anyagok között. Ismerjék fel a környezetükben leggyakrabban előforduló anyagokról, hogy vezetők vagy szigetelők.
- tudjanak egyszerű kapcsolási rajzokat készíteni, meglevők alapján áramköröket létrehozni (összekapcsolni) és abban áramerősséget mérni.
- kísérletek alapján ismerjék fel, hogy az elektromos mező munkavégzésre képes, tudják értelmezni az elektromos feszültség fogalmát, mint az elektromos mezőt – két pontja közötti munkavégzés szempontjából – jellemző mennyiséget.
- rendelkezzenek jártassággal az elektromos feszültség mérésében.
- tudjanak egyszerű feladatokat megoldani az áramerősség, a feszültség és az elektromos munka, valamint a teljesítmény kiszámításának témakörében.
- ismerjék az elektromossággal kapcsolatos baleset-megelőzési szabályokat, és azokat tudatosan alkalmazzák.
- ismerjék a villám keletkezésének okait, veszélyes voltát, a villámhárító működési elvének lényegét és a villámmal kapcsolatos balesetvédelmi szabályokat.

II. Az elektromos ellenállás. Az egyenáram hatásai

Célok és feladatok

- Megértetni a tanulókkal, hogy a fémes vezetők helyhez kötött részecskéi akadályozzák a szabad elektronok áramlását.
- Felismertetni azt, hogy egy szóval vagy kifejezéssel (elektromos ellenállás) több fogalmat is megnevezhetünk.
- Erősíteni a logikus gondolkodást, a jártasságot a kapcsolatok felismerésében, a kísérletezésben, a mérésekben, a fogalomalkotásban, Ohm törvényének felismerésével, kísérleten alapuló vizsgálatával.
- Az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának tudatosítása Ohm munkásságának bemutatásával.
- A kombinatív készség és önálló gondolkodás fejlesztése a fogyasztók kapcsolásának megvalósítása és vizsgálata által.

- Tudatosítani, hogy a változások a gyakorlatban legtöbbször kölcsönhatások láncolatának eredményeként jönnek létre (pl. az elektromos áram hőhatásánál).
- A kísérletező, megfigyelő, kapcsolatfelismerő, rendszerben gondolkodó képesség fejlesztése az egyenáram hatásainak felismerése, vizsgálata, értelmezése és elemzése által.
- Az egyenáram hatásain alapuló közismert eszközök működésének fizikai értelmezése. A balesetvédelem és a megelőzési szabályok értelmi alapon történő elfogadtatása.
- A környezetvédelem és az energiatakarékosság kapcsolatának megértetése.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
– Az elektromos ellenállás. Ohm törvénye.	Kísérletek elemzése. fogalomalkotás, absztrakció. Fizikatörténeti ismeretek és elhelyezésük a történelmi korokba.
– Vezetők elektromos ellenállása.	Logikus gondolkodás. Az anyag tulajdonságainak felismerése.
– Több fogyasztó az áramkörben, soros és párhuzamos kapcsolás.	Tapasztalatok rendszerezése, elemzése, általánosítása.
– Az egyenáram hatásai.	Gyakorlat és elmélet összekapcsolása, egyszerű jelenségek fizikai magyarázata.

Követelmények

A tanulók:

- a részecskeszerkezet alapján tudják értelmezni a vezetők ellenállását.
- értsek és jól alkalmazzák az elektromos ellenállás kifejezést mindhárom változatában.
- tudjanak különbséget tenni a jelenségek és azok matematikai leírása között.
- ismerjék az elektromos ellenállás fogalmát, mennyiségi jellemzőjét, annak jelét, kiszámítási módját és mértékegységét.
- legyenek jártasak az Ohm törvény alkalmazásában és a vele kapcsolatos egyszerű feladatok megoldásában
- tudják értelmezni, hogy a fogyasztó milyen adataitól miért függ az ellenállása.
- tudjanak létrehozni különféle áramköröket, ábrázolni ezeket kapcsolási jelek alkalmazásával, a soros és párhuzamos kapcsolások esetében ismerjék fel a feszültségek, áramerősségek, ellenállások kapcsolatait.
- legyenek jártasak az áramerősség és feszültség mérésében különböző áramkörök esetén, tudják a mért adatokat feljegyezni és felhasználni grafikonok készítésénél, illetve ezekkel feladatokat megoldani.
- ismerjék fel az általuk ismert fogyasztóknál az egyenáram különféle hatásait, nevezzék meg azok hasznát, esetleges veszélyeit.
- tudják, hogy nemcsak a gazdaságosság miatt, hanem a környezet védelme érdekében is takarékoskodni kell az elektromos árammal. Legyenek tudatában annak, hogy a kimerült galvánelemek anyaga veszélye hulladék, tehát nem szabad a háztartási szemétbe dobni, külön gyűjtőhelyre kell eljuttatni.

III. Az elektromágneses indukció. A váltakozó áram

Célok és feladatok

- Az anyag fogalmának bővítése az elektromos és mágneses mező kölcsönhatásának bemutatásával és vizsgálatával.
- Az energia-megmaradás értelmezésének bővítése az elektromágneses indukció vizsgálata által.
- Megmutatni az egyenáram és a váltakozó áram közötti különbséget és hasonlóságot a tulajdonságaik, az előállításuk és hatásaik vizsgálata által.
- Az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának bemutatása Faraday, valamint Bláthy, Déri, Zipernowsky munkássága alapján.
- Tudatosítani a fizikai felfedezések jelentőségét az egyén, a társadalom és a gazdaság szempontjából.

- Az elektromos áramforrások összehasonlító vizsgálata a környezetvédelem, a teljesítmény és a gazdaságosság szempontjából.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – Az elektromágneses indukció. – A váltakozó áram előállítása. – A váltakozó áram hatásai. – A transzformátor és az elektromos távvezeték-rendszer. – A váltakozó áram mágneses hatásának gyakorlati alkalmazása. 	<p>Kísérletek közös elemzése, megállapítások megfogalmazása. Fogalombővítés. Absztrakció.</p> <p>Kísérletre építve az elmélet gyakorlati alkalmazása. A gondolkodó képesség fejlesztése.</p> <p>Következtetés, jelenség értelmezés, rendszerezés. BALESETVÉDELEM!</p> <p>Elmélet gyakorlati alkalmazása, rendszerben gondolkodás erősítése.</p> <p>Ötletek megértése és értelmezése. Az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának felismertetése.</p>

Követelmények

A tanulók:

- ismerjék fel a különféle módon megvalósuló elektromágneses indukció jelenségét, fogalmazzák meg a közös lényegét és nevezzék meg a folyamat résztvevőit.
- tudják, hogy a változó mágneses mező elektromos mezőt indukál, ami – ha megvannak a szükséges feltételek, akkor – elektromos áramot hoz létre.
- tudják kvalitatív módon jellemezni az indukált feszültséget és áramot.
- nevezzék meg a váltakozó áram hatásait, és tudjanak különbséget tenni az egyen- és a váltakozó áram között.
- sorolják fel az elektromágneses indukció legismertebb, leggyakrabban használt alkalmazásait.
- ismerjék a transzformátor felépítését, működésének kapcsolatát az elektromágneses indukcióval és szerepét a távvezeték-rendszerben.
- tudják a transzformátor menetszámai és a feszültségek közötti kapcsolatot, értsék itt is az energia-megmaradás törvényét. Tudjanak egyszerű feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.
- ismerjék az elektromos áram szerepét a környezetvédelemben, és tudják milyen lehetőségeik vannak ezen a területen.
- tudják és tudatosan alkalmazzák a balesetvédelem szabályait.
- ismerjék a Faraday és a magyar fizikusok, mérnökök (Jedlik Ányos, Kandó Kálmán, Déry Miksa, Bláthy Ottó, Zipernowsky Károly, Bródy Imre) munkásságát.

IV. Fénytan

Célok és feladatok

- Annak tudatosítása, hogy a fény kölcsönhatásra képes, tehát anyag.
- Alkalmazni kész kvalitatív tudás biztosítása a fény terjedési tulajdonságairól, a különféle közeggel való kölcsönhatásairól, néhány közismert optikai eszköz működéséről.
- A látás fizikájának értelmezése és a testek, anyagok színének magyarázata. Felhívni a figyelmet a szem védelmére.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<ul style="list-style-type: none"> – A fény tulajdonságai. – A fény visszaverődése síktükörről. – A fény visszaverődése gömbtükörről. – A fénytörés. – Fénytani lencsék. – Optikai eszközök. 	<p>Megmutatni, hogy a fény természetét egyszerűen értelmezni csak kétféle tulajdonság feltételezésével lehet. Modellalkotás. Absztrakció.</p> <p>Kísérletek elemzése, a megállapítások általánosítása, törvényszerűségek felismerése.</p> <p>Sok eddigi ismeret alapján megállapítani, hogy az anyagoknak rengeteg tulajdonsága van, amit kísérletekkel vehetünk észre.</p> <p>Az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásának erősítése. Modellalkotás (prizmából összerakott lencsék).</p>

Tartalom	Fejlesztési feladatok
– A színek.	Kísérletek megfigyelése, elemzése. A fantázia és a logikus gondolkodás erősítése.

Követelmények

A tanulók:

- tudják, hogy a fény anyag, ismerjék a kétféle tulajdonság feltételezésének magyarázatát.
- emlékezzenek a fény terjedési tulajdonságaira, a fényáteresztő és át nem eresztő anyagokkal való kölcsönhatásaira, az árnyék keletkezésének magyarázatára. Értsék a Nap- és Holdfogyatkozás jelenségét.
- egyszerű kísérletek alapján tudják értelmezni a fényvisszaverődés és fénytörés jelenségét és ezek megvalósulását egyszerű optikai eszközökben.
- ismerjék és kvalitatív magyarázataikban tudják alkalmazni a síktükör, domború és homorú tükör, a gyújtópont (fókuszt), a gyújtótávolság, a valódi és a látszólagos kép, a domború és a homorú lencse és a prizma fogalmát.
- értsék a legegyszerűbb optikai eszközök működését és szerepét.

A 8. tanévre vonatkozó követelmények megegyeznek az egyes fejezetek végén közölt követelményekkel.

Kimeneti követelmények a 8. tanév végén

A tanulók:

- érdeklődjenek és ne idegenkedjenek a fizikai jelenségek, valamint azok értelmezése iránt.
- rendelkezzenek olyan egyszerű, de használható fizikai szemlélettel és világképpel, amely elősegíti ismereteik köznap alkalmazását és megvédi őket a tudománytalan tévtanoktól.
- el tudják helyezni a legfontosabb fizikai felfedezéseket a történelmi korokba, ismerik ezek felfedezőit, köztük a magyarokat, felismerik a fizikai eredmények hatását a társadalomra és a gazdaságra.
- rendelkeznek életkoruknak megfelelő, elemi szintű megfigyelő, gondolkodó, megkülönböztető, összehasonlító, problémafelismerő és megoldó, ismeretszerző, tanulási, kommunikációs stb. képességgel.
- tudják, hogy a környezet védelemre szorul, így ezen a területen mindenkinek van felelőssége és feladata.
- felkészültek a továbbtanulásra mind személyiségjegyeik, mind tárgyi tudásuk alapján.

A tanulók többsége a fenti követelményeknek csak akkor tud eleget tenni, ha ismeretei a fizika következő területein legalább elemi szintű, ezért a tanulók:

- ismerjék fel környezetükben a leggyakrabban előforduló anyagokat, azok alapvető tulajdonságait és ezek jellemzési lehetőségeit, a legismertebb kölcsönhatásokat, ok-okozati kapcsolatokat.
- legyenek tisztában azzal, hogy változás csak a közvetlen környezet hatására jöhet létre, ez mindig kölcsönös, egyenlő mértékű és ellentétes értelmű.
- tudják, hogy: az anyagnak két fajtája van (részecske szerkezetű és mező), ezeknek igen sok közös tulajdonsága van (kölcsönható képesség, tehetetlenség, gravitáló képesség stb.); az anyagoknak és a testeknek az állapota kölcsönhatás közben megváltoztatható, és ezek a tulajdonságok, változások mennyiségileg is jellemezhetők.
- tudjanak egyszerű, közismert mennyiségeket megadni, alkalmazni, ezeket méréssel vagy számolással meghatározni.
- értsék az anyag részecske szerkezetének magyarázó elvként történő alkalmazását, pl. a halmazállapot-változásoknál, a hőterjedésnél stb.
- értsék a hely és mozgás vizsgálatánál, leírásánál a “viszonylagos” fogalmat.
- ismerjék és tudják jellemezni (út, idő, elmozdulás, sebesség, gyorsulás), valamint megkülönböztetni az egyenletes és változó mozgásokat.
- tudjanak különbséget tenni a mozgás és a mozgásállapot között, ismerjék a különféle mozgások dinamikai feltételét, egyszerű esetekben ismerjék fel a mechanikai kölcsönhatásokat, a bennük megnyilvánuló két hatást, valamint azt a két partnert, amely ezeket a hatásokat kifejti.

- tudják értelmezni a tömeg és az erő fogalmát, ismerjék ezek jelét, mértékegységét, a különféle erőfajtákat, és azt hogy az erőhatások mindegyike elsődlegesen mozgásállapot-változást hoz létre, emlékezzenek, hogy az egyensúly és a nyugalom nem azonos fogalmak.
- tudjanak különbséget tenni a tömeg és a súly, illetve a súly és a gravitációs erő között.
- ismerjék a nyomás fogalmát, jelét, mértékegységét és kiszámítási módját.
- értsék a hidrosztatikai nyomás, a felhajtó erő fogalmát, tudják Arkhimédész törvényét, az úszás, lebegés, elmerülés dinamikai feltételét és a közlekedő edények működésének elvét.
- ismerjék a hajszálcsövesség jelenségét, szerepét a természetben és a gyakorlati életben.
- értsék az energiának mint mennyiségnek a szerepét a testek állapotának jellemzésében, ismerjék az energiaváltozás két alapvető fajtáját, ezek szerepét a folyamatok leírásában. Tudjanak egyszerű feladatokat megoldani az energiával kapcsolatban.
- tudják, hogy az energiára megmaradási törvény írható fel, legyenek képesek ezt egyszerű, közismert esetekben felismerni.
- tudják jellemezni az állapotváltozással járó folyamatokat azok gyorsasága (teljesítmény) és gazdaságossága (hatásfok) szempontjából.
- ismerjék a legegyszerűbb hőjelenségeket (halmazállapot-változások, hőtágulás, hőterjedés, égés).
- tudjanak kapcsolatot teremteni a kémiában tanultakkal (égés, atomszerkezet), emlékezzenek az atom felépítésére és a felépítő részecskékre.
- emlékezzenek arra, hogy a testek elektromos állapota hogyan értelmezhető elektrontöbblettel vagy hiánnyal, az elektromos állapotban levő testek körül elektromos mező van.
- értsék az elektromos töltés, az elektromos áram, az elektromos feszültség és az elektromos ellenállás fogalmát, ismerjék ezek mértékegységét.
- ismerjék a fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolásának lehetőségét és legfontosabb következményét.
- emlékezzenek az elektromágneses indukció jelenségére és legfontosabb gyakorlati felhasználásaira, a transzformátor szerepére a távvezeték-rendszerben, ezek gyakorlati jelentőségére, a magyarok szerepére ezek kifejlesztésében.
- tudják, mi a különbség az egyen- és a váltakozó áram között, ismerjék az elektromossággal kapcsolatos legfontosabb baleset-megelőzési és baleset védelmi szabályokat.
- ismerjék, hogy a fény is anyag, emlékezzenek a fény szerepére a földi életben.
- értsék a fény kölcsönhatásait a különféle felületű és anyagú testekkel, az optikai eszközök működését, az árnyék- és a fogyatkozási jelenségeket, a testek és anyagok színének különbözőségét.

INFORMATIKA

5.-8. ÉVFOLYAM

A TANTERV ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELEI

Készülhet bármilyen jó tanterv, hozzá mindenféle tankönyv és segédanyag, az alkalmazhatóságnak személyi és tárgyi feltételei vannak. Ezeket tudatos fejlesztéssel az új NAT bevezetésig ki kell alakítani, amely mind fenntartói, mind intézményi erőfeszítéseket igényel, anyagi és személyi vonatkozásban is.

Különösen nagy gond lehet a tárgy alsó tagozaton való megjelenése. Jelenleg kevés az informatikában jártas, szakképzett tanító és a rendelkezésre álló géppark is igen vegyes. Ahol már modernebb multimédiás géppark van, ott azonnal segítséget nyújthat az öntanító játékos oktató CD, ami nem igényel szaktanárt.

AZ INFORMATIKA TANTERVE

Az informatikai képzést három szakaszra bonthatjuk. Az első szakasz az általános iskola első négy évére, és második szakasz a nyolcosztályos általános iskolai képzés második részére épül, a harmadik az informatikai képzés szempontjából viszonylag egységesnek tekinthető középiskolára.

Az informatika két nagy területet olvaszt össze: az egyik a számítástechnika, a másik a könyvtári informatika. A korábban kényszerházasságnak tűnő összerendelés ma már erős szövetség, hisz a két terület célja az adatforrások önálló kezelésének és feldolgozásának oktatása, így kapcsolatuk erősíti egymást, semmint gyöngíti.

A NAT 2003 alapelvei

Az informatika oktatás fő célja, hogy elsajátíttassa a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és -átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait. Mindenki egyéni érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához, az életvitelének alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni.

Ez a terület gyors változásával különösen alkalmas arra, hogy bemutassa annak fontosságát, hogy figyelmet kell fordítani informatikai ismereteinek folyamatos megújítására. Ebben egyre nagyobb szerepet kell kapnia az intelligens és interaktív hálózati technológiának, valamint a vizuális kommunikációnak. Különösen fontos, hogy a földrajzi elhelyezkedésből, származásból és az anyagi lehetőségek különbözőségéből adódó esélyegyenlőtlenségek csökkenhetnek az informatikai eszközök elterjedésével.

A fő területek és célok

Az OM honlapján elérhetőek az informatika oktatásában meghatározott területek és célok. E célkitűzések az informatika területén már több éve megfogalmazódtak.

- A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére és az ergonómiai szempontokra. A berendezésekkel fegyelmezetten, a használati utasításokat pontosan követve dolgozzon. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, mozogjon otthonosan a számítástechnikai környezetben: felhasználói szinten tudja kezelni a számítógépet és perifériáit. Szerezzen tapasztalatokat az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Legyen képes a különböző formákban megjelenő információt felismerni; tudjon információt különféle formákban megjeleníteni; szerezzen jártasságot az információk különféle formáinak (szöveges, hangos, vizuális) együttes kezelésében. A megszerzett információit legyen képes kiértékelni és felhasználni. Ismeretei önálló kiegészítéséhez szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár, az internet használatában. Szokjon hozzá az ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, lexikonok, kézikönyvek, különböző média, multimédia és hipermedia használatához.
- Értse a közvetlen és a közvetett kommunikáció lényegét. Legyen tájékozott a média szerepéről az egyén és a társadalom életében.
- Legyen képes a számítógéppel való interaktív kapcsolat tartására, tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok legfontosabb szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait.
- Tudja önállóan használni a hálózatot és annak alapszolgáltatásait. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén, tudjon adatokat megkeresni, elérni a hálózati szolgáltatások alkalmazásával, tudjon oktatóprogramokat használni.

- Ismerje a legalapvetőbb dokumentumformákat, ezeket minta alapján legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére.
- Legyen képes az adott probléma megoldásához kiválasztani az általa ismert módszerek, eszközök és alkalmazások közül a megfelelőt.
- Ismerje fel és legyen képes különféle formákban megfogalmazni a környezetében előforduló tevékenységek algoritmizálható részleteit. Helyesen használja a logika alapvető elemeit.
- Tudjon keresni nyilvántartásokban kézzel, adatbázisokban egyszerű keresővel. Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat. Segítséggel ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket.
- Ismerje meg az informatika társadalmi szerepét, a programok használatának jogi és etikai alapjait. Ismerje meg és értékelje a magyar tudósok szerepét, tevékenységét a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.
- Legyen tudatában az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának, például a számítógép- vagy videojáték-függőség problémái.
- Igazodjon el a könyvtár tereiben, állományrészeiben, tudja igénybe venni szolgáltatásait. Használja rendszeresen az iskolai könyvtárat. Ismerje és alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait és kövesse a könyvtárban való viselkedés normáit.
- A dokumentumtípusok formai és tartalmi sajátosságainak ismeretében legyen képes önálló használatukra. Lássa, hogy a technika fejlődésével az információk új és újabb ismerethordozókon jelennek meg, és szerezzen tapasztalatokat ezek használatában.
- Ismerje a kézikönyvtár tájékozódásban betöltött szerepét. Iskolai feladatai megoldásához és mindennapi tájékozódásához tudja önállóan kiválasztani és használni a megfelelő segédkönyveket. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni a könyvtár katalógusaiban, adatbázisaiban. Tudjon feladataihoz forrásokat választani, megadott szempontok alapján belőlük információkat szerezni és elvégzett munkájáról beszámolni. Tudjon a dokumentumokból szabályosan idézni és a forrásokra hivatkozni.
- Tapasztalatai alapján lássa a könyvtár szerepét az ismeretszerzésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében. Az iskolai könyvtár rendszeres igénybevételén túl ismerje meg és használja a lakóhelyi közkönyvtárat is.
- Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az új technológiákon alapuló informatikai eszközök kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.

FELSŐ TAGOZAT

A NAT külön bontotta a felső tagozat fejlesztési céljait e négy évfolyamon. Ez azért is különösen indokolt, mert az első két év továbbra is az alapképességek, alapismeretek kialakulását tűzi ki célul, míg a második két év már tényleges ismereteket rögzít.

5-6. évfolyam

A javasolt heti egy-egy óra az életkori sajátosságokat és a már kialakított kompetenciákat fegyelembé vételével is elegendőnek kell lennie. Akkor indokolt csak a magasabb óraszámban való oktatás, ha az alsó tagozaton nem volt lehetőség az ott előírt kompetenciák tényleges kialakítására. Az alábbi táblázatok ennek megfelelően tartalmazzák az óraszámokat az általában megvalósuló 37 tanítási hétre számolva.

Fejlesztési feladatok

- Adott informatikai környezet tudatos használata.
- A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, a legszükségesebb perifériák megismerése.
- A számítógép könyvtárstruktúrájának, mappaszerkezetének könyvtár- és állományműveleteinek megismertetése.
- A leggyakrabban használt eszközök működési elveinek bemutatása és használata.
- Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Kézi szövegfeldolgozás.
- Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) szerkesztése.
- A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.
- Az információ szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése.
- Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése.
- Közhasznú információforrások használata (menetrend, moziműsor, időjárás).
- Digitális Tudásbázis-rendszer használata, keresés az adatbázisban.
- Az információ különféle formái jellemző felhasználási lehetőségeinek bemutatása.
- Problémák informatikai jellegű megfogalmazása. Az algoritmus hétköznapi fogalmának megismertetése.
- Egyszerű problémák önálló megoldása.
- Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megvalósítása számítógépen.
- A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása.
- Táblázatok, diagramok megismerése, adatok rendezése.
- Feladatok megoldása egyszerű fejlesztő rendszerrel.
- A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban.
- Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről.
- Csoportos kommunikációs eszközök segítségével információ küldése és fogadása. Az elektronikus levelezés alapjai.
- Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata.
- Szabadon felhasználható források megismertetése.
- Személyi információk, személyes adatok fogalmának tisztázása.
- Az informatika múltjára vonatkozó történetek megismertetése.
- Annak tisztázása, hogy az informatikai eszközök alkalmazásának melyek a fontosabb etikai kérdései.
- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.
- Tanulmányi feladathoz keresőkérdések megfogalmazása.
- Egyszerűbb irányított forrás-, és információkeresés direkt eszközökben és a helyi adatbázisban.
- A médiumok megkülönböztetése (közlésmód, információs érték) és irányított feldolgozása.

Javasolt óratervek és témakörök

5. évfolyam

Éves óraszám: 37; ebből nem szakrendszerű oktatás 10 óra

Témakör	Tartalom
Informatikai alapok	A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor, lemezmeghajtó).
Operációs rendszer használata	Háttértár váltása, könyvtár kiválasztása, eligazodás, mozgás a háttértáron. Hálózati belépés és kilépés módja. Programok futtatása.
Algoritmusok és adatok	Algoritmusok szöveges, megfogalmazása, értelmezése. Számológép használata
Szöveg, kép és zene	A rajzoló program alapszintű szolgáltatásai. A rajzeszközök és a színek. Rajzok, ábrák készítése. A szöveg megfelelő begépelése, javítása, módosítása. Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus. Mentés és nyomtatás. <i>Weboldal szövegének és kiválasztott részeinek elmentése háttértárra</i> <i>Szerzői jog fogalma, hivatkozás és idézés szabályai.</i> A multimédia alapelemei: szöveg, hang és kép. <i>Multimédiás anyagok lejátszása és készítése.</i>
Könyvtárhasználat	Raktári rend: szépirodalom, betűrend. Ismeretközlő irodalom: szakrend. <i>Segédkönyvek: szótár, lexikon, enciklopédia.</i>

6. évfolyam

Éves óraszám: 37; ebből nem szakrendszerű oktatás 10 óra

Témakör	Tartalom
Informatikai alapok	Az információ. Információátvitel (telefon). A jelek világa. Titkosítások.
Operációs rendszer használata	Állomány keresése, másolása.
Algoritmusok és adatok	Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Algoritmusok végrehajtása számítógépen.
Szöveg, kép és zene	<i>Weboldal szövegének és kiválasztott részeinek elmentése háttértárra</i> <i>Szerzői jog fogalma, hivatkozás és idézés szabályai.</i> <i>Multimédiás anyagok lejátszása és készítése.</i>
Könyvtárhasználat	Dokumentumtípusok; nyomtatott (könyv, sajtótermékek) és nem nyomtatott ismerethordozók. <i>Egyéb időszaki kiadványok: évkönyv, sorozat.</i> Betűrendes leíró katalógus használata.

Fejlesztési követelmények, új tevékenységek

Ezek egy része már szerepelt a 4. évfolyamig, de ne felejtsük el, hogy ezek oktatása esetleges lehetett. Ha nem építhetünk biztos alapokra, akkor a kompetenciákat most kell megerősítenünk vagy kialakítanunk.

A tanmenet elkészítésekor vegyük figyelembe, hogy az órán főleg gyakorlati tevékenység folyjék! Az elméletibb jellegű részek oktatásába is vonjuk be a számítógépet mint demonstrációs eszközt, illetve az operációs rendszer ismereteket ne külön, hanem az alkalmazások kapcsán, az adott probléma felmerülésekor oktassuk.

Az Informatika 5-6. osztályos tankönyve a munkafüzettel együtt jelenleg is teljes mértékben alkalmas ezen fejlesztési feladatok megvalósításához. Az algoritmizálás oktatásához preferáltan javasolt a LOGO használata, aminek mindegyik fejlesztői környezete alkalmas multimédia oktatására is.

Az *Informatikai alapok* részben alakítsuk ki az információ köznapi fogalmának helyes alkalmazását. Felvállalhatjuk a modern multimédiás és távközlési eszközök használatának oktatását is. Ne essünk viszont abba a hibába, hogy ezeket mindenre kiterjedően, precízen algoritmizálva akarjuk alkalmazni, hanem csak az általuk nyújtott lehetőségek közül az életkoruknak megfelelő alkalmazásait mutassuk be.

Kiemelten fontos, hogy véglegesen kialakuljon a számítógép balesetmentes, ergonomikus, helyes használata. További cél a billentyűzet és az egér helyes kezelése után a fontosabb perifériák, a monitor és a háttértárak szerepének megértése.

Mutassuk be ugyanannak az ismeretnek különféle jelekkel való leírását. A tanulók életkori sajátja, hogy kezdenek titkaik lenni. Ennek kapcsán különösen érdekes és az algoritmizálást is jól segíti az egyszerű titkosítások alkalmazása.

A számológép használatának ismeretére a természettudományos tantárgyak számítanak. A tapasztalat azt mutatja, hogy a tanulók a saját számológépüket öntanulóan nem tanulják meg használni, az azon megjelenő eredményt mindenfajta fenntartás nélkül elfogadják. A műveleti sorrend ismeretének hiányában nem is várható el az értelmezés. Emellett az algoritmizálás, a programkészítés nem képzelhető el, a memória szerepének megértése nélkül. A számítógép felépítésének vázlatos elkészítését tanári segítséggel is könnyebben elkészíthetjük ennek ismeretében.

Az *Operációs rendszer oktatása* már tudatos állomány- és könyvtárkezelést céloz meg. A háttértár és könyvtárak váltása, könyvtárba való belépés, mozgás a könyvtárstruktúrában önálló munka legyen. Ismert helyen lévő állomány megkeresése, másolása más könyvtárba és másik adathordozóra kezdetben tanári irányítással, majd anélkül történjen. Az iskolai hálózatba a be- és kilépés már rutinszerűen történjen. A tanári felügyelet melletti önálló géphasználat feltétele, hogy más tantárgyak oktatásában is fel lehessen használni a számítógépet, egyszerű oktatóprogramok használata szaktanári segítség és jelenlét nélkül is megtörténjen.

A kooperatív és kollaboratív munka előkészítéseként a web és az IRC önálló használata legyen a cél. A kapcsolattartás minimális ismeretei közül a netikett alapjait, az emotikonok és a rövidítések használatát tanítsuk meg.

A *Algoritmusok és adatok* témakör oktatásához a LOGO nyelvet és programcsomagot javasolt¹. Bevezetőjeként itt is hétköznapi algoritmusok, térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű LOGO algoritmusok ismertetésével induljunk. E nyelv alkalmas a szekvenciális vezérlés, számlálós ciklusos programok értelmezésének oktatására is, rekurzív programok futtatására.

Az adatfeldolgozás megalapozására tantárgyi gyűjtőmunka az életkornak megfelelő folyóiratokból, könyvekből, a gyűjtött adatok célszerű elrendezése, csoportosítása és felhasználása segítségével itt elkezdődhet. Ebbe a részbe már az iskolai könyvtárnak és az internet használatának is be lehet és kell kapcsolódnia. A személyi adatok gyűjtése, lejegyzése, sorba rendezése, a szám és szöveges adatok megkülönböztetése, a megfelelő információ kikeresése egy adathalmazból, az adatbiztonság, adatvédelem fontosságának ismerete is legyen része a tevékenységeknek, előkészítendő a későbbi adatkezelést.

A *Szöveg, kép és zene* rész oktatásához használhatunk speciális programot, de a LOGO környezet is megfelelő erre a célra. Az ábrászerkesztő- és a szövegszerkesztő-modulok az alapfogalmak megtanításához kiválóan alkalmasak. A szöveg karakter szintű formázása: betűtípus, betűméret, félkövér, dőlt és aláhúzott betűstílus beállítása mind szerepel, nem igényel szövegszerkesztő használatát. Hosszabb szöveg kezelésére nagyon nincs is szükség, ha mégis, akkor lehetőleg egy egyszerűbb és magyar nyelvű alkalmazást válasszunk erre a célra. Rajzok, ábrák készítésére alapalkalmazásokat vagy speciális, gyermekek számára készített programokat használjunk. A terület oktatásának a célja itt is a hazavihető, kézzel fogható termék előállítása legyen, például meghívó, plakát, vers, levél készítése. A félkész munka, illetve a különböző részállományok mentése és a nyomtatás segítségével történhet még, de törekedjünk az egyre önállóbb munkavégzésre. A LOGO környezetek alkalmasak hanganyagok és képsorok lejátszására, készítésére. Ezen terület bemutatásához mindenféleképpen multimédia számítógépet kell használnunk, annak egységeit, eszközeit is mutassuk be párhuzamosan.

Ha megfelelő számú multimédia számítógéppel rendelkezünk, akkor készíthetünk egyszerű animációkat, hangállományokat, digitalizálhatunk zenét. Hasonlóan izgalmas lehet a letöltött weboldal különböző elemeinek mentése háttértárra, azok későbbi újrafeldolgozása. Ennek kapcsán ejtsünk szót a szerzői jogról, a törvény előírásairól, a szellemi munka védelméről.

A *Könyvtárhasználat* már megjelent az adatgyűjtés kapcsán, de saját területében is itt jelennek elsőként belépő tevékenységek. A megadott művek keresése, a tematikus gyűjtőmunka a könyvtár

¹ A fejlesztőrendszer egy egyszerű szövegszerkesztőt is tartalmaz, ahol az alapvető vágólap műveletek is bemutatathatók, gyakorolhatóak.

szabadpolcos állományában már cél. Különböző típusú és témájú dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása is tudatosuljon. A katalóguscédula értelmezése, tájékozódás a dokumentumokról szerző, cím és egyéb szempontok szerint a betűrendes leíró katalógus segítségével legyen belépő tevékenység. A könyveket és a sajtótermékeket hasonlítsuk össze információs szerepük szerint. Azonos műveket kereshetünk különböző ismerethordozókon. Utóbbi az adatkeresés hatékonysága szempontjából is érdekes.

A továbbhaladás feltételei

A 6. évfolyam végén szükséges továbbhaladási feltételrendszert megállapítani. Amennyiben a tanuló az itt felsorolt követelmények bármelyikét nem tudja teljesíteni, úgy informatikából nem léphet tovább. A tudásszint mérését a gyakorlati alkalmazás tudásának mérésére alapozzuk.

- A tanuló értse meg, hogy ugyanazt az ismeretet különféle jelekkel leírhatjuk.
- Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret.
- Legyen képes háttértárak és könyvtárak váltására, könyvtárba való belépésre, kilépésre és mozgásra a könyvtárfa szinteken.
- Legyen képes egyszerű hétköznapi, illetve térbeli tájékozódási képességet fejlesztő LOGO algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.
- Legyen képes ábrákat, rajzokat készíteni rajzoló programmal.
- Tudjon szöveget karakter szinten formázni és egyszerű dokumentumot készíteni.
- El tudjon igazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában.
- Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat.
- Tudjon szerző és cím szerint dokumentumokat keresni a betűrendes leíró katalógusban.

Értékelési javaslatok

Direkt számonkérés itt már javasolt ugyan, de továbbra is domináljon a megfigyelés. A szakszókinés ismerete, a tevékenységek megnevezés alapján történő végrehajtása továbbra is ellenőrizhető így.

- Önálló számítógépes munka megfigyelése, eszközök helyes alkalmazások közben
- Jelek, piktogramok felismerése, jelentésük szóbeli megfogalmazása
- Számológép önálló használata a négy alapművelet esetében
- Multimédiaeszközök kezelése
- Infokommunikációs eszközök kezelése
- Tevékenységek szóbeli részelemekre bontása
- Utasítások megfelelő végrehajtása
- Egyszerű rajzos algoritmusok megvalósítása LOGO nyelven
- Szöveg- és ábraelemekből felépülő dokumentum készítése.
- Webböngésző kezelése, mentés, weblapnyomtatás
- Eligazodása könyvtárban, adott mű megtalálása, azonosítása
- Önálló keresés a katalógusban adott jellemzők alapján
- Segédkönyvek önálló kiválasztása

7-8. évfolyam

A NAT-ban a két évfolyamra közösen megfogalmazott fejlesztési feladatok szerepelnek, amelyek többségében már a középiskolai képzést alapozzák meg.

Fejlesztési feladatok

- Tájékozódás különböző informatikai környezetekben.
- A számítógép és perifériáinak kezelése felhasználói szinten.
- Az operációs rendszer és a fontos segédprogramok alapszolgáltatásainak bemutatása.
- Az informatikai eszközök működési elveinek bemutatása és használata.
- Szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.
- Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) készítése.
- Elektronikus faliújságok, kirakati bemutatók készítése.
- A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet kiválasztása.
- Az információ szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése.
- Adatok csoportosítása, értelmezése, azok grafikus ábrázolása, következtetések levonása.

- Az adatbázisokból, számítógépes hálózatról való információszerzés módjainak megismerése.
- A megtalált információ gyűjtése, értelmezése, feldolgozása.
- Tematikus térképek keresése az interneten.
- A problémák megoldásához szükséges informatikai eszközök és módszerek megismerése.
- Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt).
- Adott feladat megoldásához algoritmusok, algoritmusok tervezése, megvalósítása és végrehajtása. Az algoritmikus absztrakció eszközei, a lépésenkénti finomítás elve.
- A problémamegoldás során szükséges adatok és az eredmény kapcsolata.
- Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése.
- Feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel.
- Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése.
- Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről, információ elhelyezése az interneten.
- Infokommunikációs eszközzel egyéni információ küldése és fogadása, mobilkommunikációs eszközök.
- A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségei, azok alkalmazása a megismerési folyamatban.
- Szerzői jogi alapfogalmak, a szabad felhasználás körébe tartozó adatok, dokumentumok példákön történő bemutatása.
- Az informatikai biztonság kérdéseinek, illetve az információnak a hitelessége.
- Az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatása példákkal: múlt és jelen.
- Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok bemutatása példákön.
- Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készség szintű használata. A könyvtártípusok, az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása a tanulási folyamatban, a közhasznú tájékozódásban és a rekreációban.
- Keresési szempontok kifejezése a könyvtár kódrendszerével.
- Irányított forrás- és információkeresés a direkt és indirekt tájékoztató eszközöknek megfelelő keresési módszerek alkalmazásával.
- A tanulmányi problémának megfelelő médium kiválasztása és feldolgozása a forrásfelhasználás algoritmusának és etikai szabályainak alkalmazásával.

7. évfolyam

Éves óraszám: 37;

Témakör	Tartalom
Az informatika alapjai	<p>A számítógép fő részei.</p> <p>Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet.</p> <p>Számítástechnikai eszközök kezelése: háttértárak, nyomtatók, digitalizálók használata.</p> <p>A jelek csoportosítása.</p> <p>Információ, kód, jelhalmazok adatmennyisége.</p> <p>Adatátvitel, kommunikáció.</p> <p>A számítógépek története, Neumann-elv.</p> <p>Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében.</p> <p>A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban.</p>

Témakör	Tartalom
Az operációs rendszer használata	Lemez formázása, használhatóságának ellenőrzése újraformázás nélkül. Könyvtárszerkezet kialakítása a háttértárolón. Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Vírus fogalma, hatása. Víruskereső indítása és üzenetei. Vírusterjedés megakadályozása. Tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kiválasztott állományok kicsomagolása. Kiválasztott könyvtár tartalmának tömörítése. Multimédia oktatóprogramok, oktatási anyagok.
Kommunikáció a hálózaton	Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, a szolgáltató és munkaállomások kapcsolata. Hálózatok csoportosítása összekötés és kiterjedtség szerint. A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története. A hálózat használatának alapszabályai. Saját e-mail cím. Az elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata: küldés, fogadás. Hasznos webhelyek. Tematikus és kulcsszavas keresők webhely-kereséshez. Csevegő program bemutatása.
Algoritmusok és adatok	Szöveg és kép számokká alakítása. Logaritmikus keresés algoritmusa. A kettes számrendszer és az átváltási algoritmusok. Algoritmus megadása élőbeszédben.
Dokumentumkészítés számítógéppel	Ábrák rajzolása, kész rajzok módosítása. Képek bevitele. A szövegegységek. Szöveg átrendezése, keresés, csere, helyesírás. A karakter-, bekezdés- és oldalformázás. Kisebb méretű dokumentum tervezése, szerkesztése. Szöveges és rajzos dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete. Weblapkészítés
Könyvtárhasználat	Kézikönyvtár: könyvtípusok, használati jellemzőik. Könyvtártípusok: nemzeti könyvtár, szak-, köz- és iskolai könyvtár.

Fejlesztési követelmények, új tevékenységek

Az óraszám kényelmes ütemben való haladást tesz lehetővé. Ez az év adja az utolsó óraszámban is támogatott lehetőséget, hogy azonos szintre hozzuk a különböző előképzettségű tanulókat. Az ebben az évben oktatott tananyag nagy része már alapozás a számítástechnikai eszközök felépítésének, működésének megértéséhez.

Az *informatika alapjai* témakörben a személyi számítógép fő részeinek és működésüknek megértésén túl már az ergonómiai szempontok figyelembe vételével gyakorlott kezelésük is ismeret. Újdonság a további háttértárak, kiemelten a digitalizálók használata.

A klasszikus informatika területéről a különféle jelfajták gyűjtése, csoportosítása; az információ és adat megkülönböztetése, bináris kódok használata, különféle kommunikációs rendszerek, formák használata kerül elő.

A könyvtárhasználattal összezsugorolva a számítástechnika történetére vonatkozó adatok gyűjtése, rendszerezése a kialakulás kezdeteibe, míg a tájékozódás a mai hardvereszközök világában, az adatok gyűjtése a számítógép és a robotok alkalmazási területeiről a fejlesztési irányokat és a várható jövőt vetíti előre. Ez utóbbi tevékenységet tanári irányítással, az informatika tárgyú ismeretterjesztő könyveket, folyóiratokat, CD-ket vagy az internetet forrásként használva végezzük.

Az *Operációs rendszer használata* bővebben értelmezendő. Adattárak formázása, azon a kívánt könyvtárszerkezet kialakítása a formázás, létrehozás és törlés parancsok használatával. Egymásután és

szórtan elhelyezkedő állományok kijelölése, azok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése, egy ismert nevű állomány megkeresése adott háttértáron elsajátítandó kompetencia.

A tömörítők és a vírusirtók használatát is e részhez soroljuk. Ennek megfelelően a vírusok fajtái, a terjedésük elleni védekezések lehetőségei, vírusirtó futtatása, vírusok irtása tanári segítséggel forduljon elő. A hatékony munka elősegítése érdekében a tömörített állományok létrehozása, tömörített állományok megtekintése kibontása is legyen tényleges tevékenység.

A felsorolt tevékenységeket végezzük úgy, hogy az informatikai eszközök és szoftverek etikus használatával történjen.

A hálózat szolgáltatásai közül a levelezés legkésőbb itt lép be egy levelezőprogram használatával. A levél küldése, fogadása, a fő levélmezők funkciójának megismerése: a címzett, a tárgy és a saját másolat készítése ekkor már ténylegesen használt tevékenység. Az egyéni e-mail cím létrehozására használhatunk ingyenes, webalapú szolgáltatást is, nem kell feltétlenül iskolai levelező szerveret üzemeltetni. Ebben az esetben viszont gondoljunk arra, hogy a kiválasztott levelezőrendszer tegye lehetővé az állományok csatolását és fogadását is. Különösen hasznos lehet – főleg ha már korábban is használtak levelező rendszereket és igény is van –, ha a levelezőrendszer tesztre szabásával, a beérkező levelek szűrésével is foglalkozunk.

A web használatával kapcsolatos ismereteket bővítjük a hálózati keresőgépek használatával, az egyszerű kulcsszavas és tematikus keresés módjának megismerésével és gyakorlásával. Különösen nagy hangsúlyt fektessünk a hasznos webhelyek önálló felkeresésére. Így például a *magyar honlap*, a *MEK*, a *vasúti és egyéb közlekedési információ*, a *helyi önkormányzat oldalai*, a *diákok érdeklődési körébe tartozó oldalak*, *portálok* szerepeljenek a közösen meglátogatottak között. A későbbi adatgyűjtés technikai előkészítése érdekében a letöltött weboldal egészének vagy részletének elmentése saját háttértárra vagy új állományba önálló tevékenység legyen, akár a vágólap használatával. Amennyiben még nem került sor rá, egy csevegő program használatát is mutassuk be.

Az *algoritmusok és adatok* témakör további alapozását és a már megszerzett ismeretek szinten tartását célozza ez a témakör. Az algoritmus megadása élőbeszéddel és mondatszerű leírása után a logaritmikus keresés algoritmusát ismerjék meg, valamint grafikával, szöveggel kapcsolatos programok futtatását végezzék. E tevékenységet támogassák ezeket megvalósító játékos programokkal.

A *dokumentumkészítés számítógéppel* témakör a képi adatok gyűjtésével, képek bevitelével, feldolgozásával, rendszerezésével foglalkozik. Ez utóbbi kapcsolódik az informatikai alapfogalmakhoz és a hardvereszközök – szkennerek és nyomtatók – kezeléséhez. Célrányosan oktatási anyagokhoz rajzok készítését is végezzük el. E terület rendszerezése most történjen meg. Az alapvető szövegegységek ismerete, kezelése, a vágólap rutinszerű használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés) mellett már a többféle formázást tartalmazó, egy-két oldalas dokumentumok készítése, mentése és nyomtatása a feladat. Mindezen tevékenységet a dokumentumkészítés lépéseinek betartásával végeztessük. A weblapkészítés során ugyan a HTML nyelvet használjuk, de ezt weblapszerkesztőkkel végezzük, stílusok használatával. Ez utóbbi a bekezdés- és betűformázások szerepének helyes rögzülését is segíti.

A *könyvtárhasználat* számos új ismeretet alapoz meg. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése az egyik cél. A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában azonnal alkalmazható ismereteket ad. Az általános műveltséget bővíti a különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, illetve közvetett forrásokból. Kiemelt feladata a tájékozódás a korosztálynak készült informatika tárgyú lexikonok, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok körében.

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló legyen képes a számítógép legfontosabb perifériáit kezelni.
- Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában.
- Tudja használni a számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikét, illetve az operációs rendszer alapvető szolgáltatásait.
- Tudjon használni egy levelező programot.
- Tudja kezelni a webböngészőt.
- Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz.
- Tudjon információt keresni a segédkönyvekben (hagyományos és CD-s szótár, lexikon, enciklopédia).
- Tudja, hogy az iskolai könyvtáron kívül használhatja a közművelődési könyvtárat is.
- Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár.

Értékelési javaslatok

Direkt számonkérés javasolt, de továbbra is a helyes alkalmazáson legyen a fő hangsúly. A hardverrel és a szoftverrel kapcsolatos szakszókincs kialakulását feleltetés helyett inkább órai munkán kérjük számon felszólítások során.

- A számítógép fő részeinek használata, működési elveinek ismerete
- Hardverválasztás szempontjai, hirdetések értelmezése
- Rövidítések ismerete
- Háttértárak kezelése, karbantartása, vírusellenőrzése
- Gyakorlati védekezés vírus ellen “gyanús” állományok esetén
- Tömörített állomány kezelése: könyvtár betömörítése, tömörített állomány kicsomagolása
- Levelező kliens alapfunkcióinak használata, csatolás kezelése
- Önálló tematikus és kulcsszavas keresés
- Egyoldalas dokumentum elemeinek ismerete
- Szövegszerkesztés lépései
- Szöveg- és ábraelemekből felépülő webdokumentum önálló elkészítése alkalmazással
- Kettes számrendszer használata, átváltások algoritmusa
- Logaritmusos keresés algoritmusának alkalmazása
- Kézikönyvtár használata
- Könyvtár típusok ismerete

8. évfolyam

Az éves óraszám itt újra 37 óra, azaz heti egy órával tervezünk. Ez újfent elegendő az előírt ismeretek elsajátításához. Ha a helyi lehetőségek engedik, az éves órászámbővítést a gyakorlati alkalmazására fordítsuk, ne bővítsük újabb, életkorilag sem indokolt, a középiskolában majd úgyis oktató anyagrészekkel.

Éves óraszám: 37;

Témakör	Tartalom
Algoritmusok és adatok	Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. Algoritmusok kódolása a számítógép számára “érthető” egyszerű programozási nyelven. A lépésenkénti finomítás elve. Elemi és összetett adatok, egész és valós számok. Adatok sorozata.
Dokumentumkészítés számítógéppel	Levél, újságoldal, kérdőív, feladatlap készítése. Tabulátorok használata, táblázat készítése. Az internetről letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. Prezentációkészítés alapjai. Szerzői jog, felhasználói etika. Tantárgyi anyag készítése.
Az adatkezelés alapjai	Bevezetés a táblázatkezelésbe. Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet. Alapdiagramok készítése táblázatból. Keresés meglévő adatbázisban.

Könyvtár használat	Tárgyi katalógusok: szakkatalógus, tárgyszó katalógus. A szellemi munka technikája
-----------------------	---

Fejlesztési követelmények, új tevékenységek

Az *Algoritmusok és adatok* témakör oktatását a LOGO ismeretekre alapozva oktassuk. Az új tevékenységek a szekvenciális és feltételes vezérlés, ciklusos programok értelmezése, kódolása, kipróbálása, az eljárások használata. Ezek egy része már a korábban is előkerült, de most tudatosítsuk ezek használatát. A példaként szereplő rendezések mellett egyszerű logikai és matematikai feladatok megoldása, és egy komplett játék kapcsán mutassuk be a program mint termék előállításának folyamatát. A különböző számtípusú adatok (egész-, valós), elemi és összetett adatok használata itt tudatosodjon hasonlóan először.

Az is elképzelhető, hogy a BASIC vagy a Pascal nyelvet használjunk a LOGO helyett. Utóbbi használata esetén viszont a helyben történő rendezési algoritmusokat ne valósítsuk meg programmal, hanem azokat manuálisan végeztessük el.

A szellemi munka technikájának ismeretében már hosszabb szöveget és képet is tartalmazó prezentációk készítését tűzzük ki feladatként. Az iskolai életben használatos dokumentumok készítése, kiselőadás vagy weboldal készítés továbbra is a feladat.

Az irodai alkalmazás csomagok ebben az életkorban nyújtanak először valódi élményt és alkalmazhatóak a napi gyakorlatban, illetve az oktatáshoz. Újdonság a szöveges dokumentumokban tabulátorok használata, a dokumentumok formai és tartalmi javítása, a helyesírás ellenőrzése, letöltött dokumentumok elhelyezése saját dokumentumban. A helyes felépítés, elrendezés alkalmazásának elsajátíttatásához használunk kész sablonokat.

A javasolt felépítésben az irodai alkalmazások oktatása történhet egyéni vagy csoportos munka formájában is, valamely komplex probléma, *feladat* – például *osztálykirándulás tervének, dokumentumainak elkészítése, osztálytörténet készítése* – megoldása informatikai (szoftver, hardver) eszközök használatával, tanári irányítással. A megjelenítő felület lehet papír vagy web. A példán keresztül az alkalmazásokat áttekinthetjük és rendszerezhetjük is.

Az *adatkezelés alapjait* konkrét feladatok kapcsán mutassuk be. Az iskolai és a családi élettel kapcsolatos táblázatok készítése, az adatok táblázatos formában történő megjelenítése, előnyeinek bemutatása az egyik cél. A másik az adatok táblázatos formába rendezése, az adathalmazból következtetések megfogalmazása. Ugyancsak ezt célozza meg a kész táblázatból és diagramból az adatok között meglévő összefüggések kiolvasása, a táblázatok összetartozó adatainak, egyszerű összefüggéseinek felismerése. Ezt a táblázatkezelés alapfogalmainak (cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet) megismertetésével végezzük, több példán keresztül. A táblázatok számítógéppel történő létrehozása, módosítása – adatbevitel, mozgatás, másolás, törlés –, az elkészült munka tárolása, kinyomtatása, a táblázathoz diagram készítése új tevékenység. A bemutatás során különböző tantárgyakhoz kapcsolódó táblázatok megismerése, egyszerű tantárgyi feladatok megoldása táblázatkezelővel is megtörténhet.

A számítógépes adatbázis-kezelés nem ennek a korosztálynak szóló feladat. Viszont a tevékenység élményszerű kipróbálása, adatok gyűjtése, feldolgozása (*házi, iskolai könyvtár; címlista nyilvántartása*), keresés tantárgyi oktatóprogramok adatbázisaiban már most is végezhető, a használatos fogalmak, tevékenységek megismerhetők.

A *könyvtárhasználat* e munkát segíti és rendszerezi is egyben az eddigi ismereteket. A források keresése szaktárgyi feladatokhoz tárgyi katalógusok segítségével jól kapcsolható a webes keresésekhez, azok kiegészítése is. A keresett téma kifejezése tárgyszóval, illetve szakjelzettel – a keresés lépéseinek felismerése és gyakorlása – tevékenységek ismerete nélkül a tematikus és kulcsszavas keresés igen nehézkes. Legkésőbb most tudatosítsuk, hogy a hagyományos és a digitalizált könyvtár, valamint a web azonos szerepet tölt be, csak más adathordozókkal dolgozik, más megjelenési formát öltött.

Az irodai alkalmazások kapcsán már említett tevékenységként a könyvtár dokumentumainak vagy az internetnek a felhasználásával egyszerű informatikai téma feldolgozása, pontos megfogalmazása, problémafelvetés, forrásválasztás és –feldolgozás segítségével, beszámoló készítése, hivatkozás forrásra tevékenységek, azaz röviden a szellemi munka technikája a fő anyag.

A továbbhaladás feltételei

- Ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus).
- Tudjon néhány lépéses algoritmusokat alkotni.
- Készítsen (néhány utasításból álló) egyszerű algoritmusokat.
- Ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban.

- Képes legyen többféle formázást tartalmazó dokumentumot készíteni.
- Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni.
- Tudjon adatokat táblázatos formában megjeleníteni.
- Tudja, hogy a tárgyszó, illetve szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki.
- Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni.
- Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával.

Értékelési javaslatok

Direkt számonkérés javasolt, emellett jelenjen meg a csoportos munka értékelése is. A szakszókincs használatát és a tevékenységek megnevezését már kérjük számon, ne csak a végrehajtásukat.

- Tevékenységek szóbeli részelemekre bontása
- Összetett tevékenységek megértése
- Egyszerűbb algoritmusok mondatszerű és rajzos leírása
- Algoritmusok megvalósítása mondatszerű leírás alapján
- Egyszerű rendezési algoritmusok ismerete, bemutatása eszközökkel
- Szöveg- és ábraelemekből felépülő dokumentum önálló elkészítése.
- Adatelemek és táblázatelemek ismerete
- Adatok rendszerezett formában való megjelentetése
- Alkalmazói ismeretek integrált használata csoportos formában (projektmunka)
- Katalógusok önálló használata, keresés összetettebb szempontok szerint is.
- Idézés, forrásfelhasználás szabályainak ismerete
- Tantárgyi prezentáció készítése

BIOLÓGIA ÉS EGÉSZSÉGTAN

7-8. évfolyam

ALAPGONDOLATOK, RENDEZŐELVEK

A biológia a természetismeret 5–6. évfolyamán elsajátított ismeretekre, készségekre, képességekre épül. Annak céljaival, feladataival szerves egységben

- bővíti a tanulók biológiai ismereteit,
- erősíti a természettudományos tárgyak tantárgyközi kapcsolatait,
- továbbfejleszti a tanulók megismerési képességeit,
- elősegíti személyiségük sokoldalú kibontakozását,
- formálja ön- és világszemléletüket,
- segíti a természeti és társadalmi környezetben való eligazodásukat, testi és lelki harmóniájuk kibontakozását.

A **testi és lelki egészség**, valamint az **énkép és önismeret** fejlesztési feladatai többnyire a 8. évfolyam ismereteihez kapcsolódnak. Ekkor sajátítják el a tanulók az emberi test anatómiai, fiziológiai ismereteit és az egészségük megőrzését segítő tudni és tennivalókat.

Ezért itt van elsősorban lehetőség:

- saját szervezetük felépítése, működése és kamaszkori változásai iránti érdeklődés felkeltésére,
- a környezet az életvitel és a szervezet egészségi állapota közti összefüggések felismertetésére,
- az egészséges életmód igényének kialakítására és a harmonikus életvitelt megalapozó szokásrendszer elsajátítására,
- az élvezeti szerek, drogok kipróbálásának és használatának elutasítását, a káros szenvedélyek kialakulásának megakadályozását segítő viselkedési formák megismertetésére,
- a betegségek megelőzésének, az időben történő orvoshoz fordulás fontosságának, a betegápolás és elsősegélynyújtás alapismereteinek elsajátítására és gyakorlására,
- a reális önismeret és az önnevelés fejlesztésére,
- az alapvető erkölcsi normák valamint az egészség a becsület és a tudás értéként való elfogadtatására.

A felsoroltak sikeres megvalósítása csak az egészségtan modultanterv 8. évfolyamra tervezett anyagával szerves egységben oldható meg. Ezért a két tantárgy ismereteit tanmeneti és tankönyvi szinten össze kell hangolni.

A 7. és a 8. évfolyamának tananyaga része és segítője a **környezeti nevelésnek**. A *Távoli tájak életközösségei* valamint *A növények, állatok teste és élete* című témakörök ismereteinek elsajátítása során feltárul a tanulók előtt az élővilág szépsége, változatossága és veszélyeztetettsége. Kialakul bennük a környezet iránti érzékenység, felelősségérzet, mely a környezettudatos magatartás alapja.

A *biológiai rendszerek szabályozó folyamatainak* ismeretei segítik az összefüggések, kölcsönhatások, törvényszerűségek felismerését, tudatosulását. Ezáltal formálódik a tanulók **ökológiai szemlélete**, fejlődik **természettudományos gondolkodása**

Az **információs és kommunikációs kultúra** fejlesztési feladatainak megvalósítása a tantárgy egészét átszövi. Ismeretanyagának feldolgozása elválaszthatatlan a természettudományos megismerési módszerek alkalmaztatásától, a megismerési képességek fejlesztésétől, az egyéni és csoportos tanulás formáinak gyakorlásától, az önálló tanulási technikák elsajátításától és a permanens önművelődés igényének kialakításától.

Mindezen feladatok megvalósításához, a **reális önismeret** és a **pozitív énkép** kialakulásához, valamint a **harmonikus személyiségfejlődéshez** sokoldalú és rendszeres értékelés is szükséges.

ÉRTÉKELÉSI ELVEK A 7–8. ÉVFOLYAMON

Az értékelés leggyakoribb formái

- Az önálló és csoportos tanulói tevékenység: forráshasználat; megfigyelés; kísérletezés; applikációs tevékenység; programkészítés, szervezés.
- Szóbeli feleltetés.
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, munkalap, feladatlap, témazáró.
- Önálló – tanórán kívüli – forráshasználat (könyv, folyóirat, multimédiás eszközök), megfigyelés, adatgyűjtés, kiselőadás, programkészítés.

Értékelési szempontok:

- Milyen szinten sajátította el a tanuló a tananyaghoz kapcsolódó szaknyelvet és az élőlények testtopográfiai ismereteit?
- Hogyan használja a megismerési algoritmusokat?
- Felismeri-e az élőlényeket, tudja-e őket jellemezni?
- Képes-e a megismert tények, folyamatok, fogalmak elemzésére, törvényszerűségek bizonyítására?
- Érti-e az ökológiai rendszerek szabályozó folyamatait, tudja-e példákkal illusztrálni a környezet – életmód- szervezet, valamint a szervek felépítése és működése közti oksági összefüggéseket?
- Képes-e a növényi és állati anyagcsere összehasonlítására, látja-e az autotróf anyagcsere szerepét a bioszférában?
- Felismeri-e a növény és állatvilág élőlényének testfelépítésében és életműködéseinek fejlődésében az evolúciós újításokat?
- Képes-e a megismert élőlények rendszerezésére?
- Ismeri-e az emberi szervezet felépítését, működését, szabályozó folyamatait?
- Látja-e szervezetében a rész és az egész viszonyát, az életfolyamatok irreverzibilitását?
- Elsajátította-e és alkalmazza-e a mindennapokban az egészséges életvitel szokásrendszerét?
- Tudja-e, mikor kell orvoshoz fordulni és hogyan kell ott viselkedni?
- Rendelkezik-e megfelelő önállósággal a megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek végzésében, az eszközök balesetmentes használatában, az információhordozók kiválasztásában, hasznosításában?
- Elsajátította-e az értő, a válogató a kritikai olvasás megfelelő szintjét, és tudja-e hasznosítani az ismeretszerzés folyamatában?
- Miként tud önállóan vagy társaival együttműködve ismereteket szerezni, gyakorlatokat végezni, megszerzett ismereteit új szituációban alkalmazni?
- Milyen mértékben vált személyiségének jellemzőjévé a környezet- és egészségvédelem, valamint a permanens önművelődés igénye?

Célok és feladatok

Feleleveníteni, rendszerezni, bővíteni és továbbfejleszteni a természetismeret 5–6. évfolyamán elsajátított ismereteket, készségeket, képességeket.

Megismertetni az életközösségek mint dinamikusan változó ökológiai rendszerek legjellemzőbb élőlényeit, oksági összefüggéseit, kölcsönhatásait, törvényszerűségeit, szennyeződésük leggyakoribb veszélyforrásait és következményeit.

Megláttatni a növényi és az állati testszerveződés és működés megismerése során az élővilág szépségét, sokszínűségét és változékonyságát.

Felismertetni az evolúció főbb állomásait az élőlények testszerveződésében, szerveik, szervrendszereik és életműködéseik fejlődésében.

Fejleszteni a tanulók rendszerszemléletét, a rendszerezés alapelveinek, kategóriáinak megismertetésével, és az élőlények besorolásával.

Megláttatni a rendszertan és az evolúció kapcsolatát.

Feltárni a az autotróf és a heterotróf világ kapcsolatrendszerét.

Megismertetni az emberi test szerveződését, működését, szabályozó folyamatait, kamaszkori változásait és a tennivalókat.

Megértetni, hogy a környezet, az életvitel és a szervezet egészségi állapota szorosan összefügg egymással.

Beláttatni a betegségmegelőzés, valamint a betegápolási és elsősegélynyújtási ismeretek, gyakorlatok sajátításának fontosságát.

Tudatosítani a káros szenvedélyek szervezetre gyakorolt hatását, következményeit és kialakulásuk megelőzésének fontosságát.

Megértetni és elfogadtatni, hogy a tudás, az egészség és a becsület pénzzel nem megvehető emberi érték, melynek védelme minden ember legfontosabb feladata.

Segíteni a környezetvédelem és az egészséges életvitel szokásrendszerének elsajátítását, mindennapi életben való használatát.

Továbbfejleszteni és gyakoroltatni az önálló ismeretszerzés megismerési módszereit, az információhordozók használatát.

Elsajátíttatni az ismeretek megszerzése és a feladatok megoldása során, a társakkal való együttműködés technikáit.

Fejlesztési követelmények

A tanuló legyen nyitott, tanúsítson érdeklődést környezete és szervezete iránt. Legyen érzékeny problémáira. Tanuljon meg **tapasztalatokat, tudományos ismereteket szerezni**. Legyen képes megszerzett tudását a mindennapi életben hasznosítani. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.

Ehhez az szükséges, hogy:

- legyen képes a természetben és a szervezetében játszódó jelenségek, folyamatok, változások, kölcsönhatások tudatos megfigyelésére;
- tudjon vizsgálatokat, kísérleteket önállóan végezni és rendelkezzen megfelelő gyakorlattal az anyagok eszközök ismeretében, balesetmentes használatában;
- ismerje fel a megfigyelések, vizsgálódások feladataiban rejlő problémát, legyen képes azok tapasztalatait értelmezni, magyarázni, belőle következtetéseket levonni és róluk írásos, rajzos feljegyzéseket készíteni;
- tudja a szöveges és a képi információhordozókat önállóan használni, diagramokat elemezni, ezekből következtetéseket levonni;
- legyen képes ismereteinél a lényeges és a lényegtelen elkülönítésére, a mennyiségi és minőségi jellemzők összehasonlítására, az ok-okozati összefüggések felismerésére és magyarázatára;
- tudja használni az ismeretek megszerzésénél és reprodukálásánál a megismerési algoritmusokat,
- vegye észre az egészséges test felépítésének és működésének csodáit;
- ismerje a környezetét és egészségét károsító tényezőket, használja fel ismereteit a veszély időbeni felismerésére és elhárítására;
- tekintse egészségének, környezetének védelmét elsőrendű feladatának és vegyen részt aktívan a megvalósításban.

Sajátítsa el megfelelő mennyiségű és mélységű ismereteket az **élő és élettelen anyag** tulajdonságairól, szerkezetének és működésének összefüggéseiről.

Ennek érdekében:

- ismerje meg a legfontosabb szerves és szervetlen anyagok jellemző tulajdonságait;
- tudja az élelmiszerek, ételek tápanyag-tartalmát és táplálkozását e szerint alakítsa;
- értse, hogy az élő szervezetet felépítő anyagok mennyisége, aránya és szerkezete elválaszthatatlan a működéstől;
- ismerje fel az élő anyag különböző megjelenési formáiban a hasonlóságokat és a különbségeket;
- lássa az ökológiai rendszerekben az anyagok áramlását, körforgását;
- értse a növényi, állati és emberi szervezet építő és lebontó anyagcsere-folyamatainak elválaszthatatlanságát;
- legyenek biztos ismeretei a szervezetet károsító anyagok (nikotin, alkohol és a drog) mérgező hatásáról kipróbálásuk és használatuk veszélyeiről;
- ismerje a leggyakoribb környezetszennyező anyagokat, törekedjen felhalmozódásuk megelőzésére és az esetlegesen kialakuló károk csökkentésére.

A környezetben való tájékozódás érdekében szükséges tudnia, hogy a természet élő és élettelen dolgai, jelenségei, kölcsönhatásai **időben és meghatározott térben** zajlanak.

Így fontos, hogy:

- tudja, a természetben minden állandó változásban, mozgásban van,
- tudja, a természeti jelenségek, folyamatok, kölcsönhatások időben és térben játszódnak,
- értse a folyamatok időbeliségét és visszafordíthatatlanságát,
- ismerje fel az élőlények egyedfejlődési szakaszait és időtartamát,
- tudatosuljon benne, hogy az élőlények elválaszthatatlanok környezetüktől, mert azzal állandó és folytonos anyagcserét folytatnak,
- rendelkezzen megfelelő szintű testtopográfiai ismerettel az élőlények és saját szervezetük felépítésénél,
- lássa a test külső és belső tereiben a rész és az egész viszonyát,
- ismerje a főbb biotopok, ökoszisztémák földrajzi helyét.

Lássa a **természettudományok** XX. században bekövetkezett fejlődését és meghatározó szerepét a Föld és a földi élet jövőjében.

Ennek érdekében:

- ismerje a közvetlen tapasztalatszerzés módszereit, szerepét és jelentőségét a természettudományos megismerésben;
- tudja, hogy ezen tapasztalatait az információhordozók által bővítheti, fejlesztheti;
- fogadja kritikával az információkat, mert téves nézetekkel is találkozhat;
- értékrendjében kapjon megfelelő helyet a tudomány és a tudás tisztelete;
- ismerje hazánk kiemelkedő eredményeket elért tudósait, kutatóit, orvosait;
- legyen büszke eredményeikre, nemzetközi elismertségükre;
- törekedjen munkásságuk széles körű ismertetésére és hírnevük öregbítésére.

7. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 55 óra

1. téma: Emlékeztető: Hazánk természetes élővilága

Cél:

A hazai életközösségek ismétlő-rendszerező áttekintése, a tanult fogalmak felidézése:

- életközösség,
- környezet és élőhely,
- egymásrautaltság és kölcsönhatások,
- táplálkozási kapcsolatok,
- alkalmazkodás,
- fajismeret,
- a természet és az ember kapcsolata,
- természet- és környezetvédelem.

Olvasmányfeldolgozás – ábraelemzés, Nemzeti parkok emblémái

2. téma: A távoli tájak életközösségei

Cél:

- Megértetni az élővilág övezetes elrendeződésének okát, biotikus és abiotikus tényezőinek összefüggéseit és kölcsönhatásait.
- Megismertetni az életközösségek földrajzi helyét, legjellemzőbb élőlényeinek előfordulását, küllemét, életmódját és az életközösségben betöltött szerepét.
- Tudatosítani az élőlények környezete, életmódja, szervezete, valamint szerveinek felépítése és működése közti összefüggéseket.
- Gyakoroltatni a megismert élőlények rendszerezését.
- Felismertetni a tájak és élőlények veszélyeztetettségét, okát és elhárításuk szükségességét.
- Feltárni a lokális környezetszennyezés globális következményeit.
- Kialakítani a környezetvédelemben való aktív részvétel igényét.

3. téma: Életközösségek általános jellemzői

Cél:

- Ismerjék az alkalmazkodás szerepét és különböző típusait az egyedfejlődésben!
- Tudják, hogy az életközösségek felépítését a táplálkozási kapcsolatok határozzák meg!
- Ismerjék az életközösség anyagai körfolyamatait!
- Tudják, hogy az életközösségek szabályozott rendszerek, és ismerjék azok típusait!

4. téma: Rendszer az élő világában

Cél:

- Megismertetni a mesterséges és természetes rendszer rendező elveit és megalkotóik kiváló képviselőit.
- Megalapozni a rendszerezés hierarchiáját.
- Továbbfejleszteni a tanulók rendszerszemléletét.
- Segíteni a fajok besorolását a megfelelő rendszertani kategóriákba.
- Tudatosítani a rendszertani kategóriák élőlényeinek szerepét a mindennapi életben és a bioszférában.
- Megláttatni a rendszerezés és az evolúció kapcsolatát.
- Elsajátíttatni a növény- és állatfelismerés alapismereteit.

Év végi követelmények

A 7. évfolyam végén a tanuló:

- ismerje az éghajlati övezetek, életközösségek földrajzi helyét, élő és élettelen környezeti tényezőit, kölcsönhatásait,
- legyen képes felismerni, megnevezni és a megismerési algoritmusok segítségével jellemezni a megismert fajokat,
- tudjon az egyes életközösségek fajaiból táplálkozási láncokat összeállítani,
- értse és tudja példákkal illusztrálni a környezet–szervezet–életmód oksági összefüggéseit,
- ismerje az életközösségek szerkezetét, változásait, kölcsönhatásait és anyagforgalmát,
- lássa az ökológiai rendszerek szabályozásában az élőlények közti kölcsönhatások meghatározó szerepét,
- ismerje az életközösségek bioszférában betöltött szerepét, lássa veszélyeztetettségét és védelmük fontosságát,
- tegyen meg mindent közvetlen környezetében a környezeti problémák csökkentése érdekében,
- lássa az élővilág szépségét, sokszínűségét és változékonyságát,
- ismerje a növényi és állati anyagcserében résztvevő szervek, szervrendszerek felépítését, működésük hasonlóságait és különbségeit,
- értse az autotróf és heterotróf világ kapcsolatrendszerét és az anyagok körforgását,
- legyen képes példákkal bizonyítani az élőlények környezethez való alkalmazkodását, szerveik felépítésének és működésének összefüggéseit,
- vegye észre az élőlények testszerveződésében szerveik felépítésének és működésének fejlődésében az evolúció főbb állomásait,
- tudja a megismert élőlényeket besorolni a megfelelő rendszertani kategóriába,
- legyen képes az információhordozók használatára és hasznosítására,
- tudjon önállóan és társaival együttműködve megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól rajzos, írásos feljegyzéseket készíteni,
- sajátítsa el az önálló ismeretszerzés módszereit, és alkalmazza azokat a mindennapokban.

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 55 óra

1. téma: Az élőlények szerveződése

Cél:

- Feleleveníteni és alkalmaztatni a tanulók egészségtani és állattani ismereteit.
- Feltárni az állati és emberi sejtek, szövetek hasonlóságait, különbségeit.
- Bemutatni az emberi test kizárólagosan emberi sajátosságait.
- Tudatosítani a szövetek testbeni helye, felépítése és működése közötti ok-okozati összefüggéseket.
- A testszerveződéssel kapcsolatos fogalmak bővítése során fejleszteni a tanulók fogalomalkotó képességét.
- Megismertetni a bőr sokrétű feladatát és szerepét az emberi kapcsolatokban.
- Tudatosítani a szervrendszer felépítése és működése, valamint a kamaszkori változások és következményeik összefüggéseit.
- Megláttatni a bőrápolás fontosságát, elsajátíttatni tennivalóit.
- Megismertetni a mozgásszervrendszert, szerveik szerkezeti felépítését és működését.
- Bemutatni a kamaszkori mozgásszervek felépítésének és működésének sajátosságait.
- Tudatosítani a rendszeresen végzett aktív mozgás, sport szerepét a mozgásszervek fejlődésében és a szervezet egészségi állapotának alakulásában.
- Megismertetni és gyakoroltatni a bőr és a mozgásszervi sérülésekkel kapcsolatos elsősegélynyújtási tennivalókat.

2. téma: Anyagcsere

Cél:

- Megismertetni az emberi szervezet anyagforgalmába résztvevő szervek, szervrendszerek felépítését és működését.
- Megláttatni a részfolyamatok kapcsolatát és irreverzibilitását.
- Tudatosítani a táplálkozás más szervekre gyakorolt hatását.
- Megértetni a helyes fogyasztói magatartás, vásárlói szokás elsajátításának fontosságát az élelmiszerek, ételek kiválasztásánál.
- Kialakítani az egészséges táplálkozás és légzés szokásrendszerét.
- Bemutatni az anyagszállítást, és szervrendszerének egészségét veszélyeztető rizikófaktorokat és kiküszöbölésük lehetőségeit.
- Megértetni az élvezeti szerek anyagainak (alkohol, nikotin) szervezetromboló hatását, szenvedéllyé alakulásuk veszélyét és következményeit.
- Beláttatni az építő és lebontó anyagcsere elválaszthatatlanságát, arányai eltolódásának következményeit.
- Vizsgálódásokkal és kísérletekkel elmélyíteni a szervek működésével kapcsolatos ismereteket.

3. téma: Szabályozás

Cél:

- Megismertetni az idegrendszer felépítését, szabályozó folyamatait, valamint az érzékszervek szerkezetét és működését.
- Megláttatni az érzékszervek szerepét a tájékozódásban, és elsajátíttatni védelmük szokásrendszerét.
- Megértetni a környezet változásaihoz való alkalmazkodás és a belső szervek kettős beidegzése közti összefüggéseket.
- Megismertetni a feltétlen reflexek szerepét a létfenntartó működések szabályozásában, és a feltételes reflexek kialakulásában.
- Bemutatni a feltételes reflexet, mint a tanulás egyik formáját.
- Tudatosítani a drogok szervezetre gyakorolt káros hatását, a szenvedély kialakulásának veszélyét és következményeit.
- Felismertetni a hormonrendszer és az idegrendszer szabályozásának hasonlóságait és különbségeit, valamint a két rendszer kapcsolatát.

- A gondolkodási műveletek gyakoroltatásával fejleszteni a tanulók fogalomalkotó képességét.

4. téma: A szaporodás és egyedfejlődés

Cél:

- Megismertetni a nő és férfi szervezetének elsődleges és másodlagos nemi jellegeit.
- Felismertetni a nemiség és a hozzátartozó viselkedési formák, társadalmi szerepek vállalásának fontosságát.
- Elsajátíttatni a nemi szervek egészségmegőrzését szolgáló személyi higiéné anyagainak, és eszközeinek helyes használatát.
- Beláttatni a korai nemi élet veszélyeit, a nemi betegségek és az AIDS megelőzésének fontosságát.
- Megismertetni az örökletes betegségek megelőzésében a genetikai tanácsadás szerepét.
- Bemutatni a fogamzásgátlás módjait, az abortusz veszélyét, egészségi, erkölcsi és társadalmi következményeit.
- Tudatosítani a biológiai és társadalmi érettség különbségeit és következményeit.

5. téma: Egészségtan

Cél:

- Rádöbenteni a tanulókat a legális és illegális “szerek” használatának veszélyeire.
- Megismertetni az illegális szerek használatával kapcsolatos jogi szabályozást, és következményeit.
- Megláttatni a hozzászokás és a függőség veszélyének egyéni és társadalmi következményeit.
- Megismertetni a környezet veszélyforrásait, veszélyhelyzeteit és elhárításának lehetőségeit.
- Tudatosítani a személyes biztonság megőrzésben az egyén és a csoport szerepét, felelősségét, lehetőségeit.
- Elsajátíttatni a betegápolás és elsősegélynyújtás legfontosabb ismereteit.
- Kialakítani az egészséges környezet megőrzésének igényét.
- Továbbfejleszteni a környezettudatos magatartás szokásrendszerét.

Év végi követelmények

A 8. évfolyam végén a tanuló:

- ismerje az emberi test szerveződését, szervrendszereinek felépítését és működését,
- tudja használni a megismerési algoritmusokat a szövetek, szervek jellemzésénél,
- értse, és tudja például illusztrálni a szövetek, szervek felépítésének és működésének oksági összefüggéseit,
- ismerje és gyakorolja a mindennapokban a bőrápolás tudni és tennivalóit,
- lássa az aktív mozgás egészség meghatározó szerepét. És ennek ismeretében alakítsa napirendjét,
- ismerje az élelmiszerek, ételek táplálkozásbiológiai értékét, tudja használni a kalóriatáblázatot,
- hasznosítsa a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos ismereteit az élelmiszerek, ételek kiválasztásánál, megvásárlásánál,
- gyakorolja a mindennapi életben az egészséges táplálkozás és légzés szokásrendszerét,
- értse az érzékszervek működését, sajátítsa el védelmük tudni és tennivalóit,
- ismerje a szabályozó szervrendszerek szerepét az életfolyamatok összehangolásában és a környezethez való alkalmazkodásban,
- vállalja nemiségét és a hozzá kapcsolódó viselkedési formákat,
- ismerje a nemi szervek kamaszkori változásait és a korán kezdett nemi élet veszélyeit,
- lássa a nemi betegségek, az AIDS terjedésének veszélyét és következményeit,
- ismerje a fogamzásgátlás formáit, az abortusz egészségi veszélyeit,
- legyen képes az élvezeti szerek és a drogok kipróbálásának és használatának elutasítására,
- ismerje fel a szervezetében bekövetkező elváltozásokat, az orvoshoz fordulás szükségességét és az orvosi utasítások betartásának fontosságát,
- sajátítsa el a betegápolás és elsősegélynyújtás elemi ismereteit,
- rendelkezzen az önálló ismeretszerzés közvetett és közvetlen módszereinek ismeretével és gyakorlatával.

Kimeneti követelmények a 8. évfolyam végén

A tanuló:

- ismerje az éghajlati övezetek életközösségeinek földrajzi helyét, életfeltételeit, legjellemzőbb élőlényeit,
- tudja használni a szaknyelvet és a megismerési algoritmusokat az élőhelyek, az élőlények, és az élőlénycsoportok jellemzésénél,
- értse az ökológiai rendszerek szerkezetét, változásait, szabályozó folyamatait,
- ismerje a növények és az állatok testszerveződését, szerveinek, szervrendszereinek felépítését és működését,
- lássa az élőlények testszerveződésében a rész-egész viszonyát, életfolyamataik visszafordíthatatlanságát,
- tudja példákkal illusztrálni a környezet – életmód – szervezet, valamint a szervek felépítése és működése közti ok-okozati összefüggéseket,
- lássa az autotróf anyagcsere szerepét a földi éltben,
- ismerje fel az élőlények fejlettségbeli különbségében az élővilág evolúcióját,
- legyen képes a megismert élőlények rendszerezésére,
- lássa a bioszféra veszélyeztetettségét, és védelmének fontosságát,
- ismerje az emberi szervezet felépítését, működését, serdülőkori változásait és okait,
- lássa az építő és lebontó anyagcsere elválaszthatatlanságát, arányaik meghatározó szerepét a szervezet állapotában,
- értse az érzékszervek és a szabályozó szervrendszerek szerepét a környezethez való alkalmazkodásban és a szervezet életfolyamatainak összehangolásában,
- tudja, hogy a környezet, az életvitel és a szervezet egészségi állapota szorosan összefügg, tegyen meg mindent jobbításuk érdekében,
- sajátítsa el a személyi higiéné és az egészséges életvitel szokásrendszerét,
- tudatosan állítsa össze mozgástervét, étrendjét, napirendjét, és válassza ki ruháit, lábbelijét,
- hasznosítsa biológiai és egészségtani ismereteit családjá, baráti köre egészséges életvitelének jobbítására,
- segítőkész magatartással járuljon hozzá a mozgásukban korlátozottak, sérültek konfliktusmentes életviteléhez,
- vállalja nemiségét és a hozzá tartozó viselkedésformát, társadalmi szerepet,
- lássa korán kezdett nemi élet, a nemi betegségek, az AIDS és az abortusz veszélyeit, törekedjen elkerülésükre,
- ismerje fel a felelősségvállalás fontosságát családi, baráti és párkapcsolatban,
- tudja, hogy a biológiai érettség nem azonos a lelki és a társadalmi érettséggel,
- utasítsa el az élvezeti szerek és a drogok használatát,
- tekintse egészségének, becsületének megőrzését és tudásának permanens fejlesztését élete legfontosabb feladatainak,
- tudjon különböző információhordozókból önállóan ismereteket gyűjteni, és azok alapján vázlatot, jegyzőkönyvet, kiselőadást készíteni,
- rendelkezzen a közvetlen és közvetett megismerés módszereinek ismeretével és gyakorlatával,
- sajátítsa el az egyéni és társas tanulás technikáit.

FÖLDRAJZ

7-8. évfolyam

1. BEVEZETÉS

A kerettanterv a 2003 decemberében elfogadott, és a 2004 szeptemberétől felmenő rendszerben bevezetésre kerülő **Nemzeti alaptanterv alapján** készült. A **Földünk–környezetünk műveltségi területben** megfogalmazott követelményeket **földrajz tantárgy** keretében dolgozza fel. Előzménye az alsó tagozatos környezetismeret tantárgy, illetve az 5-6. évfolyam Természetismeret tantárgya.

2. A MŰVELTSÉGI TERÜLET CÉLJAI ÉS FELADATAI

A Földünk–környezetünk műveltségi terület tanításának alapvető célja **a földi térnek és benne az ember környezetének szintetizáló módon való megismertetése**. Ennek érdekében megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Vizsgálódásának középpontjában **a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink, a hétköznapi eseményei** állnak. Mindent a társadalom szemszögéből mutat be. Közben részben a természettudományok, részben a társadalomtudományok vizsgálódási módszereit alkalmazza. A műveltségi terület a tanulás **oknyomozó** jellegét hangsúlyozza. A Földön megismerhető környezeti, természet- és társadalomföldrajzi jelenségeket összefüggéseikben és folyamataikban mutatja be. Arra keresi a választ, hogy a Föld különböző természeti adottságú tájai milyen **életfeltételeket** biztosítanak az ott élő emberek számára, és **hogyan a társadalom miképp él a lehetőségeivel**. Bemutatja a természeti képződmények, a társadalmi-gazdasági, környezeti jellemzők térbeli és időbeli fejlődését, valamint változásuk tendenciáit. A ma emberét, a társadalmat és annak környezetét helyezi a középpontba. Olyan ismereteket kíván nyújtani a tanulóknak, olyan képességeket kíván kialakítani bennük, amelyek szükségesek a folyton változó világban való eligazodásukhoz. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a környezetben való **térbeli és időbeli tájékozódás**, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit, fokozatosan kialakítja **a környezetre vonatkozó információkhoz való hozzájutás képességét**. Nagymértékben támaszkodik a tanulók **megfigyeléseire**, önálló tapasztalatszerzéseire. Számít a tanulói és tanári kreatív munkára, a taneszközökön kívüli információhordozók használatára.

A Földünk–környezetünk műveltségi terület kiemelt célja, hogy a tanulók tudatában reális kép alakuljon ki **nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk kedvező és kedvezőtlen természeti-, társadalmi-gazdasági adottságairól, a Magyarországon jellemző társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatokról**. Tudják helyesen értelmezni hazánk szerepét és lehetőségeit az európai integrációban, legyenek képesek tájékozódni nemzetközi léptékben is.

A Földünk–környezetünk műveltségi terület célja, hogy a megfogalmazott tartalmak feldolgozása során fejlődjenek a **tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete**. Értsék meg, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való észszerű gazdálkodást. Minden jelenséget és folyamatot változásában, fejlődésében mutat be, meglátatja azok okait és lehetséges következményeit is. Ezzel azt akarja elérni, hogy a **tanulóknak** fokozatosan alakuljon ki a **környezetért érzett felelősség és az azzal összhangban álló cselekvések képessége**. Értékelteti a globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatokat, amivel lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat. Az elsajátított ismeretek és a felismert összefüggések alapján érthetővé válnak számukra azok az új kihívások, amelyek a 21. század elején – az új kommunikációs formák elterjedésével – átszabják a hagyományos gazdaság kereteit, és amelyek – az információáramlás szabadságának megjelenésével – érdekellentéteket okozhatnak, társadalmi változásokat gerjeszhetnek a világ egyébként elzárt térségeiben, zárt társadalmaiban.

A fenti célokból adódóan **a műveltségi terület feladata:**

- Ismertesse meg a tanulókkal az ember életteréül szolgáló Földet, a természet és a társadalmi környezet főbb sajátosságait, jelenségeit, folyamatait, egymásra hatásuk térbeli és időbeli rendjét, azok következményeit;
- Ismertesse fel az élő és az élettelen természet folyamatait, azok időbeli változásait és fejlődésük társadalmi hatásait;

- Alapvető ismereteket szereztessen a tanulókkal a Föld különféle adottságú tájairól és országairól, ezáltal el tudjanak igazodni a világban, annak eseményeiben;
- Ismertesse meg az ember életmódját meghatározó feltételeket a földrészek tipikus tájain, különböző kultúrájú részein, jellegzetes országaiban;
- Láttassa meg, hogyan hat a társadalom a környezetre, amin keresztül a tanulók megismerhetik, fokozatosan elsajátíthatják a környezeti gondolkodás lényegét;
- Ismertesse meg az egyre növekvő társadalmi igények kielégítéséért folyó termelő tevékenységet, a termelés országonként eltérő sajátosságait, teljesítményeit;
- Alakítsa ki az érdeklődést és a tiszteletet a különböző népek, nemzetiségek, társadalmi csoportok életformája, kultúrája és értékei iránt;
- A tanulók reális képet kapjanak kontinensünk, és benne hazánk földjének fejlődéséről, természeti sajátosságairól, társadalmi-gazdasági és környezeti viszonyairól, hogy ezek által kialakuljon bennük a reális ismereteken nyugvó nemzettudat és Európa-tudat;
- Ismertesse meg a magyar utazók, földrajzi felfedezők szerepét a Föld megismerésében, a magyarság szerepét a világban;
- Alakítsa ki a tanulóknak a helyes képzeteket a földrészek és az országok területének méreteiről, a népesség és a termelés nagyságrendjéről;
- Láttassa meg a környezet folyamatainak, valamint a természet és a társadalom kapcsolatának megismerési lehetőségeit, az ismeretek feldolgozásának, felhasználásának módjait;
- Ismertesse meg a földrajz és a többi környezettudomány életkori sajátosságuknak megfelelő szakkifejezéseit, tudják azokat felismerni, egyszerűen értelmezni és alkalmazni a tanulási folyamatban és a mindennapi életben.

A fent megfogalmazott, a műveltségi terület egészére vonatkozó célok a későbbiekben (a tantárgy témaköreinek ismertetése során) már nem ismétlődnek.

3. A MŰVELTSÉGI TERÜLET KAPCSOLATAI A NAT MÁS RÉSZEIVEL

3.1. Kapcsolat a többi műveltségi területtel

A Földünk–környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzéseknek, fejlesztési feladatoknak megfelelő képességek és tartalmak elsajátítása – a többi műveltségi területhöz eltérően – az **5. évfolyamon kezdődik**. Ennek az az oka, hogy a mai oktatási koncepció szerint az oktatás alapszakaszában a természettudományok közötti kapcsolatok érzékeltetésén van a hangsúly, nem pedig az egyes szaktudományok művelésével összefüggő ismeretek elkülönítésén. Ezért a műveltségi terület **képességfejlesztési**, és részben **tartalmi alapozása** alsó tagozatban az *Ember a természetben műveltségi terület* keretében megfogalmazottak alapján történik. Az a célja, hogy kialakítsa a tanulók pozitív viszonyulását a természeti környezethez, felfedeztesse annak szépségeit, értékeit, valamint, hogy elemi szinten megalapozza a korszerű természettudományos műveltséget, megkezdje a természettudományos világkép kialakítását. 5. évfolyamtól kezdve a földrajzi és környezeti ismeretelemek és a hozzájuk kapcsolódó képesség- és személyiségfejlesztési területek a Földünk–környezetünk műveltségi területben különülnek el. Feladatrendszerük szervesen kapcsolódik a természettudományokat közvetítő *Ember a természetben műveltségi terület*hez. Azonban ezen túlmenően a társadalomtudományokat közvetítő *Ember és társadalom műveltségi terület* megfelelő fejlesztési területeihez is kötődik. A három műveltségi területben megfogalmazott követelmények mind tartalmi, mind képességfejlesztési, személyiségfejlesztési, mind metodikai és tanulástechnikai szempontból feltételezik egymást, sok szálon összekapcsolódnak. Ezek a kapcsolatok is kifejezik a **Földünk–környezetünk műveltségi terület integrált jellegét**, a természettudományok és a társadalomtudományok között betöltött **híd szerepét**. A tágabb körben értelmezett **környezettudományok egyik fő képviselője a közoktatási rendszerben**. Kiemelkedő szerepe van a természeti jelenségek, a társadalmi-gazdasági és a környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megvilágításában, kölcsönhatásainak feltárásában. Az életkori sajátosságoknak megfelelően magasabb szinten **továbbfejleszt, mélyíti és differenciálja** azokat a képességeket és azt a tudást, amelyet a tanulók az oktatás alapozó szakaszában különböző műveltségi területekhez kapcsolódó tantárgyak keretein belül szereztek meg.

3.2. Kapcsolat az iskolai oktatás kiemelt fejlesztési feladataival

Az egyes műveltségi területekben megfogalmazott fejlesztési feladatok az iskolai munka során nem határolódhatnak el egymástól, hiszen ugyanazokra a tanulókra vonatkoznak. Teljesítésük összehangolt tanári munkát kíván. Ennek legfőbb feltételei adottak az iskolákban, hiszen helyi tantervet kell készíteni. Az egyes műveltségi területekből képzett tantárgyak kidolgozóinak azonban figyelembe kell venniük a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott **kiemelt fejlesztési feladatokat**, hiszen azoknak át kell hatniuk az iskolai munka egészét, hogy a tanítási folyamat **egységes szemlélettel** folyhasson, és azért, hogy **a tanulók személyiségfejlesztése fokozatosan, egy összehangolt folyamat során valósulhasson meg**.

Az egyes kiemelt fejlesztési feladatokkal a Földünk–környezetünk műveltségi terület viszonya különböző. Vannak olyan területek, amelyekkel inkább **tartalmi kapcsolata** nyilvánvaló (a **“Hon- és népismeret”**, az **“Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra”** és a **“Környezeti nevelés”**). Ezek olyan tartalmakkal kapcsolatosak, amelyeket elsősorban a Földünk–környezetünk műveltségi terület közvetít. Részben ennek keretében ismerik meg a tanulók a haza földrajzát, természeti értékeit, népünk kulturális örökségeit, mindennapi életét, nemzeti kultúránk nagy múltú értékeit, a Kárpát-medencei falusi és a városi élet hagyományait, jellegzetességeit. Itt ismerik meg azokat a tevékenységeket, sajátítják el azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléshez, az azonosságtudat, a nemzeti önismeret kialakulásához vezetnek. A földrészünkről és az Európai Unióról szerzett ismereteik alapján alakul ki Európa-tudatuk, annak megerősödésével és a más kontinensekről, országokról szerzett ismereteik alapján válnak majd nyitottakká és elfogadókká más kultúrák iránt is. Itt értik meg a környezet főbb összefüggéseit, megszerzett ismereteik birtokában lesznek érzékenyek a környezet állapota iránt. Felismerik a mindennapi cselekvések környezeti következményeit, a Föld globális problémáit. Elsajátítják azokat a módszereket, amelyekkel megismerhetők a környezet jellemzői, felismerhető a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet állapota, amelyekkel a környezeti gondok kezelhetők, mérsékelhetők vagy megakadályozhatók.

Más kiemelt fejlesztési területek (az **“Információs és kommunikációs kultúra”**, a **“Tanulás”** és a **“Környezeti nevelés”** is) inkább alkalmazott módszereik miatt kötődnek a műveltségi területhez. A tanulók a Földünk–környezetünk műveltségi területben sajátítják el azokat a megismerési képességeket, amelyek birtokában képesek lesznek megismerni a Földet, annak tájait, országait, népeit, kultúráit, a gazdasági tevékenységeket. Megismerik azokat az eszközöket, információforrásokat, amelyekből földrajzi-környezeti információkhoz juthatnak. Elsajátítják azokat a módszereket, amelyekkel az ismeretek értelmezhetők és feldolgozhatók. Itt szereznek személyes tapasztalatokat az együttműködésekben, a társadalmi és a környezeti konfliktusok kezelésében és megoldásában. Ezeken keresztül az évek során elsajátítják azt a viselkedésformát, amely a természet tiszteletén, az iránta érzett felelősségen alapul, és képessé teszi őket arra, hogy felnőtt életük során majd vállalják a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelelességeiket és gyakorolják jogaikat.

A többi kiemelt fejlesztési terület (az **“Énkép, önismeret”**, a **“Testi és lelki egészség”** és a **“Felkészülés a felnőtt lét szerepeire”**) pedig a személyiségfejlesztésen keresztül jelenik meg a műveltségi terület megvalósításának folyamatában, azok az egyén fejlesztési szükségleteinek érvényesítésére irányulnak. A tanulók ismerteket szereznek a munka világáról. Kipróbálják képességeiket közös tevékenységek során, vitában és játékban, csoportmunkában és projektmunkában. Elsajátítják a közösségi viselkedési formákat. Ezeken keresztül fejlődik énképük, megismerik lehetőségeiket és korlátjaikat.

5. A FÖLDRAJZ TANTÁRGY TARTALMI FELOSZTÁSA A 7–8. ÉVFOLYAMON

5.1. A tartalmi egységek céljai és feladatai

7. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Témakörök	Célok és feladatok
1. Eltérő természeti adottságok és társadalmi lehetőségek a földrészekben	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék meg a tanulók az ember életmódját meghatározó feltételeket a földrészekben, azok tipikus tájain, jellegzetes országaiban; – Értelmezzék az egyes földrészek, tájak, országok természeti és társadalmi kölcsönhatásait, általános, regionális és helyi sajátosságait; – Értsék a tipikus tájak jellemzőinek és a más tájaktól való különbözőségüknek az okait; – Lássák, hogyan lett a természetes tájból kultúrtáj, érzékeljék, hogy milyen változások várhatók az egyes tájakon, értsék azok okait; – Értsék a különböző tájak, országok egymásra utaltságát; – Alkalmazzák korábban szerzett általános földrajzi ismereteiket a földrészek, a tájak és az országok természeti adottságainak bemutatása során; – Érzékeljék a földrészek, a domborzati formák, a vízrajzi elemek egymáshoz viszonyított méreteit, nagyságrendjét; – Ismerjék meg a gazdasági jelenségek kölcsönhatásait, és értsék, hogyan hatnak a társadalmi-gazdasági élet eseményei az országok fejlődésére; – Értsék, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmodjukat, gazdasági helyzetüket, világszemléletüket; – Tudják, hogy az emberek különböznek egymástól, de emberi mivoltában mindenki egyenrangú; – Lássák, hogy az emberiség jelentősen átalakította környezetét társadalmi-gazdasági tevékenysége során, így már saját létét is veszélyezteti.
Afrika és Ausztrália földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hasonlítsák össze a tanulók Afrika, Ausztrália és Óceánia földtörténeti múltját, földrajzi fekvésüket és az ezekből adódó természetföldrajzi jellemzőket; – Mutassák be a különböző szempontú elszigeteltség okait és következményeit a népesség és a gazdasági élet jellegzetességeiben.
Amerika földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Érzékeljék a tanulók a földtörténeti múlt és a földrajzi fekvés hatásait Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságaiban, társadalmi-gazdasági életében; – Ismerjék meg a történelmi múltnak a mai életre gyakorolt hatásait példákon keresztül; – Ismerjék fel, hogyan befolyásolja az infrastruktúra fejlettsége az ember életminőségét; – Ismerjék a világ meghatározó fejlődési pólusának változó világgazdasági szerepét.
Ázsia földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazzák az előző témák tanulása során szerzett ismereteiket, készségeiket; – Érzékeljék a tanulók a földrajzi fekvés szerepének változását a különböző korokban; – Ismerjék fel, hogy a csúcstechnológiák alkalmazása miként alakítja az életminőséget; – Érzékeljék a népességszám-változások és a társadalmi hagyományok meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben; – Ismerjék meg a világ új fejlődési pólusának a világgazdaságban betöltött szerepét.

Témakörök	Célok és feladatok
2. A mi földrészünk, Európa földrajza	<ul style="list-style-type: none"> – Lássák a tanulók földrészünk fokozatos megismerésének folyamatát; – Ismerjék meg az eltérő földrajzi adottságú kontinensrészek közös és egyedi jellemzőit; – Érzékeljék a különböző származású, kultúrájú népek keveredésének következményeit; – Érzékeljék az egyidőben létező egyesülési és elkülönülési törekvéseket; – Érzékeljék az országok népességi és gazdálkodási jellemzőinek méreteit, egymáshoz való viszonyukat, nagyságrendjüket.
Európa és az Európai Unió	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Igazodjanak el a tanulók földrészünk múltjának társadalmi-gazdasági eseményeiben; – Ismerjék meg az európai integrációs folyamatot; – Érzékeljék napjaink nemzetközi törekvéseit Európában; – Alapozódjon meg Európa-tudatuk.
Fejlettség-különbségek Európa különféle környezeteiben	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazzák a tanulók általános természet- és társadalomföldrajzi ismereteiket, a földrajzi övezetességről tanultakat Európa és részeinek, jellegzetes tájainak, országainak bemutatásakor; – Szerezzenek általános tájékozottságot Európa különböző adottságú részeinek társadalmi-gazdasági életéről; – Ismerjék fel az előregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezet-átalakító tevékenységének következményeit; – Szerezzenek alapvető tájékozottságot a környezet állapotának javítása érdekében tett európai kezdeményezésekről, amelyeken keresztül megérthetik, miként járulhatnak hozzá a regionális cselekedetek a globális problémák kezeléséhez.

8. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Témakörök	Célok és feladatok
1. Közép-Európa tájtypusai, országai	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék a tanulók a kontinens-belseji fekvés időben változó társadalmi-gazdasági jelentőségét; – Érzékeljék a viszonylagos fekvés (domborzat, közlekedésföldrajzi helyzet, politikai környezet stb.) gazdasági fejlődést meghatározó szerepét; – Érzékeljék a nyersanyagban való gazdagság és szegénység függőséget okozó hatását; – Ismerjék meg a történelmi és politikai változások főbb társadalmi-gazdasági hatásait; – Fejlődjön ki környezettudatos életmódjuk annak megértésével, hogy a különböző adottságú közép-európai tájakon az emberi tevékenység kultúrtájakat hozott létre, amelyeken sokféle térbeli kölcsönhatás és érdek érvényesül; – Ismerjék meg hazánk közvetlen környezetét európai összefüggésekben; – Ismerjék összefüggésekben a közép-európai országok hazánkkal való kapcsolatait; – Alapozódjon meg a tanulók közép-európai regionális tudata.
2. Élet a Kárpát-medencevidéken	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék meg a tanulók egységes szemlélettel a Kárpát-medencevidék fejlődéstörténetét; – Érzékeljék a medence-jelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeit; – Ismerjék fel az ember életmódját meghatározó feltételeket a Kárpát-medencevidéken; – Lássanak példákat a természet- és társadalomföldrajzi helyzet felhasználására; – Lássák, hogyan alakította át a társadalom a táj természetes képét, ezzel milyen előnyökhöz jutott, és milyen károkat okozott; – Érzékeljék a Kárpát-medencevidék kialakulási folyamatait és az ember környezet-átalakító tevékenysége közötti időbeli nagyságrendi különbségeket.

Témakörök	Célok és feladatok
3. Természeti adottságok, gazdasági lehetőségek Magyarország tájain	<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazzák a tanulók általános és regionális ismereteiket hazánk természeti adottságainak, társadalmi-gazdasági jellemzőinek bemutatásakor; – Igazodjanak el Magyarország múltjának társadalmi-gazdasági eseményeiben, nemzetközi törekvéseiben; – Ismerjék fel a természeti tényezők hatásait a Kárpát-medencei népek elhelyezkedésében, hagyományaikban, településeikben, gazdasági életükben, értsék azok földrajzi összefüggéseit; – Alakuljon ki kötődésük a hazai tájhoz, a magyar néphez, természeti és társadalmi értékeihez, valamint fejlődjön reális alapokon nyugvó nemzettudatuk; – Ismerjék meg a környezet állapotának javítása érdekében tett hazai és nemzetközi intézkedéseket.
Alföldi tájaink földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék meg a tanulók, hogy a Kárpát-medence alföldi tájai milyen életfeltételeket kínálnak, és hogy a viszonylagos fekvés milyen területi különbségeket alakít ki; – Lássák meg a mezőgazdasági tevékenységek és a településtípusok történelmileg szoros kapcsolatát, és értsék meg egymástól való elszakadásuk okait; – Ismerjék meg az iparágak megtelepedésének és telepítésének időben változó okait; – Ismerjék meg példákon keresztül az alföldi mezőgazdaság, élelmiszeripar és kereskedelem kapcsolatait.
Dombsági tájaink földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék fel a tanulók, hogy a Kárpát-medence dombsági tájai milyen gazdasági feltételeket kínálnak. Ismerjék meg példákon keresztül a mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a kereskedelem kapcsolatát; – Értsék meg a gazdasági fejlődés területfejlesztő hatásait. Ismerjék fel a fejlesztésből kihagyott területek, települések ellehetetlenülési folyamatát (előregedés, elvándorlás, munkanélküliség).
Hegyvidéki tájaink földrajza	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék fel a tanulók, hogy a Kárpát-medence középhegységi tájai milyen életfeltételeket kínálnak; – Értsék, hogy az országon belüli viszonylagos fekvés területi különbségeket idéz elő; – Ismerjék meg a bányászat és a feldolgozóipar kapcsolatát tájak példáin keresztül; – Lássák a technológia- és infrastruktúra-fejlesztés gazdaságélénkítő szerepét.
Magyarország földrajzi-környezeti kapcsolatai	<p>A témakörben megfogalmazottakon kívül:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerjék meg hazánk területi fejlettségkülönbségeit, azok okait és következményeit; – Ismerjék a főváros fő természeti, gazdasági, kulturális értékeit, szerepét az országban; – Értsék hazánk nemzetközi és regionális kapcsolatépítési és integrációs törekvéseit; – Lássák régiójuk földrajzi jellegzetességeit, országon belüli helyzetét, kapcsolatait.

5.2. A tartalmi egységekkel kapcsolatos fejlesztési feladatok az 7–8. évfolyamon

7. évfolyam

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő
1. Eltérő természeti adottságok és társadalmi lehetőségek a földrészek	<p>Az ismert tér fokozatos kitágítása, tájékozódás a kontinenseken.</p> <p>A kontinenseken megismert földrajzi-környezeti események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.</p> <p>A rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi, környezeti folyamatok</p>	<p>A földrészek főbb földtörténeti eseményeinek elhelyezése az időoszlopon.</p> <p>A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése térképen, földgömbön.</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő
	<p>áttekintése, a térben zajló kölcsönhatások felismerése, magyarázata a kontinensek példái alapján.</p> <p>Az egyes földrészek, tájak, tipikus tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek, hasonlóságaiknak és különbségeiknek, azok összefüggéseinek értelmezése.</p> <p>A földrajzi övezetesség megnyilvánulásának felismerése a természeti adottságokban és a gazdasági életben.</p> <p>Az egyes népek természeti és gazdasági körülményeinek, hagyományainak gazdasági fejlődésükre, gondolkodásukra gyakorolt hatásainak felismerése példák alapján.</p> <p>A társadalmi-gazdasági és környezeti események kapcsolatának, valamint az egyes országok fejlődésére és a környezet állapotára gyakorolt hatásainak felismerése.</p> <p>A gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban megnyilvánuló kölcsönhatások felismerése, egyszerű értelmezése.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy az emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendjük alapján különböznek egymástól, de emberi mivoltában mindenki egyenrangú.</p> <p>A magyar utazók, tudósok, szakemberek szerepének megismerése a Föld felfedezésében és megismerésében.</p> <p>Annak felismerése, hogy az egyes országok eltérő mértékben járulnak hozzá a földrajzi környezetet pusztító folyamatokhoz.</p>	<p>A földrajzi fókuszhasználat.</p> <p>Felismerés, keresés és egyenes és görbe vonal menti távolságmérés különböző méretarányú térképeken.</p> <p>Különböző típusú térképek használata ismeretszerzésre.</p> <p>Szemléleti térképolvasás önállóan különböző méretarányú térképeken.</p> <p>Légifotóról és úrfelvételről, keresztmetszetről szerzett tények azonosítása térképi információkkal.</p> <p>Egyéb földrajzi-környezeti tartalmú közvetett információhordozók (ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, albumok, lexikonok) kiválasztása tanári irányítással.</p> <p>Eligazodás a földrészekkel kapcsolatos könyvtári forrásokban tanári segítséggel.</p> <p>Tények és szöveges információk ábrázolása, rajzon, maketten.</p> <p>Lényegkiemelés szövegből, összehasonlítások, információk csoportosítása és rendszerezése a tipikus tájakkal kapcsolatban tanári irányítással.</p> <p>Ismeretszerzés, ismeretfeldolgozás a tipikus tájak földrajzi-környezeti jellemzőiről csoportmunkában közvetett tanári irányítással.</p> <p>Tájleírás és tájleírás.</p> <p>Elképzelés és megfogalmazás annak, hogy a megismert tájak milyenek voltak a múltban és milyenek lesznek a jövőben.</p> <p>Gyűjtemény, tábló összeállítása kórtételekből, képekből tudományos szempontok alapján.</p> <p>Események, folyamatok és helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban.</p>
2. A mi földrésünk, Európa földrajza	<p>A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a történelmi eseményekben, a jelen társadalmi-gazdasági és környezeti folyamataiban hazai és külföldi példák alapján.</p> <p>A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosulása.</p>	<p>A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése, egyszerű helymeghatározás térképeken és földgömbön.</p> <p>Adat, adatsor, diagram és más ábrák elemzése, összehasonlítása tanári irányítással.</p> <p>Eligazodás az Európával kapcsolatos könyvtári forrásokban közvetett tanári irányítással.</p> <p>Egyszerű vázlat önálló készítése különféle műfajú információk alapján.</p> <p>Fogalmazás készítése "Milyennek látom Európát?" címmel.</p> <p>Különböző tanulói nézetek megfogalmazása esetelemzés során.</p>
Európa és az	Európa és részei, nagytájai, országai	Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő
Európai Unió	földrajzi jellemzőinek megismerése, különös tekintettel a Magyarországgal szomszédos országokra és az Európai Unió tagállamaira.	céloknak megfelelő információhordozók (térképek, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, folyóiratok, szóbeli források, CD-ROM-ok, tömegkommunikációs források, Internet stb.) kiválasztása közvetett tanári irányítással. Tények, szöveges információk ábrázolása térképvázlaton és diagramon. A hírekben hallott földrészünkkel és az Európai Unióval kapcsolatos információk értelmezése. Beszámoló készítése tanári irányítással.
Fejlettség-különbségek Európa különféle környezeteiben	A fontosabb európai földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, erőforrások, valamint környezeti problémák térbeli elhelyezkedésének megismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok, kőzetek, valamint energiahordozók, nyersanyagok, talajtípusok felismerése.	Számítások a népességszám alakulásáról, az országok népsűrűségi és területi adataiból. Tájrajz készítése olvasmányélmény alapján. Összehasonlító tájelemzés írott szöveg alapján. Gyűjtemény összeállítása termékekből szaktudományos szempontok szerint. A különféle tanulói nézetek megfogalmazása vitában az európai országok gazdaságával, társadalmi életével és a környezet minőségével kapcsolatban.

8. évfolyam

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő
1. Közép-Európa tájtípusai, országai	A kontinens-belseji viszonylagos fekvés időben változó társadalmi-gazdasági, környezeti jelentőségének felismerése. Hazánk közvetlen környezetének megismerése európai összefüggésekben. A térkép és a valóság kapcsolatának bizonyítása.	Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben. Logikai térképolvasás önállóan különböző ábrázolású térképeken. Többszélvényről szerzett információk azonosítása térképi információkkal. A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése térképen, földgömbön. Ország-bemutató írott szöveg alapján. Országcsoporthoz, országok gazdasági fejlettségének összehasonlítása mutatószámok alapján tanári irányítással. Következtetések a készen kapott és a számított adatokból. Terméklisták összeállítása az országok hazánkban is kapható fontosabb termékeiről. Ismeretszerzés és feldolgozás a közép-európai tipikus tájakról projektmódszerrel.
2. Élet a Kárpát-medencevidéken	Magyarország földjének részletes megismerése kitekintéssel a Kárpát-medencére. A magyarság, Magyarország és a magyar gazdaság helyének, kapcsolatrendszerének megismerése a Kárpát-medencében, Közép-Európában, földrészünkön és a világban különböző források felhasználásával.	Közvetett információhordozók (térképek, ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, folyóiratok, egyszerű statisztikai kiadványok, ábrák, képek, CD-ROM-ok, szóbeli és tömegkommunikációs források, Internet) kiválasztása tanári irányítással. Eligazodás tanári segítséggel a Kárpát-medencéről szóló könyvtári forrásokban. Tabló összeállítása szaktudományos szempontok alapján képekből. A különféle tanulói nézetek megfogalmazása esetelemzés és vita során.

Témakörök	Fejlesztési feladatok	
	Tartalommal összefüggő	Módszerekkel összefüggő
3. Természeti adottságok, gazdasági lehetőségek Magyarország tájain	<p>Az egyes országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak, következményeinek felismerése.</p> <p>A tájak és a főváros természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése a hazához való kötődés megerősítése érdekében.</p> <p>A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése aktualitások alapján.</p> <p>Hazánk területi fejlettségkülönbségeinek felismerése. Régiók és a főváros földrajzi-környezeti jellegzetességeinek, helyzetének, kapcsolatainak, az ország életében betöltött szerepének megismerése.</p> <p>A magyarországi védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékek megismerése.</p> <p>Környezetünk problémáinak, azok hazai, regionális és nagyobb léptékű kapcsolatainak a felismerése.</p> <p>Hazánk nemzetközi és regionális kapcsolatépítési törekvéseinek megértése.</p>	<p>Tájélemzés és tájprognózis.</p> <p>Elképzelése és megfogalmazása annak, hogy a megismert tájak milyenek voltak a múltban és milyenek lesznek a jövőben.</p> <p>A földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmak felismerése és megnevezése térképen, földgömbön.</p> <p>Tájrajz készítése valóságélmény alapján.</p> <p>Megfigyelések, vizsgálódások, mérések tanári irányítással csoportmunkában (közetek, talajtípusok). Egyszerű eszközök gyakorlati alkalmazása, balesetmentes használata.</p> <p>Eligazodás a hazánkkal kapcsolatos világhálós és kiállítási forrásokban közvetett tanári irányítással.</p> <p>Tabló és gyűjtemény összeállítása szaktudományos szempontok alapján közetekből, talajmintákból, terményekből, termékekből, képekből és "Mit köszönhet hazánknak Európa és a világ? címmel".</p> <p>Ország-bemutatás különböző források felhasználásával. Ismeretszerzés, feldolgozás a hazai tájtípusokról projektmódszerrel csoportmunkában.</p> <p>Térképek, folyóiratok, egyszerű statisztikai kiadványok, lexikonok, szóbeli források, ábrák, CD-ROM, Internet, tömegkommunikációs források kiválasztása tanári irányítással a különböző régiókról, a fővárosról.</p> <p>Adat- és ténygyűjtés a hazai és az európai szervezetek kapcsolatáról.</p> <p>Beszámoló készítése megfigyelések, tapasztalatok alapján kereskedelmünkről.</p> <p>A különféle tanulói nézetek megfogalmazása vitában, egyszerű szerepjátékban az idegenforgalom lehetőségeivel kapcsolatban.</p>

6. A FÖLDRAJZ TANTÁRGY KIMENETI KÖVETELMÉNYEI

A 8. évfolyam végére alakuljon ki a tanulóknál:

- Tájékozódási készség a természetföldrajzi környezetben és jártasság a társadalomföldrajzi környezetben való eligazodásban;
- Képesség az egyes tájakon, országokban, földrészekben folyó természeti és társadalmi kölcsönhatások, a környezetben lezajló változások érzékelésében, valamint jártasság azok értékelésében és indokolásában;
- A természeti feltételek és a társadalmi-gazdasági jellemzők közötti kapcsolat felismerésének képessége (a földrészekben, azok nagytájain és kiemelt országaiban, valamint hazánkban);
- Valós képzetek a környezet elemeinek méretéről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről;
- Jártasság a földi képződmények, jelenségek, folyamatok vizsgálatában (a föld- és a környezettudományok megfelelő szempontjai szerint, tanári segítséggel), a vizsgálatok eredményeinek ábrázolásában, az azokból való következtetéseket levonásában;
- Képesség a speciális információhordozók (tematikus és különböző méretarányú térképek, szak- és ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, statisztikai kiadványok, lexikonok, almanachok, filmek, kísérletek, kiállítási anyagok) használatában közvetett tanári irányítással;
- Jártasság a kommunikációs, a gondolkodási, a gyakorlati és a társadalmi képességek (szakkifejezések megfelelő használata, adatértelmezés- és feldolgozás, problémák felismerése és megoldása, általános törvényszerűségek felismerése stb.) alkalmazásában;
- Jártasság az ember és a környezet szempontjából egyaránt előnyös döntéshozatalban, valamint alapvető, felelős környezeti magatartás;
- Az általános fogalmak jellemző tartalmi jegyeinek ismerete, valamint képesség arra, hogy felismerjék azokat a valóságban vagy képeken, ábrákon, térképeken, és példát tudjanak mondani előfordulási helyükre;
- Készség arra, hogy felismerjék és megmutatassák a topográfiai fogalmakat különféle térképeken, valamint jártasság arra, hogy bejelöljék a körvonalas térképekbe, megfogalmazzák tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésüket, és meg tudjanak oldani feladatokat körvonalas térképeken.

7. A TANULÓK ELLENŐRZÉS-ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI, MÓDSZEREI, SZEMPONTJAI

A tanulók ellenőrzésére és értékelésére minden témakör lezárásakor, és havonta legalább egy alkalommal kerüljön sor. Az értékelés alapját a tanulóknak a témakör feldolgozása során végzett tevékenységei, az egyéni ellenőrzések teljesítményei, valamint a csoportmunkában és a projektekben végzett együttműködések adják. A témakörök lezárásakor célszerű feladatlapos **ellenőrzést** alkalmazni, amelyet követően külön **értékeljük** a tanulók tényismereti tudását, földrajzi-környezeti gondolkodását és tudásuk gyakorlati alkalmazásának szintjét. Az értékelés szóban és érdemjeggyel történjen.

Az értékelés általános szempontjai

- A tanulók önálló megfigyelési, vizsgálódási-kísérletezési és más információszerzési képességének szintje;
- Eszközhasználatuk szintje;
- Az információkkal kapcsolatos feldolgozási képességeik szintje;

- Tényismeretük és annak kifejezési képessége;
- Feladatmegértő és feladatmegoldó képességük szintje;
- Problémafelismerő és problémamegoldó képességük szintje;
- Ismereteik alkalmazásának szintje;
- Összehasonlító és rendszerező képességük szintje;
- Kommunikációs, együttműködési és társadalmi képességeik szintje;
- A környezethez való viszonyuk, cselekvőképességük.

Az értékelés valamennyi szempontjánál azt az alapelvet kell szem előtt tartani, hogy az adott tanuló **hogyan fejlődött önmagához, előző teljesítményszintjéhez képest!** Az értékelés alapját a kerettantervben megfogalmazott **kimeneti követelmények** adják, amelyeket a tanulóknak az **alkalmazás szintjén** kell teljesíteniük. Teljesítésük a továbbhaladás feltétele. Az azokon felüli követelményeket a megnevezés/leírás, illetve a reprodukció szintjén javasolt számon kérni.

KÉMIA

7-8. évfolyam

TARTALOM

A KÉMIA TANÍTÁSÁNAK CÉLJA ÉS FELADATAI	255
Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai	255
Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól	256
Tájékozottság az anyagról	256
Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek	256
A KÉMIA TANTÁRGY ÓRATERVE	257
A kémia tantárgy óraterve	257
A tanterv sajátos megközelítése, nézőpontja	257
7. ÉVFOLYAM	259
Kémiai alapismeretek	259
A kémiai alapismeretek oktatásának célja	259
Célok és feladatok	259
Javasolt óraterv	259
1. Bevezetés (3 óra)	259
Célok és feladatok	259
2. Az anyagok tulajdonságai és változásai (27 óra)	260
Célok és feladatok	260
3. Anyagszerkezeti alapismeretek (17 óra)	262
Célok és feladatok	262
4. Környezetünk néhány fontos anyaga (6 óra)	263
Célok és feladatok	263
Év végi ismételtes (3 óra)	264
Követelmények	264
Értékelés	265
Előre megadott szempontok szerint	265
8. ÉVFOLYAM	266
Szervetlen kémia	266
Célok és feladatok	266
Javasolt óraterv	266
1. Év eleji ismételtes (4 óra)	266
2. A nemfémes elemek és vegyületeik (24 óra)	267
Célok és feladatok	267
3. A fémes elemek és vegyületeik (24 óra)	269
Célok és feladatok	269
Év végi ismételtes (4 óra)	271
Követelmények	271
Értékelés	272
Előre megadott szempontok szerint	272

A KÉMIA TANÍTÁSÁNAK CÉLJA ÉS FELADATAI

A kémia tanításának célja és feladata, hogy a tanulók fokozatosan sajátítsák el azt a kémiai műveltségtartalmat és szemléletet, amely a 21. század kulturált emberét képessé teszi arra, hogy a környezetében megjelenő és mindennapi tevékenységében felhasználásra kerülő anyagok kémiai tulajdonságait, hatásait, a kémiai jelenségeket és azok összefüggéseit, törvényeit megértse, és segíti őt az anyagok tudatos felhasználásában. Az anyag sokféleségének bemutatása mellett e sokféleség osztályozásával meg kell mutatni, hogy az néhány egyszerű elv alapján jól megérthető és kezelhető. A továbbfejleszthető ismeretanyag és a szemléletmód járuljon hozzá a tanulók egységes természet- és társadalomképének formálásához, egyéni képességeik felismeréséhez és fejlesztéséhez, a természettudományok iránti érdeklődés és az önművelés iránti igény felkeltéséhez. A tanulók tudjanak ismeretekhez jutni a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelése, mérése, vizsgálata és értelmezése, illetve az ismeretterjesztő irodalom, a könyvtár és az elektronikus információhordozók révén. Legyenek képesek a természettudományok körébe tartozó különböző problémák felismerésére. A kémia tanulása alakítsa ki felelősségteljes tudást az élő környezet megóvása és az egészséges életmód megvalósítása érdekében.

A kémiai tananyag a lehetőségek maximális felhasználásával kapcsolódik több más műveltségterülethez, azokkal együttműködve tekinthetik át az embernek, az általa létrehozott társadalomnak, valamint az őt körülvevő természetnek a kölcsönhatásait. A kémia műveltségi terület keretei között folyó nevelés-oktatás a fenntartható fejlődés igényeinek megfelelően formálja a tanulók gondolkodásmódját, természethez való viszonyát. Az informatika tárgyban elsajátított képességek, készségek gyakoroltatása, továbbfejlesztése során alapvető önművelési, ismeretszerzési technikákat gyakorolhatnak a diákok. A kémiai eljárások, valamint az egyes elemek, vegyületek, módszerek felfedezésének történetével, neves kémikusok tevékenységének tanításával az a cél, hogy kialakuljon a tanulóban a kémia kultúrtörténeti szemlélete.

A kémiaoktatás feladata, hogy nyújtson maradandó és hasznosítható tudást, komplex természetbarát szemléletet, biztosítson olyan kémiai alpműveltséget, amely alkalmas a szakirányú képzés megalapozására.

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai

A tanterv a **fejlesztési feladatok** közül kiemelt hangsúllyal a következőket tartalmazza:

- a természettudományos megismerés módszereinek bemutatása,
- a kémiatanulás módszereinek bemutatása, a tanulási készség kialakítása, fejlesztése,
- tájékozódás az élő és az élettelen természetéről,
- az egészséges életmód feltételeinek megismertetése,
- a környezetért érzett felelősségre nevelés,
- a hon- és népismeret, hazaszeretetre nevelés, kapcsolódás Európához, a világhoz,
- a kommunikációs kultúra fejlesztése,
- a harmonikusan fejlett ember formálása,
- a pályaorientáció,
- a problémamegoldó képesség, a kreativitás fejlesztése,
- döntésképes személyiségek fejlesztése, akik tárgyi ismereteik segítségével, képesek a lakóhely és az iskola közvetlen aktuális problémáinak, sajátos természeti adottságainak megismerése alapján véleményt formálni és cselekedni.

A tanulók

- megfigyelőképességének és a fogalmak megalkotásán keresztül logikus gondolkodásmódjának fejlesztése,
- önállóan végzett célirányos megfigyeléseik és kísérleteik eredményeiből, a megismert tények, összefüggések birtokában legyenek képesek következtetések levonására, ítéletalkotásra,

- életkori sajátosságainak megfelelően legyenek képesek a jelenségek közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére,
- legyenek képesek arra, hogy gondolataikat szóban és írásban nyelvtanilag helyesen, világosan, szabatosan, a kémiai szakkifejezések helyes alkalmazásával fogalmazzák meg,
- ábrákat, grafikonokat, táblázati adatokat tudjanak értelmezni, számítási feladatokat megoldani, ismerjék és alkalmazzák a problémamegoldás elemi műveleteit,
- tudják magyarázni ismereteik mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, valamint a technikai alkalmazásokat,
- használjanak modelleket,
- szerezzenek gyakorlottságot az információkutatásban,
- legyenek alkalmasak arra, hogy elméleti ismereteiket a mindennapok által felvetett kérdések megoldásában alkalmazzák,
- ismerjék fel az ismereteikhez kapcsolódó környezeti problémákat, ismereteik járuljanak hozzá személyiségük pozitív formálásához,
- tudják, hogy az egészség és a környezet épsége semmivel sem pótolható érték,
- legyenek tájékozottak arról, hogy a természettudomány fejlődése milyen szerepet játszik a társadalmi folyamatokban, a különböző népek, országok tudósai, kutatói egymásra épülő munkájának az eredménye, és e munkában jelentős szerepet töltenek be a magyar tudósok, kutatók is.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a tudomány-technika-társadalom kölcsönhatásairól

A tanulók egy-egy iskolai szakasz lezárásának végén életkoruknak megfelelő szinten tudják, hogy a sokszínű anyagi világ egységes. Értsék meg, hogy a természet egységes rendszer, melyet az emberi megismerés vizsgál különféle szempontok és módszerek alapján. A tanulók legyenek tudatában annak, hogy a felhalmozott tudás az egész emberiség közös eredménye. Ismerjék a kémiai ismeretekhez kapcsolódó legnevesebb hazai és külföldi kutatókat. Tudják, hogy a technika eredményei mögött a természet törvényeinek tervszerű és alkotó jellegű alkalmazása áll. Tudják, hogy a kémiai tudományok eredményei milyen szerepet játszottak és játszanak napjainkban a társadalom fejlődésében.

Tájékozottság az anyagról

Az anyagszerkezetek ismeretek nem lehetnek egzaktak, továbbfejlesztésre alkalmas formában szerepelnek a tantervben, és támaszkodnak a fizikában megismert fogalmakra és törvényekre. A cél az, hogy az anyag részecske természetéről rendelkezzenek a tanulók a koruknak megfelelő ismeretekkel. Ismerjék meg a környezetükben előforduló fontosabb anyagok részecskeszintű szerkezetét.

A személyes tapasztalatok és előző tanulmányok alapján a már megismert anyagokat tudják egységes rendszerbe foglalni. Ismerjék fel, hogy ugyanaz az anyag többféle halmazállapotban is megjelenhet. A szerkezet és a tulajdonságok kapcsolatának következetes bemutatása a különböző elemek és vegyületek tárgyalása során lehetővé teszi a természettudományos gondolkozásmód kialakítását, fejlesztését.

A tanulók áttekintést kapnak a tápanyagok szerepéről, értékéről, a táplálkozás egészségmegőrző szerepéről és az egészséges étkezési szokásokról.

A diákoknak ismerniük kell az őket különösen veszélyeztető egészségkárosító anyagok közül a nikotin és a könnyen elérhető, tudatállapotot befolyásoló anyagok hatásait, el kell utasítaniuk ezek fogyasztását.

Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek

A részecskékről tanult ismeretek szintjén feladat az, hogy alakuljon ki a diákok elképzelése az atomon belüli méretarányokról, valamint a kémiai részecskék és a közvetlenül érzékelhető méretű testek méretének nagyságrendi eltéréséről.

A makro környezetben az ismeretek tudatos közvetítése során lehetővé válik megmutatni a tanulóknak a szűkebb és tágabb környezetük természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit és ezek kapcsolatait; elősegíteni a tájékozódást a természeti és a társadalmi folyamatokban, a térben és időben, a technikai, valamint információs környezetükben.

A KÉMIA TANTÁRGY ÓRATERVE

A tanterv tartalmazza a kerettantervben megjelölt művelődési anyagot. Tartalmának elrendezésével, feldolgozásmódjával lehetővé kívánja tenni, hogy a tanulók életkori sajátosságait maximálisan figyelembe véve lehetővé váljék a továbbhaladás feltételeinek biztosítása.

A kémia tantárgy óraterve

	7. évf.	8. évf.
Heti óraszám:	1,5	1,5
Évfolyamok óraszám:	56	56

A tanterv tartalma olyan tudományosan megalapozott, korszerű, alapvető kémiai ismereteket foglal magában, amelyek segítségével a tanulók egyrészt megértik az őket körülvevő anyagi világot, másrészt képessé válnak arra, hogy bekapcsolódjanak környezetük életének gyakorlatába. Dönteni tudjanak adott helyzetekben, például továbbtanulási irányukról, további életükről.

A kémiatanítás korábban a természetismeret tantárgyban elsajátított ismeretekre és képességekre építve vezeti be a tanulókat az alapvető kémiai ismeretek körébe. A tanterv az előzőekhez viszonyítva jobban épít az anyagismeretre, és szélesebb körben tárgyalja az anyagok gyakorlati alkalmazásainak lehetőségeit is.

Hangsúlyozottan szerepelnek a művelődési anyagban a környezeti hatásokkal összefüggő kérdések. Azt a látásmódot kívánja a megfelelő összefüggések bemutatásával kialakítani, hogy civilizált életkörülményeink létrehozásában nélkülözhetetlen szerepe van a kémia tudományának, a nagyiparnak, ugyanakkor bizonyos anyagoknak környezetkárosító hatásuk is jelentős lehet. Az ipar felelősségén túl, a mindennapi életben állandóan használt kémiai anyagok hozzá nem értő, felelőtlen alkalmazása is hosszú idő alatt, nagy költségek árán helyrehozható károsodásokat okozhat környezetünkben.

A tantervben nagyobb hangsúlyt kapnak és néhány kérdéssel kiegészítve szerepelnek az energiaforrások. Külön fejezetbe kerültek azok az ismeretek, amelyek néhány, a mindennapi életünkben gyakran használt anyagra vonatkoznak. Ezek a papír, az üveg, a kerámiaanyagok, építőanyagok, építési kötőanyagok. A fenti anyagok felismerésére, céltudatos, balesetmentes használatára vonatkozó ismeretek a mindennapi élet szempontjából jelentősek. A tantervben számos helyen utalás található a háztartásban használt kémiai anyagok alkalmazására, azok hatásaira és veszélyeire irányítja a figyelmet.

A tanterv sajátos megközelítése, nézőpontja

A tanterv a megfigyelésekre, közvetlen tapasztalatokra épített szakmai tartalom feldolgozása mellett nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a kémiát mint gyakorlati tudományt mutassa be, igyekszik minden lehetőséget felhasználni arra, hogy az egyes témák keretében ismertesse azok kapcsolatát a mindennapi élettel, a tudomány alapjaival, annak szemléletmódjával.

A tanterv által javasolt tanulási módszerek között jelentős szerepet kap a tanulók munkáltatása. A feldolgozásra kerülő tartalomtól függően számos esetben nyílik lehetőség problémafelvetéssel történő munkáltatásra, más esetekben tankönyvvel, feladatlapokkal, tanulói kísérletekkel válik lehetővé az önálló ismeretszerzés módszereinek gyakorlata. A tanterv követelményeinek teljesítése során igényli az iskolán kívüli lehetőségek felhasználását is: a valós élethelyzetekben történő gyakorlással, az anyagok és változások bemutatásával, egyéni megfigyelések végeztetésével, népszerűsítő irodalom, gyűjtemények, múzeumok, az információhordozók (rádió, tv, video, számítógép, internet) egyes anyagainak feldolgozásával.

Sajátos nevelési, képzési feladatainak teljesítése révén hozzájárul a természet megszerettetéséhez, a természet kincseinek megóvása iránti felelősség alakításához.

A tanterv átlagos képességű és érdeklődésű tanulócsoporthoz készült, ettől mindkét irányban az adaptáció megvalósítható, a tartalom bizonyos határok között változtatható. A meglevő ismeretekhez, képességekhez mért igényszintek növelése, mind a haladási tempó, mind a tanulás intenzitásának növelése a tanulók tudásának, kommunikációs képességének és személyiségének fokozatos fejlesztését szolgálja.

A fejlesztési feladatok között megjelölt módszerek a felzárkóztatás mellett lehetőséget kínálnak a kiemelkedő szellemi adottságokkal rendelkező tanulók fejlesztésére: egyéni és csoportos munkáltatással, problémamegoldásokkal, számítási feladatok végeztetésével, az iskolai könyvtár népszerűsítő irodalmi anyagának feldolgoztatásával, átgondolt szakmai, logikai struktúrával bíró elemzési feladatok adásával.

A fejlesztést elősegíti a tartalmi összefüggések esetén az alkalmazott módszerek hasonlósága, a közös alapelvek felismertetése.

A tantervi tartalom, az ismeretszerzés változatos módszerei lehetővé teszik, hogy a tanár a differenciált foglalkoztatás eszközeivel az elsajátítandó tudáselemek tudatossági szintjeit az egyes tanulók felkészültségéhez, adottságaihoz alkalmazkodva legyen képes fejleszteni. Fokozatosan bővítve a művelődési anyag tartalmán túl a ráismerés, az ismeret, a megértés, az alkalmazás és a tudatosság szintjén elsajátított ismeretek körét. Ezzel párhuzamosan folyhat az elvégzendő műveletek begyakoroltsági szintjeinek, a tájékozottság, a jártasság, a készség, az automatizáltság szintjeinek mérése, amely megvalósítható a különféle ellenőrzési módszerek alkalmazásával. A tartalom által kínált, változatosan felhasznált ismeretközvetítési módszerek megválasztásával valósítható meg a tanulók differenciált fejlesztése.

7. ÉVFOLYAM

Kémiai alapismeretek

A kémiai alapismeretek oktatásának célja

A tanulók – felhasználva elemi ismereteiket – ismerjék meg a különféle anyagok alapvető tulajdonságait, a kémiai alapfogalmakat a környezetükben előforduló néhány természetes és ipari termék vizsgálata alapján. A kémiaórák anyaga és szemlélete *élményszerűsége révén keltse fel a tanulók érdeklődését, érdekes és látványos kísérletekkel mutassa be a tartalom alkalmazhatóságát, értékeit*, azt, hogy a kémia mindenütt jelen van életünkben, mindennapi tevékenységünk szerves része. Ismereteik alapján a tanulók ésszerűen tudjanak viselkedni természeti és tárgyi környezetükben.

Célok és feladatok

A tanulók

- ismerjék meg a kémia tudományának szerepét a társadalmi folyamatokban,
- ismerjék meg a kémia tantárgy hatékony elsajátítását segítő módszereket,
- lássák be, hogy az anyagok tulajdonságai különféle nézőpontok szerint vizsgálhatók,
- ismerjék fel a vizsgált anyagok lényeges fizikai és kémiai tulajdonságait,
- tudják megfigyeléseiket önállóan elmondani, írásban, rajzban rögzíteni,
- ismerjék fel megfigyeléseik során az azonosságokat és a különbségeket,
- tudják balesetmentesen használni az egyszerűbb laboratóriumi eszközöket, anyagokat,
- ismerjék meg az égés jelentőségét, veszélyét,
- tudják csoportosítani az anyagokat, ismerjék és alkalmazzák az összetett anyagok szétválasztási módjait,
- legyenek képesek megkülönböztetni a kémiai változásokat más anyagi változásoktól,
- legyenek képesek tudásuk alkalmazására nemcsak a tanítási órán, hanem a mindennapi életben is,
- vegyék észre, és elemi szinten figyeljék meg a természeti jelenségeket és folyamatokat,
- legyenek képesek az informatika tantárgyban elsajátított ismeretek és készségek alkalmazására,
- végezzenek számítási feladatokat az oldatokkal, az anyagok tömegével és a részecskeszámmal kapcsolatosan.

Javasolt óraterv

Témakörök	Óraszám
1. Bevezetés	3
2. Az anyagok tulajdonságai és változásai	27
3. Anyagszerkezeti alapismeretek	17
4. Környezetünk néhány fontos anyaga	6
Év végi ismétlés	3
Összesen	56

1. Bevezetés (3 óra)

Célok és feladatok

- A kémia tárgya iránti érdeklődés felkeltése, a tantárgy céljainak, feladatainak megjelölése.
- A tankönyv bemutatása.
- Az iskolai könyvtár meglátogatásával néhány folyóíratra, könyvre irányítani a figyelmet.
- A kémiai ismeretek jelentőségének bemutatása a megelőző történelmi korszakokból egy-egy választott példa alapján, majd napjainkban betöltött szerepének, jelentőségének ismertetése.

A tanulók

- értsék a tantárgy célkitűzéseit,

- értsék a kémia tantárgy helyét a természet jelenségeivel foglalkozó tantárgyak között,
- tudják, hogy a kísérletezés a kémia fontos vizsgálódási módszere,
- ismerjék meg a kísérletezés elővigyázatossági rendszabályait,
- ismerjék a kémia jelentőségét a múltban és mindennapjainkban,
- ismerjék a tankönyv felépítését, jelrendszerét, tudják a tankönyvet hatékonyan használni.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A kémia tárgya, jelentősége.	A kémiai ismeretek szerepének bemutatása, értelmezése a társadalmi folyamatokban.
Így tanuld a kémiát!	A kémia hatékony tanulási módszerének bemutatása.
A kísérletezés célja.	A természettudomány kutatási módszerének bemutatása, elemzése.
A laboratóriumi kísérletezés elővigyázatossági rendszabályai.	Az elővigyázatossági rendszabályok értelmezése.
Laboratóriumi edények és eszközök.	Laboratóriumi eszközök és azok funkcióinak bemutatása.
A tömegmérés.	A természetismeret és fizika tantárgyakban megismert mérési módszerek felidézése, egy-egy mérés megvalósítása.
A térfogatmérés.	
A sűrűségmérés.	

2. Az anyagok tulajdonságai és változásai (27 óra)

Célok és feladatok

- Környezetünk néhány fontos anyagának érzékszerveinkkel, méréssel, kölcsönhatásokkal megállapítható tulajdonságainak bemutatása. Néhány konkrét fizikai és kémiai változás és ezek összefüggéseinek vizsgálata.
- Mindennapi életünk két nélkülözhetetlen *anyaga*: a levegő és a víz vizsgálata.
- Az egyik legfontosabb *kémiai változás*, az *égés* és feltételeinek ismertetése. A különféle energiaforrások és azok környezeti hatásainak, az energiatakarékosság fontosságának és lehetőségeinek bemutatása. A tanulók ismerjék meg a tüzelőanyagokat, a gazdaságos tüzelés alapelveit, a tüzeléssel kapcsolatos veszélyeket. Táplálékaink ismertetése abból a szempontból, hogy azok szervezetünk energiaforrásai és építőanyagai. Az oldatokkal kapcsolatos tapasztalati ismeretek megfogalmazása, a tapasztalatok értelmezése, a szerzett ismeretek alkalmazása. A háztartásban használt savas és lúgos kémhatású anyagok és azok helyes kezelési módjainak megismertetése. A megfigyelőképeség fejlesztése a tárgyalt anyagok és változások vizsgálata során. Az anyagismeret bővítése a mindennapi életben előforduló anyagok és azok sajátosságainak megfigyeltetésével. A szövegelemzési képesség fejlesztése, ismeretterjesztő olvasmányok, kísérleti leírások, számítási feladatok megfogalmazásainak értelmezése útján.
- A tanulók legyenek képesek arra, hogy az eddigi kémiai tanulmányaik alapján vizsgált anyagokat a megfelelő anyagszortokba sorolják, és legyen elképzelésük arra vonatkozóan, hogy a környezetükben előforduló, de eddig még nem tárgyalt anyagok mely csoportokba sorolhatók. Ismerjék meg a keverékek egyszerű, fontosabb szétválasztási eljárásait.

A tanulók

- értsék, hogy a halmazállapot hőmérséklettől és anyagi minőségtől függő tulajdonság,
- értsék, hogy a rendezetlen mozgás minden anyag belső tulajdonsága,
- legyenek képesek a rendelkezésükre bocsátott anyagok tulajdonságainak megállapítására az anyagok érzékelhető tulajdonságai, és az (op., fp., sűrűség stb.) adatokat tartalmazó táblázatok használatával,
- legyenek képesek az anyagok tanult kémiai tulajdonságainak megállapítására tanári demonstrációk, illetve tanulói kísérletek alapján,

- szerezzenek jártasságot az ismeretszerzés, a vizsgálódás szempontjából lényeges és lényegtelen jellemzők, tényezők elkülönítésében.
- ismerjék meg, hogy az anyagok mely tulajdonságai állapíthatók meg érzékszervek útján, melyek vizsgálatához kell mérést végezni,
- értsék meg az anyagok részecskéi között működő erők szerepét,
- értsék, hogy a rendezetlen mozgás minden anyag belső tulajdonsága,
- értsék meg a halmazállapot-változásokkal kapcsolatos energiaváltozásokat, és legyenek képesek azok mindennapi életükben megfigyelhető magyarázatára,
- ismerjék meg a fizikai, kémiai és biológiai változások fogalmát,
- tanulják meg a levegő összetevőinek nevét, azok néhány tulajdonságát és százalékos arányát,
- lássák be, hogy égéskor az égő anyag oxigénnel reagál, az égéstermék oxid,
- tanulják meg, hogy a tűzoltás kémiai lényege a gyors égés bármely feltételének a megszüntetése,
- értsék az energiaforrások csoportosításának lényegét, használatuk környezeti hatásait,
- értsék, hogy az ásványi szén keverékek, ismerjék a különféle kőszénfajtákat,
- értsék a száraz lepárlás művelet lényegét, ismerjék meg a keletkező termékeket,
- értsék, hogy a kőolaj szénből és hidrogénből álló anyagok keveréke, valamint a kőolaj-feldolgozás lényegét, ismerjék meg a lepárlási termékeket, azok gyúlékonyságát, környezeti hatásait,
- ismerjék a gázhalmazállapotú háztartásban használt tüzelőanyaggal működő berendezések használatának szabályait, tűzveszélyességüket, a fűtőgáz és az égéstermék élettani hatásait,
- értsék az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggést,
- győződjön meg arról, hogy a csapvíz mindig tartalmaz oldott ásványi anyagokat, a desztillált víz tiszta anyag,
- értsék a vízbontás lényegét,
- tudják értelmezni az oldószer, oldott anyag, oldat kifejezéseket,
- tudják, hogy a vizes oldatok savas, lúgos és semleges kémhatásúak lehetnek,
- tudjanak az oldatok hígításával, töményítésével kapcsolatos számítási feladatokat megoldani,
- ismerjék néhány keverék szétválasztásának módszereit.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Az anyagok és tulajdonságaik	Különféle anyagok tulajdonságainak megállapítása. A bemutatott anyagok összehasonlítása, a különbségek megállapítása.
Gázok, folyadékok, szilárd anyagok	A halmazállapotok részecske szintű értelmezése. Értsék az anyagok részecskéi között működő erők szerepét.
A halmazállapot-változásokat kísérő energiaváltozások	A halmazállapot-változások elemzése az anyagszerkezeti kép alkalmazásával. A hőmérséklet és a halmazállapot-változás közötti összefüggés tanulmányozása. Értsék meg a halmazállapot-változásokkal kapcsolatban lejátszódó energia-változások szerepét mindennapi életünkben.
Az anyagok változásai	A különféle típusú kölcsönhatások bemutatása alapján legyenek képesek a tanulók a kölcsönhatások csoportosítására.
A levegő összetétele	A levegő összetételének ismeretében a tanulók lássák be, hogy ez az arány kismértékben változhat, és melyek az arányeltolódás, illetve a különféle szennyezések következményei.
Az égés	A tanulók tudjanak példákat mondani az égésfajtákra, ismerjék azok hasonló és eltérő sajátosságait, az energetikai viszonyokat.
A tűzgyújtás	A tűz szerepe az ember életében (misztikuma, haszna, veszélyei, pusztító hatásai).
A tűzoltás	Adatok gyűjtése Irinyi János életéről és munkásságáról.
Energiaforrások	A megismert éghető anyagok oltási feltételeinek ismeretében következtetések levonása hasonló éghető anyagokra vonatkozóan.
Ásványi szén	A tudomány és a technika, valamint a társadalom fejlődésének kapcsolatát érintő meggyőződések formálása.
	Értsék meg a tanulók ezeknek az anyagoknak összetételét, szerepét a múltban és napjainkban.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A mesterséges szén	A száraz lepárlás termékei a különféle kiindulási anyagok esetében. Adatok gyűjtése alkalmazásukra.
A földgáz és a kőolaj	A fosszilis energiaforrások képződési körülményeinek összehasonlítása. A kőolaj-lepárlás termékeinek szerepe napjainkban.
A megújuló energiaforrások	Ábrák alapján állapítsák meg a tanulók, hogy a különféle mozgó tárgyak, járművek és építmények milyen energiát használnak.
Táplálékaink mint energiaforrások és szervezetünk építőanyagai	Az élelmiszerekkel kapcsolatos ismereteiket legyenek képesek a tanulók egészségük megőrzése érdekében alkalmazni.
Az eddig megismert kémiai alapismeretek áttekintése	
A víz	A hétköznapiakban ismert anyagok közül a víz és a vízbontás termékeinek anyagszerkezeti besorolása.
A víz a környezetünkben	A kémiai tisztaság és a keverék anyagok elkülönítése. A víz szerepe és jelentősége életünkben. A vizet szennyező anyagok megbeszélése, a vizek védelmének feladatai.
A hidrogén	A hidrogén égése segítségével értsék meg az egyesülés fogalmát.
Az oldatok	Annak megbeszélése és tudatosítása, hogy a köznapiban gyakran használt anyagok közül mely anyag melyik oldószerben oldódik.
Az oldatok töménysége	Adatok alapján különféle összetételű oldatok készítése (mérleg, mérőhenger használata).
A vizes oldatok kémhatása	Különböző pH-jú oldatok vizsgálata természetes indikátorok (tea, céklalé, vöröskáposztalé) és univerzál indikátor segítségével.
Az anyagok csoportosítása	Az eddig megismert anyagcsoportok tulajdonságainak összehasonlítása.
A keverékek szétválasztása alkotórészeikre	A különböző összetett anyagok elválasztási módszereinek gyakorlása.
Összefoglalás, rendszerezés	

3. Anyagszerkezeti alapismeretek (17 óra)

Célok és feladatok

- A természet egységére vonatkozó elképzelések formálása az atomelmélet alapjainak bemutatása kapcsán. A tudományos modellek szerepe a tudományos fejlődésben, a kutatásokban. Tudománytörténeti folyamatok bemutatása.
- A tanulók tudják, hogy az elemek azonos atomokat tartalmaznak, ezért lehet azonos az atom és az elem kémiai jellemzője, a vegyjel. Ismerjék meg a periódusos rendszer első húsz atomjának vegyjelét, a vegyjel jelentéseit.
- Ismerjék az anyagmennyiség mértékegységét.
- A tanulók szerezzenek alapvető ismereteket az atomok felépítéséről, elektronszerkezetük kiépüléséről, periodikusan változó tulajdonságaikról, alapismereteiket a későbbi tanulmányok során tudják alkalmazni.
- A tanulók legyenek képesek molekulákat és ionokat tartalmazó vegyületek képletének megállapítására.

A tanulók

- számára váljék meggyőződéssé, hogy az anyagok láthatatlan apró részecskékből épülnek fel, amelyek alapegységei az atomok,
- ismerjék az atomokat felépítő elemi részecskéket, valamint tömegüket és elhelyezkedésüket az atomban, az izotópok gyakorlati jelentőségét,
- ismerjék a periodikus tulajdonságokat,
- értsék, hogy elektromosan miért semlegesek az atomok, miért rendelkeznek töltéssel az ionok,

- a periódusos táblázat segítségével tudják jelölni az atomokat egyszerű jelöléssel,
- tudják, hogy minden anyagi test atomok valamilyen halmazából áll,
- tudják a periódusos rendszer első húsz elemének vegyjelét,
- tudják, hogy az anyagmennyiség mértékegysége a mol, (mint darabszám bármiféle részecskére vonatkoztatható),
- tudják a vegyjel jelentéseit,
- ismerjék az elsőrendű kötések,
- ismerjék a különféle anyagi halmazokat, az azokat felépítő anyagi részecskéket és a közöttük működő erőket,
- környezetünk néhány fontos anyagának bemutatása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Anyagszerkezeti alapismeretek	Az atomelmélet alapjainak bemutatása kapcsán a tudományos modellek szerepének értelmezése.
Az atomok és az elemek	Az atomok belső szerkezetét leíró modellek kialakulásának ismertetése.
Az anyagmennyiség	A jelölt alapfogalmak áttekintése az eddig ismert elemek alapján, majd további példák bemutatása.
Az atom felépítése	A fogalom szemléletes hasonlatokkal történő értelmezése, alkalmazása.
Az elektronfelhő szerkezete	Az elemi részecskék minősége, száma és elhelyezkedése a különböző atomokban.
Az atomszerkezet és a periódusos rendszer	Az elektronfelhő kialakulásának értelmezése, a vegyértékhéj szerepe.
A kémiai kötés. Ionok képződése atomokból	Mengyelejev munkásságának tudománytörténeti értékelése.
Ionkötés. Ionvegyületek	A periódusos rendszer segítségével a megismert elemek tulajdonságainak értelmezése atomszerkezetük ismeretében.
A kovalens kötés	Az atom-, ion-, és molekula fogalom kialakítása és használata a már korábban tanult anyagok továbbá a fontosabb fizikai és kémiai folyamatok magyarázatában.
Az elemek molekulái	Modellek alkalmazása, különféle elem- és vegyületmolekulák összeállításának gyakorlása (H_2 , Cl_2 , Br_2 , I_2 , O_2 , N_2 , H_2O , NH_3 , CO_2 , CH_4).
A vegyületek molekulái	
Anyagi halmazok, halmazállapotok	Az anyagi halmazok tulajdonságainak értelmezése az őket felépítő anyagi részecskék és a közöttük működő összetartó erők alapján.
A kémiai reakció	A kémiai változásokra, folyamatokra vonatkozó kvalitatív és kvantitatív összefüggések, törvényszerűségek bemutatása, alkalmazása.
Az anyagszerkezeti alapismeretek összefoglalása, rendszerezés	

4. Környezetünk néhány fontos anyaga (6 óra)

Célok és feladatok

- A tanulók mindennapjaik során számos nagyipari termékkel találkoznak, ilyen pl. a papír, az üveg és a különféle kerámiai anyagok sora.
- A fejezet célja ezeknek az anyagoknak, előállításuknak és felhasználhatóságuknak bemutatása.

A tanulók

- ismerjék meg a papír fontosabb tulajdonságait, a papírgyártás lényegét,
- ismerjék meg a különféle üvegfajták tulajdonságait, a tulajdonságok és szerkezetük kapcsolatát,
- ismerjék a kerámiai ipar legfőbb alapanyagait, terméktípusait,

– előállításuk lényegét.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A papír	Az alábbi négy témakör esetében a tudományos és a technikai fejlődés eredményei tükrében tekinthetők át a különféle anyagfajták. Írásra használt anyagok és azok tulajdonságainak összehasonlítása.
Az üveg	Az üvegfajták sokasága, különféle összetételük és szerkezetük alapján számos területen szolgálják mindennapjaink életét, a gyógyítást és a további kutatásokat.
A kerámiai anyagok	A kerámiai anyagok és tulajdonságaik épületen belül és kívül továbbá a művészetekben.
Építőanyagok és építési eljárások	Az építőanyagok és eljárások alapján a különböző korok építményeinek jellemzése.
Vegyszerek a háztartásban	A háztartásban használt vegyszerek tulajdonságainak olyan szintű ismerete, amellyel lehetővé válik a balesetmentes tevékenység az egészség és a környezet védelme.
Kémia a mindennapi életben	
Összefoglalás, rendszerezés	

Év végi ismétlés (3 óra)

Követelmények

A 7. évfolyam végén a tanuló

- tudjon különbséget tenni a vizsgált testek anyagai között, azok jellemző tulajdonsága alapján,
- tudjon megnevezni a természetben előforduló kémiai anyagokat,
- a mindennapi életünkben használt anyagok esetében ismerje fel, hogy melyek az ipari termékek,
- értse meg a kémiai ipar civilizált életünkben betöltött szerepét,
- értse meg a kémiatanulás módszereit, legyen képes alkalmazni azokat.
- tudjon példákat mondani a halmazállapot-változásokat kísérő energiaváltozások szerepére mindennapi életünkben,
- legyen képes a különféle anyagok tulajdonságainak megállapítására, a megismert anyagszoportokba történő besorolásra,
- a különféle típusú kölcsönhatások bemutatása alapján legyen képes a kölcsönhatások csoportosítására,
- tudja, hogy melyek az égés feltételei, mi a tűzoltás kémiai lényege,
- ismerje az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggéseket, az egészséges táplálkozás feltételeit,
- törekedjék mikrokörnyezetében a szennyező anyagok káros mértékű felhalmozódásának megelőzésére,
- tudja a háztartási anyagokon szereplő pH adatokról a kémhatást megállapítani,
- legyen képes a mindennapi életben előforduló oldatok készítési és felhasználási utasításában feltüntetett adatok értelmezésére, oldatok készítésére,
- tudja a levegő összetevőinek nevét, ismerje a levegő és a víz szennyezésének fő forrásait és anyagait,
- váljék tudatossá a víz életünkben betöltött szerepének fontossága,
- tudjon példákat mondani a gyors és lassú égésre, ismerje az égésfajták hasonló és eltérő sajátosságait,
- tudja felsorolni a különféle energiaforrásokat, azok környezeti hatásait, érezze az energiatakarékosság szükségességét,
- tudja azt, hogy melyek a kőolaj-lepárlás termékei, milyen környezeti hatásaik vannak, tűzveszélyességüket, élettani hatásait,
- tudják a gázzal működő berendezések használatának szabályait, tűz- és robbanásveszélyességét, az égéstermékek élettani hatásait,
- ismerje az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggést,
- tudja felsorolni az atomot felépítő elemi részecskéket,
- tudja megnevezni a megismert atomokat, ionokat, molekulákat és tudja felírni kémiai jelüket,

- tudja használni a molekulamodelleket,
- tudjon egyszerű számítási feladatot megoldani,
- tudja használni a megismert laboratóriumi eszközöket,
- legyen képes megadott utasítások alapján egyszerű kísérletek elvégzésére,
- tudja kémiai ismereteit szabatosan néhány mondatban szóban vagy írásban megfogalmazni,
- tudja hasznosítani az iskolai könyvtár ismeretterjesztő könyveit és folyóiratait ismereteinek kiegészítésére,
- tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat.

Értékelés

Előre megadott szempontok szerint

Formái:

- szóbeli felelet,
- feladatlapok értékelése,
- tesztek, dolgozatok osztályozása,
- rajzok készítése,
- modellek összeállítása,
- számítási feladatok megoldása,
- kísérleti tevékenység minősítése,
- kiselőadások tartása,
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése,
- gyűjtőmunka (kép, szöveg és tárgy: ásványok, kőzetek, ipari termékek) jutalomponttal történő elismerése,
- energiafelhasználási adatok (számítások) megbeszélése,
- vízfelhasználási adatok elemzése,
- természetben tett megfigyelések, saját fényképek készítése kémiai anyagokról, jelenségekről, üzem- és múzeumlátogatási tapasztalatok előadása.

8. ÉVFOLYAM

Szervetlen kémia

Évi óraszám: 56

Célok és feladatok

- A tanulók a megismert anyagszerkezeti alapfogalmak alkalmazásával bővítsék ismereteiket a környezetükben előforduló, a mindennapi tevékenységben felhasznált, életünket meghatározó és befolyásoló anyagok körében, sajátítsák el azok fontosabb tulajdonságait, az alapvető természeti törvényeket, az anyagok biztonságos felhasználásának módjait.
- Az elsajátított művelődési tartalom alakítson ki átfogó természetbarát szemléletet, felelősségteljes és hasznos tudást az élő környezet megóvására.

A tanulók

- az atom felépítésének ismerete alapján olvassanak le a periódusos rendszerből adatokat, állapítsanak meg tendenciákat,
- csoportosítsák a periódusos rendszerből kiolvasott adatok alapján az elemeket adott szempontok szerint,
- következtessenek az egyes elem-, illetve vegyületcsoportok tipikus képviselőjének tulajdonságaiból a csoport tulajdonságaira,
- legyenek jártasak a kémiai elemek és szervetlen vegyületek körében a kémiai jelrendszer használatában,
- a tanultak alapján jelöljék a fontosabb kémiai reakciókat egyenletekkel, valamint legyenek jártasak az egyszerűbb sztöchiometriai számítások végzésében,
- ismerjék fel és értelmezzék a mindennapi életben gyakrabban előforduló kémiai változásokat,
- legyen áttekintésük a biológiailag fontos anyagok körforgásáról,
- legyenek képesek tudásuk alkalmazására a mindennapi életben, ismerjék a kémiai anyagok környezeti hatásait, a természet és a környezet védelmének lehetőségeit.

Javasolt óraterv

Témakörök	Óraszám
1. Év eleji ismételés	4
2. A nemfémek elemek és vegyületeik	24
3. A fémek elemek és vegyületeik	24
Év végi ismételés	4
Összesen	56

1. Év eleji ismételés (4 óra)

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Az anyagok csoportosítása	Az előző tanévben megismert anyagok és azok összetételének felidézése (vegyjelek, képletek írása), az ismeretek rendszerezése, megadott szempontok szerint.
A kémiai részecskék	Az atomok felépítésének ismeretében jelöljék a tanulók egyes elemek kationjainak, más elemek anionjainak képződését.
A kémiai kötések	A tanulók gyakorolják megadott ionokból ionvegyületek tapasztalati képletének megszerkesztését. Ábrázolják a kötő és nem kötő elektronpárokat különböző molekulák felírása során.
Kémiai reakciók	Előzőekben megismert kémiai reakciók felidézése. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. A tömegmegmaradás törvényének alkalmaztatása.

2. A nemfémek és vegyületeik (24 óra)

Célok és feladatok

- Az eddigi ismeretek alkalmazása az egyes főcsoportbeli elemek és fontosabb vegyületeik bemutatásakor.
- Az anyagok jellemzése és csoportosítása a periódusos rendszer alapján.
- Az anyagszerkezeti ismeretek elmélyítése és alkalmazása.
- Az anyagok és jelenségek szemléltetésével anyagismeret nyújtása, a szintetizáló készség fejlesztése, a differenciált látásmód alakítása.
- Az általánosító-, az összehasonlító- és a rendszerezőképeség, a természettudományos gondolkodásmód fejlesztése.
- A kémia társadalmi szerepének bemutatása.
- A környezetvédelmi problémák felvetésével és tárgyalásával a környezetért felelős magatartás formálása, a természetbarát szemlélet megalapozása.

A tanulók

- ismerjék az egyes elemcsoportok elhelyezkedését a periódusos rendszerben,
- legyenek képesek értelmezni az elemek és vegyületek jellemző kémiai tulajdonságait,
- ismerjék az egyes elemek és vegyületek élettani, környezeti hatásait,
- legyen áttekintésük a nemfémek oxidjainak, a savaknak és sóknak szerepéről a természeti folyamatokban, a mesterséges anyagok körében, a háztartásban és az iparban,
- ismerjék fel az anyagok tulajdonságai és élettani, illetve környezeti hatásai közötti összefüggéseket,
- tudják a mindennapi életben előforduló anyagokhoz mellékelt használati utasításokat értelmezni kémiai szempontból,
- ismerjék a mérgező anyagok jeleit,
- tudják balesetmentesen használni a háztartási vegyszereket,
- kísérjék figyelemmel és értelmezzék a tömegkommunikáció útján közzétett környezetszennyezettségre vonatkozó adatokat,
- gyűjtsenek információkat lakóhelyük levegő- és vízminőségével kapcsolatosan,
- érezzék személyes felelősséget, keressenek cselekvési lehetőségeket közvetlen környezetük megóvására,
- tudják a háztartási vegyszerek takarékos és szakszerű felhasználásának módjait,
- értsék az elemek és vegyületek körforgását a természetben, az élettelen és az élővilág fontosabb kapcsolatait,
- lássák a környezetvédelmi kérdések összefüggéseit,
- legyenek képesek a különféle ismerethordozók (videó- és tv-filmek, folyamatábrák) felhasználására az ismeretszerzésben,
- ismerjék a hazai vegyipar fontosabb termékeit.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A laboratóriumi kísérletezés elővigyázatossági rendszabályai	Elsősorban a tanulókísérletekre vonatkozó rendszabályok alkalmazásának megbeszélése.
Az elemek rövid, általános jellemzése	Az atomszerkezeti ismeretek alkalmazásával az elemcsoportok és a periódusos rendszerben a tendenciák bemutatása.
Az elemek halmazszerkezete	Annak megértetése, hogy az anyagok tulajdonságai atomjaik és halmazuk szerkezetéből következnek.
A nemesgázok	A nemesgázszerkezet energiaállapota, jelentősége az ionok és a kovalens kötés kialakulásában.
A hidrogén	Tulajdonságai, jelentős reakciói.
A VII. főcsoport fontosabb elemei és vegyületeik	A halogén elemek fizikai és kémiai tulajdonságainak változásával kapcsolatos tendenciák értelmezése.
A klór	A bemutatott kísérletek megfigyeltetése, elemzése. A klór oxidáló tulajdonsága, reakciója vízzel és fémekkel. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek kötéseinek megbeszélése. A halogén elemek és vegyületeik élettani

Tartalom	Fejlesztési feladatok
	hatásai. Adatok gyűjtése Semmelweis Ignác életével és munkásságával kapcsolatban.
A hidrogén-klorid	A molekula modellezése, a kötés jellemzése, a hidrogén-klorid kölcsönhatása vízzel. A sósav és a fémek reakcióinak vizsgálata.
A VI. főcsoport fontosabb elemei és vegyületeik	Az oxigéncsoport elemeinek tulajdonságai során megfigyelhető tendenciák megbeszélése.
Az oxigén	A bemutatott kísérletek elemzése. Az oxigén szerepe az égési folyamatokban. A fotoszintézis, az oxigén körforgása. A jelenségek megfigyeltetése, a lényeges és lényegtelen elemek megkülönböztetése.
Az ózon	Az allotrópia fogalma. Az ózon szerepe a Föld felszínén és a nagy magasságban levő légrétegekben. Az "ózonpajzs" védelmének lehetőségei. Adatok gyűjtése az "ózonpajzsot" károsító anyagokkal kapcsolatban.
A víz	Köznapi tapasztalatok szakmai háttérének megadása a víz molekulaszervezete alapján. Modellek alkalmazása. Az eddig megismert molekulák (H_2O , H_2 , O_2 , Cl_2 , HCl) csoportosítása kötésük alapján.
Vizes oldatok kémhatása	Tanulókísérletekkel különböző pH-jú oldatok vizsgálata. Sav-bázis reakciók megbeszélése. A tapasztalatok rögzítése rajzban, megfogalmazása szavakkal és írásban.
A hidrogén-peroxid	A vegyület kötéséből következő kémiai tulajdonságok megbeszélése. A katalizátor fogalma, szerepe a mindennapi életben.
A kén	Az oxigén-, és a kénatom szerkezetének összehasonlítása, a molekulák szerkezetének magyarázata. A kén viselkedése melegítés hatására. Reakciója fémekkel (Fe, Zn, Hg).
Fontosabb kénvegyületek	A kén oxidjainak modellezése. A kén-dioxid környezeti hatásai.
A kén-dioxid és a kén-trioxid	A kénsav és a víz, valamint a víz elemeit tartalmazó vegyületek kölcsönhatása. Tanuló kísérlettel: a híg kénsav hatása fémekre (Zn, Fe, Cu). A kén és a kénvegyületek jelentősége az iparban és a mindennapi életben.
A kénsav	A nitrogéncsoport elemeinek tulajdonságai (a változások okai).
Az V. főcsoport fontosabb elemei és vegyületeik	A nitrogén és az eddig megismert gázok tulajdonságainak összehasonlítása (H_2 , Cl_2 , O_2 , HCl , SO_2).
A nitrogén	Az ammónia és a víz, valamint a hidrogén-klorid kölcsönhatásának magyarázata.
Fontosabb nitrogénvegyületek	A salétromsav oxidáló hatása, reakciója fémekkel. A nitrogén, az ammónia és a salétromsav reakciókészségének összehasonlítása.
Az ammónia	A foszformódosulatok tulajdonságai és szerkezetük kapcsolata. Gyúlékonyságuk és oldhatóságuk összehasonlítása. Adatok gyűjtése Irinyi János életével és munkásságával kapcsolatban.
A salétromsav	A foszforsav kémhatása, sói és szerepük mindennapi életünkben. Adatok gyűjtése jelentőségükkel és túladagolásuk veszélyeivel kapcsolatban.
A foszfor és fontosabb vegyületei	A szénecsoport elemeinek tulajdonságai (a változások okai).
A foszfor	Az elemi szén módosulatai, tulajdonságaik és szerkezetük kapcsolata (gyémánt, grafit, fullerének). Rendszerezés: ásványi szenek, elemi szenek, utóbbiak eredet szerint
A foszforsav	
Műtrágyák	
A IV. főcsoport fontosabb elemei és vegyületeik	
A szén	
Fontosabb szénvegyületek	

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A szén-dioxid	(természetes, mesterséges). Elemek halmazszerkezetének összehasonlítása (H_2 , O_2 , fehér foszfor, gyémánt). A molekula modelljének elkészítése. Tulajdonságai és szerepük a mindennapi életben. Képződésének lehetőségei környezetünkben, élettani hatásai.
A szén-monoxid	Képződésének lehetőségei környezetünkben, élettani hatásai.
A szénsav	Kémhatásának vizsgálata, sói és jelentőségük mindennapjainkban és a természeti folyamatokban.
A szilícium és vegyületei	A gyémánt és a szilícium szerkezetének és tulajdonságainak összehasonlítása. A szilícium és vegyületeinek jelentősége a természetben, a tudományos életben és mindennapjainkban.
Összefoglalás, rendszerezés	

3. A fémek és vegyületeik (24 óra)

Célok és feladatok

- Ismerjék meg a fémek és néhány vegyületük fontos tulajdonságait. Az általános ismeretek alkalmazása a fontosabb fémek és vegyületek bemutatásakor. A periódusos rendszer használatának elmélyítése.
- A mindennapi életben előforduló anyagok és jelenségek, alkalmazások kémiai hátterének bemutatása. Az önálló gondolkodás fejlesztése.
- A fémek és néhány vegyületük élettani hatásának bemutatása különös tekintettel a környezetszennyező anyagokra. A környezetvédelmi szempontból kiemelt vegyületek, folyamatok tárgyalása.
- Az elméletben megismert és a mindennapok gyakorlatában tapasztalt korróziós jelenségek kapcsolatának megteremtése.
- A korrózióvédelem módszereinek, eljárásainak megismertetése.
- A kísérleteket értékelő, az általános ismereteket alkalmazni tudó szakszerű megfogalmazások, érvelések fejlesztése.

A tanulók

- ismerjék meg a fontosabb fémek fizikai, kémiai tulajdonságait, előfordulásukat, előállításukat és gyakorlati jelentőségüket,
- értsék meg a fémek tulajdonságok hasonlóságának és változatosságának okait,
- legyenek képesek általános ismereteiket alkalmazni egyes fémek tárgyalásakor,
- tudjanak példákat mondani az eltérő tulajdonságú fémekre, indokolják azokat,
- ismerjék a környezetükben előforduló alkálifém- és alkáliföldfém vegyületek gyakorlati jelentőségét, a vizek lágyításának módjait,
- legyenek átfogó ismereteik a p-mező fémekről, kiemelten az alumíniumról, az ónról, az ólomról,
- értsék az s- és a d-mező fémek tulajdonságbeli különbségeit,
- ismerjék a legfontosabb ipari fémek előállításának eljárásait, a technológiák környezeti hatásait,
- lássák a vas- és az acélgyártás gazdasági kérdéseit,
- ismerjék a réz- és a cink-csoport elemeit,
- ismerjék a fenti fémek fontosabb vegyületeinek felhasználási területeit, az alkalmazással kapcsolatos környezeti problémákat,
- ismerjék az ötvöztetés, a korrózió lényegét, a korrózióvédelem hátterét,
- legyenek képesek értelmezni a mindennapok egyes kémiai folyamatait (pl.: fémtárgyak átalakulásai, mészsztár, a gipsz megkötése, fényképezés),
- ismerjék az egyes anyagokhoz kapcsolódó kémiai történeti vonatkozásokat,
- tudjanak feladatokat megoldani a fenti témakörökben.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
----------	-----------------------

Tartalom	Fejlesztési feladatok
A fémek szerepe az ember életében	A fémek megismerésének tudománytörténeti áttekintése. Szerepük tanulmányozása az emberiség fejlődése szempontjából. A modern tudományos eredmények alkalmazása napjainkban.
A fémek általános jellemzése	A fémek helye a periódusos rendszerben. Tulajdonságaik vizsgálata elektron-, és halmazszerkezetük alapján.
A fémek kémiai tulajdonságai	Az eddig megismert reakciók áttekintése és kiegészítése. (A fémek reakciói oxigénnel, vízzel, savakkal, fémionokkal.) A fémek redukáló sorának értelmezése.
Az ötvözetek	Az ötvözetek szerkezete. Tudománytörténeti áttekintés az ötvözetek szerepéről a történelmi korszakokban és napjainkban, jelentőségük civilizált életünkben a művészetekben.
A fémek korróziója	Adatok gyűjtése a fémek és a környezet anyagainak (oxigén, víz, szén-dioxid, szózott utak és más fémek) kölcsönhatásaival kapcsolatban. A korrózióvédelem lehetőségei.
Az I. főcsoport elemei és vegyületeik	Az alkálifémek atomjainak elektronszerkezetéből következő fizikai és kémiai tulajdonságok (tárolásuk, lágyáguk, kölcsönhatásuk vízzel, klórral, lángfestésük).
Az alkálifémek fontosabb vegyületei	A nátriumot tartalmazó sók vizes oldatainak kémhatása. A nátrium-klorid. A nátrium-hidroxid. A nátrium- és a káliumvegyületek szerepe az élő szervezetekben.
Néhány fontosabb nátrium- és káliumvegyület neve, tulajdonsága és felhasználása	A mindennapi életben előforduló fontosabb vegyületek bemutatása táblázatban. Célja ezen anyagoknak a háztartásban történő balesetmentes és környezetet kímélő felhasználásának elősegítése (hypo, marónátron, szódabikarbóna, Glauber-só, trisó, hamuzsír, kálsalétrom).
A II. főcsoport elemei és vegyületeik	Az alkáliföldfémek atomjainak elektronszerkezete és az alkáliföldfémek tulajdonságai; összehasonlítás az alkálifémekkel. A kalcium- és magnéziumvegyületek szerepe az élő szervezetekben.
Az alkáliföldfémek fontosabb vegyületei	A kalcium és a magnézium sóinak oldékonysága. A mész, az égetett és oltott mész, a gipsz szerepe a természetben és épített környezetünkben.
Néhány fontosabb alkáliföldfém-vegyület neve, tulajdonsága és felhasználása	A mindennapi életben előforduló fontosabb vegyületek bemutatása táblázatban, azok környezettudatos felhasználásának elősegítése céljából (mész, égetett mész, oltott mész, klórmész, gipsz, keserűs, dolomit).
A természetes vizek keménysége	A mindennapi életben megfigyelhető jelenségek tanulókísérlettel történő vizsgálata. Ok-okozati összefüggések megbeszélése, a kemény vizek képződése és a hidrogén-karbonátok bomlása során kiváló anyagok szerepe a természetben, a háztartási és az ipari tevékenységek során. A vízlágyítás lehetőségei.
A III. főcsoport eleme az alumínium	A tanulók lássák be az s- és a p-mező fémeknek tulajdonságbeli különbségeit. Értsék az alumínium felületén kialakuló oxidréteg szerepét kémiai reakciói során, továbbá amfoter viselkedését. Az alumíniumgyártás történetének összefüggései felhasználásának körével. Szerepe napjainkban.
Az óncsoport	Az óncsoport helye a periódusos rendszerben. A IV. főcsoport elemeinek összehasonlítása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
Az ón és az ólom	A két elem és ötvözeinek szerepe az előző történelmi korokban és napjainkban. Az ólomvegyületek hatása az élő szervezetekre.
A vas	A vas és az alumínium felszínén kialakuló oxidréteg tulajdonságainak összehasonlítása, következtetések. A vas reakciói híg és tömény savakkal. A vas és acélgyártás alapelvei. A technológia fejlődésének hatásai a civilizált életkörülmények alakításában. Adatok gyűjtése hazánk vas és acélgyártásával kapcsolatban. A vastartalmú vegyületek élettani jelentősége.
A réz	A réz fizikai tulajdonságai, korróziója. A réz- és bronzeszközöknek az emberek fejlődésére gyakorolt hatásai. A réz, a bronz és más réztartalmú ötvözet jelentősége a művészetekben és napjainkban. A réz élettani jelentősége.
Az ezüst	Az ezüst fontos fizikai tulajdonságai és alkalmazásának lehetőségei. Az ezüst-klorid fényérzékenysége és a klasszikus fényképezési eljárás. Az ezüst és az ezüstvegyületek élettani hatásai.
Az arany	Az arany jellegzetes fizikai tulajdonságai, szerepe a különböző népek kultúrájában, a gazdaságban, napjaink kutatási és használati eszközeiben.
A cink	Az eddig megismert d-mezőben levő elemcsoportok összehasonlítása.
A cink, a kadmium és a higany	A cink és az alumínium kémiai tulajdonságainak összehasonlítása. Alkalmazási területeik mindennapjainkban. Vegyületeik élettani hatásai.
A króm	Tulajdonságaik, alkalmazási körük, jelentőségük rövid ismertetése, összehasonlításuk más ipari fémekkel.
Összefoglalás, rendszerezés	

Év végi ismétlés (4 óra)

Követelmények

A tanuló

- ismerje az egyes elemcsoportok elhelyezkedését a periódusos rendszerben,
- atomszerkezeti ismeretei segítségével legyen képes a periódusos rendszerben feltüntetett adatok alapján a halmazszerkezet és a tulajdonságok értelmezésére,
- legyen képes értelmezni az elemek és vegyületek jellemző kémiai tulajdonságait,
- legyen képes tendenciák megállapítására,
- tudja megnevezni és kémiai jelekkel felírni a tanult elemeket és vegyületeket, ismerje azok fontosabb reakcióit, környezeti, élettani hatásait,
- tudja használni a molekulamodelleket a tanult molekulák bemutatására,
- tudja magyarázni a kémiai reakciók lényegét az elvégzett kísérletek alapján,
- legyen képes csoportosítani a megismert anyagokat és változásokat,
- leírás alapján tudjon tanulókísérleteket végezni,
- tulajdonságaik alapján tudja azonosítani a köznapiban is fontos szervetlen anyagokat,
- tudja felsorolni a levegő és a természetes vizek szennyezéseit,
- ismerje az egyes nemfémes elemek és vegyületek élettani, környezeti hatásait,

- legyen áttekintése a nemfémek elemek oxidjainak, a savaknak és sóknak szerepéről a természeti folyamatokban, a mesterséges anyagok körében, a háztartásban és az iparban,
- ismerje fel az anyagok tulajdonságai és élettani, illetve környezeti hatásai közötti összefüggéseket,
- tudja a mindennapi életben előforduló anyagokhoz mellékelt használati utasításokat értelmezni kémiai szempontból,
- ismerje a mérgező anyagok jeleit,
- tudja balesetmentesen használni a háztartási vegyszereket,
- kísérje figyelemmel, és értelmezze a tömegkommunikáció útján közzétett környezetszennyezettségre vonatkozó adatokat,
- érezzen személyes felelősséget, keressen cselekvési lehetőségeket közvetlen környezete megóvására,
- tudja a fontosabb fémek fizikai és kémiai tulajdonságait, előfordulásukat, előállításukat és gyakorlati jelentőségüket,
- értse a fémek tulajdonságok hasonlóságának és változatosságának okait,
- legyen képes általános ismereteit alkalmazni az egyes fémek tárgyalásakor,
- tudja azt, hogy melyek azok az alkálifém- és alkáliföldfém vegyületek, amelyek mindennapi életünkben szerepet játszanak, azok élettani és gyakorlati jelentőségét, a vizek lágyításának módjait,
- legyen átfogó ismerete a p-mező fémekről, kiemelten az alumíniumról, az ónról, az ólomról,
- értse az s- és a d-mező fémek tulajdonságbeli különbözőségeit,
- ismerje a legfontosabb ipari fémek előállításának eljárásait, a technológiák környezeti hatásait,
- értse az alumínium-, a vas- és acélgépjármű gazdaságossági kérdéseit,
- ismerje a réz- és a cink-csoport elemeit,
- ismerje a fenti fémek fontosabb vegyületeinek felhasználási területeit, az alkalmazással kapcsolatos környezetvédelmi problémákat,
- ismerje az ötvöztetés, a korrózió lényegét, a korrózióvédelem hátterét,
- képes legyen értelmezni a mindennapok egyes kémiai folyamatait (pl.: fém tárgyak átalakulásai, mészsztát, a gipsz megkötése, fényképezés),
- ismerje az egyes anyagokhoz kapcsolódó kémiai történeti vonatkozásokat,
- tudjon számítási feladatokat megoldani,
- értse az elemek és vegyületek körforgását a természetben, az élettelen és az élővilág fontosabb kapcsolatait,
- lássa a környezetvédelmi kérdések összefüggéseit,
- legyen képes a különféle információhordozók (videó- és tv-filmek, folyamatábrák, Internet) felhasználására az ismeretszerzésben,
- ismerje a hazai vegyipar történetének jelentős állomásait, fontosabb termékeit.

Értékelés

Előre megadott szempontok szerint

Formái:

- szóbeli felelet,
- feladatlapok értékelése,
- tesztek, dolgozatok osztályozása,
- rajzok készítése,
- modellek összeállítása,
- számítási feladatok megoldása,
- kísérleti tevékenység minősítése,
- kiselőadások tartása,
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése,
- gyűjtőmunka (kép, szöveg és tárgy: ásványok, kőzetek, ipari termékek) jutalomponttal történő elismerése,
- energiafelhasználási adatok (számítások) megbeszélése,
- vízfelhasználási adatok elemzése,
- természetben tett megfigyelések, saját fényképek készítése kémiai anyagokról, jelenségekről, üzem- és múzeumlátogatási tapasztalatok előadása.

NÉMET NYELV

4. évfolyam

TARTALOM

Célok és feladatok az általános iskolai német nyelvoktatás terén

Az *első idegen nyelv* műveltségi terület céljai és tartalma összhangban vannak a Nemzeti alaptanterv többi műveltségi területének céljaival és tartalmával, valamint az Európa Tanács ajánlásaival.

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók szükségletei szerint kell meghatározni. Korunkban egyre természetesebb követelmény a fiatalokkal szemben, hogy idegen nyelveken legyenek képesek **jól kommunikálni**. Ezt a képességet alapozza meg a következetes, hatékony és legfőképpen motiváló nyelvoktatás az általános iskolában. A szülők, ezáltal közvetve a tanulók részéről felmerülő igény, hogy a gyermekek minél korábban kezdjenek el idegen nyelvet tanulni. Fontos azonban, hogy a valóban akkor induljon el a 4. évfolyam előtt, ha az adott iskolában ténylegesen adottak a feltételek. A 3. évfolyamban vagy esetleg még korábban elkezdett nyelvtanulásnak nem lehet az a célja, hogy minél korábban terheljük a gyermekeket számukra még nehezen feldolgozható ismeretekkel, hanem az, hogy kialakítsuk bennük az igényt a nyelvtanulásra, hogy megkedveljék az anyanyelvüktől eltérő nyelvet, illetve fokozatosan, az anyanyelvi tudásuk fejlődésével összhangban össze tudják hasonlítani a két nyelvet. Amennyiben sikeres ez a kezdeti, motivációs, felfedezésekkel, sikerélménnyel és ezek által örömmel teli, főleg a szóbeliségre törekvő, alapozó szakasz, a nyelvtanulás későbbi szakaszában talán már nem kell győzködnünk a tanulókat, hogy mennyire fontos az idegen nyelv(ek) minél jobb, alaposabb ismerete.

Az általános iskola felső tagozatában a kiejtés, szókincs, kommunikációs készségek valamint a nyelvtani fogalmak tanítása mellett helyet kell, hogy kapjon a nyelvtanulási stratégiák kialakítása, illetve azok folyamatos és következetes fejlesztése. Akkor lesznek képesek a tanulók megfelelő mélységben megtanulni a nyelvet, ha megtanítjuk őket a számukra legmegfelelőbb módszerek, tanulási stratégiák alkalmazásával tanulni. Ez segítheti a tanulókat a további idegen nyelvek, illetve más tantárgyak sikeres tanulásában is.

Az egyes évfolyamok követelményeit az Európai referenciakeret ajánlásainak megfelelően alakítottuk ki.² Vastag betűk jelzik a minimum követelményeket, de ezek, illetve az egyéb, normál betűkkel szedett követelmények az adott iskola tantestületének szakmai megítélése alapján tovább bővíthetők.

Ellenőrzés, értékelés

4. évfolyam

- szóbeli ellenőrzés (pl. párbeszéd, illetve versek mondókák elmondása);
- írásbeli számonkérés bevezetése (félévi és tanév végi dolgozatok a szóanyag valamint a nyelvtani szerkezetek elsajátításának ellenőrzésére).

Értékelési szempontok:

Az idegen nyelv-tanulás folyamatában a következetes, az adott iskola nyelvtanárai által részletesen kidolgozott értékelési rendszernek kiemelt szerepe van, hiszen ezek által kapnak maguk a nyelvtanárok, a tanulók és a szülők is világos és reális képet arról, hogy milyen eredményeket értek el az adott szinten a tanulók, illetve mely területeken szükséges a tananyag további mélyítése, gyakorlása.

Fontos, hogy – különösen a nyelvtanulás kezdeti szakaszában – a tanulók önmagukhoz mért fejlődését vegyék figyelembe, mivel az értékelés legfontosabb célja az ösztönzés, a további, folyamatos nyelvtanulás motiválása. Később, az osztályzatokkal történő értékelés bevezetésekor a nyelvtanárnak el kell döntenie, hogy mely tanulói tevékenységet osztályozza, melyeket nem, valamint a tanév elején ajánlatos szöveges magyarázatot adni, hogy az egyes osztályzatok milyen szintű tudást tükröznek.

Az értékelés módjai:

- szóbeli értékelés;
- írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;

² Európai referenciakeret 2002:74-157

- minősítő-szelektáló (szummatív) ellenőrzés alkalmazása (pl. a tanulók tudásszintjének megfelelő csoportok kialakítása céljából);
- összegző-lezáró értékelés (osztályzás).

4. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

Az élő idegen nyelvek tanításának és tanulásának alapvető céljának a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítását tekintjük. Ezeknek, a kompetenciáknak a fejlesztése során az egyik legfontosabb feladat, hogy alakuljon ki és maradjon ébren a tanulók érdeklődése a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az adott nyelven beszélő emberek, célnyelvi országok kultúrája iránt, és általában a más nyelvek és kultúrák iránt.

A kisiskoláskorban elkezdett nyelvoktatás a nyelvtanulás megkedveltetését, a nyelvtanulás iránti motiváció kialakítását vállalja fel. Ezt a gyerekeket érdeklő, általuk ismert témák választásával, illetve az alsó tagozatos tantárgyak témáinak integrálásával érhetjük el.

Ebben az időszakban a receptív készségek fejlesztésén belül a hallott szöveg értése döntő szerepű. Az idegen nyelvű beszéd fokozatos megértése, az ezzel kapcsolatos korai sikerélmények indítják el a fiatal nyelvtanulókat az egész életükön át tartó nyelvtanulás útján. Az idegen nyelven történő beszédképesség fokozatosan alakul ki az egyszavas választoktól az emlékezetből elmondott nagyobb egységekig (versek, mondókák, dalok).

A tanulók többnyire igénylik az írásbeli munkát is, melynek a nyelvtanulás e korai szakaszában az anyanyelvüktől eltérő nyelven történő írás felfedezésének az öröme a legfőbb célja.

Fejlesztési követelmények

- Tudatosuljon a tanulóban, hogy az anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát.
- Alakuljon ki a tanulóban a nyelvtanulás iránti pozitív hozzáállás.
- Fejlődjön az együttműködő készsége, vegyen részt pár- és csoportmunkában.
- Ismerjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiát.

Témalista

- Az én világom
- A család és barátok
- Ház, lakás
- Vadállatok; állatkert
- Mindennapi életünk
- Az iskola
- Vásárlás
- Étkezés
- Számok,
- Időjárás
- Öltözködés

4. ÉVFOLYAM

Időkeret: 74 óra/év (2 óra/hét)

Témakörök, tartalmak

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés;
- megszólítás, bemutatás, bemutatkozás;
- érdeklődés
 - mások hobbija, kedvenc tevékenysége iránt;
 - mások éppen folyamatban lévő tevékenysége iránt;
 - az időjárás iránt;
 - más nemzetek szokásai iránt;
- jókívánságok, gratuláció, köszönet;
- búcsúzás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- akarat, kívánság, utasítás;
- öröm, dicséret, csodálkozás;
- jókívánság, gratuláció;
- sajnálkozás, kritika;
- tetszés, nem tetszés.

Információcsere

- információkérés, információadás:
 - személyes adatok;
 - útbaigazítás kérése és arra reagálás;
- dolgok azonosítása, megnevezése
 - családtagok,
 - foglalkozások,
 - színek,
 - használati tárgyak,
 - testrészek,
 - alapvető árucikkek,
 - iskolai tárgyak,
 - tantárgyak,
 - állatok,
 - a hét napjai,
 - idő kifejezése,
 - szabadidős tevékenységek,
 - ház részei,
 - bútorok a lakásban,
 - házimunka,
 - ruhadarabok,
- dolgok, események leírása:
 - napi szokásos tevékenységek;
 - kedvenc tárgyak,
 - helymeghatározás,
- tudás–nem tudás.

Fogalomkörök

Létezés kifejezése:

A sein ige ragozása.

Cselekvés, történés kifejezése:

- igék;
- egyszerű jelen idő;

Térbeli viszonyok:

- hely és irány meghatározása;
- elöljárószók (*in, an, auf, unten, hinten, vor, ...*).

Időbeli viszonyok:

- időpontok kifejezése
- napszakok

Mennyiségi viszonyok:

- tőszámnevek 1-től 20-ig és a kerek tízesek
- főnevek egyes és többes száma;
- egyes és többes számú testrészek;
- megszámlálható és nem megszámlálható főnevek.

Minőségi viszonyok:

- melléknevek (, színek, méretek, állapotok);

Szövegösszegzők:

- mutató névmások (*das, diese*)
- határozott, határozatlan névelők (*der, die, das*);
- személyes névmások;
- mutatószavak;

Témakörök

Témakör	Óraszám
Az én világom – személyes adatok, bemutatkozás, ismerkedés, köszönés, elköszönés	2
A család és barátok – családtagok, barátok, foglalkozások	6
Ház, lakás (1) – berendezési tárgyak a lakásban/házban; a lakás/ház bemutatása	5
Ház/lakás (2) – állatok és növények a ház körül	3
Vadállatok; állatkert	5
Mindennapi életük – a mindennapi élet tevékenységei; napszakok	4
Az iskola – tanórai kérések, kérdések, utasítások; iskolai tárgyak, tantárgyak	6
Vásárlás – alapvető árucikkek; pénznemek	5
Étkezés – mindennapi étkezéseink; alapvető étel- és italfajták	5
Számok (1) – számok 1-től 20-ig	4
Számok (2) – alpműveletek	2
Időjárás – időjárási viszonyok, évszakok; ünnepek	5
Öltözködés – ruhadarabok; személyek külsejének leírása; tetszés, nemtetszés	6
Szabadon felhasználható órák (mondókák, versek, dalok tanulására, gyakorlásra, összefoglalásra, számonkérésre)	16

Követelmények

Beszédértés

A tanuló

- az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kéréseket, utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- megérti a hozzá intézett gondosan és lassan megfogalmazott kérdéseket.

Beszédkésztség

A tanuló legyen képes

- **ismert dolgokat megnevezni;**
- **5-6 dalt, mondókát, kiszámolót reprodukálni;**
- néhány ismeretlen szót is tartalmazó egyszerű, rövid szöveget megközelítőleg helyes hanglejtéssel felolvasni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- **felismerni a tanult szavak írott alakját;**
- megérteni az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat;
- megtalálni információkat ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben.

Írás

A tanuló legyen képes

- **a tanult témakörhöz kapcsolódó egyszerű, rövid szöveget tollbamondás után lejegyezni.**

Szókincs

- A tanuló szókincsre kb. 350 aktív, 150 passzív szóból, kifejezésből álljon.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

5-8. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

- A tantárgy tanításának fő célja, hogy olyan ismereteket adjon, melyek megalapozzák a tanulóknak a technikának és a technológiáknak, mint a modern civilizáció lényeges tényezőinek ismeretét, az azok iránti érdeklődést. Életkori sajátosságukhoz igazodva és azok elemeit felhasználva így sokoldalú kapcsolatba kerülnek a mesterséges környezettel, mind a megfigyelés, mind pedig a gyakorlati tevékenységen keresztül.
- A modellezéssel készítse a tanulókat a problémaközpontúságra, a rugalmas gondolkodásra, a kreativitásra, fejlessze a munkamorált, finomítsa a mozdulataikat.
- A technikai rendszerek segítségével, célirányos megfigyeléseket hajtva végre, folyamatában figyelhetik meg és elemezik a technikai problémákat.
- Mindezekkel együtt lássák be a tanulók a technika fejlődés fontosságát, de annak a lehetséges környezetromboló hatásait, így jussanak el a fenntartható fejlődés alternatívájához.
- A széleskörű ismeret- és tevékenységkínálat segítse hozzá a tanulókat egyéni adottságaik, képességeik, érdeklődésük fejlesztéséhez, reális önismeretük alakulásához.
- A tanulók legyenek képesek életmódjukban megvalósítani a társadalmilag elfogadott együttélési és viselkedési normákat. Életmódjuk egészséges legyen, vállalják önmagukat, igényeljék önmaguk fejlesztését. Érzelmi életük egyensúlyban tartására törekedjenek, egészségesen dolgozzák fel sikereiket, kudarcaikat, képesek legyenek szorongásaikat feloldani!
- Neveljen és képességeiknek megfelelő optimális teljesítményre való törekvésre szoktassa őket.
- A tantárgy lehetőséget ad, a közlekedési morál javítására, a közlekedési eszközök fejlődésének és szerepének megfigyelésére a mindennapi életben.
- A technika történetének tanulmányozásán keresztül ismertessük meg a tanulókat a feltalálók, tudósok és a technikai fejlődést jelentősen befolyásoló találmányaikkal.
- A modellezés, a háztartási ismeretek elsajátítása adjon alkalmat arra is, hogy segítsük pályaválasztásukat, folyamatosan bővítsék ismereteiket a választott szakmáról, ismerjék meg önmagukat, önállóan is fejlesszék képességeiket.
- A természetes anyagok megismerése mellett a népművészet elemeinek felhasználásával fejlesztjük kreativitásukat.
- A tantárgy a következő kiemelt célok elérését teszi lehetővé:
 - az alkalmazkodó képesség fejlesztése, alkalmazkodás a természetes és a mesterséges környezethez;
 - a tanulók sokoldalú harmonikus fejlesztése;
 - elemi szinten a kezűgyesség fejlesztése, a szűkebb léttér (család, lakás, iskola, lakóhely) technikai környezetének vizsgálata, megismerése;
 - gyakorlati tevékenységeken keresztül a technikai műveltség megalapozása;
 - a technikai rendszereket felépítő anyagok főbb tulajdonságainak megismerése, anyagok átalakítása, működési elvek megismerése;
 - önálló problémamegoldásra törekvés, rugalmas gondolkodásra nevelés;
 - a háztartási ismereteken keresztül az önállóságra törekvés, a célszerű, eredményes és takarékos gazdálkodás, a kiegészítő jövedelemszerzés lehetőségeinek megvártatása, igényének felbresztése.
- A megismert szakmák tartalmának, követelményeinek tisztázása alapján pályaaorientáció
- A családi életre való felkészítés és a napi feladatok gyakorlása.
- Segítsen megismerni a Föld globális problémáit és az egészséges életmód technikáját.

Általános fejlesztési feladatok

Készségek:

A tantárgy tanulása során, a tevékenység és munka megtervezésekor, végzése során, annak értékelésekor javul a tanulók *beszéd- és kifejezőkészsége*. A rendszerszemléletű gondolkodás kialakításával a *logikai készség* fejlődik. A műszaki ábrázolás és kommunikáció a tanulók, *logikai és rajzoló készségét, képolvasási, a tervek megvalósítása, a munkadarab vagy rendszer elkészítése a manuális készséget* fejleszti.

Képességek:

A szükséglet és lehetőség összevetése, a tervezés és a munka elvégzése a tanuló koncentráló, *problémamegoldó, alkotó, becslési, döntési, elemző, szintetizáló, rendszerező és összpontosító* képességének fejlesztése mellett növeli a kreativitást, a kezűgyességet és a pontosságra való igényt,

továbbá elősegíti a *jó térlátást*, a tájékozódást a térben és a síkon. A tevékenység értékelése pedig a helyes *önértékelés* képességének kialakulását támogatja, kialakítja az önellenőrzés igényét.

Követelmény

Részletes kifejtése az egyes évfolyamok szintjén található.

Tartalom

Részletes kifejtése az egyes évfolyamok szintjén.

Értékelés

5-6. évfolyamon

Az értékelés szempontjai:

- Rajzos ábrázolás milliméteres pontossággal, tisztaság, áttekinthetőség.
- Modellek kidolgozottsága, félkész termékek alkalmazása, működőképesség.
- Önálló balesetmentes munkavégzés.

7-8. évfolyamon

Az értékelés szempontjai:

- Áttekinthető, helyes szabványrajzok.
- Pontos, tiszta munkára törekvés.
- Szerelési, modellezési biztonság.
- Aktív részvétel a tanulást segítő munkákban.
- Balesetmentes szerszámhasználat.
- Kitartó, egyenletes munkavégzés, munkaszervezés.
- Az elméleti anyagból tesztlapok, totók.

Feltételek

5-6. évfolyamon

- Fa, műanyagok, ezek feldolgozásához szükséges szerszámok.
- Bőr, műbőr. Kerékpár és szerelőkészletek.
- Szakkönyvek, lexikonok, technikatörténeti szakkönyvek.
- Szaporítóládák.

7-8. évfolyamon

- Műszaki rajzlap, vonalzők, kihúzó.
- Fémek, fémeket vizsgáló eszközök.
- Szerelőkészletek, motormodellek, segédmotor-kerékpár.
- Tankönyv
- Lexikonok, segédkönyvek, barkácskönyvek, háztartáskönyv.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

5. ÉVFOLYAM

Óraszám:

Tanítási ciklus 1 óra / 1 hét

Cél

- A technikai műveltség továbbfejlesztése.
- A műszaki rajz elemeinek megismerése, alkalmazása.
- A térszemlélet fejlesztése.
- Modellkészítés, a valóság és modell összehasonlítása.
- A természetben található alapanyagoknak és használati lehetőségeiknek megismertetése.
- Alapvető megmunkálási műveletek megtanítása.

- Konkrét tárgyak elemezése a probléma szempontjából.
- Technikai problémák felismertetése.
- A technikai rendszerek modelleken keresztül történő vizsgálati módszerének megalapozása.
- A rendszerszemlélet megalapozása.
- Tervszerű munkavégzés kialakítása.
- Anyag, forma, rendeltetés és esztétika összefüggéseinek megvilágítása.
- A technikai és társadalmi fejlődés összefüggésének megismertetése.
- A nagyobb települések közlekedési ismeretei, táblák, rendőr stb. jelzéseinek megismerése, betartása.
- A családi élet, szükségletek, életfeltételek számbavétele, a ruházattal kapcsolatos ismeretek rendszerezése.
- Népi hagyományok tiszteltetésének erősítése.
- Épített környezetünk emberhez igazodó tudatos formálásának felismertetése.
- A technikai és a társadalmi fejlődés kölcsönhatásának felismertetése a technikatörténeti áttekintés során.
- Manuális készség fejlesztése.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
<p>Anyagvizsgálatok egyszerű módszerei.</p> <p>Az anyagok csoportosítása.</p> <p>Természetes anyagok. pl.: fa, az agyag, a kő.</p> <p>Feldolgozott (átalakított) anyagok, pl. a textil, az üveg, a fémek, a műanyagok.</p> <p>Az anyagok érzékelhető tulajdonságai, az egyszerű anyagi tulajdonságok megismerése.</p> <p>Az anyagok formálhatósága, alakíthatósága, felhasználása.</p> <p>Egyszerű tervek, vázlatrajzok készítése.</p> <p>Adott terv megvalósítása rajz alapján.</p> <p>Algoritmusok alkalmazása.</p> <p>Egyszerű, megvalósítható tervek készítése a gyakorlati tevékenységekhez.</p> <p>A tervezés folyamata.</p> <p>A funkció, forma és esztétikum szerinti tervezés.</p> <p>Mérés.</p> <p>Mérés milliméter pontossággal, a mérési eredmények följegyzése.</p> <p>A mérés és a méretek pontosságának szerepe a technikában.</p> <p>A méretmegadás elemei, becslés, mérés, méretjelölés.</p> <p>Méretek és elrendezés leolvasása egyszerű műszaki rajzokról.</p> <p>A műszaki rajz, jelképei, rajzjelek.</p> <p>Az elrendezés szabályai.</p> <p>A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszerei, pl. ismeretlen anyagok megnevezése egyszerű érzékszervi tapasztalás után.</p>	<p>Lássa be a műveleti sorrend fontosságát.</p> <p>Az anyagok sokféleségének bemutatása.</p> <p>Tudja, hogy az anyagok tulajdonságai meghatározzák felhasználhatóságukat.</p> <p>Tervszerűen végezze munkáját.</p> <p>Használja helyesen a szükséges eszközöket.</p> <p>Ügyeljen a pontos munkavégzésre.</p> <p>Lássa be a szabványosság, szabványosítás jelentőségét.</p> <p>Közvetlen tapasztalataiból (a természetes anyagok) általánosításokat következtetéseket legyen képes levonni.</p> <p>Ismerje, a legfontosabb műszaki rajzi elemeket, alkalmazásukban szerezzon jártasságot.</p> <p>Legyen képes milliméter pontosságú mérésre, jegyezze azt le.</p>
Termelés-kultúra	
<p>Egyszerű technikai rendszerek felépítése.</p> <p>Technikai rendszerek mint anyag, energia információ transzformátorok.</p> <p>Hír, jel, adat, információ, ezek továbbításának, tárolásának legfontosabb módjai, lehetőségei, kialakulásuk történetük.(rádió, televízió, telefon, fax, számítógépes rendszerek).</p>	<p>Alakuljon ki a tanuló rendszerszemlélete.</p> <p>Lássa be az információ jelentőségét napjainkban.</p> <p>Az információ szerepe életünkben.</p> <p>Ismerje a régmúlt és a jelenkor emberének életformája közötti eltérést.</p> <p>Lássa be az energia szerepét életünkben és a technikai rendszerekben.</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Építészet fejlődése, fa, kő felhasználása. Népi építészet. A technikai rendszerek működésének értelmezése. Vizsgálatok adott szempontok szerint, pl. egy gépkocsi a biztonságos működés szempontjából. A rendszerek működéséhez energiára van szükség. A közlekedési eszközök kialakulásának történeti áttekintése és működésük modellezése.	Tudja a fejlődésnek vannak kedvezőtlen hatásai is.
Háztartáskultúra	
A szálanyagok feldolgozása, szövés, hímzés, csomózás. A ruhaneműk célszerű használata, gondozása. Textiliák és szerepük. A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszerei. A textilnyersanyagok csoportosítása. A növényi, állati eredetű és mesterséges szálanyagok. Érdekességek a ruházkodás és a divat történetéből. A textiliák lakásban betöltött funkcióinak felsorolása. A háztartási munka megszervezése.	Kézügyesség fejlesztése. Lássa be, a takarékoság egyben környezetvédelem is. A háztartás a család közös feladata. Ismerje a legfontosabb textiltípusokat, azok alkalmazhatóságát. Tudja: a divat nem mindig hordozza a célszerűséget és nem mindig szolgálja az egészség megőrzését.
Környezetkultúra	
Az ember és környezete, természetes és mesterséges – élő és élettelen környezete. Az állatok és az ember eszközhasználata. Az ember környezetátalakító tevékenysége. A mesterséges környezet. Konkrét tárgy vagy technikai rendszer vizsgálata rendeltetés, célszerűség, szerkezet, tulajdonság és forma szempontjából. Megfigyelések, alapján szerzett ismeretek összegyűjtése, leírása, rendszerezése. <i>Épített tér és környezet</i> Egyszerű tárgyak, szerkezetek megalkotásának tervszerű előkészítése és kivitelezése. A környezet esztétikus kialakításának és a környezetkímélő lakásépítésnek bemutatása, pl. kiskert tervezésével. A kertek, a parkok és a szobanövények szerepének bemutatása, pl. egy háznak és udvarának berendezésével. A természetes és az emberi alkotással létrehozott terek, formák és térképző elemek esztétikai és ergonómiai követelményei. A harmónia és az esztétikus környezet kialakítása. A lakóházak jellemzői, építési módok változása. A falu és a város. A lakóhely.	Ismerjen analógiákat és eltéréseket az ember és az állatvilág között. Ismerje az ember természetátalakító tevékenységét, romboló hatásának következményeit. Az esztétikai igény fejlesztése. Tudjon megfigyelésekből, következtetéseket levonni. Ismerje a funkció-forma-anyag egységet. A élő és élettelen díszítők szerepe életünkben. Harmónia a testben-lélekben-környezetben.
Közlekedéskultúra	
Példák felsorolása a közlekedés szabályozásának és a szabályok betartásának szükségességére. A járműhasználattal járó veszélyhelyzetek megelőzése. A kerékpáros közlekedés gyakorlása. A kerékpár karbantartása. Az utazással kapcsolatos helyes magatartásformák elsajátítása. A közlekedés rendszere. A közlekedési rendszer részei. A közlekedés és szállítás eszközei	Lássa be: a közlekedés felelősség. Ismerje, tartsa be az udvariasság, emberi együttélés írott és íratlan szabályait a közlekedésben (is). Ismerje, lehetőségeihez mérten használja a környezetkímélőbb közlekedési módokat. Ismerje felelősségét, kötelességeit balesetek esetén.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Gyalogos közlekedés településeken. A városi és vidéki gyalogos közlekedés sajátosságai. A tömegközlekedés. A tömegközlekedés szabályai. A tömegközlekedés levegőszennyező hatásai. A környezetszennyezés elkerülésének lehetőségei. A kerékpár története. Kerékpáros közlekedés. A kerékpáros közlekedés szabályai. Elsősegélynyújtás balesetnél.	
Gazdálkodáskultúra	
Az árak ismerete és összehasonlítása. Az anyagi lehetőségek fölmérése. A zsebpénz beosztása.	Lássa be az ésszerű takarékoság szükségességét.
Egészségkultúra	
Egészséges táplálkozási szokások bemutatása. A korszerű, környezetkímélő konyhai tevékenységek gyakoroltatása. Az egészséges táplálkozás. Az élelmiszerek alkotórészei. A korszerű konyha. Edények és konyhaeszközök. A konyha tisztasága. A háztartási hulladékok kezelése. A magyar konyha jellegzetességei.	Tudja az egészség a legfontosabb érték. Tapasztalja meg, finom is lehet, ami egészséges. Tudja, mi a higiéné szerepe a betegségek megelőzésében. Legyen büszke étkezési kultúránk, sajátosságaink közül a helyesekre.
Biztonságkultúra	
A gépkocsi legfontosabb biztonsági berendezései. A kerékpár biztonsági felszerelése. A kerékpáros közlekedés veszélyforrásai, a balesetek megelőzésének lehetőségei. Lakóhelyünk veszélyeztetettsége. Helyes magatartásformák. A bányászat és az, ipari veszélyei.	Legyen képes a szükséges eszközök balesetmentes használatára. Tudja megnevezni a gépkocsi legfontosabb biztonsági berendezéseit. Tudja helyesen ellenőrizni és működtetni a kerékpár biztonsági berendezéseit. Ismerje a kerékpáros közlekedés során a balesetek megelőzésének lehetőségeit. Ismerje lakóhelyének legfontosabb veszélyforrásokat, tudja azok elkerülésének lehetőségeit.
Fogyasztói kultúra	
A divat hatása az öltözködésünkre.	
Szabadidő-kultúra	
Audiovizuális eszközök szerepe a szabadidő eltöltésében.	Legyen ötlete TV, más technikai eszközöket helyettesítő szabadidős tevékenységekre.
Információs kultúra	
A hír, a jel és az információ fogalmak megkülönböztetése és használata. A tömegkommunikációs eszközök, pl. televízió, rádió, telefon használata.	Lássa be, hogy az információ érték. A tömegkommunikációs eszközöket próbálja életkorának megfelelően helyesen használni.
Pályaorientáció	
Az említett szakmák hivatások megismerése. (más pontokkal együtt tárgyalva)	

Követelmény

- Tervek, vázlatok készítése.
- Anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete.
- Modellek, makettek készítése természetes anyagokból.
- Különböztesse meg a modell és a makett alkalmazásának feltételeit.
- A probléma megoldásainak lehetséges módjai közül tanári irányítással, elemzés útján válassza ki a konkrét helyzetben a megfelelőt.

- Alkalmazza a szabványos vonalfajták és jelek közül a vastag folyamatos vonalat, a vékony folyamatos vonalat, a vékony szaggatott vonalat, a vékony pontvonalat, a vékony kétpontvonalat, a sugár, az átmérő jelét.
- Azonosítsa a környezetében történetileg kialakult jellemző díszítő szokásokat (szalmafonás, beregi keresztzemes hímzés, paszabi szőttes), hagyományos mesterségek produktumait (vesszőkosár, teknő, gyékényszőnyeg).
- Tartsa be a műveleti sorrendet.
- Alkalmazkodjon a megtervezett munkamegosztáshoz.
- Mondjon példát a társadalmi és technikai fejlődés összefüggéseire.
- Nevezze meg a építkezés és a közlekedés fejlődésének fontos lépéseit.
- Csoportosítsa a lakás berendezéseit használhatóság szempontjából.
- Öltésfajták célszerű alkalmazása, legfontosabb technikák elsajátítása.
- Biztonságos közlekedés gyalogosan, kerékpáron.
- Következetes, rendszeres testápolás.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

6. ÉVFOLYAM

Óraszám:

Tanítási ciklus 1 óra / 1 hét

Cél

- Fejlesszék elméleti és gyakorlati ismereteiket az alábbi területeken.
- A műszaki rajz ismereteinek továbbfejlesztése.
- A mesterséges anyagok, szerepük a mai életben.
- A modellezésen keresztül ismerjék fel az ember és gép kapcsolatát.
- A közlekedési eszközök alapvető működésének megismerésével gyakorlatilag sajátítsák el pl. a kerékpár karbantartását.
- Az otthon tisztántartása, környezetbarát tisztítószer alkalmazása stb. fejlessze környezetbarát szemléletüket.
- A műszaki kommunikáció nyelvének (műszaki rajz) elsajátíttatása.
- Anyag, szerkezet, funkció összefüggéseinek megértetése.
- Munkaszervezési szokások kialakítása.
- Természetes és mesterséges alapanyagok, tulajdonságaik vizsgálati lehetőségeinek és megmunkálásuknak a megismertetése.
- Kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátíttatása.
- A mérési pontosság fejlesztése.
- A technikai problémamegoldó képesség fejlesztése, gyakorlati problémák megoldásával.
- A tervszerű munkavégzés előnyeinek megértetése. A fa, a műanyagok és a fémek tulajdonságainak, használatának megismertetése.
- Anyag, szerkezet, funkció összefüggéseinek bemutatása.
- Kooperatív munkavégzés kialakítása.
- Felismertetni a technikai fejlődés és a környezetvédelem összehangolásának fontosságát.
- A tervezés szükségszerűségének megértetése, és módszerének elsajátíttatása. A modellezés szerepének és jelentőségének tudatosítása.
- Modellszemlélet kialakítása.
- A technikai rendszerek esztétikai és ergonómiai követelményeinek megismertetése.
- A forma fontosságának megértetése használhatóság szempontjából.
- A közlőművek szerelésének, számításainak elsajátíttatása.
- A manuális készség fejlesztése.
- Közlekedési helyzetek helyes értékelésének kialakítása.
- Utazás tervezésének megismertetése.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
Újabb tapasztalatok szerzése az anyagok tulajdonságairól. A fémek vizsgálata, pl. hajlíthatóság, szilárdság, forgácsolhatóság, keménység szempontjából. Az anyagok fizikai vizsgálata. <i>Az anyagok megmunkálása.</i> Technikai összefüggések megértése az ábrából. Munkaterv készítése segítséggel. Gépek és részrendszereik modellezése. Tervezés és vázlatrajz készítése. A feladat megoldásának algoritmusának a tervezéstől a megvalósulásig. A méretmegadás helyes alkalmazása. Tárgyak különböző méretarányban való rajzolása.	Szerezzon jártasságot az egyszerű anyagvizsgálati módszerekben. Rendszerszemlélet kialakítása. Tudja, minden technológia algoritmizálható. Ismerje a méretarányt, szerezzon jártasságot a nagyított, kicsinyített vetületi ábrázolásban. Tudja munkáját tervszerűen, csoportban végezni.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>A mérés pontossága, méretarányok. A mérési pontosság jelentősége a technikában. A vetületi ábrák értelmezése, tárgyak fölismerése vetületek alapján. Egyszerű műszaki rajz készítése a műveleti algoritmus betartásával. Rajzok értelmezése, műszaki rajz készítése. Műszaki rajzi szabványok. Vetületi ábrázolás, axonometria.</p>	
Termelési kultúra	
<p>Az energia. A rendszerfogalom és a rendszerek működésének fokozatos megértése. Példák felsorolása, hogy a (természetes vagy mesterséges) rendszerek működéséhez mindig energiára van szükség. Változás és változtatás. Anyag kiválasztás tulajdonság és funkció összefüggésének alapján, az előnyök és a hátrányok mérlegelése. Az anyagok helyettesíthetősége. A technikai rendszer folyamatai, a folyamatok energiaigénye. A technológia fogalma. Nyersanyag és alapanyag. Ásványi és más energiahordozók. Hulladék és melléktermék. A kerékpár, mint technikai rendszer elemzése. A gép, mint technikai rendszer. Gépsorok, géprendszerek. A szabvány szerepe a technikában.</p>	<p>Tudjon példákat mondani természetes és mesterséges rendszerekre. Tudja alkalmazni a tulajdonság-funkció összefüggését. Ismerjék a gyártási technológia alapfolyamatát, a szabványok rendszerét.</p>
Háztartási kultúra	
<p>Egyszerű konyhatechnikai eszközök, egyszerűbb gépek használata. Az esztétikus terítés szabályainak gyakorlása. Ételkészítési gyakorlatok pl. főzés, párolás. A tápanyagszükséglet, az energiaszükséglet és az életmód összefüggései. A ruhaneműk egyszerű gondozása, rendben tartása. Hagyományos és korszerű textilkészítési eljárások, textíliák javítása, ápolása.</p>	<p>Tudják, hogyan kell teríteni, ismerjék a legfontosabb konyhatechnikai eljárásokat, a ruházat karbantartásának módjait.</p>
Környezetkultúra	
<p>A természeti folyamatok megfigyelése, pl. mozgás, változás, élet és pusztulás. Szobanövények nevelése vagy kertművelés. A környezet rendszeres tisztántartása.</p> <p>A természetes rendszerek és folyamataik, a természet törvényei. Az ember védekezése a környezet kellemetlen hatásai ellen. A technikai környezet körültekintő, gondos felhasználása. Változtatás a legkisebb környezeti kár okozásával. Gazdálkodás a természeti erőforrásokkal. Gazdaságos, környezet-kímélő tevékenységsor</p>	<p>Példákkal támasszák alá természeti erőforrásokkal való helyes gazdálkodást, illetve a környezeti károkat. Gyűjtsék szelektív módon a hulladékot az iskolában. Meg tudják különböztetni a modellt és a makettet. Készítsenek lakás modellt, indokolják elképzelésüket. Ismerjék a leggyakoribb lakástípusokat, vessék össze azok előnyös, hátrányos jellemzőit.</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>tervezése és alkalmazása.</p> <p>A bányászat és hatásai a környezetre.</p> <p>A környezetszennyezés megelőzése, környezetkímélő technológiák.</p> <p>Makett és modell szerepének megismerése a környezetformálásban. Lakás modellezése, makett készítése.</p> <p>Anyag, forma, stabilitás, egyensúly és elrendezés, mint lakberendezési szempontok alkalmazása egy lakás berendezésének példájában.</p> <p>A lakás jellemzői, funkciói, belső terei, a részek kapcsolatai. A lakás és környezete.</p> <p>Energiatakarékos lakások.</p> <p>Kiegyensúlyozott, harmonikus környezet kialakítása ápolása és karbantartása.</p> <p>A lakás és az iskola otthonossá tétele.</p> <p>Szép téralakítás és gazdaságos térkihasználás.</p> <p>A környezetalakítás fontossága.</p> <p>Összefüggés a környezet és a közérzet között.</p> <p>Bútortörténet. A bútorok díszítése. Az egészséges bútorok megismerése.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés az iskolában.</p> <p>Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés feltételeiről és lehetőségeiről. A háztartási hulladékok szelektív gyűjtése.</p> <p>A háztartási munkák fajtái. Háztartási munkamegosztás.</p>	
Közlekedéskultúra	
<p>A közúti közlekedés kialakulása.</p> <p>Kerékpáros közlekedés főúton.</p> <p>A kerékpár működése és állapota.</p> <p>Felelősség a közlekedésben.</p>	Az üzembiztos kerékpár.
Gazdálkodáskultúra	
<p>A bevétel és kiadás tervezési módjai. A család gazdálkodásának belső összefüggései.</p>	
Egészségkultúra	
Sebellátás, elsősegélynyújtás.	Ismerje az alapvető sebellátási módokat.
Biztonságkultúra	
<p>A balesetmegelőző magatartás gyakorlása, elsajátítása a közlekedésben.</p> <p>Az elektromos áram veszélyei.</p>	<p>Legyen képes a szükséges eszközök balesetmentes használatára.</p> <p>Tudjon példákat mondani a természeti erőforrásokkal való helyes gazdálkodásra.</p> <p>Alkalmazzák a biztonságos kerékpáros közlekedést lakóhelyükön.</p> <p>Tudja az elektromos áram használatának elemi szabályait.</p>
Fogyasztói kultúra	
<p>Étkezési szokásaink és a reklámok. A csomagolt élelmiszerek összetétele.</p>	
Szabadidő-kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	
Információs kultúra	
<p>Vezérlés és szabályozás modellezése. Egyszerű rendszerek készítése az irányítási formák</p>	<p>Ismerje az alap logikai áramköröket, tudja azokat rajban megjeleníteni, összeállítani.</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
bemutatására. A gépek irányítása. Vezérlés és szabályozás A jelek világa. Jelrendszer és információ. Elektromos áram. Alapáramkörök. Logikai áramkörök. A számítógép részei. Számítógépes kapcsolatok. A hír, a jel, a jelrendszer és az információ fogalmak használata. Az információátvitel és továbbítás eszközeinek megismerése, gyakorlati működtetésük. <i>Logikus, algoritmikus gondolkodás használata.</i>	Szerezzen jártasságot egyszerű algoritmusok készítésében. Ismerje a számítógép alapvető felépítését, a részek funkcióit.
Pályaaorientáció	
Az említett szakmák, hivatások megismerése. (más pontokkal együtt tárgyalva)	

Követelmény

- Egyszerű vázlatrajz önálló készítése.
- Mérés milliméter pontossággal.
- Műszaki rajz olvasása, vetületi ábrák értelmezése.
- Természetes anyagok felhasználásával hasznos tárgyak készítése.
- Az anyagok alapvető tulajdonságainak ismerete.
- Anyagok újrahaznosítása, takarékos anyaghasználat.
- A szerszámok célszerű és balesetmentes használata.
- A közlekedési eszközök működésének alapvető ismerete, erőátvitel.
- A fát megmunkáló szerszámok ismerete.
- Környezetünk tárgyainak célszerű használata.
- Lakókörnyezetünkben esztétikai igényesség, a lakótér célszerű használata.
- A kerékpár biztonságos felszerelése, használata, karbantartása.
- A közlekedési szabályok ismerete, használata a gyakorlatban.
- Szobai dísznövények gondozása, egyszerű szaporítás.
- Tudja kiemelni a vizsgált tárgy adott szempontból lényeges tulajdonságait.
- Alkalmazza a tanult szabványos műszaki rajzi elemeket.
- Értékelje a különbséget a környezetkárosító fakitermelés és a tervszerű erdőgazdálkodás között.
- Ismerjen fel 2-2 keményfát (akác, dió) és puhafát (fenyő, nyár).
- Rendezzen sorba négy ismeretlen famintát keménységük szerint vizsgálat segítségével.
- Különböztesse meg a rétegelt lemezt és a forgácslapot.
- Állítson össze és írjon le egyszerű műveleti sorrendet.
- Ismerje fel a néhány gyakoribb műanyagot.
- Mutasson rá a hulladék-felhasználás fontosságára a műanyagok esetében.
- Működjen együtt a csoport tagjaival munka közben.
- Bizonyítsa be a technikai és társadalmi fejlődés kölcsönhatását konkrét példákkal alátámasztva.
- Ítéld meg környezetének használati tárgyait ergonómiai szempontból (szék, tanulói asztal, táska).
- Építsen adott paramétereknek megfelelő közlőművet (adott a fogak száma, illetve az átmérő).
- Számítsa ki az áttételt.
- Határozza meg az áttétel típusát (lassító, gyorsító).
- Mondjon példát a közlőművek gyakorlati alkalmazására.
- Ugyanannak a technikai rendszernek írja le a modelljét és a makettjét (gépkocsi).
- Alkalmazza a KRESZ előírásait a közlekedésben (jobbra tarts, a kanyarodás szabályai, a kerékpár forgalomban való részvételének feltételei).
- Alkalmazza az alapvető elsősegély-nyújtási ismereteket (sérült elhelyezése, mozgatásának feltételei, a sebellátás szabályai).
- Tervezzon lakókörzetében 1 napos utat a menetrend segítségével.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

7. ÉVFOLYAM

Óraszám:

Tanítási ciklus 1 óra / 1 hét

Cél

- A műszaki rajz olvasása, további jelek megismerése, alkalmazása.
- A belső égésű motorok, gépek működésének alapelvei, az emberiség energiaigényei, a takarékoság gondolatának felismertetése.
- Az irányítástechnika alapjaival való ismerkedés.
- Közlekedés főútvonalon kerékpárral.
- A háztartásban kereteiben a termelés, a munkamegosztás, az egészséges életmód alapismereteinek birtokában gyakorlatilag járuljanak hozzá az otthoni korszerű életvitelhez.
- A foglalkozások megismerése segítse elő pályaválasztási terveik kialakítását.
- A problémamegoldó képesség fejlesztése gondolati modellek segítségével.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.
- Alapvető gyártástechnológiák megismertetése.
- A rendszerszemlélet fejlesztése a gép és környezete vizsgálatán keresztül.
- A fémek mint lehetséges alapanyagok tulajdonságainak és megmunkálásának megismertetése.
- Közlekedésben a kooperatív magatartás kialakítása.
- Munkaszervezési ismeretek gyakoroltatása.
- A problémamegoldó képesség fejlesztése gondolati modellek segítségével.
- A szabványok jelentőségének felismertetése.
- A jelképes ábrázolás megismertetése. A feladatnak megfelelő anyagválasztás, az anyagnak megfelelő megmunkálási mód kiválasztásának megtanítása, összefüggéseinek megértetése, alkalmazása a gyakorlati munka során.
- A legfontosabb építőanyagok megismertetése.
- A gyártástechnológiáknak és hatásaiknak elemzése, természetvédő szemlélet kialakítása.
- A tulajdonság és az anyagszerkezet, – összetétel közötti kapcsolat bemutatása.
- Az anyagnak megfelelő kéziszerszámok használatának elsajátíttatása.
- A pontosság és funkció közötti összefüggés felismertetése. A gépek szerepének megértetése.
- A manuális készség fejlesztése a szerelőgyakorlatok során.
- A technikai rendszerek és részrendszerek összefüggéseinek feltárása, tudatosítása.
- Erőgépek fejlődésének bemutatása.
- Belső égésű motorok működésének megismertetése.
- A belső égésű motorok és a környezeti terhelés összefüggéseinek láttatása.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
Anyagkiválasztás az összetétel, tulajdonság és funkció alapján. A helyettesíthetőség és cserélhetőség szempontjainak megállapítása az anyag tulajdonságainak és a kívánt funkciónak megfelelően. Az anyag szerkezetének és tulajdonságainak kapcsolata. A fémek technológiai tulajdonságai és alkalmazásaik. A műanyagok tulajdonságai. A műanyagok alkalmazásai. Az anyagok helyettesíthetősége, cserélhetősége. A textíliák alapanyagai és felhasználásuk.	Ismerje az összetétel, szerkezet, tulajdonság felhasználhatóság közötti összefüggést. Ismerjen néhány jelentősebb műanyagot, azok általános tulajdonságait, alkalmazhatóságukat.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Önálló tervkészítés, műveleti algoritmus készítése.	
Termelési kultúra	
<p>A bányaművelési módok (pl. külszíni fejtés) és az ércbányászat vázlatos megismerése.</p> <p>Ércek és építőipari ásványi anyagok és bányászatuk.</p> <p>A fosszilis energiahordozók (kőszén, kőolaj, földgáz).</p> <p>Az energiahordozó ásványok bányászata.</p> <p>Néhány konkrét gyártási technológia vagy vertikum (pl. acél, alumínium, papír) bemutatása és összehasonlítása.</p> <p>A korrózió elleni védelem néhány lehetséges módjai.</p> <p>Példák felsorolása arra, hogy az állapotmegóváshoz is szükség van energiára.</p> <p>A termelés mint technológiák láncolata.</p> <p>A gyártás folyamata.</p> <p>Alapanyag, termék, hulladék, melléktermék, tervszerű megelőző karbantartás, korrózió elleni védelem.</p> <p>Az erőművek működésének összehasonlítása.</p> <p>Az alternatív energiahasznosítás egy formájának bemutatása, pl. egyszerű napkollektor (naptó) összeállítása vízmelegítésre.</p> <p>Az erőművek működése.</p> <p>Ötvözet, ötvözés.</p> <p>A műanyagok alapanyagai, előállításuk és tulajdonságaik.</p> <p>A gépek működésnek bemutatása szóban vagy vázlatrajzon, pl. a varrógép működése.</p> <p>A mechanikus és nem mechanikus gépek ismerete (pl. számítógép, fényképezőgép, fénymásoló).</p> <p>Gépegységek modellezése. Egyszerű mechanizmusok tervezése, pl. hajtások. A gépek általános jellemzői.</p> <p>A gépegység.</p> <p>Mechanikai transzformátorok.</p> <p>Géprendszerek és részeik.</p> <p>A gépek és géprendszerek fejlődése (robotok, CNC).</p> <p>Erőgépek. A dugattyús gőzgép, a belsőégésű motor, a villamos motor és a generátor működése.</p> <p>Érintésvédelem.</p> <p>Fejlesztés, szabadalom.</p> <p>A gépfogalom általános értelmezése, pl. fényképezőgép, számítógép.</p> <p>Élelmiszer alapanyagok mezőgazdasági előállítása, a nagyüzemi és a háztáji mezőgazdasági termelés jellegzetességei. Biotechnológia az élelmiszerkészítésben.</p> <p>A lakás energiaellátása.</p>	<p>Ismerje legalább egy anyag gyártási technológiáját.</p> <p>Tudja, mi a korrózió, néhány védekezési módot ismerjen ellene.</p> <p>Ismerje az általános gyártási folyamatot.</p> <p>Tudja mi a gép, gépegység, ismerje annak elemeit, modellezze azt.</p> <p>Tudja mi a biogazdálkodás, mondjon rá példákat.</p>
Háztartási kultúra	
<p>Táplálkozás és konyhatechnikai eljárások</p> <p>A helyes étkezési szokások kialakítása</p> <p>Étrend, tápanyagtartalom, ebéd tervezése ár- és időkalkulációval.</p> <p>A konyhai gépek használata.</p>	<p>Ismerje a fontosabb konyhatechnikai eljárásokat, a konyhai berendezések működését.</p> <p>Tudjon napi, heti étrendet összeállítani.</p> <p>Ismerje az alapanyagok körülbelüli árait.</p> <p>Tervezzon meg az időszakos házi munkákat napi-</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>A mai táplálkozási szokások eredete. Az élelmiszerek tárolása. A hűtőgép működése és helyes használata. Anyag-átalakítások a konyhában. Gyakorlati példák a lakás ésszerű és ötletes berendezésére. A lakás villany-, víz- és földgáz vezetékeinek megkülönböztetése. A különféle öltésfajták kipróbálása, összehasonlítása. A napi, heti takarítás és időszakos nagytakarítás szervezési feladatai. Vendéglátás tervezése és gyakorlati szervezése. A háztartási munkák megszervezésének célszerű módjai. A munkák napi, heti, havi tervezése. Vendéglátás.</p>	<p>heti-havi stb. Ismerje a vendéglátás szabályait.</p>
Környezetkultúra	
<p>A köszén és a kőolaj kéntartalma, savas esők. Hulladékégetők. Az erőművek és a bányászat környezetkárosító hatásai. Az üvegházhatás és az ózonlyuk változásainak feltételezett okai. Környezetkímélő technológiák, környezetkímélő és alternatív energiaforrások. A napenergia, a szélenergia, a földkéreg melege és a biomassa, mint energiaforrás. A környezetet szennyező anyagok újrahasznosítása. Gépek a környezetünkben. Az ember és a gép kapcsolata. Az átlagos háztartás gépeinek energiatakarékos működtetése. Kerti vagy szobanövények gondozása. Az infrastruktúra elemei. Energia megtakarítási lehetőségek a háztartásban. Energiatakarékos világítás és fűtés. Megfelelő hőszigetelés. Növények szerepe az életünkben.</p>	<p>Ismerje a bányászat és energiatermelés környezetkárosító hatásait, az alternatív energiaforrásokat, a háztartások által kibocsátott szennyezéseket. Tudjon takarékoskodni anyaggal, energiával.</p>
Közlekedéskultúra	
<p>Vasúti és autóbusz menetrendek használata. A környezet megóvásának lehetőségei a közlekedésben. A közlekedési helyzetek megítélése. A közlekedési jelzések biztonságos értelmezése. Gyakorlatok a kerékpározás szabályainak alkalmazására. A közúti-, légi-, vízi és vasúti közlekedés rendszere. Közlekedéstörténet. A közlekedési eszközök környezetkímélő használata. A közúti közlekedés szabályai.</p>	<p>Ismerje a közlekedés rendszerét, készség szintjén ismerje a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait. Tudjon példákat a közlekedés történetéből.</p>
Gazdálkodáskultúra	
<p>Élelmiszervásárlási szempontok: ár és minőség összevetése. A piaci kínálat megítélése és minősítése. Ésszerű döntéshozatal az árak és a minőség összehasonlítása alapján.</p>	<p>Ismerje ár-érték, ár-minőség arányt, tudjon e szerint vásárolni.</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Költségvetés készítése.	
Egészségkultúra	
Az egészséges táplálkozás szabályai szerinti ételsor tervezése.	Egészséges étrendet tudjon összeállítani.
Biztonságkultúra	
A műanyagok előállításának, a fosszilis tüzelőanyagok égetésének globális és lokális veszélyei. A fenntartható fejlődés. A polgári védelem szerepe feladatai. Felkészülés és tervszerűség a természeti (földrengés, árvíz) és ipari katasztrófák elhárítására.	Legyen képes a szükséges eszközök balesetmentes használatára. Lássák be, hogy a katasztrófák hatásai csökkenthetők a megfelelő előrelátással, a tervszerű elhárító tevékenységgel.
Fogyasztói kultúra	
A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek kihasználása. Piac és kereskedelmi, szolgáltató környezet, a piaci árak összehasonlítása.	Ismerje az érdekvédelmi lehetőségeket.
Szabadidő-kultúra	
(más pontokkal együtt tárgyalva)	
Információs kultúra	
Az egyszerű érzékelők ismerete és használata. A jel és a kód fogalmának alkalmazása. Rádióadás-vétel, telefonhasználat, levélírás és levél olvasása, idegen szöveg fordítása gyakorlatban. Információszerzés-és feldolgozás. Információs rendszer. Információforrás. Információs csatorna. Információtárolás. A forrás, kódoló, csatorna, dekódoló, nyelő lánc bemutatása. A hasonlóság, mint az információszerzés egyik lehetséges formája.	Ismerje az informatikai alapfogalmakat a rádió és telefon működési elvét.
Pályaorientáció	
Az említett szakmák, hivatások megismerése. (más pontokkal együtt tárgyalva)	

Követelmény

- Vetületi rajz készítése, szabványok alkalmazása.
- Ismerje a fémek elemi vizsgálatának módszereit.
- Tudja a hulladékokat hasznosítani, szelektálni.
- Célnak megfelelő, balesetmentes szerszámhasználat.
- Háztartási gépek ismerete, használata, karbantartása.
- Közlekedési helyzetek helyes megítélése.
- Városi és vidéki közlekedés közötti különbségek, helyes magatartási formák.
- Napi étrend kidolgozása, étrendkészítés.
- Háztartási gépek szakszerű, energiatakarékos működtetése.
- A technikai problémák megoldása során keresse az optimálist, több lehetőség felvázolásával.
- Bizonyítsa be a választott megoldás helyességét.
- Szabványos alkatrészeket használjon a tervezés során is.
- Fedezze fel a jelképes ábrázolás előnyeit, magyarázza meg a szabványosítás és a jelképes ábrázolás összefüggéseit. Mutasson rá a gyártástechnológiák során keletkezett környezetkárosító hatások megelőzésének, csökkentésének lehetőségeire.
- Magyarázza el a növekvő nyersanyagszükségletből eredő környezeti terhelés és a környezet megóvásának összehangolhatóságát.
- Ítélje meg a technológiákat a környezetvédelem szempontjából.

- Készítsen önállóan munkatervet, végrehajtás után értékelje helyességét.
- Csoportosítsa az eddig tanult kötési módokat oldhatóságuk szerint és az anyag-megmunkálási módokat forgácsolás szempontjából.
- Tervezze meg a munkamegosztást, és szervezze meg a csoport munkáját. Ismerje fel a fontosabb mozgásátadó gépelemeket.
- Csoportosítsa a konkrét mechanikai gép elemeit a tanult szempontok szerint (kerékpár, varrógép, gépkocsi).
- Bizonyítsa be különböző gépek esetében (gépkocsi, kerékpár) a különböző áttételek szükségességét.
- Magyarázza el az áttétel és a terhelés kapcsolatát.
- Nevezzen meg magyar feltalálókat (legalább hármat), akik a gépek fejlődéséhez hozzájárultak (Csonka János, Bláthy Ottó, Déri Miksa, Bánki Donát).
- Ismertesse a belső égésű motorok működését.
- Értékelje a környezetszennyezés és a belső égésű motorok elterjedésének összefüggését.
- Mutasson rá a szennyezés csökkentésének lehetőségeire.
- Építsen adott paramétereknek megfelelő közlőművet (adott az áttétel).
- Határozza meg adott esetben mely típusú közlőmű használata indokolt (erőzárás, alakzárás).
- Írja le az adott technikai rendszer (kerékpár, gépkocsi) gondolati modelljét különböző hasonlósági szempontok szerint. Blokksémákkal ábrázolja.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

8. ÉVFOLYAM

Óraszám:

Tanítási ciklus 1 óra / 1 hét

Cél

- Az elektromos hálózat működése, elektromos háztartási gépek kezelése, logikai áramkörök, balesetvédelem.
- Energetikai alapismeretek megtanítása.
- Rendszer és környezete kapcsolatának elemzése.
- Az élő környezethez való aktív alkalmazkodás képességének kialakítása.
- Megismertetni az irányítástechnika szerepét a termelésben és az élet más területein (közlekedés, hírközlés, információs rendszer).
- A tanult ismeretekből merítve fedezze fel a nem technikai rendszerek irányítási (szabályozási) folyamatát.
- Vegye észre, hogy az élet minden területén találkozunk az irányítás valamilyen formájával.
- Lásson példát a számítógép irányítástechnikai felhasználására.
- Folyamatábrák értelmezése.
- Az irányítástechnika alapelemeinek megismertetésén keresztül a rendszerszemlélet fejlesztése.
- Az otthoni életmód megítélése, törekvések a célszerű családi élet megszervezésére.
- Az emberi foglalkozások ismerete, a pályaválasztás motivációi.
- A környezettől függő helyes közlekedési magatartás kialakítása.
- Ismerje meg Neumann János életét.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
Munkakultúra	
A fa, a vályog, az agyag és a kő a hagyományos építkezésben betöltött szerepének fölismerése. A hagyományos építőanyagok felhasználási határainak felvázolása. Építőanyagok: a vályog, a kő, a cement és a beton. Szerkezeti anyagok: a fa, az acél, és a kompozit anyagok. Felhőkarcolók, hidak makettjének építése. A közlekedőedények elvén alapuló modellek építése.	Ismerje a legfontosabb építőanyagokat, azok felhasználási lehetőségeit, helyettesíthetőségüket.
Termelési kultúra	
Villamosenergia-rendszerek. Az elektromos áram útjának bemutatása az erőműtől a fogyasztókig. A fogyasztók és névleges teljesítményük. A villanyvilágítás története. A kőolaj és a földgáz szállítási módjainak megismertetése. Szállítás módjai (csővezetékeken, tankhajóval, vasúti szállítás). Beszámolók ismeretterjesztő filmek az űrállomásokról. Egy építőanyag-ipari gyártási technológia, pl. cementgyártás, lépéseinek felsorolása. Acél és vasbeton szerkezetek készítésének technológiája. Magyar népi építészeti jellegzetességek bemutatása.	Ismerje az elektromos áram hagyományos és a megújuló energiaforrásokra épülő előállításának módjait, elosztását, annak gazdaságos szállítását. Lássa be az energiával való takarékoság környezetkímélő magatartás. Ismerje a legfontosabb fosszilis tüzelőanyagokat, azok véges voltát. Ismerjen valamely építőipari technológiát. Ismerje a víz és csatornarendszerek működési elvét, tudja azokat modellezni. Takarékoskodjon a vízzel, elektromos árammal, fűtéssel, ismerje a gazdaságos fűtési megoldásokat.

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>A felhőkarcolók építésének technológiájáról szóló dokumentumok feldolgozása.</p> <p>Acélszerkezetű építmények, hidak.</p> <p>Különböző korok vízvezetékrendszerei és fűtésrendszereinek összehasonlítása.</p> <p>A csapos kutak, a víztározók és a víztornyok funkciójának ismertetése.</p> <p>A csatornahálózat jelentőségének bemutatása.</p> <p>A fűtés története. Egyedi-, központi- és távfűtés.</p> <p>Hőközpontok, fűtőművek, fűtőerőművek szerepe a távfűtésben.</p>	
Háztartáskultúra	
<p>A lakás villamos berendezéseinek helyes használata. A lakás elektromos hálózata.</p> <p>A lakás gázkészülékeinek helyes használata.</p> <p>Földgázvezetékek a lakásban, fűtőkészülékek, fűtési rendszerek.</p> <p>A befőzés, a konzervgyártás, a hús füstölése, az aszalás és a fagyasztás technológiájának összehasonlítása.</p>	<p>Tudja helyesen használni a háztartási eszközöket.</p>
Környezetkultúra	
<p>Az alternatív energiaforrások lehetőségeinek bemutatása.</p> <p>Kísérletek környezetkímélő energiaforrásokkal a közlekedésben.</p> <p>A természet kizsákmányolása és a fenntartható fejlődés. Környezetkímélő energiaforrások.</p> <p>Napelemek működése.</p> <p>Kísérletek a napenergia közvetlen fölhasználására.</p> <p>Üzemanyagcellák, mint az üreszközök.</p> <p>Véleményalkotás az építészeti, esztétikai környezetszennyezésről. A különféle, lakókörnyezetek előnyeinek és hátrányainak bemutatása.</p> <p>Az egyes életformák megkülönböztetése.</p> <p>A családi ház, a társasház és a lakótelep építésének összehasonlítása.</p> <p>Panelházak. Felhőkarcolók, irodaházak.</p> <p>Az épített környezet és az életvitel.</p> <p>Energiatakarékosság és a környezet megóvása.</p> <p>A települések és a lakások vízvezeték és csatornahálózata.</p> <p>Nagyüzemi szennyvíztisztítás.</p> <p>A beszélgetés a háztartási hulladék szelektív gyűjtésének lehetőségeiről az ipari újrahasznosításhoz.</p>	<p>Ismerje a fenntartható fejlődés fogalmát, annak mibenlétét.</p> <p>Tudja az eltérő életformák, lakókörnyezetek közötti különbségek előnyeit, hátrányait, önmagának megfelelőre ötletet mondani és indokolni azt.</p> <p>Tegyen javaslatot a szelektív hulladékgyűjtés megvalósítására lakókörnyezetében.</p>
Közlekedéskultúra	
<p>A gépjárművek osztályozása. A gépjárművek története. A közlekedés káros környezeti hatásai, pl. levegőszennyezés, zajártalom. Környezetkímélő közlekedési eszközök.</p> <p>A közúti közlekedés szabályai.</p>	<p>Ismerje a legfontosabb gépjárműveket, azok hatásait a környezetre, a közúti közlekedés szabályait.</p>
Gazdálkodáskultúra	
<p>A család létfenntartási költségeinek megismerése.</p>	<p>Ismerje családjának költségvetését, tudjon javaslatokat</p>

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
	tenni annak ésszerű módosítására.
Egészségkultúra	
Annak fölismerése, hogy az élelmiszerek helyes tárolása és tartósítása nemcsak takarékosági, hanem egészségügyi szempontból is fontos. Az élelmiszerek tartósítása, tartósítási módok. Egészségügyi és takarékosági szempontok.	Tudja a teendőket baleset esetén, tudjon elsősegély nyújtani.
Biztonságkultúra	
Elektromos áram veszélyei A lakás villamos- és gázkészülékeinek balesetmentes használata. A lakástűzek leggyakoribb okai. A tűzoltás szabályai. A motorizáció előnyeinek, hátrányainak és veszélyeinek fölismerése, azonosítása. Érintésvédelem, elektromos balesetek megelőzése. Teendők áramütéskor és elektromos tüzek esetén.	Legyen képes a szükséges eszközök balesetmentes használatára. Legyen képes a lakás villamos- és gázkészülékeinek balesetmentes használata, azok hibás működésének, felismerésére. Ismerje lakástűzek elkerülésének szabályait, tudja teendőket a tűz észlelésekor. Ismerje az áramütés veszélyeit, az elektromos tüzek oltásának szabályait.
Fogyasztói kultúra	
A fogyasztás kiszámolása fogyasztók névleges teljesítményeinek ismeretében. Az élelmiszerek tartósítása, tartósítási módok. Egészségügyi és takarékosági szempontok. Példák az agresszív reklám típusaira. A fogyasztói érdekvédelem érvényesítése a gyakorlatban. A fogyasztói társadalom és a reklám.	Ismerje az energiahordozók árait. Ismerje a legfontosabb egészséges tartósítási módokat azok, takarékosági, egészségmegőrző jellemzőit. Ismerje a reklámok hatásait tudatosan küzdjön ellenük (tudatos vásárlás).
Szabadidő-kultúra	
Az audio-vizuális eszközök a szabadidő eltöltésében.	
Információs kultúra	
A korszerű érzékelők és elektroakusztikus átalakítók alkalmazása. A hanghordozó és lejátszó eszközök (magnetofon, lemezjátszó, CD lejátszó) használata. Távirányítás, távvezérlés. Korszerű érzékelők. Elektromágneses hullámok. Az információs rendszerek működése. Adatbázis. Világméretű információs hálózatok. A vezérlés fogalmának elmélyítése programkapcsolós áramkörök tervezésével, pl. automata mosógép program modellezésével. A szabályozás és a visszacsatolás lényegének bemutatása, pl. a hűtőgép működésének modellezésével. Jelfogós áramkör építése. A korszerű technológiák összehasonlítása és a közös vonások kiemelése. Hőmérsékletszabályozók. Számítógéppel vezérelt rendszerek. CNC, robotok, rugalmas gyártórendszerek, pl. az integrált áramkörök gyártástechnológiája, a CD-gyártás technológiája.	Ismerjék az elektroakusztikus berendezések működését, tudják azokat kezelni. Ismerjék a irányítási műveleteket, a vezérlést, és a szabályozást, a visszacsatolásokat, tudják azokat modellezni, a mindennapokból példákkal alátámasztani. Ismerjék az elektromágneses hullámok terjedését az ezeken keresztüli kommunikáció lehetőségeit. Ismerjék a számítógépes hálózatokat: intranet, internet.
Pályaorientáció	
A említett szakmák hivatások megismerése.	

Tananyag, témakör, fogalmi tartalom	Fejlesztési feladatok
(más pontokkal együtt tárgyalva)	

Követelmény

- Műszaki rajz készítése és olvasása, tervszerűség.
- Szabványok alkalmazása.
- Adott tárgy elkészítéséhez a legmegfelelőbb anyag kiválasztása.
- Az anyagok célszerű újrahasznosítása, takarékoság.
- Környezetvédelmi szabályok betartása.
- Balesetmentes szerszámhasználat és munkavégzés.
- Elektromos gépek használata, karbantartása.
- Az elektromos eszközök érintésvédelmi szabályai, balesetvédelem, elsősegélynyújtás.
- Jelentős magyar és külföldi feltalálók kapcsolódása a tananyaghoz.
- A segédmotoros kerékpár technikai rendszerének megismerése.
- A KRESZ ismerete, helyes magatartásformák a közlekedésben, baleset-megelőzés, elsősegélynyújtás.
- Vázolja – az irányítási folyamatban részt vevő – részek kapcsolatait, jelölje a részek nevét és feladatát!
- Soroljon példákat irányítási folyamatokra (vezérlés, szabályozás)!
- Hasonlítsa össze a vezérlést a szabályozással!
- Ismerje – és rajzi jelekkel ábrázolja – a logikai áramkörök alapelemeit (ÉS, NEM, NEM-ÉS, NEM-VAGY, NEM)!
- A megismert – eszközök, logikai kapuk – kapcsolók segítségével összeállít egy motorvezérlő áramkört (előre-hátra, ki- és bekapcsolás)!
- Tudja a – számítógéphez kapcsolt – modellt a billentyűzet, az egér segítségével mozgatni, betanítani (alapfunkciók)!
- Ismerje az elektromos érintésvédelmi szabályokat, rámutat a veszélyforrásokra és elhárításukra.
- Tisztában van az elsősegélynyújtás módjaival, kész bemutatni.
- Bizonyítja azt, hogy a technikai haladásnak nem szükségszerű velejárója a környezetszennyezés.
- A tanult kapcsolási vázlat alapján – a rendelkezésre álló eszközök, szerelvények felhasználásával – elektromos modellt készít, és működteti.

TÖRTÉNELEM ÉS TÁRSADALOMISMERET

5-8. ÉVFOLYAM

CÉLOK ÉS FELADATOK

A történelem minden társadalom kollektív emlékezete. A múlt megismerése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az ember eligazodjon saját világában. Az azonosságtudat kialakulásának is előfeltétele.

Nem lehet az általános iskolai történelemoktatásnak a feladata a múlt teljességre törekvő bemutatása. Képeket lehet csak felvillantani a történelemből. Meg kell alapozni persze az általános műveltség történelmi tárgyi tudását. De az ismeretek és a képességfejlesztés egyensúlyára kell törekedni. Így lehet eredményesen felkészíteni a tanulókat a középiskolai tanulmányokra.

E tantárgy tanítása során az egyik legfontosabb cél a történeti szemlélet kialakítása és fejlesztése. Az emberi kultúra minden eleme egy felhalmozási folyamat eredményeként jött létre. A mában is tovább élnek évezredekkel ezelőtti civilizációk vívmányai, minden új nemzedék sorsa függ az előzőétől. Az egyes korok és társadalmak embere kihívásokkal kellett, hogy szembenézzon, és válaszolnia kellett ezekre. A folyamatosság mellett tehát a folytonos változtatás alakította az emberi történelmet. Ismerjék fel a tanulók, hogy az értékek megőrzésének milyen nagy szerepe van a társadalomban.

A történelemoktatás feladata az ismeretátadáson és a képességfejlesztésen túl teret adni a nevelési célok megvalósításához. Az események, történelmi személyek életének ismertetése alkalmat adhat az emberi társadalmak sokszínűségének, egymásra hatásának bemutatására, az egyetemes és az európai kultúra értékeinek megismertetésére. A múlt gazdag tárháza segítség lehet az iskola és a történelemtanár szabadon megválasztott nevelési célkitűzéseinek megvalósításához.

A múlt felidézése, a képességfejlesztés akkor lehet eredményes, ha sikerül felkelteni az érdeklődést a történelem iránt, ha sikerül igazodni az 5-8. évfolyamok életkori sajátosságaihoz.

Az érdeklődés felkeltésének a múlt élményszerű megjelenítésén, a történetek tanításán kell alapulnia. Az 5-6. évfolyamos tanulókat a konkrét gondolkodás jellemzi. Éppen ezért a történetekből kiindulva lehet az eseményeket, tényeket, fogalmakat és összefüggéseket megtanítani. A történettanítás mellett a képszerű megjelenítésre törekvés teheti színeesebbé az oktatást. Fontos azonban már ekkor is a kritikai szemlélet kialakításának megkezdése.

A 7–8. évfolyamok történelemtanítása nem jelent gyökeres változást az eddigiekhez képest, de továbblépést igényel az önálló véleményalkotás, ismeretszerzés, a tananyag magasabb szintű feldolgozása terén. A történettanítás mellett a történelem megismerésének elmélyültebb, összetettebb módszereit kell alkalmazni.

Az érdeklődés felkeltését szolgálja az is, hogy a történelmi események bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az életmód, a mindennapok világának megrajzolása. Különös tekintettel a gyermekek sorsára.

Az állampolgári ismeretek tanításának az a feladata, hogy segítsen eligazodni a jelenkor viszonyaiban, megtanítsa a demokratikus közélet működésének elveire, jogi szabályozottságára, a demokratikus állam felépítésére.

Fejlesztési követelmények

Tantárgyunk, a történelem és állampolgári ismeretek elsődleges fejlesztési területe az ismeretszerzési és -feldolgozási képességek kialakítása. Képesek legyenek ismereteket szerezni történetekből, képekből, egyszerű grafikonokból és statisztikai adatokból, diagramokból éppúgy, mint társadalmi környezetükből, esetleg olvasmányaikból, filmélményükből, a tömegkommunikációs eszközökből. Kiemelt szerepet kell adni az ismeretszerzésben a tárgyi, képi és szöveges forrásoknak. Az ismeretfeldolgozás az alsóbb, 5-6. évfolyamokon elsősorban tanári segítséggel történik, a 7-8. évfolyamon egyre fokozódó mértékben önállóan. A tanulók az ismereteket kritikusan értelmezzék, tudjanak saját következtetést is levonni. Legyenek képesek megkülönböztetni a mítoszt a valóságtól, a ténnyt a véleményről. A történelmi események mögött tudjanak összefüggéseket találni, azokat egymással összehasonlítani.

Ismerjék meg a korosztályuknak készített kézikönyveket, a lexikonokat, a történelmi információk gyűjtését a könyvtárban, az internet segítségével.

Sajátítsák el a legfontosabb történelmi fogalmakat és kifejezéseket, azokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban tudják alkalmazni.

A tananyag feldolgozása során ismerjék meg és gyakorolják azokat az alapvető elemzési, forráskritikai szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket eseményekről, személyekről, problémákról.

A történelemtanításnak fontos feladata, hogy fejlessze a tanulók kommunikatív képességeit. Nagy hangsúlyt kell fektetni a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztésére. Ennek a kettőnek aránya nem

borulhat fel, egyik sem szoríthatja háttérbe a másikat. A diákok tudjanak eseményeket, történeteket elbeszélni, különböző szövegek lényegét elmondani. Alkossanak szóban és írásban a tanultakról kreatív módon szövegeket. Tanuljanak meg kiselőadást, rövid beszámolót tartani egy adott témáról. A 7-8. évfolyamon már önállóan is írjanak vázlatot, tanulják meg a jegyzetkészítést.

A társadalmi kommunikációra való felkészítéshez nélkülözhetetlen, hogy gyakorolják és tanulják meg a kulturált vita szabályait, az érvelés jelentőségét, az ellenérvek szerepét, az ellenvélemény tolerálását. Csoportmunkában dolgozva ismerjék meg a kooperatív együttműködés előnyeit.

Mivel a történelmi események térben és időben zajlanak, a tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy ezekben tájékozódjanak.

Meg kell tanulniuk a történelmi idő tagolását, az események időbeli elhelyezését az évszámok és az időre vonatkozó fogalmak segítségével. Ismerjék meg a nagy történelmi korszakokat, az időszámítás alapjait.

A történelmi térben való tájékozódást az atlaszok, térképvázlatok segítségével sajátítsák el. A földrajzi ismeretek megszerzését tudják hasznosítani a történelmi események megértésében az egyes népeknél, társadalmaknál.

Az értékelés elvei

Az értékelés a tanterv által meghatározott követelmények alapján történik, ezek teljesítése a továbbhaladás feltétele. Figyelembe kell venni minden esetben az életkori sajátosságokat, valamint a tanulónak az előző teljesítményszintjéhez képest történt fejlődését. Az egyéni ellenőrzéseken nyújtott teljesítményeik, illetve az anyagfeldolgozás során végzett tevékenységeik mellett értékelni kell a csoportokban végzett munkáikat is.

A tanulók értékelésére, illetve tudásuk ellenőrzésére havonta legalább egyszer kerüljön sor. Az egyes témakörök lezárásakor célszerű tudásszintmérő feladatlapos ellenőrzéssel értékelni, melyek a különböző képességek mérésére is lehetőséget adnak.

Az érdemjegy közlése mellé célszerű minden esetben írásos vagy szóban néhány mondatos szöveges értékelést adnunk.

5. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **74 óra**

Nem szakrendszerű oktatás: **17 óra**

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- A tankönyvi és egyéb képi információk feldolgozása tanári segítséggel. Képi információk gyűjtése.
- Lelet és rekonstrukció összevetése. Rekonstrukciós rajzok és néprajzi képi források összehasonlítása.
- Párhuzamok keresése a megismert történelmi élethelyzetek, események, életmód és mai életünk között.
- Információk gyűjtése a tankönyv szövegéből és a tanári előadásból. A könyvtár használata információgyűjtésre történelmi személyiségekről, eseményekről. Képi és szöveges információk összevetése. Képek jellemző vonásainak kiemelése, rendszerezése.
- Egyszerűbb korabeli írásos források olvasása és értelmezése elsősorban tanári segítséggel.

Kifejezőképességek

- Kérdés megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.
- A megismert történelmi fogalmak alkalmazása élőbeszédben.
- Rajz, festmény, modell készítése történelmi eseményről, helyszínről, élethelyzetről.
- Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.
- A tanári elbeszélés és a tankönyvi szöveg reprodukálása szóban és írásban vázlat, tanári kérdések segítségével. Írásban önálló szöveg elkészítése megadott kulcsszavak segítségével.
- Egyszerű írásos források szövegének megértése, értelmezése tanári segítséggel és önállóan.
- Történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetése tanári segítséggel és önállóan.

Tájékozódás időben

- Történelmi események időrendbe állítása.
- Az őskor és ókor megkülönböztetése. A jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. A Kr. e., Kr. u., illetve az évtized, évszázad, évezred fogalmak megértése, gyakorlása.
- Néhány, a kerettantervben szereplő alapvető évszám ismerete, amelyek tájékozódási pontként szolgálhatnak.

Tájékozódás térben

- A kerettantervben felsorolt helyekhez események kapcsolása. Az események helyszíneinek megnevezése.
- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton. Távolságok összehasonlítása.
- A földrajzi és a történelmi atlasz összevetése az egyes időszakoknak és helyszíneknek megfelelően. Térképolvasás a térkép grafikái és a megismert térképjelek segítségével.

Témakörök	Tartalmak
Az őskor történetéből	A történelem forrásai. Az időmérés és az időszámítás. Az ember születése. Az ember elődeinek mindennapjai. A gyűjtögető, halászó, vadászó ember. A földművelő és az állattenyésztő ember Az első mesterségek és a csere kialakulása. Természeti népek napjainkban. Varázslat és művészet. <i>Fogalom:</i> őskor, ősember, régészet, restaurátor, néprajz, eszközhasználat és eszközkészítés, munkamegosztás, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, bronz, kerámia, csere, természetimádat, mágia (varázslat), barlangrajz.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Évszám:</i> nagyon régen, régen.
Az ókori Kelet történetéből	Történetek Mezopotámiából. Egyiptom, "a Nílus ajándéka". A rejtélyes piramisok. Az írás kialakulása. A Közel-Kelet népei. Az Őszövetség népe. India, Kína. Mítoszok és mondák az ókori Keletről.
	<i>Fogalom:</i> ókor, öntözéses földművelés, fáraó, múmia, piramis, építészet, szobrászat, hieroglifa, többistenhit, város, birodalom, állam, törvény, ékírás, Biblia, Őszövetség, egyistenhit.
	<i>Név:</i> Gilgames, Kheopsz, Tutankhamon, Dareiosz, Ádám, Éva, Noé, Mózes, Ábrahám, Jákob, Saul, Dávid, Salamon, Buddha, Asóka, Csin.
	<i>Helynév:</i> Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Fönícia, Asszíria, Perzsa Birodalom, Kánaán, Jeruzsálem, India, Indus, Kína, Jangce.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 3000
Az ókori görögök életéből	<i>A görög táj.</i> Történetek a görög mondavilágból. Görög istenek és az olimpai játékok. Hajó és kereskedelem. Görög városállamok: Athén és Spárta. Hősök és csaták. Athén Periklész korában. Az athéni népgyűlés. Mesterek és művészek. Történetek Nagy Sándorról. A család és a gyermek az ókori Hellaszban. Az ókori világ csodái.
	<i>Fogalom:</i> Arisztokrácia, városállam, piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz, Íliász, Odüsszeia, színház.
	<i>Név:</i> Zeusz, Poszeidon, Hádész, Pallasz Athéné, Héra, Aphrodité, Hermész, Apollón, Szolón, Dareiosz, Xerxész, Miltiádész, Leonidasz, Themisztoklész, Periklész, Nagy Sándor.
	<i>Helynév:</i> Olümposz, Olüm pia, Kréta, Trója, Mükéné, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 776, Kr. e. 490, Kr. e. 480.
Az ókori Róma évszázadai	Mondák Róma alapításáról. A köztársaság születése. Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből. Szabadok és rabszolgák A császárság születése. Történetek Augustusról. A Római Birodalom. Hétköznapiak és ünnepek Rómában. A rómaiak Magyarország területén. A népvándorlás viharában. A kereszténység születése. Történetek Jézus életéről. A kereszténység fő tanításai.
	<i>Fogalom:</i> királyság, köztársaság, etruszk, patrícius, plebejus, rabszolga, gladiátor, consul, néptribunus, császár, provincia, limes, amfiteátrum, barbár, népvándorlás, keresztény, evangélium, megváltó, próféta, apostol, vallás, egyház, püspök.
	<i>Név:</i> Romulus, Remus, Hannibál, Spartacus, Julius Caesar, Augustus, Maecenas, Trajanus, Marcus Aurelius, Jupiter, Jézus, Mária, József, Júdás, Szent Pál, Nagy Konstantin.
	<i>Helynév:</i> Itália, Róma, Karthágó, Zama, Római Birodalom, Ostia, Pannónia, Aquincum (és egy lakóhelyhez közeli római kori település), Betlehem, Názáret.
	<i>Évszám:</i> Kr. e. 753, Kr. e. 510, Kr. e. 202, Kr. e. 44, Kr. u. 313, 476.
A magyar történelem kezdetei	A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. A magyar nép eredete: mondák és valóság. Az őshazák és a magyarok vándorlása. Társadalom és hitvilág. A honfoglalás.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Fogalom:</i> Avar, langobárd, besenyő, finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos, honfoglalás.
	<i>Név:</i> Hunor, Magyar, Emese, Álmos, Árpád, Levedi, Kurszán, Nyék, Megyer, Kér, Kürtgyarmat, Tarján, Jenő, Keszi.
	<i>Helynév:</i> Urál, Volga, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence.
	<i>Évszám:</i> 895

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes elválasztani a történetekben a mitologikus elemeket a valóságtól. Ismerje a történelem forrásainak fajtáit, ezek szerepét. Tudjon történeteket elmondani a tanult fogalmakat használva tanári kérdések segítségével, írásban szöveget alkotni előre megadott kulcsszavakra támaszkodva. Tudjon megoldani az időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatokat, érzékelje az események időbeliségét, egymásutániségét. Mutasson tájékozódási képességet különböző történelmi térképeken, tudja összekötni a legfontosabb helyneveket a történelmi eseményekkel és évszámokkal.

6. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: **92 óra**

Nem szakrendszerű oktatás: **23 óra**

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- A tankönyvi és egyéb képi információk feldolgozása tanári segítséggel. Képi információk gyűjtése egy adott témáról. A képek közti összefüggések felismerése, rendszerezése.
- Korabeli építészeti és tárgyi emlékek megfigyelése a lakóhelyen vagy közelében, múzeumokban. Korabeli használati tárgyak, leletek funkcióinak megismerése.
- Filmélmények felidézése és értelmezése, oktatófilmek elemzése tanári segítséggel.
- A korosztálynak készült történelmi tárgyú lexikonok, enciklopédiák, ismeretterjesztő könyvek használata.
- Egyszerűbb korabeli írásos források (legenda, krónika, históriás ének, emlékirat) olvasása és értelmezése elsősorban tanári segítséggel. A kerettantervben megjelölt személyiségek, fogalmak összekapcsolása. Egyszerű mennyiségi mutatók (lakosság, terület,) gyűjtése, értelmezése és összevetése.
- A középkorból eredeztethető ma is élő népi hagyományok, szokások gyűjtése.

Kifejezőképességek

- A látott építészeti, tárgyi emlékek jellemzőinek bemutatása emlékezetből.
- Kérdés megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.
- Összefüggő élőbeszéd gyakorlása megadott történelmi témáról a megismert fogalmak felhasználásával. Megadott kulcsszavak segítségével írásban önálló szöveg elkészítése.
- Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.
- Életképek összeállítása és megjelenítése adott témáról előzetes kutatómunka alapján, tanári segítséggel.
- Kérdések megfogalmazása egyszerű korabeli írásos forrásokról, tanári segítséggel.
- Kiselőadás tartása egy-egy könnyebben feldolgozható történelmi eseményről, történelmi személy életrajzáról.
- Érvek és ellenérvek szembeállítása alternatívák és ellentétes nézetek esetén a történelemben tanári segítséggel.

Tájékozódás időben

- A tárgyalta nagy történelmi korszakok elhatárolása tanári segítséggel.
- A történelmi múlt jelenben való továbbélésének felismerése. Történelmi események időrendbe állítása.
- Annak gyakorlása konkrét példák segítségével, hogy a különböző területeken végbement események közül melyik történt előbb, melyik később.
- A tájékozódási pontként megtanítandó kerettantervi, alapvető évszámok ismerete.

Tájékozódás térben

- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térképvázlaton.
- A földrajzi elhelyezkedés és a történetekben megjelenő események összefüggéseinek felismerése tanári segítséggel.
- Országok területi változásainak megfigyelése különböző történelmi térképeken.

Témakörök	Tartalmak
Képek a középkori Európa életéből	A középkor helyszínei és szereplői Nagy Károly udvarában. Vallás és birodalom: az iszlám. A Római Birodalom örökösei. A középkori egyház. A kolostorok és lakói. A falvak és lakói. A középkori várak. A lovagi élet. A középkori városok. A rendiség kialakulása.
	<p><i>Fogalom:</i> korai, virágzó és késői középkor, iszlám, Korán, kalifa, pápa, érsek, püspök, plébános, szent, erekle, eretnek, kolostor, szerzetes, szerzetesrend, egyházszakadás, oklevél, kódex, legenda, feudum, uradalom, robot, jobbágy, jobbágytelek, nyomásos gazdálkodás, hűbérúr, hűbéres, hűbértartok, vár, lovag, középkori város, kiváltság, árumezállító jog, önkormányzat, polgár, adó, vám, céh, járványok, távolsági kereskedelem, kereslet-kínálat, rendiség.</p> <p><i>Név:</i> Justinianus, Nagy Károly, Mohamed, Allah, Szent Benedek, Szent Ferenc.</p> <p><i>Helynév:</i> Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság.</p> <p><i>Évszám:</i> 622, 800, 1054</p>
Magyarország az Árpádok idején	Letelepedés – kalandozó hadjáratok. Géza, és I. István az államalapító. István király és kora. István utódai, László és Könyves Kálmán. III. Béla és kora. Gazdaság és társadalom a 12. században, az aranybullák. IV. Béla és a tatárjárás, az újjáépítés. Árpád-kori emlékeink.
	<p><i>Fogalom:</i> kalandozás, vármegye, tized, ispán, serviens, tatár, kun.</p> <p><i>Név:</i> Géza fejedelem, I. István, Imre herceg, Gellért püspök, Vata, Péter, Aba Sámuel, I. László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, Julianus barát, IV. Béla III. András.</p> <p><i>Helynév:</i> Esztergom, Székesfehérvár, Erdély, Buda, Muhi.</p> <p><i>Évszám:</i> 955, 997–1038, 1000, 1222, 1241–1242, 1301</p>
Virágzó középkor Magyarországon	Károly Róbert és Nagy Lajos, a lovagkirály. A királyi hatalom válsága és megszilárdulása Zsigmond korában. Gazdaság és társadalom a 14. században. Hunyadi János a törökverő. Mátyás király uralma. Magyarország három részre szakadása Mohács, Buda elfoglalása.
	<p><i>Fogalom:</i> Aranyforint, bandérium, kapudó, harmincadvám, nemes, báró, ösiség, kilenced, kancellária, országlakos, kormányzó, végvár.</p> <p><i>Név:</i> I. Károly, I. Lajos, Luxemburgi Zsigmond, I. Ulászló, Hunyadi János, I. Mátyás, II. Ulászló, Dózsa György, II. Lajos, I. Szulejmán, I. Ferdinánd, Jurisics, Szapolyai János, Izabella</p> <p><i>Helynév:</i> Rozgony, Visegrád, Rigómező, Nikápoly, Várna, Kenyérmező, Bécs, Nándorfehérvár, Mohács, Erdély</p> <p><i>Évszám:</i> 1312, 1335, 1351, 1389, 1396, 1437, 1444, 1456, 1479, 1505, 1514, 1526, 1532, 1541</p>
Az újkor kezdetén	Felfedezők és hódítók. Amerika őslakói: az indiánok. A világkerkedelem kialakulása. A vallás megújulása. A spanyol világbirodalom és Németalföld. A Napkirály udvarában - XIV. Lajos. I. Péter. Az angol polgári forradalom. Kultúra és tudományok az újkor kezdetén.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Fogalom:</i> újkor, azték, inka, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, bankár, hitel, humanizmus, reformáció, protestáns, baptista, unitárius, inkvizíció, jezsuita rend, katolikus megújulás, parlament.
	<i>Név:</i> Kolumbusz, Magellán, Luther, Kálvin, V. Károly, Cromwell, XIV. Lajos, I. Péter, Gutenberg, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rembrandt, Galileo Galilei.
	<i>Helynév:</i> Amerika, Versailles, Párizs, London, Madrid, Szentpétervár.
	<i>Évszám:</i> 1492, 1517, 1581, 1588, 1640, 1689
Magyarország az újkor kezdetén	A várháborúk hősei. A királyi Magyarország, a hódoltság területe. Az önálló Erdély kialakulása és aranykora. A három részre szakadt ország élete, hitújítás és kulturális hatásai. Habsburg és törökellenes küzdelmek. A török kiűzése és Buda visszafoglalása. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca.
	<i>Fogalom:</i> szpáhi, janicsár, pasa, fejadó, kettős adóztatás, hajdú, kollégium, végvár, kuruc, labanc, nádor.
	<i>Név:</i> Dobó István, Zrínyi Miklós, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, Pázmány Péter, Károli Gáspár, Thököly Imre, II. Rákóczi Ferenc.
	<i>Helynév:</i> Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Eger, Szigetvár, Pozsony, Isztambul.
	<i>Évszám:</i> 1552, 1566, 1590, 1604-1606, 1606, 1664, 1686, 1697, 1699, 1703–1711, 1707

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes ismereteket gyűjteni a tankönyvön kívül egy megadott témában tanári segítséggel. Tudjon eseményeket és történeteket önállóan elmondani a tanult fogalmak felhasználásával. Ismerje a tanult alapvető történelmi események időpontját, tudja ezeket időrendbe állítani. A történelmi események helyszíneit képes legyen felismerni különböző térképeken, térképvázlatokon.

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Vázlat készítése tanári segítséggel.
- Jegyzetkészítés a tárgyalat témákhoz kapcsolódó újságcikkekből, ismeretterjesztő könyvekből, ezek órai ismertetése.
- Történelmi eseményekről információk gyűjtése az irodalomból és a képzőművészetből.
- Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján.
- A helytörténet tananyaghoz kötődő eseményeinek megismerése önálló kutatómunkával, összehasonlítása a tankönyvben tanultakkal.
- Történelmi személyiségek korabeli és utólagos megítélésének összevetése.
- Valamely kijelölt téma több szempontú feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással.

Kifejezőképességek

- Szerepjáték részeként toborzó beszéd, rövid szónoklat, országgyűlési felszólalás stb. megírása és elmondása a tárgyalat korszakhoz kötődően.
- Összefüggő felelet megadott történelmi témáról, a megismert fogalmak felhasználásával.
- Írásban önálló szöveg elkészítése egy adott témáról.

Tájékozódás időben

- Az egyetemes és a magyar történelem eseményei egyidejűségének megállapítása, történelmi események elhelyezése az időben.
- A tárgyalat jelenségek, továbbélése mai korban.

Tájékozódás térben

- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térkép vázlaton.
- A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismertetése történelmi térképek összehasonlításával.
- Országok területi változásainak megfigyelése különböző térképeken.

Témakörök	Tartalmak
A polgári átalakulás kora	Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából Napóleon és Európa. Az ipari forradalom és társadalmi következményei. A közlekedés forradalma. Életmód a kapitalizálódó Európában.
	<i>Fogalom:</i> alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, politika.
	<i>Név:</i> Washington, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Stephenson.
	<i>Helynév:</i> Boston, Waterloo.
	<i>Évszám:</i> 1776, 1789, 1815

Témakörök	Tartalmak
Képek a XVIII. századi Magyarországról	Mária Terézia és II. József uralkodása. A soknemzetiségű Magyarország. A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon.
	<i>Fogalom:</i> betelepítés, bevándorlás, belső vándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai.
	<i>Név:</i> Mária Terézia, II. József, Martinovics Ignác.
	<i>Évszám:</i> 1740–1780, 1780-1790
A polgárosodás kezdetei Magyarországon	Országgyűlések Pozsonyban. A magyar nyelv ügye. Gróf Széchenyi István és Kossuth Lajos reformprogramja. Életképek a reformkori Magyarországon. A pesti forradalom. Az áprilisi törvények. A nemzetiségek ébredése. Képek a szabadságharc történetéből.
	<i>Fogalom:</i> országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, nyelvújítás, reformkor, közteherviselés, örökváltság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyszabadság, nemzetiség, nemzetőrség, honvédség, trónfosztás.
	<i>Név:</i> Kazinczy Ferenc, báró Wesselényi Miklós, gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem, Metternich, Haynau.
	<i>Helynév:</i> Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad.
	<i>Évszám:</i> 1830–1848, 1848. március 15., 1849. április 14., 1849. október 6.
Nemzetállamok kora	Az amerikai polgárháború. Új európai nemzetállamok: Olaszország, Németország. Nemzetállamok a Török Birodalom helyén. Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika. Az ipari termelés új korszaka. Versenyben a világ felosztásáért. A modern társadalmi csoportok, életmódjuk. A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai.
	<i>Fogalom:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, szakszervezet, anarchisták, szocializmus, szociáldemokrácia, utópia, központi hatalmak, antant.
	<i>Név:</i> Bismarck, Garibaldi, Lincoln, Edison, Marx.
	<i>Helynév:</i> Poroszország, Németország, Olaszország, Szerbia, Románia, Bulgária.
	<i>Évszám:</i> 1861–1865, 1871
A dualizmus kora	Magyarország a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Képek a politikai életről. Gazdasági felzárkózás. A polgárosodó magyar társadalom. Világváros születik: Budapest. Oktatás a dualista Magyarországon A magyar malomipar a világ élvonalában A millennium: sikerek és válságjelek.
	<i>Fogalom:</i> passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, dualizmus, közös ügyek, polgárosodás, dzsentri, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium.
	<i>Név:</i> Alexander Bach, Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán, Ganz Ábrahám.
	<i>Helynév:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Évszám:</i> 1867, 1867–1916
Az első világháború	A háború kitörésének okai, a szembenálló felek erőviszonyai. A mindennapok a fronton és a hátszágban. Új fegyverek. Forradalom Oroszországban. Győztesek és vesztesek.
	<i>Fogalom:</i> villámháború, állóháború, hátszág, békerendszer, bolsevik, szovjet.
	<i>Név:</i> Wilson, Lenin.
	<i>Évszám:</i> 1914–1918, 1917

A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes legyen összefüggő szóbeli és írásbeli feleletet adni egy megadott történelmi témáról a tanult fogalmak felhasználásával. Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni megadott szempontok alapján. Ismerje az alapvető történelmi események időpontját, lássa meg a magyar és egyetemes események egyidejűségét, egymásra hatását. Tudja nyomon követni az egyes országok területi változásait a történelmi atlaszokon, ismerje fel a legfontosabb helyszíneket a különböző térképeken.

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

- Vázlat készítése önállóan.
- Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből, melynek eredménye rövidebb összefoglaló kiselőadás.
- Kutatás informatikai eszközök felhasználásával adott témában tanári segítséggel.
- Korabeli írásos források összevetése saját szempontok alapján.
- Riport készítése szemtanúkkal, családtagokkal adott témáról megadott szempontok szerint.
- Dokumentumfilmek elemzése tanári segítséggel.
- A televízió, a rádió, napi és hetilapok adott témájú híryanagának összevetése tanári segítséggel.
- Információk szerzése dokumentumfilmekből, televízióból. Információk szerzése napi és hetilapokból. Információk szerzése rádióműsorokból.
- Statisztikai adatok gyűjtése kézikönyvekből.

Kifejezőképességek

- Adott történelmi és jelenismereti téma csoportos megvitatása a tanár által előzetesen megadott szempontok alapján.
- Statisztikai adatok szóbeli és írásbeli értelmezése.

Tájékozódás időben

- Egy-egy ország, terület tanult eseményeinek időrendbe állítása.
- Az államforma, politikai intézmények időbeli változásai Magyarországon.
- Kronologikus táblázatok önálló készítése.

Tájékozódás térben

- A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen és térkép vázlaton.
- A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismerése történelmi térképek összehasonlításával.
- Egyszerű térkép vázlatok készítése.

Témakörök	Tartalmak
A világ az 1920-as és 1930-as években	Európa az első világháború után. Politikai és társadalmi küzdelmek a parlamentben és a parlamenten kívül. A nagy gazdasági világválság. A náciizmus Németországban. A sztálini Szovjetunió. Az Egyesült Államok és Rooseveltt. Út a háború felé.
	<i>Fogalom:</i> parlamentari demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitaizmus, soviniizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, koncepciós per, tervgazdálkodás, propaganda, New Deal.
	<i>Név:</i> Adolf Hitler, Sztálin, F. Rooseveltt.
	<i>Helynév:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, Szovjetunió, New York.
	<i>Évszám:</i> 1929–1933, 1938
Magyarország a két világháború között	Forradalom és ellenforradalom. Trianon és következményei. A bethleni konszolidáció. A gazdasági világválság és Magyarország. Kiút keresés és külpolitika. Életmód és szellemi élet a két világháború között.

Témakörök	Tartalmak
	<i>Fogalom:</i> őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus, kommunisták, nyilasok, konzervatív, liberális.
	<i>Név:</i> gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gróf Bethlen István, gróf Teleki Pál, Gömbös Gyula.
	<i>Helynév:</i> Kárpátalja, Felvidék.
	<i>Évszám:</i> 1918, 1919, 1920, 1938, 1939
A második világháború	Európai háborúból világháború. A totális háború. Háború és gazdaság. Magyarország a második világháborúban Magyarország német megszállása. Nyilas hatalomátvétel. Az európai és a magyar zsidóság tragédiája. A háború befejezése.
	<i>Fogalom:</i> totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, "hintapolitika", partizán, antifasiszta ellenállás, háborús bűnös.
	<i>Név:</i> Churchill, Kállay Miklós.
	<i>Helynév:</i> Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam, Délvidék, Észak-Erdély.
	<i>Évszám:</i> 1939, 1941, 1944. március 19. , 1944. október 15. , 1945. május 9. , 1945. szeptember 2.
A globalizálódó világ	A kétpólusú világ. Az ENSZ Kommunista diktatúrák. A harmadik világ. A világgazdaság. Az európai integráció Az emberi és polgári jogok. Globális problémák – a globalizáció problémái.
	<i>Fogalom:</i> hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népességgrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás.
Magyarország története napjainkig	Magyarország a keleti blokkban – a koalíciós évek. Sztálinizmus Magyarországon – a Rákosi-korszak. 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-korszak. A magyar társadalom átalakulása. A határon túli magyarok. A rendszerváltozás.
	<i>Fogalom:</i> pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás, földosztás, államosítás.
	<i>Név:</i> Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János, Antall József, Göncz Árpád.
	<i>Évszám:</i> 1945–1948, 1948–1953, 1956. október 23 , 1989–1990.
Állampolgári ismeretek:	Az állam és polgára A nyilvánosság .A politikai rendszer intézményei. Részvétel a közügyekben. Emberi jogok – társadalmi kötelezettségek. A gyermek jogai.
	<i>Fogalom:</i> állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok.
Mindennapi élet, életmódtörténet	<i>A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni:</i> Visszaemlékezések a lakóhely és környéke történetéből. Élethelyzetek a Rákosi- és a Kádár-korban. Családom története a 20. században. A 20. századi tudomány és technika vívmányai. Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudjon önállóan vázlatot készíteni, kiselőadást tartani egy megadott témáról. A forrásokat tudja kritikusan értelmezni, az események mögött összefüggéseket találni. Képes legyen az önálló véleményalkotásra. Legyen tisztában a kulturált vita szabályaival.

Ismerje a tanult alapvető magyar és egyetemes történelmi események időpontját, azok egyidejűségét, egymásra hatását. A történelmi változások térbeli hatását tudja nyomon követni a térképeken. Ismerje lakóhelye történetének meghatározó eseményeit.

Ismerje a mai Magyarország politikai rendszerének felépítését, működését. Lássa a demokrácia előnyeit a diktatúrával szemben. Legyen tisztában a gyermeki jogokkal.

TERMÉSZETISMERET- EGÉSZSÉGTAN

5-6. évfolyam

ALAPGONDOLATOK, RENDEZŐELVEK

A természetismeret, a környezetismeret 1-4. évfolyamán elsajátított ismeretekre, készségekre, képességekre épülve alapozza a 7. évfolyamtól induló természettudományos tárgyak, a biológia, a fizika, a kémia, valamint a Földünk és környezetünk műveltségi területéhez tartozó földrajz tanítását. Így mintegy hídként teremt kapcsolatot az elsősorban tapasztalati úton szerzett elemi és a magasabb absztrakciós szintű ismeretek között.

A tantárgy tudástartalmának elsajátítása, összefüggéseinek feltárása során megalapozódik a tanulók természettudományos szemlélete, formálódik világképe, mely szükséges a természeti és társadalmi környezetben való eligazodáshoz, boldoguláshoz. A tantárgyi ismeretek elrendezése, feldolgozási módja biztosítja a tanulói készségek, képességek, kompetenciák optimális fejlesztését.

Ezért a természetismeret tanítása során prioritást kap a **testi és lelki egészség**, a **hon- és népismeret**, a **környezeti nevelés** és a **kommunikációs kultúra** feladatainak megvalósítása. Központi feladattá válik a **megismerési képességek**, a gondolkodás fejlesztése, a **személyes értékek tudatosítása** és a **tanulást segítő érzelmi és motivációs tényezők megerősítése**.

A fenti feladatok megvalósítására válogatódott ki a tananyag, melynek bővülését az életkori sajátosságok határozzák meg. A különböző tudományterületek kapcsolódását, egymásra épülését összehangolásuk biztosítja, mely fokozatosan halad a 7. évfolyamon bekövetkező különválás felé. Ezen elvek szerint követik egymást a témakörök és rendeződnek a tanítási egységek. Így a megismerés mindig az egyszerűtől halad a bonyolult, a közelitől a távoli, az egyesből az általános felé. Közvetlen környezetünk élővilágánál azt is figyelembe vettük, hogy tanítása a vegetációs időszakhoz illeszkedjen (ősz, tavasz), mert csak így biztosítható az ismeretszerzés folyamatában az 5. évfolyamon még oly fontos közvetlen tapasztalatszerzés. A két témakör közé ékelődnek a térképészeti, időjárás, talajtani ismeretek és Magyarország. A 6. évfolyamon erre épülnek a hazai tájak életközösségei, melyeket a Földön való tájékozódás és a változó földfelszín tananyaga követ.

A **testi és lelki egészség** kibontakoztatásában legfontosabb feladat az egészségnek, mint értéknek a tudatosítása. Ezt a tantárgy azzal segíti, hogy megláttatja a környezet és az életvitel szerepét az egészségmegőrzésben. Megismerteti a tanulókkal a zöldség és a gyümölcsfélék vegyszermentes termesztésének jelentőségét, a növényi és állati eredetű anyagok táplálkozásban betöltött szerepét. Felhívja a figyelmet felhasználásuk, vásárlásuk veszélyeire. Kialakítja az ezzel kapcsolatos helyes fogyasztói, vásárlói magatartást, szokásrendszert.

A természetismeret, mint tantárgy része és segítője a **környezeti nevelésnek**, hiszen a közvetlen környezet és hazai tájak élővilága rendkívül szorosan kapcsolódik a 10-12 éves tanulók értelem- és érzélemvilágához. Így könnyen felismertethető annak szépsége, megláttatható változatossága, és veszélyeztetettsége. Tudatosítható az ember felelőssége és kialakítható a tanulók környezettudatos magatartása. Mindezek mellett a tantárgy cél- és feladatrendszere olyan iskolai programok szervezését jelöli meg feladatként, melyek biztosítják a közvetlen környezet és hazánk természeti értékeinek védelmében és gyarapításában való aktív részvételt.

Népünk eredményeinek, **nemzeti kultúránk értékeinek** megismeréséhez, a magyarságtudat fejlesztéséhez a hazai tájak és az épített környezet, valamint híres természettudósaink munkásságának és elért eredményeinek bemutatásával járul hozzá a tantárgy.

A természetismeret tanítása során feldolgozásra kerülő biológiai, földrajzi, fizikai és kémiai jellegű ismeretek tartalma, elrendezése, feldolgozási módjai széleskörűen biztosítják a **természettudományos megismerési képességek** sokoldalú kibontakoztatását. Kiemelt módon fejlesztik a megfigyelő, elemző, összehasonlító képességeket, melyek a kommunikációs kultúra szerves részei. Mindezek mellett fontos a tanulók kritikai és kreatív olvasási képességének tudatos fejlesztése, mely jelentősen segíti a médiumokban való eligazodást és azok szelektív használatát.

A feladatok megvalósításához, a **harmonikus személyiségfejlesztéshez**, a **reális és pozitív énkép** kialakulásához elengedhetetlen a tanulói teljesítmények sokoldalú és rendszeres értékelése. Csak így tud a tanuló hasznos, értékes tagjává válni a közösségnek, mert ez tájékoztatja elért eredményeiről és jelzi számára az új feladatokat.

Értékelési elvek az 5-6. évfolyamon

Értékelés leggyakoribb formái

- Az önálló és csoportos tanulói tevékenység megfigyelés alapján történő értékelése.
- Szóbeli feleltetés.
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, feladatlap, témaközi, témazáró javítása, értékelése.
- Önálló (tanórán kívüli) megfigyelések, adatgyűjtések, "kutatások" megbeszélése, minősítése.

Értékelési szempontok

- Milyen szinten sajátította el a tanuló a különböző tudományterületek szaknyelvét?
- Milyen mértékű önállósággal használja a megismerési algoritmusokat?
- Képes-e a megismert tények, jelenségek, folyamatok elemzésére, az oksági összefüggések felismerésére, példákkal történő illusztrálására?
- Tudja-e megszervezett ismereteit csoportosítani, rendszerezni?
- Milyen szinten képes ismereteinek alkalmazására, mindennapokban való hasznosítására?
- Elsajátított-e megfelelő szintű önállóságot a megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek végzésében és az eszközök balesetmentes használatában?
- Miként tud önállóan ismereteket szerezni, és társaival együttműködve dolgozni?
- Igényli-e tanára segítségét az információhordozók kiválasztásában és használatában?
- Rendelkezik-e az értő és kritikai olvasás megfelelő szintjével?
- Milyen mértékben vált személyiségének jellemzőjévé a környezet, az egészségvédelem és a permanens önművelődés igénye?

Célok, feladatok

A környezetismeretben elsajátított alapismeretek felelevenítése, rendszerezése.

A tanulói kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, a természettudományos ismeretek fontosságának, hasznosítási lehetőségeinek bemutatása.

A tanulók korábbi és iskolán kívül szerzett tudásának, tapasztalatainak beépítése az új ismeretek rendszerébe.

A természeti és társadalmi folyamatokban való tájékozódás kapcsán megismertetni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük természeti és társadalmi környezetének jellemzőivel.

Megláttatni, és elemi szinten értelmeztetni a környezetben megfigyelhető és tapasztalható természeti jelenségek, folyamatok térbeli és időbeli változásait és a köztük lévő oksági összefüggéseket. Megértetni, hogy a változások csak kölcsönhatások közben jönnek létre.

Tudatosítani, hogy az anyagok, a testek, az élőlények tulajdonságait, változásait és a környezetben játszódó folyamatokat mennyiségekkel is lehet jellemezni.

Olyan tanulói szemlélet, környezeti gondolkodás formálása, melyet a természet részeinek és egészének megőrzése iránti felelősség, szeretet és cselekvőkészség jellemez.

Megismertetni és gyakoroltatni az egészséges és a környezettel harmonikus életviteli szokásokat.

Biztosítani a tanulók aktív részvételét a tanítás-tanulás folyamatában, hogy:

- megismerjék, elsajátítsák az ismeretszerzés, a tanulás elemi módszereit és technikáit,
- kialakuljon bennük a megfigyelések, kísérletek, megismerési módok iránti érdeklődés és a megvalósításhoz szükséges türelem, pontosság, kitartás képessége,
- gyakorolják az önálló egyéni és a társakkal együttműködő csoportos tanulás formáit,
- megteremtődjön számukra az örömteli ismeretszerzés és a pozitív tanulási élmény.

Mindezek segítségével formálódik természettudományos szemléletük, világképük, fejlődnek gondolkodási képességeik, gyarapodnak pozitív személyiségjegyeik.

Fejlesztési feladatok

Felkelteni a tanulók érdeklődését élő és élettelen környezetük iránt. Fejleszteni az **ismeretszerzéshez és feldolgozáshoz**, szükséges képességeiket. Elsajátíttatni megszerzett tudásuk mindennapi életben való hasznosítását.

Mindehhez szükséges, hogy a tanuló:

- legyen képes a tárgyak, élőlények, jelenségek, folyamatok spontán és irányított megfigyelésére,
- ismerje fel és tudja kiválasztani a vizsgálódásokhoz, megfigyelésekhez szükséges anyagokat, eszközöket, szerezzon gyakorlatot takarékos és balesetmentes használatukban, tartsa be a vizsgálódás sorrendjét és idejét,
- szerezzon gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben és mértékegységeik használatában,
- tudja értelmezni tapasztalatait, legyen képes e tapasztalatokból tanári segítséggel következtetéseket levonni, sajátítsa el – növekvő önállósággal – megfigyeléseinek, vizsgálódási eredményeinek szakszerű elmondását, írásos rögzítését, és rajzos ábrázolását,
- tudjon eligazodni a világtérben és a térkép segítségével környezetében, sajátítsa el a térképolvasás elemi műveleteit, tudjon egyszerű térképvázlatot készíteni, és Magyarország térképén tájékozódni,
- szerezzon gyakorlatot a tárgyak, élőlények, jelenségek kölcsönhatások minőségi és mennyiségi jellemzőinek összehasonlításában, rendszerezésében,
- vegye észre az élő és élettelen világ legjellemzőbb összefüggéseit, keresse azok okait és értse ok-okozati kapcsolatait,
- tudjon ismereteket szerezni szöveges és képi információhordozókból, sajátítsa el az egyszerű enciklopédiák, lexikonok használatát,
- használja az ismeretek szerzése és reprodukálása során a megismerési algoritmusokat,
- legyen képes ismereteit, jártasságait, képességeit hasznosítani mindennapi életében,
- igényelje az esztétikus és egészséges környezetet, értékelje szépségeit,
- ismerje fel mikrokörnyezetében a környezetszennyezés veszélyforrásait, törekedjen káros hatásuk kialakulásának megelőzésére és a veszély elhárítására. Tudatosuljon benne saját egyéni felelőssége, környezetének jövőbeni alakulásáért,
- készüljön fel a természet megóvására, vegyen részt egészségi és környezetvédő programok megvalósításában.

Rendelkezzen a tanuló megfelelő mennyiségű és mélységű ismerettel az **élő és élettelen világ anyagainak tulajdonságairól**, mennyiségi arányairól. Ismerje az élő és élettelen anyag szerveződését, valamint az anyag szerkezetének, felépítésének és működésének összefüggéseit.

Ehhez szükséges, hogy a tanuló:

- tapasztalati úton ismerje meg a környezetében előforduló legfontosabb szerves és szervetlen anyagok jellemző tulajdonságait, legyen képes a növényi és állati eredetű anyagok elkülönítésére,
- tudja, milyen a megismert természetes növények, tenyésztett állatok termékeinek tápanyagtartalma és ezek ismeretében törekedjen az egészséges táplálkozásnak megfelelő étrend kialakítására,
- ismerje fel az élő anyag különböző megjelenési formáiban a hasonlóságokat, különbségeket, szerveződési szintjeik hierarchiáját,
- vegye észre, hogy az élő szervezetet felépítő anyagok mennyisége és szerkezete elválaszthatatlan a működéstől,
- tudjon egyszerű vizsgálatokat végezni a környezetében előforduló anyagok és kölcsönhatásaik megismerésében,
- ismerje a leggyakoribb környezetszennyezést okozó anyagokat, károsító hatásait, és törekedjen ezen szennyező anyagok felhalmozódásának megelőzésére, az esetleges károk csökkentésére.

Az **idő és a természeti jelenségek** megismerése során legyen a tanulónak áttekintő képe a Föld és a földi élet múltbéli és jelenkori változásairól. Tudja, hogy a földi világban minden állandó mozgásban, változásban van. A tájékozódáshoz az szükséges, hogy a tanuló:

- tudja és értse, hogy a természeti jelenségek, folyamatok időben játszódnak,
- ismerje fel környezetének változásaiban, kölcsönhatásaiban az idő szerepét,
- szerezzon gyakorlatot az idő becslésében, mérésében,
- legyen képes az élővilágban játszódó életfolyamatok, életszakaszok időtartamának reális becslésére,
- tudja, hogy a természetben vannak megfordítható és nem megfordítható folyamatok,
- értse, hogy az idő múlásával nemcsak természeti, de társadalmi környezete is megváltozik.

A **tér és a természeti jelenségek** ismeretében a tanuló rendelkezzen megfelelő térbeli tájékozottsággal az őt körülvevő világban. Tudja, hogy a természet élettelen dolgait, élőlényeit meghatározott környezet, tér veszi körül, így jelenségeik, folyamatait itt játszódnak. A térbeli tájékozódáshoz az szükséges, hogy a tanuló:

- ismerje környezetének határait, felszíni viszonyait, időjárását, vizeit, élőlényeit, emberi létesítményeit,
- rendelkezzen – három dimenzióban – a reális becslés, viszonyítás képességével,

- lássa a természetes és mesterséges tér hasonlóságait, különbségeit,
- tudja, hogy az élőlények elválaszthatatlanok az őket körülvevő tértől, mert azzal szoros kölcsönhatásban élnek,
- ismerje a környezetében élő növények és állatok elterjedését, a megismert kultúrnövények fő termőterületét és a hazai életközösségek földrajzi helyét,
- ismerje a világtájakat, tudja ezeket a valóságban és a térképen azonosítani,
- tudjon tájékozódni lakóhelyén és annak környezetében, ismerje hazánk helyzetét Európában és a Földön,
- alkosson képet hazánk nagytájairól, a kialakulásukban résztvevő folyamatok vizsgálatával, természeti adottságaik és társadalmi-gazdasági jellemzőik közötti elemi összefüggések megértésével.

Legyen a tanuló tájékozott, és rendelkezzen megfelelő jártassággal a **természettudományok megismerésében**. Lássa ezek 20. században bekövetkezett óriási fejlődését és meghatározó szerepét a Föld, valamint a földi élet jövőjében.

Ehhez az szükséges, hogy a tanuló:

- ismerje a természettudományos megismerésben a közvetlen tapasztalatszerzés szerepét, jelentőségét, és tudja, hogy ismereteit, folyóiratok, könyvek, rádió, televízió és az internet segítségével bővítheti,
- tudja, hogy a médiában téves nézetekkel is találkozhat, ezért megfelelő kritikával fogadja azokat,
- ismerje fel a természettudományok óriási szerepét az emberiség jelenkori problémáinak megoldásában és életkörülményeinek jobbításában,
- lássa és értékelje a természettudományok elért eredményeiben a kutatók, tudósok szorgalmát, heroikus munkáját,
- ismerje hazánk természettudósait, legyen büszke eredményeikre, nemzetközi elismertségükre, törekedjen munkásságuk széleskörű ismertetésére és hírnevük öregbítésére.

5. ÉVFOLYAM

Időkeret: évi óraszám: 74
heti óraszám: 2

Környezetünk élővilága

I. Téma: Ősz a kertben

Cél:

- Feleleveníteni, rendszerezni és alkalmaztatni a fás és lágyszárú növény testfelépítésének és működésének a Környezetismeret 1–4. évfolyamán elsajátított ismereteit.
- Megismertetni az egészséges táplálkozás szempontjából legjelentősebb gyümölcs és zöldségféléket.
- Megértetni a környezet és a szervezet oksági összefüggéseit.
- Felismertetni a gyümölcs és a zöldségfélék leggyakoribb kártevőit, kártételét és elsajátítani az ellenük való védekezés elemi ismereteit.
- Megismertetni az egészséges gyümölcs és zöldségfogyasztás szabályait.
- Tudatosítani az ember nemesítő, kiváló munkájának jelentőségét, megismertetni a magyar kutatók munkásságát, eredményeit.
- Megláttatni a hasznos madarak szerepét, és tudatosítani a velük szembeni felelősségteljes magatartás fontosságát.
- Elsajátítani és gyakoroltatni a növények jellemzésének algoritmusát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Legismertebb gyümölcsfánk: a szilvafa, almafa és a szőlő habitusa, jellegzetes szervei. Szőlőfajták.	Felismertetni a gyümölcsfákat lényeges megkülönböztető jegyeik alapján. Összehasonlítással feltárni a gyümölcsfák és szőlő hasonlóságait és különbségeit. Megismertetni híres gyümölcsnemesítőink nevét, munkásságát.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Legfontosabb zöldségfélék: paradicsom, paprika, uborka, fejeskáposzta, sárgarépa, petrezselyem jellegzetes szervei, egyedfejlődése. Gyümölcsfélék, zöldségfélék származása, termesztése, felhasználása.	Feltárni a zöldség- és gyümölcsfélék származása-igénye-termőhelye-termesztése, valamint szerveinek felépítése-működése és élettartama közti oksági összefüggéseket. Tudatosítani a megismert növények tápértéke és az egészséges táplálkozásban betöltött szerepe közti kapcsolatot. Elsajátítani az egészséges zöldség és gyümölcsfogyasztás szokásait.
A gyümölcsös- és zöldségeskert kártevői: a peronoszpóra, monília, alma-, szilvamoly és a káposztalepke kártétele és az ellene való védekezés formái.	Megismertetni a kártevők életmódja-kártétele, valamint a gombakártétel és az időjárás közötti összefüggéseket. Tudatosítani a vegyszermentes védekezés fontosságát.
Madárvédelmi, madártelepítési alapismeretek.	Elsajátítani a madárvédelem évszakhoz kötődő tennivalóit. Madárkalács készítése.
Növényi eredetű anyagok vizsgálata.	Felismertetni a vizsgálódáshoz szükséges anyagokat, eszközöket, elsajátítani balesetmentes használatukat. Gyakoroltatni a vizsgálódás menetét. Megismertetni a vizsgálódások leírásának, ábrázolásának és tapasztalataik rögzítésének formáját, módját.

II. Téma: Tájékozódás a környezetünkben és a térképen

Cél:

- Kiterjeszteni a tanulók tájékozódásra vonatkozó ismereteit, továbbfejleszteni az ezekkel kapcsolatos készségeit.
- Megláttatni a térkép ábrázolásmódja és a valóság közötti összefüggést.
- Felismertetni a térképi ábrázolás korlátait.
- Megismertetni a térkép jelrendszerét és használatában megfelelő begyakorlottságot szereztetni a tanulókkal.
- Megalapozni a szemléleti térképolvasást.
- Fejleszteni az ismeretszerzési, feldolgozási képességeket a térképi ismeretek használatával.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A térkép. Világtájak a valóságban és a térképen. A domborzat és a vizek térképi ábrázolása. A megyetérkép. A tájékozódás gyakorlása Magyarország térképén.	A tájékozódással kapcsolatos ismeretek rendszerezése. A valóság és a térkép összevetése. Vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről. Eligazodás a domborzati-vízrajzi, közigazgatási, egyszerű tematikus és a lakóhelyi környezetet ábrázoló térképeken. A térkép jelkulcsának használata. A térképolvasás lépéseinek alkalmaztatása a szemléleti térképolvasás szintjén.

III. Téma: Az időjárás, az éghajlat. A talaj.

Cél:

- Kibővíteni, rendszerezni a tanulók időjárással kapcsolatos megfigyeléseit.
- Felismertetni az időjárási jelenségekben megjelenő törvényszerűségeket, kölcsönhatásokat.
- Megismertetni az időjárás elemeinek szerepét az időjárás alakulásában.
- Ráébreszteni a tanulókat az időjárás változékonyságára és az éghajlat viszonylagos állandóságára.
- Bemutatni hazánk éghajlatának jellemzőit. Jártasságot kialakítani az éghajlattal kapcsolatos információk feldolgozásában. (Tematikus térképek, diagramok.)
- A talaj jelentőségének felismertetése.
- A talajvédelem fontosságának megérttetése.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A levegő hőmérséklete és mérése.	Megfigyelésekkel, észlelésekkel nyomon követni az időjárás

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A szél és a csapadék. Időjárási térképek vizsgálata. Az időjárás és az éghajlat. Hazánk éghajlata. A talaj és vizsgálata.	<p>elemeinek térbeli és időbeli változásait, kölcsönhatásait. Kísérletekkel alátámasztani a természetben tapasztalható jelenségeket, folyamatokat.</p> <p>A halmazállapot változásokról tanultak összekapcsolása az időjárási jelenségekkel.</p> <p>Számításokkal alátámasztani a hőmérséklet napi-, évi ingadozását, a középhőmérséklet alakulását.</p> <p>Tematikus térképek, diagramok elemzésével összegyűjteni hazánk éghajlatának jellemzőit.</p> <p>A talaj összetevőinek vizsgálata. A talaj és a növénytermesztés összefüggéseinek felismertetése. A talaj védelmének indoklása. Rendszeres megfigyelések, mérések, vizsgálódások végeztetése önállóan és csoportmunkában, tanári segítséggel.</p>

IV. Téma: A változó földfelszín

Célok:

- Kibővíteni, rendszerezni a tanulók felszíninformákra vonatkozó ismereteit.
- Felismertetni a földfelszín változásait okozó fizikai, kémiai jelenségeket.
- Megértetni a változások törvényszerűségeit a külső erők felszínformálása kapcsán.
- Megismertetni a felszíninformák kialakulásának folyamatát, a talaj keletkezését.
- A környezetben lejátszódó folyamatok időbeliségének felismertetése.
- Észrevetetni az emberi tevékenység felszínformáló hatását.
- Alakítani a tanulók felelős magatartását a táj, a környezet megóvása érdekében.
- Felkelteni érdeklődésüket a földrajzi-környezeti adottságok iránt.
- Az információhordozók használatában való begyakorlottság alakítása egyéni és csoportmunkák során.
- Az alapvető szakkifejezések megismertetése és helyes használatának gyakoroltatása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>A hegységek keletkezése,</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyűrthegységek, – röghegységek, – vulkáni hegyek. <p>A síkságok (alföldek) kialakulása.</p> <p>A földfelszín közetei.</p> <p>A kőzetek vizsgálata.</p> <p>A talaj keletkezése.</p> <p>Talajfajták.</p> <p>Folyóvizek, állóvizek.</p> <p>Felszín alatti vizek.</p> <p>A víz körforgása.</p> <p>A belső és a külső erők.</p>	<p>Oksági kapcsolatok felismertetése a fizikai, kémiai változások és a földrajzi jelenségek között.</p> <p>A földfelszínnel és kialakulásával kapcsolatos konkrét fogalmak kialakítása, kísérletekkel, megfigyelésekkel, elemzésekkel, általánosításokkal.</p> <p>A fogalmak közötti kapcsolatok észrevetése.</p> <p>Csoportosítások, rendszerezések végzése – tanári segítséggel.</p> <p>A földfelszín kialakulásában résztvevő folyamatok értelmezése, leírása – egyidejűségük, egymásutániségük érzékeltetése. Rajzos ábrázolásuk.</p> <p>A szakkifejezések pontos használata.</p> <p>Tájékozottság alakítása az információhordozók önálló használatában:</p> <p>homokasztali munkákban, kép-, ábraelemzésekben, egyszerű kőzet és talajvizsgálatokban, tematikus térképek leolvasásában.</p> <p>Az együttműködés készségeinek alakítása az ismeretszerzésben, az ismeretek feldolgozásában, alkalmazásában.</p>

V. Téma: Állatok a házban és a ház körül

Cél:

- Felismertetni az ember tudatos és tervszerű munkáját a háziasítás évezredes folyamatában.
- Bővíteni a tanulók tudását legfontosabb haszonállataink, a házban és a ház körül élő állatok szervezetének, életmódjának és hasznosításának ismeretében.

- Továbbfejleszteni természettudományos gondolkodásukat az oksági összefüggések felismertetésével, tudatosításával és magyarázatával.
- Megismertetni az egészséges és emberséges állattartás tudni és tennivalóit.
- Formálni szemléletüket, értékrendjüket a tudomány szerepének és képviselőinek megítélésében.
- Továbbfejleszteni önállóságukat az ismeretszerzésben, megfigyelések, kísérletek végzésében, és gyakoroltatni az állatok szervezetével kapcsolatos megismerési algoritmusokat.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Háziasítás története.	Feltárni a háziasítás életmódbeli változásainak következményeit és a fajtabővülés jelentőségét.
Legkedvesebb és legjelentősebb háziállataink: kutya, házimacska, házisertés, szarvasmarha, ló, házityúk, házikacsa testfelépítése, életmódja és hasznosítása.	Felismertetni a háziállatokat küllemi sajátosságaik és jellegzetes szerveik segítségével. Háziállatok szervezetével kapcsolatos megfigyelések, vizsgálódások végzése, feljegyzések készítése. Megértetni a szervek felépítése és működése, valamint az életmód és a szervezet oksági kapcsolatait.
A háziállatok testanyagainak és termékeinek szerepe az ember táplálkozásában.	Megismertetni a tanulókkal az állati eredetű tápanyagok táplálkozásban betöltött szerepét és fogyasztásuk egészségvédelmi szabályait. Tudatosítani a helyes fogyasztói magatartás fontosságát, gyakoroltatni formáit.
A háziállatok tenyésztése.	Elsajátíttatni az állattartás alapismereteit, kialakítani az emberséges bánásmód igényét és gyakorlatát.
A házban és a ház körül élő állatok: házi veréb, füstifecske, házi egér, vándorpatkány élőhelye, külleme, testfelépítése, életmódja, kapcsolata az emberrel.	Feltárni a házban és a ház körül élő állatok élőhelye-életmódja és szervezete közti összefüggéseket.
Állatcsoportok: gerincesek, madarak, emlősök, ragadozók, patások, rágcsálók közös jellemzői. Állati eredetű anyagok vizsgálata.	Fejleszteni a tanulók rendszerező képességét az állatcsoportok közös tulajdonságainak összegyűjtésével, lényeges jegyeik kiemelésével. Továbbfejleszteni a tanulói önállóságot a vizsgálódások végzésében, tapasztalatainak rögzítésében.
Pasteur, Högyes Endre, Koch Róbert munkássága.	Bemutatni a tudomány eredményeit, kiemelkedő tudósok munkásságát. Anyaggyűjtés, kiselőadás készítése tanári segítséggel.

VI. Téma: Tavasz a kertben

Cél:

- Felkelteni a tanulók érdeklődését a tavaszi kert életében bekövetkező változások és okaik iránt.
- Megláttatni a tavaszi kertben az élővilág szépségét, sokszínűségét és kapcsolatrendszerét.
- Bővíteni a tanulók növénysszervezettani és táplálkozásbiológiai ismereteit.
- Megismertetni a kert állatainak szervezetét, életmódját és az életközösségben betöltött szerepét.
- Ráébreszteni a tanulókat a "hasznos" és "káros" élőlény egyoldalú (emberi szempontú) megítélésének helytelenségére.
- Felismertetni a termesztés során felhasznált vegyszerek veszélyét, a biokultúra meghonosításának fontosságát. Úgy formálni a tanulók szemléletét, hogy a biokultúra elkötelezett híveivé váljanak.
- Megfelelő szintű jártasság kialakítása a természettudományos megismerési módszerek használatában.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Élet a tavaszi kertben.	Megláttatni az éghajlat, a talaj és a növények

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A tavaszi kert dísnövényének: tulipán és haszonnövényeinek: vöröshagyma, burgonya, veteményborsó és bab testfelépítése élete és hasznosítása.	életfolyamatainak összefüggéseit. Felismertetni a növényeket lényeges megkülönböztető jegyeik alapján. Alkalmaztatni a tanulók meglévő növényanatómiai és élettani ismereteit. Tudatosítani a növények tápanyagtartalma felhasználása és az egészséges táplálkozás közti kapcsolatokat.
A kert gyakori állatait: a földigiliszta, a májusi cserebogár, burgonyabogár testfelépítése, életmódja, kártétele és az ellene való védekezés.	Feltárni az élőhely, az életmód és a szervezet, valamint az egyedfejlődés és a kártétel közti oksági összefüggéseket. Algoritmus használata az állatok jellemzése során.
Gyűrűsférges, ízeltlábúak, rovarok, bogarak közös jellemzői.	A megismert állatok rendszerezése.
A biokultúra célja, lényege.	A vegyszermentes termesztés fontosságának tudatosítása.

Követelmények a tanév végén

Az 5. évfolyam végén a tanuló:

- legyen képes a természeti formák, élőlények, egyszerű jelenségek, folyamatok megfigyelésére, tapasztalatainak összegzésére és ismertetésére,
- tudjon tanári irányítással egyénileg és csoportban dolgozni,
- legyen képes az élő és élettelen világ ok-okozati összefüggéseinek felismerésére, példákkal történő illusztrálására,
- használja megfelelő biztonsággal a szaknyelvet és az önálló ismeretszerzés megismert technikáit
- ismerje a térkép ábrázolásmódja és a valóság közötti kapcsolatot,
- a térkép jelkulcsának használatával igazodjon el – elemi szinten – Magyarország domborzati-vízrajzi, közigazgatási és egyszerű tematikus térképein,
- ismerje az időjárás elemek területi, időbeli változásai közötti összefüggéseket,
- fogalmazza meg, milyen az aktuális időjárás,
- tudjon különbséget tenni az időjárás és az éghajlat között,
- ismerje hazánk éghajlatának jellemzőit,
- ismerje fel a legfontosabb felszíninformákat a valóságban és a térképen,
- ismerje fel leírásból, jellemző álló- vagy mozgóképről hazánk nagytájait. Értse a felszínük kialakulásában résztvevő folyamatok egymásutánosságát, összhatását,
- tudjon példákat mondani a haza nagytájak természeti-társadalmi-környezeti értékeire,
- legyen képes felismerni, megnevezni és jellemezni az őszi és a tavaszi kertben megismert élőlényeket,
- ismerje és hasznosítsa a gyümölcs- és zöldségfélék táplálkozásban betöltött szerepét, fogyasztásuk egészségügyi szabályait,
- tudja, hogy a kert élőlényei környezetükkel és egymással szoros kapcsolatban, kölcsönhatásban élnek,
- ismerje az ember természetformáló munkáját a kultúrnövények kialakulásának és az állatok házasításának folyamatában,
- ismerje fel és tudja jellemezni a megismert állatok küllemét, testfelépítését, életmódját és az emberhez való kapcsolatát,
- ismerje a háziállatok tenyésztésének célját és az egészséges állattartás ismérveit,
- rendelkezzen a növényi és állati termékek fogyasztásának elemi egészségügyi ismereteivel és gyakorlatával,
- sajátítsa el és használja a mindennapi életében a helyes fogyasztói magatartás ismereteit,
- törekedjen a kulturált és emberséges állattartás, valamint az állatvédelmi szabályok betartására,
- ismerje fel a környezetében tapasztalható környezetkárosító tevékenységeket, folyamatokat,
- értse és tudja, hogy élő és élettelen környezetének állapotáért ő is sokat tehet.

6. ÉVFOLYAM

Időkeret: Évi óraszám: 92 óra
Heti óraszám: 2,5 óra

Hazai tájak életközösségei

I. Téma: Élet az erdőben

Cél:

- Megláttatni a hazai erdők szépségét, sokszínűségét. Felkelteni a tanulók érdeklődését az erdei életközösség élőlényei, évszakokhoz kötődő változásai iránt.
- Fejleszteni a tanulók ökológiai szemléletét az erdő élőlényeinek és az életközösségben betöltött szerepük megismertetésével.
- Tudatosítani és megértetni az élőlény és a környezet, az életmód és a szervezet, a testfelépítés és a működés oksági összefüggéseit.
- Megismertetni a hazai erdők gazdasági értékét, veszélyeztetettségét.
- Érdeklődést kelteni hegyvidéki erdeink nemzeti parkjai iránt.
- Elsajátíttatni olyan magatartást, viselkedésmintát, mely az erdei életközösség védelmét szolgálja.
- Fejleszteni a tanulók felelősségtudatát és tenni akarását az erdő kincseinek megőrzése, gyarapítása érdekében.
- Lehetővé tenni aktív részvételüket erdővédelmi munkálatokban.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>Hazai erdőségeink földrajzi helye, kialakulása, gyakori erdőtípusainak jellemzői.</p> <p>Az erdőszintek legjellemzőbb növényeinek: kocsánytalan tölgy, erdei fenyő, gyepürózsa, kökény, erdei pajzsika, seprűmoha, hóvirág faji jellemzői, igénye, testfelépítése és hasznosítása.</p> <p>Az erdő gombáinak: erdőszéli csiperke, gyilkos galóca testi felépítése, életmódja</p> <p>A gombafogyasztás szabályai.</p> <p>Gombák, mohák, harasztok, nyitvatermők, kétszikűek, zárvatermők.</p> <p>Az erdő állatainak: szarvasbogar, gyapjas lepke, koronás keresztes pók, közönséges kullancs, éti csiga, erdei egér, szécinege, nagy tarkaharkály, erdei fülesbagoly, róka, vaddisznó, gímszarvas faji jellemzői, testfelépítése, életmódja, élettere és szerepe az erdő életközösségében.</p> <p>Puhatestűek, ízeltlábúak, rovarok, bogarak, lepkék, pókszabásúak,</p>	<p>Tudatosítani a földrajzi helyzet, a környezeti tényezők, valamint a növények igénye és előfordulása közti oksági összefüggéseket.</p> <p>Felismertetni és a növényi algoritmus segítségével jellemezni az erdőszintek növényeit.</p> <p>Megláttatni a növények, növénytársulások hasonlóságait, különbségeit, életközösségben betöltött szerepét.</p> <p>Felismertetni az ehető és mérgező gombapárok hasonlóságainak veszélyét.</p> <p>Tudatosítani a gombák szerepét az életközösségben és a mindennapi életben.</p> <p>Megismertetni a gombafogyasztás szabályait, és beláttatni megtartásának fontosságát.</p> <p>A megismert élőlények besorolása a megfelelő rendszertani kategóriákba.</p> <p>Küllemi sajátosságaik alapján felismertetni és jellemezni a megismert állatokat.</p> <p>Feltárni a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közti oksági összefüggéseket.</p> <p>Tudatosítani az erdő élőlényeinek sokirányú kapcsolatrendszerét és szerepét az életközösségben.</p> <p>Erdei táplálékláncok összeállítása.</p> <p>A megismert állatok rendszerezése.</p>

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
gerincesek, madarak, emlősök. Az erdő szerepe, gazdasági jelentősége, veszélyeztetettsége. Hegyvidéki erdők nemzeti parkjai: Bükki NP, Duna-Ipoly NP. Az erdő élőlényének vizsgálata.	Megláttatni az erdő hasznát, a bioszférában betöltött szerepét, bemutatni veszélyeztetettségét. Tudatosítani a nemzeti parkok szerepét, bemutatni értékeit. Kíváncsiságot ébresztetni megismerésükre, felkeresésükre. Elsajátíttatni a kulturált erdőjárás szabályait. Gyakoroltatni a vizsgálódásokhoz szükséges eszközök balesetmentes használatát, a vizsgálódás menetének és időrendjének betartását.

II. Téma: A vizekben és a vizek partján

Célok:

- Felkelteni a tanulók érdeklődését a vizek és vízpartok sajátos életfeltételei és élőlényei irányt.
- Megláttatni a környezeti tényezők, az élőlények igénye és területi elrendeződésük összefüggéseit, valamint a vízi és a vízparti élőlények sokszínű kapcsolatrendszerét, elválaszthatatlanságát.
- Megértetni az élőlények szervezetének és életmódjának hasonlóságaiban a környezethez való alkalmazkodás ökológiai magyarázatát.
- Felismertetni a folyók és állóvizek szerepét a bioszférában.
- Bemutatni a vízszennyezés forrásait és veszélyét, felismertetni a lokális vízszennyezés globális következményeit.
- Megismertetni a hazai vízi világ megőrzésére hivatott nemzeti parkok nevét, földrajzi helyét és természeti értékeit.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Vizek, vízpartok életfeltételei. Baktériumok, növényi, állati jellegű egysejtűek teste és élete. Vízben élő növények, állatok: fonalas zöldmoszat, hínáros békaszőlő, orvosi pióca, kecskerák, tavi kagyló, ponty, lesőharcsa külleme, testfelépítése, életmódja, táplálkozási kapcsolatai. A vízparti növénytársulások legjellemzőbb növényeinek fehér fűz, nád, fekete nyár és a vízpartok legjelentősebb állatainak: kecskebéka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, vidra, gyötrő szúnyog, szitakötők külleme, testfelépítése, életmódja. Moszatok, egyszikűek, zárvatermők, gyűrűs férgek, puhatestűek, ízeltlábúak, rovarok, rákok, gerincesek, halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök közös tulajdonságai. A vízszennyezés forrásai, következményei. A vizek öntisztulása, védelme.	Összehasonlítással megláttatni a víz és a vízpart életfeltételeinek hasonlóságait és különbségeit. Felismertetni és jellemeztetni a megismert növény- és állatfajokat. A növényi és állati szervek felépítése és működése közti összefüggések megérttetése, bizonyítása. A vízi élethez való alkalmazkodás példákkal történő illusztrálása. Példákkal bizonyítani a vizek és vízpartok élőlények sokrétű kapcsolatait. Szakkifejezések helyes használata. Érdekességek gyűjtése, kiselőadások készítése a megismert állatok életéről. A víz és a vízpart megismert élőlények csoportosítása, rendszerezése. Megláttatni az édesvizek jelentőségét, és egyre növekvő veszélyeztetettségét. Megértetni, hogy a vizek öntisztulási folyamatai végesek.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Tavak, folyók területén kialakított nemzeti parkok: Fertő-Hanság NP., Duna-Dráva NP. természeti értékei.	Kialakítani a nemzeti parkok meglátogatása iránti igényt.
Híres természettudósaink: Kitaibel Pál és Hermann Ottó.	Kiselőadás készítése természettudósain életéről és munkásságáról.
A vízi világ élőlényének vizsgálata	A fegyelmezett vizsgálódás és balesetmentes eszközhasználat gyakoroltatása.

III. Téma: Füves területek élővilága

Célok:

- Megláttatni a korábban megismert életközösségek élőhelyei, életfeltételei és élőlényei közötti hasonlóságokat, különbségeket. Tudatosítani a különbségek okát.
- Megértetni a kedvezőtlen környezet és az élőlények életmódja, alkalmazkodása közti összefüggéseket.
- Megismertetni az életközösség tipikus élőlényeit, táplálkozási kapcsolatait.
- Megláttatni a füves területek életközösségeinek szerepét, felismertetni élőhelyük szűkülésének és pusztulásának okait.
- Feltárni a természetes és mesterséges életközösség hasonlóságait és különbségeit.
- Megismertetni a legfontosabb szántóföldi növények igényét, testfelépítését, termesztését és hasznosítását.
- Vágyat ébreszteni a füves puszták nemzeti parkjainak felkeresésére.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Füves területek, környezeti tényezők, életfeltételei.	Értelmeztetni a környezeti tényezők, az életfeltételek és az élőlények életmódja közti összefüggéseket.
A füves puszták jellegzetes növényeinek: angolperje, nádperje, pongyolapitypang, mezei zsálya és a parlagfű előfordulása, igénye, faji jellemzői.	A megismerési algoritmusok használata a növények jellemzésénél.
A mezőgazdasági kultúrnövények: búza, kukorica, napraforgó, cukorrépa habitusa, jellegzetes szervei, termesztése, hasznosítása.	Képek, újságcikkek gyűjtése a kultúrnövények gazdasági értékeiről, termesztéséről és feldolgozásáról.
Egyszikűek, zárvatermők közös jellemzői.	A megismert növények rendszerezése.
Az életközösség állatainak: olaszskáka, zöld lombszöcske, zöld varangy, ürge gyík, mezei nyúl, fécán, fehér gólya külleme, szervezete, életmódja, egyedfejlődése.	Tudatosítani a kedvezőtlen életfeltételek és az élőlények alkalmazkodásának fontosságát és jelentőségét a faj fennmaradásában. A mező állatainak felismertetése, algoritmusok használata az állatok jellemzésénél.
Ízeltlábúak, rovarok, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök közös tulajdonságai.	A mezei állatok besorolása a megismert rendszertani kategóriákba.
Az életközösség veszélyeztetettsége, gondozása, védelme.	Feltárni a füves élőhelyek területi szűkülésének veszélyét.
A Kőrös-Maros NP. és a Hortobágyi NP. természeti értékei.	Kedvet ébreszteni egy nemzeti park meglátogatására.

IV. Téma: Tájékozódás a Földön

Célok:

- A tájékozódásról tanultak kiterjesztése a földgömbi ismeretek elsajátításával.
- A tájékozódáshoz szükséges szempontok – irány és távolság – megerősítése a földrajzi fókuszát megismertetésével, használatával.
- A térbeli elvonatkoztatás képességének továbbfejlesztése árnyaltabb és biztonságosabb képzetek kialakításával.
- A természettudományos gondolkodáshoz szükséges képességek alapozása a természeti folyamatok, összefüggések, törvényszerűségek megismertetésével.
- A kulcskompetenciákkal kapcsolatos képességek alapozása.
- Az értelmes, összefüggésekre épülő tanulás eljárásainak gyakoroltatása a tankönyvi és egyéb információhordozók felhasználásával.
- A tanulás iránti motiváció felkeltése, fenntartása örömteli tanulási élményekkel.
- A környezettudatos magatartás alapozása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Mi van a Föld felszínén? A szélességi körök. A hosszúsági körök. A földrajzi fókuszát. Kontinensünk Európa, hazánk helye Európában. A nappalok és éjszakák váltakozása. Éghajlati övezetek. Az éghajlatot alakító, módosító tényezők. Európa éghajlata.	Bővíteni a tájékozódással kapcsolatos ismereteket a földrajzi fókuszát megismertetésével. Hazánk földrajzi helyzetének meghatározása. A helymeghatározás lépéseinek begyakoroltatása. Megismertetni a tanulókat a Föld gömb alakjával és a gömb alak miatt kialakuló éghajlati övezetességgel. A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggések megvilágítása. A Föld Nap körüli keringésének és a tengelyferdeség szerepének felismertetése az évszakok kialakulásában. Az égitestek (Nap, Föld) helyzetének modellezése a különböző napszakokban és évszakokban. A Nap napi és évi látszólagos mozgásának megfigyeltetése az égbolton. Az éghajlati övezetek jellemzése. Az éghajlatot kialakító tényezők hatásának megfigyeltetése diagramokon és tematikus térképeken.

V. Téma: Hazánk: Magyarország

Cél:

- A tájékozódás kiterjesztése a magyarországi nagytájakra.
- A kialakulásukban résztvevő folyamatok megértetése.
- Összefüggések megvilágítása a kialakulásuk folyamatai és mai felszínük között.
- Képet adni az egyes tájak felszínéről, éghajlati jellemzőiről, vizeiről, legfontosabb környezeti értékeiről.
- Az alapvető földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok térbeli elhelyezése.
- A földrajzi környezetre kifejtett egyéni, társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismerése – a megoldási módok keresése.
- A hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismertetésével a hazánkhoz való kötődés alakítása, a nemzettudat fejlesztése.
- Magyarország nemzetközi hírnevének megismertetése, tudatosítása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Hazánk a Kárpát-medencében. 1. Az Alföld: Nagykunság. Hortobágy. Kiskunság. Mezőgazdaság és élelmiszeripar hazánk legnagyobb táján. Települések az Alföldön.	Hazánk elhelyezése Közép-Európában, a Kárpát-medencében. A felszínfejlődés fő folyamatainak megértése a magyarországi tájak példán. Kép kialakítása a nagytájokról, a földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezésével és feldolgozásával egyéni és csoportmunkában – a lényeg kiemelésével, a hasonlóságok és különbségek észrevételével,

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
2. A Kisalföld. 3. Az Alpokalja. 4. A Dunántúli-dombság. 5. A Dunántúli-középhegység. Élet a hegységekben. A Balaton. 6. Az Északi-khg. Élet az Északi-khg.-ben és a medencékben. Az adott tájaknál a Hortobágyi-, Kiskunsági-, a Fertő-Hanság-, Balaton-felvidéki-, Őrségi-, Aggteleki- Nemzeti Park. (A többi a 6. évfolyamos természetismeret tantervben: az erdő, a vizes élőhelyek, a mező életközösségeinél) Budapest.	– ábrák, képek adatsorok diagramok elemzésével, összehasonlításokkal, – tények, szöveges információk ábrázolásával, – következtetések megfogalmazásával. Az életmódban, szokásokban bekövetkezett változások érzékeltetése példák segítségével. A magyarországi nagytájak összehasonlítása. Hasonló és eltérő földrajzi jellemzőik megkeresése. A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatainak, összefüggéseinek felismertetése példákon keresztül. Annak beláttatása, hogy a környezet megóvásáért mi is felelősek vagyunk. A személyes cselekvés gyakorlatának és lehetőségeinek vizsgálata konkrét példákon. Az alapvető szakkifejezések használata. A topográfiai fogalmak leolvasása a térképről, elhelyezése a munkatérképen. Gyűjtemények, tablók közös összeállítása közvetlen irányítással: a magyarországi tájakról, településekről, nemzeti parkokról, a fővárosról.

Követelmények az évfolyam végén

A 6. évfolyam végén a tanuló:

- legyen képes mérések, vizsgálódások önálló végzésére, a megszerzett tapasztalatok elemzésére, összegzésére és a mért adatok értékelésére,
- tudjon vizsgálatokat, egyszerű kísérleteket – leírás alapján – fegyelmezetten az érintésvédelmi, tűzvédelmi és balesetvédelmi szabályok betartásával végezni,
- használja megfelelő biztonsággal a szaknyelvet,
- legyen képes a konkrét tényektől, jelenségektől, összefüggésektől elvonatkoztatni, általánosítani,
- ismerje fel, értse, és tudja példákkal bizonyítani az élő és élettelen világ oksági összefüggéseit,
- tudjon tájékozódni a Földön: a kontinensek, óceánok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározásával, valamint a földrajzi fókuszok segítségével,
- helyezze el Magyarországot Európában és a mérsékelt éghajlati övezetben,
- ismerje a Föld gömb alakja és az éghajlati övezetek kialakulása közötti oksági összefüggést,
- tudja megmagyarázni a Föld tengely körüli forgásával a nappalok és éjszakák váltakozását,
- ismerje fel a Nap-Föld viszonyának modellezése segítségével a Föld Nap körüli keringése (tengelyferdesége) és az évszakok kialakulása közötti összefüggést,
- tudjon példákat mondani a földfelszín kialakulásában, a talaj keletkezésében résztvevő folyamatokra, ismerje fel egymásutánosságukat vagy egyidejűségüket,
- ismerje a felszín, az éghajlat és a folyók jellemzői közötti összefüggéseket,
- ismertesse a víz körforgásának, a külső vizek munkájának folyamatait,
- válasszon ki jellemzői alapján néhány könnyen felismerhető kőzetet,
- ismerje a hazai életközösségek területi elhelyezkedését, az élőhelyek környezeti tényezőit, életfeltételeit,
- ismerje fel, nevezze meg, és a megismerési algoritmusok segítségével tudja jellemezni hazánk életközösségeinek élőlényeit,
- ismerje az élőlények egymás közötti kapcsolatait, az életközösségben betöltött szerepét,
- értse és tudja példákkal bizonyítani az élőlények igénye és előfordulása; környezete, szervezete és életmódja, a szervek felépítése és működése közötti ok-okozati összefüggéseket,
- legyen képes az életközösségek élőlényeit a megismert rendszertani kategóriákba besorolni,
- tudjon egyszerű táplálékláncokat összeállítani,
- tudatosuljon benne a megismert élőhelyek és élőlények veszélyeztetettsége,
- ismerje a nemzeti parkok értékmegőrző szerepét és legjellemzőbb természeti kincseit,
- lássa a természet védelmének fontosságát,

- rendelkezzen környezettudatos szemlélettel és magatartással,
- ismerje és becsülje hazánk tudósainak életét, munkásságát.

Kimeneti követelmények a 6. évfolyam végén

A 6. évfolyam végén a tanuló:

- tudja, hogy az élőlények elválaszthatatlanok környezetüktől és egymással is szoros kapcsolatban élnek,
- ismerje közvetlen környezete és a hazai tájak életközösségeinek földrajzi helyzetét, életfeltételeit és legjellemzőbb élőlényeit,
- legyen képes küllemi sajátosságai alapján az élőlények felismerésére, megnevezésére és jellemzésére,
- ismerje az élőlények életközösségben betöltött szerepét és táplálkozási kapcsolatait,
- tudjon egyszerű táplálkozási láncokat összeállítani,
- vegye észre, és tudja példákkal illusztrálni az életközösségekben megismert ok-okozati összefüggéseket,
- sajátítsa el az élőlények rendszerezéséhez szükséges ismereteket, és tudja a megismert élőlényeket megfelelő kategóriákba sorolni,
- ismerje hazánk természeti értékeit, lássa az élőhelyek és élőlények veszélyeztetettségét, érezzen irántuk felelősséget,
- rendelkezzen a környezettudatos magatartás elemeivel,
- tudjon tanári segítséggel méréseket, vizsgálódásokat végezni, tapasztalatait a megadott szempontok alapján összegezni,
- mondjon példákat a megismert kölcsönhatásokra, folyamatokra: a felszínformálódásra, a felszín – vizek jellemzői; az éghajlat – (vizek) – természetes növénytakaró – talaj közötti összefüggésekre,
- legyen jártas a földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezésében, feldolgozásában: a lényeg kiemelésében, hasonlóságok és különbségek észrevételében; adatok, adatsorok, diagramok, ábrák elemzésében, tények, információk ábrázolásában,
- tájékozódjon elemi szinten, a térképen – Magyarország térképén; a földgömbön – a földrajzi fókuszát segítségével,
- használja a térképet egyszerű földrajzi ismeretek megszerzésére,
- ismerje Magyarország nagytájainak leglényegesebb jellemzőit, tudjon példákat mondani a hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági-környezeti értékeire,
- sorolja fel és mutassa meg a földgömbön a kontinenseket, óceánokat,
- tudjon szemléletes képet adni az éghajlati övezetekről,
- legyen jártas a megfigyelések, kísérletek eszközeinek kiválasztásában, balesetmentes használatában a leírt munkafolyamat fegyelmezett és pontos végzésében,
- tudja használni az élőhelyek és az élőlények megismerési algoritmusait,
- rendelkezzen megfelelő jártassággal az önálló ismeretszerzés módszerének használatában.

Egészségtan 6. osztály

1. téma: A kiskamasz szervezete és a tennivalók

Cél:

- Felkelteni a tanulók érdeklődését szervezetük felépítése, működése és változásai iránt. Megláttatni a szervezetében zajló változások okát és következményeit.
- Segítséget nyújtani a változások kellemetlenségeinek csökkentésében.
- Tudatosítani a környezet, az életmód, és az egészség ok-okozati összefüggéseit.
- Kialakítani az egészséges életvitel igényét, és szokásrendszerét.
- Elsajátíttatni és gyakoroltatni a segítőkész emberi magatartás, valamint az elsősegélynyújtás elemi ismereteit.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A testkép és a testarányok változása az életszakaszokban.	Megértetni a fejlődésbeli különbségek okait és következményeit
A bőr felépítése, működése és szerepe az emberi kapcsolatokban. Bőrelváltozások és okaik. Bőrápolás és a személyi higiéné. A helyes öltözködés.	Feltárni a bőr felépítése és működése közötti ok-okozati összefüggéseket. Megértetni a bőrelváltozások okát. Megismertetni a bőrápolás anyagait, eszközeit és módjait. Beláttatni a bőrápolás és az öltözködés szerepét az emberi kapcsolatokban.
A kiskamasz mozgásszervei, testképe. A mozgásszervek fejlődése. Mozgáskultúra. Sport. Napirend.	Tudatosítani a terhelés és a mozgásszervek fejlődése közti összefüggést. Mozgásterv összeállítása. Napirend készítése.
A kiskamasz táplálkozási rendszerének felépítése és működése. A magyar konyha jellemzői. Az egészséges táplálkozás, és szokásrendszere.	Táplálkozási szokások gyűjtése, megvitatása. Étlap készítése hétköznapra, ünnepnapra.
A nemi szervek testbeni helye, és működésváltozása.	Tudatosítani a nemi szervek működésváltozása, a testalkat és a lelki tulajdonságok közti összefüggéseket
A nemi szervek egészsége, személyi higiénája és az öltözködés.	Megismertetni a nemi szervek tisztántartásának anyagait, eszközeit, módjait. Tapasztalatok gyűjtése az alsóruházat anyagairól, használatáról és tisztántartásáról.

2. téma: A kiskamasz személyisége, kapcsolatai és konfliktusai

Cél:

- Felkelteni a tanulók érdeklődését saját személyiségük iránt.
- Tudatosítani az önismeret és az önnevelés fontosságát.
- Segíteni a reális ön-, és társismeret kialakulását.
- Megismertetni a fiúk és lányok eltérő lelki sajátosságait.
- Tudatosítani a kamaszkori konfliktusok okát, megismertetni feloldásuk módjait.
- Kifejleszteni az empátia és a másság elfogadásának képességét.
- Megláttatni a család és a jól választott baráti kör szerepét a személyiség harmonikus fejlődésében.
- Felkelteni érdeklődésüket és kialakítani érzékenységüket az erkölcsi normák elfogadása és gyakorlása iránt.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
A kiskamasz személyiségváltozásai,	Megláttatni a fiúk és lányok személyiségjegyeinek

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
viselkedésformái.	hasonlóságait, különbségeit.
A reális önismeret, a türelem és az önfegyelem, mint az önnevelés eszköze.	Éntérkép készítése.
Mások megismerése, megítélése és a kommunikáció.	Tudatosítani a reális ön-, és társismeret fontosságát, valamint a kommunikáció szerepét a megismerésben.
A barátság, mint a kapcsolati rendszer alapja. A baráti kör szerepe a személyiségfejlődésben. A család szerepe, és főbb funkciói. A kiskamasz helye a családban.	Megláttatni a család és a jól választott baráti kör fontosságát.
Konfliktusok a kapcsolati rendszerekben.	Megismertetni a konfliktusok okát, veszélyét és feloldásuk módjait.

3. téma: Környezeti hatások, veszélyhelyzetek

Cél:

- Felismertetni a környezet szerepét az egészségmegőrzésben.
- Kialakítani az esztétikus és egészséges környezet igényét.
- Megismertetni a veszélyes anyagok (nikotin, alkohol, drogok) szervezetre gyakorolt hatását. Tudatosítani kipróbálásuk veszélyét, és használatuk egészségromboló hatását. Megmutatni a csábítás visszautasításának formáit és lehetőségeit.
- Megismertetni a szenvedélybetegségek jellemzőit, segíteni hasznos szenvedélyek kialakulását.
- Bemutatni a kockázatos és veszélyes viselkedés módjait és következményeit.
- Helyes szokások kialakításával biztosítani az érzékszervek egészséges működését, védelmét.
- Fejleszteni és formálni a tanulók környezetvédő szemléletét, és környezettudatos magatartását.

Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
Az alkoholfogyasztás, a dohányzás és a drogfogyasztás egészségkárosító anyagai, és hatása a fejlődő szervezetre.	Tudatosítani az élvezeti szerek és a drogok szervezetre gyakorolt káros hatását, és kipróbálásuk veszélyét. Visszautasítási stratégiák kidolgozása.
Hasznos és káros szenvedélyek. A szenvedélybetegség jellemzői, személyiségromboló hatása.	Hasznos és káros szenvedélyek viselkedésbeli jellemzőinek megfigyelése, tanári segítséggel kiselőadás összeállítása.
Veszélyforrások és veszélyhelyzetek környezetünkben. Kockázatos és veszélyes viselkedési módok és következményeik. Az érzékszervek szerepe a tájékozódásban, a veszélyhelyzetek felismerésében és a balesetek elkerülésében.	Megláttatni a viselkedés és a következmény közti oksági összefüggést. A veszélyhelyzetek elkerülésének gyakorlása. Feltárni az érzékszervek szerepét a veszélyhelyzetek felismerésében és elkerülésében. Tudatosítani az érzékszervek védelmének és segédeszközök helyes használatának fontosságát. Sebellátási, vérzéscsillapítási gyakorlatok.
Az elsősegélynyújtás elemi ismeretei.	Felismertetni a környezetszennyezés egészségkárosító hatását.
Környezetszennyező tényezők és hatásuk a fejlődő szervezetre. Az egészséges és esztétikus környezet jellemzői.	Kialakítani a környezet és egészségvédelemben való aktív részvétel igényét. Környezetvédő program tervezése, kivitelezése, eredményeinek értékelése.

Követelmények a 6. évfolyamon

A félévben elsajátított ismeretek végén a tanuló

- ismerje a kiskamasz testképének, testarányainak jellemzőit,
- tudja, hogy az egyén fejlődési üteme eltérő, de az átlagtól való eltérés még nem betegség,
- ismerje a kiskamasz bőrének, mozgásszerveinek, tápcsatornájának és nemi szerveinek főbb jellemzőit, változásait és okait,
- sajátítsa el, azokat az életviteli szokásokat, mellyel a változások kellemetlenségei csökkenthetők,
- ismerje a személyi higiéné anyagait, eszközeit és gyakorolja használatukat a mindennapokban,
- tudja ruházatát és lábbelijét az egészséges öltözködés szabályai szerint alakítani, és rendben tartani,
- lássa az aktív mozgás szerepét az egészségmegőrzésben,
- tudjon napi mozgástervet készíteni, és törekedjen betartására,
- legyen képes helytelen táplálkozási szokásainak felismerésére és elhagyására,
- sajátítsa el a kultúrált étkezés szokásainak alapismereteit,
- használja az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismereteit az élelmiszerek, ételek kiválasztásában, étrendje alakításában,
- rendelkezzen reális önismerettel, formálja tudatosan személyiségét,
- törekedjen társai előítéletektől mentes megítélésére, megfelelő baráti kör kialakítására,
- fogadja el a másságot, nyújtson segítséget az arra rászorulóknak,
- vállalja nemiségét, és sajátítsa el a nemi szerepének megfelelő magatartási formákat,
- ismerje az élvezeti szerek, drogok egészségkárosító hatását, legyen képes kipróbálásuk és használatuk elutasítására,
- vállaljon felelősséget tetteiért, segítse társait a káros szenvedélyek és veszélyhelyzetek elkerülésében,
- igényelje a tiszta, szép és egészséges környezetet, s tegyen meg mindent kialakítása és megőrzése érdekében,
- tudjon egyszerű egészség-, és környezetvédő programot összeállítani és megvalósítani,
- ismerje az információszerzés lehetőségeit és formáit, tudja megszerzett ismereteit, tapasztalatait, gyűjtőmunkáját rendszerezni, új formába rendezni.

VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. évfolyam

TARTALOM

RAJZ TANTÁRGYI TANTERV-JAVASLAT	336
Célok és feladatok	336
Fejlesztési követelmények	336
5. évfolyam	337
Belépő tevékenységformák	337
1. Vizuális problémafelvetés	337
2. Természetszemlélet	338
3. Alkotómunka, kifejezés	338
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	339
Követelmények: (5-8. évfolyamban azonos)	339
Tudásszint az 5. évfolyam végén	339
6. évfolyam	340
Belépő tevékenységformák	340
1. Vizuális problémafelvetés	340
2. Természetszemlélet	340
3. Alkotómunka, kifejezés	341
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	341
Tudásszint a 6. évfolyam végén	342
7. évfolyam	342
Belépő tevékenységformák	343
1. Vizuális problémafelvetés	343
2. Természetszemlélet	343
3. Alkotómunka, kifejezés	344
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	344
Tudásszint a 7. évfolyam végén	345
8. évfolyam	345
Belépő tevékenységformák	345
1. Vizuális problémafelvetés	346
2. Természetszemlélet	346
3. Alkotómunka, kifejezés	346
4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	347
Tudásszint a 8. évfolyam végén	347
Az értékelésről	348

RAJZ TANTÁRGYI TANTERV-JAVASLAT

Célok és feladatok

A rajz tantárgy legfontosabb célja a tanulók látáskultúrájának fejlesztése. Ki kell alakítani a gyermekben egy tudatos szemléletmódot. Ennek segítségével képessé kell válnia az őt körülvevő világ vizuális információáradatának feldolgozására. A rengeteg külső ingert tudnia kell felfogni, értékelni, rangsorolni. A környezetét egyre kritikusabban vizsgáló kiskamasz rendkívül fogékony a látható világ jelenségeire. Ezt kell nekünk, rajztanároknak kihasználnunk a feladatok életszerű, könnyen érthető megválasztásával. Ez az egyik legfontosabb tantárgyi motiváció. Fontos eszköz abban, hogy a gyermek szívesen és lelkesen vegyen részt óráinkon. Ébren kell tartanunk az érdeklődését a világ sokszínűsége, értékei iránt. Képessé kell tenni a gyermeket a természet szépségének felismerésére, visszatükrözésére.

A saját képességeivel párhuzamosan az alapvető vizuális jelekkel, eszközökkel és technikákkal is meg kell ismertetnünk a gyermeket. Így képessé válik az önálló megismerésre, befogadásra és alkotómunkára. Az alkotómunkában lehetőséget kell adnunk arra, hogy a neki megfelelő eszközökkel tudja magát tudatosan kifejezni. A tanuló kreativitását elősegítik az egyéni élményeken alapuló feladatok. Ilyenek például a családi események, iskolai rendezvények, sportesemények rajzi megfogalmazásai. Saját élményeinek vizuális formába öntésekor újra átélheti és értékelheti a megtörtént eseményeket. Törekedni kell arra, hogy a gyermek saját ötleteit megvalósíthassa a tanórákon. Az átlagosnál tehetségesebb tanulóknak differenciált feladatokkal kell biztosítanunk az előrehaladásukat. Ezek a feladatok összetettebb, nehezebb megoldási módokat kínálnak az arra képes alkotóknak.

A művészettörténeti ismereteket konkrét feladatokkal kell kapcsolnunk a társzművészetekhez. A történelem a magyar irodalom és az ének-zene tantárgyakkal együtt haladva, közösen kell felébreszteni a gyermekekben az egyetemes kultúrkinccs iránti érdeklődést. Hazánk jelentősebb alkotásain keresztül realisabb képet alakít ki szűkebb és tágabb környezetének viszonyáról. Az egyetemes, a nemzeti és a népi kultúra megismerésével egyre bővül, és színesedik a világról alkotott képe. Mindezek ismeretében egy környezetére igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a célunk.

Fejlesztési követelmények

Oktató-nevelő munkánk során tapasztalhatjuk, hogy a tanulók különböző szinten képesek elsajátítani az új ismereteket. Ennek okai leginkább az egyéni fejlettségük különbségeiben és az adottságaik közti eltérésekben rejtőznek. Figyelembe kell vennünk az életkori sajátosságokat, hiszen a különböző korosztályoktól más-más színvonalú teljesítményt lehet és kell elvárunk. A tanítási órákon mindezek tudatában kell fejlesztenünk a gyermekek képességeit. A befogadó és megismerőképesség mellett alapkövetelmény az alkotóképességek kibontakoztatása. A képességfejlesztés eredményességét nehéz rövid távon lemérni. Ezért célszerű hosszabb távon egy-egy (hasznos jellegű) visszatérő feladattal ellenőrizni munkánk hatékonyságát.

A befogadás és megismerés képessége alapvető fontosságú, hiszen ez a korosztály rendkívül fogékony a vizuális ingerekre. A modern technika elterjedésével a mai tizenévesekre amúgy is hatalmas információhalmaz zúdul nap mint nap. Az audiovizuális és a számítástechnikai eszközök hatékonyabb és gyorsabb megismerést eredményeznek. Ezeket a tkp. virtuális ismereteket kell a bevált (hagyományos) technikai repertoárunkkal kombinálnunk. A gyermek figyelmét tudatosan irányítanunk kell a konkrét feladatokkal. Pontosan megfogalmazott, egyértelmű gyakorlatokkal jól alakíthatók, fejleszthetők a képességek. Ilyen feladatok például a közvetlen természetmegfigyelések, a beállítások utáni tanulmányrajzok. A modelleket nem elég síkban ábrázolni, plasztikai megoldásokra is szükség van. Nagyon fontos, hogy a gyermek kézbe vehesse, megtapogathassa az ábrázolt tárgyakat. A többféle érzékszervvel biztosabb, sokoldalúbb tudás birtokába juthat. A művészettörténeti tanulmányokhoz kapcsolódó feladatok a vizuális memóriát és az önálló ítéletalkotást segítik elő. Az egyes korszakok, stílusok alkotásainak elemzésével tovább bővül a gyermek szókinccse, kifejezőkészsége. Jellemzően egyre bátrabban és realisabban képes értékelni egyes esztétikai produktumokat. Ezt elősegítendő, az alkotó jellegű órák végén mindig hagyjunk időt a közös értékelésre. A gyermekek az elkészült munkák szóbeli, közösség előtti értékelését általában szívesen végzik. Nem a rajztartó mappának, vagy a tanárnak "termelünk" ugyanis, hanem magunk és egymás öröme. Közösségnevelő hatása elvitathatatlan a módszernek. Gyűjtőmunkákkal is sokat tehetünk a tanulók szélesebb látókörének kialakításáért. A környezetére nyitott, annak értékeire fogékony gyermek toleranciája és beleérző képessége is nagyobb, mint társaié. Közös programokkal, kiállítások látogatásával, sőt saját csoportos kiállítás szervezésével is

remek csapatot hozhatunk létre. A közösségen belül az egyén könnyebben megtalálja helyét a társak kritikáinak segítségével.

Az alkotóképességek fejlesztésénél kihasználhatjuk a korosztály fogékonyságát, érdeklődését az új technikák és tevékenységformák iránt. Egy látványosabb megoldás, vagy szokatlan nézőpont könnyen "beindítja" a gyermek fantáziáját. A színek, formák, a részletek aprólékos megfigyelése mellett a korosztályra jellemző egyfajta globális szemlélet. Ez azt jelenti, hogy a szerteágazó, bonyolultabb formákat gyakran tömöríti nagyvonalúan. Jól kihasználhatjuk ezt a redukciós feladatoknál. A gyermek lényeglátása határozottabb ugyanis a felnőttek sémákra épülő gondolkodásmódjánál. Sokkal nagyobb kreativitás jellemző rájuk, előszeretettel nyúlnak egyszerre több anyaghoz is, bátran keverve a technikákat. Ezért kell minél többféle módszert és eszközt adni a kezükbe. A látható világ tükrözése mellett fontosak az elsősorban a fantáziát igénybe vevő feladatok. Ezekben a gyermek rengeteg kötöttségtől mentesül, szabadabban alkothat. A reprodukív és a produktív jellegű munkáknak megfelelő részarányban kell jelen lenni pedagógiai programunkban.

A tantárgy jellegéből adódóan az egyes *tevékenységi formák* az egész iskolaszakaszt átívelik, a fő különbség a megoldásban, a műveleti szintek fejlettségében mutatkozik. Célszerű bizonyos kulcsfeladatokat egy-egy tanév, sőt az egész négyéves periódus folyamán bizonyos változtatásokkal néha megismételteni. Ezekkel a munkákkal hosszabb távon lemérhető a képességek tényleges fejlődése a tanulóknál. A *helyi tanterv* felépítésénél érdemes először ezeket a kulcsfeladatokat eldönteni, és ezekre, valamint az évfolyamokra előre meghatározott művészettörténeti témakörökre felfűzni a konkrét tananyagot.

5. évfolyam

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az egyes fejezetek óraszám
I. Vizuális problémafelvetés	6
II. Természetszemlélet	11
III. Alkotómunka, kifejezés	15
IV. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	5

Belépő tevékenységformák

- Közvetlen megfigyelések természeti formák modellálása alapján.
- Térbeli és színbeli megfigyelések, a látvány értelmezése, vizuális jelekké alakítása.
- Az ábrázolási konvenciók alapjainak megismerése.
- Ritmusgyakorlatok és felületképzés grafikai elemekkel.
- Forma és funkció összefüggésének felismerése az ember alkotta tárgyakon.
- Lényegkiemelés, kompozíciós alapelvek megértése, elsajátítása.
- A művészeti ágak megismerése, műalkotások elemzése az adott művészettörténeti korszakokban.

1. Vizuális problémafelvetés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
A legegyszerűbb vizuális jelek.	A pont, a vonal és a folt kifejezési lehetőségei. Egyszerű vonalas kompozíciók készítése. (vizuális megismerőképesség)
A kompozíciók fajtái.	Statikus és dinamikus kompozíciók készítése a megismert vizuális jelekből. A kompozíciós hangsúlyozás eszközei. (észlelési-érzékelési fogékonyság, egyensúlyérzék)
A megjelenítés, átírás, redukció alapjai.	A vázolás, egyszerűsítés összefüggései. (alkotóképességek)
A formák fajtái, jellemzői.	A formakarakter, részforma, befoglaló forma alapfogalmak megismerése, tudatos alkalmazása. (befogadóképesség, formaérzék)

Követelmények:

- Ismerje a legalapvetőbb vizuális jeleket.
- Ismerje és tudja alkalmazni őket a különböző anyagok, formák ábrázolásakor.
- Ismerje meg a síkszerű ábrázolás alaptörvényeit, jellemzőit.
- Tudjon vetületi ábrát készíteni hasábszerű (geometrikus) formákról.
- Tudatos kompozíciók készítése mesterséges formákból.

2. Természetszemlélet

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
A természeti forma.	Szimmetria és aszimmetria a természeti formákon. Tanulmányrajzok készítése termésekről, gyümölcsökről. (megfigyelőképesség, alkotóképességek)
Sík és tér.	A síkszerűség és térmélység összefüggése a természeti formákon. Természeti formák hosszmetzeti és keresztmetzeti rajzai. (megfigyelőképesség, vizuális memória)
A tónusok.	Természeti forma és a környezet viszonyának kifejezése tónusokkal. A fény-árnyékhatások, irányfény, szórtfény ábrázolása grafikai eszközökkel. (megismerőképesség, alkotóképességek)
A színek.	Alapvető színrendszerek megismerése. Egyszerűbb színkeverési feladatok. (érzékelési-észlelési fogékonyság, színérzék)

Követelmények:

- Egyszerű természeti formák vonalas és tónusos ábrázolása (monokróm).
- Egyszínű tónusos tanulmányok ceruzával, akvarellal és temperával.
- Ismerje a súrolófény és a szórt fény közti különbséget.
- Tudjon egyszerű kompozíciókat létrehozni természeti formákból.
- Tudjon kifejezni a grafika eszközeivel különböző faktúrákat.
- A forma és funkció kapcsolata, értelmező-magyarázórajzok készítése.
- Dombormű készítése apróbb formák lenyomataival.
- A 6-os színek színeinek megfestése, ismerete.

3. Alkotómunka, kifejezés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Absztrakció és redukció.	A látható jelenségektől való elvonatkoztatás. A tárgyak és jelenségek leegyszerűsítése lényegkiemeléssel, a felesleges részletek elhagyásával. (formaérzék, ritmusérzék, vizuális fantázia)
A verbalitás és vizualitás kapcsolata. Az illusztrációk.	A megértett szöveg (pl. irodalmi alkotás) vizuális jelekkel történő megjelenítése. Lényegkiemelés, rangsorolás, ítéletalkotás. (vizuális memória, képzelet)
Ritmus és egyensúly.	Ismétlődés, szabályosság, ritmus és dinamika a síkszerű ábrázolásban. (ritmusérzék, arányérzék, szimmetriaérzék)
Alkalmazott grafika.	Betűtípusok szerkesztése. (eszközhasználat, precizitás)

Követelmények:

- A látott világ jelenségeinek grafikai elemekké alakítása.
- A természeti formák redukciója a legegyszerűbb, geometrikus alapformákra.
- Egy megtörtént esemény, vagy történet elbeszélése a festészet és a grafika eszközeivel.
- Sordíszek, vonalritmusok készítése alapvető vizuális jelek felhasználásával.

- Sablonkészítés.
- A lenyomatkészítés legegyszerűbb technikái (papírnymat, krumplinyomat, kézlenyomatok).
- Tudjon blokkbetűket szerkeszteni adott méretben.
- Szerkesztőeszközök (körző, vonalzó) szakszerű használata.

4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Az őskor művészete	A legkorábbi monumentális kőépítmények (Stonehenge, Avebury). A termékenységoszobrok (Willendorfi Vénusz). A vadászmágia és a barlangfestmények (Altamira, Lascaux). A legegyszerűbb használati eszközök (pattintott kőeszközök, agyagedények).
Az ókori potamikus kultúrák	Az egyiptomi sír- és templomépítészet (masztaba, Gizai piramisok, Karnaki templom). Az egyiptomi szobrászat (Rahotep és Nofret, Írnok, Nofertiti portréi). Az egyiptomi festészet (Halastó, Mocsári vadászat). Mezopotámia építésze (Úr-Zikkurat, Babilon-Istár-kapu). Mezopotámia szobrászata, iparművészete (Asszír kapuőrzők, Bikafejes hárfa-Ur).
Az ókori görög művészet	A görög templomépítészet és az oszloprendek (Athén-Akropolisz). A görög szobrászat (Polükleitosz: Lándzsavívő, Pheidiasz: Lovasok a Parthenon frízéről, Mürón: Diszkoszvető). Laokoon-csoport, Szamothrakéi Niké). A görög vázafestészet (geometrikus, fekete alakos, vörös alakos vázák).
Az ókori római művészet	A római építészet (Róma-Pantheon, Colosseum, vízvezetékek). A római szobrászat (Brutus portréja, Marcus Aurelius lovasszobra). A római falfestészet (Pompei-Misztérium villa freskói).
A magyar népviseletek	Népművészeti tájegységeink legjellemzőbb ruhadarabjai.

Követelmények: (5-8. évfolyamban azonos)

- Ismerje fel a tanult művészeti alkotásokat.
- Tudjon önállóan megnevezni példákat az egyes kultúrák alkotásaiból.
- Önálló műalkotás-elemzés (kor, méret, szerkezet, anyagok, kompozíció, összhatás).

Tudásszint az 5. évfolyam végén

A tanuló képes megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat, műfajokat. Ismeri az alapvető vizuális jeleket. Önállóan képes grafikus eszközökkel vonalas kompozíciók létrehozására. Képes saját élményeinek, gondolatainak, érzéseinek megfogalmazására a megismert képzőművészeti technikák segítségével. Egyszerűbb tárgyakat képes emlékezetből is megjeleníteni, lerajzolni. Meg tudja szerkeszteni a legegyszerűbb geometrikus formák vetületi ábráit. Képes kiválasztani az adott témának, feladatnak legmegfelelőbb vizuális eszközöket. Ismeri a tanult művészeti korok jellemzőit. Tud példákat megnevezni és alapszinten elemezni az őskor és az ókor építészetéből, szobrászatából és festészetéből.

6. évfolyam

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az egyes fejezetek óraszám
I. Vizuális problémafelvetés	8
II. Természetszemlélet	11
III. Alkotómunka, kifejezés	15
IV. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	7

Belépő tevékenységformák

- A kompozíciós készség magasabb szintű megnyilvánulása, tudatosabb elrendezésre törekvés a kifejezésben.
- A természeti megfigyelések célirányosabb értelmezése, konkretizálása.
- Önállóság, egyénibb megoldásokra törekvés az élmények képi megfogalmazásában.
- A színérzékeléshez, szintani alapismeretekhez kapcsolódó gyakorlatok.
- A vetületi és az axonometrikus ábrázolás megértése, alkalmazása.
- A nézőpont tudatos változtatása az alkotómunkában.
- Síkbeli és térbeli formaelemzések, ritmusgyakorlatok.
- Konkrét használati tárgy megtervezése, modellezése.
- Vizuális információk önálló gyűjtése, rendezése.
- Műalkotások összehasonlító elemzése adott szempontok segítségével.

1. Vizuális problémafelvetés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
A térépítés, téráthidalások összefüggései.	A külső megjelenés és a belső szerkezet. A téráthidalások, donga- és keresztboltozatok. (befogadóképesség, formaérzék)
A nézőpont szerepe.	A térmélység, tér és forma kapcsolata. A vetületi és az axonometrikus ábrázolás. (vizuális memória, térlátás)
A színek térhatása.	A színperspektíva alapvető szabályszerűségei. A hideg-meleg színek érzelmi hatásai. (alkotóképességek)

Követelmények:

- Ismerje a dongaboltozatot, a keresztboltozatot és a csúcsíves keresztboltozatot.
- Tudjon gyurmából (papírból) makettet készíteni a tanult boltozatokról.
- Egyszerű mértani testek (hasáb, henger, gúla, kúp) ábrázolása a megismert ábrázolási rendszerekben.
- Képes legyen egyszerű rekonstrukciós feladatok megoldására.
- Ismerje és tudatosan alkalmazza kompozícióiban a színek hangulati hatásait.

2. Természetszemlélet

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Összetett természeti formák.	A természeti és a mesterséges formák kapcsolata. Kompozíciók összetett formákból. Formaredukciók, konstruálás a redukált formákból. (absztraháció, forma- és arányérzék)
A tárgyalakítás.	A komponálás, tömegalakítás problematikája. A festészeti és a szobrászati alkotás nyelvezete. Forma és funkció, a célszerűség. Használati tárgyak tervezése. (kreativitás, manipuláció)
Színérzékelés, színlátás.	A színek megjelenése a belső és a külső térben.

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
	Dikróm harmóniák festése alapszínekkel. Telített és derített színek előállítása. (érzékelési-észlelési fogékonyság, színérzék).

Követelmények:

- Legyen képes összetett természeti formákat átírni geometrikus testekké.
- Plasztikai feladatok: egyszerűbb tömegvázlatok szabályos formákból.
- Tudjon természeti formákból komponált beállításokat
 - monokróm festéssel reprodukálni,
 - megfesteni alapszínekkel.
- Működési rajzok készítése egyszerű használati tárgyokról.
- Célszerű tárgyak tervezése saját mindennapos használatra.
- Egyszerűbb színharmóniák ismerete, létrehozása.
- A másodlagos színek kikeverése temperával, vízfestéssel.

3. Alkotómunka, kifejezés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Egyén és társadalom.	A gyermek életének eseményei. Az egyéni élmények megjelenítése a grafika és a festészet eszközeivel. (vizuális memória)
Állatok világa.	Valóságos és elképzelt élőlények. Háziállatok és vadon élő állatok testfelépítése, élőhelye, jellemző tulajdonságai. (megfigyelőképesség, fantázia, kreativitás)
Technikák.	Üvegablakok, mozaikképek létrehozása montázs technikával. Tépett, vágott, gyúrt, hajtogatott papírkonstrukciók. (forma- és arányérzék, manipulációs képesség)
Alkalmazott grafika.	A betűk formai tulajdonságai. Iniciálé és monogram tervezése. Meghívók- a szövegfelt és képi elem viszonya. (forma- és arányérzék, kompozíciós készség)

Követelmények:

- Képes legyen egy történetet néhány jellemző mozzanattal elmondani grafikus eszközzel (képregényes forma).
- Elképzelt és valóságos élőlények jellemzése a szobrászat eszközeivel (pl. vízköpő-figura).
- Színes alakzatok, síkidomok ritmikus kompozíciói különböző technikákkal.
- A montázs technika tudatos alkalmazása a figurális ábrázolásban.
- Tudjon iniciálét vagy díszes monogramot tervezni és kivitelezni színes eszközzel.
- Egyszerűbb alkalmi meghívó készítése (A/5 méretben) a grafika eszközeivel.

4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Az ókeresztény művészet	Az ókeresztény bazilika jellemzői (San Apollinare in Classe) Az ókeresztény díszítőszobrászat remekei (Jó Pásztor-szobrok, szarkofágok) A katakomba- és mozaikfestészet (Róma – Sta Prudenziana-templom; Ravenna – Galla Placidia-mauzóleuma; Ravenna – Theodora-mozaik).
Honfoglalás-kori művészetünk.	A magyar ötvösművészet kincsei. (Nagyszentmiklósi aranykincs,

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
	a galgócí és tiszabeddi tarsolylemezek)
A román kor művészete.	A román kori templomépítészet (jáki templom, bélapátfalvi apátsági templom, pisai dóm épületegyüttese). A szobrászat és freskófestészet emlékei (Pécs-Sámson-dombormű, Barcelona-Apostolok csoportja, Bayeux-i kárpit). A magyar koronázási ékszerek.
A gótika.	A gótikus katedrálisok (Chartres, Amiens, Párizs, Köln). A gótika szobrászata (Budavári palota szobrai; Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra; Szent László-herma A Lőcsei-oltár).
A reneszánsz művészet.	A trecento festészete (Szent Ferenc freskósorozat). A quattrocento (Santa Maria del Fiore templom, Pitti-palota. Donatello: Gattamelata, Mantegna: Pieta. Botticelli: Vénusz születése). A cinquecento (Michelangelo: Dávid, Sixtus-kápolna freskói. Leonardo: Az utolsó vacsora, Szent Anna harmadmagával, Mona Lisa; Raffaello: Athéni iskola). A németalföldi reneszánsz (Jan van Eyck: Arnolfini házaspár; Dürer: Az apokalipszis lovasai, Önarckép). A magyarországi reneszánsz (Bakócz-kápolna. M. S. mester: Mária és Erzsébet találkozása).

Tudásszint a 6. évfolyam végén

A tanuló az alapvető vizuális jelrendszert saját, egyéni formanyelvének kialakítására használja. Élményeit, gondolatait, érzéseit képes a látható jelenségek átírásával, leegyszerűsítésével megjeleníteni. Az alkotómunkák során egyre tudatosabban választja ki a megfelelő eszközöket, technikákat. Képes összetettebb természeti formákat látványosra ábrázolni, átírni képi elemekké. Meg tudja szerkeszteni a hasábszerű testek axonometrikus képét. Ismeri és tudatosan alkalmazza a színperspektíva szabályait. Egyre tudatosabban többféle eszközzel is képes megoldani adott vizuális problémát. Képes magyarázórajzot készíteni egyszerűbb eszközökről, tárgyakról. Tisztában van a forma és funkció összefüggéseivel egy adott használati tárgy megtervezésekor. Alapszintű alkalmazott grafikai ismereteivel képes egyszerűbb betűkompozíciók létrehozására. Kézügyessége, szenzomotoros képességei harmonikusabbá válnak, finomodnak. Ismeri a középkori tanult művészeti korszakok, stílusok legjellemzőbb tulajdonságait. Tud koronként több alkotást felismerni és megnevezni. Képes a tanult művészettörténeti példákat elemezni. Összehasonlító elemzéseket végez előre megadott szempontok alapján.

7. évfolyam

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az egyes fejezetek óraszám
I. Vizuális problémafelvetés	7
II. Természetszemlélet	10
III. Alkotómunka, kifejezés	10
IV. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	10

Belépő tevékenységformák

- Egyéni képi jelrendszer erőteljesebb megjelenése az alkotómunkában.
- Művészi kifejezés, élmények vizualizálása a saját jelrendszer tudatos alkalmazásával.
- Analízis és szintézis a természeti és a mesterséges objektumok megismerésekor.
- Asszociációk és kötetlenebb megfogalmazás módok megismerése kifejezésben.
- Színrendszerezés.
- Rekonstrukciós feladatok megoldása.
- A perspektíva szabályai. Egy és két iránypontos perspektív képek megszerkesztése.
- A tanult művészeti alkotások ismerete, összehasonlító elemzése adott szempontok alapján.
- Művészeti vonatkozású információk gyűjtése környezetünkől.

1. Vizuális problémafelvetés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Az ember térlátása.	A látszati távlatlan. Az ember szín- és térérzékelése, a látás fiziológiája. Az egy és a két iránypontos perspektíva. A rövidülés, torzulások. (térlátás)
A színszimbolika.	A színek mindennapi jelentése. A vizuális kommunikáció fogalma. A piktogramok. A színek, mint a vizuális kommunikáció eszközei. (érzékelési-észlelési fogékonyság)

Követelmények:

- Legyen tisztában az emberi látás alapvető mechanizmusaival.
- Ismerje az egy és a két iránypontos perspektíva elemeit.
- Tudjon egyszerűbb mértani alakzatokat perspektívában ábrázolni.
- Ismerje a rálátás, alálátás alapfogalmakat.
- Ismerje a vizuális kommunikáció fogalmát, főbb lehetőségeit.
- Egyszerűbb piktogramok tervezése grafikus eszközökkel (formaredukció).
- Ismerje a színek általános (mindennapi) jelentéstartalmát.
- Tudjon megnevezni vizuális kommunikációval kapcsolatos eszközöket.

2. Természetszemlélet

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Az emberi test.	Az emberi test főbb arányai. A mozgásszervrendszer legfontosabb elemei és működésük. Egyszerűbb mozdulatok, mozgássorok ábrázolása. A test redukciója mértani elemekre. (megfigyelőképesség, forma-és arányérzék)
Térmélység, téri helyzetek.	Testcsoport téri helyzete, viszonylatai. A nézőpont és az irányfény szerepe az ábrázolásban. (érzékelési-észlelési fogékonyság)
Színárnyalatok.	A másodlagos és a harmadlagos színek világa. Színes csendéletek. Az ecsetkezelés. (megfigyelőképesség, érzékenység)

Követelmények:

- Ismerje az emberi test főbb arányait, jellemző befoglaló formáit.
- Ismerje a férfi a női és gyermeki test aránybeli, karakterbeli különbségeit.
- Tudjon vázolni egyszerűbb mozdulatokat.
- Tudjon leegyszerűsíteni mértani alakzatokra, síkidomokra.
- Fázisrajzok készítése redukált formák ismétlésével.
- Tudjon irányfényvel megvilágított testcsoportot látványszerűen, plasztikusan érzékeltetni grafikai eszközökkel.

- Ismerje és tudatosan alkalmazza kompozícióin a többféle nézőpont szerepét.
- Ismerje a másodlagos és harmadlagos színek fogalmát.
- Tudja előállítani ezeket a színeket, keveréssel (temperával).
- Ismerje és alkalmazza munkáin a tört színárnyalatokat mint a kifejezés eszközeit.
- Tudatosan alkalmazza az ecsetkezelést mint érzelmi, hangulati kifejezőeszközt.

3. Alkotómunka, kifejezés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Forma és funkció	Az építészet teherhordó elemeinek modellezése. A népi építészet formavilága. (manipulációs képesség, kreativitás, konstrukciós érzék)
Az ipari formatervezés	Működési rajzok egyszerű használati eszközökről. Célszerűség és esztétikum a népi iparművészetben. Használati tárgyak tervezése saját használatra. (kreativitás, problémamegoldó képesség)
Az emberi arc	Az emberi fej és arc ábrázolása, arányrendszerük. Karakterek. Jellemző formák redukálása. (megfigyelőképesség, absztrakció, kompozíciós készség)

Követelmények:

- Épületrészek papírmakettjeinek elkészítése egyszerű geometrikus formákból.
- Ismerje a népi építészet hagyományos formavilágát, főbb jellegzetességeit.
- Ismerje a népi kézművesség legjellemzőbb alkotásait.
- Önálló formaátírás, absztrahálás, redukció, formaanalízis.
- Praktikum és esztétikum felismerése a használati eszközökön.
- Egyszerű használati tárgyak tervezése és lehetőség szerinti kivitelezése
- Ismerje az emberi fej nagy arányait, a portrérajzolás szabályait.
- Képes legyen karikatúrák rajzolására a jellemző formák eltúlozásával.

4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
A barokk.	A barokk építészet sajátosságai (II. Gesú-templom, Szent Péter-bazilika, Fertőd-Esterházy-kastély). A barokk szobrászat (Bernini: Dávid; Donner: Szent Márton és a koldus). A barokk festészet (Rembrandt: Éjjeli őrkártya, Önarcképek; Rubens: Levétel a keresztről; Velazquez: Bréda átadása, Az udvarhölgyek; Mányoki: II. Rákóczi Ferenc portréja).
A klasszicizmus.	Építészet (Chalgrin: Arc de Triomphe, Pollack Magyar Nemzeti Múzeum Hild J.: Esztergomi Érseki Székesegyház). Szobrászat (Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke; Ferenczy I: Pásztorlányka). Festészet (David: Horatiusok esküje; Barabás M.: Liszt Ferenc portréja).
A romantika.	A szobrászat és a festészet legjellemzőbb példái (F. Rude: Marseillaise; Goya: 1808. május harmadika; Delacroix: Szabadság vezeti a népet).

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
A realizmus.	A festészet legjellemzőbb példái (Millet: Kalászszedők; Corot: Emlékezés; Courbet: A műterem; Daumier: A mosónő; Rjepin: Hajóvontatók).
Nemzeti művészetünk a 19. században.	Steindl I.: Országház; Feszl F.: Vigadó, Ybl M.: Operaház). Izsó M.: Táncoló paraszt; Fadrusz J.: Mátyás király-emlékmű; Zala Gy.: Millenniumi emlékmű). Székely B.: Egri nők; Munkácsy M.: Ásító inas; Rózsehordó; Paál L.: Nyárfák; Szinyei Merse Pál: Majális).
Múzeumok. Művészeti gyűjtemények.	Tájékozódás lakóhelyünk és hazánk legfontosabb képzőművészeti kiállítóhelyeiről. Kiállításlátogatás Könyvtár és más médiumok használata az önálló alkotómunkában. Saját kiállítás rendezése.

Tudásszint a 7. évfolyam végén

A tanuló ismeri az emberi test alapvető nagy arányait, jellemző formáit. Képes a birtokában lévő vizuális jelrendszerrel megfogalmazni az emberi arc sajátosságait. A karakteres vonásokat formaredukcióval hangsúlyozza, szemlélteti. Bővülő technikai eszköztára révén adott feladatot komplex módon képes megoldani. A vegyes technikák alkalmazásával tovább fejlődik, finomodik kézügyessége. Differenciálódik manipulációs képessége, mellyel újfajta minőségek megismerésére válik képessé. Az összetettebb formák plasztikai modellezésével, a szabásrajzok elkészítésével továbbfejlődik a gyermek tér és formaérzéke. Az önálló tervezési és kivitelezési munkák hatására fokozatosan alakul ki az esztétikai ítélet képessége. Fejlettebb ritmus- és arányérzéke segítségével könnyebben elkülönít lényeges és kevésbé fontos információkat egymástól. Képessé válik egyszerűbb rekonstrukciós feladatok megoldására a tanult ábrázolási rendszerekben (vetületi és axonometrikus). Újabb és bonyolultabb színrendszereket ismer meg. Segítségükkel még több színárnyalatot képes előállítani, érzékletesebbé válik festői nyelvezete is. A változatos felületkezelést elősegíti az ecsetkezelés tudatos megválasztása. Hazánk jelentős múzeumainak megismerésével nyitottabbá, sokoldalúbbá válik a gyermek. Ismeri Magyarország legfontosabb építészeti és képzőművészeti kincseit.

8. évfolyam

Időkeret: 37 óra/év (1 óra/hét)

Fejezetek	Az egyes fejezetek óraszám
I. Vizuális problémafelvetés	5
II. Természetszemlélet	12
III. Alkotómunka, kifejezés	12
IV. Művészettörténet, műalkotás-elemzés	8

Belépő tevékenységformák

- Önálló síkbeli és térbeli kompozíciók létrehozása.
- A saját vizuális jelrendszer kiteljesedése, tudatos alkalmazása a kifejezésben.
- Bonyolultabb jelenségek térbeli és színbeli vizsgálata, átírása.
- Az idő vizualizálása.
- Tudományos közlésmódok, médiumok képi nyelvezetének megértése.
- A külső és belső tér összefüggése az építészetben.
- Ember és környezetének kapcsolatrendszere.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.
- A tanult korok művészeti alkotásainak ismerete és elemzése.

1. Vizuális problémafelvetés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Álló és mozgókép.	A filmkészítés technológiája. A látványtervezés. Foto, videó, számítógép lehetőségei. (megfigyelőképesség, vizuális memória)
A külső tér.	Összetett térformák elemzése. Két irányponos perspektíva. Rekonstrukciók. (térletés)
A szinkontrasztok.	A szinkontrasztok fajtái: színezetkontraszt, hőkontraszt, komplementer, szimultán, Mennyiségi, minőségi, sötét-világos kontrasztok. (érzékelési-észlelési fogékonyság)

Követelmények:

- Ismerje a filmkészítés alapelvét.
- Az állókép, mozgókép, a némafilm, rövidfilm fogalmak ismerete.
- Vizuális látványtervezési feladatok (pl. díszlettervezés) megoldása.
- Utcarészlet, házsor látványszerű rajzai a nézőpontunknak megfelelően.
- Grafikai és fotóművészeti alkotások elemzése a látványrendezés szempontjából.
- Ismerje a szinkontrasztok fajtáit, és tudjon rájuk egy-egy példát mondani.

2. Természetszemlélet

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Életmód és élettér összefüggései.	A téralakítás, az építészeti stílus és az életmód. Az épület és a környezet kapcsolata. Építészet és környezetvédelem kapcsolata. Környezetünk építészeti értékei. (érzékelési-észlelési fogékonyság, vizuális memória)
Ábrakészítés, modellezés.	Szöveges leírás és magyarázórajz készítése adott tárgyról. Kicsinyítés, nagyítás az arányok figyelembevételével. Térbeli modellezések, tömegviszonylatok. (manipulációs képesség, tér-és formaérzék)
A mozgás és az idő.	A mozgás ábrázolása a grafika, festészet eszközeivel. Az állandóság és a múlandóság megjelenése. Pillanatfelvételek értelmezése. Számítógépes virtuális tér. (megfigyelőképesség, vizuális intelligencia, kreativitás)

Követelmények:

- Épületek térképzésének formai elemzése adott szempontok alapján.
- Dokumentáció összeállítása közvetlen környezetünk művészeti értékeiről (gyűjtőmunka).
- Ábrakészítés, magyarázórajzok adott épület vagy szobor megjelenéséről.
- Környezetünk objektumainak arányos kicsinyítése, nagyítása.
- Egyszerűbb mozgások, mozdulatsor képi ábrázolása alapvető grafikai elemekkel.
- A számítógépes térábrázolás és az érzékszerveinkkel tapasztalt távlat közti különbségek.

3. Alkotómunka, kifejezés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Emberábrázolások.	Az önportré. Önportré rajzolása tükörből. Színes önportré festése. (megfigyelőképesség, színérzékenység, önismeret)

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Technikák.	Fotomontázs és kollázstechnika. Eseménysor, történet feldolgozása képi nyelven. (redukció, asszociációs képesség, komponálás)
Az érzéki csalódás.	Az illúziókeltés képzőművészeti eszközei. Optikai trükkhatások tudatos alkalmazása. (érzékelési-észlelési fogékonyság, vizuális intelligencia)

Követelmények:

- Önportré látványszerű, monokróm rajza.
- Képes legyen önportrét festeni, néhány személyes tárggyal jellemezni saját magát
- Tudatos kompozíciók létrehozása fotomontázs és kollázstechnikával.
- Egy történetből képregény összeállítása fotók felhasználásával.
- Ismerje az érzéki csalódás fogalmát, és az op-art alapvető eszköztárát.
- Egyszerűbb optikai hatások alkalmazása vonalas eszközökkel.

4. Művészettörténet, műalkotás-elemzés

Témakörök	Tartalom (fejlesztendő képességek, készségek)
Az impresszionizmus.	Manet: Az erkély; Monet: A roueni székesegyház; Degas: A tánc csillaga, Renoir: Moulin de la Galette; A. Rodin: Gondolkodó.
A posztimpresszionisták.	Cézanne: A Saint Victoire hegy, Csendélet; Van Gogh: Napraforgók, Auvers-i templom, Önportré; Gauguin: Tahiti nők, T. Lautrec plakátjai.
A szecesszió.	Gaudi: Sagrada Familia, Lechner Ö.: Iparművészeti Múzeum; Klimt: A csók, Mucha plakátok.
A modern építészet.	Wright: Vizesesház; Gropius: a Bauhaus épülete Dessauban, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Marseille-lakóegység, Utzon: Sidney – Operaház.
A modern szobrászat.	Boccioni: Folytonossági formák a térben; Tatlin: A 3. internacionálé emlékműterve; Duchamp: Palackszárító; H. Moore: Fekvő alak.
A modern festészet.	Picasso: Guernica, Vasaló nő, Braque: Gitáros csendélet; Mondrian: Kompozíció, Chagall: Én és a falum; Dali: Égő zsiráf, Warhol: Elvis; Vasarely: Alakzat, Zebrák.
A 20. század magyarországi művészete.	Ferenczy K.: Márciusi est, Hollósy: Rákóczi induló Rippl-Rónay: Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett Csontváry: Magányos cédrus, Szőnyi I.: Zebegény, Este Egry J.: Visszhang, Barcsay: Dombos táj Kondor B.: Darázskirály Medgyessy F.: Anyaság, Pátzay: Kenyérszegő Schaár E.: Az utca Makovecz : Paks-Szentlélek templom

Tudásszint a 8. évfolyam végén

A tanuló jártas a formai, színbeli tanulmányok készítésében. A látványszerű és az absztrakt ábrázolást önállóan – saját intellektusának megfelelő szinten – képes megoldani. Ismeri a vizuális kommunikáció legfontosabb eszközeit. Érti a vizuális kommunikáció nyelvezetét. Képes önállóan kiválasztani a megfelelő technikát, eszközt adott feladat megoldásához. Térbeli és színbeli analízis jellegű munkákra is

képes a természeti formák vizsgálatakor. A szerkesztőeszközökkel képessé vált a pontos munkavégzésre. Képes geometrikus testek képeinek megszerkesztésére az elsajátított ábrázolási rendszerekben (vetületi ábrázolás, axonometria, perspektíva). A látszati távlatban szabályait tudatosan alkalmazza a természet ábrázolásában. A képzőművészeti alkotás munkafolyamatában képessé vált az elvont gondolkodásra. Esztétikai élményeit tudatosan képes feldolgozni, megérteni, értékelni, rangsorolni. Felismeri és óvja lakóhelye művészeti értékeit, környezettudatos magatartásra törekszik. Tisztában van az emberiség legszebb kultúr-kincseinek jelentőségével. Ismeri az egyetemes és a magyar építészet, szobrászat és festészet legjelentősebb alkotásait. Képes elemezni a tanult műveket adott szempontok alapján. Általános iskolai tanulmányainak végén a gyermek rendelkezik az esztétikai intelligencia és ítélet képességével.

Az értékelésről

Az elvégzett munka, a tanuló által nyújtott teljesítmény nagyon összetett eredmény. A tanulók teljesítménye több körülménytől függ: az óra milyenségétől, az adott tanítási anyagtól, a tanár magyarázatától stb. Két gyermek teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat egymáshoz viszonyítva. Emellett gyakran tapasztaljuk, hogy ugyanaz a gyermek is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb gyermek más-más szintű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne ugyanazon feladatnál.

Ezért úgy célszerű mérnünk, hogy *önmagához képest és társaihoz is viszonyítsuk* a tanuló munkáját. Önmagához képest vessük össze korábbi munkáival a mostani teljesítményét. Egymáshoz képest bevált módszer az óra végi *közös szóbeli értékelés*. Ilyenkor kirakunk néhány rajzot a táblára, és demokratikus légkörben megvitatjuk melyik tetszik, és miért. Fontos, hogy ők válasszanak ki egy-egy alkotást, és megindokolják, hogy miért tetszik, vagy nem tetszik adott munka. Abban az esetben, ha nehezebb különbséget tenni a munkák közt segíthetünk az értékeléskor egy-egy szempont kiemelésével, pl.: “Melyik képen sikerült legélethűbben megrajzolni a tárgyakat?” Megkérhetjük őket, állítsák “erősorrendbe” a táblán lévő munkákat. A közös szóbeli értékelés közösségfejlesztő értéke is jelentős. Egy idő után, az osztály már követeli óra végén az értékelést, mert igénylik egymás véleményét, “tükrét”, sőt dicsőségnek tartják, ha munkájuk kikerül a táblára. Remek motivációs eszköz! Persze vigyáznunk kell arra is, hogy ne a személyeskedés vezesse a kritikusokat.

Természetesen jegyeket is adnunk kell a munkákra. Alapvetően ilyenkor (is) kétféle teljesítményt értékelünk:

- manuális
- intellektuális.

A manuális alatt a “kétkezi” alkotómunkát értjük. Az intellektuális pedig a megismerést kísérő verbálisan megfogalmazott tudást, munkát jelenti. Mindkettő nagyon fontos eleme a teljesítménynek, tehát értékelésnél szem előtt tartandó! A manuális teljesítmény (=alkotómunka) esetében a manipulációs képességet, kitartást, érzékelési-észlelési fogékonyságot, az esztétikai ítélőképességet értékeljük. Az intellektuális teljesítmény értékelésekor elsősorban a kreativitást, ötletességet, eszközgazdagságot vizsgáljuk. Az érdemjegy a kétféle teljesítmény közös értékét fejezi ki. A gyakorlatban az érdemjegy mellé célszerű egy-két *rövid* mondatban *szöveges értékelést* is adnunk (pl a lap hátuljára). Így világosabban látja a gyermek, hogy miért kapta az érdemjegyet.

A művészettörténeti részeket ötletes feladatokkal célszerű közelebb hozni a tanulókhöz. Emellett félévkor vagy év vége előtt nyugodtan eszközölhetünk egy-egy írásbeli számonkérést (témazáró dolgozatot). A dolgozat a tantárgyunk jellegéből adódóan inkább változatos feladatokból, mintsem unalmas kérdésekből álljon (Kösd össze az alkotókat a művekkel! Rajzold be a hiányzó tagolóelemeket a vázlatrajzba! Melyik stílus jegyeit ismered fel az oszlopfőn? stb.). Egyébként is célszerű szorgalmi és gyűjtőmunkákkal is motiválni a gyermekeket. A “pluszmunkák” külön értékelésével több lehetőséget kapnak azok a tanulók, akik szerényebb manuális képességeket örököltek.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a biztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a kiskamaszok alkotásaiban.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

Ez a tanterv az Országos Közoktatási Intézet tantervi adatbankjában az

OKI96JGYTFTES5-10

változat alatt szereplő minősített tanterv. E minősítéssel az Országos Közoktatási Intézet szakmai felelősséget vállal azért, hogy ez a tanterv az általa megjelölt NAT követelményeknek megfelel. Ez a kiadvány az adatbankban tárolt tantervből készült az Országos Közoktatási Intézet Információs Irodájában, Győrben.

Ez a tanterv elérhető a tantervi adatbankból a Profil 3.2 szoftver által is.

Ez a tanterv letölthető az OKI web szerveréről, címe: <http://www.oki.hu/>.

Testnevelés 5-8.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

Részei

Testnevelés 5
Testnevelés 6
Testnevelés 7
Testnevelés 8

364. oldal
376. oldal
388. oldal
400. oldal

Óraszám

heti: 3 óra

Általános fejlesztési követelmények

1-6. évfolyam

1. Az egészséges testi fejlődés

- a) Életkoruknak megfelelően fejlődjön keringési, mozgató- és légzési rendszerük. Rendszeresen végezzenek mozgástevékenységet.
- b) Aktív és egyre tudatosabb testmozgással előzzék meg a testtartási rendellenességek kialakulását.

2. A mozgásműveltség fejlesztése

- a) Tudjanak gyorsan, illetve kitartóan futni, iramukat a távhoz és a terephez igazítani, futás közben akadályokat leküzdeni. Sajátítsák el a különféle ugrások, dobások (hajítás, lökés, vetés) végrehajtásának alaptechnikáját.
- b) Sajátítsanak el egyszerű torna jellegű támasz- és függéshelyzeteket, legyenek képesek hely- és helyzetváltoztatásokra támaszban és függésben.
- c) Jellemezze tevékenységüket kreativitás a legváltozatosabb feladathelyzetekben. Elemi szintű játékkészség birtokában legyenek képesek részt venni a különböző sportjátékokban,
- d) Sajátítsanak el egy úszásnemet (amennyiben lehetőség van rá).
- e) Sajátítsanak el viselkedési mintákat a fenyegetettség elkerülésére.

3. A motorikus képességek fejlesztése

- a) Fejlődő tendencia jellemezze a kondicionális és koordinációs képességeiket, mozgásos cselekvésbiztonságukat.
- b) Életkoruknak megfelelően fejlett izomzattal képesek uralni testtömegüket a legkülönbözőbb feladathelyzetekben.

c) Legyenek képesek összerendezett mozgásokra.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

fel a testnevelés tantervében számukra nem ellenjavallt tananyagot. Sajátítsák el a károsodásuk kompenzálására legmegfelelőbb úszástechnikát.
7-8. évfolyam

4. A mozgásigény fenntartása

a) Alapozódjon meg az egészséges életmód és a rendszeres mozgás fizikai aktivitás igénye.

Könnyített és gyógytestnevelés

A könnyített és gyógytestnevelésre kötelezett tanulók dolgozzák

1. Az egészséges testi fejlődés

A) A tanulók az alkalmazás szintjén ismerjék a mozgástevékenységnek és a sportolásnak az egészséges életmódban betöltött szerepét. Rendszeresen végezzenek testedzést

B) Tudatosan vegyenek részt egészséges testi fejlesztésükben.

2. A mozgásműveltség fejlesztése

A) Teljesítményképes tudás szintjén birtokolják az atlétikában tanult alaptechnikákat.

B) Sajátítsanak el támasz- és függőszerkeken egyszerűbb tornaelemeket és elemkapcsolatokat. A tornában tanult elemekből legyenek képesek összfüggő gyakorlatot végrehajtani.

C) Tudjanak elfogadható szinten játszani két sportjátékot, ismerjék azok szabályait, alkalmazzák támadási és védekezési megoldásait.

D) Továbbfejleszthető szinten tudják két úszásmód alaptechnikáját.

(amennyiben lehetőség van rá).

E) Sajátítsanak el önvédelmi fogásokat.

3. A motorikus képességek fejlesztése

A) Értjenek el jelentős fejlődést maximális és gyorsasági erőben, alapállóképességben.

B) Motoros képességeiket fejlesszék, ez mutakozzon meg atlétikai és tornateljesítményeikben. Ismerjék és alkalmazzák a képességeik fejlesztésére szolgáló eljárásokat.

C) Fejlődőn izomérzékelésük, ritmus- és reakcióképességük, térbeli tájékozódó képességük, labilis egyensúlyi helyzetben is növekvő biztonsággal uralják testhelyzetüket.

4. A mozgásigény fenntartása

A) Jellemezze a tanulókat motorikus cselekvési biztonság, életvitelükben a rendszeres fizikai aktivitás.

Könnyített és gyógytestnevelés

A nem ellenjavallt normál tantervi anyag elsajátításával törekedjenek az egészséges tanulók testnevelési aráira való visszatérésre. Készüljenek fel az iskola elhagyása utáni "önkarbantartásra".

A szaktanároknak a tanulók diagnózisának pontos ismeretében kell összeállítaniuk a különböző, egyénekre szabott korrigáló gyakorlatsort. El kell érni, hogy a tanulók deformitásaiknak, elváltozásaiknak javítását szolgáló speciális gyakorlatokat önállóan, tudatos, pontos kivitelben, rendszeresen végezzék, és szokjanak hozzá a megfelelő terheléshez.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közzétett Intézet gátlásait.

Tudatosítani kell a tanulókkal a gyakorlatok végrehajtásához szükséges elemi funkcionális anatómiai ismereteket, pl. főbb izomcsoportok működése, mobilizálás-erősítés variálása, a gerinc helyzetének függése a medence állásától. Ellensúlyozni kell a különböző elváltozásokból fakadó kisebbségi érzésüket,

Cél

"A sport nemcsak a testnevelésnek, de a lélek nevelésének is a leghatásosabb eszköze, és minden iskolának a legalacsonyabbtól a legmagasabbig első és szent hivatása és kötelessége a lélek nevelése, hogy fiaiból embert faragjon."

Szent-Györgyi Albert

1. A testnevelés célja és feladata

A testnevelés az egyetemes emberi kultúra szerves részeként az egyén és a társadalom szempontjából egyaránt igen fontos, sajátos műveltségterület hordozója.

Célja és feladata, hogy a társadalom igényének megfelelően az életkori sajátosságokat figyelembe véve speciális eszközrendszerével, elsősorban mozgásos játékokkal és versenyekkel alapozza meg a tanulók cselekvésbiztonságát és teremtsen meg a testneveléshez, a sporttevékenységhez és a fizikai munkához való pozitív viszonyulás értelmi, érzelmi és pszichomotoros alapjait.

A természetes mozgásigény kielégítésén túl segítse elő a sportmozgások iránti érdeklődés felkeltését és járuljon hozzá a tanulók reális önismeretének, önértékeléséhez kialakításához, a közösséghez való alkalmazkodás és kapcsolat-teremtés képességének fejlesztéséhez.

Alapvető feladatok:

1.1. Segítse elő a tanulók egészséges testi fejlődését

Fokozza a testi és szellemi teherbíróképességüket.

Biztosítsa a mozgásszegény életmódból adódó károsodások (alkati deformitások, légző- és keringési szervrendszeri és idegrendszeri stb. megbetegedések) megelőzésének lehetőségét.

Készítse fel a tanulókat az optimális fizikai fejlődésükhöz szükséges alapvető elméleti és gyakorlati ismeretekkel.

1.2. Járuljon hozzá a tanulók cselekvéskultúrájának minél magasabb szintre történő emeléséhez.

A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével, egyszerű és összetett mozgáskészségek elsajátításával és a versenyszabályok gyakorlati alkalmazásával.

1.3. Az egészségi állapot megszilárdításával és a cselekvésbiztonság fokozásával tegye képessé és készvé a tanulókat:

* az eredményes munkavégzésre,

* a közlekedési szituációk célszerű megoldására és a szabadidő sporttevékenységgel történő kulturált eltöltésére.

1.4. Hasson kedvezően az erkölcsi-akarat tulajdonságok alakulására

Erősítse a pozitív személyiségjegyeket, és szorítsa vissza negatív tulajdonságokat.

A tantárgyi célok megvalósulása a tanítás és a tanulás folyamatának, azaz a testnevelő tanár és a tanulók közös tevékenységének eredménye.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet pszichomotoros alapokat.

A tantervek meghatározzák a célok és a feladatok rendszerét, de az objektív és szubjektív lehetőségeknek leginkább megfelelő a célhoz vezető úton elvégzendő konkrét feladatok meghatározása, a leghatékonyabb módszerek adekvát kiválasztása a testnevelő tanár feladata és felelőssége.

2.2. A tanulók önállósága, öntevékenysége

A tanulók tevékenységének szervezése és irányítása a tanár feladata, amit akkor old meg helyesen, ha megfelelő motiválással előkészíti őket arra, hogy magukénak érezzék a kitűzött célokat és feladatokat. Ez az alapja az önálló kreatív személyiségfejlesztésnek.

3. A tárgyi és környezeti feltételek

A szabadtéri sportok vonzerejének növelése kiemelt fontosságú feladat kell, hogy legyen az iskoláknak, ahol a gyermekek és a fiatalok napjaik jelentős részét szellemi munkával töltik.

A rendelkezésre álló fedett- és szabadtéri lehetőségek az iskola eszköz- és szerellátottsága meghatározó a tananyagkiválasztásában és feldolgozásában.

A tervezésnél figyelembe kell venni a következőket:

Rendelkezik-e az iskola fedett létesítményekkel? (tornaterem, tornaszoba, uszoda, stb.)

Milyenek az szabadtéri lehetőségek? (sportudvar, sportpálya, uszoda)

Biztosíthatók-e a természeti környezetben végezhető sportmozgások feltételei?

A rendelkezésre álló szerek és eszközök mennyisége és minősége megfelel-e az elvárásoknak?

Előzmény

Az 1-4 osztályban előírt követelményszintnek megfelelő képesség- és készség szintre épül.

Részletes követelmények a 4. évfolyam végén (NAT)

Rendgyakorlatok

Tananyag

Alapvető szervezési feladatok megoldásához szükséges alaki gyakorlatok és vezényszavak ismerete.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Tudja alkalmazni a vezényszónak megfelelő gyakorlatot. 3c.

Minimális teljesítmény

Alakzatok felvétele és változtatása a reprodukálás szintjén.

2. A pedagógiai tevékenység aktív résztvevői

2.1. A testnevelő tanár személyisége

A tanár szakmai-pedagógiai felkészültségével, kreatív módon alkalmazott eljárásaival sokat tehet annak érdekében, hogy ébren tartsa a tanulók cselekvésvágyát és együttes munkájuk során kialakítsa a továbbfejlődéshez szükséges értelmi, érzelmi és

Gimnasztika

Tananyag

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Gimnasztikai gyakorlatok végzése a pedagógus utasításainak megfelelően.

A gimnasztika játékos és határozott formájú egyszerűbb, 2-4 ütemű szabad-, társas- és kéziszer gyakorlatai.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

A reprodukálás szintjén tudja a gimnasztikai gyakorlatokat. 1b

Minimális teljesítmény

Járások és futások

Járások, futások feladatokkal. A járások, futások, gyorsindulások gyakorlását biztosító játékok és versengések.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák)

A különböző célú és végrehajtási módú járás, futás készségei. 2a

Minimális teljesítmény

A változó feltételeknek megfelelően tudja szabályozni járását, futását.

Szökdelések és ugrások

Tananyag

Szökdelések különböző módon és feltételek között. Helyből és nekifutással végzett természetes ugrásfeladatok és kapcsolódó játékok, versenyugrások.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Szökdelések, ugrások (le, fel, át, sorozat)koordinált végrehajtása. 2a

Minimális teljesítmény

A helyből és nekifutással történő ugrások összerendezett végrehajtása.

Dobások

Tananyag

Különböző méretű és súlyú labdák távolba és célba juttatása gurítással, vetéssel, lökéssel, hajítással, egy és két kézzel. Dobással kombinált játékok és versengések.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Egyástól eltérő dobás módok végrehajtása. 2a

Minimális teljesítmény

A tevékenység céljának és a labda sajátosságainak megfelelő dobásmód megválasztása és végrehajtása.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

Tananyag

Támasz- és függésgyakorlatok talajon, padon, zsámolyon, ugrószekrényen, kiegészítő tornakészleten (KTK), bordásfalon, kötélén,gyűrűn, mászókán.

Egyensúlygyakorlatok. A támasz -és függésgyakorlatok egyensúlyozást igénylő gyakorlatai mellett járások vonalon, padon, alacsony gerendán feladatokkal.

Játékok és versengések.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

A legegyszerűbb tornaelemek készségszintű elsajátítása. 2c

Kreativitás a felsorolt szereken végrehajtandó feladatkombinációkban. 2c

A testtömeghez igazodó erő a támasz- és függésgyakorlatokban. 2b; 3b

Országos Közoktatási Intézet A térbeli tájékozódó valamint a statikus és dinamikus egyensúlyozó képesség fejlődése. 3a

Minimális teljesítmén

Legyen képes egyensúlyozni változó feltételek között.

A testtömeg megtartása függésben és támaszban.

Labdás gyakorlatok

Tananyag

A labdakezelés egyszerű módjai, illetve ezek alkalmazása testnevelési játékokban.

Labdás((sport-) játékok könnyített szabályokkal.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Labdás ügyesség; elemiszintű játék- és együttműködési készség. 2c

Minimális teljesítmény

Vegyen részt labdajátékokban.

Küzdő feladatok és játékok

Tananyag

Húzások-tolások, emelések, hordások.

Mögékerülés, kiemelés.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Erő és speciális ügyesség a páros küzdelmekben. 3e

Minimális teljesítmény

A kulturált, sportszerű test-test elleni küzdelem elfogadása és végrehajtása.

Foglalkozások a szabadban

Tananyag

Valamennyi évszakban foglalkozások a szabadban.

Ügyességet fejlesztő eszközök használata (görkorcsolya, gördeszka, szánkó).

Téli játékok.

Fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek)

Edzettség az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére. 4a

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Tananyag

A vízhez szoktatás, vízbiztonság, úszástanulás gyakorlat- és játékkészlete.

Fejlesztési követelmények

Gyakorlottság egy úszásmódban. 2d (kompetenciák, képességek)

Minimális teljesítmény

Az uszoda és a természetes vizek veszélyeinek ismerete.

Vízbiztonság.

Minimális teljesítmény

Speciális szabadtéri játékok ismerete (ugróiskolák, fogócskák, labdázás).

Végezzen rendszeres mozgásos tevékenységet a szabadban.

Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

Tartalom

A testnevelés tantárgy műveltség tartalma

A konkrét célok és feladatok a tananyagban kell, hogy tükröződjenek.

Az iskolai testnevelés kötelező mozgásanyagához tartozik az atlétika, a torna, a testnevelési és sportjátékok, a természetben végezhető sportok, valamint az úszás. Emellett választhatók a küzdő- és téli sportok, zenére végezhető különböző mozgásformák (pl. aerobik, tánc) egyéb szabadidős, teremben vagy szabadban végezhető sportmozgások. Ezekről a követelményterületekről a helyi adottságok, a tanár irányultsága, és a tanulók érdeklődése alapján kell kiválasztani a helyi tananyagot, amelyek általános és közös elemeit a kerettantervek is tartalmazzák.

A testnevelő tanár szabadsága, a deklarált tantervi cél- és feladatrendszer konkretizálásában és feldolgozásában bontakozik ki úgy, hogy differenciált foglalkoztatási formák, gyakorlatok és módszerek alkotó alkalmazásával biztosítja a testnevelés művelség tartalmának minél magasabb szintű elsajátítását. A tantervben megjelölt tananyag lebontása, konkretizálása (a feltételeknek megfelelően annak meghatározása, hogy mi kap hangsúlyt és mi marad ki) magas szintű szakmai-, pedagógiai felkészültséget és rugalmasságot igényel, mivel a kerettantervek lehetőséget adnak a megfogalmazott célok több irányból történő azonos értékű megközelítésére. Így az egyes témaköröknél felsorolt gyakorlatok a tanulók előképzettségének függvényében lehetnek új, illetve a tanultság valamilyen szintjén állók, ezt a tanárnak messzemenően figyelembe kell vennie tervező munkája és a gyakorlati megvalósítás során.

1. Rendgyakorlatok (Alakosság)

Az alakosság olyan szabályozott megnyilvánulási formák és gyakorlatok elsajátítását és tervszerű alkalmazását jelenti, amelyek optimális formai keretet biztosítanak a rendelkezésre álló hely és idő hatékony felhasználásához

Az alaki mozdulatok és mozgások nagyobb részének elsajátítása és gyakoroltatása már az első 6 osztályban megvalósul, így 7-10. osztályokban a pontos esztétikus végrehajtásra kell törekedni.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

A vezényszavakhoz és egyöntetű végrehajtáshoz kötött mozgásokat azonos pedagógiai eljárásokkal kell oktatni és megkövetelni, de az alaki mozgások öncélú gyakoroltatása nevelési szempontból kimondottan káros és megengedhetetlen.

2. Gimnasztika

Országos Köznevelési Intézet

A gimnasztika tartalmazza azokat a mozgásos feladatokat, gyakorlatokat, amelyek megalapozzák a koordinációs és kondicionális képességeket, valamint a hajlékonyságot és a lazaságot.

A gyakorlatokat a konkrét feladatokhoz, (a lehetőségek és a tanulók előképzettségének figyelembevételével) a szaktanár szabadon választja ki.

A 7. osztályig a tanulóknak a gimnasztika alapvető gyakorlatanyagát és vezényszavait meg kell ismerni

3. Az atlétika alapjai, atletikus mozgások

Az atlétikai mozgások gyakorlásának célja, hogy a tanulók megtanulják testük, mozgásuk sebességét, lendületét, dinamikáját uralni, képessé váljanak a kitartó fáradtságot legyőző lendületes mozgásra, elsajátítsák a futás, ugrás, dobás alapmozgások különböző célú mozgáskészségeit.

Az atletikus mozgások (futások, ugrások és dobások), mint a legtermészetesebb emberi cselekvésformák igen eredményesen alkalmazhatók a motoros képességek differenciált fejlesztésére, mozgáskészségek kialakítására és a pozitív személyiség tulajdonságok erősítésére. E műveltségterület nagy előnye, hogy gyakorlatanyaga minden korosztály számára könnyen hozzáférhető és a legegyszerűbbektől a versenygyakorlatokig a szabadban drága szerek és eszközök nélkül is végezhető.

A futó-, ugró- és dobóversenyek méréssel megállapított eredményei biztosítják a fejlődés megállapításának objektív lehetőségét. A javasolt tananyagból a nevelési és a képzési célok szem előtt tartásával, a lehetőségek figyelembevételével a tanár határozza meg a konkrét mozgásanyagot, a követelményeket és az értékelés módját.

4. A torna alapjai, torna mozgások

A torna mozgásanyaga kiválóan alkalmas a tanulók önkifejezésére, a férfiaság és nőiesség megjelenítésére. A legalapvetőbb probléma, hogy ennél a korosztálynál (10-16 év) már a torna mozgásanyagának eredményes elsajátításához szükséges koordinációs képességek igen nagy mértékű deficitjével találkozunk.

Az így előállt helyzetben fontos módszertani követelmény, hogy a tanár úgy tervezze és szervezze a foglalkozásokat, hogy a tanulóknak az előképzettségükből eredő hiányosságaik miatt minél kevesebb kudarc élményben legyen részük. Arra kell törekedni, hogy a még viszonylag szenzibilis 10-14 éves korban minél több új mozgáselemmel ismerkedjenek meg a tanulók és a későbbiekben a fő feladat a tanult mozgáselemek tökéletesítése és új mozgáskapcsolatok kialakítása legyen. A gyakorlatok összetettségének, nehézségi fokának rendkívül széles skálája lehetővé teszi, hogy az előképzettség figyelembevételével minden tanuló számára biztosítható legyen a kellő erőfeszítést követő sikerélmény.

A tornával kapcsolatos versenyhelyzetek lehetővé teszik a tanulók fejlődésének értékelését, egymással való versenyzés pedig biztosítja a siker- és kudarc-helyzetek elviselését, segíti a helyes önértékelés kialakulását.

A torna mozgásanyagának tantervi helyét azok a fejlesztő hatások indokolják, amelyek más sportágak mozgásanyagával nem érhetők el. A torna mozgáselemeivel a tanulók testi erejének, ügyességének, hajlékonyságának, rugalmasságának növelése a cél.

5. A sportjátékok alapjai.

Az iskolai és népi játékok kellő alapot biztosítanak a sportjátékok alapjainak elsajátításához.

A testnevelési,- sport- és labdajáték tanításának célja, hogy a tanulók megtanulják a páros- és csapatjáték játékszabályait, elsajátítsák a társas- és mozgásos együttműködés készségeit a technikai szempontok, a játék taktikai és stratégiai szempontok összehangolását.

A konkrét tananyagot úgy kell felépíteni, hogy a tanulóknak minél előbb játékelményben legyen részük (az egyszerű szabályjátékoktól fokozatosan eljutva a sportjátékokig), s a játék révén elégtételt ki mozgásigényüket, fejlesszük mozgáskultúrájukat.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Használjunk sok előkészítő játékot a technikát, taktikát és a játékszabályokat célszerűen tanítsuk, úgy hogy biztosítsuk a gyakorlati alkalmazás lehetőségét és kiemelten jelenjen meg a játékos feladathelyzetben történő döntőképeség kialakítása.

A játék során a tanuló rendszeresen döntési, választási kényszer előtt áll és igen gyakran kell megküzdenie azért, hogy

Országos Közoktatási Intézet elképzelését megvalósíthassa. Fontos követelmény a differenciált oktatás, ne akarjuk uniformizálni az osztályt. A csapatszerveződés spontán folyamatában a tanulók átélhetik az emberi kapcsolatatteremtés, a hierarchián belüli hely megtalálásának pozitív és negatív élményeit, nehézségeit. Megismerhetik és megismerhetjük egyéniségük erős, és gyenge oldalait. Pl.:

Egy csapatot vagy játékost ért vélt vagy valódi sérelem, milyen indulatokat vált ki és milyen következményekkel jár?

Milyen a játékosoknak csapattársaikhoz, az ellenfél játékosaihoz, a játékevezetőhöz és a közösséghez való viszonyulása?

Hogyan ítélik meg a durva, szélsőséges megnyilvánulásokat?

Mennyire képesek uralkodni indulataik fölött?

Hogyan érvényesül a testnevelő tanár az edző és a csapattársak közösségformáló, nevelő hatása?

Az oktatott négy sportjáték (kosárlabdázás, kézilabdázás, labdarúgás és röplabdázás) sok lényeges jegyét tekintve hasonlít egymáshoz, ugyanakkor különbözik is egymástól.

A helyes módszertani megoldás mindenképpen az, ha kezdetben a hasonló jegyeket hangsúlyozzuk az előkészítő játékok alkalmazása során.

Valamennyi típusú játéknak van könnyebb és nehezebb változata így e mozgásanyag folyamatosan felhasználható a képzés egész ideje alatt.

6. A természetben végezhető sportok

Napjainkban világszerte a legnépszerűbb, a legnagyobb tömegeket megmozgató szabadidős tevékenységek közé tartoznak a természetben végezhető sportmozgások, amelyek megismerése és gyakorlása a motoros képességek hatékony fejlesztésével egyidőben lehetővé teszi a környezet jobb megismerését. Ezáltal a környezet védelmére és szeretetére figyelmet fordító, a veszélyeket felismerő magatartásra nevel.

A természetben végezhető sportok tanításának az a célja, hogy a tanulók a szellemi munkavégzés fokozott igényének megfelelő tevékenységet üzhessenek - kikapcsolódásként -, és hosszú távon megalapozzák a szabadban, jó levegőn végzett sporttevékenység igényét és képességét.

A szabadban, változó terep- és időjárási viszonyok közötti gyakorlás nehézségeinek leküzdése, az időjárási viszonyok elviselése, valamint a tájékozódási feladatok megoldása során átélt negatív és pozitív élmények sokoldalú személyiségfejlesztő hatása szinte pótolhatatlan nevelési lehetőség.

A tanulók és tanárok több napos túrái, tanulmányi kirándulásai a közösség formálásának és az egyén megismerésének legkiválóbb eszközei lehetnek.

7. Az úszás alapjai

A motorikus cselekvésbiztonság elképzelhetetlen a vízben, mint az ember számára természetes közegben való biztonságos eszköz nélküli közlekedés nélkül.

Az úszni tudás alapvető mozgásműveltségi elvárás.

Az úszás sokoldalú mozgásjellegénél fogva kiemelt fontossággal bír a testnevelés tanításában és a sport megszerettetésében. Az úszás készségének és vízben való mozgás szabályainak elsajátítása a gyermek biztonságát szolgálja, s emellett egészséges, egész életen át végezhető sportok közé tartozik.

Az úszás oktatás elsődleges célja a vízbiztonság kialakítása. A tanulók sajátítsák el azokat az alapvető viselkedési formákat, amelyek képessé teszi őket arra, hogy váratlan helyzetekben is úrrá tudjanak lenni a nehézségeken (fennmaradjanak a vízen, le tudják győzni a hullámzást, be merjenek ugrani a vízbe, lemerüljenek a víz alá és tudjanak

tájékozódni) 10 éves korig a tanulók egy része (lehetőségektől függően) már részt vett úszás oktatásban és valamilyen szintű ismerettel rendelkezik. Ennek megfelelően az előképzettségét és a feltételeket figyelembe véve kell az úszás oktatást megtervezni és megszervezni.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

mindenekelőtt arra kell irányulni, hogy a légzési-keringési rendszer működőképességét, a csont és izomrendszer teherbíróképességét olyan mértékben befolyásolja, ami lehetővé teszi visszatérésüket az egészséges tanulók testnevelés óráira.

A tartalom megválasztása az orvosi szakvélemény és a tanuló fejlődése (gyógyulása) alapján differenciáltan történjen.

8. Könnyített- és gyógytestnevelés

Az oktatási-nevelési folyamat tervezésekor tekintetbe kell venni a deformitások és funkcionális károsodásokban szenvedő tanulók egészségi állapotát.

A részükre szervezett könnyített- és gyógytestnevelésnek

9. A küzdősportok alapjai

A küzdősportok, és küzdőjátékok általános és speciális sokoldalú személyiségfejlesztő hatása nélkülözhetetlen a pozitív erkölcsi- akarati tulajdonságok fejlesztésében és a negatívok visszaszorításában.

Az ifjúság küzdőszellemének erkölcsi-akarati tulajdonságainak hiányosságait, megfelelően megválasztott eszközrendszerrel és pedagógiai módszerek segítségével kell és lehet pótolni.

Az akarat, a küzdőképesség a nehézségek elviselésének képessége egyaránt szükséges a szellemi és a fizikai erő kifejtéséhez.

A küzdősportok oktatásának elsődleges célja a motorosképeségek fejlesztésével, készségek kialakításával együtt a tanulók bátorságának, küzdő-képességének, önuralmának fokozása és a küzdelemben is humánus, etikus magatartás kialakítása

Az iskolai testnevelésben elsősorban a fiútanulóknál (differenciáltan a lányoknál is) kiemelt hangsúlyt kell kapni a küzdősportok és küzdőjátékok komplex személyiségfejlesztő hatásának.

10. Mozgás - zene - harmónia

Nemzeti kultúránk alapját képező népzene, néptánc, táncos mozgások közösségi életünk szerves része. Harmonikus kulturált mozgás esztétikus elegáns testtartás a ritmus, ügyesség alkotó és improvizatív képesség fejlesztését teszi lehetővé az RSG, néptánc, társastánc és aerobik gazdag mozgásanyaga. A táncos-zenei mozgások elsajátítása a személyiségfejlesztést, a társkapcsolatok viselkedési normáinak kialakítását, formálását hangulatos, élménygazdag körülmények megteremtésével valósítja meg.

Egyes etnikai tájegységekhez sajátos kultúrájú, igen gazdag zenei és táncos mozgásanyag kapcsolódik.

A helyi hagyományok tisztelete és megőrzése nemzeti tudatformálásunk szerves részeként kell, hogy továbbéljen ifjúságunkban.

A zenés mozgások tanításának alapvető célja: a tánc megszerettetése, táncos motívumok elsajátítása, ritmus-, egyensúly-, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, etikus, kulturált viselkedési normák kialakítása, az esztétikus mozgás és megjelenés igényének belsővé tétele.

1.11. Egyéb szabadidősportok

Ide tartoznak mindazon sportmozgások (Pl.:a természetben üzhető sportok és az egyéb játékok egy része), amelyek üzésére a helyi feltételek biztosítottak. A testnevelő tanár feladata ezek megismertetése. Pl.: tollaslabda, asztalitenisz, gördeszka, görkorcsolya, fallabda stb.

Az egyes műveltségterületekben megfogalmazott cél- és feladatrendszernek megfelelő pedagógiai, módszertani és szakmai alapelveknek kell, hogy érvényesüljenek a tanár kreatív tervező és végrehajtó tevékenységében.

Ez a tanterv alapját képezi a helyi tanterveknek.

Konkrét körülményeket (óraszám, létesítmény, sporteszközök, stb.) figyelembevevő helyi tantervek kidolgozásánál kifejezésre juthat a tanár pedagógiai módszertani és szakmai szabadsága.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

A testnevelő tanár feladata és felelőssége a célhoz vezető út konkretizálása, meghatározása.

Országos Köznevelési Intézet

Tananyag

Fejlesztési követelmények
(kompetenciák, képességek)

Minimális teljesítmény

Rendgyakorlatok

Alapvető szervezési feladatok megoldásához szükséges alaki gyakorlatok és vezényszavak ismerete.

Tudja alkalmazni a vezényszónak megfelelő gyakorlatot. 3c

Alakzatok felvétele és változtatása a reprodukálás szintjén.

Gimnasztika

A gimnasztika játékos és határozott formájú egyszerűbb, 2-4 ütemű szabad-, társas- és kéziszer gyakorlatai.

A reprodukálás szintjén tudja a gimnasztikai gyakorlatokat. 1b

Gimnasztikai gyakorlatok végzése a pedagógus utasításainak megfelelően.

Járások és futások

Járások, futások feladatokkal. A járások, futások, gyorsindulások gyakorlását biztosító játékok és versengések.

A különböző célú és végrehajtási módú járás, futás készségei. 2a

A változó feltételeknek megfelelően tudja szabályozni járását, futását.

Szökdelések és ugrások

Szökdelések különböző módon és feltételek között. Helyből és nekifutással végzett természetes ugrásfeladatok és kapcsolódó játékok, versenyugrások.

Szökdelések, ugrások (le, fel, át, sorozat)koordinált végrehajtása. 2a

A helyből és nekifutással történő ugrások összerendezett végrehajtása.

Dobások

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

Különböző méretű és súlyú labdák távolba és célba juttatása gurítással, vetéssel, lökéssel, hajítással, egy és két kézzel. Dobással kombinált játékok és versengések.

Egymástól eltérő dobás módok végrehajtása. 2a

A tevékenység céljának és a labda sajátosságainak megfelelő dobásmód megválasztása és végrehajtása.

Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok

Támasz- és függésgyakorlatok talajon, padon, zsámolyon, ugrószekrényen, kiegészítő tornakészleten (KTK), bordásfalon, kötélén, gyűrűn, mászókán. Egyensúlygyakorlatok. A támasz -és függésgyakorlatok egyensúlyozást igénylő gyakorlatai mellett járások vonalon, padon, alacsony gerendán feladatokkal. Játékok és versengések.

A legegyszerűbb tornaelemek készség szintű elsajátítása. 2c
Kreativitás a felsorolt szereken végrehajtandó feladatkombinációkban. 2c
A testtömeghez igazodó erő a támasz- és függésgyakorlatokban. 2b; 3b
A térbeli tájékozódó valamint a statikus és dinamikus egyensúlyozó képesség fejlődése. 3a

Legyen képes egyensúlyozni változó feltételek között. A testtömeg megtartása függésben és támaszban.

Labdás gyakorlatok

A labdakezelés egyszerű módjai, illetve ezek alkalmazása testnevelési

Labdás ügyesség; elemi szintű játék- és együttműködési készség. 2c

Vegyen részt labdajátékokban.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

játékokban. Labdás ((sport-)
játékok könnyített
szabályokkal.

Küzdő feladatok és játékok

Húzások-tolások, emelések,
hordások. Mögékerülés,
kiemelés.

Erő és speciális ügyesség a páros
küzdelmekben. 3e

A kulturált, sportszerű test-
test elleni küzdelem
elfogadása és végrehajtása.

Foglalkozások a szabadban

Valamennyi évszakban
foglalkozások a
szabadban. Ügyességet
fejlesztő eszközök
használata (görcsorsolya,
gördeszka, szánkó). Téli
játékok.

Edzettség az időjárás kellemetlen
hatásainak elviselésére. 4a

Speciális szabadtéri játékok
ismerete (ugróiskolák,
fogócskák,
labdázás). Végezzen
rendszeres mozgásos
tevékenységet a szabadban.

Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

A vízhez szoktatás,
vízbiztonság, úszástanulás
gyakorlat- és játékkészlete.

Gyakorlottság egy úszásmódban.
2d

Az uszoda és a természetes
vizek veszélyeinek
ismerete. Vízbiztonság.

Értékelés

A követelményekben meghatározott feladatok teljesítésének folyamatos és időszakos ellenőrzése és értékelése a szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Feltételek

Képesítés: főiskola vagy egyetem
Tornaterem és sportudvar:

A tantervi feladatok megoldásához szükséges szerek és eszközök

Televízió és videó

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Tanári kézikönyvek
Sportági szakkönyvek
Szabálykönyvek

Testnevelés 5

Szerkezet: soros

Részei

5.1. Rendgyakorlatok	365. oldal
5.2. Gimnasztika	366. oldal
5.3. Atlétika	367. oldal
5.4. Torna	369. oldal
5.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok	370. oldal
5.6. Természetben űzhető sportok	372. oldal
5.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)	373. oldal
5.8. Könnyített és gyógytestnevelés	374. oldal
5.9. Küzdősportok	375. oldal
5.10. Mozgás-zene-harmónia	375. oldal

Óraszám

heti: 3 óra

Cél

Az életkori sajátosságok, az előképzettség és a tárgyi lehetőségek figyelembevételével:

- a koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése;

- az alapvető mozgáskészségek kialakítása és megszilárdítása;
- a pozitív akarati-erkölcsi tulajdonságok erősítése, a negatív tulajdonságok visszaszorítása.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

Követelmény

Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő szintű: koordinációs- és kondicionális képességekkel és mozgásos cselekvésbiztonsággal.

Előzmény

Az egyes témakörökön belüli megfelelő előrehaladáshoz az 1-4 osztály tananyagának megfelelő tudásszintje szükséges.

Értékelés

Értékelés (ajánlott)

Motoros próbák

1. Helyből távolugrás
2. Hanyatfekvésből felülés
3. Hasonfekvésből törzsemelés
4. Fekvőtámaszban karhajlítás
5. 2000 m-es futás

5.1. Rendgyakorlatok

Szerkezet: soros

Cél

Az alapvető szervezési feladatok megoldásához szükséges alaki gyakorlatok vezényszavaknak megfelelő alkalmazása.
A járás ütemezésre, tapsra, zenére történő végrehajtása illetve menetdal elsajátítása.

Követelmény

Alakzatok felvétele és változtatása a vezényszavaknak megfelelően.

Előzmény

Az 1-4 osztályban előrt tananyag tudásszintje illetve a ritmusérzék.

Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet irányváltóztatás.

5.1.1.4. Alakzatok kialakítása: sorakozás, nyitódás és zárkózás, fejlődés és szakadozás.

5.1.2. A tanár és tanulók alaki feladatai

5.1.2.1. A tanár feladatai:

- * Meghatározza a sorakozó helyét, alakzatát és az öltözetet;
- * Fogadja a jelentést és köszönti a tanulókat.

5.1.2.2. A hetes feladatai:

- * Ellenőrzi az öltöző rendjét és a létszámot;
- * Sorakoztatja az osztályt és jelent.

5.1.3. A csapat foglalkozások alakisága

A csapatok szervezését, a csapatvezetők kijelölését elsősorban pedagógiai szempontok határozzák meg.

A jó pedagógiai érzéssel kialakított csapatok, megválasztott csapatvezetők nagy segítséget jelentenek a feladatok eredményes megvalósításában.

A tanár feladatai:

- * A gyakorlóhelyek- és feladatok meghatározása;
 - A csapatvezetők felkészítése;
- * A csapatok jelekkel és vezényszavakkal történő mozgatása.

A csapatvezetők feladatai:

- * A gyakorlóhelyek előkészítése;
- * A csapatok gyakorlóhelyre vezetése;
- * A gyakorlóhelyeken a gyakorlás megszervezése;
- * A balesetvédelmi és biztonsági szabályok betartatása.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott, elsősorban nevelési szempontok alapján kialakított feltételrendszer szerint folyamatosan.

Szerkezet: soros

5.1.1. Alakzatok, alaki mozdulatok. és mozgásmódok, alakzatok kialakítása:

5.1.1.1. Alakzatok : oszlop, vonal, zárt és nyitott.

5.1.1.2. Alaki mozdulatok: vigyázzállás, vigyázzállást módosító helyzetek, fordulatok helyben, lépés kiigazítás.

5.1.1.3. Mozgásmódok: lépés, futás, helyben járás és

5.2. Gimnasztika

Cél

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

T A N T E R V

A vezényszavaknak megfelelően legyen képes felvenni a különböző kiindulólhelyzeteket és végrehajtani a gimnasztikai gyakorlatokat. A gyakorlatok és a zene (ritmus,tempó) kapcsolatának megteremtése.

Követelmény

Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok végzése vezényszavakra illetve a zene és a vezényszavak (taps) egyidejű alkalmazásával.

Előzmény

Az 1-4 osztályban előrt tananyag tudásszintje illetve a ritmusérzék.

Tartalom

Játékos és határozott formájú egyszerű, 2-8 ütemű szabad-, páros-, szer- és kéziszer gyakorlatok.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott kritériumrendszer szerint folyamatosan és időszakosan.

Szerkezet: soros

Cél

A koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése az alapvető mozgáskészségek (járás, futás, ugrás) tökéletesítése és a fáradtság tűrő képesség emocionális alapjainak kialakítása.

- A tanuló tudjon :
 - különböző jelekre gyorsan reagálni, elindulni;
 - folyamatosan futni;
 - helyből és nekifutásból távolság és magasság ugrani;
 - hajítani.

Követelmény

(fiúk-lányok)

Futás: 5 perc folyamatosan egyéni iramban

5.3. Atlétika

Helyből távolugrás: 130 cm

Kislabdahajítás: 18 m.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

(az egyéni adottságok és képességek figyelembe vételével)

Előzmény

– adottságok,

Országos Köznevelési Intézet

– a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,

– előképzettség (tudásszint).

Tartalom

5.3.1. A futások:

- futóiskola (djoggolás, szkipelés, sarokemelés stb.);
- játékos rajtversenyek, fogójátékok;
- váltójátékok, váltóversenyek;
- fokozófutások 3-6 x 4-80 m;
- tartós, egyenletes és változó iramú futás;
- átfutás akadályok felett.

5.3.2. Ugrások:

- szökdelő és ugrójátékok, versenyek,
- helyből ugrások, sorozatugrások,
- akadályok feletti átugrások (modul rendszerű akadálysor felépítése),
- magasugrás tetszőleges technikával,
- távolugrás tetszőleges technikával.

5.3.3. Dobások:

- dobójátékok és versenyek különböző szerekekkel,
- helyből és lendületszerzésből történő dobások nagy labdával,
- kislabdahajítása célba és távolságra.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Cél

Minél több új mozgáselemmel és tornaszerrel, kiegészítő tornakészlettel ismerkedjen meg a tanuló. Relatív ereje érje el azt a szintet, hogy képes legyen a

Országos Köznevelési Intézet különböző függő- és támaszhelyzetekben uralni a testtömegét.

- A tanuló legyen képes:
 - a tornaszerekre felugrani és azokról leugrani;
 - különböző szereken támlázni, mászni és függeszkedni;
 - különböző helyzetekben és mozgásokban megtartani egyensúlyi helyzetét;
 - tudása birtokában legyőzni félelmét.

Követelmény

Lányok:

Talaj :gurulóátfordulások,zsugorfejállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés (segítségadással).

Ugrás (3 részes szekrény szélén): nekifutásból felugrás guggolótámaszba , függőleges leugrás.

Fiúk:

Talaj: gurulóátfordulások, zsugorfejállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés (segítségadással vagy bordásfal mellett).

Ugrás (3 részes szekrény szélén): nekifutásból felugrás guggolótámaszba , függőleges leugrás.

Előzmény

- adottságok,
- a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
- előképzettség (tudásszint)
- az iskola felszereltsége.

Tartalom

5.4.1. Torna (lányok)

5.4.1.2. Talaj

* Az RSG szabadgyakorlatok előkészítő és fő mozgásanyagából kiválasztott gyakorlatok zenére történő végrehajtása.

* Gurulóátfordulások előre és hátra és kiinduló és befejező helyzetek megváltoztatásával.

* Játékos váltóversenyek különböző gurulóátfordulások nehezített körülmények között történő végrehajtásával.

* Mérlegállás, tarkóállás, zsugorfejállás.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

* Fellendülés kézállásba (segítségadással).

* Kézenátfordulás oldalt (cigánykerék)

5.4.1.3. Ugrás kettő-négy részes szekrényen szélteben
– A támaszugrások előkészítő- és rávezető gyakorlatai;

Országos Köznevelési Intézet

* Felguggolás helyből és nekifutásból, függőleges leugrások;

* Zsugorkanyarlati átugrás;

* Guggolóátugrás;

* Fejenátfordulás.

5.4.2. Torna (fiúk)

5.4.2.2. Talaj

* Gurulóátfordulások előre és hátra a kiinduló- és befejezőhelyzetek megváltoztatásával.

* Játékos váltóversenyek nehezített körülmények között történő gurulóátfordulások végrehajtásával.

* Mérlegállás, tarkóállás, zsugorfejállás.

* Kézenátfordulás oldalt (cigánykerék).

- Fellendülés kézállásba segítségadással.

5.4.2.3. Ugrás kettő-négy részes szekrényben hosszában

– Támaszugrások előkészítő és rávezető gyakorlatai;

* Felguggolás függőleges leugrások;

* Felguggolás és ugrás lebegőtámaszba, leterpesztés.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Rendelkezzen egy sportjáték alapvető technikai készletével és legyen képes aktívan részt venni a játékban.

Követelmény

Legyen képes az elsajátított technikai elemek szabályoknak megfelelő végrehajtására és játék közbeni alkalmazására.

5.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok

Előzmény

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

A sportjátékot előkészítő testnevelési játékok: pontszerző, számolylabda, kapitánylabda, szabadulás a labdától, fogójátékok stb.

Alaptechnikai elemek:

- labdavezetés,
 - átadások, átvételek
- kapuralövés,

Taktikai elemek:

- legegyszerűbb támadási megoldások,
- elemi védekezési megoldások.

A megfelelő szintű előképzettség, a helyi hagyományok, és a személyi-, tárgyi feltételek.

Tartalom

5.5.1. Kézilabda

Játékos labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok,

5.5.2. Kosárlabda

Játékos labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok,

A sportjátékot előkészítő testnevelési játékok: pontszerző, számolylabda, kapitánylabda, szabadulás a labdától, fogójátékok stb.

Alaptechnikai elemek: labdavezetések, átadások, átvételek, kosárradobások;

Taktikai elemek:

- legegyszerűbb támadási megoldások,
- elemi védekezési megoldások.

5.5.4. Labdarúgás

Játékos labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok,

A sportjátékot előkészítő testnevelési játékok: vonalfotbal, pókfoci, célba-rúgás stb.

Alaptechnikai elemek:

- átadások, átvételek,
 - rúgás belsővel és belsőcsüddel,
 - labdavezetés belsőcsüddel,
 - kapuralövés,
-

Taktikai elemek:

– legegyszerűbb támadási megoldások (cselezés),

- elemi védekezési megoldások.
- 1:1 elleni játék,
- kispályás játék.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Az iskola lehetőségeinek függvényében: tollaslabda, asztalitenisz, lánitenisz, fallabda stb.

5.5.5. Egyéb sportjátékok

5.5.5. Iskolai- és népijátékok

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

A szabadban változó terepen és időjárási körülmények között végzett mozgásokkal edződjön szervezete a speciális ingerhatásokhoz.

Követelmény

Legyen képes néhány szabadban végezhető sportmozgások művelésére.

Előzmény

Elsősorban az iskolát megelőző időszak és a testnevelés órán kívüli tevékenység során megszerzett alapok.

Tartalom

5.6.1. Túrázások: természetjárás, tájékozódási futás, vízi túrák, kerékpáros túrák stb.

5.6.2. Téli sportok: szánkózás, korcsolyázás, sífutás, lesiklás stb.

5.6.3. Egyéb: BMX, görkorcsolya, gördeszka stb.

Értékelés

Elsősorban nevelési szempontok érvényesítésével

5.6. Természetben űzhető sportok

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet úszásnem mellett újabb technikák megismerése.

5.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

Cél

Az uszodákban és természetes vizekben való biztonságos viselkedés megismerése és a veszélyelhárításhoz szükséges készségek kialakítása. Egy úszásnem elsajátítása illetve a megtanult

Követelmény

A tudásszintnek megfelelő feladat teljesítése.

Az uszoda és a természetes vizek veszélyeinek ismerete. Vízbiztonság.

Előzmény

A korábban megszerzett tudásszint

Tárgyi és személyi Tartalom

5.7.1. I. Tudásszint (úszni nem tudók)

Vízhez szoktatás:

- a vízellenállás érzékeltetése,
- merülési feladatok,
- légzési gyakorlatok,
- vízbeugrások,
- vízi játékok.

Lebegés - siklás:

- lebegés hason és háton
- siklás hason és háton.

A mell-, a hát és a gyorsúszás közül egy úszásnem oktatása.

- lábmunka (levegővétel)
 - karmunka (levegővétel)
 - a láb és a karmunka összekapcsolása,
 - a láb és karmunka összekapcsolása a levegővétellel.
-

5.7.2. II. Tudásszint (egy úszásnak ismerete)

- Vízi játékok.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

10 x 25-50 m pihenővel).

- Fejesugrás.
- Egy újabb úszásnem elsajátítása.
- Folyamatos úszás kis- ill. közepes intenzitással (2 x 100-400 m pihenővel).
- Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-

5.7.3. II. Tudásszint (két úszásnem ismerete)

- Vízi játékok (labdával is)
- A tudásszint differenciált fejlesztése.
- Folyamatos úszás közepes intenzitással (2 x 200-500 m pihenővel).
- Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Cél

Az elváltozások megszüntetésével visszatérés az egészséges tanulók testnevelés óráira.
Váljék szokásukká a korrigáló gyakorlatok végzése.

Követelmény

Ismerjék meg és tudják önállóan is végezni a korrigáló gyakorlatokat

Előzmény

Az elváltozás mértéke és milyensége.

Tartalom

Az egyéni elváltozások ismeretében differenciáltan tervezett gyakorlatok alkalmazása.

5.8. Könnyített és gyógytestnevelés

Értékelés

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

A szaktanár által kialakított szempontrendszer szerint.
5.9. Küzdősportok

Szerkezet: soros

Cél

A motoros képességek fejlesztésével,
küzdelemben is humánus, etikus magatartás kialakítása.

Országos Köznevelési Intézet mozgáskészségek kialakításával egyidejűleg a tanulók bátorságának küzdőképességének, önuralmának fokozása és a

Követelmény

Egy választott küzdősport alaptechnikájának megismerése.

Előzmény

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Önvédelmi ismeretek

Egy választott küzdősport alaptechnikája és a küzdéshez szükséges legelemibb szabályok

Értékelés

A nevelő hatás érvényesítésére irányuló legyen

Szerkezet: soros

Cél

A modern zenés mozgások (RSG,aerobic stb.) mellett, a helyi hagyományok tisztelete és megőrzése nemzeti tudatformálásunk szerves részeként kell, hogy tovább éljen ifjúságunkban.

A zenés mozgások tanításának alapvető célja: a tánc megszerettetése, táncos motívumok elsajátítása, ritmus-, egyensúly-, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, etikus, kulturált viselkedési normák kialakítása, az esztétikus mozgás és megjelenés igényének belsővé tétele.

Követelmény

Táncos alapmotívumok, alapmozgások elsajátítása.

5.10. Mozgás-zene-harmónia

Viselkedési, magtartási normák kialakítása.

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Országos Köznevelési Intézet

Zenés sportmozgások:

– Ritmikus sportgimnasztika

- Néptánc
- Társastánc
- Aerobic

Értékelés

A zenés mozgások megszerettetésére irányuló motivációk kiváltására irányuljon

Részei

6.1. Rendgyakorlatok (Alakítás)	377. oldal
6.2. Gimnasztika	378. oldal
6.3. Atlétika	378. oldal
6.4. Torna	380. oldal
6.5. Sportjátékok	382. oldal
6.6. Természetben üzhető sportok	384. oldal
6.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)	384. oldal
6.8. Könnyített- és gyógytestnevelés	386. oldal
6.9. Küzdősportok	386. oldal
6.10. Mozgás-zene-harmónia	387. oldal

Óraszám

heti: 3 óra

Cél

Az életkori sajátosságok, az előképzettség és a tárgyi lehetőségek figyelembevételével:

Előzmény

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének és életkori sajátosságainak megfelelően)

Testnevelés 6

- a koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése;
- az alapvető mozgáskészségek kialakítása és megszilárdítása;

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

- a pozitív akarat-erkölcsi tulajdonságok erősítése, a negatív tulajdonságok visszaszorítása.

Követelmény

Országos Köznevelési Intézet

Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő szintű: koordinációs- és kondicionális képességekkel és mozgásos cselekvésbiztonsággal.

Előzmény

A tananyag az 1-5. osztályokban tanult ismeretekre épül.

Értékelés

(ajánlott)

Motoros próbák

1. Helyből távolugrás
2. Hanyatfekvésből felülés
3. Hasonfekvésből törzsemelés
4. Fekvőtámaszban karhajlítás
5. 2000 m-es futás

Szerkezet: soros

Cél

Legyen képes a vezényszavaknak megfelelően, pontosan és esztétikusan végrehajtani az alaki mozdulatokat és mozgásokat.

Követelmény

Tudja követni a vezényszavakat.

Előzmény

Az 5. osztályban tanultak

6.1. Rendgyakorlatok (Alakítás)

Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet irányváltóztatás.

6.1.1.4. Alakzatok kialakítása: nyitódás és zárkózás, fejlődés és szakadozás járás és futás közben,

6.1.1. Alakzatok, alaki mozdulatok. és mozgásmódok, alakzatok kialakítása:

6.1.1.1. Alakzatok : oszlop, vonal, zárt és nyitott.

6.1.1.2. Alaki mozdulatok: vigyázzállás, vigyázzállást módosító helyzetek, fordulatok helyben, lépés kiigazítás.

6.1.1.3. Mozgásmódok: lépés, futás, helyben járás és

Értékelés

A szaktanár által meghatározott, elsősorban pedagógiai szempontok alapján kialakított feltételrendszernek megfelelően

Szerkezet: soros

Cél

Ismerje a gimnasztika legalapvetőbb szakifejezéseit és vezényszavait.

Követelmény

A szaktanár által összeállított és megtanított 32 ütemű szabadgyakorlat-füzér bemutatása zenére.

Előzmény

Az 5. osztályban tanultak

Tartalom

2-4-8 ütemű szabad-, kéziszer-, társas- és egyszerű szer (pad, bordásfal, zsámoly stb.) gyakorlatok

Értékelés

A szaktanár által meghatározott kritériumrendszer alapján

Szerkezet: soros

6.2. Gimnasztika

6.3. Atlétika

Cél

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

elindulni;

- folyamatosan futni;
- helyből és nekifutásból távol és magasat ugrani;
- hajítani.

Követelmény

(fiúk, lányok)

Futás:

- 6 perc folyamatosan egyéni iramban ,
- 60 m időre.

Helyből távolugrás:135 cm

Kislabdahajítás: távolságra 20 m

(az egyéni adottságok és képességek figyelembe vételével)

Előzmény

Adottságok, képességek és készségek

Tartalom

6.3.1. A futások:

- futóiskola (djoggolás, szkippelés, sarokemelés stb.);
- játékos rajtversenyek, fogójátékok;
- állórajt, térdelőrajt;
- futóversenyek különböző távokon;
- váltójátékok, váltóversenyek;
- fokozófutások 3-6 x 4-80 m;

A koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése, az alapvető mozgáskészségek (járás, futás, ugrás) tökéletesítése és a fáradtságtűrő képesség emocionális alapjainak kialakítása.

- A tanuló tudjon :
 - különböző jelekre gyorsan reagálni,

- tartós, egyenletes és változó iramú futás;
- átfutás akadályok felett.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

- rendszerű akadálysor felépítése),
- magasugrás tetszőleges technikával,
- távolugrás tetszőleges technikával.
- magas és távolugró versenyek

6.3.3. Dobások:

- dobójátékok és versenyek különböző szerekekkel,
- helyből és lendületszerzésből történő dobások nagy labdával,
- kislabdahajítása nekifutásból távolságra.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Minél több új mozgáselemmel és tornaszerrel, kiegészítő tornakészlettel ismerkedjen meg a tanuló.

Relatív ereje érje el azt a szintet, hogy képes legyen a különböző függő- és támaszhelyzetekben uralni a testtömegét.

- A tanuló legyen képes:
 - a tornaszerekre felugrani és azokról leugrani;
 - különböző szereken támlázni, mászni és függeszkedni;
 - különböző helyzetekben és mozgásokban megtartani egyensúlyi helyzetét;
 - tudása birtokában legyőzni félelmét,
 - váljon igényévé az esztétikus szép mozgás.

Követelmény

Lányok:

6.3.2. Ugrások:

- szökdelő és ugrójátékok, versenyek,
- helyből ugrások, sorozatugrások,
- akadályok feletti átugrások (modul

6.4. Torna

Talaj :gurulóátfordulások, fejállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés, kézenátfordulás oldalt.

Ugrás:(4 részes szekrény széltében): nekifutásból felugrás guggolótámaszba , függőleges leugrás, zsugorkanyarlat.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Guggolótámaszból terpeszleugrás (4 r. szekrényen hosszában)

Fiúk:

Talaj: gurulóátfordulások (repülő gurulóátfordulás is), fejállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés, kézenátfordulás oldalt (cigánykerék) .

Országos Közoktatási Intézet Ugrás (4 részes szekrény széltében):

- Nekifutásból felugrás guggolótámaszba , függőleges leugrás,
- Guggolótámaszból ugrás lebegőtámaszba terpeszleugrás (kismacska).
- Korlát (alacsony):
- Ugrás támaszba a karfák végén támlázással haladás és leugrás.
- Gurulás előre terpeszülésből terpeszülésbe

Előzmény

- adottságok,
- a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
- előképzettség (tudásszint)
- az iskola felszereltsége.

Tartalom

5.4.1. Torna (lányok)

5.4.1.2. Talaj

- * Az RSG szabadgyakorlatok előkészítő és fő mozgásanyagából kiválasztott gyakorlatok zenére történő végrehajtása.
- * Gurulóátfordulások előre és hátra és kiinduló és befejező helyzetek megváltoztatásával.
- * Játékos váltóversenyek különböző gurulóátfordulások nehezített körülmények között történő végrehajtásával.
- * Mérlegállás, tarkóállás, fejállás.
- * Fellendülés kézállásba
- * Kézenátfordulás oldalt (cigánykerék)

5.4.1.3. Ugrás kettő-négy részes szekrényen

- A támaszugrások előkészítő- és rávezető gyakorlatai;
- * Felguggolás helyből és nekifutásból, függőleges leugrások feladatokkal;

* Zsugorkanyarlati átvágás (széltében);

* Guggolóátvágás (széltében);

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

– Guggolóátvágásból ugrás lebegőtámaszba, terpeszleugrás(hosszában).

5.4.2. Torna (fiúk)

5.4.2.1. Kötélmászás feladatokkal , függeszkedés

Országos Köznevelési Intézet

5.4.2.2. Talaj

* Gurulóátfordulások előre és hátra a kiinduló- és befejezőhelyzetek megváltoztatásával.

* Játékos váltóversenyek nehezített körülmények között történő gurulóátfordulások végrehajtásával.

– repülő gurulóátfordulás,

* Mérlegállás, tarkóállás, fejállás.

* Kézénátfordulás oldalt (cigánykerék).

– Fejenátfordulás (segítségadással)

– Fellendülés kézállásba.

5.4.2.3. Ugrás kettő-négy részes szekrényben

– Támaszugrások előkészítő és rávezető gyakorlatai;

* Felguggolás függőleges leugrások feladatokkal;

* Felguggolás és ugrás lebegőtámaszba, leterpesztés (hosszában)

– Guggolóátvágás (széltében).

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Rendelkezzen egy sportjáték alapvető technikai készletével és legyen képes aktívan részt venni a játékban.

Követelmény

Legyen képes az elsajátított technikai elemek játék közbeni alkalmazására.

6.5. Sportjátékok

Előzmény

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

* Adogatások mozgás közben.

- * Egykezes felső átadás helyben és mozgás közben.
- * Cselezés labdával.
- * Kapura lövés állóhelyből és mozgásból.
- * Helyezkedés a védőtől történő elszakadással, labdaátvétel.
- Védekező alaphelyzet, egyéni védekezés.
- * Könnyített szabályok megtartásával szabad játék.

6.6.2. Kosárlabda

- * Labdás és labda nélküli technikai elemek körének bővítése.
- * Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben.
- * Egykezes dobásformák egyszerű végrehajtása.
- * Labdavezetés irányváltoztatással.
- * Megindulások, megállások, sarkazások.
- * Védekező alpmozgás, emberfogásos védekezés alapjai.
- * 1-1 elleni játékhoz kapcsolódó technikai elemek alkalmazása játékos formában.
- * Mini kosárlabdázás.

6.6.4. Labdarúgás

- * Labdás és labda nélküli technikai elemek körének bővítése.
- * Egyéni támadás és védekezés technikai és taktikai gyakorlati játék és mérkőzés helyzetben.
- * Rúgások labdaátvételek, labdavezetések; cselezések fejelések és szerelések váltakozó körülmények közötti alkalmazása.
- 1-1 elleni labdatartás; labdavezetés, cselezés, helyezkedés, szerelés.
- Játék kikapura, kispályán.
- Támadó összjáték alapformái, két tanuló összjátéka.
- Kapura rúgások.

A megfelelő szintű előképzettség, a helyi hagyományok, és a személyi-, tárgyi feltételek.

Tartalom

6.6.1. Kézilabda

Technikai elemek körének bővítése:

– 2-1 elleni cicajáték.

– 2-1 elleni támadásvezetés kapura lesszabály betartással.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Szerkezet: soros

Cél

A szabadban változó terepen és időjárási körülmények között végzett mozgásokkal edződjön szervezete a speciális ingerhatásokhoz.

Követelmény

Legyen képes néhány szabadban végezhető sportmozgások művelésére.

Előzmény

Elsősorban az iskolát megelőző időszak és a testnevelés órán kívüli tevékenység során megszerzett alapok.

Tartalom

6.6.1. Túrázások: természetjárás, tájékozódási futás, vízi túrák, kerékpáros túrák stb.

6.6.2. Téli sportok: szánkózás, korcsolyázás, sífutás, lesiklás stb.

6.6.3. Egyéb: BMX, görkorcsolya, gördeszka stb.

Értékelés

Kiemelten a nevelési szempontok érvényesítésével

Szerkezet: soros

Cél

Az uszodákban és természetes vizekben való biztonságos viselkedés megismerése és a veszélyelhárításhoz szükséges készségek kialakítása.

Egy úszásnem elsajátítása illetve a megtanult úszásnem mellett újabb technikák megismerése.

– Vonalfutball.

– Szabad játék a szabályok megtartásával.

Értékelés

Szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

6.6. Természetben űzhető sportok

6.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

Követelmény

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

A tudásszintnek megfelelő feladat teljesítése.
Az uszoda és a természetes vizek veszélyeinek ismerete. Vízbiztonság.

Előzmény

A korábban megszerzett tudásszint

Tartalom

6.7.1. I. Tudásszint (úszni nem tudók)

Vízhez szoktatás:

- a vízellenállás érzékeltetése,
- merülési feladatok,
- légzési gyakorlatok,
- vízbeugrások,
- vízi játékok.

Lebegés - siklás:

- lebegés hason és háton
- siklás hason és háton.

A mell-, a hát és a gyorsúszás közül egy úszásnem oktatása.

- lábmunka (levegővétel)
- karmunka (levegővétel)
- a láb és a karmunka összekapcsolása,
- a láb és karmunka összekapcsolása a levegővétellel.

6.7.2. II. Tudásszint (egy úszásnak ismerete)

- Vízi játékok.
- Fejesugrás.
- Egy újabb úszásnem elsajátítása.
- Folyamatos úszás kis- ill. közepes intenzitással (2 x 100-400 m pihenővel).
- Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

6.7.3. III. Tudásszint (két úszásnem ismerete)

– Vízi játékok (labdával is)

– A tudásszint differenciált fejlesztése.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Az elváltozások megszüntetésével visszatérés az egészséges tanulók testnevelés óráira.

Váljék szokásukká a korrigáló gyakorlatok végzése.

Követelmény

Ismerjék meg és tudják önállóan is végezni a korrigáló gyakorlatokat

Előzmény

Az elváltozás mértéke és milyensége.

Tartalom

Az egyéni elváltozások ismeretében differenciáltan tervezett gyakorlatok alkalmazása.

Értékelés

A szaktanár által kialakított szempontrendszer szerint.

Szerkezet: soros

Cél

A motoros képességek fejlesztésével, mozgáskészségek kialakításával egyidejűleg a tanulók bátorságának küzdőképességének, önuralmának fokozása és a küzdelemben is humánus, etikus magatartás kialakítása.

- Folyamatos úszás közepes intenzitással (2 x 200-500 m pihenővel).
- Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

Értékelés

6.8. Könnyített- és gyógytestnevelés

6.9. Küzdősportok

Követelmény

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Országos Közoktatási Intézet

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Egy választott küzdősport alaptechnikájának megismerése.

Előzmény

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

Önvédelmi ismeretek

Egy választott küzdősport alaptechnikája és a küzdéshez szükséges legelemibb szabályok

Értékelés

A nevelő hatás érvényesítésére irányuló legyen

Szerkezet: soros

Cél

A modern zenés mozgások (RSG,aerobic stb.) mellett, a helyi hagyományok tisztelete és megőrzése nemzeti tudatformálásunk szerves részeként kell, hogy tovább éljen ifjúságunkban.

A zenés mozgások tanításának alapvető célja: a tánc megszerettetése, táncos motívumok elsajátítása, ritmus-, egyensúly-, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, etikus, kulturált viselkedési normák kialakítása, az esztétikus mozgás és megjelenés igényének belsővé tétele.

Követelmény

Táncos alapmotívumok, alapmozgások elsajátítása.

Viselkedési, magatartási normák kialakítása.

Előzmény

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Zenés sportmozgások:

- Ritmikus sportgimnasztika
- Néptánc

6.10. Mozgás-zene-harmónia

– Társastánc

– Aerobic

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Értékelés

A zenés mozgások megszerettetésére irányuló
motivációk kiváltására irányuljon

Testnevelés 7

Országos Köznevelési Intézet

Szerkezet:

soros

Részei

7.1. Rendgyakorlatok (Alakítás)	389. oldal
7.2. Gimnasztika	390. oldal
7.3. Atlétika	390. oldal
7.4. Torna	392. oldal
7.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok	394. oldal
7.6. Természetben űzhető sportok	396. oldal
7.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)	396. oldal
7.8. Könnyített- és gyógytestnevelés	398. oldal
7.9. Küzdősportok	399. oldal
7.10. Mozgás - zene-harmónia	399. oldal

Óraszám

heti: 3 óra

Cél

Az életkori sajátosságok, az előképzettség és a tárgyi lehetőségek figyelembevételével:

- a koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése;
- mozgáskészségek kialakítása és megszilárdítása valamint
- a pozitív akarati-erkölcsi tulajdonságok erősítése, a negatív tulajdonságok visszaszorítása.

A tantárgy általános célkitűzéseinek konkretizálása.

Követelmény

Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő szintű: koordinációs- és kondicionális képességekkel és mozgásos cselekvésbiztonsággal.

Előzmény

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

Motoros próbák

Az egyes témakörökön belüli megfelelő előrehaladáshoz az előző osztályok tananyagának megfelelő tudásszintje szükséges.

Értékelés

(ajánlott)

1. Helyből távolugrás
2. Hanyatfekvésből felülés
3. Hasonfekvésből törzsemelés
4. Fekvőtámaszban karhajlítás
5. 2000 m-es futás

Szerkezet: soros

Cél

Az alapvető szervezési feladatok megoldásához szükséges alaki gyakorlatok vezényszavaknak megfelelő alkalmazása.

A járás ütemezésre, tapsra, zenére történő végrehajtása illetve menetdal elsajátítása.

A tanulók tudatos önfegyelmének kialakítása.

Követelmény

Alakzatok felvétele és változtatása a vezényszavaknak megfelelően.

Előzmény

Az előző osztályokban előírt tananyag tudásszintje.

Tartalom

7.1.1. Alakzatok, alaki mozdulatok- és mozgásmódok, alakzatok kialakítása:

7.1.1.1. Alakzatok : oszlop, vonal, zárt és nyitott.

7.1.1.2. Alaki mozdulatok: vigyázzállás, vigyázzállást módosító helyzetek, fordulatok helyben, lépés kiigazítás.

7.1.1.3. Mozgásmódok: lépés, futás, helyben járás és irányváltoztatás.

7.1.1.4. Alakzatok kialakítása: sorakozás, nyitódás és zárkózás, fejlődés és szakadozás.

7.1. Rendgyakorlatok (Alakiság)

Értékelés

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

A szaktanár által meghatározott, elsősorban nevelési szempontok alapján kialakított feltételrendszer szerint folyamatosan.

7.2. Gimnasztika

Szerkezet: soros

Cél

A vezényszavaknak megfelelően legyen képes felvenni a különböző kiindulóhelyzeteket és végrehajtani a gimnasztikai gyakorlatokat. A gyakorlatok és a zene (ritmus,tempó) kapcsolatának megteremtése.

Követelmény

Gimnasztikai gyakorlatok végzése vezényszavakra illetve a zene és a vezényszavak (taps) egyidejű alkalmazásával. Tudjon önállóan bemelegíteni.

Előzmény

A 7. osztályig a tanulóknak a gimnasztika alapvető gyakorlatanyagát és vezényszavait meg kell ismerni.

Tartalom

A gimnasztika tartalmazza azokat a mozgásos feladatokat, gyakorlatokat, amelyek megalapozzák a koordinációs és kondicionális képességeket, valamint a hajlékonyságot és a lazaságot.

A gyakorlatokat a konkrét feladatokhoz, (a lehetőségek és a tanulók előképzettségének figyelembevételével) a szabad-, páros-, szer- és kéziszer gyakorlatok köréből a szaktanár szabadon választja ki.

7.2.1. Általánosan és sokoldalúan előkészítő gyakorlatok

7.2.2. Általánosan és sokoldalúan fejlesztő gyakorlatok

7.2.3. Speciálisan előkészítő és fejlesztő gyakorlatok

7.2.4. Speciális képességfejlesztő gyakorlatok

Értékelés

A szaktanár által meghatározott kritériumrendszer szerint folyamatosan és időszakosan.

7.3. Atlétika

Szerkezet: soros

Cél

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

– különböző jelekre gyorsan reagálni, elindulni;

- folyamatosan futni;
- helyből és nekifutásból távol és magasat ugrani;
- egy és két kézzel dobni (hajítani, lökni és vetni).

Követelmény

(fiúk-lányok)

Futás: lányok 1000 m, fiúk 2000 m folyamatosan, szintidő nélkül.

Távolugrás: szintteljesítés és technikai végrehajtás.

Kislabdahajítás távolságra.

(az egyéni adottságok és képességek figyelembe vételével)

Előzmény

- adottságok,
- a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
- előképzettség (tudásszint).

Tartalom

7.3.1. A futások:

- futóiskola (djoggolás, szkippelés, sarokemelés stb.),
- játékos rajtversenyek, fogójátékok,
- az atlétikai versenyszabályoknak megfelelő rajtolási formák elsajátítása,
- váltó játékok, váltóversenyek,
- váltófutás technikája,
- fokozófutások 3-6 x 4-80 m,

A koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése, az alapvető mozgáskészségek (járás, futás, ugrás) tökéletesítése, korszerű ugró- és dobótechnikák elsajátítása valamint a pozitív akarati-erkölcsi tulajdonságok erősítése.

- A tanuló tudjon :

- tartós, egyenletes és változó iramú futás, (6-12 perc vagy 1000-2000 m),
- átfutás egyenlő távolságokra elhelyezett akadályok felett.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

rendszerű akadálysor felépítése),

- magasugrás átlépő-, guruló-, hasmánt- vagy flop (amennyiben van rá lehetőség) technikával,
- távolugrás guggoló-, lépő-, homorító-, ollózó- vagy homorító-ollózó technikával.

7.3.2. Ugrások:

- szökdelő és ugrójátékok, versenyek,
- helyből ugrások, sorozatugrások,
- akadályok feletti átugrások (modul

7.3.3. Dobások:

- dobójátékok és versenyek különböző szerekekkel,
- helyből és lendületszerzésből történő dobások nagy labdával,
- kislabdahajítása célba és távolságra,
- dobás hátra tömöttlabdával,
- súlylökés helyből és lendületszerzésből

Értékelés

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Minél több új mozgáselemmel és tornaszerrel, kiegészítő tornakészlettel ismerkedjen meg a tanulók.

Relatív ereje érje el azt a szintet, hogy képes legyen a különböző függő- és támaszhelyzetekben uralni a testtömegét.

- A tanuló legyen képes:
 - a tornaszerekre felugrani és azokról leugrani;
 - különböző szereken támlázni, mászni és függeszkedni;
 - különböző helyzetekben és mozgásokban megtartani egyensúlyi helyzetét;
 - tudása birtokában legyőzni félelmét.

7.4. Torna

Követelmény

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Lányok:

Talaj : fejjállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés (segítségadással).

Ugrás (3-5 részes szekrény szélénél):egy tanult ugrás végrehajtása segítségadással

Fiúk:

Országos Közoktatási Intézet Talaj: fejjállás, mérlegállás, kézállásba fellendülés (segítségadással vagy bordásfal mellett).

Ugrás (3-5 részes szekrény hosszában): nekifutásból felugrás guggolóátmaszba , függőleges leugrás.

Előzmény

- adottságok,
- a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
- előképzettség (tudásszint).

Tartalom

7.4.1. Torna (lányok)

7.4.1.2. Talaj

- Az RSG szabadgyakorlatok előkészítő és fő mozgásanyagából kiválasztott gyakorlatok zenére történő végrehajtása.
- Gurulóátfordulások előre és hátra a kiinduló és befejező helyzetek megváltoztatásával.
- Játékos váltóversenyek különböző gurulóátfordulások nehezített körülmények között történő végrehajtásával.
- Repülő gurulóátfordulás.
- Mérlegállás, tarkóállás, fejjállás.
- Fellendülés kézállásba (segítségadással).
- Kézenátfordulás oldalt (cigánykerék)

7.4.1.3. Ugrás három-öt részes szekrényen szélénél

- Felguggolás helyből és nekifutásból, függőleges leugrások feladatokkal.
 - Zsugorkanyarlatti átugrás.
 - Terpesz le- és átugrás
 - Guggolóátugrás.
 - Fejenátfordulás.
-

7.4.2. Torna (fiúk)

Országos Köznevelési Intézet

T A N T E R V

körülmények között történő gurulóátfordulások végrehajtásával.

– Repülő gurulóátfordulás

- Mérlegállás, tarkóállás, fejállás.
- Kézenátfordulás oldalt (cigánykerék).
- Tarkóbillenés, fejenátfordulás hajlított állásba.
- Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe.

7.4.2.2. Talaj

- Gurulóátfordulások előre és hátra a kiinduló- és befejezőhelyzetek megváltoztatásával.
- Játékos váltóversenyek nehezített

7.4.2.3. Ugrás három-öt részes szekrényben hosszában

- * Felguggolás függőleges leugrások, feladatokkal.
- * Felguggolás és ugrás lebegőtámaszba, leguggolás, leterpesztés.
- * Terpeszátlugrás.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

A csapatszerveződés és a játék pozitív személyiségformáló hatásának érvényesítése.

Rendelkezzen egy sportjáték alapvető technikai készletével és legyen képes aktívan részt venni a játékban.

Követelmény

Legyen képes az elsajátított technikai elemek szabályoknak megfelelő végrehajtására és játék közbeni alkalmazására.

Előzmény

A technikai elemek elsajátításához és a játékhoz szükséges kondicionális és koordinációs képességszint.

7.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok

Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

* Helyezkedés a védőtől történő elszakadással, labdaátvétel.

- * Védekező alaphelyzet; egyéni védekezés; védőjátékos helyezkedése a labdás és labda nélküli támadóval szemben.
- * Könnyített szabályok megtartásával szabad játék.

7.5.1. Kézilabda

Technikai elemek elsajátítása:

- * Adogatások mozgás közben.
- * Egy kezes felső átadás helyben és mozgás közben.
- * Cselezés labdával.
- * Kapura lövés állóhelyből és mozgásból.

7.5.2. Kosárlabda

- * Labdás és labda nélküli technikai elemek körének bővítése.
- * Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben.
- * Egykezes dobásformák egyszerű végrehajtása.
- * Labdavezetés irányválogatással.
- * Megindulások, megállások.
- * Tempódobás megalapozása.
- * Védekező alapmozgás, emberfogásos védekezés alapjai.
- * 1-1 elleni játékhoz kapcsolódó technikai elemek alkalmazása játékos formában.
- * Könnyített szabályok betartásával szabad játék.

7.5.4. Labdarúgás

- * Egyéni támadás és védekezés technikai és taktikai gyakorlatai játék és mérkőzés helyzetben.
 - * Rúgások labdaátvételek, labdavezetések; cselezések fejelések és szerelések váltakozó körülmények közötti alkalmazása.
 - * 1-1 elleni labdatartás; labdavezetés, cselezés, helyezkedés, szerelés.
 - * Játék kikapura, kispályán.
 - * Támadó összjáték alapformái, két tanuló összjátéka.
 - * Kapura rúgások.
 - * 2-1 elleni cicajáték.
 - * 2-1 elleni támadásvezetés kapura lesszabály betartással.
 - * Vonalfutball.
 - Szabad játék a szabályok megtartásával.
-

7.5.5. Egyéb sportjátékok

Az iskola lehetőségeinek függvényében: tollaslabda, asztalitenisz, lótenisz, fallabda stb.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

7.5.5. Iskolai- és népijátékok

A nevelési és képzési célok megvalósításához felhasználható játékok körét a szaktanár határozza meg (Pl.: előkészítő játékok, fogó játékok, váltóversenyek, küzdőjátékok, stb.).

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Az időjárási viszonyok elviselése során átélt pozitív és negatív élmények személyiségfejlesztő hatásának felhasználása.

A szabadban változó terepen végzett mozgásokkal edződjön szervezete a speciális ingerhatásokhoz.

Követelmény

Legyen képes néhány szabadban végezhető sportmozgás művelésére.

Ismerje a szabadban végzett mozgások egészségügyi és balesetvédelmi rendszabályait.

Előzmény

Elsősorban az iskolát megelőző időszak és a testnevelés órán kívüli tevékenység során megszerzett képességek és készségek.

Tartalom

7.6.1. Túrázások: természetjárás, tájékozódási futás, vízi túrák, kerékpáros túrák stb.

7.6.2. Téli sportok: szánkózás, korcsolyázás, sífutás, lesiklás stb.

7.6.3. Egyéb: BMX, görkorcsolya, gördeszka stb.

Értékelés

Elsősorban nevelési szempontok érvényesítésével

Szerkezet: soros

7.6. Természetben űzhető sportok

7.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

Cél

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Az uszodákban és természetes vizekben való biztonságos viselkedés megismerése és a veszélyelhárításhoz szükséges készségek kialakítása. Egy úszásnem elsajátítása illetve a megtanult úszásnem mellett újabb technikák megismerése.

Követelmény

A tudásszintnek megfelelő feladat teljesítése.

Az uszoda és a természetes vizek veszélyeinek ismerete. Vízbiztonság.

Előzmény

A korábban megszerzett tudásszint

Tartalom

7.7.1. I. Tudásszint (úszni nem tudók)

Vízhez szoktatás:

- a vízellenállás érzékeltetése,
- merülési feladatok,
- légzési gyakorlatok,
- vízbeugrások,
- vízi játékok.

Lebegés - siklás:

- lebegés hason és háton
- siklás hason és háton.

A mell-, a hát és a gyorsúszás közül egy úszásnem oktatása.

- lábmunka (levegővétel)
- karmunka (levegővétel)
- a láb és a karmunka összekapcsolása,
- a láb és karmunka összekapcsolása a levegővétellel.

7.7.2. II. Tudásszint (egy úszásnak ismerete)

Vízi játékok.

Fejesugrás.

Egy újabb úszásnem elsajátítása.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet Vízi játékok (labdával is)

A tudásszint differenciált fejlesztése.

Folyamatos úszás közepes intenzitással (2 x 200-500 m pihenővel).

Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

Folyamatos úszás kis- ill. közepes intenzitással (2 x 100-400 m pihenővel).

Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

7.7.3. III. Tudásszint (két úszásnem ismerete)

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Az elváltozások megszüntetésével visszatérés az egészséges tanulók testnevelés óráira.

Váljék szokásukká a korrigáló gyakorlatok végzése.

Követelmény

Ismerjék meg és tudják önállóan is végezni a korrigáló gyakorlatokat

Előzmény

Az elváltozás mértéke és milyensége.

Tartalom

Az egyéni elváltozások ismeretében differenciáltan tervezett gyakorlatok alkalmazása.

Értékelés

A szaktanár által kialakított szempontrendszer szerint.

7.8. Könnyített- és gyógytestnevelés

7.9. Küzdősportok

Szerkezet: soros

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

fokozása és a küzdelemben is humánus, etikus magatartás kialakítása.

Cél

A motoros képességek fejlesztésével, mozgáskészségek kialakításával egyidejűleg a tanulók bátorságának küzdőképességének, önuralmának

Követelmény

Egy választott küzdősport alaptechnikájának megismerése.

Előzmény

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Önvédelmi ismeretek

Egy választott küzdősport alaptechnikája és a küzdéshez szükséges legelemibb szabályok

Értékelés

A nevelő hatás érvényesítésére irányuló legyen

Szerkezet: soros

Cél

A modern zenés mozgások (RSG,aerobic stb.) mellett, a helyi hagyományok tisztelete és megőrzése nemzeti tudatformálásunk szerves részeként kell, hogy tovább éljen ifjúságunkban.

A zenés mozgások tanításának alapvető célja: a tánc megszerettetése, táncos motívumok elsajátítása, ritmus-, egyensúly-, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, etikus, kulturált viselkedési normák kialakítása, az esztétikus mozgás és megjelenés igényének belsővé tétele.

Követelmény

Táncos alapmotívumok, alapmozgások elsajátítása.

Viselkedési, magatartási normák kialakítása.

7.10. Mozgás - zene-harmónia

Előzmény

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

– Aerobic

TANTERV

– Társastánc

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Zenés sportmozgások:

- Ritmikus sportgimnasztika
- Néptánc

Értékelés

A zenés mozgások megszerettetésére irányuló motivációk kiváltására irányuljon

Szerkezet: soros

Testnevelés 8

Részei

8.1. Rendgyakorlatok (Alakítás)	401. oldal
8.2. Gimnasztika	402. oldal
8.3. Atlétika	403. oldal
8.4. Torna	404. oldal
8.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok	406. oldal
8.6. Természetben űzhető sportok	407. oldal
8.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)	408. oldal
8.8. Könnyített- és gyógytestnevelés	409. oldal
8.9. Küzdősportok	410. oldal
8.10. Mozgás - zene-harmónia	410. oldal

Óraszám

heti: 3 óra

Cél

Az életkori sajátosságok, az előképzettség és a tárgyi lehetőségek figyelembevételével:

- a koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése;
 - mozgáskészségek kialakítása és megszilárdítása valamint
-

- a pozitív akarat-erkölcsi tulajdonságok erősítése, a negatív tulajdonságok visszaszorítása.

A tantárgy általános célkitűzéseinek konkretizálása.

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

Követelmény

Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő szintű: koordinációs- és kondicionális képességekkel és mozgásos cselekvésbiztonsággal.

Előzmény

Az egyes témakörökön belüli előrehaladáshoz az előző osztályok tananyagának megfelelő tudásszintje szükséges.

Értékelés

(ajánlott)

Motoros próbák

1. Helyből távolugrás
2. Hanyatfekvésből felülés
3. Hasonfekvésből törzsemelés
4. Fekvőtámaszban karhajlítás
5. 2000 m-es futás

Szerkezet: soros

Cél

Az alapvető szervezési feladatok megoldásához szükséges alaki gyakorlatok vezényszavaknak megfelelő alkalmazása.

A tanulók tudatos önfegyelmének megszilárdítása, az alkalmazás szükségességének elfogadtatása.

Követelmény

A testnevelés óra célszerű, gazdaságos megszervezéséhez szükséges ismeretek készség szintű alkalmazása.

Előzmény

Az előző osztályokban előírt tananyag tudásszintje.

8.1. Rendgyakorlatok (Alakítás)

Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet irányváltóztatás.

8.1.1.4. Alakzatok kialakítása: sorakozás, nyitódás és zárkózás, fejlődés és szakadozás.

8.1.1. Alakzatok, alaki mozdulatok- és mozgásmódok, alakzatok kialakítása:

8.1.1.1. Alakzatok : oszlop, vonal, zárt és nyitott.

8.1.2. Alaki mozdulatok: vigyázzállás, vigyázzállást módosító helyzetek, fordulatok helyben, lépés kiigazítás.

8.1.1.3. Mozgásmódok: lépés, futás, helyben járás és

Értékelés

A szaktanár által meghatározott, elsősorban nevelési szempontok alapján kialakított feltételrendszer szerint folyamatosan.

Szerkezet: soros

Cél

Sajátítsanak el speciális légzőgyakorlatokat, relaxációs eljárásokat és testtartásjavító gyakorlatokat.

A vezényszavaknak megfelelően legyen képes felvenni a különböző kiindulólhelyzeteket és végrehajtani a gimnasztikai gyakorlatokat.

A gyakorlatok zenére történő végrehajtása során az esztétikus, harmonikus mozgás igényének kialakítása.

Követelmény

Legyen képes gyakorlatfüzér esztétikus végrehajtására , vezényszavakra illetve a zene és a vezényszavak (taps) egyidejű alkalmazásával. Tudjon önállóan bemelegíteni.

Előzmény

Az előző osztályokban előírt tananyag tudásszintje.

Tartalom

A gimnasztika tartalmazza azokat a mozgásos feladatokat, gyakorlatokat, amelyek megalapozzák a koordinációs és kondicionális képességeket, valamint a hajlékonyságot és a lazaságot.

A gyakorlatokat a konkrét feladatokhoz, (a lehetőségek és a tanulók előképzettségének figyelembevételével) a szabad-, páros-, szer- és kéziszer gyakorlatok köréből a szaktanár szabadon választja ki.

7.2.1. Általánosan és sokoldalúan előkészítő gyakorlatok

8.2. Gimnasztika

7.2.2. Általánosan és sokoldalúan fejlesztő gyakorlatok

7.2.3. Speciálisan előkészítő és fejlesztő gyakorlatok

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Szerkezet: soros

7.2.4. Speciális képességfejlesztő gyakorlatok

Értékelés

A szaktanár által meghatározott kritériumrendszer szerint folyamatosan és időszakosan.

8.3. Atlétika

Cél

A koordinációs- és a kondicionális képességek fejlesztése, az alapvető mozgáskészségek (járás, futás, ugrás) tökéletesítése, korszerű ugró- és dobótechnikák elsajátítása valamint a pozitív akarati-erkölcsi tulajdonságok erősítése.

- A tanuló tudjon :
 - különböző jelekre gyorsan reagálni, elindulni;
 - folyamatosan futni;
 - helyből és nekifutásból távol és magasat ugrani;
 - egy és két kézzel dobni (hajítani, lökni és vetni).

Követelmény

(fiúk-lányok)

Futás:

lányok 1500 m szintidő nélkül (folyamatos futás)

fiúk 2500 m szintidő nélkül (folyamatos futás)

Távolugrás: szintteljesítés és technikai végrehajtás.

Magasugrás: szintteljesítés és technikai végrehajtás.

Súlylökés: Szintteljesítés és technikai végrehajtás.

Előzmény

- adottságok,
 - a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
 - előképzettség (tudásszint).
-

Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

TAN T E R V

Országos Közoktatási Intézet

– fokozófutások 3-6 x 60-100 m,

- tartós, egyenletes és változó iramú futás (9-15 perc vagy 1500-2500 m),
- átfutás egyenlő távolságokra elhelyezett kb. 40 cm-es akadályok felett.

8.3.2. Ugrások:

- ugró, szökdelő játékok és versenyek nehezített feltételekkel,
- a reaktív ugróerő fejlesztése mélybeugrásokkal,
- akadályok feletti átugrások (modul rendszerű akadálysor felépítése),
- magasugrás átlépő-, guruló-, hasmánt- vagy flop (amennyiben van rá lehetőség) technikával,
- távolugrás guggoló-, lépő-, homorító-, ollózó- vagy homorító-ollózó technikával.
- magasugró és távolugró versenyek.

8.3.3. Dobások:

- dobóversenyek nagylabdával és súlygolyóval,
- kislabdahajító-verseny célba és távolságra,
- súlylökőversenyek (lányok 3 kg, fiúk 4 kg).

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.
(az egyéni adottságok és képességek figyelembe vételével)

Szerkezet: soros

Cél

A korábban megismert gyakorlatok csiszolása, elemkapcsolatok kialakítása és új mozgások elsajátítása.
Alkalmazás szintjén tudjon segítséget adni és ismerje meg a balesetmegelőzés szabályait.

8.3.1. Futások:

- futóiskola (lépéshossz és frekvenciaváltások)
- rajtversenyek 15-20 m-es kifutással álló- és térdelőrajtból történő indulással,
- váltófutás váltóversenyek (körpályán is)

8.4. Torna

Követelmény

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

- a koordinációs- és kondicionális képességek szintje,
- előképzettség (tudásszint).

Három-hat mozgáselemet tartalmazó gyakorlat összeállítása, ill. egy ugrás tudásszintnek megfelelő kiválasztása és bemutatása.

Előzmény

- adottságok,

Tartalom

8.4.1. Torna (lányok)

8.4.1.2. Talaj

- * Gurulás hátra futólagos kézálláson keresztül guggolótámaszba.
- * Fejenátfordulás hajlított állásba.
- * Kézenátfordulás előre hajlított állásba.
- * Tarkóbillenés.
- * Haránt és oldalspárga.

8.4.1.3. Ugrás három-ötrészes szerkenyen éltében

- * Guggolóátugrás.
 - * Terpeszátugrás.
 - * Fejenátfordulás.
- Feladat az elugrás távolságának és ívének növelése.

8.4.2. Torna (fiúk)

8.4.2.2. Talaj

- * Repülő-gurulóátfordulás különböző hosszúságú és magasságú akadályok felett.
- * Gurulás hátra futólagos kézálláson keresztül guggolóállásba.
- * Vetődés mellő fekvőtámaszból nyújtott ülésbe.
- * Fejenátfordulás sorozat hajlított és nyújtott testtel.
- * Kézenátfordulás előre hajlított állásba.

8.4.2.3. Ugrás három-öt részes szekrényen hosszában

* Guggolóátugrás.

* Terpeszátugrás.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Szerkezet: soros

* Fejenátfordulás.

Feladat az elugrás távolságának és ívének növelése.

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

8.5. Sportjátékok, iskolai- és népijátékok

Cél

A csapatszerveződés és a játék pozitív személyiségformáló hatásának érvényesítése.

Rendelkezzen két sportjáték alapvető szabályainak ismeretével, technikai készletével és legyen képes egyszerű taktikai elképzelések megvalósítására.

Követelmény

Legyen képes:

- az elsajátított technikai elemek szabályoknak megfelelő végrehajtására és játék közbeni alkalmazására.
- a győzelem és vereség emocionális hatásainak szabályozására.

Előzmény

A technikai elemek elsajátításához és a játékhoz szükséges kondicionális és koordinációs képességszint.

Tartalom

8.5.1. Kézilabda

Alaptechnikai elemek és taktikai ismeretek körének bővítése:

- * Labdaátadás és kapura lövés helyből indulva, és mozgásból.
- * Üres helyre helyezkedő, befutó játékosnak gyors átadás, bejátszás.
- * Résre helyezkedés, betörés.
- * Kapuelőtér elé helyezkedve gólveszélyes terület véde.
- * Szabályok alkalmazásával szabad játék.

8.5.2. Kosárlabda

Alaptechnikai elemek és taktikai ismeretek körének szélesítése:

- * Fektetett dobás labdavezetésből, átvett labdával; egykezes dobásformák végrehajtása mozgásból.

* Irányváltóztatásos labdavezetés.

* Megindulások, megállások, sarkazás.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet * 2:2 elleni játék.

* Szabályok betartásával szabadjáték.

* Tempódobás.

* Védekező alapmozgás játékhelyzetnek megfelelően; egyéni védekezés.

* Átfutások, befutások; állóelzárások.

* 2:1 elleni támadás és védekezés alapjai.

8.5.4. Labdarúgás

* Csapat vagy csapatrész támadás és védekezés alapjainak megismerése játék és mérkőzés helyzetben.

* Kétkapus játék.

* 1:1 elleni cicajáték

* 2:1 elleni támadásvezetés kapura lesszabály betartással.

* Kapura lövések.

* 4:3 elleni cicajáték.

* 4:3 elleni támadásvezetés kapusbeállítással és lesszabály betartásával.

* Szabadjáték a szabályok megtartásával.

8.5.5. Egyéb sportjátékok

Az iskola lehetőségeinek függvényében: tollaslabda, asztalitenisz, lánitenisz, fallabda stb.

8.5.6. Iskolai- és népijátékok

A nevelési és képzési célok megvalósításához felhasználható játékok körét a szaktanár határozza meg (Pl.: előkészítő játékok, fogó játékok, váltóversenyek, küzdőjátékok, stb.).

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Az időjárási viszonyok elviselése során átélt pozitív és negatív élmények személyiségfejlesztő hatásának felhasználása.

A szabadban változó terepen végzett mozgásokkal edződjön szervezete a speciális ingerhatásokhoz.

8.6. Természetben űzhető sportok

Követelmény

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

TANTERV

Legyen képes néhány szabadban végezhető sportmozgás művelésére. Ismerje a szabadban végzett mozgások egészségügyi és balesetvédelmi rendszabályait.

Előzmény

Elsősorban az iskolát megelőző időszak és a testnevelés órán kívüli tevékenység során megszerzett képességek és készségek.

Tartalom

- 7.6.1. Túrázások: természetjárás, tájékozódási futás, vízi túrák, kerékpáros túrák stb.
- 7.6.2. Téli sportok: szánkózás, korcsolyázás, sífutás, lesiklás stb.
- 7.6.3. Egyéb: BMX, görkorcsolya, gördeszka stb.

Értékelés

Elsősorban nevelési szempontok érvényesítésével

Szerkezet: soros

Cél

Az uszodákban és természetes vizekben való biztonságos viselkedés megismerése és a veszélyelhárításhoz szükséges készségek kialakítása. Egy úszásnem elsajátítása illetve a megtanult úszásnem mellett újabb technikák megismerése.

Követelmény

A tudásszintnek megfelelő feladat teljesítése.
Az uszoda és a természetes vizek veszélyeinek ismerete. Vízbiztonság.

Előzmény

A korábban megszerzett tudásszint

Tartalom

- 8.7.1. I. Tudásszint (egy úszásnak ismerete)
Vízi játékok.

8.7. Úszás (amennyiben lehetőség van rá)

Fejesugrás.

Egy újabb úszásnem elsajátítása.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet Vízi játékok (labdával is)

A tudásszint differenciált fejlesztése.

Folyamatos úszás közepes intenzitással (2 x 200-500 m pihenővel).

Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

Vízből mentés.

Folyamatos úszás kis- ill. közepes intenzitással (2 x 100-400 m pihenővel).

Ismétléses úszás szubmax. intenzitással (3-10 x 25-50 m pihenővel).

8.7.2. II. Tudásszint (két úszásnem ismerete)

Értékelés

A szaktanár által meghatározott feltételek szerint.

Szerkezet: soros

Cél

Az elváltozások megszüntetésével visszatérés az egészséges tanulók testnevelés óráira.

Válják szokásukká a korrigáló gyakorlatok végzése.

Követelmény

Ismerjék meg és tudják önállóan is végezni a korrigáló gyakorlatokat

Előzmény

Az elváltozás mértéke és milyensége.

Tartalom

Az egyéni elváltozások ismeretében differenciáltan tervezett gyakorlatok alkalmazása.

Értékelés

A szaktanár által kialakított szempontrendszer szerint.

8.8. Könnyített- és gyógytestnevelés

8.9. Küzdősportok

Szerkezet: soros

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Országos Köznevelési Intézet

fokozása és a küzdelemben is humánus, etikus magatartás kialakítása.

Cél

A motoros képességek fejlesztésével, mozgáskészségek kialakításával egyidejűleg a tanulók bátorságának küzdőképességének, önuralmának

Követelmény

Egy választott küzdősport alaptechnikájának megismerése.

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Önvédelmi ismeretek

Egy választott küzdősport alaptechnikája és a küzdéshez szükséges legelemibb szabályok

Értékelés

A nevelő hatás érvényesítésére irányuló legyen

Szerkezet: soros

Cél

A modern zenés mozgások (RSG,aerobic stb.) mellett, a helyi hagyományok tisztelete és megőrzése nemzeti tudatformálásunk szerves részeként kell, hogy tovább éljen ifjúságunkban.

A zenés mozgások tanításának alapvető célja: a tánc megszerettetése, táncos motívumok elsajátítása, ritmus-, egyensúly-, térbeli tájékozódó képesség fejlesztése, etikus, kulturált viselkedési normák kialakítása, az esztétikus mozgás és megjelenés igényének belsővé tétele.

Követelmény

Táncos alapmotívumok, alapmozgások elsajátítása.

Viselkedési, magatartási normák kialakítása.

8.10. Mozgás - zene-harmónia

A helyi lehetőségek, személyi Tartalom

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

T A N T E R V

(a tanulók érdeklődésének megfelelően)

Zenés sportmozgások:

- Ritmikus sportgimnasztika
- Néptánc
- Társastánc
- Aerobic

Értékelés

A zenés mozgások megszerettetésére irányuló motivációk kiváltására irányuljon

MINŐSÍTETT TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

TANTERV

ÉLŐ IDEGEN NYELV: NÉMET

Alapozó és fejlesztő szakasz
(5–8. évfolyam)

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS FELADATOK

Országos Közoktatási Intézet

Az élő idegen nyelv műveltségi terület céljai és tartalma összhangban vannak az alaptanterv többi műveltségi területének céljaival és tartalmával, valamint az Európa Tanács ajánlásaival:

„Európa népei sok, egymástól különböző nemzetből, közösségből, kultúrából és nyelvi csoportból egy egységes uniót alakítanak ki. Ez az unió a gondolatok és hagyományok egyenlő alapon történő cseréjére épül, és azon alapul, hogy a különböző történelmi múlttal, ám közös jövővel rendelkező népek kölcsönösen elfogadják egymást. Ezért még soha nem volt ennyire fontos az, hogy polgárai rendelkezzenek azokkal a képességekkel, melyek szomszédaik megértéséhez és az azokkal való kommunikációhoz szükségesek. Tehát el kell sajátítanunk az egymással való eredményes kommunikációhoz és egymás megértéséhez szükséges készségeket. Más nyelvek ismerete arra ösztönzi az embert, hogy nyitottabb legyen mások, illetve mások kultúrája és szemlélete felé.

A gazdasági, társadalmi és környezeti megújulás 2000. márciusában elindított lisszaboni stratégiájának keretében az Unió az évtized végére a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdasága kíván lenni. Ennek eléréséhez kulcsfontosságú egy tudásalapú társadalom építése. A nyelvtanulás ehhez a célhoz azáltal járul hozzá, hogy fejleszti a kognitív készségeket és megerősíti a nyelvtanuló anyanyelvi készségeit, ezen belül az írás- és olvasási készséget. Az állampolgárok nyelvi készségeinek fejlődése sok más, európai szintű politika számára is hasznos lehet. Röviden szólva, *más nyelvek megértésének és kommunikációban való használatának a képessége minden európai polgár számára alapvető készség.*

Az Európai Parlament 2001. december 13-i határozata a nyelvtanulást és nyelvi sokszínűséget támogató intézkedésekre szólított fel. 2002. február 14-én az Oktatási Miniszterek Tanácsa felkérte a tagállamokat arra, hogy tegyenek konkrét lépéseket a nyelvi sokszínűség és a nyelvtanulás elősegítése érdekében, és kérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki javaslatokat ezeken a területeken. Az akcióterv elkészítése során az Európai Bizottság széleskörű nyilvános konzultációt folytatott, majd ezt a civil társadalom képviselőinek konferenciája zárta, melyre 2003. április 10-én került sor Brüsszelben. A konferencián a válaszadók elfogadták a Bizottság jelenlegi helyzetről szóló elemzésének legfontosabb üzenetét és jövőre vonatkozó javaslatait. Egyetértés volt például abban, hogy kívánatos lenne az élethosszig tartó tanulás jegyében, a kisgyermekkortól kezdve minden európai polgár számára lehetővé tenni, hogy élvezhesse a soknyelvűség előnyeit. Széles körű támogatást nyert az, hogy emelni kell a nyelvtanítás színvonalát, mivel *a nyelvi kompetencia azok közé az alapvető készségek közé tartozik, melyekre mindenkinek szüksége van a képzésben, a foglalkoztatásban, a kultúrák találkozása során és az önmegvalósításhoz.* Azok, akik gyermekkorban kezdik a nyelvtanulást, jobban tudatában lesznek saját kulturális értékeiknek, saját kultúrájuk hatásainak, nagyobb megbecsülést mutatnak más kultúrák iránt, nyitottabbak és érdeklődőbbek lesznek mások iránt.

A tagállamok egyetértenek abban, hogy *a hangsúly a hatékony kommunikáció képességére, azaz az aktív készségekre, és ne a passzív tudásra helyeződjön.* A cél nem az anyanyelvi szint elérése, hanem a megfelelő szintű olvasási, szövegértési, írás- és beszédképesség elsajátítása.

Az Európai Bizottság úgy gondolja, hogy az európai szintű akcióknak a következő kulcsterületekre kell irányulniuk: a nyelvek befogadó jellegű szemléletének támogatása, nyelvbarát közösségek kialakítása, a nyelvtanulási kínálat és a nyelvtanulási lehetőségek igénybevétele a javítása.”

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, isme-

rősek az órai tevékenységek és az azzal kapcsolatos kifejezések, motiváltak és bíznak magukban.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása pl. életszerű szituációkkal, érdekes – eleinte

MINŐSÍTETT TANTERV

ok✓

T A N T E R V

könnyített, néhány mondatos, majd eredeti – olvasmányokkal, ritmikus mondókákkal (ún. *chantokkal*), az életkori sajátosságaiknak megfelelő dalokkal. Elengedhetetlen a hallás utáni értés fejlesztéséhez, hogy megfelelő mennyiségű

Országos Közoktatási Intézet autentikus hanganyag álljon rendelkezésre. Igyekezzünk minél több reáliát felhasználni a tananyagban (pl. zeneszámok, újságok, jegyek, csomagolások stb.)!

Fontos szerephez jut a humor, mind a szövegekben, mind az illusztrációkban, mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy a tanulók sokkal szívesebben, ezért könnyebben is tanulnak humorral átszőtt tananyagot.

Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, de az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszédképesség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált szövegek olvastatásával. A 7. évfolyamtól kezdődően fordítsunk több időt az írásképesség fejlesztésére is, hiszen a tanulók nagy részének még az anyanyelvén is gondot okoz egy rövid, összefüggő szöveg megalkotása.

A 10–14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kis mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyékonyosság (*fluency*) az erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is.

A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a célnyelv olyan szintű használatához, ami lehetővé teszi számukra az osztályterem falain kívüli idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.

A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, amellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni, amely cél megegyezik az A1-es szint elérésével (részletesen ld. később).

KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KULCSKOMPETENCIÁK

A fejlesztési feladatok szerkezete

A fejlesztési feladatok minden nyelvelsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- beszédértés (*Hörverstehen*)
 - beszédképesség (*Sprechen*)
 - olvasásértés (*Leseverstehen*)
-

- írás (*Schreiben*)

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Fejlesztési feladatok

Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a használható nyelvtudás megszerzése (= *kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása*). Ez

Országos Köznevelési Intézet az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti, amelyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül történhet.

A kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztése a következőket jelenti:

1. A kötelező oktatás végére a tanulók képesek lesznek egy idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni.
2. A nyelvtanulás során a tanulóknak kialakul a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azt beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerése iránti kedvező attitűd és motiváció.
3. Nyelvtudásukat egész életükben képesek lesznek önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett újabb idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen elsajátítani.

Az alaptanterv a köznevelés kétéves szakaszaira (6., 8., 10. és 12. évfolyamok végére) minden diák számára a minimális szintet határozza meg, amelyet a négy alapkészség területén kell teljesíteni. Ezek a szintek összhangban vannak az európai hatfokú skálán meghatározott szintekkel.

Az alaptantervi követelmények az általános iskola végére minden diák számára legalább egy élő idegen nyelvből az A1-es szint elérését tűzik ki célul.

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl.: hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

- Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.
-

Beszédkésztség
MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni.

Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan.

Olvasásértés

- Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

Írás

- Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözetet megírni.

Minimum, ill. optimum szókészlet az A1 eléréséhez, teljesítéséhez az 5 – 8. évfolyamon évente minimálisan 250 szó, optimálisan 400 szó.

Kultúra

KULCSKOMPETENCIÁK MEGJELENÉSE

A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek, amelyek összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése (vö. *szociális és állampolgári kompetencia*).

Az ehhez szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását), valamint a szövegolvasást, -értést és -alkotást az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

használatára (vö. *digitális kompetencia*) és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is (vö. *hatékony, önálló tanulás kompetenciája*).

Ha a tanulói tevékenységekből indulunk ki, fontos

Országos Közoktatási Intézet szerephez jut az *esztétikai-művészeti tudatosság és (főként) kifejezőképesség-kompetencia*, pl. projektmunka, daltanulás, szerepjátszás során.

Fontos feladat a harmonikus kapcsolat elősegítése a természeti és a társadalmi környezettel (vö. *alapvető kompetenciák a természettudományok és azok alkalmazása terén*).

A sikeres nyelvtanításban és -tanulásban tehát minden kulcskompetenciának meg kell jelennie, ahogyan a különböző élethelyzetekben is szükségünk van a különböző kompetenciákra.

A NAT szerint a kiemelt fejlesztési célok, a kulcskompetenciák hatékony fejlesztésének egyik feltétele a fejlesztési célokkal adekvát tanítási folyamat, tevékenység. A Nemzeti Alaptanterv azt a felfogást képviseli, hogy a tanítás nem más, mint a tanulók tanulásának szervezése: tervezése, irányítása, szabályozása és értékelése. Az a pedagógus, aki jól ismeri tanítványai motivációit, képességeit, érdeklődéseit és tanulási szokásait, eredményesen tudja megoldani a tanulásszervezéssel kapcsolatos feladatait. A tanulásszervezés optimális megoldásához persze nem elég a képzett pedagógus, szükség van a pedagógiai infrastruktúra széles választékára: könyvekre, nyomtatott tananyagokra, kísérleti felszerelésekre, informatikai programokra, programcsomagokra és más eszközökre.

Az idegen nyelv tanításakor a tanári és tanulói tevékenységformák között első helyen a kommunikatív feladatok állnak. Szakítani kell az évtizedeken keresztül szinte egyeduralkodó ún. nyelvtani – fordító módszerrel (*Grammar – Translation Method*). Idegen nyelvet azért tanulunk, hogy használjuk. Ha a kommunikáció folyamatos és sikeres, a nyelvtani hibák kevésbé lényegesek. Mind a négy alapképesség – beszédértés (*listening*), beszédképesség (*speaking*), olvasásértés (*reading*), írás (*writing*) – fejlesztésében a kommunikatív tevékenységekre kell a hangsúlyt fektetni. A nyelvtani szabályok súlykolása helyett életszerű feladatokra koncentráljunk! Sokkal motiválóbbak azok a helyzetek, amelyekkel az életben is találkozhatnak a tanulók.

Közismert tény, hogy egy átlagos tanórán egy tanuló átlagosan 20 másodpercet beszél. Minden órán, de különösen egy nyelvórán ez döbbenetesen kevés. Ha csak 5 perc pármunkát alkalmazunk, ez az idő már a 15-szörösére nőhet. A frontális osztálymunka helyett – különösen nagy létszámú osztályok esetében – sokkal célravezetőbb páros és csoportos tevékenységeket, illetve projekt munkát alkalmazni.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

5. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 111 – Heti óraszám: 3

Ebből kb.

- 60 óra új anyag feldolgozására,
- 30 óra a kommunikációs szándékok gyakorlására és képességfejlesztésre,
- 10 óra ellenőrzésre és értékelésre,
- 11 óra szabadon tervezhető (aktualitások, pl. ünnepek; vetélkedők, jelenetek; országismeret; videós v. számítógépes óra).

JAVASOLT TÉMAKÖRÖK ÉS ÓRASZÁMOK

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Én és a családom	12
2. Állatok, állatkert	10
3. Tárgyi környezet, barkácsolás	12
4. Ételek, italok, receptek	12
5. Vásárlás, bevásárlás, ruhadarabok	10
6. Barátok, testvérek, hobby	12
7. A város és a falu	12

TANTERV

1. ÉN ÉS A CSALÁDOM

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló legyen képes a szituációnak megfelelően köszönni és elköszönni, bemutatkozni és bemutatni szűkebb családját, közelebbi rokonait. Tudjon érdeklődni más családjáról (pl.: hány testvére van).</p> <p>A tanuló legyen képes megmondani és az iránt érdeklődni, ki hány éves, hol lakik és mi a telefonszáma.</p>	<p>Kb. 45 szó, ill. kifejezés (elsősorban rokonsági fokokat kifejező főnevek, üdvözléssel, bemutatkozással, bemutatással kapcsolatos kifejezések, köszönések; személyes, birtokos és mutató névmások).</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel</i>, <i>Lückentexte</i>, <i>Wörtertreppen</i>, <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Dalok, versek tanulása, eljátszása.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: önismeret, illetan.</p>	<p>Tud köszönni, bemutatkozni és elköszönni. Ismerje a szűkebb családtagokat megnevező szavakat.</p>

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - hallás után tudja lejegyezni egy család tagjait 	<ul style="list-style-type: none"> - tipikus német és magyar családról szóló szövegek - gyakoribb német nevek 	<ul style="list-style-type: none"> - saját család bemutatása fénykép alapján - szituációs játékok (pl. ismerkedés) - betűzés kérése, betűzés 	<ul style="list-style-type: none"> - családfa készítése, - Hausarbeit: Ich und meine Familie

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

2. ÁLLATOK, ÁLLATKERT, HÁZIÁLLATOK

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló tudjon megnevezni néhány állatkerti állatot. Tudjon arra a kérdésre válaszolni, hogy van-e háziállatuk és ezt tudja megkérdezni mástól is. A tanuló legyen képes állatok külsejét leírni. Mások leírása alapján több közül tudjon egyetlen állatot kiválasztani.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (töszámnevek 100-ig, néhány tulajdonságra utaló melléknév)	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, természetismeret, matematika.	Tudja megmondani milyen háziállata van és ismerje néhány állatkerti állat nevét. Ismerje a számokat 100-ig.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - fontosabb adatok hallás utáni lejegyzése állatokról. - Egy állatkerti séta története - Állat rajzolása külső személy jellemzése alapján 	<ul style="list-style-type: none"> - Történetek állatokról - Egy állatokról szóló mese 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs játékok - érdeklődés a családban található állatokról és egyéb állatokról - állatok rövid jellemzése - telefonbeszélgetés: állatkertlátogatás megbeszélése 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid üzenet, e-mail - állatok rövid jellemzése - Kleine Hausarbeit: Mein Haustier

TANTERV

3. TÁRGYI KÖRNYEZET, BARKÁCSOLÁS

Országos Köznevelési Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes megnevezni a barkácsoláshoz használt fontosabb eszközöket. Ezeket tudja elkérni társától. Tudja megnevezni a közvetlen környezetében lévő legfontosabb tárgyakat.	Kb. 30 szó, ill. kifejezés (barkácsoláshoz, ételek készítéséhez szükséges dolgok) Kérés, visszakerdezés, helyesbítés A kiegészítendő kérdés (wer? Wen?) Tagadás „kein”-nel	Pármunka, csoportmunka (barkácsolás csoportonként), szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: technika, hon- és népismeret.	Ismer néhány barkácsoláshoz szükséges eszközt. Tudja megmondani, hogy egy-két étel elkészítéséhez mire van szüksége. Ezeket a tárgyakat tudja elkérni társától.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
- annak lejegyzése, hogy mi kell egy gyümölcssaláta elkészítéséhez	- Autentikus szöveg	- hogyan készíték el egy tárgyat - főzési szokásaink	-

TANTERV

4. ÉTELEK, ITALOK, RECEPTEK

Országos Köznevelési Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes ételeket, italokat megnevezni. A tanuló tudjon tájékozódni az étlapon. A tanuló legyen tisztában az egészséges táplálkozás alapelveivel.	Kb. 60 szó, ill. kifejezés (ételek, italok, táplálkozásal kapcsolatos kifejezések, főzéshez, ételekhez használt anyagok neve) Javaslat, kínálás és elfogadás A kívánság kifejezése (möchte)	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, Összekeveredett étlap rendezése, ételek csoportosítása, képek és ételek párosítása. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: természetismeret, biológia, művészetek, egészségtan.	Ismer néhány ételt, italt. Tud tetszést/nemtetszést nyilvánítani az étkezéssel kapcsolatban. Tud jó étvágyat kívánni.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - Annak lejegyzése, hogy mi kell egy étel elkészítéséhez 	<ul style="list-style-type: none"> - Egy éttermmel vagy étkezési szokással kapcsolatos cikk - Étlapok 	<ul style="list-style-type: none"> - Annak elmesélése, hogy mit eszik ő és a családja reggelire, ebédre és vacsorára - Annak elmesélése, hogy ki főz a családban, illetve hol ebédelnek a család tagjai - interjú készítése/ adása (mi a kedvenc étele, mit szeret és mit nem szeret) 	<ul style="list-style-type: none"> - Hausarbeit: Mit eszik a családom - kérdőív kitöltése (kedvelt és nem kedvelt ételek)

TANTERV

5. VÁSÁRLÁS, RUHADARABOK

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló ismerje a leggyakoribb ruhadarabok nevét. Tudja azokat a legfontosabb kifejezéseket, amelyeket a vásárlás során használni tud.	Kb. 35 szó, ill. kifejezés (ruhadarabok, öltözködési kellékek, néhány vásárlással kapcsolatos kifejezés) Kérdés – válasz Tetszés - nemtetszés	Pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte</i> , Kapcsolatok más műveltségi területekkel: hon- és népismeret, matematika	Tud néhány ruhadarabot megnevezni. Ismeri a legfontosabb vásárlással kapcsolatos kifejezéseket.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - hallás alapján beszélni egy fiú és egy lány öltözkékét - hallás alapján megállapítani, hogy ki mit vásárol 	<ul style="list-style-type: none"> - áruházi katalógusok - prospektusok 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs játékok - képleírás - tetszés nemtetszés nyilvánítás ruhadarabokról - párbeszédalkotása 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid leírás arról, hogy mit visel a tanuló - vásárlás közben lejátszódó párbeszéd leírása

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

6. BARÁTOK, TESTVÉR, HOBBY

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes elmondani, hogy mivel tölti szabadidejét, mi a hobbija. Tudjon a fentiekről érdeklődni.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (levelezéssel, hobbiival kapcsolatos kifejezések,) Levélforma Hirdetések	Pármunka, csoportmunka, szerepjáték, Hirdetések tanulmányozása, hirdetésekre válasz adása Kapcsolatok más műveltségi területekkel: kultúra, médiaismeret, földrajz.	Tud néhány mondatot mondani a hobbjáról. Tud megnevezni néhány szabadidős tevékenységet. Tudja megmondani, hogy ki a barátja. Tudjon néhány mondatot mondani barátjáról.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - tevékenységeket felismerni zajok vagy szövegek alapján - gyerekek adatait hallás után táblázatba beírni (hobby, lakhely, életkor) 	<ul style="list-style-type: none"> - levelezési hirdetések - érdekes hobbik, 	<ul style="list-style-type: none"> - interjúkészítés, -adás (hobby és szabadidős tevékenységek) - mesélés a barátról, testvérről 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid levél/ e-mail írása (levelezőtárs keresése) - kérdőív kitöltése - válasz adás hirdetésre

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

7. A VÁROS ÉS A FALU

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló ismerje néhány olyan épület nevét, amely a városban és a faluban található. Tudjon mondani pár szót falujáról. Tudja, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak a falusi, illetve a városi életnek.	Kb. 35 szó, ill. kifejezés (épületek, intézmények, ezekkel kapcsolatos igék) Kérdezősködés Útbaigazítás	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték. Képek, szavak párosítása, összekötőzöldi feladatok. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: történelem, képzőművészetek, földrajz	Tudjon megnevezni néhány fontosabb épületet. Tudja elmondani, hogy melyik épületben mit lehet csinálni.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
- hangok, zajok alapján felismerni, hogy milyen épületről van szó	- rövid leírás német nyelvterületen található városokról, falvakról	- képleírás - az én falum	- Hausarbeit: Mein Dorf

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ÖSSZEFOGLALVA

Hallott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat elolvas;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló szövegben fontos információt megtalál;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid mondatokat helyesen leír;
 - egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz.
-

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

6. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 111 – Heti óraszám: 3

Ebből kb.

- 60 óra új anyag feldolgozására,
- 30 óra a kommunikációs szándékok gyakorlására és képességfejlesztésre,
- 10 óra ellenőrzésre és értékelésre,
- 11 óra szabadon tervezhető (aktualitások, pl. ünnepek; vetélkedők, jelenetek; országismeret; videós v. számítógépes óra).

JAVASOLT TÉMAKÖRÖK ÉS ÓRASZÁMOK

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Otthonunk helyiségei, fontosabb tárgyai, háztartás, családi élet	22
2. Személyi adatok (életkor, születésnap, lakcím, foglalkozás)	10
3. Az iskola, az osztály, tantárgyak, órarend, iskolai élet	8
4. Emberek külső és belső jellemzése; kinézet, öltözködés, ruhadarabok	10
5. Vásárlás, eladás, ajándékozás	10
6. Napirend; iskolai és otthoni tevékenységek	10
7. A szabad idő hasznos eltöltése, utazás, utazás szervezése	10

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

1. OTTHONUNK HELYISÉGEI, FONTOSABB TÁRGYAI, HÁZTARTÁS, CSALÁDI ÉLET

Országos Köznevelési Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló legyen képes 5-6 összefüggő mondatban bemutatni saját otthonát.</p> <p>Tudjon érdeklődni más lakásáról.</p> <p>Tudja megnevezni a lakás berendezési tárgyait. Tudjon mondani egy-két mondatot környezetéről.</p> <p>Tudja elmondani, hogy ki hogyan veszi ki a részét a házi munkából</p>	<p>Kb. 60 szó, ill. kifejezés (berendezési tárgyak, lakás helyiségei, költözködéssel kapcsolatos kifejezések, házimunkákat kifejező igék, néhány háztartási eszköz)</p> <p>Tetszés, nemtetszés kifejezése</p> <p>Dolgok leírása</p> <p>A lakás berendezési tárgyainak észérű elhelyezése (Wohin?)</p> <p>Szándék kifejezése (Ich möchte ...)</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték,</p> <p><i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe,</i></p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, természetismeret, hon- és népismeret, médiaismeret.</p>	<p>Tud néhány mondatot mondani a lakásukról. Ismerje a legfontosabb berendezési tárgyakat. Tud pár mondatot mondani arról, hogy mit tud és mit nem tud csinálni, ki végzi a házimunkát</p>

Tevékenységszervezés

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
--------------	---------------	----------	-----------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

<ul style="list-style-type: none"> - helymeghatározás alapján elhelyezni a berendezési tárgyakat a lakás alaprajzán - lejegyezni hallás alapján, hogy ki milyen és mennyi házimunkát végez 	<ul style="list-style-type: none"> - egy tipikus magyar, ill. német otthon - apróhirdetések - prospektusok 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs játékok - képleírás - saját lakás, bemutatása, érdeklődés máséról - Érdeklődés arról, hogy ki mit szeret és nem szeret csinálni 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid leírás a házi munkákról - <i>Hausarbeit: Az én otthonom</i>
--	---	---	--

2. SZEMÉLYI ADATOK (ÉLETKOR, LAKCÍM, SZÜLETÉSNAP)

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló legyen képes megmondani és az iránt érdeklődni, ki hány éves és mikor van a születésnapja, mi a címe, a telefonszáma. Tudja ezeket az adatokat kérdőívbe beírni, borítékot helyesen megcímezni, rövid e-mailt, üzenetet, születésnap meghívót (minta alapján) írni.</p> <p>.</p>	<p>Kb. 50 szó, ill. kifejezés (adatlap kérdései, hobbyra, ajándékozásra vonatkozó főnevek és igék)</p> <p>A sorszámnevek 20-ig</p> <p>A „mögen” ige</p> <p>Személyes adatokat tartalmazó levél kitöltése</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték,</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, természetismeret, hon- és népismeret, matematika.</p>	<p>Tudja megmondani, hány éves és mikor van a születésnapja. Legyen képes minta alapján rövid üzenetet, jókívánságot írni. Tudjon kitölteni személyes adatokat tartalmazó levelet önmagára és családtagjaira vonatkozóan. Tudja elmondani, hogy mit gyűjt</p>

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none">- fontosabb adatok (életkor, születésnap, telefonszám, lakcím és foglalkozás) hallás utáni lejegyzése, ezek beírása adatlapba	<ul style="list-style-type: none">- Egy szöveg arról, hogy ki mit gyűjt- Szövegek német és magyar tanulókról	<ul style="list-style-type: none">- szituációs játékok- érdeklődés a családtagok, barátok, híres emberek adatai iránt, saját adatok összefüggő ismertetése- telefonbeszélgetés: információkérés és -adás	<ul style="list-style-type: none">- rövid üzenet, e-mail- születésnapi meghívó- egyszerű kérdőív kitöltése (személyi adatok)

3. AZ ISKOLA, AZ OSZTÁLY, TANTÁRGYAK, ÓRAREND, ISKOLAI ÉLET

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
-------------------	----------	--	----------------------------

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

<p>A tanuló legyen képes elmondani, hogyan tölti egy átlagos napját.. Milyen tantárgyakat tanul, melyiket szereti, ill. nem szereti. Mivel tölti szabadidejét, mi a hobbija. Tudjon a fentiekről érdeklődni. Legyen képes megmondani, mit mikor szokott csinálni.</p> <p>Használjon néhány múlt idejű alakot (hatte, war)</p>	<p>Kb. 60 szó, ill. kifejezés (mindennapi cselekvések, iskolával, iskolai élettel kapcsolatos főnevek és igék, tantárgyak, idővel kapcsolatos kifejezések).</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, Órarend leírása németül Órarend összeállítása adott instrukciók alapján Érdeklődés, kívánságok kifejezése</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: testi és lelki egészség, tanulás, kultúra, médiaismeret,</p>	<p>Tud néhány mondatot mondani a leggyakoribb napi tevékenységeiről. Ismeri a fontosabb tantárgyakat. Tud mondani néhány mondatot iskolájáról, osztályáról, tanáiról Tudja, hogy az iskolában milyen eszközökre van szüksége és az egyes órákon mit csinál</p> <p>.</p>
---	---	--	---

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - tantárgyakat feljegyezni, illetve lejegyezni - egy tanuló órarendje - iskola szokásrendjével kapcsolatos szöveg megértése 	<ul style="list-style-type: none"> - egy tanuló iskolája, osztálya - ülésrend - német gyermekek órarendje, tipikus napja 	<ul style="list-style-type: none"> - interjúkészítés, -adás (iskola, kedvelt / nem kedvelt tantárgyak és tevékenységek) - egy nap (hétköznapi, hétvége) elmesélése 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid levél/ e-mail írása a mindennapi tevékenységekről - rövid fogalmazás írása az iskoláról - <i>Hausarbeit</i>: az én órarendem

TANTERV

4. EMBEREK KÜLSŐ ÉS BELSŐ JELLEMZÉSE, KINÉZET, ÖLTÖZKÖDÉS, RUHADARABOK

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló legyen képes személyek, tárgyak külsejét leírni, megnevezni néhány fontosabb belső tulajdonságot. Mások leírása alapján az adott személyt, tárgyat több közül kiválasztani. Tudjon tetszést/nemtetszést nyilvánítani és ezt röviden (egy mondatban) megindokolni, valamint mások véleményét megkérdezni. Legyen képes rövid jellemzést írni saját magáról, egyéb személyekről és tárgyokról.</p> <p>Ismarje az egyes szám 3. Személyű birtokos névmást.</p>	<p>Kb. 50 szó, ill. kifejezés (testrészek, külső és belső tulajdonságokra utaló melléknevek, a minket körülvevő leggyakoribb tárgyak, anyagok neve; érzelmeket/ tetszést/ nemtetszést kifejező igék, kedvelt és nem kedvelt tevékenységek).</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel</i>, <i>Lückentexte</i>, <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka.</p> <p>Ruhadarabok elosztása két gyerek között</p> <p>Ruhadarabok beszínezése, kiválogatása</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: természetismeret, biológia, művészetek, médiaismeret.</p>	<p>Meg tudja nevezni a testrészeket.</p> <p>Ismer néhány külső és belső tulajdonságokra utaló melléknevet. Tud tetszést/ nemtetszést nyilvánítani.</p> <p>Ismeri a birtokos névmásokat.</p> <p>Tud néhány mondatot mondani önmagáról és barátjáról.</p>

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - személy v. képzeletbeli alak (szörny, marslakó) rajzolása hallás után - egy bizonyos személy, tárgy több 	<ul style="list-style-type: none"> - képek és leírások párosítása - egy ismert személyről szóló szöveg 	<ul style="list-style-type: none"> - saját maga és általa ismert személyek jellemzése - interjú készítése/ adása (mit kedvel, mi a véleménye) 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid jellemzés, leírás fogalmazása - kérdőív kitöltése (kedvelt és nem kedvelt dolgok) - Hausarbait: Wie sehe ich aus?

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

közül kiválasztása leírás alapján - személy jellemzése hallottak alapján		- barkohba	
---	--	------------	--

5. VÁSÁRLÁS, ELADÁS, AJÁNDÉKOZÁS

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló ismerje a leggyakoribb ruhadarabok nevét, legyen képes leírni saját és mások ruházatát. Tudjon mondani olyan tárgyakat, amelyeket a bolhapiacon el lehet adni és meg lehet venni.. Használja az öltözködéssel és a vásárlással, eladással kapcsolatos legfontosabb igéket, a folyamatos jelen időt.	Kb. 35 szó, ill. kifejezés (ruhadarabok, öltözködési kellékek, öltözködéssel, vásárlással, eladással kapcsolatos igék, tulajdonságok, színek). Tetszés, nemtetszés, rákérdezés	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppen, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: történelem, divattörténet, képzőművészetek, médiaismeret.	Tud megnevezni néhány fontosabb ruhadarabot és az azokkal kapcsolatos mellékneveket. Tudjon vásárlásnál valamit kérni, erről véleményt formálni (Das gefällt mir./Das gefällt mir nicht.)

Tevékenységformák

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none">- egy személyt több közül kiválasztani a ruházata alapján- hallottak alapján személyt leírni, jellegzetességeit kiválasztani- Hallottak alapján személy adatait táblázatba rendezni	<ul style="list-style-type: none">- divat- katalógus- történet piacokról- történet eladott és megvett tárgyokról	<ul style="list-style-type: none">- képleírás- kedvenc ruhadarabjaim- egy személy ruházatát leírni- mit szeretnék venni és eladni a bolhapiacon- érdeklődés baráttól mit árul és mit szeretne venni	<ul style="list-style-type: none">- ruházati katalógus megrendelőlapjának kitöltése- rövid leírás egy személy ruházatáról

6. NAPIREND; ISKOLAI ÉS OTTHONI TEVÉKENYSÉGEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
-------------------	----------	--	----------------------------

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

<p>A tanuló legyen képes elmondani, hogyan tölti egy átlagos napját, illetve hétvégéjét. Milyen tantárgyakat tanul, melyiket szereti, ill. nem szereti. Mivel tölti szabadidejét, mi a hobbija. Tudjon a fentiekről érdeklődni. Legyen képes megmondani, mennyi az idő, ill. mit mikor szokott csinálni. Tudja használni a leggyakoribb „sich”-es igéket</p> <p>.</p>	<p>Kb. 60 szó, ill. kifejezés (mindennapi cselekvések, hobbik, idővel kapcsolatos kifejezések, elöljárószók). Találkozás adott időben és adott helyen</p> <p>„sich”-es igék ragozása és használata</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték,</p> <p><i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe,</i></p> <p><i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i></p> <p>Projektmunka.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel:</p> <p>testi és lelki egészség, tanulás, kultúra, médiaismeret,</p>	<p>Tud néhány mondatot mondani a leggyakoribb napi tevékenységeiről. Tud megnevezni néhány szabadidős tevékenységet. Találkozót tud kezdeményezni és a kezdeményezésre reagálni. El tudja mondani röviden, hogy reggeltől estig mit csinál.</p>
---	--	--	---

Tevékenységszabványok

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - időpontokat és helyeket feljegyezni (pl. találkozás, mozifilm kezdési időpontja) - egy személy napirendje 	<ul style="list-style-type: none"> - egy ismert személy napirendje - gyerekek napirendje 	<ul style="list-style-type: none"> - interjúkészítés, -adás (napirend, kedvelt / nem kedvelt és tevékenységek) - egy nap (hétköznapi, hétvége) elmesélése 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid levél/ e-mail írása a mindennapi tevékenységekről - Hausarbeit: Was mache ich den ganzen Tag?

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes szóban és írásban is beszámolni kedvenc időtöltéséről tudjon érdeklődni mások szabadidős tevékenységéről. Tudjon vendégének programot összeállítani (jó és rossz időre is), s azt megindokolni. Tudja milyen teendői vannak egy utazással kapcsolatban	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (szabadidős tevékenységeket kifejező igék, azokkal kapcsolatos főnevek, téllal, téli tevékenységekkel, utazással, programokkal, ajándékozással kapcsolatos kifejezések).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Programok összeállítása évszaknak megfelelően, Magyarországon, illetve külföldön Kapcsolatok más műveltségi területekkel: médiaismeret, sport, képzőművészetek, kultúra, egészségügy, természetismeret.	Tudja megnevezni hobbiját, kedvenc időtöltését, és ismerjen néhány más szabadidős tevékenységre utaló főnevet. Tudjon rövid programot javasolni néhány egyszerű mondatban. Tudjon mondani egy-két mondatot a télről.

Tevékenységszervezés

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - programjavaslat (megfelelőt kiválasztani) - programok időpontjának lejegyzése 	<ul style="list-style-type: none"> - ki hogyan tölti a szabadidejét - viccek - újsághirdetések 	<ul style="list-style-type: none"> - párbeszéd, szituációs gyakorlatok: programjavaslat - kedvenc időtöltésem, hobbim (indoklással) - képleírás 	<ul style="list-style-type: none"> - program összeállítása külföldi vendég részére (jó időre, rossz időre télen) - Hausarbeit: Warum mag ich den Winter (nicht)?

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

--	--	--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ÖSSZEFOGLALVA

Az európai minimumszint fele: A1

Ezen a szinten a diák

- megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud;
- megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat;
- képes egyszerű kérdéseket feltenni és azokra válaszolni;
- felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat;
- a tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni.

Hallott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, utasításokat, kérdéseket, közléseket megért;
 - jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
 - jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.
-

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

közléseket megfogalmaz;

- tanult minta alapján kérdéseket tesz fel;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;
- egyszerű szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) tanult minta alapján létrehoz.

TARTALMAK

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>
Bemutatkozás	<i>Ich heiße... Ich bin...</i>
Megszólítás	<i>Entschuldigung, ...</i>

Érdeklődés hogylét iránt, arra reagálás	<i>Wie geht's dir? Danke, prima.</i>
---	--------------------------------------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
Gratuláció, jókívánságok, arra reagálás	<i>Herzlichen Glückwunsch zum ..., Danke. Fröhliche Weihnachten !</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, arra reagálás	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
Valaki igazának az elismerése, el nem ismerése	<i>Da hast du (nicht) Recht!</i>
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht! Das stimmt nicht!</i>
Tetszés, nemtetszés	<i>Das finde ich gut/blöd!</i>
Akarat, kívánság, képesség	<i>ich will..., ich möchte..., ich kann...</i>
Kedvtelés	<i>ich mag..., ich spiele gern Fußball</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist... Meine Mutter ist...</i>
Információkérés, -adás	<i>Wie ist...? Prima. /Wie alt bist du?</i>
Ígenlő vagy nemleges válasz	<i>ja, nein, nicht, kein, doch</i>
Tudás, nemtudás	<i>Ich weiss (nicht).</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Kérés	<i>Gib mir bitte...!</i>
Javaslat, arra reagálás	<i>Möchtest du...? Spielen wir...! Ja, gerne!</i>
Meghívás és arra reagálás	<i>Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.</i>
Kínálás és arra reagálás	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés	<i>Wie bitte?</i>
Nemértés	<i>Ich verstehe nicht.</i>
Betűzés kérése, betűzés	<i>Buchstabiere bitte.</i>

b.) Fogalomkörök

Fogalomkörök (5-6. évfolyam)		A fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint.</i>

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

		<i>Präsens mit Vokalwechsel, Er liest das Buch vor. trennbare Verben , sich-Verben Ich freue mich.</i>	
	Múltidejűség	<i>Präteritum (haben, sein) Perfekt</i>	<i>Er hatte ein Fahrrad. Ich war schon in England. Ich habe ein Eis gegessen.</i>
	Jövőidejűség	<i>Futur (mit Präsens)</i>	<i>Ich bleibe morgen zu Hause.</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Sich-Verben Haben Possessivpronomen</i>	<i>Ich freue mich. Ich habe einen Bruder. Das ist meine Familie.</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	<i>Hier, dort, links, rechts, oben, unten, hinten... in, auf, vor, hinter, neben (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch. Das Bild hängt an der Wand.</i>
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	<i>Wie oft, selten, manchmal, oft, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>
	Időpont Dátum	<i>In, um, am, wann?</i>	<i>Im Winter, um 8 Uhr, am Freitag , der 14. April, am 14-ten April</i>
Mennyiségi viszonyok	Határozott mennyiség, határozatlan mennyiség	<i>Alles, viel, wenig, nichts</i>	<i>Eins, zwei, eine Portion Pommes Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok	Melléknevek összehasonlítás	<i>Wie?</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. ...besser, als... ...so schön, wie....</i>

	Származás	<i>Woher...?</i>	<i>stammt aus..., kommt von... besteht aus...</i>
--	------------------	------------------	---

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Modalitás		<i>möchte können, wollen mögen</i>	<i>Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause. Er mag Tischtennis.</i>
Esetviszonyok	Felszólítás	<i>névszók a mondatban Nominativ, Akkusativ</i>	<i>Komm morgen wieder! Spielt Tennis! Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók, névmások	<i>und/oder/aber/denn das/ich, mich, mein/dieser/man</i>	

7. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 111 – Heti óraszám: 3

Ebből kb.

- 60 óra új anyag feldolgozására,
- 30 óra a kommunikációs szándékok gyakorlására és képességfejlesztésre,
- 10 óra ellenőrzésre és értékelésre,
- 10 óra szabadon tervezhető (aktualitások, pl. ünnepek; vetélkedők, jelenetek; országismeret; videós v. számítógépes óra).

JAVASOLT TÉMAKÖRÖK ÉS ÓRASZÁMOK

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Barátság, emberi kapcsolatok, bemutatás, bemutatkozás	10
2. Utazás, nyaralás: előkészületek, utazás, programok	15

3. Posta, telefonálás, postai szolgáltatások	5
4. Iskola, iskolai élet	5

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

5. Országok, városok, szokások, azonosságok, különbségek	10
6. Vásárlás, öltözködés, divat	10
7. Sportolás télen és nyáron; a teremben és a szabadban	15
8. Egészség, betegség: egészséges életmód, napirend, tisztálkodás	15

1. BARÁTSÁG, EMBERI KAPCSOLATOK, BEMUTATÁS, BEMUTATKOZÁS

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes másokat bemutatni, kifejezni az alapvető emberi tulajdonságokat. A tulajdonságok alapján tudja véleményét kifejezni (tetszés/ nemtetszés/ helyeslés/ rosszallás).	Kb. 40 szó, ill. kifejezés (emberek bemutatásához szükséges kifejezések, egyetértés, feltevés árnyalt kifejezései). A birtoklás kifejezése	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertrepfen,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: informatika, illetan, irodalom.	Tud másokat bemutatni, kifejezni az alapvető emberi tulajdonságokat. Tudja véleményét kifejezni (tetszés/ nemtetszés). Tud rövid e-mail/ levelet írni. Tud pár mondatot mondani barátjáról

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
- személyek jellemzés alapján történő kiválasztása	- levél - e-mail	- barátja jellemzése - képleírás	- baráti levél - e-mail

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

- hallás után személyes adatokat tartalmazó levél kitöltése	- útiterv - újságcikkek	- párbeszéd német, illetve magyar gyerekekkel	
---	----------------------------	---	--

2. UTAZÁS, NYARALÁS: ELŐKÉSZÜLETEK, UTAZÁS, PROGRAMOK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
-------------------	----------	--	----------------------------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

<p>A tanuló legyen képes információt szerezni utazásról, utazási lehetőségekről. Tudjon az előkészületekről és az utazásról beszámolni. Tudja elmondani, hogy utazása során milyen programokon vett részt, mivel töltötte idejét.. Használja a múlt idejű igealakokat és a jövő időt a <i>werden</i> segítségével. Tudja elmondani, hogy mi szeretne lenni.</p>	<p>Kb. 50 szó, ill. kifejezés (foglalkozások utazással kapcsolatos kifejezések, további rendhagyó múlt idejű igealakok). A jövő idő kifejezése</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, természetismeret,</p>	<p>Legyen képes az utazással kapcsolatos legfontosabb információkat szövegből / prospektusból kiszűrni. Tudja megmondani, hogy mi szeretne lenni. Ismerjen pár foglalkozást jelentő főnevet.</p>
---	--	--	--

Tevékenységszabványok

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - utazással kapcsolatos információk lejegyzése - vendégfogadással kapcsolatos vélemények lejegyzése 	<ul style="list-style-type: none"> - prospektusok - Eine E-Mail 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs játékok - beszámoló egy utazásról - képleírás - beszélgetés ajándék vásárlásról 	<ul style="list-style-type: none"> - utazási terv összeállítása (néhány látnivalóval) - beszámoló levélben vagy e-mailben egy utazásról

TANTERV

3. TELEFONÁLÁS, POSTA, POSTAI SZOLGÁLTATÁSOK

Országos Köznevelési Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes egyszerűbb telefonbeszélgetésre; telefonhívást fogadni és kezdeményezni, majd lezárni, üzeneteket lejegyezni, ill. átadni. Tudja elmagyarázni, hogyan használjuk a mobiltelefont (ennek előnyeit és hátrányait).	Kb. 30 szó, ill. kifejezés (telefonálással, levél- és csomagküldéssel, postai szolgáltatásokkal kapcsolatos kifejezések).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> , Kapcsolatok más műveltségi területekkel: informatika, illetlen, technika és életviteli ismeretek.	Tudja megmondani a telefonszámát és értse meg másét. Legyen képes egyszerűbb telefonbeszélgetésre, rövid üzeneteket lejegyezni.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - telefonbeszélgetésből bizonyos információkat kiszűrni - telefonszámokat, egyéb üzeneteket lejegyezni 	<ul style="list-style-type: none"> - postai tájékoztatók - történet egy kislányról 	<ul style="list-style-type: none"> - telefonbeszélgetés - elmagyarázni, hogy működik a telefon/ mobiltelefon - képleírás - postán lezajló párbeszédek 	<ul style="list-style-type: none"> - postai feladóvevény kitöltése - rövid levél vagy e-mail írása - boríték megcímezése - képeslap írása

TANTERV

4. ISKOLA, ISKOLAI ÉLET

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló tudjon szóban és írásban beszámolni iskolai munkájáról, pozitív és negatív iskolai élményekről, az iskola adottságairól, környezetéről, véleményt mondani mindezekről, valamint mástól ezek iránt érdeklődni. Tudja összehasonlítani a magyar és a német iskolát (tantárgyak, szokásrend)	Kb. 40 szó, ill. kifejezés (iskolai élettel kapcsolatos igék, főnevek; tanításon kívüli eseményekre utaló szavak és kifejezések, iskolai kötelességek).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projekt munka.	Tud néhány mondatot mondani és írni iskolai munkájáról, az általa kedvelt és nem kedvelt tantárgyakról. Össze tudja hasonlítani egy magyar és egy német tanuló órarendjét.
		Kapcsolatok más műveltségi területekkel: természetismeret, illetan, hon- és népismeret.	

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
- Egy iskolai történet hallás utáni értelmezése	- tiltó táblák, feliratok - szokások magyar, német és egyéb külföldi iskolákban - iskolai házirendek (Internet) - Die Giraffe (nach Milos	- beszámoló az iskolai és az iskolán kívüli tevékenységekről, kötelességekről - beszélgetés iskolánkról - beszélgetés a házi feladatokról - interjú készítése: vélemények a házi	- poszter készítése: mit szabad és mit nem szabad az iskolában - poszter készítése: Unsere Schule

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

	Macouri)	feladatokról	
--	----------	--------------	--

5. ORSZÁGOK, VÁROSOK, SZOKÁSOK, AZONOSSÁGOK, KÜLÖNBSEGEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes 6-8 összefüggő mondatot mondani Magyarországról. A tanuló legyen képes 5-6 összefüggő mondatot mondani Németországról. A tanuló ismerjen egy-két német várost, illetve nevezetességet. A tanuló adott példák alapján tudja összehasonlítani a két országot. Tudjon érdeklődni egy idegen ország látnivalóiról.	Kb. 40-50 szó, ill. kifejezés (nevezetességek, földrajzi nevek, tájleírással kapcsolatos kifejezések). Az összehasonlítás	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel</i> , <i>Lückentexte</i> , <i>Wörtertreppen</i> , <i>Buchstabenquadrat</i> oder- salat usw. Projekt munka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, természetismeret, hon- és népismeret, kultúra, idegenforgalom.	Tud néhány összefüggő mondatot mondani Magyarországról és saját lakóhelyének nevezetességeiről. Tud érdeklődni egy másik hely látnivalóiról.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
--------------	---------------	----------	-----------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

<ul style="list-style-type: none">- adatok lejegyzése egy ország / tájegység / város ismertetőjéből- hallás alapján programok és azok helyszíneinek kiválasztása- annak lejegyzése, hogy mi mennyibe kerül	<ul style="list-style-type: none">- egyszerűsített prospektusok, idegenforgalmi kiadványok- internetes városnézés	<ul style="list-style-type: none">- néhány magyarországi és németországi látnivalóbemutató (különös tekintettel a saját lakóhely és környékére)- szituációs játék: érdeklődés egy városban igénybevehető szabad idősekre- képleírás	<ul style="list-style-type: none">- prospektus összeállítása- <i>Hausaufgabe</i>: az én lakóhelyem
--	--	---	---

6. VÁSÁRLÁS, ÖLTÖZKÖDÉS, DIVAT

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
-------------------	----------	--	----------------------------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

A tanuló ismerje a leggyakoribb ruhadarabok nevét, legyen képes leírni saját és mások ruházatát. Tudja a fontosabb anyagneveket, mintákat, ezeket leíró mellékneveket. Használja az öltözködéssel kapcsolatos igéket. Tudja a vásárlással kapcsolatos legfontosabb kifejezéseket.	Kb. 35 szó, ill. kifejezés (ruhadarabok, öltözködési kellékek, anyagok, minták, melléknevek, öltözködéssel, vásárlással kapcsolatos igék).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: történelem, divattörténet, képzőművészetek, médiaismeret.	Tud megnevezni néhány fontosabb ruhadarabot és az azokkal kapcsolatos mellékneveket. Tudja megkérdezni mi mennyibe kerül. Tudjon véleményt mondani egy ruhadarabról.
---	--	---	--

Tevékenységszabványok

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - hallás után megállapítani, hogy ki milyen boltban van és mit szeretne vásárolni 	<ul style="list-style-type: none"> - divat - tanulók véleménye a divatról - katalógus 	<ul style="list-style-type: none"> - képleírás - kedvenc ruhadarabjaim - egy személy ruházatát leírni - elmondani, hogy mit vásárol a tanuló és miért 	<ul style="list-style-type: none"> - ruházati katalógus megrendelőlapjának kitöltése - rövid leírás egy személy ruházatáról - Hausarbeit: Meine Meinung über die Mode

TANTERV

7. SPORTOLÁS TÉLEN ÉS NYÁRON; TEREMBEN ÉS A SZABADBAN

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló ismerje a különféle sportágakat, tudja őket csoportosítani (téli sportok, teremsportok, küzdősportok, labdajátékok stb.). Tudjon beszámolni saját sportolási szokásairól, és tudjon erről érdeklődni. Tudja elmondani, milyen sportolási lehetőségek vannak az iskolában és falujában.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (sportágak, sportfelszerelések, helyszínek, sportolással kapcsolatos igék). Az évszámok	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, projektmunka. Sportágak csoportosítása különféle szempontok szerint Kapcsolatok más műveltségi területekkel: testnevelés és sport, egészségtan, hon- és népismeret.	Ismeri a különféle sportágakat. Néhány egyszerű mondatban tudjon beszámolni saját sportolási szokásairól és kedvenc sportjáról. Meg tudja mondani, hogy mikor született.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
- sportversenyek eredményeinek lejegyzése	- híres sportolók - extrém sportok - történet az olimpiákról - történetek sportoló családokról	- beszámoló a kedvenc sportágról, kedvenc sportoló / csapat bemutatása - sportolási lehetőségek az iskolában - képleírás - interjú készítése a sportolási szokásokról és a kedvelt sportágakról	- <i>Hausarbeit:</i> kedvenc sportom vagy sportolóm / focicsapatom

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

8. EGÉSZSÉG, BETEGSÉG: EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, NAPIREND, TISZTÁLKODÁS

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló tudjon válaszolni az egészségére vonatkozó alapvető kérdésekre, legyen képes elmondani a leggyakoribb panaszokat (fejfájás, láz, köhögés stb.) és ezek iránt érdeklődni. Ismerje a leggyakoribb betegségeket. Legyen képes elmondani, hogyan zajlott le egy betegsége, mi történt az orvosnál. Tudjon egyszerű tanácsokat adni. Tudjon néhány mondatot mondani az egészséges életmódról, pl. mit együnk/ ne együnk, sport, fitness, dohányzás mellőzése stb.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (betegségek, tünetek, gyógyszerek, orvos utasításai).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: egészségtan, biológia, természetismeret, történelem, kémia, fizika, orvostudomány	Tud a hogylétére vonatkozó kérdésre választ adni, legyen képes megmondani, ha fáj valamije, tudja megnevezni a testrészeket. Ismer néhány gyakori betegséget és azok tüneteit.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - betegség felismerése tünetek alapján - orvos által adott időpont lejegyzése 	<ul style="list-style-type: none"> - gyógyszerek használati utasításai - ismertetőik kozmetikai termékekről, vény nélkül kapható gyógyszerekről - Das Nächste, bitte! 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs játékok: orvosnál, patikában - egy betegség lezajlása - egészséges életmód (táplálkozás, fitness) - képleírás 	<ul style="list-style-type: none"> - tanácsadás - mielőbbi gyógyulást kívánó üdvözlőlap írása - Hausarbeit: Ich war krank oder Beim Zahnarzt

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

--	--	--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ÖSSZEFOGLALVA

Hallott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, utasításokat, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti ismeretlen nyelvi elemek jelentését.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz;
- kérdéseket tesz fel;
- tanult minta alapján eseményeket mesél el;
- részt vesz egyszerű párbeszédben;
- beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
 - jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
-

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;

MINŐSÍTETT TANTERV

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;

TANTERV

- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Országos Közoktatási Intézet

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű szöveget (baráti üzenet, üdvözlét) létrehoz;
- tanult minta alapján tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

8. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 111 – Heti óraszám: 3

Ebből kb.

- 60 óra új anyag feldolgozására,
- 30 óra a kommunikációs szándékok gyakorlására és képességfejlesztésre,
- 10 óra ellenőrzésre és értékelésre,
- 10 óra szabadon tervezhető (aktualitások, pl. ünnepek; vetélkedők, jelenetek; országismeret; videós v. számítógépes óra).

JAVASOLT TÉMAKÖRÖK ÉS ÓRASZÁMOK

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Emberek külső és belső jellemzése, tulajdonságok	15-20
2. Utbaigatítás, tömegközlekedés, utazás vonaton	15-20
3. Ünnepek –karácsony, családi ünnepek	12

4. Szálláslehetőségek, étteremben, viselkedés az asztalnál	8
5. Élet az iskolán kívül: a szabad idő eltöltése	10

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

6. Tervek a jövőre: továbbtanulás, pályaválasztás	8
---	---

1. EMBEREK KÜLSŐ ÉS BELSŐ JELLEMZÉSE, TULAJDONSÁGOK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes személyek külsejét leírni, megnevezni néhány fontosabb belső tulajdonságát. Mások leírása alapján az adott személyt több közül kiválasztani. Tudjon tetszést/nemtetszést nyilvánítani és ezt röviden (egy mondatban) megindokolni, valamint mások véleményét megkérdezni. Legyen képes rövid jellemzést írni saját magáról, egyéb személyekről. Ismerje	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (külső és belső tulajdonságokra utaló melléknevek, érzelmeket, tetszést/nemtetszést kifejező igék).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel</i> , <i>Lückentexte</i> , <i>Wörtertreppen</i> , <i>Buchstabenquadrat</i> oder- salat usw. Projektmunka.	Ismer néhány külső és belső tulajdonságokra utaló melléknevet. Tud tetszést/ nemtetszést nyilvánítani. El tudja mondani néhány jó és rossz tulajdonságát. Társait pár mondatban tudja jellemezni és bemutatni.
		Kapcsolatok más műveltségi	

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közzoktatási Intézet

jó és rossz tulajdonságait.		területekkel: önismeret, etika, művészetek, médiaismeret.	
-----------------------------	--	--	--

Tevékenységsformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - emberek jellemző tulajdonságainak kijegyzetelése hallott szövegből - személy kitalálása hallás után 	<ul style="list-style-type: none"> - képek és leírások párosítása - epizód egy ismert személy életéből 	<ul style="list-style-type: none"> - saját maga és általa ismert - személyek jellemzése - interjú készítése/ adása (jó és rossz tulajdonságok) - barkohba 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid jellemzés, leírás fogalmazása - Hausarbeit: Das bin ich (Meine guten und schlechten Eigenschaften)

2. ÚTBAIGAZÍTÁS, TÖMEGKÖZLEKEDÉS, UTAZÁS VONATON

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységsformák Módszertani javaslatok	A továbbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes útbaigazítást kérni és adni, a térképen eligazodni. Ismerje a	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (tömegközlekedési eszközök,	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel</i> , <i>Lückentexte</i> ,	Értsen meg és tudjon adni egyszerű útbaigazítást. Ismerje és tudja megnevezni a

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

<p>tömegközlekedési eszközöket és használatuk módját (jegyváltás, mozgólépcső stb.), alapvető előnyeiket és hátrányaikat.</p> <p>Tudjon jegyet váltani a vonatra.</p> <p>Tudjon tájékoztatást kérni a vonatok indulásáról és érkezéséről.</p> <p>Ismerje a menetrendet. (Az Internet segítségével tudja használni azt)</p>	<p>útbaigazításhoz szükséges kifejezések, közlekedési eszközök használatával kapcsolatos igék)</p>	<p><i>Wörtertreppen,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> projektmunka.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: földrajz, technika, illetan, természetismeret</p>	<p>leggyakoribb tömegközlekedési eszközöket.</p>
--	--	---	--

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - térképen eligazodás - adott úti cél megtalálása - pályaudvari hangosbeszélő alapján adatok lejegyzése, hiányos utazási dokumentumok kiegészítése 	<ul style="list-style-type: none"> - menetjegyek - metró térkép - jegykezelő automata használati utasítása - vasúti és egyéb menetrendek, utastájékoztatók 	<ul style="list-style-type: none"> - szituációs gyakorlatok: útbaigazítás - egy tömegközlekedési eszköz bemutatása - jegyvásárlás - párbeszéd folytatása pályaudvari, illetve információs irodai alkalmazottal 	<ul style="list-style-type: none"> - üzenet írása - <i>Hausarbeit</i>: hogyan jövök iskolába - utiterv készítése (indulás, érkezés, közlekedési eszköz stb.)

3. ÜNNEPEK – KARÁCSONY, CSALÁDI ÜNNEPEK

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló legyen képes megnevezni a fontosabb ünnepeket (születésnap, névnap, karácsony, húsvét, szilveszter, újév). Ismerjen néhány német nyelvterületre jellemző ünnepet (pl. Martinstag, Valentinstag, Oktoberfest usw.).</p> <p>A tanuló tudja elmondani, hogy hogyan ünnepelik a karácsonyt. Társától tudjon a családi ünnepekről érdeklődni.</p>	<p>Kb. 40 szó, ill. kifejezés (ünnepek, családi események neve és az azzal kapcsolatos kifejezések és cselekedetek, néhány étel és ital).</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppen, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Dalok, versek tanulása, eljátszása.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: történelem, földrajz, hon- és népismeret.</p>	<p>Ismer néhány ünnepet. Tud mondani 2-3 mondatot a karácsony megünnepléséről.</p> <p>Tud kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánni.</p> <p>Tudja megmondani az aznapi dátumot.</p>

Tevékenységsformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - események dátumának lejegyzése - ünnepek mozzanatainak lejegyzése hallás után 	<ul style="list-style-type: none"> - ünnepek német nyelvterületen, az ezekhez kapcsolódó szokások 	<ul style="list-style-type: none"> - ünnepeink a családban és az iskolában - szokások nálunk és más országokban - közvélemény-kutatás: mit ajándékozok szeretteimnek karácsonyra 	<ul style="list-style-type: none"> - karácsonyi, húsvéti, Bálint-napi képeslap írása - rövid gratuláció írása - Hausarbeit: Teendöim karácsony előtt

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

--	--	--	--

4. SZÁLLÁSLEHETŐSÉGEK, ÉTTEREMBEN, VISELKEDÉS AZ ASZTALNÁL

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
<p>A tanuló ismerje az alapvető étkezéseket, ételféleségeket mind Magyarországra, mind Németországra jellemzően. Tudjon étlapról udvariasan rendelni, az ételekről, italokról információt kérni, véleményt nyilvánítani. Legyen képes helyesen viselkedni étkezéskor. Tudja elmondani, egy egyszerűbb étel receptjét.</p> <p>A tanuló tudja, hogy hol foglalhat szállást magának. Szállásokról tudjon információt kérni. Tudjon magának szállást rendelni, szállodai bejelentőlapot kitölteni.</p>	<p>Kb. 50 szó, ill. kifejezés (étkezések, ételek, szálláslehetőségek, étkezéssel és szállással kapcsolatos igék)</p>	<p>Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppen, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka.</p> <p>Kapcsolatok más műveltségi területekkel: gasztronómia, egészségtan, hon- és népismeret.</p>	<p>Ismer és tud megnevezni néhány egyszerű ételt és italt. Igazodjon el egy német nyelvű étlapon. Tudjon valamit kérni és azt megköszönni. Tudjon szállásról érdeklődni és szállást rendelni. Tudjon szállodai bejelentőlapot kitölteni.</p>

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none">- leírni egy étel hozzávalóit- étlapon bejelölni, ki mit rendelt- lejegyezni, hogy szálláshely milyen szolgáltatásokat nyújt és ezek a szolgáltatások mennyibe kerülnek	<ul style="list-style-type: none">- hagyományos német ételek- néhány nagyon egyszerű recept (pl. szendvics, saláta)- különböző vendéglátó-ipari üzemegységek Magyarországon és külföldön (pl. Imbiss, McDonald's, hagyományos éttermek, önkiszolgáló éttermek, büfék stb.)- szállodai prospektusok	<ul style="list-style-type: none">- éttermi párbeszéd: rendelés, rendelésvétel- asztali párbeszéd- kedvenc étel ismertetése- teafőzés- beszélgetés a szálloda portáján- telefonon szállásrendelés	<ul style="list-style-type: none">- néhány egyszerűbb recept- étlap összeállítása- szállásrendelés interneten keresztül- szállodai bejelentőlap kitöltése

5. ÉLET AZ ISKOLÁN KÍVÜL: A SZABADIDŐ HASZNOS ELTÖLTÉSE

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységek Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
-------------------	----------	--	----------------------------

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

A tanuló legyen képes elmondani, hogyan tölti egy átlagos napját, illetve hétvégéjét. Mivel tölti szabadidejét, mi a hobbjaja. Tudjon a fentiekről érdeklődni. Tudjon mondani pár mondatot az olvasásról, az Internet használatáról.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (a szabad idővel és Internet használatával, könyvtárral, könyvekkel kapcsolatos kifejezések)	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe, Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: testi és lelki egészség, tanulás, kultúra, médiaismeret, irodalom	Tud néhány mondatot mondani a leggyakoribb napi tevékenységeiről. Tud mondani néhány mondatot szabad idejének eltöltéséről. Meg tudja kérdezni társát, hogy mit csinál szabad idejében.
--	---	--	--

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - időpontokat feljegyezni (pl. menetrend, mozifilm kezdési időpontja) - egy személy napirendje - tanórákat, sportokat, egyéb tevékenységeket felismerni zajok vagy szövegek alapján 	<ul style="list-style-type: none"> - egy ismert személy napirendje - érdekes hobbik, különleges sportok - német gyermekek órarendje, tipikus napja - időzónák 	<ul style="list-style-type: none"> - interjúkészítés, -adás (napirend, kedvelt / nem kedvelt tantárgyak és tevékenységek) - egy nap (hétköznapi, hétvége) elmesélése 	<ul style="list-style-type: none"> - rövid levél/ e-mail írása a mindennapi tevékenységekről - kérdőív kitöltése - <i>Tagebuch</i>: az én órarendem

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

6. TERVEK A JÖVŐRE: TOVÁBBTANULÁS, PÁLYAVÁLASZTÁS

Országos Közoktatási Intézet

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tanuló legyen képes közelebbi és távolabbi terveiről beszélni, azokat megindokolni, más tervei felől érdeklődni. Ismerje az iskolatípusokat, a választott iskoláról tudjon néhány mondatot mondani. Ismerjen minél több foglalkozást.	Kb. 50 szó, ill. kifejezés (foglalkozások, az ezekkel kapcsolatos igék, iskolatípusok, melléknévek).	Láncjáték, pármunka, csoportmunka, szerepjáték, <i>Wechselspiel, Lückentexte, Wörtertreppe,</i> <i>Buchstabenquadrat oder- salat usw.</i> Projektmunka. Kapcsolatok más műveltségi területekkel: pályaorientáció, technika és életvitel, földrajz.	Tud néhány egyszerű mondatot mondani és írni közelebbi és távolabbi terveiről, ismerjen néhány foglalkozást.

Tevékenységformák

Hörverstehen	Leseverstehen	Sprechen	Schreiben
<ul style="list-style-type: none"> - könyvtárhasználat feltételeinek lejegyzése hallás után (kölsönzési idő, díj stb.) - lejegyezni, hogy melyik gyerek mivel tölti szabad idejét 	<ul style="list-style-type: none"> - könyv ajánlások - könyvtári szolgáltatások, kölcsönzési rend stb. 	<ul style="list-style-type: none"> - beszámoló kedvenc olvasmányról - képleírás - információkérés a könyvtár nyitvatartásáról. kölcsönzésről 	<ul style="list-style-type: none"> - Hausarbeit: Mein Lieblingsbuch - meghívó egy könyvtári rendezvényre

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

--	--	--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ÖSSZEFOGLALVA

Hallott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, utasításokat, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédképesség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;
 - egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz;
 - kérdéseket feltesz;
 - eseményeket elmesél;
 - fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.
-

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megért;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- egyszerű szöveget (üzenet, üdvözlés, baráti levél) létrehoz;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott – ismert struktúrák felhasználásával – tényszerű szöveget helyesen leír; információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- kb. 50 szavas jellemzést, beszámolót ír.

TARTALMAK

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Megszólítás	<i>Entschuldigung, ...</i>
Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>

Bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße... Ich bin...
------------------------	--

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Érdeklődés, hogyan, arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
Engedélykérés, arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
Segítségkérés	Könne Sie mir bitte sagen,...!
Gratuláció, jókívánságok, arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum ... Danke, Fröhliche Weihnachten. Gute Besserung!
Személyes levélben megszólítás, elbúcsúzás	Liebe(r) ... Dein(e) ..., Viele Grüße.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás	Es tut mir leid!
Öröm	Ich freue mich, dass.../Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass... Schade, dass...
Csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
Remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
Bosszúság	Das ist aber schlimm!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, arra reagálás	Magst du Mathe? Ja.
Véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu?
Valaki igazának az elismerése, el nem ismerése	Da hast du (nicht) recht!
Egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht recht!
Tetszés, nemtetszés	Das finde ich gut/blöd! Das gefällt mir (nicht)!

Akarat, szándék, kívánság, képesség	<i>ich will..., ich möchte..., ich kann</i>
-------------------------------------	---

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

Ígéret	<i>Ich mache das schon!</i>
Dicséret	<i>Klasse!</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist... Meine Mutter ist...</i>
Események leírása	<i>Zuerst... dann..., zum Schluss. Es war einmal...</i>
Információkérés, -adás	<i>Weißt du...? Können Sie mir, bitte sagen?</i>
Igenlő vagy nemleges válasz	<i>Ja, nein, nicht, kein, doch</i>
Tudás, nemtudás	<i>Ich weiß (nicht), dass/ob...</i>
Bizonyosság, bizonytalanság	<i>Ich weiss es (nicht) genau. Ich bin mir (nicht) sicher, dass/ob...</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés 7. o.	<i>Gib mir bitte...! Kannst du bitte...?</i>
Felszólítás 7. o.	<i>Schreib noch nicht. Öffne die Tür!</i>
Javaslat, arra reagálás 8. o.	<i>Möchtest du...? Ja, gerne! Können wir gehen?</i>
Meghívás és arra reagálás 7. o.	<i>Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.</i>
Kínálás és arra reagálás 7. o.	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés, ismétléskérés	<i>Wie, bitte? Wiederholen Sie bitte.</i>
	<i>Sag es noch einmal!</i>
Nemértés, magyarázatkerés	<i>Ich verstehe nicht. Warum....?</i>
	<i>Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.</i>

Betűzés kérése, betűzés

Buchstabiere bitte.

MINŐSÍTETT TANTERV

T A N T E R V

Országos Köznevelési Intézet

Felkérés lassabb, hangosabb beszédre

Kannst du bitte langsamer/leuter sprechen?

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök (7–8. évfolyam)		A fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>sein, es gibt Präsens Präsens mit Vokalwechsel,</i> <i>trenn-bare Verben</i>	<i>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint.</i> <i>Er liest das Buch vor.</i>
	Múltidejűség	<i>Präteritum (haben, sein)</i> <i>Perfekt</i>	<i>Er hatte ein Fahrrad.</i> <i>Ich war schon in England.</i> <i>Ich habe ein Eis gegessen.</i>
	Jövőidejűség	<i>Futur</i> <i>sich-Verben</i>	<i>Ich werde morgen zu Hause bleiben.</i> <i>Ich freue mich.</i>
	Személytelenség	<i>es</i>	<i>Es ist kalt.</i> <i>Es regnet.</i>
Birtoklás kifejezése		<i>haben gehören Wessen?</i>	<i>Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.</i> <i>Das buch von Peter,</i>

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

		<i>Possessivpronomen</i>	<i>Das ist meine Familie.</i>
Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás		
		<i>Lokáladverbien</i>	<i>hier, dort, links, rechts, oben, unten, hinten...</i>
		<i>an, auf, in, hinter, neben, über, unter, vor, zwischen (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch.</i>
		<i>durch, um (A) bei, zu, von (D)</i>	<i>Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.</i>
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	<i>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>
	Időtartam, időpont	<i>Wie lange? in, um, am, wann?</i>	<i>eine Woche, von... bis, den ganzen Tag im Winter, um 8 Uhr, am Freitag diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</i>
Mennyiségi Viszonyok	Határozott mennyiség	<i>(tő-, sor-, törtszámnevek)</i>	<i>eins, zwei, eine Portion Pommes</i>
	Határozatlan mennyiség	<i>alles, viel, wenig, nichts, alle, einige, keine</i>	<i>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok		<i>Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations) Vergleichen</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Dieses Buch ist besser, als...</i>

TANTERV

Országos Köznevelési Intézet

Modalitás		<i>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen</i>	<i>Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause. Du sollst Sport treiben.</i>
	Feltételes mód	<i>würde</i>	<i>Ich würde gern...</i>
	Felszólítás		<i>Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!</i>
Esetviszonyok	Névszók a mondatban	<i>Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv</i>	<i>Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Logikai viszonyok	Alárendelések	<i>Kausalsatz Objektsatz</i>	<i>denn, weil Ich weiss (nicht), dass (ob)... Ich weiss, wo du wohnst.</i>
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók	<i>Und/oder/aber/denn Weil/dass/ob</i>	
	Névmások		<i>Das/ich, mich, mir, mein/dieser, jener, man</i>

m

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: egyrészt visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról, másrészt a tanulók nyelvtanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni, harmadrészt hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a hallott és olvasott szövegek értésének fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségekből kell értékelni. A bevezetésben arról volt szó, hogy a tanulók teljesítményének mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (beszédértés, beszédalképesség, olvasásértés és íráskészség) keresztül valósulhat meg. A két utóbbival nincsenek is nehézségek, hiszen ezekből a legkönnyebb a számonkérés, míg a hallás utáni értést és a beszédalképességet hajlamosabbak vagyunk elhanyagolni. Pedig ez nem helyes, hiszen ha ezeket a készségeket nem értékeljük rendszeresen, a gyerekekben kialakulhat az a téves elképzelés, hogy ezek nem is olyan fontosak.

Alapelve, hogy értékeléskor a gyakorlás során alkalmazott tevékenységeket kell használni, és a tanulók értékelése folyamatosan történjen. Legalább minden hónapban kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, hogy értsék, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek pozitívnak kell lennie, amely nem azonos a hibák összeszámolásával. Azt értékeljük, amit a diákok tudnak, ne a hiányosságokat hangsúlyozzuk! Mivel ennek a korosztálynak is a beszédértésben és beszédalképesség területén is a folytonosság (*fluency*) az erőssége,

csak tapintatosan és türelemmel törekedhetünk a hibátlan megoldásokra (*accuracy*).

A számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg, a gyakorláshoz hasonlóan. A gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekeknek több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak. Lehetőleg kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet önértékelésére is. Fontos, hogy tisztában legyenek saját fejlődésük menetével, hol kell még jobban teljesíteniük, milyen területen igazán jók.

A teljesítmények értékelésekor is fontos alapelv: ne a nyelvről való tudást, hanem a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük!

Értékelés a német nyelvi órákon iskolánkban

A német nyelvi órákon az értékelés folyamatosan, minden óra végén történik szóban. A tanulók minden teljesítményét értékelem, de nem mindegyiket osztályozom.

Szóbeli ellenőrzés:

A szóbeli feleleteknél kezdetben az értékelés alapja a reprodukálás. A nyelvtanulás előrehaladtával folyamatosan rátérünk a produktív, önálló mondatalkotásra. A szóbeli ellenőrzés szituációkban, egy adott témakörből történő összefüggő, 4-5 mondatos elbeszélésből, kérdés-felelet alapján történő beszélgetésből, memoriterek elmondásából, majd később képleírásból tevődik össze. Az értékelés alapja minden esetben a nyelvhelyesség, a mondatok "gazdagsága", a szókincs változatossága.

Írásbeli ellenőrzés:

Minden osztályban minden fejezet végén dolgozatot írunk különböző, változatos nehézségű feladatokból, amelyek a négy alapkészségre épülnek (olvasásértés, íráskészség, kommunikációkészség). A dolgozatra általában jegyet is adok.

Az írásbeli ellenőrzések kezdetben inkább diktálások és rajzos feladatok, később fokozatosan belépnek a különböző nyelvi képességeket és készségeket ellenőrző feladatlapok. Az írásbeli ellenőrzések különböző tesztek, olvasásértést, illetve hallás utáni megértést ellenőrző feladatlapok, autentikus szövegek értése, üdvözlőlap és levél írása. Szükség esetén szódolgozatot is írunk.

A százalékos értékelés az alábbiak alapján történik:

Szavak: 0 % - 39% elégtelen

40 % - 59 % elégséges
60 % - 79 % közepes

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Egyéb:

80 % - 89 % jó
90 % - 100% jeles

0 % - 29% elégtelen
30 % - 49 % elégséges

Országos Közoktatási Intézet

50 % - 79 % közepes

80 % - 89 % jó
90 % - 100% jeles

MINŐSÍTETT TANTERV

TANTERV

Országos Közoktatási Intézet

ÉNEK-ZENE

5-8. évfolyam

*“Az emberek mindennap legalább egy kis dalt kellene énekelnie,
egy remek költeményt olvasnia, egy pompás festményt szemlélnie,
s néhány motívumot lejténie...”*

(Johann Wolfgang Goethe)

A tantárgy elnevezése

Ének-Zene: Az elnevezés több évtizedes múltra vezethető vissza: Jelentése magába foglalja a tantárgy tartalmát: vokális és instrumentális zene együttese, amely elméleti tudást is követel, befogadó és kreatív alkotást egyaránt feltételez.

A tananyag gerincét a magyar nép zenéjének megismerése képezi (népzene, nemzeti opera stb.), azonban, az általános műveltség, az európai azonosságtudat kialakítása érdekében a nemzeti mellett más népek és földrészek kultúrájának megismertetése is fő cél, amellyel a világra irányuló nyitottságot biztosíthatjuk.

Ezért szerencsés lenne 5–8. évfolyamon egy, a fogalomkörből (ének-zene) előremutató alcímet adni:

A művészetek műveltségi területeiből

Az ének-zene

Ének-Zene/Muzsikáló nagy világ			
5. osztály	6. osztály	7. osztály	8. osztály
1,5 óra	1 óra	1 óra	1 óra

Ének-zene/Muzsikáló nagy világ óraszám:

5. évfolyamban heti 1,5 óra = összesen 55 óra

6–8. évfolyamon heti 1 óra = összesen: 37 óra

A gyerekek bizonyos százaléka olyan középiskolában folytatja tanulmányait, amelyben nincs ének-zene – művészetek tantárgy. Ez azt jelenti, hogy egész életére befejezte a szervezett keretekben történő ismerkedést a műveltségi területtel. Ezért a 8. évfolyamos ismétléseknek, tudást bővítő ismereteknek olyanokká kell lenniük, amelyek életre szólóakká válnak. Ezért nagyon fontos a 8. évfolyamon az éves szintű 1 ének-zene óra.

MUZSIKÁLÓ NAGY VILÁG

“Ne legyen kultúra magyarság és magyarság kultúra nélkül.”

(Kodály Zoltán)

Bevezetés

Világszerte elismert a magyar ének-zene oktatás, melynek módszereire és rangjára vigyáznunk kell.

A hagyományokat tiszteletben tartva kell törekedni a napjaink embere által elvárt társadalmi és kulturális szintnek megfelelő fejlesztésre. (Oktatás–nevelés tartalmának, fejlesztési területeinek, módszereinek korszerűsítése.)

Az évtizedes hagyományokon alapuló módszerek és tartalmak eredményessége nem vitatható, azonban az új elvárásoknak megfelelően, feltétlenül újításokra van szükség.

I. A magyar népzene

- Az eddigi célokat bővíteni kell. Bár fontos a népdalok szerkezeti felépítése, dallamvonala, hangsora, előadásmódja, stílusrétege, azonban ezek csupán tények. Gondot kell fordítani a hagyományörző népnyelv, és a magyar népdalok sokirányú megismerésére, hiszen zenei anyanyelvünk kultúrája: nemzeti öntudatunk hű tükré.
- A népdalt tudni kell földrajzilag elhelyezni, mert ennek ismeretéből sok mindenre lehet következtetni. Ezért az évről évre megjelenő tankönyvek végén meg kell jelennie ugyanannak a “vak”-térképnek, amelyen beszínezhetik a gyerekek a lelőhely területét. Például a 6. évfolyamos térképen már színesen, jelennek meg azok a megyék, amelyek népzenei anyagából az 5. évfolyamból már vannak új ismeretek, dalok. Így 8. évfolyam végére, a népdalkincsünk követésével “beutazhatjuk” az egész országot, és megismerhetjük dalanyagának gazdagságát és változatait.
- A népzenei ismeretek mellett gondot kell fordítani az adott területen élő emberek életvitelére, szokásaira, jellemző viseletére, melyek segítségével könnyebb a megszerettetés, megértetés és elsajátítás.
- Továbbra is tisztelni és becsülni kell Vikár Béla, Bartók Béla és Kodály Zoltán egész életét meghatározó népdalgyűjtő és rendszerező munkáját, azonban nem szabad megfeledkezni a követőkről: Schneider Lajos, Nagy Miklós, Békefi Antal, Borsai Ilona; és a napjainkban is élő népzeneutatókról: Olsvai Imre, Barsi Ernő.

Az egyetemes zenetörténetben sem állunk meg a kiváló J. S. Bach művészetének megismerése után, hiszen a következő korok, végül napjaink zenéje is meghatározó, emberformáló és komoly értékeket hordozó.

- Kiemelt szerepet kell adni a gyerekek életében a népi játékoknak (a dalokat is eljátszhatják).
- A zene és a mozgás együttesét, kölcsönhatását tudatosítani kell, beépítve a magyarság kultúrájába, amivel a kevésbé “énekes” gyerekek élményeit is fokozhatjuk.
- A népi hangszerekkel való megismerkedésen túl, a furulya megszólaltatása nem nehéz feladat s igazi zenei élményt jelent egy-egy dallam önálló, szép hangzású eljátszása, a legkönnyebb fogásmódban: F = dó.

Bizonyított tény, hogy nemcsak a szakosított tantervű osztályokban valósítható meg a furulya-tanítás! Kizárólag az ének-zene szakos tanár igényességén, minőségileg is sokrétű fejlesztő munkáján és elhivatottságán múlik.

- Motiváljuk a gyerekeket, lakóhelyükön való gyűjtőmunka végzésére, különböző szempontok megjelölésével. (népdalgyűjtők, népdalok, viseletek, épületformák, eszközök, szokások, hagyományok képek). 8. osztály végére gyönyörű munkák születhetnek.
- Magyar népdalainkat ne az elméleti ismeretek illusztrálására használjuk fel.

II. Elmúlt századok magyar zenéje

- Történelmi múltunk meghatározza nemzeti önszemléletünket, alakítja a nemzet lelkiismeretét. Így a világon mindenütt elismert és hirdetett kultúránknak a magyarságtudatunkat kell reprezentálnia.
- Feltétlenül gazdagítani kell a felnövekvő nemzedékek dalkincsét.

III. Egyetemes zenetörténet

- Fontos a történelmi háttér ismerete, hiszen ennek függvényében élt és alkotott minden mester.
- Nem kitaláció, hanem visszavezethető következmény:
 - a reneszánsz humanizmusa – emberi hang
 - a barokk monumentalitása, pompa kedvelése – opera, fuga
 - a klasszicizmus formai építkezése – szonáta, szimfónia
 - a romantika népies jellege stb.
- Az egyes korszakok tanítását ne szakítsuk meg elméleti ismeretek bővítésével és gyakorlásával. Ne okozzunk törést, hiszen a folyamatosság vezethet csak megértéshez, átlátáshoz.

Például a romantikus miniatűrök tanítása közben, ne építsük be az anyagba a két kereszt vagy két b (2 #, 2 b) előjegyzés tanítását, tudatosítását, mivel a gyerekeknek amúgy sem könnyű egy-egy nagy korszak átjárása, megismerése, összefüggéseinek megértése.

- A zeneszerzők magyar vonatkozású kapcsolatait is be kell építeni a tananyagba. (pl.: Mozart – Pest, Beethoven – Brunszvik család, Liszt – Wagner, Liszt – Vajda, Liszt – Jókai, Benny Goodman – Bartók Béla)

IV. Tiszta, kifejező éneklés

- zenei nevelésünk elsősorban vokális elemekre épül,
- a tiszta, szép éneklés képességének megalapozása követelje meg a helyes légzés technikáját, a beszéd kultúráltságát és a környezet esztétikumát,
- hangképzés nélkül elképzelhetetlen a tiszta intonáció, a hangmagasság biztos megtartása, az érthető szövegmondás,
- a hang-, és hallásképzés, ami a zenei írás-olvasáson alapszik, a zene hatékonyabb megismerésére, elemzésére és megszólaltatására is nevel,
- 5. évfolyamon a gyerekek kezébe kell adni egy kis füzetet, amely játékos szöveggel alátámasztott hangképző gyakorlatokat tartalmaz, természetesen a legkisebb hangkészletű hangsortól haladva a legnagyobbig (pentaton/chord – dúr – moll változatokban),
- A 8. osztály végéig használt füzet a későbbiekben is kimagasló célt szolgál zenei hanganyagában úgy, mint prozódiai lehetőségeiben egyaránt.

V. Elméleti ismeretek

Az általános iskolákban nagyon kevés a muzsikuss, illetve zenei orientáltságú gyerek. Azonban az általános műveltség alapjait, minden diáknak biztosítani kell. Az elvont, magasröptű levezetések helyett sok játékkal, észrevétlenül kell megértetni, meghallattatni (nem biztos, hogy minden gyerek hallja azt, amit a tanár) azokat az elemeket (hangközöket, hangzatokat, hangsorokat), amelyek ismerete szinte nélkülözhetetlen.

Például egy népdal stílusrétegét nemcsak az aprólékos elemző munka után lehet meghatározni, hanem a feltételezhetően meghallott zenei élmény hatására is. Ezért a játékok, ötletes zenei feladatok nem riasztólag hatnak majd, hanem sikerélményt is jelenthetnek.

VI. Zenehallgatás, műismertetés

- A kialakult gyakorlat célszerű és eredményes, azonban nem szabad megtorpanni, – tudni kell haladó módon tovább lépni.
- A népzenei feldolgozások és komolyzenei művek mellett helyet kell kapnia annak a zenének is, amelyben a gyerekek maguk is élnek, s amit sajátjuknak tartanak: történelmi témájú rock-opera és a musical.

Célok és feladatok

- A gyerekek felszabadultan, önfeledten, örömteljesen énekeljenek.
- A magyar zenétől vezessen az út a nemzetközi zene megismeréséhez és megértéséhez.
- Olyan általánosan művelt embereket kell képezni, akik a saját nemzeti hagyományaik ismeretével és szeretetével értői és élvezői lesznek az egyetemes emberi kultúrának.
- Az egységes magyar nemzeti kultúra megteremtése mellett, ha nem akarjuk, hogy kétségbe vonják Európához való tartozásunkat, őrizni és nyitni kell. Más népek kultúrája és értékeit is fel kell fedezni, meg kell ismerni, s olyan fiatalokat kell nevelnünk, akik ezen értékeket ismerik és tisztelik.
- A zenei anyanyelvi műveltség írásbeli lehetőségeivel, az írás-olvasás képességének fejlesztésével bővüljenek az ismeretek, fejlődjön a fantázia és a memória, erősödjék és fokozódjék a zeneszeretővé és értővé válás folyamata.
- A ritmus, mint kifejezőeszköz, annak belső átélésével váljék tudatossá (megfigyelés, utánzás, alkalmazás). Törekedjünk a ritmusban rejlő emocionális tartalom felfogására, megértésére (kognitív folyamatban).
- A kifejező szöveges ének lehetőségeivel élni kell a személyiségfejlesztés területén is (ráérzés, átélés).
- Az ének-zene tanítása során fejlett esztétikai érzéket, öntudatos és fegyelmezett magatartást, közösségi érzést, gazdag érzelmvilágot és világnézeti-erkölcsi szemléletet kell biztosítani.
- A zenetörténeti ismeretek elsajátításának folyamatában törekedni kell arra, hogy a gyerekek képesek legyenek elkülöníteni az egyes korokat (idejüket behatárolva), ismerve azok zeneszerzőit, jellemző műfajait, a legismertebb zeneművek megnevezésével.
- A zenei nevelés tartalmi munkájában helyet kell adni a tantárgyi koncentrációnak, mely során megismertethetjük azokat az összefüggéseket, amelyek a művészetek fejlődése útján meghatározott történeti viszonyok között jöttek létre. Új kapukat kell nyitni az anyanyelvvél, az irodalommal, a történelemmel, a természetismeretekkel és a képzőművészetekkel való szorosabb kapcsolatok lehetőségein keresztül.
(A művészek gondolkodásmódja, megjelenítő ereje és eszköztára: pl.: Hogyan ábrázolja történelmünk meghatározó egyéniségét: Hunyadi Lászlót
 - Erkel Ferenc – a zeneszerző,
 - Egressy Béni – az író,
 - Madarász Viktor – a festő)
- Tanításunk középpontjába a zenei élmények kerüljenek, melyeket igényesen és az életkornak megfelelő hangzó szemelvények kiválasztásával lehet megteremteni, ha igazán zeneszerető, kiegyensúlyozott nemzedéket szeretnénk felnevelni.
- Folyamatosan fokozzuk a tanulói tevékenység intenzitását, megfelelő motiválással a művészetekben, iskolában, külvilágban – a mindennapi életben: aktivitás, kreativitás és az önállóság érdekében.
- A zeneművészet iránti érdeklődés felkeltésével és fokozásával igényt kell kialakítani arra, hogy a muzsika minden ember életének szerves részévé váljon.

Az értékelés elvei és eszközei

- Számonkérés és feleltetés helyett természetesen oldott, feszültségmentes, jó hangulatú beszélgetések során győződünk meg az elsajátított ismeretekről.
 - Az éneklés értékelésénél ügyeljünk a gyengébb zenei képességű, esetleg intonációs gondokkal küszködő vagy mutáló gyerekek felé irányuló követelményszintre. Őket csoportban és kizárólag a közösségi éneklésbe vonjuk be, mely során megfigyelhető a szöveg tudása, a ritmus és a dallam egységes megszólaltatása. A legapróbb dicséret is fokozhatja a tanulók zenei fejlődését, további előmenetelét és akaratát.
 - A gyerekek is vegyenek részt az értékelésben, ami biztonságot ad számukra és növeli a felelősségtudatukat és önbizalmukat.
-

ÉNEK-ZENE/MUZSIKÁLÓ NAGY VILÁG

5. OSZTÁLY

Időkeret: 55 óra/heti 1,5 óra

Fejezetek	Új ismereteket feldolgozó órák száma	Gyakorlás, készségfejl. óraszám	Összefoglalás, rendszerezés óraszám
I. A magyar népzene	37	folyamatos	3
II. Elméleti ismeretek	folyamatos		
III. Zenetörténeti korok és ismeretek	10	1	2
IV. Év végi összefoglalás			2
Az összes óra 37/ebből:	47	1 (folyamatos)	7

Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok

I. A magyar népzene

Célok és feladatok

- A kialakult éneklési kultúra fejlesztése: önfeledt, kifejező, átélt éneklés megvalósításával.
- Egységes hangzás kialakítása a csoportos éneklés során.
- Tudatosítani, hogy népdalainkban megszólaló hang magyarságunk hangja.
- A nép ajkán keletkezett népdalok jellemzőinek elsajátítása.
- Megismertetni népdalgyűjtőinket és feldolgozókat.
- A néphagyományokon alapuló széles körű zenei műveltség megteremtése.
- Ismerkedés a népi hangszerekkel.
- A többszólamú éneklés előkészítéseként a kánonban való éneklés képességének fejlesztése.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
I. A magyar népzene: <ul style="list-style-type: none">– Új és régi stílusú népdalok éneklése és jellemzői.– Népi hangszerek (duda, tekerő, cimbalom, citera).– Hagyományok, szokások.– Népdalgyűjtők.– Feldolgozások.– Gyermekdalok (kánonok), más népek dalai.	<ul style="list-style-type: none">– tiszta intonálás, helyes légzés és testtartás,– hallásfejlesztés,– elemző képesség fejlesztése,– ritmuskészség,– zenei írás-olvasás,– improvizatív képesség: szóban – ritmusban – dallamban.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 13 dalt emlékezetből csoportosan, tisztán, érthető szövegkiejtéssel, pontos ritmusban elénekelni,
 - legyen képes a népzenei és honismereti tudás egységesítésére, összevonására,
 - ismerje fel a népi hangszereket a hangzásukról,
 - végezzen gyűjtőmunkát lakóhelyének népi kultúrájáról,
-

- legyen jártas a magyar népi hagyományok és szokások világában (megnevezése és célja),
- a felsorolás szintjén, területhez kötve nevezze meg a népdalgyűjtőket,
- különböztesse meg az új és régi stílusú népdalok jellemzőit,
- tudjon beszélni Kodály Zoltán életéről, munkájáról,
- legyen képes egyszerű ritmus, dallam és szöveg rögtönzésére (2-3 ütem),
- ismerje fel a többször meghallgatott zeneműveket, feldolgozásokat (szerző – cím – műfaj).

Dalok

1. Szent István millenniumi éneke
2. Egressy–Vörösmarty: Szózat
3. Csillagok, csillagok
4. Erdő, erdő, de magas a teteje
5. Megyen már a hajnalcsillag
6. Megrakják a tüzet
7. Győri kanász a dombon
8. A csitári hegyek alatt
9. Nem vagyok én...
10. A pünkösdi rózsza
11. Bárdos: Rétrehívó
12. Bárdos: Régi táncdal
13. Szőnyi: Postaváró

A kívülről megtanulandó dalok!

Zeneművek (teljes vagy részletek)

1. Kodály: Ének Szent István királyhoz
2. Eressy–Vörösmarty: Szózat
3. Kodály: Gergely-járás
4. Bartók: Gyermekeknek II/33.
5. Bartók: Mikrokozmosz I. – 12, 14, 31; II. 65.
6. Kodály: Székelyfonó
7. Kodály: Kállai kettős
8. Kodály: Pünkösdlő
9. Bárdos: Régi táncdal
10. Bárdos: Magos a rutafa
11. Szőnyi: Mit mos?
12. Eredeti népzenei felvételek (vokális és instrumentális)

II. Elméleti ismeretek

Célok és feladatok

- Ritmikai fogalmak és elemek bővítése, gyakorlása.
- Dallam ismeretek rendszerezése.
- Relatív és abszolút szolmizáció a vonalrendszerben (G/VIOLIN – kulcsban).
- Hangsorok (tonalitás) és hangközök felismerése, megnevezése és lejegyzése.
- Előadási jelek és módok alkalmazása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
----------	-----------------------

Tartalom	Fejlesztési feladatok
II. Elméleti ismeretek – Ritmikai elemek: a tizenhatod értéke, írása, szünetjele, kis éles és nyújtott. – ABC-s hangok neve a vonalrendszerben (G-kulcs). – Hangközök: T1 – T4 – T5 – T8. – Hétfokú hangsorok: Dúr – moll: 1b előjegyzéssel. – Előadási jelek.	– a figyelem tartósságának növelése, – ritmuskészség fejlesztése, – a kreatív gondolkodás mélyítése, – zenei írás-olvasás képességének fejlesztése, – hallásgyakorlatok, – a kifejező éneklés technikájának fokozása.

Követelmények

A tanuló:

- a tizenhatod értéket ismerje fel, reprodukálja s helyes elosztásban kottázza, írja le a különböző variációiban,
- legyen képes abszolút és relatív módon szolmizálni és kottázni 1b előjegyzéssel,
- ismerje fel a dúr és moll hangsorokat,
- tudjon adott dallamot kvintváltással folytatni.

III. Zenetörténeti korok, ismeretek

Célok és feladatok

- Tisztán intonáló, kifejező éneklés fejlesztése.
- Az egyes korszakok történelmi hátterének megismerése.
- Kapcsolatot felismerni a társművészetekkel.
- A kor kiemelkedő zeneszerzőinek megismerése (élete, művei).
- A behatárolt időt meghatározó stílusok, műfajok, formák és szerkezeti felépítések megismertetése.
- A kiválasztott zeneművek meghallgatása, értelmezése verbálisan vagy a rajzolás technikájának kifejező eszközeivel.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
III. Zenetörténeti korok, ismeretek – a középkor egyházi és világi zenéje (gregorián ének, trubadúr zene), – <i>a reneszánsz zenéje</i> : – motetta, madrigál, – polifónia, homofónia, – Palestrina, Lassus, – <i>a barokk muzsika</i> : – menüett, – prelúdium, fuga, szvit, versenymű, – opera, oratórium, kantáta, – Purcell, Vivaldi, Bach, Händel, – a barokk zenekar hangszerei, – az orgona.	– rálátás a történelem és a művészetek összefonódására, – erőlködés nélküli finom éneklési technika fejlesztése, – a műfajok hangzásának és szerkezetének összehasonlító képessége, – zenei karakterek megkülönböztetése, – hallásfejlesztés, – zenei írás-olvasás képességének fokozása.

Követelmény

A tanuló:

- tudjon a három korszakból egy-egy éneket szépen, finoman, halkan megszólaltatni,
- ismerje a tanult korok jellemzőit (összevetve más művészeti területekkel) műfajait, hangszereit és zeneszerzőit,

- nevezze meg az emberi hang hangszíneit,
- ismerje fel a hangszereket a hallott hangszín és a megszólaltatás technikája, módja alapján,
- tudatosítsa magában: minden zenének van célja és mondanivalója,
- a meghallgatott zeneművek fő témáját tudja szolmizálni vagy dúdolni,
- jusson el a felismerés szintjére: “Ki nyer ma?” játék során a zeneszerző, a műfaj és a zenei apparátus megnevezésével.

Dalok

kizárólag a memoriter dalok felsorolása:

1. Salve Regina – gregorián
2. Palestrina: Száll, zeng a dal
3. Bach: Már nyugosznak a völgyek

Zeneművek (teljes vagy részletes)

1. Lassus: Visszhang
 2. Purcell: Trombita – fanfár
 3. Vivaldi: F-moll hegedűverseny: A tél
 4. Bach: G-dúr menüett
 5. Bach: Már nyugosznak a völgyek
 6. Bach: H-moll szvit
 7. Händel: Győzelmi kórus
 8. Händel: Tűzijáték
-

ÉNEK-ZENE/MUZSIKÁLÓ NAGY VILÁG

6. OSZTÁLY

Időkeret: 37 óra/heti 1 óra

Fejezetek	Új ismereteket feldolgozó órák száma	Gyakorlás, készségfejl. óraszám	Összefoglalás, rendszerezés óraszám
I. A magyar népzene	10	3	1
II. Magyar történeti énekek	7	2	1
III. Elméleti ismeretek	folyamatos		
IV. Zenetörténeti ismeretek	9	1	1
IV. Év végi összefoglalás			2
Az összes óra 37/ebből:	26	6	5

Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok

I. A magyar népzene

Célok és feladatok

- Nyugodt, kellemes légkör megteremtésével a felszabadult, biztos és pontos éneklés megvalósítása.
- A magyar zenekultúra megismerése és őrzése.
- Tudatos zenei anyanyelvünk elsajátítása mellett látni kell, hogy az egyetemes kultúra milyen hatást gyakorol magyarságunkra. Ezért behatóan kell foglalkozni (a kronológiát mindig szem előtt tartva) más népek műveltségével, művészetének kiemelkedő egyéniségeivel.
- A magyar népszokások ismereteinek bővítése (élményszerű megjelenítés: beszéd – ének – mozgás koordinációja).

Tartalom	Fejlesztési feladatok
I. A Magyar népzene – magyar népdalok és népszokások dallamai, – jellemző stílusjegyek, – Olsvai Imre és “Somogyország”; Békefi Antal és Vas megye, – feldolgozások, – más népek dalai.	– ízesen kifejező éneklés, – népi nyelvünk szókincsének, ismeretének bővítése, – halláskészség fejlesztése (dallamvonal, szerkezet), – földrajzi elhelyezkedések behatárolása, – a gyermek, a női és a férfi hangszínek felismerése.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 9 magyar népdalt emlékezetből – csoportosan, karakteresen énekelni, a dallam és a szöveg egységének megteremtésével,
 - ismerje meg Békefi Antal és Olsvai Imre gyűjtőmunkáját,
 - tudjon idézni a tanult szokásokból és hagyományokból,
 - ismerje lakóterületének népzenei együtteseit (asszonykórus, Páva-kör, hangszeres együttesek, tánccsoportok).
-

Dalok

1. Ősszel érik babám
2. Luca Panna
3. Édesanyám, de sokszor kért a jóra
4. Zöld buborkát megcsípte a hideg dér
5. Mit hoztunk kendteknek
6. Ez a kislány belenéz a tükörbe
7. Örvendetes napunk támadt
8. A Vidrócki híres nyája
9. Madárka, madárka

Zeneművek

1. Eredeti felvételek
2. Kodály Zoltán: Mátrai képek

II. Magyar történeti énekek

Célok és feladatok

- Tiszta intonálás és a hangulati tartalomnak megfelelő előadásmód megvalósítása.
- Tudatosítani a történelmi események meghatározó szerepét az adott kor zenéjére.
- Tantárgyi koncentráció érvényesítése: társadalmi és művészeti azonosságok.
- A múlt értékeinek őrzése és ápolása.
- Korabeli kifejezések megismerése, gyarapítása.
- Jellemző hangszerek alakja, megszólaltatásának módja és hangszíne.
- Végezzenek gyűjtőmunkát (korabeli dalok, versek, táncok, képek a hangszerekről, ruhaviseletről).

Tartalom	Fejlesztési feladatok
II. Magyar történeti énekek – <i>a XVI. sz. zenéje:</i> – Tinódi Lantos Sebestyén, – a lant, – korabeli dallamok, – <i>a kuruc kor zenéje:</i> – történelmi háttér, – melodiáriumok, gyűjtemények, – korabeli dalok és táncok, – a tárogató.	– az éneklés fejlesztése, – rálátás a kor összefüggéseire, – hallásfejlesztés a hangszerek hangszínének felismerésével, meghatározásával, – ritmuskészség fejlesztése a jellemző ritmikai elemek kiemelésével, a dalokhoz kötött egyszerű tánclépések bővítésével, – rendszerező, összegző képesség fokozása.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon különböző korokból 7 magyar történeti éneket hangulatosan, érthető szövegmondással elénekelni,
- határozza meg a dalokban előforduló korabeli szavak, kifejezések jelentését,
- ismerje fel a tanult hangszereket hangzás és alak alapján,
- tudjon összefüggően beszélni, Tinódi Lantos Sebestyén életéről és műveiről,
- értelmezze a históriás énekek, kuruc dalok és '48-as dallamok üzenetét.

Dalok

1. Ah, hol vagy magyarok...
 2. Ti magyarok, már Istent imádjátok
 3. Egri históriának summája
-

4. Csínom Palkó
5. Vörösbárony süvegem
6. A jó lovas katonának
7. Él a magyar, áll Buda még

Zeneművek

1. Kodály: Ének Szent István királyhoz
2. Lázár Attila: Ti magyarok
3. Szőnyi Erzsébet: Egri históriának summája
4. L. Kecskés András: Csínom Palkó

III. Elméleti ismeretek

Célok és feladatok

- Új elméleti ismeretek rögzítése, gyakorlása, alkalmazása.
- Ritmikai elemek bővítése.
- Módosító jelek ismerete, módosított hangok szolmizálása és lejegyzése.
- Az egy kereszt (1#) előjegyzés alkalmazása.
- A szekund és a terc hangközök felismerése, szolmizálása és kottázása (k2 – N2, k3 – N3).

Tartalom	Fejlesztési feladatok
II. Elméleti ismeretek – Ritmikai elemek: – a triola – felütés – AUFTAKT, csonka ütem, – Módosítások: – jelek: kereszt (#) felemel, bé (b) leszállít, feloldó (𐀀) – hangok: megnevezése, kottázási módja, – Dúr és moll hangsorok lejegyzése 1 # előjegyzéssel. – Hangközök felismerése és megnevezése: (k2, N2, k3, N3) Szekund terc	– egyenletes lüktetés (3/8, 6/8), – tájékozódás a metrikus megosztásban, – halláskészség fejlesztése: – módosítások felismerése – a hangok egymáshoz való viszonya a magasságot illetően, – zenei írás-olvasás készségének fejlesztése. – a figyelem tartósságának növelése.

Követelmények

A tanuló:

- ismerje fel hallás után és kottaképről a triolát,
- legyen képes a 3/8-os és 6/8-os lüktetés megtartására,
- tudja alkalmazni a módosító jeleket,
- nevezze meg a kereszttel, majd b-vel módosított ABC-s hangokat,
- tudjon kottázni egy kereszt (#) előjegyzéssel
- ismerje fel és nevezze meg a szekund és a terc hangközöket.

IV. Zenetörténeti ismeretek

Célok és feladatok

- Tiszta, átélt éneklés megvalósítása.
 - A XVIII. század zenei műveltségének megismerése (formák, műfajok, zeneművek, zeneszerzők).
 - A zenehallgatás szokásának kialakítása, fejlesztése.
 - Kapcsolatot tartani más műveltségi területekkel.
-

- Dinamikai jelek folyamatos megismerése és alkalmazása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
<p>IV. Zenetörténeti ismeretek</p> <ul style="list-style-type: none"> – A XVIII. sz. zenéje: A Bécsi klasszicizmus. – A kor: megnevezése, jelentősége, formái (triós, szonáta), műfajai (szonáta, vonósnégyes, szimfónia, klasszikus opera), zeneszerzői (Haydn, Mozart, Beethoven) és alkotásai. <p>Dinamikai jelek, meghatározások: crescendo, decrescendo, pianissimo (pp), piano (p), mezzoforte (mf) forte (f), fortissimo (ff).</p> <p>Zenei együttesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vonósnégyes, – szimfonikus zenekar. 	<ul style="list-style-type: none"> – éneklési készség fejlesztése, – hallás- és ritmusgyakorlatok, – koncentráció képességének fokozása, – formaalkotás fejlesztése, – megfigyelő képesség erősítése, – zenei véleményalkotás, – zenei karakterek elkülönítésének képessége.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 7 klasszikus dalt szépen, a megfelelő tempóban is dinamikával énekelni,
- ismerje a bécsi klasszicizmus korának jelentőségét,
- tudja megnevezni a műfajokat és a kor zeneszerzőit,
- ismerje fel a meghallgatott zeneműveket.

Dalok

1. Haydn: Szerenád
2. Haydn: Szüreti kórus
3. Mozart: Vágyódás a tavasz után
4. Mozart: Az erdőt járva sípolok
5. Mozart: Bűvös csengettyű
6. Beethoven: A mormotás fiú dala
7. Beethoven: Lángolj fel a lelkünkben

Zeneművek

1. Haydn: D-moll vonósnégyes
 2. Haydn: G-dúr szimfónia
 3. Mozart: Egy kis éji zene
 4. Mozart: Varázsfuvola
 5. Beethoven: Zongoraszonáta Op.13.
 6. Beethoven: D-dúr hegedűverseny
 7. Beethoven: IX. szimfónia
-

ÉNEK-ZENE/MUZSIKÁLÓ NAGY VILÁG

7. OSZTÁLY

Időkeret: 37 óra/heti 1 óra

Fejezetek	Új ismereteket feldolgozó órák száma	Gyakorlás, készségfejl. óraszám	Összefoglalás, rendszerezés óraszám
I. A magyar népzene	10	4	2
II Elméleti ismeretek	folyamatos		
III. A romantika kora	16	2	2
IV. Év végi összefoglalás			1
Az összes óra 37/ebből:	26	6	5

Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok

I. A magyar népzene

Célok és feladatok

- A dalok igényes megszólaltatása.
- Új és régi stílusú népdalok bővítése.
- A dalanyag és a népművészet összefüggésének keresése és tudatosítása.
- A népzenei szakszókincs alkalmazása.
- Népzenei alapuló feldolgozások megismerése.
- Ünnepek szokásainak, hagyományainak újabb dalai és játékai.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
I. A Magyar népzene – a népdalgyűjtés, – új és régi stílusú népdalok: dallami elemzése, szerkezeti felépítése, előadásmódjai. – a ballada, – feldolgozások.	– éneklési készség, – hallás- és ritmusérzékenység, – improvizációs készség, – a beleélés képességének fokozása, – önállóan végzett ismeretszerzés képességének fejlesztése.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 10 magyar népdalt énekelni, az érzelmi tartalmak, hangulatok és karakterek megjelenítésével,
- legyen képes megkülönböztetni az új és a régi stílusú népdalokat,
- ismerje fel a feldolgozásokat zenehallgatás útján (zeneszerzője, műfaja, címe, a feldolgozott népdalok felsorolása).

Dalok

1. Szent István királyhoz
"Magyar hazánk reménye"
 2. Most szép lenni katonának
-

3. Által mennék én a Tiszán
4. Sárgul már a fügefalevele
5. Tisza partján mandulafa
6. Magos a rutafa
7. Gyere velem Molnár Anna
8. Erdők, völgyek
9. Sej, besoroztak
10. A csornai Hajas Gyula út

Zeneművek

1. Szőnyi: Az ürögi faluvégen
2. Bárdos: Tiszai dallamok
3. Bárdos: Magos a rutafa
4. Kodály: Molnár Anna
5. Kodály: Hány János
6. Bartók: Magyar képek

II. Elméleti ismeretek

Célok és feladatok

- Előadási jelek és zenei szakkifejezések bővítése és alkalmazása.
- Új hangközök megismerése (szext és szeptim).
- A zenei írás és olvasás általánossá tétele.
- A két kereszt (2#) és két bé (2b) előjegyzés használatának tudatosítása dúr és moll hangnemekben.
- A gyermeki lélek önfeledt megnyilvánulása érdekében, kreativitást fejlesztő játékos lehetőségek biztosítása.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
II. Elméleti ismeretek – Hangközök: – szext – k6, N6, – szeptim – k7, N7, – Előjegyzések – 2 kereszt, – 2 bé, – Előadási jelek, zenei szakkifejezések.	– szolmizációs készség, – halláskészség, – kottázási készség fejlesztése, – ritmuskészség.

Követelmények

A tanuló:

- ismerje fel a szext és szeptim hangközöket, tudja megnevezni és a vonalrendszerben elhelyezni 2# és 2 b előjegyzéssel,
- tudja a megfelelő helyen használni és alkalmazni az új zenei szakszavakat, kifejezéseket.

III. A romantika kora

Célok és feladatok

- Határozott, tisztán intonáló, hangulatos éneklés megvalósítása.
- A zeneirodalom közkinccsé tétele.
- A nemzeti és egyetemes zenekultúra megismertetése, összefüggéseinek megláttatása.
- Az értékes zeneművek művészi előadásával élményt nyújtani.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
----------	-----------------------

Tartalom	Fejlesztési feladatok
III. A romantika kora – a kor: – elnevezése, – történelmi háttér, – jellemző jegyei, – műfajai: népies műdal, verbunkos, rapszódia, programzene, a romantikus dal, nemzeti opera, – zeneszerzők: Erkel, Liszt, Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms, Chopin, Dvořák, Smetana, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Verdi, Wagner, – a romantikus nagy zenekar.	– helyes légzés, testtartás, – éneklés készsége, – hallás- és ritmuskészség, – zenei emlékezet fejlesztése, – a belső hallás képessége, – többszólamú éneklés képessége, – azonosítási képesség fejlesztése, – szimmetria és asszimmetria megfigyelésének képessége, – hangszercsoportok felismerése, – a műelemző képesség fejlesztése.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 11 romantikus dalt, kellemes hangvétellel, kifejező előadásmóddal énekelni,
- tudja megnevezni a magyar és egyetemes zenekultúra egyéniségeit, kiknek életútját, kedvelt műfajait és jellemző műveit ismerteti,
- tudja levezetni a népdal, népies dal, népies műdal és a műdal jelentésének tartalmát,
- ismerje fel zenehallgatás során az egyes zeneműveket (szerző, cím, műfaj, zenei apparátus).

Dalok

1. Kun verbunk
2. Fónagy: Nemzetőr-dal
3. Szerdahelyi: Magasan repül a daru
4. Erkel: Óh, szép Melinda
5. Erkel: Meghalt a cselszövő
6. Liszt: Hajnalozó
7. Verdi: Rabszolgák kórusa
8. Schubert: A pizstráng
9. Aranyosom / lengyel nd.
10. Schumann: A tavasz köszöntése
11. Csajkovszkij: Altató (Szép csillagos...)

Zeneművek

1. Erkel: Hunyadi László
2. Erkel: Bánk bán
3. Liszt: XV. magyar rapszódia
4. Verdi: Nabucco
5. Verdi: Aida
6. Schubert: A-dúr zongoraötös
7. Schumann: A vidám földműves
8. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
9. Smetana: Moldva
10. Dvořák: e-moll (Új világ) szimfónia

ÉNEK-ZENE/MUZSIKÁLÓ NAGY VILÁG

8. OSZTÁLY

Időkeret: 37 óra / heti 1 óra

Fejezetek	Új ismereteket feldolgozó órák száma	Gyakorlás, készségfejl. óraszám	Összefoglalás, rendszerezés óraszám
I. Magyar és más népek népzeneje	10	4	2
II Elméleti ismeretek	folyamatos		
III. A XX. század zenéje	10	2	1
IV. Év végi összefoglalás			8
Az összes óra 37/ebből:	20	6	11

Az egyes fejezetekre vonatkozó javaslatok

I. Magyar és más népek népzeneje

Célok és feladatok

- Az önálló, illetve csoportban való stílusos és biztonságos éneklés megvalósítása,
- Bartók Béla életútjának és műveinek megismerése, művészetének méltatása,
- Barsi Ernő – népzenei kultúránk kiváló egyénisége – Rákóczi emlékműsorának megtanulása és bemutatása,
- Rámutatni más népek népzenejének értékeire, és a világra gyakorolt hatására.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
I. Magyar és más népek zenéje – a magyar népzenei dialektusok, – új és régi stílusú népdalok, – éneklése, – elemzése, – dramatikus megjelenítése, – tánclépésekkel, motívumokkal, ostinato ritmussal történő kísérése, – Bartók Béla élete, művei, – Barsi Ernő népzenei munkája, – Más népek népzenejének dalai és jellemzői.	– éneklési készség, – halláskészség fejlesztése, – a komplexitás képessége: – ritmus – szöveg – dallam és mozgás összhangjának koordinálása, – memorizálási képesség erősítése, – oldott hangulatú szereplési képesség fokozása közönség előtt, – önálló ismeretszerzés képessége, jártasságok bővítése, – a gyakorlati alkalmazás.

Követelmények

A tanuló:

- tudjon 10 újonnan tanult dalt énekelni, egyéni előadásban,
- ismerje és tudja földrajzilag meghatározni, térben elhelyezni a magyar népzene dialektusterületeit,
- legyen képes alkalmazni az eddig megszerzett népzenei tudását,
- ismerje és mutassa be röviden Bartók Béla életét és művészetét,

- tudjon idézni a Rákóczi-émlékműsor anyagából,
- ismerje fel a jellegzetes motívumokról a meghallgatott zeneműveket: szerző, cím, műfaj, zenei apparátus megnevezésével,
- ismerje meg, fogadja el más népek dallamkincsét.

Dalok

1. Ne hagyj el angyalom (magyar nd.)
2. Este van már, csillag van az égen (magyar nd.)
3. Szomorú fűzfának (magyar nd.)
4. Ütik a rézdobot (magyar nd.)
5. Szóljon a duda már (szlovák nd.)
6. Édes, kedves kolomejkám (ukrán nd.)
7. Fülemlüle (tatár nd.)
8. Vékony cérna, kömény mag (Nyitra)
9. Elszunnyadt a molnár legény (bolgár nd.)
10. Süttem a nyáron halat (török nd.)

Zeneművek

1. Karai: Erdélyi népdalok
2. Bartók:
 - Ne hagyj el
 - Cipósütés
 - Négy szlovák népdal
 - Divertimento
 - Cantata profana
 - Kékszakállú herceg vára
3. Szabó Ferenc: Föltámadott a tenger

II. Elméleti ismeretek

Cél és feladat:

- Alkalmazni a 8. osztályig megszerzett elméleti ismereteket.
- A játék és a gyakorlat komoly, harmonikus egységet alkosson.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
II. Elméleti ismeretek: – ritmus: – nevek, – értékek, – képletek, – szolmizálás: – relatív és, – abszolút névvel, – hangközök, – hangsorok, – zenei írás.	– ritmuskészség, – szolmizációs képesség, – halláskészség, -képesség, – zenei írás-olvasás készségének fejlesztése.

Követelmények

A tanuló:

- ismerje fel és nevezze meg a hallott vagy, látott ritmust: szóban – ritmusnév, írásban – ritmusjel, hangoztatva – taps,
 - tudjon tájékozódni és viszonyítani a zenei vonalrendszerben,
-

- tudjon szolmizálni relatív és abszolút módon,
- legyen képes kottázni 2# és 2b előjegyzésig,
- ismerje fel, nevezze meg és tudja szolmizálni a tanult hangközöket: T1, k2 – N2, k3 – N3, T4, T5, k6 – N6, k7 – N7, T8),
- ismerje fel, nevezze meg és tudja lekottázni a tanult hangsorok hangkészletét: pentaton, dúr, moll.

III. A XX. század zenéje

Célok és feladatok

- Tudatosítani kell, hogy a zenének mindig van jövője az európai civilizációban.
- Utat kell nyitni a világ különböző pontjain élő és alkotó művészek és műveik felé.
- Tiszteljék és becsüljék a XX. század magyar zeneművészeinek (szerzők, előadók) munkáját.
- Törekedni kell arra, hogy az ismereteket ne egymástól elhatárolva, hanem az összefüggések meglátásával, felismerésével egymást kiegészítve, egységes egészet alkotva alkalmazzák (tantárgyi koncentráció).

Tartalom	Fejlesztési feladatok
III. A XX. század zenéje – dalok, énekes szemelvények, – irányzatok: impresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus, elektronikus zene, dzsessz, könnyűzene, – zeneszerzők – Bartók, Kodály, Weiner, Kurtág, Petrovics, Szokolay, Durkó, Kocsár, Orbán, Balassa, Pongrácz, – Debussy, Ravel, Stravinszky, Honegger, Prokofjev, Hacsaturján, Britten, Penderecki, – Gershwin, Beatles, Presley, Webber, Szőrényi	– éneklési, hallás- és ritmuskészség, – zenei írás-olvasás, – a felismerés képessége, – memóiafejlesztés, – alkalmazás képességének fokozása, – dinamikai érzék fejlesztése, – a komplexitás képessége, – a műelemzés képességének fejlesztése.

Követelmény

A tanuló:

- tudjon 5 dalt emlékezetből zeneileg igényesen, kifejezően megszólaltatni,
- legyen képes a több szölamban való éneklésre,
- tudjon beszélni a XX. századi zene irányzatairól, zeneszerzőiről,
- ismerje fel és nevezze meg a meghallgatott zeneműveket (szerző, cím, műfaj, zenei apparátus).

Dalok

1. Szőnyi: Bricskán járok
2. Szokolay: Madrigál a szerelemről
3. Szőrényi: Felkelt a mi napunk
4. Britten: Oly kicsi Ő
5. Gershwin: A szegény ember gazdagságáról

Zeneművek

1. Debussy: Gyermekkkuckó

2. Stravinsky: Petruska
3. Prokofjev: Klasszikus szimfónia 3. tétele
4. Britten: Változatok és fuga egy Purcell-témára
5. Gershwin: Klára bölcsődala és Porgy dala – a Porgy és Bess c. operából
6. Szőrényi–Bródy: István, a király (részletek)

IV. Év végi összefoglalás

Célok és feladatok

- Oldott, kellemes hangulatú órák fejlesszék a kommunikációs és emocionális képességeket.
- A felszabadult éneklés vezessen a zene értékeihez és örömeihez.
- Az egyes zenetörténeti korok átlátásával, az ismeretek komplexitásával, az értékes tudás biztosítása, amely sikerélményt nyújt, önbizalmat ad.
- Alakuljon ki igény, váljék szokássá a zene hallgatása.
- Kellően kell motiválni az önművelésre, újabb ismeretek megszerzésére, lehetőségeire.

Tartalom	Fejlesztési feladatok
IV. Év végi összefoglalás (5–8. évfolyam) – A magyar népzene, – Más népek dalkincse, – Zenetörténeti korok, – a kora középkortól a XX. századig.	– éneklés-, hallás- és ritmuskészség fejlesztése, – zenei írás-olvasás, – rendszerező, összegző képesség, – a figyelem tartósságának növelése, – együttműködési képesség, – a felismerés és alkalmazás képessége.

A IV. egységet záró és a 8. évfolyamot befejező kimeneti követelmények

A tanuló:

- tudja énekelni a magyar és más népek népdalait, műdalait tisztán intonálva, átélte, kifejező előadásmódban egyénileg és csoportosan egyaránt,
- tudjon dallamot idézni egy-egy kórusműből,
- ismerje a hangszereket hangszínük, megszólaltatási módjukról és alakjukról,
- különböztesse meg a zenekarokat,
- tudja az egyes korok történelmi háttérét,
- ismerje a korok jellemzőit, műfajait és képviselőit,
- legyen képes kapcsolatot találni a zene és a társművészetek között,
- éljen az igényes önművelés folyamatosságának lehetőségeivel: járjon hangversenyekre.

ANGOL

5-8. évfolyam

Javaslat a helyi tanterv kompetenciafejlesztés kiegészítéséhez

Oktatási célok és feladatok

A kompetencia alapú oktatás célja az, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek, tudják elsajátítani az ismereteket, – vagyis az „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszünk. A kompetencia alapú fejlesztés alatt a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük.

Nyelvi fejlesztési célok

A nyelvi fejlesztés célja a tanulók kommunikatív nyelvhasználati képességének a kialakítása, fejlesztése, a nyelv eszközként, saját célokra való használata. Fontos a tanultak kreatív, a tanulók egyéni környezete, érdeklődése szerinti alkalmazása.

Specifikus cél még az autentikus gyermekirodalom művészi és interkulturális értékeinek felfedeztetése, ezáltal a nyelv kreatív, esztétikai és játékos használata.

A nyelvi fejlesztési célok megvalósítása érdekében alkalmazott tevékenységek lehetnek produktív, receptív, interaktív és közvetítő jellegűek, valamint szóbeliek és írásbeliek. Mindezeknek megfelelően a fontossági sorrend a következő:

Szövegértés fejlesztése 1. Beszéértés

Beszéd fejlesztése 2. Összefüggő beszéd 3. Interakció

Szövegértés fejlesztése 4. Olvasás

Írásbeli szövegalkotás fejlesztése 5. Írásbeli szövegalkotás

Kiemelt készségek, képességek (kompetenciák) fejlesztése

- tagoló és szövegtömörítő képesség;
 - szövegalkotási képesség;
 - rendszerező képesség;
 - logikai képesség;
 - vizuális képesség;
 - kreatív szövegalkotási képesség;
 - szituációhoz való alkalmazkodási képesség;
 - összefüggések felfedezésének képessége;
 - következtető képesség;
 - ismeretek felidézésének képessége;
 - szövegrészek megértésének képessége;
 - lényegkiemelő képesség;
 - ok-okozati viszonyok, sorrendek megállapításának képessége;
 - verbális képesség;
 - anyaggyűjtő képesség;
 - összehasonlító képesség;
 - szókincsfejlesztő képesség.
-

- asszociációs képesség, összefüggések;
- értelmező és jelentéstulajdonító képesség;
- információkeresés képesség;
- szabályalkotó képesség;

Kompetenciaterületek fejlesztése, kapcsolódó célok

- A szövegelemzési-szövegfeldolgozási technikák gyakoroltatásával a tanulók kognitív képességeinek fejlesztése
- Hatékony önálló tanulás: szótanulási technikák, tanulási napló, emlékező képesség, ismeretek tárolása, tudása, rendszerezése (asszociatív háló, pókháló ábra).
- Az együttéléshez szükséges szociális kompetenciák: az elfogadásra, együttműködésre való képesség (kooperativitás, feladatvállalás, egymásrautaltság, aktív felelősségtudat,) nyitottságra, tárgyilagos- személyeskedéstől mentes- ok-okozati összefüggésekre alapozott döntéshozatal, konfliktustűrő- és kezelő képesség, -empátiára való képesség
- Társadalmi kompetenciák: udvariasság, interkulturális ismeretek, a világ ismerete, szabálykövetés
- Matematikai kompetencia: a kritikai gondolkodás, problémamegoldó képesség.
- Életviteli, környezeti kompetenciák élet közeli példák, problémák megismerésével.
- Az értékelés, önértékelés alkalmazásával a tanulók reális önismerete, az önállóság, önbizalom, belső harmóniára való képesség,
- Kreativitást, nyitottságot, rugalmasságot, képességet mások elfogadására.

Alkalmazott módszerek:

Életszerű szituációk és problémák alkalmazása a tanítás során.

- Olyan kompetenciafejlesztő módszerek és tanulásszervezési eljárások alkalmazása, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyerekek önálló, felfedező jellegű tevékenységgel jussanak el a kívánt célhoz, hogy kifejezhessék saját elképzeléseiket, s azokat összehasonlíthassák másokéival.:
 - kooperatív tanulás
 - egyéni és páros munka
 - prezentáció
 - tanórai differenciálás heterogén csoportokban
 - projektmunkák heterogén csoportokban
 - dramatikus módszerek és technikák alkalmazása
 - önellenőrzés, mások ellenőrzése
 - ötletroham
 - vita
 - problémamegoldó tanulás
 - kooperatív csoport munka
 - közös beszélgetés
 - kulcsszavak
 - szöveg puzzle
-

- grafikai asszociáció

Feltételek, eszközigény:

számítógép internettel, elmozgatható asztalok, ragasztó, gyurmaragasztó vagy cellux, írólapok, filctollak, szókartyák, fénymásolt szövegek, ollók, borítékok, színes ceruzák vagy filcek, A/3-as lapok, csomagolópapír.

Világterkép, Nagy Britannia, Magyarország fali térkép, egynyelvű és kétnyelvű szótárok, Magyar Értelmező Kéziszótár, Idegen szavak és kifejezések szótára.

Alkalmassá teszünk egy tantermet (vagy tantermeket) arra, hogy abban újszerűen szervezhessük a tanulás-tanítás folyamatát. A helyiséget (vagy helyiségeket) felszereljük a korszerű IKT-eszközökkel (ha lehetőség van rá, interaktív tábla, ha nincs, projektor, fehér tábla, vagy vetítő vászon, 1 vagy több számítógép, illetve laptop).

Az IKT-eszközöket az oktatásban felhasználjuk, (a tanórák 25 %-ában) a következő tevékenységekhez:

- házi feladatok készíttetése számítógéppel
- tanulók információgyűjtése
- tanári prezentációk projektorral
- szövegértési-szövegalkotási feladatok
- tanulói prezentációk projektorral stb.

Az egyes közoktatási szakaszok váltásakor diagnosztizáló mérést végzünk szövegértésből, a fejlesztés megalapozásához.

Törekszünk arra, hogy a tanórákon életszerű feladatokat adjunk a tanulóknak, a tanultakat lehetőség szerint kössük a tapasztalataikhoz.

Törekszünk a tanulók összehangolt fejlesztésére különböző szakos tanárok által a domináns kompetenciák (pl. kommunikáció, problémamegoldás) terén.

- Az iskolai internetes labor közös használata a különböző tárgyakat tanító tanárokkal és csoportjaikkal.
- Az iskolai könyvtár közös használata a különböző tárgyakat tanító tanárokkal és csoportjaikkal.
- Az iskolai honlap közös szerkesztése a különböző tárgyakat tanító tanárokkal és csoportjaikkal.
- A „rokon” tantárgyak tanárai egyeztetnek a tankönyvrendelés során.

A pedagógusok szerepe

- A pedagógusszerep segítő, támogató jellege: A pedagógus feladata nem csupán a tananyag közvetítése, hanem a tanulási folyamat irányítása és segítése.
- Pozitív tanulási légkört alakít ki
- Megtanít tanulni
- Együttműködik más szakos kollégáival
- Tapasztalatcserére jár
- A tanulót partnernek tekinti

A tanulászervezés sikerének néhány alapelve

- Differenciálás
-

- Egyéni különbségek figyelembevétele
 - Tanítási tartalom, tanítási idő rugalmas kezelése
- Szociális készségek fejlettsége
 - Szociális kompetencia
 - Divergens gondolkodás, problémamegoldó képesség, kreativitás, kommunikációs készségek (metakommunikáció), önismeret, önkifejezés, társismeret
- Motiváló módszerek alkalmazása – pl. kooperatív-, projekt módszer, drámapedagógia

Általános pedagógiai alapelvek

- Gyermekközpontú, cselekvésközpontú tanítás
- Életszerű tartalmak, mélységelvű tanítás („kevesebb több”)
- Megváltozott tanulásszervezés / differenciálás, kooperáció
- Árnyalt értékelés
- Tanári szerepváltozás
- Befogadó környezet

A képesség- és személyiségfejlesztés harmóniája

A kognitív tanulási képességek és a személyiség egészének fejlődését meghatározó szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése egészséges arányának megteremtése.

Differenciálás, esélyegyenlőség

Differenciált tanulásszervezési módszerek alkalmazása, mely lehetővé teszi a tanulók személyes szükségleteinek, tudásának, képességeinek és motivációinak megfelelő fejlesztést, biztosítva ezzel a hatékony tanulás szempontjából nélkülözhetetlen helyes énkép alakulását.

Gyakorlat-központúság

A mindennapi életben hasznosítható, a társadalmi környezet változásainak és igényeinek megfelelő ismeretek közvetítése, tudás átadása és a megszerzett tudás felhasználása. A döntésképes, döntéséért felelősséget vállaló személyiség készségeinek fejlesztése.

Egyensúlyteremtés

Megfelelő arányt kell találni a készség-, képességfejlesztésre és az ismeretszerzésre fordított idő között, figyelembe véve, hogy bizonyos ismeretbevitel híján a készség-, képességfejlesztés sem optimalizálható.

Egyensúlyt kell teremteni az egyéni tanulás, a felfedeztetés, illetve a páros, kooperatív és frontális oktatás között.

Motiváló tanulási környezet

A tanulás hatékonysága szempontjából fontos a megfelelő tanulási környezet kialakítása, mely egyfelől örömforrást jelenthet, másfelől érdeklődést kelt, aktív, konstruktív együttműködésre készíteti a tanulókat.

Tevékenység-központúság

A tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a tevékenység-központú tanítói gyakorlat megvalósításának támogatása, mely életszerű helyzetek

teremtésével alkalmat nyújt; konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére, problémamegoldásra, összefüggések felfedezésére, következtetések levonására, döntésekre, egyéni vélemények kialakítására, az ismeretek alkalmazására, a társakkal való együttműködés és munkamegosztás, a feladatért vállalt felelősség megtapasztalására.

A mérés, mint a képességfejlesztés alapeleme

A mérések nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálják. A tanítási-tanulási folyamat hatékonysága az egyes tanulók fejlődésén mérhető.

Az értékelés elvei

- Az értékelés az adott kompetenciára, és ne a nyelvi tartalomra irányuljon
 - Mindig kommunikatív nyelvhasználat során történjen
 - Az értékelés során aktív szerepet kapjanak a tanulók is, melynek része a saját tevékenységük értékelésén túl (*önértékelés*) a társak, illetve a pedagógus tevékenységének értékelése is megadott szempontok szerint Pl. a feladatok kiválasztása, a csoportba sorolás, alkalmazott módszerek stb.
 - Kapjon szerepet a csoportos értékelés, amely a csoport közös teljesítményére vonatkozik
 - A szövegértés-szövegalkotás kompetencia fejlesztése sajátos értékelési formája az azonnali visszacsatolás, azaz a tevékenység után azonnal visszajelzést kap a tanuló szóban vagy írásban a tevékenységről vagy a teljesítményről
 - Legyen az értékelés transzparens, azaz az értékelés szempontjait a tanuló kapja meg előre
 - Az értékelés vegye figyelembe az eltérő kiindulási nyelvi szintet.
 - Szóbeli értékelés a tanulási folyamat közben is történjen.
 - A tanulókat egyéni haladásuk szerint kell értékelni. A választott tanulási modellek lehetővé teszik a tanulók differenciált fejlesztését. A tanulási formák tevékenységközpontúak, amelyek a tanulók kreativitását feltételezik. Munkájukat állandó figyelem, segítség, szöveges értékelés követi.
 - Az értékelés a tanterv által meghatározott követelmények alapján történik, ezek teljesítése a továbbhaladás feltétele. Figyelembe kell venni minden esetben az életkori sajátosságokat, valamint a tanulónak az előző teljesítményszintjéhez képest történt fejlődését.
 - Értékelni kell a tanulók egyéni ellenőrzéseken nyújtott teljesítményét, órai munkáját és szorgalmi feladatait is.
 - A tanulók értékelésére, ill. tudásuk ellenőrzésére havonta legalább egyszer kerüljön sor. Törekedni kell a szóbeli számonkérésre is. Az egyes témakörök lezárásakor a diákok tudásszintmérő feladatlapot töltenek ki.
 - A tanulók életkori sajátosságainak megfelelően évente legalább egy projekt munkát készítenek. Ez lehet házi dolgozat, órán megtartott kiselőadás vagy plakát készítése. E munkák értékelésekor a beadott munka küllemét, valamint a nyelvhelyességét is figyelembe kell venni a téma megfelelő kifejtése mellett, így a tanuló hozzászokik ahhoz, hogy csak igényes munka kerüljön ki a kezéből.
-

AZ ELLENŐRZÉS-ÉRTÉKELÉS szerepei

- Visszacsatolás
- Viszonyítás
- Eredménymérés
- Hatékonyságnövelés

AZ ÉRTÉKELÉS FAJTÁI

- DIAGNOSZTIKUS (helyzetfeltáró)
- FORMATÍV (fejlesztő-formáló)
- SZUMMATÍV (minősítő)

A DIAGNOSZTIKUS (helyzetfeltáró) értékelés

- A pedagógiai tervezés alapja (célok kitűzése és folyamat megtervezése).
- Célja a gyermek előzetes tudásának, sajátos adottságainak, képességeinek megismerése.
- Az előzetes tudásra, tanulói képességekre való építést szolgálja.

FORMATÍV (fejlesztő-formáló) értékelés

- Pozitív énkép kialakítása
- Reális önismeret
- Belső motiváció fejlesztése
- Minta nyújtása az önértékeléshez és mások értékeléséhez
- A tevékenységek eredményességét segíti
- A gyermek minden tevékenységére vonatkozik

A tevékenységbe ágyazott fejlesztő értékelés során:

- Engedjünk saját tapasztalatot szerezni
 - Hagyjuk a gyermeket a próba-szerencse elvet alkalmazni
 - Tartsuk tiszteletben az egyéni utakat, a tévedés jogát
-

Az eredményeket figyelembe véve vizsgáljuk meg a tervezést is:

- Helyes célokat tűztünk-e ki?
- Jól terveztük-e meg a folyamatot?
- Szükség van-e korrekcióra?
- Valami másra van-e szükség a jobb eredmények érdekében?
- Például: Konfliktusrendezés
- Kapcsolatok rendezése (iskolai, családi)
- Emocionális biztonság
- Tárgyi segítség
- Szociális segítség

SZUMMATÍV (minősítő) értékelés

- Osztályba, csoportba soroláskor
- Szintfelmérések (egyének, iskolák, települések, országok közötti összehasonlítás) esetén
- Továbbtanuláskor van jelentősége
- A célok, a tervezés eredményességét mutatja

A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés útjainak bemutatása; az alkotóképesség fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük.

Óraterv

Évfolyam		Heti óraszám	Éves óraszám	Tankönyv
4.	2	74		New Chatterbox 1
5.	3	111		Project 1, Third Edition
6.	3	111		Project 2, Third Edition
7.	3	111		Project 3, Third Edition
8.	3	111		Project 4, Third Edition

New Chatterbox 1

Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései
Unit 1 Köszönés, bemutatkozás Az ábécé - betűzés Bemutatkozás, bemutatás Információ kérés, adás: érdeklődés a másik neve iránt Elköszönés Dicséret (<i>well done</i>)	Létezés kifejezése - a <i>be</i> ige jelen- idejű alakjai: <i>am, is (I am, I'm, Who's this?)</i>
Unit 2 Osztálytermi utasítások - cselekvésre való felszólítás Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás Az osztályteremben – dolgok megnevezése Köszönés különböző napszakokban	Szövegösszetartó eszközök - határozatlan névelő: <i>a</i> , mutató névmás: <i>this (What's this?)</i>
Unit 3 Érdeklődés a másik kora iránt és arra reagálás Ételnevek - dolgok megnevezése, megszámlálása Információ adás: telefonszám megadása	Mennyiségi viszonyok - tőszámnevek 1-12, Szövegösszetartó eszközök - határozatlan névelő: <i>an</i> , személyes névmás: <i>we</i> Létezés kifejezése - a <i>be</i> ige jelen- idejű alakjai: <i>are</i>
MY WORLD – ME AND MY SCHOOL Projektfeladat – ismételés Revision – Units 1- 3 Játékos ismételés Test 1	

Unit 4 Tárgyak, játékok – dolgok megnevezése Gratuláció, jókívánság Köszönet Színek	Szövegösszetartó eszközök - határozatlan névelő: <i>a, an</i> , személyes névmás: <i>it</i> Létezés kifejezése - a <i>be</i> ige jelen- idejű alakjai <i>it's, it is</i> Melléknév helye a mondatban
Unit 5 Köszönés, bemutatás, bemutakozás, Az életkor megadása Telefonálás Javaslattevés, javaslat elfogadása Elköszönés	Szövegösszetartó eszközök - személyes névmások: <i>I, he, she</i> Létezés kifejezése - a <i>be</i> ige jelen- idejű alakjai <i>he's, she's</i> Birtoklás kifejezése - melléknévi birtokos névmás <i>my, your, his, her</i>
Unit 6 Információ kérés, adás Igenlő vagy nemleges válasz Dolgok megnevezése, leírása	Kérdőszórend, rövid válasz jelen időben Szövegösszetartó eszközök - határozott névelő: <i>the</i> Minőségi viszonyok - melléknévek
<p style="text-align: center;">MY WORLD – MY BIRTHDAY</p> <p style="text-align: center;">Projektfeladat – ismétlés</p> <p>Revision – Units 4- 6 Játékos ismétlés</p> <p>Test 2</p>	
<p style="text-align: center;">HAPPY CHRISTMAS (72-73. OLD)</p> <p>Készülődés az ünnepre</p>	

<p>Unit 7 Testrészek megnevezése, leírása Információ kérés, adás Személyek, családtagok megnevezése, leírása Valaki igazának az elismerése, dicséret</p>	<p>A birtoklás kifejezése - a <i>have got</i> ige jelenidejű alakjai <i>I've got, he's got, she's got</i> Minőségi viszonyok - melléknév A létezés kifejezése - a <i>be</i> ige jelenidejű állító és kérdő alakjai <i>you're</i></p>
<p>Unit 8 Információ kérés, adás: kinek mije van? kinél mi van? Személyek megnevezése és leírása Családfa készítése</p>	<p>Birtoklás kifejezése - a <i>have got</i> ige jelenidejű kérdő/tagadó alakjai <i>Have you got...? Yes, I have. No I haven't. Has she/he got...? Yes, she/he has. No, she/he hasn't.</i> Minőségi viszonyok - melléknevek</p>
<p>Unit 9 Képesség kifejezése Információ kérés, adás: útbaigazítás</p>	<p>Modalitás – a <i>can</i> jelenidejű, állító, kérdő és tagadó formája Birtoklás kifejezése – <i>whose?</i>, birtokos <i>'s</i> Térbeli viszonyok: hely- és iránymeghatározás - <i>in, right, left</i></p>
<p>MY WORLD – MY FAMILY</p> <p>Projektfeladat – ismétlés</p> <p>Revision – Units 7- 9 Játékos ismétlés</p> <p>Test 3</p>	

Unit 10 Ruhadarabok – dolgok megnevezése, leírása Terv megbeszélése, javaslat További színek Információ kérés, adás – kinél mi van?	Minőségi viszonyok - melléknevek, színek
Unit 11 Testrészek - dolgok megnevezése Terv készítése, javaslat Meglépetés kifejezése Személyek, élőlények leírása, azonosítása	Minőségi viszonyok - melléknevek
Unit 12 Dolgok, helyek megnevezése, helyzetek leírása Terv, javaslat Bocsánatkérés Információ kérés, adás Igenlő vagy nemleges válasz Állatnevek	Térbeli viszonyok: helymeghatározás - előljárószók <i>in</i> Mennyiségi viszonyok - egyes és többesszámú főnevek -s, -es Létezés kifejezése - <i>there is, there are</i> állító, kérdő és tagadó formái
<p style="text-align: center;">MY WORLD – OUR PETS</p> <p style="text-align: center;">Projektfeladat – ismétlés</p> <p>Revision – Units 10- 12 Játékos ismétlés</p> <p>Test 4</p>	
<p style="text-align: center;">HAPPY EASTER (74-75. OLD)</p> <p>Készülődés az ünnepre</p>	

Unit 13 Információ kérés, adás (mennyiség) Útbaigazítás, segítségkérés Helyek megnevezése (környezetünk) Állatnevek, földrajzi nevek – dolgok, helyek megnevezése	Mennyiségi viszonyok - megszámlálható főnevek <i>How many?</i> Térbeli viszonyok: helymeghatározás - elöljárószó 'at'
Unit 14 Információ kérés, adás: Mennyi az idő? Időpont, napszakok megnevezése Tárgyak és tulajdonosuk megnevezése	Időbeli viszonyok: időpont <i>It's...o'clock in the morning/evening.</i> Birtoklás kifejezése (ismétlés)
Unit 15 Formák – dolgok megnevezése, leírása Kép leírása (<i>in the picture</i>) ISMÉTLÉS (JÁTÉKOK, DALOK, MONDÓKÁK, A TÖRTÉNET)	Minőségi viszonyok - melléknévek (színek, formák) Mennyiségi viszonyok - megszámlálható főnevek <i>How many?</i>
MY WORLD – MY CITY: LONDON Projektfeladat – ismétlés Revision – Units 13- 15 Játékos ismétlés Test 4	
Class play: The Video Game (76-77. old.) / Év végi ismétlés	

PROJECT 1 Third edition

Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetencia	Fejlesztési területek (Kompetenciák)
Unit 1 Introduction <i>Hello</i> Bemutakozás Köszönési formák		Óravezetés angol nyelven	Szociális kompetencia - udvariasság
<i>In the classroom</i> Iskolai tárgyak megnevezése Utasítások Számok (1-100)	Szövegösszetartó eszközök – Személyes névmások Számnevek Főnevek (a/an) Felszólító mód	Helyes kiejtés, intonáció utánzása	Anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és nem verbális elemek, Matematikai kompetencia
<i>How do you spell that?</i> Betűzés kérése, Betűzés. Az abc	Mennyiségi viszonyok – A főnevek szabályos és rendhagyó többes száma	Reagálás egyszerű kérdésekre	
<i>Képleírás</i> Képek, szűkebb környezetünk bemutatása <i>*Maths</i> számítási műveletek	Térbeli viszonyok – előjárók (in, under, on)	Önálló szövegalkotás kép alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése	Hatékony önálló tanulás, Matematikai kompetencia
<i>*Culture</i> Nevek és megszólítások <i>Projectmunka:</i> Magamról		Egyszerű szöveg előállítás (szóban, írásban), Motiváció kialakítása, erősítése	Interkulturális ismeretek, A kezesség, esztétikai érzék fejlesztése
Unit 2 Friends and family <i>Where are you from?</i> Országok, nemzetiségek megnevezése	A létige (am, is, are) – kijelentés, tagadás	Kommunikáció egyszerű dialógusokban, Együttműködés fejlesztése	Életviteli és környezeti kompetencia - Országok zászlói, nevezetességei
<i>My family</i> Család bemutatása, családtagok. Információ nyújtása, kérése	Birtokos jelzők A birtoklás kifejezése: 's	Rövidebb szöveg megalkotása önállóan	Szociális kompetencia – a család szerepe
<i>Mickey, Millie and Mut</i> Információ kérése, nyújtása	A létige – kérdés	Hallott szöveg követése.	Szociális kompetencia - udvariasság
<i>*Culture</i> Címzés – boríték, képeslap		Hallás utáni szövegértés, részletekre figyelő megértés	Interkulturális ismeretek: Ismerkedés a célnyelvi országgal

* <i>The world</i> Képeslapok külföldről. <i>Projekt:</i> A családom			Életviteli és környezeti kompetencia - földrajzi nevek, térképismeret
<i>What day is it today?</i> Napok <i>Ismétlés, gyakorlás</i>	A létige – A kérdő mondat szerkezete A létige használata	Hallott szöveg értése – globális megértés. Beszédfordulatok elmélyítése. Önálló munka	Digitális kompetencia – Gyakorlás a CD- ROM feladataival. Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 3 My world <i>I've got a computer</i> Személyes tárgyak megnevezése. Információ nyújtása	Birtokviszonyok – have/has got – kijelentés, tagadás	Felfedezéssel módszer alkalmazása	Logikai képességek
<i>Have you got a pet?</i> Háziállatok Információ kérése, nyújtása	Have/has got – Kérdések kérdőszó nélkül ~ rövid válaszok. Kérdőszavas kérdések	Párbeszéd, Önálló mondatalkotás	Társas kompetencia - együttműködés fejlesztése
<i>Mut's present</i> Színek, tulajdonságok	Minőségi viszonyok - melléknevek	Olvasott szöveg globális értése	
<i>Christmas Time</i> Az én ajándékaim. Karácsony Angliában és nálunk		Az eddig elsajátított ismeretanyag alkalmazása. Beszédkészség fejlesztése	Szociális kompetencia – ünnepek, Interkulturális ismeretek
<i>My school</i> Tantárgyak, napok, órarend (ideális, valós) <i>*Culture</i> Iskolai élet Angliában és Walesben		Lexikális tudás bővítése	Interkulturális ismeretek
* <i>Science</i> Az állatvilág <i>Ismétlés, gyakorlás</i> <i>Projektmunka:</i> Az iskolám	Birtokviszonyok – have/has got	Íráskészség, szövegértés fejlesztése	Természettudományos kompetencia, Digitális kompetencia: CD- ROM használata Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 4 Time <i>What's the time please?</i> Az idő kifejezése – időpontok.	Időbeli viszonyok – az idő előjárói (in, on, at)	Felfedezéssel módszer alkalmazása	Logikai képességek
<i>My day</i> Napirend leírása	Egyszerű jelen idő – kijelentés	A tanuló képes az olvasott szövegben részleteket megtalálni	Életviteli kompetencia – egy diák napja Angliában és itthon
<i>Free time</i> Szabadidős tevékenységek	Egyszerű jelen idő – tagadás	Olvasott szöveg globális megértése	

<i>Mickey, Millie and Mut</i> Sportok, hangszerek	Egyszerű jelen idő – kérdés	Hallott szöveg értése. Általános figyelem fejlesztése. Pármunka alkalmazása	Szociális kompetencia – együttműködés
<i>Gyakorlás</i>	Cselekvés, történet, létezés – egyszerű jelen idő	Grammatikai tudatosság erősítése	Digitális kompetencia: CD- ROM iskolai használata
<i>*Culture</i> Sportok, <i>*Music</i> Hangszerek,		Lexikális anyag bővítése	Digitális kompetencia – hangszerek, sportok gyűjtése az internet segítségével
<i>Ismétlés, gyakorlás</i> <i>Projektmunka:</i> Az én napom Szabadidő	Cselekvés, történet, létezés – egyszerű jelen idő	Csoportmunka. Motiváció	Odafigyelés, együttműködés fejlesztése. Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 5 Places <i>My room</i> Bútorok a lakásban	Térbeli viszonyok – a hely elöljárói	Beszédképesség fejlesztése, szóanyag növelése	Intellektuális kompetenciák: Problémamegoldás
<i>Our house</i> Szobák, berendezési tárgyak <i>* Culture</i> Háztípusok Angliában	Térbeli viszonyok – There's / There're	Olvasási, szövegalkotási készség javítása	Életviteli kompetencia – lakások, házak, berendezés, Interkulturális ismeretek
<i>Her town</i> Épületek. Tágabb környezetünk bemutatása. Információ kérése – útbaigazítás	Térbeli viszonyok – kérdések	Szókincs fejlesztése. Beszédfordulatok gyakoroltatása, rögzítése. Hallott szöveg értése.	Szociális kompetencia – udvariasság, együttműködés
<i>Mickey, Millie and Mut</i> Utasítások megértése, utasítások adása <i>*History</i> Érdekes helynevek Angliában	Modalitás – can Kijelentés, kérdés, válasz	Hallás utáni feladatmegoldás. Játék, csoportmunka, társas kompetencia fejlesztése. Tanulók interakciója	Interkulturális ismeretek
<i>Ismétlés, gyakorlás</i> <i>Projektmunka:</i> A városom. A házunk / lakásunk	Térbeli viszonyok. Modalitás: can	Kreatív gondolkodás fejlesztése. Motiváció erősítése. Olvasás, globális szövegértés.	Digitális kompetencia: CD- ROM használata, Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 6 People <i>My friends</i> Személyek bemutatása, leírása, külső tulajdonságok	Minőségi viszonyok – jelzők helye a mondatban		Szociális kompetencia – emberi kapcsolatok, barátság
<i>Saturday Morning</i> Információ nyújtása – képleírás	Folyamatos jelen idő – kijelentés, tagadás	Beszédképesség fejlesztése. Új nyelvi funkciók elem használata	

<i>Are we going to the shops?</i> Állandósult szókapcsolatok (igék)	Folyamatos jelen idő – kérdés	Életszerű szituáció alkalmazása. Dramatizálás	Logikai képességek
<i>Clothes</i> Ruhaneműk, árak, vásárlás	How much is this...? How much are these...?	Párbeszéd, élő nyelv használata. Interakció.	Életvitel – vásárlás, pénznemek
<i>The King's New Clothes</i> Ruhaneműk. Színházi előadás		Szókincs fejlesztése. Mese dramatizált előadása	Kreativitás, Kifejezőképesség
* <i>Culture, Art</i> Festmények, emberek bemutatása, leírása		Olvasási kompetencia, beszédképesség fejlesztése	Az esztétikai-művészeti tudatosság integrálása
<i>Ismétlés, gyakorlás</i> <i>Projektmunka:</i> A legjobb barátom – külső belső bemutatás	Folyamatos jelen idő	Önálló munka	Képregény készítése, számítógép segítségével
<i>Ismétlés, gyakorlás</i>	Cselekvés, történet létezés kifejezése – a két jelen idő összehasonlítása	A két igeidő funkcionális használata. A logikus gondolkodás fejlesztése.	Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Játékok, évvárás <i>Projektmunka:</i> Az angol és én Tájékoztatás, információ nyújtása		Csoportmunka	

*A csillaggal megjelölt anyagrészek választhatóak, magasabb óraszámnál ajánlottak

PROJECT 2 Third edition

Kommunikációs szándékok / Szókincs	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetencia	Fejlesztési területek (kompetenciák)
Introduction Család. Sport, érdeklődési kör. Személyes adatok. Betűk és számok	<i>Ismétlés –</i> A létige Modalitás: <i>can</i>	Bemutakozás. Beiratkozás - kérdésekre adott válasz	Szociális kompetencia: udvariasság. Életviteli kompetencia: szabadidős tevékenységek, tagsági kártya kitöltése
Szoba, berendezési tárgyak Tárgyaim	<i>Ismétlés –</i> Birtokviszonyok: <i>have / has got</i> Kérdésszerkesztés- színre, mennyiségre, helyre, cselekvésre, birtoklásra	A tanulók tudnak egymástól kérdezni, egymásnak választ adni.	Idegen nyelvi és anyanyelvi kommunikáció: verbális elemek tudatos használata
Unit 1 My life <i>My school</i> Napirend, iskolai élet <i>Birthdays</i> Hónapok	Cselekvés, történés, létezés – egyszerű jelen idő (kijelentés, tagadás) Szövegösszetartó eszközök – sorszámnevek. Dátumok, előljárók	Hallott szöveg értése, olvasás. A tanulók képesek összefüggően mesélni egy napjukról, szokásaikról	Életvitel: Napirend. Interkulturális ismeretek: születésnap Angliában és hazánkban
<i>Mickey, Millie and Mut</i> Szabadidős tevékenységek	Cselekvés, történés, létezés – egyszerű jelen idő (kérdés)	Kérdőív szerkesztése, kitöltése osztálytársakkal	Intellektuális kompetencia: kérdések a mindennapi életben, kérdések világunkról
<i>Daily life</i> Házimunka <i>*Science and Maths</i> Mérőeszközök, mérések	Időbeli viszonyok – az időhatározószók szerepe, helye a mondatban	Kérdőív összesítése, összefüggő szöveg alkotása	Életvitel: házimunka, szerepek a családban Matematikai és természettudományos kompetencia: logikai következtetések
<i>*Culture</i> Ünnepek Angliában <i>Projektmunka-</i> Egy évem <i>Ismétlés</i>		Olvasási készség fejlesztése: részletek megtalálása szövegben	Interkulturális ismeretek: ünnepek itthon és Angliában, iskolai szünetek Digitális kompetencia: cd-rom használata

Unit 2 Animals <i>Our school trip</i> <i>Mickey's model dinosaur</i> Állakerti állatok	Cselekvés, történés, létezés – folyamatos jelen idő. Kérdésszerkesztés	Képleírás	Természettudományos ismeretek: állatok világa
<i>My favourite animals</i> Állatok, háziállatok	Folyamatos jelen idő és az egyszerű jelen idő	Olvasás, globális szövegértés	Anyanyelvi és idegen nyelvi kompetencia: olvasás fejlesztése, fordítási gyakorlat
<i>The story of Chicken Licken</i> Történetmesélés szókincse, szókapcsolatai *Culture Az állatok élete	Szövegösszetartó eszközök – személyes névmások tárgyesete. Modalitás – <i>must</i>	Hangos olvasás, mese összefoglalása. Drámajáték	Kifejezőképesség, esztétikai érzék, kreativitás fejlesztése
*Biology Állatfajok Projektmunka- Kedvenc állatom Ismétlés	Gyakorlás: egyszerű és folyamatos jelen idő. Névmások tárgyesete. <i>Must, can</i>		Természettudományos kompetencia: ismerkedés a biológiai terminológiával Digitális kompetencia: cd-rom használata
Unit 3 Holidays <i>Where were you last week?</i> A múlt eseményei	Cselekvés, történés, létezés – a létige múlt ideje. Eldöntendő kérdések, rövid válaszok	A tanulók képesek elmondani ki mikor, hol volt a múltban Íráskészség – szöveg kiegészítése	Problémamegoldás
<i>Our holiday</i> Utazással kapcsolatos szókincs	Cselekvés, történés, létezés –a múlt kifejezése, az igék szabályos múlt ideje	Beszédkészség – A tanulók képesek elmesélni adott szavak, információk segítségével egy múltbeli történetet	Életviteli kompetencia: Közlekedés. Intellektuális kompetencia: életrajz elmesélése, készítése. Logikus gondolkodás
<i>Problems</i> Problémás nyaralások. Képeslapírás szókincse	Cselekvés, történés, létezés –a múlt kifejezése, az igék szabályos múlt ideje Egyszerű múlt idő – kijelentés, tagadás	Íráskészség fejlesztése – a tanulók képeslapot írnak a megadott minta alapján, majd önállóan	Életviteli és környezeti kompetencia: képeslapok nyaralásokról
<i>Mut's holiday</i> Múltra vonatkozó információ kérése, adása	Egyszerű múlt idő – kérdések, rövid válaszok	Olvasási és hallás utáni szövegértés Interakciók	Társas kompetencia: együttműködés
*Culture Nyaralások Last Christmas	Időbeli viszonyok – Jelen, múlt összehasonlítása	Olvasási készség fejlesztése Történetmesélés – az eddigi legszebb karácsonyi élmények	Szociális kompetencia: Ünnepek szerepe

* <i>History</i> Utazási eszközök Története <i>Ismétlés</i>	<i>Gyakorlás –</i> Egyszerű múlt idő		Technikai ismeretek, kultúrtörténet: Közlekedési eszközök
<i>Projektmunka-</i> A legszebb nyaram		Múlt idejű történet alkotása szóban, írásban megadott szempontok alapján	Kreativitás fejlesztése. Problémamegoldás, logikus gondolkodás
Unit 4 Food <i>Food and drink</i> Ételek, italok	Szövegösszetartó eszközök – A határozatlan névelő	Éttermi rendelés menü segítségével. Szókincsfejlesztés	Szociális kompetencia: udvariasság. Életviteli kompetencia: étteremben
<i>Stone soup</i> Ételek	Szövegösszetartó eszközök – <i>some,</i> <i>any</i> használata	Szókincsfejlesztés. Olvasott, hallott szöveg értése. Mesemondás, dramatizálás	Életviteli kompetencia: bevásárló lista Logikus gondolkodás, problémamegoldás
<i>Mut goes shopping</i> Csomagolás. Vásárlás	Mennyiségi viszonyok– megszámlálható, megszámlálhatatlan főnevek. <i>How much, how</i> <i>many...?</i>	Beszédkésztség - Interakciók.	Szociális kompetencia: bevásárlás. Társas kompetencia: együttműködés
<i>George's apple</i> <i>crumble</i> Receptek – hozzávalók	Szövegösszetartó eszközök – a határozott és határozatlan névelő. Mennyiségi viszonyok– (<i>a few,</i> <i>a little</i>	Recept követése, hasonló recept írása. Utasítások követése	Életviteli kompetencia: főzés
<i>Alice's Welsh</i> <i>rarebit</i> Utasítások * <i>Culture –</i> Étkezési szokások	Szövegösszetartó eszközök – névelők	Hallás utáni megértés Olvasott szöveg értése.	Odafigyelés, koncentráció fejlesztése Interkulturális ismeretek – az angol étkezési szokások
* <i>Geography</i> Különleges ételek <i>Ismétlés</i>	<i>Gyakorlás –</i> Névelők, csomagolás, ételek, Megszámlálható, megszámlálható főnevek	Beszédkésztség – szöveg összefoglalása Feladatok megoldása – önálló munka, pármunka	Életviteli kompetencia: más tájak ételei Önálló tanulás, logikai képességek fejlesztése
Unit 5 The world <i>My country</i> Természeti képződmények	Mennyiségi viszonyok– számok, mértékek. Kérdések kiterjedésekre	Olvasott, hallott szöveg értése	Természettudományos kompetencia: térképismeret

<i>North and south</i> Időjárás Égtájak Melléknevek	Minőségi viszonyok – a melléknevek fokozása, közép fok	Időjárás jelentés. Aktuális időjárás bemutatása	Életviteli és környezeti kompetencia: időjárás. Digitális kompetencia: internet használata
<i>Record breakers</i> Legek a világon	Minőségi viszonyok – a melléknevek fokozása, felső fok	Tudásmérés-kérdőív készítése	Természettudományos kompetencia: Földrajzi ismeretek, legek
<i>Mickey, Millie and Mut</i> Táborozás, sátorozás * <i>Culture</i> Az Egyesült Államok	Rendhagyó melléknevek fokozása. Összehasonlítás. Hasonlatok, állandósult szerkezetek	Tárgyak, élőlények összehasonlítása valamilyen tulajdonság alapján	Logikai kapcsolatok, logikus gondolkodás fejlesztése. Interkulturális ismeretek
* <i>Geography</i> Meteorológia <i>Ismétlés</i> <i>Projektmunka</i> - Hazánk bemutatása	<i>Gyakorlás</i> – Melléknevek fokozása, hasonlítás		Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia: cd-rom használata, az internet használata - anyagkeresés
Unit 6 Entertainment <i>TV programmes</i> Műsorok, programok a tévében	Cselekvés, történet, létezés – <i>be going to</i> - jövőbeni szándék, terv kifejezése	Szókincsfejlesztés. Kommunikációs cél: szándék kifejezése	Esztétikai kompetencia: Filmek – mitől jó, mitől rossz?
<i>At the movies</i> Filmek, összefoglalása. Cselekmény elmeséléséhez szükséges szókincs	Szövegösszetartó eszközök – melléknevek, határozószók	Beszédképesség fejlesztése – jövőbeni terveik, szándékok, filmek története	Kulturális, esztétikai kompetencia: a mozi, film világa
<i>Film, cameras, action</i> Filmtípusok	Modalitás – Külső kényszer kifejezése (<i>have to</i>)	Interakció – Meghívás, elfogadás, elutasítás	Szociális kompetencia: udvariasság
<i>The lost penguin</i> Kifejezések a go igével, szabadidős tevékenységek		Hallott szöveg értése – hiányzó információ megtalálása	Társas kompetencia: együttműködés fejlesztése
javaslattétel - <i>Why don't we ?</i> * <i>Culture</i> – Az angol mozi. Mozitörténet		Szituációs játékok Olvasott szöveg értése	Esztétikai kompetencia: A mozi híres emberei, kultúrtörténet
* <i>History</i> Színháztörténet <i>Projektmunka</i> - Kedvenc filmjeim		Szókincs bővítése Tanult szókincs használata, szövegalkotás	Interkulturális ismeretek, általános tudás bővítése Kreativitás, kifejezőképesség

<i>Ismétlés</i>	<i>Gyakorlás – Melléknevek, határozószók, going to, have to, javaslatok</i>	Feladatlapok kitöltése – önálló munka, pármunka, csoportmunka	Digitális kompetencia: cd-rom használata. Hatékony, önálló tanulás
Játékok, témazárók		Csoportmunka. Egyéni munka	Hatékony, önálló tanulás: önértékelés. Társas kompetencia: együttműködés

*A csillaggal megjelölt anyagrészek választhatóak, magasabb óraszámnál ajánlottak

PROJECT 3.Third edition

Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetencia	Fejlesztési területek (kompetenciák)
Introduction <i>Kids</i> Személyes Információk kérése, adása	Ismétlés – jelenidejűség: egyszerű jelen idő	Bemutakozás. Idegen nyelvi tudatosság. Szókincs fejlesztése. Mondatalkotás	Szociális kompetencia – bemutatkozás, ismerkedés
<i>Sweet Sue and Smart Alec</i> Megismerkedés a történet főszereplőivel	Ismétlés – jelenidejűség: folyamatos jelen idő. A két igeidő összehasonlítása	Nyelvi tudatosság fejlesztése. Képregény történetének összefoglalása.	Hatékony, önálló tanulás – nyelvi törvényszerűségek felismerése, nyelvi elemek csoportosítása
Unit 1 My life <i>A new home</i> Az élet történései	Ismétlés – múltidejűség: a létige múlt ideje.	Olvasott, hallott szöveg értése. Kiejtés fejlesztése	Verbális és non- verbális kommunikáció
<i>A surprise for Smart Alec</i> Melléknevek, érzések	Egyszerű múlt idő Időbeli viszonyok – időhatározók múlt időben Kérdésszerkesztés	Olvasott, hallott szöveg értése.	Szociális kompetencia – udvarias érdeklődés mások élete iránt
<i>My family</i> Rokonságnevek, családi kapcsolatok Tevékenységek * <i>Culture</i> Családok , háztípusok	Múlt idejű események elmesélése, <i>Be supposed to ...</i> használata	A tanuló tágabb családját is képes bemutatni. Szókincsfejlesztés. Olvasott szöveg értése. Összehasonlítás Kiejtés fejlesztése	Logikus gondolkodás fejlesztése. Problémamegoldás. Információhasználat. Életviteli ismeretek Interkulturális ismeretek- családi élet más országokban
<i>Kids</i> Meghívás, bemutatás bemutakozás. Kedvtelések, hobbik * <i>Biology:</i> <i>migration</i> Állatok élete, költözése	Érzelmek kifejezése: <i>like,</i> <i>love, hate, enjoy</i> + ... <i>ing</i> szerkezet	Személyes beállítódás, vélemény közlése Kiejtés fejlesztése	Szociális kompetencia – udvarias kapcsolattartás Természettudományos kompetencia- állatvilág
<i>Ismétlés</i> <i>Projektmunka –</i> Egy család bemutatása	Gyakorlás – a múlt idő használata Szövegösszetartó eszközök – <i>so, because</i>	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka Dal feldolgozása	Kreativitás fejlesztése. Együttműködés. Digitális kompetencia: CD-ROM használata Hatékony önálló tanulás: önértékelés

Unit 2 The Future <i>Journey into space</i> Űrutazás, bolygók <i>*Science: the solar system</i> Ismeretek szerzése idegen nyelven	Cselekvés, történet, létezés – jövőidejűség: a <i>will</i> használata	Szókincsfejlesztés Pármunka, interakciók Kiejtés fejlesztése Számok kiolvasása	Információhasználat Együttműködés Természettudományos kompetencia- a naprendszer
<i>Detective of the year</i> Döntés, elhatározás kifejezése	Modalitás: <i>will</i>	Globális szövegértés Kiejtés fejlesztése	Anyanyelvi és idegen nyelvi kompetencia - kommunikációs készségek fejlesztése Problémamegoldás.
<i>Your future</i> Lakóhelyek, munkahelyek a jövőben Jósálatok, elképzelések.	Modalitás: <i>will</i> Szövegösszetartó eszközök: helyhatározói elöljárószavak (<i>in, on</i>).	Szókincsbővítés Kérdőív kitöltése, kérdőív készítése. Hallott szöveg értése	Életviteli kompetencia – a tanuló jövőképe
<i>Kids</i> Házimunka, otthoni teendők Segítség felajánlása	Modalitás: <i>will</i>	Szókincs fejlesztése, beszélt nyelvi fordulatok Kiejtés fejlesztése	Szociális kompetencia-udvariasság
<i>*Culture</i> Utazási formák <i>Ismétlés</i>	Jelenidejűség szövegkörnyezetben Gyakorlás – <i>will</i> .	Olvasott szöveg értése. Fordítástechnika	Technikai kompetencia-közlekedés Hatékony önálló tanulás: hogyan ismétljünk?
<i>Projektmunka – A jövőm</i>		Íráskészség fejlesztése – bekezdések a szövegben Dal feldolgozása	Digitális kompetencia-CD-ROM használata Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 3 Times and places <i>What was happening?</i> Múlt idejű történések kifejezése Állandósult szókapcsolatok	Cselekvés, történet, létezés – múltidejűség: folyamatos múlt idő	Történetmesélés, múltbeli események leírása	Logikus gondolkodás fejlesztése Memóriafejlesztés
<i>My Christmas</i> Fogalmazás-tervek, szándékok		Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése	Kreativitás fejlesztése
<i>A dangerous situation</i> Természeti katasztrófák <i>*Geography: time zones</i> Órakerítések	A két múlt idő összehasonlítása – egyszerű és folyamatos	Olvasás, történetmesélés, Történetírás Szókincsbővítés Kiejtés fejlesztése	Együttműködés Szociális kompetencia – empátia Információhasználat Természettudományos kompetencia – földrajzi ismeretek

<i>Murder in the library</i> Szobák, bútorok	Múltidejűség szövegkörnyezetben	Szövegértés, szövegalkotás. Dramatizálás Kiejtés fejlesztése	Intellektuális kompetencia- problémamegoldás
<i>Virtual Soap</i> Melléknevek. Lelkesedés, érdeklődés kifejezése		Szókincsfejlesztés Kiejtés fejlesztése	Digitális kompetencia- számítógépes játékok
<i>*Culture Britain</i> <i>Ismétlés</i>	Gyakorlás – folyamatos múlt idő	Olvasott szöveg értése	Természettudományos kompetencia- földrajzi ismeretek. Hatékony önálló tanulás: szókincsismétlési technikák, önértékelés
<i>Projektmunka –</i> <i>Magyarország</i>	Szövegösszetartó eszközök – <i>but, however</i>	Íráskészség fejlesztése. Csoportmunka. Dal feldolgozása	Digitális kompetencia – adatgyűjtés Szociális kompetencia- együttműködés
Unit 4 London <i>Sightseeing</i> Épületek, láttnivalók	Szövegösszetartó eszközök – a határozott névelő	Szövegértés. Hallott információ felhasználása írásban Kiejtés fejlesztése	Interkulturális ismeretek
<i>It's next to the police station</i> Útbaigazítás. Információkérés, -adás	Szövegösszetartó eszközök – névelők (<i>a/an, the</i>) Térbeli viszonyok – elöljárószavak	Pármunka	Szociális kompetencia- udvariasság. Együttműködés
<i>The tailor of Swaffhan</i>	Szövegösszetartó eszközök – <i>every, some, any, no</i>	Olvasott szöveg értése. Dramatizálás. Szókincsfejlesztés. Szóképzés Csoportmunka Kiejtés fejlesztése	Anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció- kommunikációs kéességek fejlesztése
<i>Lewis's plan</i> Időpontok, időhatározók	Cselekvés, történés, létezés – a folyamatos jelen idő jövőidejű jelentéstartalma	Pármunka Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Kiejtés fejlesztése	Információhasználat Együttműködés
<i>*Culture New York</i> <i>Projektmunka</i> Budapest/Városom		Szöveg feldolgozása csoportmunkában. Szövegalkotás Dal feldolgozása	Kifejezőképesség, esztétikai érzék fejlesztése

<i>*History: the plague</i> Történelem, a múlt nagy járványai <i>Ismétlés</i>	Gyakorlás – Helységnevek és névelők Minőségi viszonyok, birtoklás kifejezése – névmások, birtokos jelzők	Olvasott szöveg értése	Információhasználat Digitális kompetencia –ismeretszerzés Hatékony önálló tanulás: szabályok alkalmazása, önértékelés
Unit 5 Experiences <i>They've been successful</i> Célok, vágyak. Igék és szó szerkezetek	Cselekvés, történés, létezés – jelenidejűség: <i>present perfect</i> . Az igék három alakja	Információcsere – kérdés, válasz, tudás, nem tudás kifejezése Kiejtés fejlesztése	Életvitel- célok, eredmények, tettek
<i>Have you ever climbed a mountain?</i> Személyes élmények, tapasztalatok	<i>Present perfect</i> – kérdésszerkesztés. Időbeli viszonyok – <i>ever, never</i>	Szóösszetételek Interakció Kiejtés fejlesztése	Együttműködés
<i>Making people aware</i> Környezetünk <i>*Culture</i> Hősök és hősnők Angliában	<i>A present perfect</i> szövegkörnyezetben	Olvasás, szövegértés Kiejtés fejlesztése Ismeretlen nyelvi elemek felismerése, megértése olvasott szövegben	Életviteli és környezeti kompetencia – környezettudatosság Kultúrtörténet
<i>Trish's news</i> Információ kérése, adása <i>Go and...</i> <i>*Music: melody and rhythm</i>	<i>Present perfect - just</i>	Partner cselekvését befolyásoló kommunikáció Magyar és angol terminológia beazonosítása	Szociális kompetencia – együttműködés, udvarias fordulatok alkalmazása Gondolkodás fejlesztése Zeneismeret
<i>Ismétlés</i> <i>Projekt munka –</i> Híres magyarok	Gyakorlás – <i>Present perfect</i> .	Írott szöveg alkotása Dal feldolgozása	Kreativitás. Honismeret, hazaszeretet Hatékony önálló tanulás: önértékelés
Unit 6 Problems <i>Lewis's problem</i> Betegségek, bajok Tanácsadás <i>*Health: eyes</i> a szem felépítése, betegségei	Modalitás – <i>should/shouldn't</i>	Szókincsbővítés Kiejtés fejlesztése	Szociális kompetencia – segítségnyújtás, a társadalmi érintkezés formái Természettudományos kompetencia – biológiai ismeretek

<i>A happy ending?</i> Bűnözés, bűnesetek Kötelesség, tiltás kifejezése	Modalitás – <i>must</i> , <i>mustn't</i>	Hallott szöveg értése Dramatizálás	Anyanyelvi és idegen nyelvi kompetencia - jelrendszerek Szociális kompetencia- udvariasság
<i>Ashley's camera</i> Egy története jelenetei	Vonzatos igék	Szövegalkotás bekezdésekből. Hallott szöveg értése Kiejtés fejlesztése	Kreativitás Problémamegoldás Logikai képességek fejlesztése
<i>Pete</i> Érzelmek, felkiáltások Javaslattevés, javaslat visszautasítása.	Hiányos mondatok	Pármunka Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Kiejtés fejlesztése	Szociális kompetencia- érzékenység, együttműködés
<i>*Culture</i> Rendőrség, mentők, tűzoltók stb. <i>Projektmunka</i> – Mi a teendő baleset, tűz stb. esetén?	Szövegösszetartó eszközök - <i>also</i>	Íráskészség fejlesztése Dal feldolgozása	Interkulturális ismertek Életviteli kompetencia Együttműködés Digitális kompetencia - információgyűjtés
<i>Ismétlés</i> Játékok	Gyakorlás – segédigék	Egyéni munka és csoportmunka	Digitális kompetencia- CD-ROM használata Hatékony önálló tanulás: önértékelés, a tanév értékelése Hatékony önálló tanulás: a tanév értékelése

*A csillaggal megjelölt anyagrészek választhatóak, magasabb óraszámnál ajánlottak

PROJECT 4. Third edition

Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetencia	Fejlesztési területek (kompetenciák)
Introduction <i>An unusual day</i> Ismerkedés a könyv szereplőivel, életükkel Bemutakozás. <i>Kids – Work experience</i> Párbeszéd jövőbeni tervekről	Ismétlés – Jelen idők: Egyszerű jelen, folyamatos jelen. Statikus igék Jövő idők: will, be going to, folyamatos jelen	Idegen nyelvi tudatosság. Szókincs fejlesztése. Mondatalkotás. Globális szövegértés. Írányított szövegértés.	Szociális kompetencia-bemutakozás, ismerkedés. Állampolgári kompetencia-jótekonyság Hatékony, önálló tanulás. Egyetemes kultúra-diákmunka, lehetőségek Angliában, hazánkban
Unit 1 Past and Present <i>The Iceman</i> Anyagnevek	Időbeli viszonyok – Egyszerű múlt és folyamatos múlt idő	Olvasott, hallott szöveg értése. Szókincs fejlesztése	Verbális és non-verbális elemek Kooperatív módszer, csoportmunka
<i>We used to be rivals</i> Képregény – most és régen	Időbeli viszonyok – used to	Nyelvtani tudatosság fejlesztése	Logikus gondolkodás fejlesztése
<i>Clothes</i> Ruhanevek, jelzők Vásárlás. Javaslatétel, annak elfogadása, visszautasítása.	Mennyiségi viszonyok – too, enough. Többesszámú ruhanevek	Szókincs fejlesztése. Szövegértés – lényeges információ kiszűrése	Együttműködési kompetencia. Felkészítés a felnőtt szerepre
<i>Kids – The test</i> Vizsga előtt és után	Modalitás a múltban – had to, could	Hírekre való reagálás – interakció Narratív, elbeszélő kompetencia	Interkulturális ismeretek – iskolai élet
<i>Culture</i> Anglia története <i>History</i> Anyagok		Olvasott szöveg globális és részletes értése Szókincsbővítés	Motiváció növelése – történelmi, történeti ismeretek Együttműködés Digitális kompetencia: kutatómunka
<i>Összefoglalás</i> <i>Projektmunka</i> Egy történelmi esemény leírása	Ismétlés – Egyszerű és folyamatos múlt idő. Used to - segédige. Szövegösszetartó eszközök – but, however, although, on the other hand	Fogalmazási képesség fejlesztése Narratív kompetencia Készségfejlesztés dal segítségével	Tanulás tanítása. Digitális kompetencia: CD-ROM használata, kutatómunka Összetettséggel való megbirkózás. Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.
Unit 2 Fame and fortune <i>The movies</i> Kaszkdörök a filmvászonon	Vonzatos igék. Időbeli viszonyok – befejezett jelen idő. Befejezett jelen és egyszerű múlt idő összehasonlítása	Olvasott szöveg – globális értés Jegyzetelés hallott szöveg alapján	Logikus gondolkodás

<i>Smart Alec closes the door</i>	Befejezett jelen idő – for/ since. Időhatározók	Nyelvtani tudatosság, pontosság	Logikus gondolkodás Összefüggések felismerése
<i>Fame</i> A hírnév előnyei és hátrányai	Főnév, melléknév – szóképzés	Olvasott és hallott szöveg globális és részletes értése. Szöveg kiegészítése	Megbeszélés módszere, meggyőzés Szociális kompetencia: együttműködés
<i>Kids – Luke's in trouble</i> A tanulás fontossága, elsősége	Visszakérdezés – utókérdés	Szókincs fejlesztése, köznyelvi kifejezések használata	Szociális kompetencia-udvariasság. Érvelés
<i>Culture</i> Olvasási szokások <i>Curriculum</i> Számítógépek		Olvasott szöveg értése. Fordítástechnika Saját felmérés készítése, az eredmények rögzítése	Technikai kompetencia-számítógépek, szakkifejezések. Anyanyelvi kompetencia Szociális kompetencia: együttműködés
<i>Összefoglalás</i> <i>Projektmunka</i> Íráskészség fejlesztése. Életrajz készítése egy hírességről	Ismétlés – egyszerű múlt és befejezett jelen Időbeli viszonyok kifejezése időhatározós szerkezetekkel	Íráskészség fejlesztése – szerzett információ és megadott szempontok alapján írásmű készítése Készségfejlesztés dal segítségével	Tanulás tanulása Digitális kompetencia-CD-ROM használata, kutatómunka
Unit 3 Health and safety <i>You and your body</i> Testrészek	Szövegösszetartó eszközök – vonatkozó névmás: who, which, that	Olvasási készség fejlesztése Szókincsbővítés	Logikus gondolkodás fejlesztése
<i>Sweet Sue has the last laugh</i> Javaslatétel, arra reagálás	Modalitás – segédigék: should, might. Esetviszonyok – vonatkozó névmások tárgyesetben	Mondatalkotás, nyelvtani tudatosság	Szociális kompetencia-empátia
<i>Looking after you</i> Étkezés, egészséges táplálkozás, egészség Szituációk: az orvosnál		Olvasott és hallott szöveg értése – keresett információ kiszűrése Szókincs fejlesztése Felmérés készítése	Intellektuális kompetencia-problémamegoldás. Testi és lelki egészség
<i>Kids – The tickets</i> Álmok és valóság. Egyetértés, ellenvetés	Logikai viszonyok – So do I. Neither do I	Szókincsfejlesztés Köznyelvi kifejezések használata	Énkép, önismeret Szociális kompetencia: együttműködés
<i>Culture</i> Sport, sportesemények <i>Biológia</i> Vitaminok, ásványi anyagok		Szövegértés Szókincsbővítés Tanultak saját magunkra vonatkoztatása	Természettudományos kompetencia- biológia. Szociális kompetencia-együttműködés. Testi és lelki egészség

Összefoglalás Projektmunka Tizenévesek egészséges életvitele	Szövegösszetartó eszközök – like, such as, for example. Ismétlés – vonatkozó névmás; modalitás: should, might	Íráskészség fejlesztése: információs broszúra készítése Készségfejlesztés dal segítségével	Tanulás tanulása Szociális kompetencia: együttműködés Csoportmunka
Unit 4 Heroes <i>King Arthur</i> Középkori lovagok	Esetviszonyok – Ige + főnévi igenév. Ige+ -ing	Globális és részletes szövegértés. Tanult ismeretek alkalmazása: szövegmondás, mondatalkotás	Memória fejlesztése Országismeret – történelem. Önálló tanulás Digitális kompetencia – információ gyűjtése történelmi tárgykörben
<i>The Burglar</i> Nyomozás egy betörő után	Szövegösszetartó eszközök – There's someone + -ing hear/see + -ing, főnévi igenév	Képleírás, jelenetek bemutatása Mondatalkotás megadott szempontok alapján	Helyes megítélés kompetenciája Képzelőerő Memóriafejlesztés
<i>Imagination</i> Kérdőív kitöltése. Információadás	Minőségi viszonyok – melléknévi igenevek: -ed, -ing végződés	Hallott szöveg értése. Szókincsfejlesztés Íráskészség fejlesztése: egy történet háttérének, hangulatának leírása	Kommunikációs képességek fejlesztése. Szociális kompetencia: együttműködés, csoportmunka Önismeret fejlesztése
<i>Kids – The Customer</i> Kérés, kínálás, arra reagálás. Rendelés étteremben		Szókincsfejlesztés. Köznyelvi kifejezések használata	Szociális kompetencia – étteremben. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikáció.
<i>Culture</i> Robin Hood <i>Art</i> Festmény bemutatása		Szöveg feldolgozása csoportmunkában.	Legendás alakok. Esztétikai kompetencia – művészi tudatosság és kifejezőképesség
Összefoglalás Projektmunka Hazánk egy legendás hőse, hősnője	Gyakorlás – Igeidők. Képleírás eszközei Melléknévek használata	Szövegalkotás. Központozás Készségfejlesztés dal segítségével	Tanulás tanulása Egyetemes kultúra
Unit 5 Our Environment <i>Climate change</i> Globális felmelegedés	Szenvedő igealak – jelen idő. Igék 3. alakja	Szöveg kiegészítése megadott szavakkal, kifejezésekkel.	Környezettudatosságra nevelés: környezetvédelem
<i>Smart Alec's plan</i> Díj a környezetvédelemért	Esetviszonyok – Szenvedő szerkezet: különböző igeidők	Mondatszerkezet tudatosítása, rögzítése. Információ kiszűrése és újságcikk írása hallott szöveg alapján	Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia Szociális kompetencia: együttműködés Drámatechnika

<i>Caring for the environment</i> Állatmentés		Globális és részletes szövegértés Szókincs fejlesztése	Életviteli és környezeti kompetencia- állatvédelem Szociális kompetencia: együttműködés
<i>Kids – Rosy is worried</i> Az igazgatónőnél Aggodalom kifejezése Állandósult szókapcsolatok	Logikai viszonyok – feltétel kifejezése: if	Olvasási képesség fejlesztése Köznnyelvi kifejezések használata	Felkészítés a felnőtt szerepre. Személyiségfejlesztés: az őszinteség.
<i>Culture</i> Australia <i>Science</i> Hurrikánok		Szövegértés. Globális megértés. Írásmű készítése önálló kutatás alapján	Interkulturális ismeretek Természettudományos kompetencia – A globális felmelegedés hatásai Szociális kompetencia: együttműködés
<i>Összefoglalás</i> <i>Projekt munka</i> Poszter készítése egy környezeti problémával kapcsolatban	Gyakorlás – Szenvedő szerkezet	Írott szöveg alkotása. Készségfejlesztés dal segítségével	Tanulás tanulása Kreativitás. Digitális kompetencia – CD-Rom használata
Unit 6 Relationships <i>Friends</i> Fabula, tanító állatmese Tanácsadás	Feltételes mód – 1. alak. Vonzatos igék	Olvasott és hallott szöveg globális és részletes értése. Beszédkészség fejlesztése	Szociális kompetencia – barátság.
<i>We need a holiday</i> Nyaralás Las Vegasban	Szövegösszetartó eszközök – as soon as, after, when, before, after, while	Hallott szöveg értése. Szöveg kiegészítése. Mondatalkotás megadott szempontok alapján	Kreativitás fejlesztése.
<i>Generation gap</i> Generációk ellentétek Problémák körülírása, segítségnyújtás	Szóalkotás – főnév-ige	Olvasott és hallott szöveg értése Jelenet készítése, eljátszása	Szociális kompetencia – érzékenység, érzelmek Együttműködés
<i>Kids – Decision time</i> Barátság, segítség	Szövegösszetartó eszközök – kifejezések a cél meghatározására	Szókincsfejlesztés Köznnyelvi kifejezések használata	Kooperatív tanulás Szociális kompetencia – együttműködés, empátia
<i>Culture</i> Önkéntes munka. Az Európai Unió <i>Összefoglalás</i>	Gyakorlás – segédigék; vonzatos igék	Olvasott szöveg értése Vélemény kifejezése - beszédkészség	Önálló tanulás Európai azonosságtudat. Vállalkozási kompetencia. Felkészítés a felnőtt szerepre.
Témazárók Játékok			Önértékelés Digitális kompetencia- CD-ROM használata Szociális kompetencia- együttműködés